

प्रथम संस्करण :

वीर सं० २५०४/विक्रम सं० २०३४/ई० सं० १९७८

मूल्य ४० रुपया

प्रकाशक

रत्निलाल श्रीमनलाल कोठारी

सेवन्तीलाल पेशावलाल शाह

जगजीवन पोपटलाल शाह

मानद मंत्रीओ

श्री महावीर जैन विद्यालय

ऑगस्ट प्रान्तिमार्ग, बम्बई-४०० ०३६

मुद्रक

म. पु. भागवत

मौन प्रिन्टिंग म्युरो

मद्रासवाडी, मुंबई-४०० ००४

Jaina-Āgama-Series No. 2 (2)

SŪYAGADAMĠGASUTTAM

[SŪTRAKRTĀNGASŪTRAM]

Editor

MUNI JAMBŪVIJAYA

the disciple of

H. Holiness Munirāja

Shrī BHUVANAVIJAYAJI MAHĀRĀJA

SHRĪ MAHĀVĪRA JAINA VIDYĀLAYA
BOMBAY 400 036

प्रकाशनीय निवेदन

आभास

कलकत्ता-१९५२

लिपि-आगम १४५२१ (गुण-राजी प्रस्तावना)

आमुखम्

FOREWORD

सामान्यसङ्केतविवरणम्

सम्पादनोपयुक्तग्रन्थसूचिः [सङ्केतविवरणसहित]

विषयानुक्रमः

सूयगङ्गसुत्तं (सूयकृताङ्गसूयम्)

प्रथमः धृतस्कन्धः

द्वितीयः धृतस्कन्धः

प्रथमं परिशिष्टं 'विशिष्टशब्दसूचिः'

द्वितीयं परिशिष्टं 'सूयकृताङ्गसूयान्तर्गतगाथानां

तृतीयं परिशिष्टं 'कतिपयानि विशिष्टानि टिप्पण्यः

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

પ્રકાશકીય નિવેદન

અમારી જૈન આગમ ગ્રંથમાળાના એક પછી એક ગ્રંથોનું પ્રકાશન, કંઈક ધીમી ગતિએ છતાં, નિયમિત થઈ રહ્યું છે અને અત્યાર મુઘીમાં પ્રગટ થયેલ ૭ ગ્રંથોના પ્રકાશન પછી બીજા અંગસૂત્ર “શ્રી સૂત્રકૃતાંગસૂત્ર”નું પ્રકાશન આજે થઈ રહ્યું છે, તે પ્રસંગે અમે સંતોષ અને હર્ષની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

અંધાં મૂળ પવિત્ર આગમસૂત્રો પ્રકાશિત કરવાની, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયની વિશિષ્ટ અને મોટી યોજનાના પ્રણેતા અને પ્રાણ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રુતશીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુરુષવિજયજી મહારાજ પોતે માનતા હતા કે, અગિયાર અંગસૂત્રોમાંના પહેલા શ્રી આચારાંગસૂત્ર તથા બીજા શ્રી સૂત્રકૃતાંગસૂત્રના સંપાદન-સંશોધન-શુદ્ધીકરણનું કામ, બીજાં આગમસૂત્રોના સંશોધન-સંપાદનની સરખામણીમાં, વધારે અઘરું, વધારે શ્રમસાધ્ય છે અને વધારે વિચારણા તથા આગળપાછળના આગમિક પ્રવાહોની વિશેષ સૂઝ-સમજ-માહિતી તેમ જ પૂરતો સમય માગી લે એવું છે. તેથી જ તેઓએ એ બન્ને અંગસૂત્રોનું સંશોધનકાર્ય, આ આગમ ગ્રંથમાળાની શરૂઆતનાં વર્ષોમાં હાથ ઉપર ન લેતાં બિવિધમાં કરવાનું મુનાસિફ માન્યું હતું. પરંતુ, ભવિતબ્યતા કંઈક એવી હતી કે, તેઓ આ કાર્ય હાથ ધરી ન શક્યા અને તેઓનો સ્વર્ગવાસ થયો.

આવી ચિંતાકારક પરિસ્થિતિમાં ભારતીય દેશનો અને જૈન આગમોના મર્મસ રાતા અને દેશ-વિદેશમાં સુવિખ્યાત ભારતીય વિદ્વાન પરમપૂજ્ય મુનિવર્ય શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે અમારી આગમ ગ્રંથમાળાને ચાલુ રાખવાનું સુકાન સંભાળી અમને ચિંતામુક્ત કર્યાં અને આગમસૂત્રોના સંપાદન-સંશોધનનું કાર્ય શરૂ કર્યું. એમના અવિરત અને ખંતભર્યા પ્રયત્નોથી બે મુશ્કેલ અંગસૂત્રો-માંથી પહેલા અંગસૂત્ર “શ્રી આચારાંગસૂત્ર”નું તેઓશ્રીએ કરેલ સંપાદન એક વર્ષ પહેલાં, સને ૧૯૭૭માં અમે પ્રકાશિત કરી શક્યા હતા અને આજે તેઓશ્રીની સિદ્ધહસાકાળથી પરિશ્રુત થયેલ “શ્રી સૂત્રકૃતાંગસૂત્ર” નામે બીજા અંગસૂત્રનું, અમારી ગ્રંથમાળાના ગ્રંથાંક બીજાના બીજા લાગણ્યે પ્રકાશન થઈ રહ્યું છે, ત્યારે અમે વિશેષ ખુશાલી અને કૃતાર્થતાની લાગણી અનુભવીએ એ સ્વાભાવિક છે.

પરમપૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજ સાહેબે, ખરા અણીના વખતે, આ ગ્રંથમાળાને ચાલુ રાખવા માટે અમને જે સક્રિય સાથ અને વાતસલ્યભર્યો સહકાર આપ્યો છે તે બદલ તથા આ ગ્રંથમાળાના ગ્રંથો આદર્શરૂપમાં તૈયાર થાય એ માટે તેઓ જે અવિરત પરિશ્રમ કરી રહ્યા છે, તે માટે અમે તેઓશ્રીનો જેટલો ઉપકાર માનીએ એટલો બોલો છો.

આપણા સંઘમાં શરૂ થયેલ આગમ પ્રકાશનની પ્રવૃત્તિનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે આ મહાન કાર્યના પુરોગામી મહાપુરુષ તરીકે પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક આચાર્ય ભગવંત શ્રી સાગરાનંદ-સૂરીધરજી મહારાજ અને એમના ઉપકારોનું સદ્બલ્લાવે રમરણ થઈ આવે છે. એ જ રીતે પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિભગવંત શ્રી પુરુષવિજયજી મહારાજનું નામ અને કામ પણ આગમોના સંશોધન અને શુદ્ધીકરણના આ સુવના ઇતિહાસમાં સોનેરી અક્ષરોથી બની રહે એવું છે. પોતાનું સમગ્ર જીવન યાનોપાસનાને સમર્પિત કરીને, વિદ્વાનો અને અભ્યાસીઓને માટે સંશોધન-સંપાદનની વિપુલ સામગ્રી તેઓ મૂકી ગયા છે. આ બન્ને આગમપ્રત મહાપુરુષોના ઉપકારોને આપણે હંમેશને માટે યાદ કરતા રહીશું અને એમાંથી પ્રેરણા લેતા રહીશું.

પ્રકાશકીય નિવેદન

અમારી જૈન આગમ ગ્રંથમાળાના એક પછી એક ગ્રંથોનું પ્રકાશન, કંઈક ધીમી ગતિ
છતાં, નિયમિત થઈ રહ્યું છે અને અત્યાર સુધીમાં પ્રગટ થયેલ ૭ ગ્રંથોના પ્રકાશન પછી બં
અંગસૂત્ર “શ્રી સુત્રપૂર્વાંગસૂત્ર”નું પ્રકાશન આજે થઈ રહ્યું છે, તે પ્રસંગે અમે સંતોષ અને હર્ષ
લાગણી અનુભવીએ છીએ.

અર્ધા મૂળ પવિત્ર આગમસૂત્રો પ્રકાશિત કરવાની, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયની વિશિષ્ટ
મોટી યોજનાના પ્રણેતા અને પ્રાણ પૂજ્યપાદ આગમપ્રમાદર શ્રુત-શીલવારિષિ મુનિભગવંત
પુણ્યવિજયજી મહારાજ પોતે માનતા દતા કે, અગિયાર અંગસૂત્રોમાંના પહેલા શ્રી આચાર્યાંગ
તથા બીજા શ્રી સુત્રપૂર્વાંગસૂત્રના સંપાદન-સંશોધન-શુદ્ધીકરણનું કામ, બીજાં આગમસૂત્ર
સંશોધન-સંપાદનની સરખામણીમાં, વધારે અઘરું, વધારે અમ્ભાષ્ય છે અને વધારે વિચારણા
આગમપાઞ્જના આગમિક પ્રવાદોની વિશેષ સૂક્ષ્મ-સમજ-માહિતી તેમ જ પૂરતો સમય માગી
એવું છે. તેથી જ તેઓએ એ બન્ને અંગસૂત્રોનું સંશોધનકાર્ય, આ આગમ ગ્રંથમાળાની શરૂઆત
વર્ષોમાં દાય ઉપર ન લેતાં અવિધ્યમાં કરવાનું મુનાસિદ્ધિ માન્યું હતું. પરંતુ, ભવિત્યમાં કંઈક એ
દતી કે, તેઓ આ કાર્ય દાય ધરી ન શક્યા અને તેઓનો સ્વર્ગવાસ થયો.

આજી ચિંતાકારક પરિસ્થિતિમાં ભારતીય દેશનો અને જૈન આગમોના મર્મસ્થ ગાતા
દેશ-વિદેશમાં સુવિખ્યાત ભારતીય વિદ્વાન પરમપૂજ્ય મુનિવર શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે અમ
આગમ ગ્રંથમાળાને ચાલુ રાખવાનું સુકાન સંભાળી અમને ચિંતામુક્ત કર્યા અને આગમસૂત્ર
સંપાદન-સંશોધનનું કાર્ય ચાર કર્યું. એમના અવિરત અને ખંતભર્યા પ્રયત્નોથી એ મુશ્કેલ અમ્ભા
માંથી પહેલા અંગસૂત્ર “શ્રી આચાર્યાંગસૂત્ર”નું તેઓથીએ કરેલ સંપાદન એક વર્ષ પહેલાં, ૧
૧૯૭૭માં અમે પ્રકાશિત કરી શક્યા દતા અને આજે તેઓથીની સિદ્ધહસ્તાકળાથી પરિપૂર્ત થયે
“શ્રી સુત્રપૂર્વાંગસૂત્ર” નામે બીજા અંગસૂત્રનું, અમારી ગ્રંથમાળાના ગ્રંથાંક બીજાના બીજા ભાગ
પ્રકાશન થઈ રહ્યું છે, ત્યારે અમે વિશેષ ખુશાલી અને કૃતાર્થતાની લાગણી અનુભવીએ
સ્વાભાવિક છે.

પરમપૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજ સાહેબે, ખરા અર્થમાં વખતે, ગ્રંથમાળાને ચાલુ રાખવા માટે અમને જે સક્તિ સાથે અને વાતસલ્યભર્યા સહકાર આપ્યો છે
બદલ તથા આ ગ્રંથમાળાના ગ્રંથો આદર્શરૂપમાં તેવાર થાય એ માટે તેઓ જે અવિરત પરિશ્રમ
કરી રહ્યા છે, તે માટે અમે તેઓથીનો જોડલો ઉપકાર માનીએ એટલો ઓછો છે.

આપણા સંપર્કમાં રાહ થયેલ આગમ પ્રકાશનની પ્રવૃત્તિનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે
મહાન કાર્યના પુરોગામી મહાપુરુષ તરીકે પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક આચાર્ય ભગવંત શ્રી સાગરા
સરીશ્વરજી મહારાજ અને એમના ઉપકારોનું સદ્બળભાવે રમરણ થઈ આવે છે. એ જ રીતે
પૂજ્યપાદ આગમપ્રમાદર મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજનું નામ અને કામ પણ આગમો
સંશોધન અને શુદ્ધીકરણના આ યુગના ઇતિહાસમાં સોનેરી અક્ષરોથી બની રહે એવું છે. પોતા
સમગ્ર જીવન જ્ઞાનોપાસનાને સમર્પિત કરીને, વિદ્વાનો અને અભ્યાસીઓને માટે સંશોધન-સંપાદન-
વિપુલ સામગ્રી તેઓ મૂકી ગયા છે. આ બન્ને આગમપ્રગ મહાપુરુષોના ઉપકારોને આપ
દેએકને માટે યાદ કરતા રહીશું અને એમાંથી પ્રેરણા લેતા રહીશું.

આ જિનાગમ કાર્યને નિઃસ્વાર્થભાવે પોતાનું માનીને એમાં દરેક પ્રકારનો સહકાર આપવા બદલ પં० શ્રી દલસુખભાઈ માલવણિયા અને શ્રી રતિલાલ દીપચંદ દેસાઈ પ્રત્યે આભારની લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ. તે ઉપરાંત આગમ સંપાદન કાર્યના સહકારી અને પરમપૂજ્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજ સાહેબની કોઈ કોઈ સૂચના અનુસાર નોંધ, અવતરણ વગેરે લખી મોકલવા બદલ અમે પંડિત શ્રી અમૃતલાલ મોહનલાલ ભોજકનો આભાર માનીએ છીએ.

અમદાવાદના લા० દ० ભારતીય સંસ્કૃતિવિદ્યામંદિરના અધ્યક્ષ ડૉ० નગીનદાસ જીવણલાલ શાહે આ ગ્રંથની પ્રસ્તાવનાનો અધિકૃત અંગ્રેજી અનુવાદ કરી આપ્યો છે. વિદ્યાલયના મહામાત્ર શ્રી કાનિલાલ ડાહ્યાભાઈ દોરાની સ્વીચટ અને ખંતને લીધે આ ગ્રંથમાળાના ગ્રંથો સુંદરરૂપમાં પ્રગટ થતા રહે છે અને મુગ્ધના સુવિખ્યાત મુદ્રણાલય મૌજ પ્રિન્ટિંગ પ્લોનો સંસ્વાદક શ્રી પ્રભાકરભાઈ ભાગવતની સતત દેખરેખને લીધે જ આ ગ્રંથમાળાના ગ્રંથોની સુધડતા અને શુદ્ધિનું વોરણ એકધારું સચવાઈ રહ્યું છે. આ બધાનો અમે આભાર માનીએ છીએ.

આગમ સંશોધન પ્રકાશન કાર્યમાં સીધી યા પરોક્ષ રીતે અનેક જ્ઞાનજંઘારો, સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓનો સહકાર મળે છે, તેઓના અમે આભારી છીએ.

શ્રી મહાત્મા ગાંધી વિદ્યાલય
ઓગસ્ટ ક્રાંતિ માર્ગ
મુંબઈ ૪૦૦ ૦૩૧
તા ૦ ૨૪-૪-૧૯૭૮

રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
સેવંતીલાલ કેશવલાલ શાહ
જગજીવન પોપટલાલ શાહ
માનદ મંત્રીઓ

ઝણુસ્ત્રીકાર

જૈન આગમ ગ્રંથોના સંશોધન-સંપાદન અને પ્રકાશનના કાર્યમાં વેગ આપવાના ઉદ્દેશથી, વિ. સં. ૨૦૦૧ ની સાલમાં, પાટણ (ઉ. ગુ.) માં પૂજ્યપાદ મુનિશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી અને મુ. શ્રી કેશવલાલ કીલાચંદના પ્રયાસોથી સ્થપાયેલ શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદ (કે. શ્રી પાટણ જૈન મંડળ, ૭૭, મરીનડ્રાઈવ, મુંબઈ-૨૦) તરફથી શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય (મુંબઈ) ની મૂળ જૈન આગમો પ્રકાશિત કરવાની યોજના માટે રૂ. ૧,૩૫,૫૬૬-૦૦ અંકે એક લાખ પાંત્રીસહજાર પાંચસો છાસઠ રૂપિયા પૂરા મળ્યા છે; આ લઘ્ય સહકાર માટે અમે શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદનો, શ્રી પાટણ જૈન મંડળનો તથા એ જાણે સરથાના કાર્યકરોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
સેવંતીલાલ કેશવલાલ શાહ
જગજીવન જોષ્ઠલાલ શાહ
માનદ મત્રીઓ

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

આ ભા ૨

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તરફથી પ્રકાશિત થતી શ્રી
 ગ્રંથમાળાના બીજા ગ્રંથ : ભાગ બીજો : શ્રી ૨
 'સુયગડંગસુત'ના પ્રકાશનમાં થયેલ ખર્ચની રૂા.
 પીરતાલીસ હજાર જેટલી રકમ શ્રી જૈન પ્રવેતા
 સંઘની સુપ્રસિદ્ધ પ્રતિનિધિ સંસ્થા, શેઠ આણંદજી કદ
 અમદાવાદ તરફથી અમોને મળી છે. આ કાર્ય મા
 સહકાર આપવા બદલ અમો શેઠ આણંદજી કદ્ય
 હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
 શેવંતીલાલ ઠેરાવલાલ શાહ
 નગજીવન પોપટલાલ શાહ
 માનદ મંત્રીઓ
 શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

ધી શક્તેશ્વરપાઘ્યનાથાય નમઃ ।

ધી અજિતાનાપર્યામિને નમઃ ।

આચાર્યમહારાજધીમદ્વિજયસિદ્ધિશ્રીશ્વરજીપાદપદ્મેભ્યો નમઃ ।

આચાર્યમહારાજધીમદ્વિજયમેઘમૂર્તીશ્વરજીપાદપદ્મેભ્યો નમઃ ।

સદ્ગુરુદેવમુનિરાજધીભુવનવિજયજીપાદપદ્મેભ્યો નમઃ ।

જિનઆગમ જયકાર

(પ્રસ્તાવના)

૫૨મ પુષ્પાગ્ર, અનંત ઉપહારી અરિહંત પરમહંમા તથા ૫૨મોપહારી પિતાથી અને સદ્ગુરુરેવ પૂજ્યપાદ મુનિરાજથી ભુવનવિજયજી મહારાજની ૫૨મપુષ્પાથી—અર્થથી જિનેશ્વર-આગિન તથા સૂત્રથી મજુપરમજનંતમયિન દ્વાદશાંગીરૂપ માળાના પ્રથમ પુષ્પરૂપ આચાર્યસૂત્રના પ્રકાશન પછી દ્વિતીયપુષ્પરૂપ—શ્રી સૂત્રજૂતાંગસૂત્ર (સુધમંગલસુત્ર)ને વિવિધ સામગ્રીને આધારે સંપાદિત કરીને આગમભજા જગત સમક્ષ રજુ કરતાં અમને ધણો જ દુર્લભ થાય છે.

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તરફથી પ્રકાશિત થતી આ જૈન આગમ પ્રથમાક્ષાના પ્રાકૃતસ્વરૂપ સ્વં આગમપ્રમાદર મુનિરાજથી પુરવવિજયજી મહારાજે સમૃદ્ધીન કરેલી તથા બીજી પજી જે પ્રાચીન દસ્તાવિજિત સામગ્રીને આધારે આ મંથનું સંપાદન કરવામાં આવ્યું છે તેનો પરિચય આ પ્રસ્તાવનાના છેવટના ભાગમાં આપવામાં આવશે.

દ્વાદશાંગીમાં સૂત્રજૂતાંગ દ્વિતીય અંગસૂત્ર છે. રચના તથા રચાવનાની દૃષ્ટિએ દ્વાદશાંગીમાં આચાર્યસૂત્રના ક્રમ વિશે આચાર્યસૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં (જુઓ પૃ. ૧૭-૧૮) જે વિવિધ વિશ્લેષકશાસ્ત્રીઓ અને જાણકારી છે તે જ વિચારધારાઓ સૂત્રજૂતાંગસૂત્રના ક્રમ વિશે પણ વધાપોષ સમજાવેલાની છે.

પ્રમુખ અંગસૂત્રનું સંજૂતામાં, શ્વેતાંજર તથા દિગંજર બંને પર્વપરામાં સૂચક નામ જ પ્રસિદ્ધ છે. પ્રાજૂતામાં, શ્વેતાંજરમાન્ય મંથોમાં મુલકક, મુલકક, તથા મુલકક એવાં ત્રણ નામ મળે છે. ૧

૧. “સુલકકે ભંગાળં વિતિયં તરમ્ ચ દ્વામાનિ નામાણિ । મુલકકં છુલકકં સુલકકં ચેવ ગોળ્લાઈ ॥ ૨ ॥” — સૂત્રજૂતાંગનિર્મુક્તિ ।

“મુખપુરુષસ્વ ચારણેભાગિ મુલ્કાવ્યાપ્તિયાગિ । શેગમુલ્કાવ્યાપ્તિયાગિ કલાવ્યાપ્તિયાગિ । તેષિ ચારણાન્દ અગાળં પૂર્વં વિતિયં ભંગં । જામાનિ દ્વામાનિ દ્વન્દ્વ-તન્દ-પુરન્દરકત્, તંત્રવા—સૂત્રકકં તિ વા મુલ્કકકં તિ વા મુલ્કકકં તિ વા । જામં પુણ દુષિયં ગોળ્લં ફનરં ચ, મુળેભ્યો જાયતે ગોળમ્, જથા તથતીતિ તથગ્ને, જલનીતિ જલગ્ને પૂર્વાદિ, તત્પેનાગિ દ્વામાનિ નામાણિ ગોળ્લાઈ । તત્થ મુલ્કકકં “પૂર્વ પ્રાગિપ્રમને” [વા. ધા. ૧૧૩૨]ભાષ્યપ્રસંગે ગળપરેભ્ય ફદ પ્રમૂતમ્, અપવા “અત્થ માગતિ અત્થા” [આવ. નિ. વા. ૧૨], તતઃ સૂયં પ્રગવતિ । મુલ્કકક તિભાષ્યપ્રસંગે છુ મુલ્કાનુસારેણ નિર્ભાગવયં ગમ્યતે । મુલ્કકકે માવે સમનય-વરમમયમુલ્કામેનં ।” — સૂત્રજૂતાંગવૃત્તિ પૃ. ૪ । “સૂત્રજૂતાંગિયેતદ્જ્ઞાતાં દ્વિતીયમ્, તરમ્ ચામુલ્કેકાર્થિકાનિ, તથવા—છુલ્કમ્ વત્પજમર્થ-રૂપવા લીધેકુટ્ટપા; તતઃ જૂતં પ્રધરવચનવા ગળપરેરિતિ । તથા સૂત્રજૂતાંગિયે મુલ્કાનુસારેણ તરવાવશેષઃ ક્ષિપ્યતેડમિષ્ઠિતિ । તથા મુલ્કાજૂતાંગિયે સ્વરસમયવચના સાદરિમન્ કુટેતિ । છુલ્કાનિ ચાસ્ય મુલ્કવિજયવાનિ નામાનીનિ ।” — દ્વાલ્કાવાર્થવિરચિત સૂત્રજૂતાંગવૃત્તિ પૃ. ૨ ।

સાત અધ્યયનો છે અને તે મોટા હોવાથી રચનાગમ્ય તથા સૂત્રકૃતાંગચૂર્ણિ આદિમાં તે માટે મહજ્જયના એવો ઉલ્લેખ મળે છે.^૧ આ રીતે સૂત્રકૃતાંગમાં એ શ્રુતરકંધ તથા બધાં મળી (૧૧+૭=) ૨૩ અધ્યયનો છે. પ્રથમ અધ્યયનમાં ૪, બીજામાં ૩, ત્રીજામાં ૪, ચોથામાં ૨, તથા પાંચમાં ૨ ઉદ્દેશક—આ રીતે પાંચ અધ્યયનના ૧૫ ઉદ્દેશક છે. તે દરેકનો એક એક ઉદ્દેશનકાલ તથા સમુદ્દેશનકાલ, તથા બાકીનાં (ઉદ્દેશકવિભાગ વિનાનાં) ૧૮ અધ્યયનોનો એક એક ઉદ્દેશનકાલ તથા સમુદ્દેશનકાલ એ રીતે સૂત્રકૃતાંગના એકંદરે ૩૩ ઉદ્દેશનકાલ તથા સમુદ્દેશનકાલ છે.^૨

સૂત્રકૃતાંગનાં ૨૩ અધ્યયનોનાં પ્રાકૃત તથા સંસ્કૃત નામો આ પ્રમાણે છે—

પ્રાકૃત નામ	સંસ્કૃત નામ	પ્રાકૃત નામ	સંસ્કૃત નામ
૧ સમય	સમય	૧૪ મંથ	મન્ય
૨ વેચાલિય	વૈતાલીય	૧૫ આયાગિજ	આદાનીય
”	વૈદારિક	સંકલિત	સંકલિકા
૩ ઠવસગપરિણા	ઠાસર્ગપરિણા	જમતીત	યમકીય
૪ દાષીપરિણા	હીપરિણા	૧૬ માદા	માધા
૫ ગિરયવિમ્ભતિ	નરકવિમ્ભતિ	૧૭ પોંઢરીય	પોંઢરીક
૬ મહાવીરયવ	મહાવીરસ્તવ	”	પુણ્ડરીક
૭ કુચીલપરિમાણિય	કુચીલપરિમાણિત	૧૮ કિરિયાઠાળ	કિરિયાધાન
કુચીલપરિમાણા	કુચીલપરિમાણા	૧૯ આહારપરિણા	આહારપરિણા
૮ વીરિય	વીર્ય	૨૦ પચ્ચસ્તાળકિરિયા	પ્રાચાસ્તાળકિરિયા
૯ ધમ્મ	ધર્મ	૨૧ આચારશ્રુત	આચારશ્રુત
૧૦ સમાદિ	સમાધિ	અનામારશ્રુત	અનામારશ્રુત
૧૧ મગ્ગ	માર્ગ	અનગારશ્રુત	અનગારશ્રુત
૧૨ સનોસરળ	સમવસરળ	૨૨ અદ્દજ	આદ્રંકીય
૧૩ આદ્દહિય	યાયાતધ્ય	૨૩ નાલ્દ્દજ	નાલ્દ્દીય

૧. જુઓ આ ૭૮ મંથમાં ૫૦ ૧૨૧ ટિ. ૧. “સત મહજ્જયના” — સ્થાનાત્તસૂત્ર. “માધા સોલસગમ્મી જેસિ અજ્ઞયનાળં તે હમે માવાસોલસગા. મહન્તિ અજ્ઞયનાળિ અધવા મહન્તિ વ તાળિ અજ્ઞયનાળિ વ મહજ્જયનાળિ.” — સૂત્રકૃતાંગચૂર્ણિ ૫૦ ૧૫.
૨. “દો વેવ જ્ઞયક્ષંધા અજ્ઞયનાદં વ હંતિ વેવીસં. તેતિસુદેસનકાલા (વેત્તીસં ઉદેસા-પ્ર૦) આચારામો હુગુળમં ॥ ૨૨ ॥” — સૂત્રકૃતાંગનિર્યુક્તિ. “દ્વાવ્ય શ્રુતસ્કન્ધો, પ્રયોવિંશતિરધ્યયનાનિ, પ્રયત્રિંશ-સુદેશનકાલાઃ. તે વૈવં ભવન્તિ—પ્રથમાધ્યયને ચત્તારો દ્વિતીયે પ્રયસ્યુતીયે ચત્તારઃ, એવ ચતુર્થ-પચ્ચમયોર્દો દ્વૌ, તપૈકાદશસ્વેકસરકેન્ધૈકાદશૈવેતિ પ્રથમશ્રુતસ્કન્ધે, તથા દ્વિતીયશ્રુતસ્કન્ધે સપ્તાધ્યય-નાનિ તેવાં સત્તેવોદેશનકાલાઃ, એવમેતે સર્વેડપિ પ્રયત્રિંશદિતિ. એતન્નાચારાત્ત્વા દ્વિગુળમજ્ઞમ્, પટ્તિરાતપદસહસ્રપરિમાણમિત્યર્થઃ.” — સૂત્રકૃતાંગવૃત્તિ શીલાચાર્યવિરચિત ૫૦ ૮. “સે ણં અગટ્થાદ પિદ્દ અગે, દો જ્ઞયક્ષંધા, વેવીસ અજ્ઞયના, વેત્તીસં ઉદેસનકાલા, વેત્તીસં સમુદેસન-કાલા, છત્તીસં પદસહસ્રાણિ પયગેળં” — નન્દીસૂત્ર. સમવાયાત્તસૂત્ર.
૩. માર્ચનાં ૧૧ અધ્યયનોનાં નામો સંબંધી ત્રિવિધ પાઠો તથા તેમાં આવતા સ્વરૂપ પાઠ્યેદ આદિ માટે જુઓ ૫૦ ૧૧૮ ટિ. ૧૮, ૫૦ ૧૬ ટિ. *, ૫૦ ૬૮ ટિ. *, ૫૦ ૧૦૦ ટિ. ૧, ૫૦ ૧૧૧

પદપરિભાષ્યમાં જે કંઈ થોડો ધણો ધટાડો અનેક કારણોથી થયો છે તથા આચારંગસૂત્રનું મહાપરિતા અધ્યયન આજે મળતું પણ નથી એ બધાનો વિચાર કરતાં, આચારંગસૂત્રથી સૂત્રકૃતાંગસૂત્રનું પદ-પ્રમાણ બમણું છે એમ જે કહ્યું છે તે આજે પણ ખરાખર ધરે છે.

રચયિતા—સૂત્રકૃતાંગસૂત્રના કનાના સંબંધમાં સૂત્રકૃત ગનિયુક્તિમાં સામાન્ય રીતે ‘ગણધર’ શબ્દનો નિર્દેશ કરેલો છે,^૧ છતાં સુધર્માસ્વામીનું આણખ સૌથી વધારે હતું તેથી બધા ગણધરોએ નિર્વાણસમયે પોતાનો પરિવાર સુધર્માસ્વામીને સોંપ્યો હતો એટલે તેમની શિષ્યપરંપરાદ્વારા પ્રસ્તુત વાચના પ્રચલિત હોવાથી તથા સૂત્રકૃતાંગચરિત્ર અને વૃત્તિમાં અનેક રચને આવના ‘સુધર્માસ્વામી (પોતાના શિષ્ય) જંબૂસ્વામીને કહી રહ્યા છે’ એવા ઉલ્લેખોથી સૂત્રકૃતાંગની પ્રસ્તુત વાચના પંચમ ગણધર બગવાન સુધર્માસ્વામીની છે અને પરંપરાથી પણ એ જ પ્રસિદ્ધ છે.

વિષય—સૂત્રકૃતાંગના વિષયનો સામાન્ય રીતે ઉદ્દેશ્ય વિવિધ ગ્રંથોમાં આ પ્રમાણે મળે છે—

સમવાયંગસૂત્રમાં કહ્યું છે કે સૂત્રકૃતાંગમાં રસમય, પરસમય, લોક, અલોક, શુચ, અશુચ, પુરુષ, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ, મોક્ષ આ પદાર્થો સૂચિત કર્યા છે. કુસમયથી મોહિત થયેલા અને સંદિગ્ધ અનેકા નવદીક્ષિત સાધુઓના મતિમાલિન્યને દૂર કરવા માટે ૧૮૦ ક્રિયાવાદી, ૮૪ અક્રિયાવાદી, ૬૭ અસ્તાનવાદી, ૩૨ વિનયવાદી આ રીતે ૩૬૪ અન્યદષ્ટિઓના મતનો ૦૫૬

૧. “સોઝ્ઞ ઝિજ્ઞવરમતં ગણધરો વાઙ તત્ત્વજોવસમં । અગ્ગવસણેજ કયં સુમિણ તેજ સુયગદં ॥૧૮॥ [મૂલકુતાન્નિર્ણયિકા] । શ્રુત્વા નિશમ્ય ઝિજ્ઞવરાણાં તીર્થવરાણાં મતમ્ અભિપ્રાયં માનુવાદિપદં ગણધરઃ ભોતમાદિભિઃ, કૃત્વા પ્રન્યરચને કાયોપશમં,.....દુમાધ્યવસાયેન ચ સતા કૃતમિદં સૂત્રં તેન સુવકૃતમિતિ” —સૂત્રકુતાન્નિર્ણયિકા પૃ. ૬ । મુઓ આચારંગસૂત્રનું પરિશિષ્ટ ૫૦ ૪૦૧.

૨. “સે કિં ત સુયગદે ? સુયગદે ણં સસમયા સુદ્ધંતિ પરસમયા સુદ્ધંતિ સમમયપરસમયા સુદ્ધંતિ જીવા સુદ્ધંતિ અર્જીવા સુદ્ધંતિ જીવાજીવા સુદ્ધંતિ ભોગે સુદ્ધંતિ અભોગે સુદ્ધંતિ લોગાભોગે સુદ્ધંતિ । સુયગદે ણં જીવાજીવ-ગુણ પાવા ડસવ-સંવર નિઝાર-બંધ મોવરાવસાણા પયલયા સુદ્ધંતિ, સમણાજ અચિરકાલપન્નવસ્યાણં કુમમયમોહ-મોહ-મદ-મોહિયાણં સંવેદનાય સહજબુદ્ધિ-પરિણામસંસદયાણં પાવકરમણ્ણમરુણવિસોહણત્થં આસીતસ્સ કિરિયાવાદિસતસ્સ, ચડરાસીદ્ અભિરિયાવાદીણં, સત્તટ્ટીદ્ અણ્ણાણિયવાદીણં, બત્તીસાદ્ વેણદ્યવાદીણં—તિણ્દં તેસટ્ટાણં અણ્ણદિટ્ઠિયસયાણં વૂદ્ધં તિચ્છા સસમણ્ ઠાવિજ્ઞાનિ । ણાણાદિટ્ઠનવયણિસસારં સુદ્ધુ દગ્ગિસંયતા વિવિદ્ધવિત્થરાણુગમ-પરમસામ્માવ ગુણ-વિસિટ્ટા મોક્ષપહોયારાગા હદારા અણ્ણાણતમંધકારદુન્નેસુ સીવભૂતા સોકાણા ચેવ સિદ્ધિસુગદ્ધપક્કમસ્સ ણિરુત્થોમ—નિપ્પકંપા ઇત્થવા ।” इति समवायाद्गसूत्रे । “સે કિં ત સુયગદે ? સુયગદે ણં ભોદ્દ સુદ્ધઝ, અભોદ્દ સુદ્ધઝ, ભોયાડભોદ્દ સુદ્ધઝ, જીવા સુદ્ધંતિ, અર્જીવા સુદ્ધંતિ, જીવા-ડર્જીવા સુદ્ધંતિ, સમમણ્ સુદ્ધઝ, પરસમણ્ સુદ્ધઝ, સસમય-પરસમણ્ સુદ્ધઝ । સુયગદે ણ આસીતસ્સ કિરિયાવા-દિસયસ્સ, ચડરાસીદ્ અભિરિયાવાદીણં, સત્તટ્ટીદ્ અણ્ણાણિયવાદીણં, બત્તીસાદ્ વેણદ્યવાદીણં, તિણ્દં તેસટ્ટાણં પાવાદુવસયાણં વૂદ્ધં તિચ્છા સસમણ્ ઠાવિજ્ઞા ।” इति मन्दीसूत्रे । “સુદયદં ણામ અંગં સસમયં પરસમયં સીપરિણામં વૈલેખ્યા-સ્ફુટટ્વ-મદ્નાવેશ-વિશ્રમા-ડડ્ડકાલદમુર-પુરુવામતાદિદીક્ષણં ચ પ્રરૂપયતિ ।” —જયજ્ઞવલા પૃ. ૧૧૨ । “સુદયદં ણામ અંગં ઇનીચપયસહરસેદિ ણાગણિયવપ્પનાવના-કપાકપ-ચ્છેદોવટ્ટાવળ-ચવહારપમ્મકિરિયાઓ પરુવેદ સમમય-પરસમયસરુદ્ધં ચ પરુવેદ” —ધવલા પૃ. ૧૦૦ । “સૂત્રકૃતે જ્ઞાનવિનયપ્રજ્ઞાવના-કલ્પ્યાકલ્પ-ચ્છેદોપસ્થાપના-અવ્યવહારધર્મક્રિયા પ્રરૂપ્યન્તે ।” —તત્ત્વાર્થરાજવાર્તિક ૧ । ૨૦ ।

“પૃથ્વી, અપ્, તેજસ્, વાયુ અને આકાશ આ પાંચ મહાભૂતો છે. આ પાંચ મહાભૂતોમાંથી એક દેહી (દેહધારી-આત્મા) ઉત્પન્ન થાય છે. અને જ્યારે આ પાંચ મહાભૂતોની વિનાશ થાય છે ત્યારે તે દેહીનો પણ વિનાશ થાય છે.” (સૂત્ર ૭, ૮). આ પંચમહાભૂતવાદ છે. આનું વિસ્તારથી વર્ણન બીજા શ્રુતરકંધમાં (સ. ૧૫૪-૧૫૮) છે. આ મન ચાલકોનો છે એમ વૃત્તિમાં કહ્યું છે.^૨

“જેમ એક જ પૃથ્વીપિંડ નાનારૂપે જગતમાં દેખાય છે તે રીતે એક જ વિદ્યાન (વિદ્યુત્-વિદ્યુત્ આત્મા) નાના રૂપે—ચેતનાચેતન જગત્ રૂપે દેખાય છે.” (સં. ૬) આ એકાત્મવાદનું સ્વરૂપ છે. આને મળતું વિશેષ વર્ણન બીજા શ્રુતરકંધમાં (સં. ૮૩૩) પણ છે. વેદનો પુરુષવાદ તથા વેદાંતીઓનો અદૃતવાદ-અદ્વૈતવાદ સ્વગમ્ય આને મળતો છે.

“પ્રત્યેક શરીર અલગ અલગ આત્મા (જીવ) છે અને જે શરીર છે તે જ જીવ છે. એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં જનારો તે તે શરીરથી જુદો કોઈ પણ આત્મા નથી. પુરુષ પણ નથી, પાપ પણ નથી, પરલોક પણ નથી. શરીરનો વિનાશ થાય ત્યારે આત્માનો પણ વિનાશ થઈ જાય છે” (સં. ૧૧, ૧૨) આનું તત્ત્વજીવ-તત્ત્વશરીરવાદનું માનવું છે. આનું વિસ્તૃત વર્ણન બીજા શ્રુતરકંધમાં (સં. ૧૪૮-૧૫૨) પણ છે. બૌદ્ધોના પાંચ ત્રિપિટકમાં અગ્નિ કેસકંબલનો જે મત આવે છે. તેમાં પણ આને મળતું વર્ણન જોવામાં આવે છે.^૪ જુઓ પ.રંસિટ ગ્રીક પૃ. ૩૫૭. શાયરસેન્ડ્રિય સૂત્રમાં પણ વિસ્તારથી આ મતનું વર્ણન છે.

૭. નિર્મલ્યજ્ઞાનપુત્ર ભગવાન મહાવીરના મનના વર્ણનમાં ૨૫૫ ભેદ સંકલ્પ છે કે તેમાં ધણી ભૂલો ભરેલી છે, એટલે આ છ પાત્રીઓના મતનું વર્ણન એતિહાસિક દૃષ્ટિએ સંપૂર્ણ આશ્ચર્યજનક ન માની શકાય, ન કહી શકાય, તો પણ તુલના કરવા માટે તે પણ ઉપયોગી થશે એમ ધારીને અહીં ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં ટિપ્પણરૂપે આપેલું છે. નિઝાસુઓએ તે ભેદ લેવું. બૌદ્ધધર્મ વસ્તુભુવિરચિત અભિધર્મકોશમાંથી ચરોત્રિત્રિરચિત રુદ્રાર્થો બ્યાખ્યામાં તથા બૌદ્ધમત્ત દિવારદાનમાં આ ધર્મનાયકોના સંસ્કૃત નામો આ પ્રમાણે આપેલાં છે—“આદિત્યવદેન પદ્ શાસ્ત્રારો ગુહ્યત્વે, સપથા—પૂર્ણકાદયપઃ, મસ્કરી ગોશાલીપુત્રઃ, સત્રયો વૈરદીપુત્રઃ, અજિતઃ કેસકંબલઃ, કનુદઃ કાપ્યાદનઃ, નિર્મલ્યો જ્ઞાતિપુત્ર ઇતિ” —સ્ફુટાર્થી પૃ. ૭૦૨, ૪. ૮૦. “તેન સત્ત્વ સમયેન રાત્રગૃહે મગરે પદ્ પૂર્ણાયાઃ શાસ્ત્રારઃ.....પ્રતિવસન્તિ સ્મ, સપથા-પૂર્ણઃ શાસ્ત્રારઃ, મસ્કરી ગોશાલીપુત્રઃ, સંત્રયો વૈરદીપુત્રઃ, અજિતઃ કેસકંબલઃ, કનુદઃ કાપ્યાદનઃ, નિર્મલ્યો જ્ઞાતિપુત્રઃ.” —દિવારદાન પૃ. ૮૧.

૨. તુલના—“ઇધ મિજગત્વે દુક્કલો સન્નલો વા માપ્પલો વા દંભાલી હોતિ દંભરિદ્ધિ” —વગે શો, મો, અવં અપા રૂપી ચાલુમહામૂલિકો મળતા પેતિકસમ્મલો વાદસસ મેદા સત્તિપ્પવ્વતિ મિરમ્મતિ, ન હોતિ પરં મરણા, દાપ્પલો શો, મો, અવં અપા સમ્મા સમુન્નિદ્ધલો હોતિ તિ. દુરયેકે સલો સપાસસ ઉરયેદં પિનાસે રિમરં દમ્મપેન્નિત” —(પૃ. ૨૦) આ રીતે બૌદ્ધમત્ત દીધનિકાધના અદ્વૈતસૂત્રમાં ઉપદેશવાનું વર્ણન છે. એમાં આવા સાત ઉપદેશવાનું ત્યાં વર્ણન છે.

૩. ચૂર્મિમાં વિજ્ઞા પાઠ છે અને તેનો વિદ્યાન અથવા વિજ્ઞા અર્થ કરેલો છે.

૪. બૌદ્ધમત્ત ઉદાહરણ સાથે તુલના—“દંભે મે દંભે. દંભે સમયે મગરા સાથવિયં મિહરિદ્ધિ જેટલને જગત્ત પિગિદ્ધરસા આરામે. તેન શો પન સમયેન સમ્બદુલા માનાનિરિપદમદ્વજ્ઞપરિવ્યાપ્તવા સાથવિયં પટિવગન્તિ માનાદિદ્ધિવા માનાચન્તિવા મામારુચિવા માનાદિદ્ધિનિરગરનિરિદ્ધતા.” —સન્તેકે સમ્મ-માદ્દાના દંભાદિનો દંભરિદ્ધિનો—“સં ઝીલં સં સરીરં, દુરયેક સર્વં મોદમમ્મ” િ. સન્નિત પનેકે સમગમાદ્દાના દંભાદિનો દંભરિદ્ધિનો—“અમ્મં ઝીલં અમ્મં સરીરં, દુરયેક સર્વં મોદમમ્મ” િ.” —ઉદાહરણ (સ્ફુટાર્ક) પૃ. ૧૪૨-૧૪૩.

(૨૦) ૧) કવિએ અત્યંત સ્વચ્છતા રાખી છે. ખોટાખર્ચમાં ઉપકારક, આદર્શ-
અભિપ્રાય દર્શાવવાનું, ખોટાખર્ચના સ્વરૂપનું, નિષેધ, નિષ્પ્રકાશ આદિ તેમાં છે.

૨) ૨) કવિએ કે—મુશ્કેલીમાં લોક, અભિ, છુટ, અછુટ, સમસ્યા, પરસપક્ષનું
સ્વચ્છ-નિષ્કર્ષ છે. વિચારની વચ્ચે કવિ અન્યથાનો ૧૨૬ (નિરાશ) કરીને સમસ્યાની
સમજૂતી કરે છે.

૩) ૩) કવિએ ૧૨૬ સમસ્યામાં કવિએ મુશ્કેલીમાં આત્મ-નિષ્કર્ષની પ્રસ્તાવના, કાવ્ય,
અભિ, કે ૧૨૬ અન્ય સમસ્યા, વિચારોની અને સમસ્યા તથા પરસપક્ષની પ્રત્યક્ષા છે.
૪) ૪) કવિએ, અન્યથાને અતિ કવિમાં પણ અને મનની ઉત્તેજ છે. અન્યથામાં
૫) ૫) કવિએ ૧૨૬ સમસ્યા, અભિ, કવિ, અન્યથા, મનની, નિષ્કર્ષ,

“પૃથ્વી, અપ્, તેજસ્, વાયુ અને આકાશ આ પાંચ મહાભૂતો છે. આ પાંચ મહાભૂતોમાંથી એક દેહી (દેહધારી-આત્મા) ઉત્પન્ન થાય છે. અને ત્યારે આ પાંચ મહાભૂતોનો વિનાશ થાય છે ત્યારે તે દેહીનો પણ વિનાશ થાય છે.” (સૂત્ર ૭, ૮). આ પંચમહાભૂતવાદ છે. આનું વિસ્તારથી વર્ણન બીજા સુતરકંઠમાં (સ. ૧૪૪-૧૫૮) છે. આ મત ચાર્વાકીનો છે એમ શક્તિમાં કહ્યું છે.^૨

“જેમ એક જ પૃથ્વીપિંડ નાનારૂપે જગતમાં દેખાય છે તે રીતે એક જ વિદ્વાન (વિજ્ઞાન-વિત્તા આત્મા) નાના રૂપે—ચેતનાચેતન જગત્ રૂપે દેખાય છે.” (સૂ. ૬) આ એકાત્મવાદનું સ્વરૂપ છે. આને મળતું વિશેષ વર્ણન બીજા સુતરકંઠમાં (સૂ. ૮૩૩) પણ છે. વેદનો પ્રકુપવાદ તથા વેદાંતીઓનો અદૈતવાદ-અહમવાદ સગભરા આને મળતો છે.

“પ્રત્યેક શરીર અણુ અણુ આત્મા (જીવ) છે અને જે શરીર છે તે જ જીવ છે. એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં જન્મારો તે તે શરીરથી જુદો કોઈ પણ આત્મા નથી. પ્રુષ્ઠ પણ નથી, પાપ પણ નથી, પરલોક પણ નથી. શરીરનો વિનાશ થાય ત્યારે આત્માનો પણ વિનાશ થઈ જાય છે” (સૂ. ૧૧, ૧૨) આનું તત્ત્વજીવ તત્ત્વરીરવાદનું માનવું છે. આનું વિસ્તૃત વર્ણન બીજા સુતરકંઠમાં (સૂ. ૧૪૮-૧૫૨) પણ છે. બૌદ્ધોના પાંચિ ત્રિપિટકમાં અજિત કેસકંબલનો જે મત આવે છે. તેમાં પણ આને મળતું વર્ણન જ્ઞેવામાં આવે છે.^૪ જુઓ પ.રંશિષ્ટ ત્રીજું પૃ. ૩૫૭. શયપસેલ્લિય સૂત્રમાં જીવ વિસ્તારથી આ મતનું વર્ણન છે.

ઉ. નિર્વ્યન્થફાલપુત્ર ભગવાન મહાવીરના મતના વર્ણનમાં ૨૫૪ જેઈ શકાય છે કે તેમાં ઘણી બૂલો ભરેલી છે, એટલે આ છ વાદીઓના મતનું વર્ણન ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ સંપૂર્ણ આધારભૂત ન માની શકાય, ન કદી શકાય, તો પણ તુલના કરવા માટે તે ધણું ઉપયોગી થશે એમ ધારીને અહીં ત્રીજા પશ્ચિમમાં ટિપ્પણરૂપે આપેલું છે. જિજ્ઞાસુઓએ તે જેઈ લેવું. બૌદ્ધાચાર્ય વસુખન્ધુવિરચિત અભિધર્મકોશગ્રામ્યની ચરોમિત્રવિરચિત સ્ફુટાર્થો બ્યાખ્યામાં તથા બૌદ્ધગ્રંથ દિ-યાવદાનમાં આ ધર્મસાધકોના સંસ્કૃત નામો આ પ્રમાણે આપેલાં છે—“આદિરાધ્વેન વદ્ શાસ્ત્રારો શુદ્ધાન્તે, તથા—પૂર્ણકાદયપઃ, મસ્કરી મોશાલીપુત્રઃ, સંજયો વૈરહીપુત્રઃ, અજિતઃ કેશકમ્બલઃ, કકુદઃ કાત્યાયનઃ, નિર્મન્યો જ્ઞાતિપુત્ર ઇતિ” —સ્ફુટાર્થો પૃ. ૭૦૩, ૪. ૮૦. “તેન જાતુ સમયેન રાજગૃહે નગરે વદ્ પૂર્ણાયાઃ શાસ્ત્રારઃ.....પ્રતિવસન્તિ સ્મ, તથા—પૂર્ણઃ કાદયપઃ, મસ્કરી મોશાલીપુત્રઃ, સંજયો વૈરહીપુત્રઃ, અજિતઃ કેશકમ્બલઃ, કકુદઃ કાત્યાયનઃ, નિર્મન્યો જ્ઞાતિપુત્રઃ.”—દિગ્માવદાન પૃ. ૮૧.

૨. તુલના—“ઇધ મિત્તરવે દુકલો સમ્મણો વા બ્રાહ્મણો વા એવંવારી હોતિ એવંદિહિ—”યતો સો, મો, અયં બતા રૂપી ચાતુમદ્દામુલિકો માતા-પેતિકસમ્મવો કાયાસ્સ મેદા ઉચ્છિદ્ધજાતિ મિત્તરમતિ, ન હોવિ પરં મરણા, દુપ્પાવતા સો, મો, અયં બતા સમ્મા સમુચ્છિદ્ધો હોતી તિ. દ્વિદેકે સત્તો સત્તસ્મ ઉચ્છેદે વિનાસે વિમ્બં પન્નપેતિ” —(પૃ. ૩૦) આ રીતે બૌદ્ધગ્રંથ દીધનિકાધના જ્ઞાનભસ્યુતમાં ઉચ્છેદવાદનું વર્ણન છે. એકંદરે આવા સાત ઉચ્છેદવાદનું ત્યાં વર્ણન છે.

૩. ચૂર્ણિમાં વિષ્ણુ પાઠ છે અને તેનો વિદ્વાન અથવા વિષ્ણુ અર્થ કરેલો છે.

૪. બૌદ્ધગ્રંથ ઉદાન સાથે તુલના—“એવં મે સુને । એકં સમયં યગવા સાવરિયં બિહરતિ જેતવને બનાથ-પિણ્ડવસ્સ આરામે । સેન સો પન સમયેન સમ્બહુલા માનાતિરિયસમણબ્રાહ્મણપરિચ્છાજકા સાવરિયં પટિવસન્તિ માનાદિહિકા માનાસન્તિકા માનારહિકા માનાદિહિનિસ્સયનિરિસતા ।” સન્તેકે સમણ-બ્રાહ્મણા એવંવાદિનો એવંદિહિનો—“તં જીવં તં સરીરં, દ્વમેવ સચ્ચં મોધમજ્જં” તિ. સન્તિ પનેકે સમણબ્રાહ્મણા એવંવાદિનો એવંદિહિનો—“અજ્ઞં જીવં અજ્ઞં સરીરં, દ્વમેવ સચ્ચં મોધમજ્જં” તિ ।” —ઉદાન (સપ્પિટક) પૃ. ૧૪૨-૧૪૩ ।

અથવા આત્મા) છે, એમ કહે છે.” (સુ. ૧૭, ૧૮) વૃત્તિદાર^૧ જણાવે છે કે “દક્ષિણવાદમાં ક્રિયાદક્ષણે કર્તાનો નાશ થઈ જવાથી ક્રિયાના ફળ સાથે કર્તાને સંબંધ થતો નથી માટે આ અફલવાદી છે અથવા પૂરે જણાવેલા સર્વે વાદીઓ અફલવાદી છે.” ચૂર્ણિ તથા વૃત્તિમાં જણાવ્યા પ્રમાણે^૨ પંચમહાભૂતવાદી વગેરે સર્વ વાદીઓ અફલવાદી થી રીતે છે તેનું સ્પષ્ટીકરણ અગરમાવસતા વિ આ ૧૯ મી ગાથાથી સર થાય છે.

બીજા ઉદ્દેશકમાં પ્રારંભમાં જણાવ્યું છે કે “કટલાકનું એમ કહેવું છે કે—જીવો અલગ અલગ છે, સુખ-દુઃખને અનુભવે છે, તથા સ્થાનથી લુપ્ત થાય છે—એક સ્થાનથી અપાવિત થઈને બીજા સ્થાને જાય છે. સુખ કે દુઃખ સ્વકૃત નથી, પરકૃત તો હોય જ ક્યાંથી ? (અર્થાત્ પરકૃત પશુ નથી). સ્વકૃત પશુ નહીં અને પરકૃત પશુ નહીં એવા સુખ-દુઃખને અલગ અલગ જીવો અનુભવે છે તે સંભવિત છે (નિયતિકૃત છે). અર્થાત્ જે કાળે જે બનવાનું હોય તે કાળે તે બન્યા કરે છે.” (સુ. ૨૮-૨૯) આ નિયતિવાદનું સ્વરૂપ છે.^૩ ચૂર્ણિ તથા વૃત્તિમાં અહીં સમિતિનો અર્થ નિયતિ કરેલો છે. આ નિયતિવાદનું વિશેષ વર્ણન બીજા શુનરકંધમાં (સુ. ૬૬૩-૬૬૫) છે. ત્યાં તો નિયતિ અને સંગતિ બંને શબ્દોનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ શુદ્ધે શુદ્ધે સ્થળે છે. બૌદ્ધોના દ્વિધનિકાયમાં (૫૦ ૪૭) ત્યાં મહમ્મદિઓસાલના મતનું વર્ણન છે ત્યાં સન્ને જીવા અવસા અવલા અવિરિયા નિયતિસદ્ગતિમાવપરિણતા એનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે. જુઓ પરિશિષ્ટ ત્રીજું પૃ. ૩૫૬.

સુ. ૨૮ થી ૪૦ સુધી નિયતિવાદ સંબંધી વિચારણા છે, અને તે પછી સુ. ૪૧ થી ૫૦ સુધી અગ્નિવાદની ચર્ચા છે. આ ચૂર્ણિનો^૪ અભિપ્રાય છે. વૃત્તિ પ્રમાણે^૫ સુ. ૩૩ થી ૫૦ સુધી અગ્નિવાદની ચર્ચા છે.

૧. “અફલવાદિર્વં ચૈતેર્ણ ક્રિયાજન એવં ચર્તુઃ સર્વાત્મના નશ્તવાન્ મિયાપલેન સમ્બન્ધાભાવાદસેયમ્ । સર્વે એવં વા પૂર્વકાદિનોડફલવાદિનો દ્રષ્ટવ્યાઃ, ચૈથિદારમનો નિત્યસ્યાવિવારિણોડમ્યુપગતત્વાત્ ચૈથિત્તુ આત્મન એવાનમ્યુપગમાદિતિ” —પૃ. ૨૬ ।

૨. “કેવિદ્ સુવત્તે—અત્તારિ ધાનુજો રૂવં । એતેમિં ઉત્તરં ગિજ્જુતીયે ॥ ૧૮ ॥ પંચમહાભૂતવાદિણો અરમ્મ કથં અફલવાતિ તિ તાવ અણ્ણતિ—અગરમાવસંતા વિ..... ॥ ૧૯ ॥” —સૂત્રકૃતાજ્ઞચૂર્ણિ પૃ. ૨૬ । “સામ્પ્રતં પચમૂતા—ડડમ્મદ્વૈત-તત્ત્વીવતચ્છરીરા—ડડવારખા—ડડત્તમપટ્ઠઅણિકપચ્ચરચ્ચન્ધ-વાદિનામફલવાદિર્વં વનુલમઃ સૂત્રવારસત્તેર્ણ સ્વદર્શનફલામ્યુપગમં દર્શયિતુમાહ—અગરમાવસંતા વિ..... ॥ ૧૯ ॥ ફક્તનીં તેપામેવાફલવાદિસ્વાવિષ્કરણાયાહ—તે જાવિ સંધિં જજ્ઞા જં..... ॥ ૨૦-૨૫ ॥” —સૂત્રકૃતાજ્ઞવૃત્તિ પૃ. ૨૮ ॥

૩. અહીં સુ. ૨૯ માં સંગતિયં તે તદ્દા તેતિ એવો પાઠ છે, બીજા શુનરકંધમાં સુ. ૬૬૫ માં તે એવ સંગદ્યંતિ, ઉવેહાણે એવં વિપ્પઙ્ગિવેદંતિ—એવી પાઠયોજના વૃત્તિને આધારે અમે આપેલી છે (જુઓ પૃ. ૧૩૮ પં. ૧૧ તથા ડિ. ૨૦). પરંતુ પૂર્વાપર વિચારનાં તે એવં સંગદ્યંતિ ઉવેહાણે એવં વિપ્પઙ્ગિવેદંતિ એવી પાઠયોજના વધારે સારી જણાય છે.

૪. મૂળમાં કે વૃત્તિમાં નિયતિવાદના પુરસ્કર્તાનો કોઈ નામનિર્દેશ નથી, પરંતુ નિયતિવાદનો પુરસ્કર્તા ગોશાલક હતો અને તે આજીવક સપ્રદાયનો અગ્રેસર હતો આ વાત પ્રસિદ્ધ છે. સુ. ૭૯૩ માં પશુ ચૂર્ણિ તથા વૃત્તિમાં કરેલા સ્પષ્ટીકરણ પ્રમાણે ગોશાલકમતનો ઉલ્લેખ છે. સુ. ૧૭૧ માં આજીવક સપ્રદાય છે, પશુ ત્યાં તે શુદ્ધા જ અર્થમાં છે. (આજીવિકામ્બદના અર્થમાં છે).

૫. “થિયતિવાદો ગત્તો । દ્વિધાથિ અજ્ઞાથિયવાદિરિત્તણં અજ્ઞાણે વા વત્તો વમ્મોજ્જવયો જ ભવતિ તત્ત્વનિષેધાર્યમપદિર્યતે—માહણા સમણા...” પૃ. ૩૪ ।

૬. “ગતા નિયતિવાદિનઃ । સામ્પ્રતમશાનિમતં દુપચિનું દદ્યન્તમાહ—અવિજો મિગા...” —પૃ. ૩૨ ।

तेनाथी २५६ विप्राकृतो अनुभव यतो नथी.)^१ १ भनना अभिधानपूर्वक २५६ दिसा ३२वाथी, २ दिसा ३२वा भाटे भीलने मोक्षवाथी, तथा ३ दिसाभां मानसिक अनुभूति आपवाथी जेभ नखु हारलोथी पापकर्म अंधाय छे. आर्यविशुद्धिथी निर्वाणुनी प्राप्ति थाय छे. असंभभी गृहस्थ^२ पुत्रनी दिसा करीने पञ्च भोजन तैवार करे अने जे भोजन भिक्षु भाय तो पञ्च ते भिक्षुने कर्मनी-पापनी सेप लागतो नथी. भनथी जे रूप करे छे तेभनु यित कुण्ड होतु नथी—अनवद्य होतु नथी. ते संवर आयरता नथी” (सू० ५१-५६) आने भगनी भासाद्वारनिर्देशनासंभभी केशकीक जोडसंननी वानो सू० ८१२-८१६ भां तथा सू० ८२३-८२४ भां पञ्च छे.

१. कर्मना अंधभां मुख्य कारण भन छे आ वाननो विशेष मनोपुष्पंगमा घम्मा (घममद १११) वजरे पञ्चा जोड अंधभां छे. नृत्थो परिशिष्ट त्रोगुं, ५० ३१० भां अन्विष्टमनिकाय (आत्र २) उपसिमुन.
२. पुनं पि ता समारंभ आहारद्वयसंज्ञः। मुञ्जमाणो वि मेधावी कम्मुणा नोवलिप्यति ॥ आचो पाड भानीने आ अर्थ भूमिभां आवेको छे. वृत्तिभां पुनं पिता समारंभ जेवो पाड भानीने ‘असंभभी पिता पञ्च तथानिध आपत्तिहाजभां आदारने भटि पुत्रने भारीने भाय तो ते पिताने तथा तेवो आदार खेनार संभभी भिक्षुने अनेने पापनो खेप लागतो नथी’ जेवो अर्थ आवेको छे. भूमि तथा वृत्तिभां आ वान आ रीने नृत्थानी छे—

“पुत्रमपि ठावन् समारम्भ, समारम्भो नाम विदीय मारयित्वा तन्मासेन वा द्रव्येन वा, किमपि [पु]नरपुनं शूररं वा छागलं वा, आहारां कुर्वाद् भक्तं भिगण्णं, अरमंजरो नाम भिक्खुव्यति-रिक्तः, स पुनरपामघोऽन्यो वा, तं च भिक्षुः विरोदिशुद्धं भुज्जानोऽपि मेधावी कम्मुणा नोवलिप्यते”—सूत्रहृताक्षवर्णि ५० ३८। “पुनं पिता इत्यादि। पुत्रमपत्यं पिता जनकः समारम्भ व्यापार आहाराय कस्यापि तदाविषयायामपि तदुद्धरणार्थमरणद्विष्टः जन्मयतो गृहस्थः तत्पिचितं भुज्जानोऽपि, चतुर्दशम्य अविरागार्थत्वादिति, तथा मेधाव्यपि संयतोऽपीत्यर्थः; दरेवं गृहस्थो भिक्षुर्वा द्वादशयः विजितारयपि कर्मणा पापेन नोवलिप्यते नाक्लिप्यते”—सूत्रहृताक्षवर्णि शीलाचार्यविरचिता ५० ३९।

सूत्रभाषो—जोडसंभ भासिनिषिद्धान्तर्जन भुजपिठकना शुद्धनिकायना नतकषासिभां २४६ भा बायोवाद नतकभां (५० १४) आ नतनुं शुद्धतं पोतानुं पयन जेवभां आने छे—

“पुन-शूररं पि जे हन्ता, देति दानं अगज्जतो।

भुज्जमाणो वि सण्ण्यो, न पापमुपलिप्पती ॥ ति”

(भील भांसनी वान न्वा हो) कोछ असंभभी मनुष्य पोताना पुत्र तथा बीने भारीने भांसनुं हान करे अने प्रज्ञावान (संभभी) ते भांसनुं अक्षुण्ण करे तो पञ्च तेने पाप लागतुं नथी.”

पं० जेयराहास छवराज होशी जैन साहित्य का बृहद् इतिहास भाग १ भां अत्र आत्रभनो विस्तारथी परिचय आपनो शुद्धनांजना परिचयभां (५० १३१-१३७) जे संभाषना करीं जेभ नृत्थाने छे—

बौद्ध परंपरा में एक कथा ऐसी प्रचलित है कि बुद्ध बुद्ध ने ‘शूररमह्व’ अर्थात् शूरर वा मांस खाया था....(सूत्रहृताक्ष की) गाथा के प्रारम्भ में जो ‘पुनं’ पाठ है वह किसी कारण से विकृत हुआ मान्य पड़ता है। मेरी दृष्टि से यहां ‘पोनि’ पाठ होना चाहिए। अमरकोश तथा अभिधान-चिन्तामणि में पोत्री (प्राकृत पोनि) शब्द शूरर के पर्याय के रूप में उपस्थित है। अथवा सरकृत पोत्र (प्राकृत पुत्र) शब्द शूरर के मुग का सूचक माना गया है। यदि ऐसा समझा जाय कि इसी अर्थवाला ‘पुन’ शब्द इस गाथा में प्रयुक्त हुआ है तो भी शूरर वा अर्थ संगत हो जाता है।

વર્ણન આ પ્રમાણે છે—‘પ્રથમ ઉદ્દેશકમાં ‘પ્રતિકૂલ ઉપસર્ગોનું, ઝીઝામાં ‘માતા વગેરે સ્વજનોએ કરેલા અનુકૂળ ઉપસર્ગોનું, ઝીઝામાં અધ્યાત્મમાં ‘વિવાદનું અને પરવાદીઓના વિવિધ આક્ષેપોનું’ વર્ણન છે. ચોથામાં હેલાભાસો દ્વારા વ્યાખ્યાનિત થયેલાઓને—સંયમથી ચક્રિત થયેલાઓને શાસ્ત્રાનુસારે સમજાવવા માટે યથાવસ્થિત અર્થની પ્રવૃત્તિ કરેલી છે.’

સૂ. ૨૨૫-૨૨૬ માં કહ્યું છે કે—‘કેટલાક (સમજ્યા વિના) એમ કહે છે કે પૂર્વજાળમ મળ્યા મહાપુત્રનો સચિત્ત પાણી પીવા છતાં ય મોક્ષમાં ગયા છે. ‘નમિ વિદેદી ભોજન કર્યા વિન મોક્ષમાં ગયા છે, તો રામચુપ્ત ‘નમિ ભોજન કરવા છતાં યે મોક્ષમાં ગયા છે. ‘બાહુક અને

૧. હેમંત ઋતુમાં બચકર ઈંદી, ઓષ્ઠ ઋતુમાં તાપ તથા તૃષા, સદા ધાયતા—મિત્રાવૃત્તિ ઉપર છવવાનું માનસિક તથા શારીરિક મદાનુ કષ્ટ, કુતરા કરડે, સોઠો નતબલતનાં કઠોર અપમાનજનક વચનો ઉચ્ચારે, રાંસ-મચ્છરના ઉપદ્રવો, કેસલોચ, બ્રહ્મચર્ય, અનાયં સોઠા તરફથી વચન તથા લાઠી આદિથી કરાતા પ્રદારો આવા આવા અનેક પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો આવી પડે ત્યારે દુર્બળ મનવાળા સાધુઓની યતી અવદશાનું ચિત્ર આ ઉદ્દેશકમાં વર્ણવ્યું છે.

૨. માતા-પિતા વગેરે સ્વજનો દ્વારા શ્રદ્ધાસંસારમાં પાછા ખેંચી જવા માટે કરાતી પ્રાર્થનાઓ તથા શાન્ત, મંત્રી વગેરે સમાજના મોટા માણસો દ્વારા ભોમી માટે અપાતાં નિમંત્રણોથી પ્રભુદ્વ સાધુઓ તો અત્યંત સાવચેતીથી દૂર ખસી જાય છે, પણ અણધારે સાધુઓ કેવા કુસાઈ જાય છે અને માર્ગથી પતિત થઈ જાય છે તેનું આયેદુજ વર્ણન આ ઉદ્દેશકમાં છે.

૩. અવિષ્કાર સાધુજીવન પાળી ન શકાય તો શું કરવું? એવી માનસિક વિષાદયુક્ત કલ્પનાથી કેટલાક ન્યોતિય, મંત્રસાત્ર આદિ મન્યો બળુવા લાગે છે. આવા વિવાદથી દૂર રહીને યશ્વિંશતાથી સંયમની આરાધના કરવા આમાં ઉપદેશ છે.

૪. ‘એમ દંભુ જનના ક્યેંકો યુદ્ધમાં દારી જાય ત્યારે પવંતનો આશ્રય લે છે તેમ પરવાદીઓ યુક્તિથી જ્યારે ક્ષાત્રી સભા નથી ત્યારે આકોશનો—જાળા-જાળીનો આશ્રય લે છે. પરંતુ આવા પ્રસંગ પોતાની સમાધિ રજી રહે અને સામા સાથે ક્ષેત્ર ન થાય તે રીતે સાધુએ સાંતિથી વર્તવું—‘વશાવેશ જવાન આપનો’ એમ સૂ. ૨૨૧-૨૨૨ માં કહ્યું છે. ડૉ. હર્મન થાકોબીનું ધારણું છે કે આ દંકજી મધ્યપ્રદેશના ઉશાન પ્રદેશમાં વસતી કોઈ જાતિ હતી. સૂત્રજ્ઞાનના અંગ્રેજી ભાષામાં મિષ્કમ્મા તેમજ આ વાન જમ્મા છે—“This hill-tribe lived somewhere in the north east of Madhyapradesa, see Petersburg Dictionary, S. V.”—Sacred Books of the East Vol. XLV p. 268.

૫. આ રાજાની કાઠેજ ઉપરકાઠેજન સૂતના નવમા નમિપ્રધનથી અધ્યયનમાં આવે છે. આમજન પુરાનમાં ૨૧૪ & અષ્ટાવ ૧૩ માં નિમિનું ચરિત્ર છે નિમિનાં જનક, વૈદેહ તથા મિથિલ આનામો કેદી રીતે થયાં છે તે જાણવા માટે જુઓ આ મન્યનું ત્રીજું ચરિત્રાંક પૃ. ૭૧૪.

૬. ઇસિઆસિવાઈ (અ.વિઆવિન) માં ૨૩ માં રામવર્ણય અધ્યયનમાં “કુવે મરણા અગિં છોદ દુરમનં મન, ન કા—દુરમનં યેવ દુરમનં યેવ રામવર્ણય મરહતા ઇમિણા કુરનં” (પૃ. ૪૫) એ કથા; ન નોંધવું આરો છે

૭. અનુકૂળકેવ વચનમિત્રે વાકુદેજ અરુણ ઇમિણા કુરનં (પૃ. ૨૭) એ પ્રમાણે ઇસિઆસિવાઈના ૧૭ માં વાકુદ અધ્યયનના ન. નોંધવું છે, મદામારતમાં તોજ આરોમકપરમાં નજરાનનું બીજું વ.ચ જમ્મા આરો છે પણ ને નો કાનું નામ છે.

૧ તારામણુ ઋષિ સચિત પાપ્તુ પીત્રા છતાં યે મોક્ષમાં ગયા છે. ૨ આસિલ (અસિત ?) દેવિલ, વેદીપાચન તથા પારાશર ઋષિ સચિત પાપ્તુ, બીજ, હરિત (લીલી વનરપતિ) વગેરેનો આદાર કરવા છતાં યે મોક્ષમાં ગયા છે. આ બધા મહાપુરુષો હતા અને અહીં પણ (ગૈનદર્શનમાં પણ ઉત્તરાધ્યયન તથા ઋષિભાષિત-મંથમાં) આ માન્યપુરુષો છે. મહાભારત તથા પુરાણ વગેરેમાં આમનો ઉલ્લેખ આવે છે. આવી વાતો સાંભળીને જે મદ (આચારમાં શિથિલ) થયેલા હોય છે તે સંપ્રમાણમાં વિચાર પામે છે—શિથિલાચાર તરફ વળે છે.’

‘અરેખર તો, આ મહાપુરુષો શીતોદક (સચિત જલ) આદિનો ઉપયોગ કરતા હતા છતાં જ્યારે તેમને સર્વવિરતિપરિણામની પ્રાપ્તિ થઈ ત્યારે જ તેમને કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ છે. જે મંદપરિણામીઓ સંપૂર્ણ સમજ્યા વિના આવી વાતનું આલંબન કરીને શિથિલાચારમાં પ્રવૃત્ત થાય છે તે માર્ગગ્રસ્ત થઈને છેવટે સંસારમાં રૂંધે છે. આ વાત યૂર્જિ તથા વૃત્તિમાં સારી રીતે સ્પષ્ટ કરી છે.

૧. ઇસિભાસિયાઈમાં ૩૬ માં તારાવણિજ અધ્યયનમાં તારાવણે અરહતા ઇસિણા બુદ્ધં । પતસ્સ મમ ય અજેર્મિ, મુકો કોવો દુદ્ધાવશે । તમ્હાં સહુ ઉપતત્તં સદ્ધસા કોવે નિર્મિગ્ધત્ત્વ । (૫૦ ૮૧) આ પ્રમાણે તારાવણ ઋષિનો નામોદ્દેશ આવે છે.

૨. ઇસિભાસિયાઈમાં ત્રીજ દલિલ અધ્યયનમાં મવિદઘ્વં સહુ મો સઙ્ગોવરત્તેજં.....તમ્હાં સઙ્ગલેવોવરણ મવિસ્સામિ સિ કટ્ટુ અસિણ દલિલેજં અરહતા ઇસિણા બુદ્ધં (૫૦ ૫) આ પ્રમાણે નામોદ્દેશ મળે છે. ૬૭ઓ આ જ મંથમાં ૫૦ ૪૦ ટિ. ૧૬. અહીં ‘અસિત દેવલ’ એક જ ઋષિ વિવક્ષિત જણાય છે. યૂર્જિનો પણ આશય એવો લાગે છે. આ મહાભારતમાં પ્રસિદ્ધ ઋષિ છે મહાભારતમાં નવમા શલ્યપર્વમાં, બારમા શાન્તિપર્વમાં તથા બીજે પણ ધણે સ્થળે અસિત દેવલ નો ઉલ્લેખ છે. ૬૭ઓ પરિશિષ્ટ ત્રીજું, ૫૦ ૩૬૪. વૃત્તિ પ્રમાણે આસિલ અને દેવિલ બે ઋષિ અહીં વિવક્ષિત છે. વાયુપુરાણમાં પ્રથમખંડમાં ઋષિલક્ષણમાં વાસવપૃથ્વી વરસારો વિષ્ણુનો રૈમ્ય પૃથ્વી ચ । અમિતો દેવલથૈવ પદ્ધતે બ્રહ્માવાદિનઃ ॥ ૨૬ ॥ આ બંનેનો ઉલ્લેખ છે. તે બેતાં વાયુપુરાણમાં પણ અસિત અને દેવલ બંને જુદા ઋષિઓ વિવક્ષિત જણાય છે.

૩. ઋષિભાષિતમાં ૪૦ માં દીવાયણિજ અધ્યયનમાં ઇચ્છમણિચ્છં પુરા કરેજા । દીવાયણે અરહતા ઇસિણા બુદ્ધં । ઇચ્છા વદ્ધુવિયા હોણુ જાણુ વદ્ધો તિલિસ્સતિ । તમ્હાં ઇચ્છમણિચ્છાણુ જિણિતાં મ્હમેષતિ ॥ ૧ ॥ (૫૦ ૮૬)માં આ પ્રમાણે દ્વીપાચન ઋષિનો નામોદ્દેશ છે, પણ પારાશર ઋષિનો ઉલ્લેખ નથી. ઉપવાધય (આર્યપાતિક) સૂત્રમાં તથ્ય સહુ રૂપે અટ્ટ માહણપરિવ્વાયણા મવતિ, તં જહા—કઠ્ઠે ય કરકંઠે ય, અંકઠે ય પરાસરે । કઠ્ઠે દીવાયણે ચેવ દેવગુતે ય નારણુ આ પ્રમાણે પારાશર અને દીવાયણુ એમ બે પરિવાજકોનો (ઋષિઓનો) નામોદ્દેશ છે.

સૂત્રકર્તાઓની વૃત્તિમાં મૂળસૂત્રના દીવાયણ અને પારાસર શબ્દનો દ્વિપાચન અને પારાશર અર્થ આપ્યો છે. વૃત્તિની કોઈક પ્રતિમાં પારાશર પાડ પણ મળે છે. પારાશર વ્યાસના પિતાનું નામ છે. પારાશર એ વ્યાસનું નામ છે.

૪. “एतेमिं पनेयबुद्धानां वणवासे चैव वसंताणं बीयाणि हरिताणि य भुंजताणं ज्ञानान्मुत्पज्जानि, यथा भरतस्य आदेमगिहे णाणमुत्पण्णं, तं तु तस्य भावलिङ्गं पडिबण्णरस खीणचउवमरस गिहवासे उत्पण्णमिति । से तु कुत्तरिथा ण जाणंति कस्मिन् भावे वर्तमानस्य ज्ञानमुत्पद्यते ? कतरेण वा संघ तणेण सिज्जति ? अजानानास्तु भुवत्ते”—सूत्रकृताश्रयिणी ५० १६ । “न पुनरेतद् विदन्त्यशा”, तद्यथा—येषां सिद्धिगमनमभूत् तेषां कुलधिद् निमित्तात् जातजातिस्मरणादिप्रत्ययानामवसातनम्यगुज्ञान-चारित्राणामेव वक्कलचौरिप्रवृत्तीनामिव मिद्धिगमनमभूत्, न पुन’ कदाचिदपि सर्वविरतिपरिणामभाव-लिङ्गमन्तरेण शीतोदकबीजापुपभोगेन जीवोपमर्दप्रायेण कर्मक्षयोऽवाप्यते”—सूत्रकृताश्रयिणी ५० १६ ।

સુ. ૨૩૦માં 'મુખથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે' આ બૌદ્ધમતનો ઉદ્દેશ છે. ઇસિલાસિયાઈમાં ૩૮માં સાદુત્તિજ અધ્યયનમાં પણ આ વાતનો આ પ્રમાણે ઉદ્દેશ છે—

“બં મુદેગ મુદં લદ્દં અચન્તમુગમેવ તં । નં મુમેગ મુદં લદ્દં મા મે તેણ સમામમો ॥ ૧ ॥

સાતિપુત્તેગ મુદેગ અરહતા મુદ્દત્ત ।

મગુળં મોયગં મોષા મગુળં સયગાચગં । મગુળંસિ અતારંસિ જ્ઞાતિ મિચ્છૂ સમાદિપ્પ ॥ ૨ ॥

અમગુળં મોયગં મોષા અમગુળં સયગાચગં । અમગુળંસિ મેહંસિ દુક્કં મિચ્છૂ સિયાવતી ॥ ૩ ॥

ઇવં અગંઘવળ્લાગં તં પરિચ્છન્ન વંહિતે । ણણ્ણય લુભ્ભદ વળ્ણે ઇવં વુદ્ધાગ સાચણં ॥ ૪ ॥

—૮૦ ૮૫। અહીં સાતિપુત્ત વુદ્ધ શબ્દથી ને ગૌતમ શુદ્ધ વિવક્ષિત દોષ તો સાતિપુત્ત શબ્દ શાસ્ત્રપુત્ર એવો અર્થ કરવો નેહિએ. પરંતુ ઇસિલાસિયાઈની ટીકામાં શારિપુત્રીયમખ્યયનમ્ એ અંતમાં (૫૦ ૧૫૫માં) લખેલું છે. મહારામા ગૌતમ શુદ્ધના એક શારિપુત્ર નામના પ્રસિદ્ધ સિદ્ધ પણ હતા. તે શારિપુત્ર ને અહીં સાતિપુત્ત શબ્દથી અભિપ્રેત દોષ તો અહીં વુદ્ધ શબ્દનો વૈભવ (વુદ્ધાગ) એવો અર્થ કરવો નેહિએ. ઇસિલાસિયાઈની ટીકામાં (૫૦ ૧૫૩) પણ હિતિ બૌદ્ધમિત્તમાતિત્ત એમ કરેલું છે.

સુ. ૨૩૩-૨૩૬માં 'ત્રીસંગમાં પણ દોષ નથી' એવું જણાવતા કેટલાક વાદીઓ દેવતામત્રીનો-કુતાર્થનો ઉદ્દેશ છે. તે પછીના સુત્રોમાં આ કુતાર્થ કેવા અત્યંત ભયંકર છે ૨૫૪ વર્ણવ્યું છે. ઉપરે આ બધા અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગોને છતીને મોક્ષમાર્ગમાં સારી રીતિચરવા માટે સાધુને ઉપદેશ આપવામાં આવેલો છે.

થોડું અધ્યયન—આનું નામ શરીરચરિણા છે. ત્રીઓના સ્વભાવોનું તથા ત્રીઓ સંતરી થતી ભયંકર દુર્દશાનું સ્વરૂપ જાણીને ત્રીઓથી અત્યંત દૂર રહેવા માટે આમાં ખાસ ઉપદેશ આપવામાં આવ્યો છે. આ અધ્યયનના બે ઉદ્દેશ છે. પ્રથમ ઉદ્દેશકમાં ત્રીઓ કેવી રીતે દુઃખે તથા ત્રીપરિચયથી કેવું પતન થાય છે તેનું વર્ણન છે. બીજા ઉદ્દેશકમાં ત્રીસંગથી પતિત થયેલા કેવી દુર્દશા યાવ છે તેનું આભેદુલ વર્ણન છે.

પાંચમું અધ્યયન—આનું નામ ગિરવચિમલિ છે. આના બે ઉદ્દેશ છે. દિશ્તા આદિ પાપ કર્મ કરનારા છત્રો તારણમાં જઈને નરકમનિમાં કેવી કેવી અતિ ભયંકર વેદનાઓ અનુભવે તેનું દર્શન કરવાની મને તેનું જ્ઞાનક વર્ણન કરીને દિશ્તા-પરિમદ આદિ પાપકર્મોથી દૂર રહેવા આમાં ઉપદેશ છે.

છઠ્ઠું અધ્યયન—આનું નામ મહાવીરવ્યર છે. ભગવાન સુધર્માસ્વામીને જન્મરૂપામી વગેરે પુત્રો છે કે—જન્મને જાનથી મુક્ત રીતે નેહિને આલો એકાન્તદિગતરક અનેક ધર્મ જાતાઓ છે (પ્રકારીર) છે કોણ? તે જાનક પ્રકારીરનાં જાન, દર્શન તથા શીલ કેવા હતાં તે તમે સારી રીતે જાણો છો. આને પણ જન્મરૂપામી (સુ. ૩૫૨-૩૫૩). આના ઉત્તરમાં સુધર્માસ્વામીએ ભગવાન પ્રકારીરના મુખેનું ધેરજ (મિત્ત), કુચ્છ, આગુચ્છ, વચ્છમ્મી, સર્વદર્શી, અનન્તજની વગેરે અને અનેક રિદ્ધાનો તથા અનેક અનેક ઉપમાઓ દાગ વર્ણન કર્યું છે તેથી આ અધ્યયનનું નામ મહાવીરવ્યર છે.

૧ અભિરમિત્તિલાસના સુદ્ધાકરપદ્યવર્ના નિર્ણયો સાથે બુદ્ધનો એ વાનંતાપ થયો (૧૦ ૧૧૮-૧૧૯) તેના 'મ મો, અપુળે મોત્તમ, દુમેત મુદ્ધે અરિમન્તલ્લ, કુચ્છેત મો દુધાવચ્છમ્મ' આ નિર્દેશના અનુસાર બુદ્ધે એ જવાબ આપ્યો છે તેમાં આ બૌદ્ધમત ૨૫૫ ૧૧૭ મુખે. ૪૮૨.૫ ૪૮૭, ૪૮૩ ૩૫૫.

“યોદ્ધાઓમાં જેમ વીસસેણ (કૃષ્ણ) શ્રેષ્ઠ છે, પુણ્યોમાં જેમ કમળ શ્રેષ્ઠ છે, ક્ષત્રિયોમાં જેમ રેદંત્રવક્ત્ર શ્રેષ્ઠ છે, તેમ ઋષિઓમાં વર્ધમાન શ્રેષ્ઠ છે. દાનોમાં જેમ અભયદાન શ્રેષ્ઠ છે, ઋત્ય પયનોમાં જેમ અનવદ્ય (પારકાને પીણ નહિ ઉપભવનારું) પયન શ્રેષ્ઠ છે, તપોમાં જેમ ઉત્તમ બ્રહ્મચર્ય શ્રેષ્ઠ (તપ) છે તેમ જ્ઞાતપુત્ર (અમણુ ભગવાન મહાવીર) સર્વલોકોમાં શ્રેષ્ઠ છે.” એમ સૂ. ૩૭૩-૩૭૪ માં કહ્યું છે.

સૂ. ૩૭૮ માં ભગવાન ક્રિયાવાદ, અક્રિયાવાદ, વિનયવાદ, તથા અજ્ઞાનવાદ આ સર્વવાદોના ગાળા દુના એવો ઉલ્લેખ છે.

સાતમું અધ્યયન—આનું નામ (કુમ્ભીલ્લખરિમાસિય અથવા કુમ્ભીલ્લખરિમાસા) છે. આમાં અગ્નિનો ઉપયોગ કરનારા, વનરપતિનો ઉપયોગ કરનારા, બોજનમાં લવણનો ત્યાગ કરવાથી મોક્ષ મળી જાય છે એમ માનનારા, સાંજ સવાર દંડ પાણીથી સ્નાન કરવાથી મોક્ષ મળે છે તેમ માનનારા સૌયવદીઓ, તથા દોમ-દુવનથી મોક્ષ માનનારા, એમ અનેક પ્રકારના વૈકુશીલ્યવાદીઓના આચારોનું અને વિચારોનું વર્ણન કરીને તથા તેમાં અનેક દોષો બતાવીને મુંઝવે શીલ્લને ધારણ કરવાનો ઉપદેશ આપેલો છે.

શીલ્લવાન સાધુએ અજ્ઞાનપિંડથી જીવનનો નિર્વાહ કરવો જોઈએ, તપશ્ચર્યા દ્વારા પૂજની-માન-સ્ખમાનની અભિલાષા પશુ ન સેવવી જોઈએ, શબ્દ તથા રૂપમાં આસક્તિ યથા સિવાય સર્વ કામોની આસક્તિને ત્યજીને સંપત્તિનું પાલન કરવું જોઈએ. સર્વ સંગોનો ત્યાગ કરીને, આવી પદ્ધતિ દ્વારા શમાથી સદન કરતા સાધુએ સંપત્તિભારનું વહન કરવા માટે જ આદ્યાર લેવો જોઈએ અને કર્મોમાંથી કેમ મુક્તિ મળે એની જ ઝંખના સાધુએ સદા રાખવી જોઈએ વગેરે ઉપદેશ આ અધ્યયનમાં છેવટે આપેલો છે.

આઠમું અધ્યયન—આનું નામ વીરિય (વીર્ય) છે. વીર્ય એટલે સામર્થ્ય. આ વીર્ય બે પ્રકારનું છે—૧ કર્મવીર્ય, તથા ૨ અકર્મવીર્ય. પ્રમાદી જીવોનું જે વીર્ય છે તે કર્મવીર્ય છે, આને બાહ્યવીર્ય પશુ કહેવામાં આવે છે. અપ્રમાદી જીવોનું જે વીર્ય છે તે અકર્મવીર્ય છે, આને પંડિતવીર્ય

૧. ચૂર્ણિમાં આના વિષ્ણુસેન = ચક્રવર્તી તથા વિષ્ણુસેન = વાસુદેવ આ બે અર્થો આપેલા છે. વૃત્તિમાં વિષ્ણુસેન = ચક્રવર્તી એવો એક જ અર્થ આપેલો છે. શબ્દોત્તરમાં કૃષ્ણચૂર્ણ વિષ્ણુસેન નામ પ્રસિદ્ધ છે.

૨. ચૂર્ણિ તથા વૃત્તિમાં આનો અર્થ દાન્તવાક્ય = ચક્રવર્તી એવો કરેલો છે. ભાગવતપુરાણમાં ૬૨મા સ્કંધમાં ૭૮મા અધ્યાયમાં કૃષ્ણની કૃદિના દીકરા એક મહાધારી દન્તાવદ્વ્રજનો ઉલ્લેખ આવે છે. મહાભારતમાં ૫૫ પહેલા આદિપર્વમાં (૧૧-૫૭) તથા બીજા સભાપર્વમાં (૧૩-૧૨, ૨૮-૭) દન્તવક્ત્ર તથા દન્તવક્ત્ર રાજાનો ઉલ્લેખ આવે છે. જુઓ તોજી પરિશિષ્ટ, ૫૦ ૩૬૬.

૩. જહ નામ ગોત્રમા ચંડીદેવગા વારિમદગા ચેદ. હે જમિગદોત્તવાદી જલમોયં જે ચ દ્વચ્છતિ ॥ ૧૦ ॥ —મૂળજ્ઞાતનિર્ગુણિ. આ રીતે નિર્ગુણિમાં તથા તેની ચૂર્ણિ અને વૃત્તિમાં ગોત્રમ સંપ્રદાય (મહાગણતિના પાખડિઓ તથા ગોષ્ઠતિકો), રંદેવક (ચંડીદેવક—પાઠા-તર) સંપ્રદાય, વારિમદક, અગ્નિદોમવાદી, જલશીલ્લવાદી (ભાગવત, દમસોધરિય) નો કુશીલ્લોમાં સમાવેશ કરેલો છે. “ગોત્રમા નામ પાસડિગો મમગજાનીયા... ગોત્રવતિગા વિ વીયાત્રાયા... રંદેવગા વર (૨) પ્રાયા... જલશીલ્લ કેદ (જે ચ ૧) દ્વચ્છતિ ભાગવત-દમસોધરિયાદિ” —ચૂર્ણિ પૃ. ૧૫૨. “ગોત્રમા इति गोमतिष्ठाः...चंडीदेवय ति चक्रपरप्रायाः...ये चान्ये जलशौचमिच्छन्ति भागवतादयः” —વૃત્તિ પૃ. ૧૫૪.

પામ કરીને, મુનિએ મોક્ષનું જ લક્ષ્ય બાધિતું નોંધ્યું. આવા આવા ઉપદેશ દ્વારા ભગવાન મહાવીરે બતાવેલા ધર્મનું આ અધ્યયનમાં વર્ણન છે.

૬૧મું અધ્યયન—આનું નામ સમાધી (સમાધિ) છે. જીવનમાં સમાધિની પ્રાપ્તિ થી રીતે યાચ તેનું આમાં સુંદર વર્ણન છે.

અગિયારમું અધ્યયન—આનું નામ મગ્ગ (માર્ગ) છે. વંશો મગ્ગો જાઓ વિહી ચિત્તી સોમ્મતી હિય સુદં વ્હા ॥ ૧૧૫ ॥ આ નિર્ણયિતમાં ૧ પંથ, ૨ માર્ગ, ૩ આય, ૪ વિધિ, ૫ ધૃતિ, ૬ સદ્ગતિ, ૭ હિત, ૮ સુખ, ૯ પથ્થ, ૧૦ શ્રેયસ્, ૧૧ નિવૃત્તિ, ૧૨ નિર્વાણ, ૧૩ શિવકર—આ પ્રમાણે મોક્ષમાર્ગનાં ૧૩ નામો પર્યાયરૂપે આપેલાં છે. જંખૂઆમી ભગવાન સુધર્મા સ્વામીને પૂછે છે કે ‘મતિમાન અદિસકે ભગવાન મહાવીરે કયો માર્ગ બતાવ્યો છે કે જે સરળ માર્ગને પ્રાપ્ત કરીને જીવો આ દુરતર સંસારસમુદને તરી જાય છે? હે મહામુનિ! સર્વદુઃખોમાંથી છોડાવનાર તે શુદ્ધ અને શ્રેષ્ઠ માર્ગ તમે જે રીતે જાણતા હો તે અમને કહો. જે દેવો અથવા મનુષ્યો અમને સંસાર તરવાનો સન્માર્ગ પૂછે તો અમારે શો માર્ગ બતાવવો તે અમને કહો’ (સૂ. ૪૯૭-૪૯૯) આ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં ‘જેનો આશ્રય લઈને અનેક લોકો પૂર્વે સંસાર-સમુદને તરી ગયા છે, વર્તમાનમાં તરી જાય છે અને જવિષ્યમાં તરી જશે તે, કાશ્યપે (ભગવાન મહાવીરે) બતાવેલો મહાવિકટ માર્ગ તમારી આગળ કહું છું’, (સૂ. ૫૦૧-૫૦૨) આમ કહીને બાં સુધર્માસ્વામીએ જેનાથી શાંતિ અને સદ્ગતિની પ્રાર્થના થાય તે ભાષ્ય માર્ગનું આ અધ્યયનમાં વર્ણન કર્યું છે. અદિસા, સમતા, સર્વજ્ઞો સાથે આત્મીયમયની (આત્મતુલ્યત્વની) ભાવના વગેરે ધર્મી વાતો આમાં કહેલી છે. દાન-પુણ્યની પણ આમાં ચર્ચા છે. અશુદ્ધ જ્ઞા પોતાને શુદ્ધ માનતા જે લોકો ઉદિષ્ઠ આદિ આદારનું લોજન કરીને ધ્યાન કરવાની વાતો કરે છે તેમનું ધ્યાન કેવું દોષવાળું છે તેની પણ આમાં વિચારણા છે.

બારમું અધ્યયન—આનું નામ સમોસરણ (સમવસરણ) છે. અહીં સમવસરણ શબ્દનો ‘દર્શનોનું મોક્ષનું’ એવો અર્થ છે. ૧ દ્વિયાવાદી, ૨ અદ્વિયાવાદી, ૩ વિનયવાદી, ૪ અજ્ઞાનવાદી—આ રીતે ચાર સમવસરણનો (સૂ. ૫૩૫) ઉલ્લેખ કરીને સૂ. ૫૩૬ માં અજ્ઞાનવાદમાં દોષ બતાવ્યો છે. સૂ. ૫૩૭-૫૩૮માં વિનયવાદમાં દોષ બતાવ્યો છે. તે પછી સૂ. ૫૪૨ સુધી અદ્વિયાવાદની અને તેના દોષોની ચર્ચા છે. તે પછી દ્વિયાવાદનું વર્ણન છે. અહીં દ્વિયાવાદને સમ્યગ્

૧. “સમવસરંતિ જેઠુ દરિસણાંજિ દિટ્ઠોઓ વા તાણિ સમોસરણાંજિ ।”—જૂંજિ પૃ. ૨૦૭ । “સમ્યગ્ એકીભાવેનાવસરણમ્ પુરુષ મેલાપકઃ સમવસરણમ્”—જૂંજિ પૃ. ૨૦૭, “વાદિનાં સમ્યગ્વસરણં મેલાપકઃ”—જૂંજિ પૃ. ૨૧૦, “સમવસરણાંજિ પરતીર્થિકામ્યુપગમસમુદ્ધરુપાંજિ”—જૂંજિ પૃ. ૨૧૨ ।

બોદ્ધઅંથ સુતપિટકના સુતનિપાત (પૃ. ૩૫૧)માં પણ સમોસરણ શબ્દને સ્થાને સોસરણ શબ્દનો પ્રયોગ કરીને વાદોનો નીચે પ્રમાણે ઉલ્લેખ કર્યો છે—

યાનિ ચ લીણિ યાનિ ચ સદ્ધિ સમગ્ગવાદસિ(સ ૧)તાનિ મૂરિપજ્ઞ । સમ્મવસરસન્નનિસિસતાનિ સોસરણાંજિ વિનેય્ય ઓષતમયા ॥

બોદ્ધાચાર્ય બુદ્ધધોષે આની દીક્ષા સુતનિપાત-અટ્ટકથા માં (ભાગ ૨, પૃ. ૨૬૫-૨૬૬) આ પ્રમાણે અર્થ કર્યો છે—સોસરણાની તિ ઓગદ્ધણાનિ નિલ્લાનિ, દિટ્ઠિયો તિ બાલ્યો । તાનિ યસ્મા સુકાયદિટ્ઠિયા સદ્દ બ્રહ્મજાલે વુત્તદ્ધાગદ્ધિદિટ્ઠિયતાનિ ગદ્ધેલા લેમદ્ધિ દોન્તિ, યસ્મા ચ તાંનિ અબ્બતિત્થયમમણાં પવાદમૂતાનિ સલ્લાનિ સિતાનિ વપદિનિતબ્બસેન, ન વપ્પતિવસેન ।

સોજનું અધ્યયન—આનું નામ ગાદા (માથા) છે. ૧ મધુર ઉચ્ચારણથી આનું ગ્ધન કરવામાં આવે છે માટે, ૨ સામુદય હેંદમાં આની રચના છે માટે, તથા ૩ પૂર્વેના પદર અધ્યયનોમાં દેહેથી વાનોનો કાર આમાં સંપૂર્ણ કરેલો છે માટે આ બાહ્ય દેહવાળું છે, એમ બાહ્ય સજ્જના ત્રણ અર્થ નિર્દિષ્ટિમાં આવેલા છે. હંદોનુસાસનના છૂટા અધ્યાયમાં સામુદય હેંદનું ઝાંઝે સજ સમે નવ સામુદય આ લક્ષણ આપ્યું છે. આ લક્ષણ અદી ધટનું જન્માનું નથી એટલે નિર્દિષ્ટિમાં સામુદય હેંદનો સો અર્થ વિવિધિત છે તે વિચારણીય છે. અત્યારે આ અધ્યયન ચઢમાં છે છતાં આની ચૂર્ણિ તથા ગતિ જોતાં એમ લાગે છે કે કોઈક કાળે આ અધ્યયન કોઈ પણ રીતે જાવામાં આવવું દશે.^૧

આ અધ્યયનમાં માદજ, શ્રમજ, તિશ્નુ તથા નિર્દયનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે. જે સર્વ પાષાંઝેથી વિરત છે, સ્વદેવ-સદ-અધ્યાત્મવાન-રેશુ-પરપરિવાદ-અસ્તિ-સ્તિ-માયાપ્રવાદ-મિશ્રસ્વસ્થથી રહિત છે. સ્મિતિથી મુક્ત છે, શાન્તિદિગ્ગુથી સહિત છે, સંપદા (સંવમા-નુશાનમાં) વ્તનથી રહિત છે, જે કોઈ કરતો નથી, જે માન (તર્ક) કરતો નથી, તે અરેખર સાચો માદજ (માદજ) છે.

જે અનિશ્ચિત (શરીરાર્ધમાં અસ્તિત્વ) છે, નિવાળાથી રહિત છે, વિદ્યા-અસત્ય-ઐયુન-પરિમદ-ગોધ-માન-માયા-સીમ-ગાન-દેવથી જે પ્રતિવિરત છે, શાન્ત છે, શરીર ઉપરથી મમતા જેણે ઉતારી નાખી છે તે અરેખર સચો શ્રમજ છે.

૧. “હોતિ પુત્ર મન્વગદા સાપાદયઞ્ચોગમાર્જિતવળ્લાઃ મહુર્ગમિદાનતુલા સેવં ગાદ તિ જં વિતિ ॥ ૧૧૮ ॥ ગાદીદના વ અત્વા અદવ જ મામુરજ ઉદેસઃ । દુર્ગ હોતિ ગાદા દુર્ગો અજો મિ પમાઓ ॥ ૧૧૯ ॥ પન્નરવત્તુ અગ્નયેવ મિતિરત્યેવ ઓ અવિતિ જિ । વિતિયવવેગત્તેવ ગદેતિ તન્દા સતો ગાદા ॥ ૧૨૦ ॥” —મુરુજગદનિર્મુલ્કિ । “મમુર્ગમિદાનતુલા ચોદેતો વા પુન્નતો વા પરિવર્તો વા ગાવતીતિ તીદતે વા ગાવા” —જૂન પૃ. ૧૪૫. “મમુર્ગ મુનિયેસલ્મમિધાનમ્ ઉચ્ચાગ વસ્તાઃ સા મમુર્ગમિધાનમુલ્કા, સાવ-અન્દગોર્નવદસ્ય પ્રજુતસ્ય મમુર્ગવાદદમિધાનઃ । તીદતે વગ્તે મમુર્ગાદર-પ્રજુતસ ગાવન્તિ વા સામિતિ ગાવાઃ । વત દુર્ગમત્તેવ ગાવામિતિ તાં મુવતે, જમિતિ વાવવાલદ્વારે, દુર્ગા વા ગાવામિતિ । અન્યવા વા નિર્દયમિધાનમ્—ગાધીજૂનાઃ પિત્તીજૂના વિશિષ્ટાઃ સન્ત દુષ્વ મીલ્તના અર્થાં વસ્તાં વા ગાવેતિ । અવવા સામુદેજ અન્દગા વા નિવદા સા ગાવેલુચ્ચતે, તથેદ અન્દ.—‘અનિવદ વ વસોકે ગાવેતિ ત્ત પગિદેઃ પ્રોક્ત્વ ।’ દુર્ગોડન્તરોગ્તો ગાવાદાન્દસ્ય વર્વાદો નિર્દક સાવર્વાયો દ્રવ્યઃ, દુર્ગવા —તીવમેડગો, ગાવન્તિ વા સામિતિ, ગાધીજૂના વર્વાઃ, સામુદેજ વા અન્દમેતિ ગાવેલુચ્ચતે, અન્યો વા સ્વયમમ્મુલ્ક મિલ્કવિધિના વિષેય હિતિ ।” —દુર્ગ પૃ. ૧૬૨ ।

દેખયંદાયાવે હંદોનુસાસનના સાનમા અધ્યાયના અંતમાં ગાધાનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે ક્યું છે—

“ગાવાડ્રાનુવમ્ । અત્ર કાળે વસોકે અન્દસ્તદ્ ગાવાયેકમ્ । વધા—

‘દસ વર્ષાં ન જ્ઞાન્તિ પૂત્રાટ્ । નિલોપ કાન્ । મનઃ પ્રમત વન્મનઃ કુદઃ ધાન્તો મુમુક્ષિતઃ । સ્વર-વાગધ મીદય લુચ્ચ-કામીતિ સે દસા ॥ [મહાભારત, ૫ લયોગપર્વ, અધ્યાય ૧૩, શ્લોક ૮૨] અત્ર ત્રિમિઃ વર્ત્તિકો વારેઃ શ્લોકઃ ।” —અન્દોનુસાસન પૃ. ૨૨૧ ।

બોદોમાં જન્મ ગાધાપ્રકારનું સંકલ્પ હતું. જુઓ આચાર્યનું સૂત્રનું પરિશિષ્ટ ૪૦ ૪૦૨. બોદાચાર્ય અસંગે ગાધાનું સ્વરૂપ આ રીતે ક્યું છે—“ગાવા વતમા ? વા ન ગવેન ગાવિતા અતિ દુ વાદોમવિવચ્ચેન દિવસા વા વપુષ્વસા વા વયવદા વા વયવદા વા હ્યમુચ્ચતે ગાવા” —ધાવકમ્મિ પૃ. ૧૧૭ ।

આત્માને માનવારા કેટલાક વાદીના વિચારો પણ આને મળતા હોવાથી તેમનો પણ આવશ્યકાત્ પુણ એવે દેવમાહુ—(સુ. ૧૫૭) એમ કહી બીજા પુસ્તકમાં સમાવેશ કરેલો છે. આ આત્મવિષયવાદી સાંખ્યો છે એ રીતે ચૂંચિ તથા ઇતિમાં વ્યાખ્યા કરેલી છે. જુઓ પૃ. ૧૩૪ ટિ. ૯.

ત્રીજો પુરૂષ ઈશ્વરકારણિક છે. સુ. ૧૧૦-૧૧૨ માં આનું વર્ણન છે. વેદમાં જે પુરુષવાદનું વર્ણન આવે છે તેને અનુલક્ષીને અહીં ઈશ્વરકારણિક શબ્દ વાપર્યો જણાય છે. અહીં જે વર્ણન છે તેને મળતા બધા શબ્દો હિંદુમાધિયાઈમાં ૨૨ માં અપ્યયનમાં છે. જુઓ પરિશિષ્ટ ત્રીજું પૃ. ૩૬૯.

કથાવૈષ્ણવી મુક્ત થયેલો છે, તેવા મિશ્ર પાસેથી ધર્મ સાંસ્કૃતીને પરાક્રમી પુરુષો મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે.

અઢારમું અધ્યયન—આનું નામ કિરિયાટાળ (ક્રિયાસ્થાન) છે. કર્મબંધના કારણભૂત તેર પ્રકારની ક્રિયાઓનું આમાં વર્ણન છે. ૧ અર્થદંડ, ૨ અનર્થદંડ, ૩ હિંસાદંડ, ૪ અકરમાત્દંડ, ૫ દહિવિપર્યાસદંડ, ૬ મૃત્યુપ્રત્યયિક, ૭ અદત્તાદાનપ્રત્યયિક, ૮ આધ્યાત્મિક, ૯ માનપ્રત્યયિક, ૧૦ મિત્રદોષપ્રત્યયિક, ૧૧ માયાપ્રત્યયિક, ૧૨ લોકપ્રત્યયિક, ૧૩ ઈર્ષ્યાપથિક.

૧. સ્વ તથા સ્વર્ગન આદિ નિમિત્તે ત્રસસ્થાવર જીવોની હિંસા આદિ પાપ પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવે તે અર્થદંડ છે. તેથી જે પાપકર્મ બંધાય તે અર્થદંડપ્રત્યયિક છે.
૨. કોઈ પણ પ્રયોજન વિના ત્રસસ્થાવર જીવોની હિંસા કરવામાં આવે કે જંગલ આદિને આગ લગાડવામાં આવે તે અનર્થદંડ છે.
૩. અમુક માણસે મને અથવા મારા સંબંધીઓને દણ્યા છે, દણે છે, અથવા દણુરો એવી સંભાવના છે એમ સમજી અન્ય જીવોની હિંસા કરવામાં આવે તે હિંસાદંડ છે.
૪. દરજી આદિ અન્ય જીવોની હિંસા કરવા મારે બાણ આદિ શસ્ત્ર હોડવામાં આવ્યું હોય અને અકરમાત્ તેતર આદિ પક્ષીનો વધ થઈ જાય તે અકરમાત્ દંડ છે. એ જ પ્રમાણે સ્થાવર વિષે સમજી લેવું.
૫. માતા-પિતા આદિ સાથે વસનો કોઈ પુરુષ ક્રાંતિથી મિત્ર હોવા છતાં અમિત્ર (દુશ્મન) સમજીને તેનો વધ કરે તે દહિવિપર્યાસદંડ છે. તે જ પ્રમાણે માન-નમર આદિના ધાત પ્રસંગે કોઈ ખરેખર ચોર ન હોય છતાં તેને ચોર માની લઈ તેનો વધ કરે તે પણ દહિવિપર્યાસદંડ છે.

૧. આવશ્યક શબ્દ ૬૫૬ માં સૂત્રમાં લખેલો છે, છતાં ચૂંચિ પ્રમાણે વિચારતાં ૬૫૭ માં સૂત્રમાં એ શબ્દનો સંબંધ ખરેખર જણાય છે.

૨. “પુરુષ એવેદં સર્વં વદ્ ભૂતં યત્ત્વ માઘ્યમ્. હતામૃતત્વસ્યેશનો યદ્દેનાતિરોહિતિ ॥”—શુક્લ-યજુર્વેદ ૩૧. ૨.

૩. જુઓ આ પ્રસ્તાવના પૃ. ૯. સુ. ૨૮-૪૦ માં પણ આ વાદનું વર્ણન છે.

૪. આવા મિશ્રના અનુલક્ષિત આચારોના વર્ણનમાં ધૂત્વળેન (ધુત્તમેત્ર) પીવા ને ત્યાગ કરવાનો પણ ઉલ્લેખ સુ. ૧૮૧, ૭૫૩ માં છે. આ ધૂત્વળેતનો અર્થ ‘નેચો’ કે ‘ચૂંચી’ જેવો લાગે છે. દસવૈકાલિકમૂળ (૩/૯) માં પણ આ ધૂત્વળેતનો ઉલ્લેખ છે. આ અંગે જુઓ વિસ્તૃત હિપ્પલ પૃ. ૪૬ ટિ. ૧૪.

૫. જુઓ પૃ. ૧૫૨ ટિ. ૧૩ આચાર્યકચૂંચિમાં આ તેર ક્રિયાસ્થાનોનું વર્ણન તેમજ કિરિયાટાળેહિં આ ક્રમજી પ્રતિષ્ઠા સૂત્રના પાઠની વ્યાખ્યામાં પણ છે અને ત્યાં સૂત્રકૃત યસૂત્રનો સૂત્રક લગભગ અક્ષરશઃ ઉદ્ધૃત કરેલો છે.

૬. ૨૪ કે ૨૫જનાદિ નિમિત્તે અસત્ય જોડવા આદિ પ્રગતિ કરવી તે મુખ્યપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૭. ૨૪ કે ૨૫જનાદિ નિમિત્તે ચોરી કરવા આદિ અંગેની પ્રગતિ કરવી તે ગદતાદાનપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૮. ખીજાએ કંઈ પણ ન કર્યું ન હોવા છતાં, ઉદાસ-શોકમગ્ન દીન દીન ગિતાગુરુ બનીને રહે, ચિત્તમાં ક્રોધાદિ કાળપોતી પરંપરા ચાલ્યા કરે તે આધ્યાત્મિક દંડ છે.
 ૯. જાતિમદ, કુલમદ, બંધમદ, રૂપમદ, તપમદ, શ્રુતમદ, લાભમદ, એશ્વર્યમદ, પ્રજામદ—આ મહોથી મહો-મત્ત બનીને ખીજાઓની નિંદા, પરાભવ, અપમાન આદિ કરવા અને પોતાને શ્રેષ્ઠ માનવો આ બધો માનપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૧૦. પોતાની સાથે રહેનારાઓનો નાનો અપરાધ મળેલો હોય તો પણ તેમને મોટી સજા કરવી આ મિત્રદોષપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૧૧. શુભ રીતે દિસાદિ પાપપ્રગતિ કરનારા છતાં બદારથી પોતાને સારા દેખાડનારા કપટી મનુષ્યોની પાપપ્રગતિ તે માયાપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૧૨. લોકને લીધે દિસાદિ પ્રગતિ કરનારા અને કામમોગોમાં આસક્ત જીવોની જે પ્રગતિ તે લોકપ્રત્યયિક દંડ છે.
 ૧૩. સમિતિ-યુક્તિ યુક્ત, ચતનાપૂર્વક સર્વપ્રગતિ કરનારા ઉત્તમ સાધુપુરુષોની જે પ્રગતિ તે ધર્માપચિદ્રી દિવા છે. આનાથી જે કર્મ બંધાય છે તે પ્રથમ સમયે બંધાય છે, ખીજા સમયે અનુભવાય છે, ત્રીજા સમયે તેની નિર્જરા યર્થ જાય છે, એટલે આ કર્મબંધ અસાવધ છે.^૧
- આમાં બાર ક્રિયારથાનો અધર્મપક્ષ છે, તેને સેવનારો આત્મા મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી માટે ત્યાજ્ય છે. તેરમું ક્રિયારથાન મોક્ષપ્રાપક છે માટે સેવનીય છે આ વાત સં ૬૬૪, ૭૦૬, ૭૦૭, ૭૨૧ માં સ્પષ્ટ જણાવી છે.

તેર ક્રિયારથાનોના વર્ણનપ્રસંગમાં નહિં વર્ણવેલી અધર્મપક્ષ, ધર્મપક્ષ, તથા મિશ્રપક્ષ સંબંધી અનેક અનેક વાતો મિત્ર મિત્ર રૂપે સં ૭૦૮-૭૧૬ માં વર્ણવેલી છે. સં ૭૧૭માં ક્રિયાવાદી, અક્રિયાવાદી, અગાનવાદી, વિનયવાદીના બેઠો ૩૬૩ પ્રાવાદિકોનો ઉલ્લેખ અધર્મપક્ષમાં કરેલો છે. સં ૭૧૮ માં અન્ય પ્રાવાદિકોને તેમના જ વર્તન તથા કથનનો આધારે લઈને અદિસાનો સિદ્ધાંત સમર્પણવા પ્રયત્ન કરેલો છે. સં ૭૧૯ માં દિસાનો ઉપદેશ આપનારા સંસારમાં કેવાં દુઃખો પામે છે તેનું નિરૂપણ છે. સં ૭૨૦ માં સર્વે જીવોની અદિસાની પ્રશ્નજા કરનારા જ નિર્વાણને પ્રાપ્ત કરે છે એ વર્ણવ્યું છે. સં ૭૨૧ માં બાર ક્રિયારથાનોનું ૬૭ સંસાર છે અને તેરમા ક્રિયારથાનનું ૬૭ મોક્ષ છે એમ વર્ણવીને આત્માર્થી સાધુને બાર ક્રિયારથાનોનો ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ છે.

ઓમઠીસમું અધ્યયન—આનું નામ આહારપરિણા (આહારપરિગા) છે. આમાં ૭

૧. ૪૫૦ ૧૧૪ ડિ. ૧૧ અત્યારે મળતી સુવૃત્તાંગની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં અઢી સારજ સાર જેવામાં આવે છે. છતાં સુવૃત્તામ ચૂર્ણિને આધારે તથા આવરણક ચૂર્ણિમાં ઉદ્ધત કરવા પાને આધારે અસાવજ એ જ સાચો પાડ છે. તેરાપથી આચાર્ય દુવસી જેના પ્રમુખ છે તે વાંચનામાં, મુનિ નયમવદને સારજ સાર સુધારવાને બહારે એ પાડ જ ઠાઠી નાખ્યો છે. અગતુલાલિ ૪૦ ૩૦૧ ડિ. ૬ માં તેમણે જણાવ્યું છે કે પૂર્વર્વિશદશક્રિયાધ્યાનગતાધ્યાસેન લિપિપ્રમાદોડગી અગતુલિ પ્રતીકરે. ૧૧૨૭ તેમણે આવરણચૂર્ણિને આધારે અસાવજ જે અઢી સાચો અને મોક્ષિક પાડ છે તે પાડ અઢી બેઠેર મહામતી બરે દતી.

અર્થનિકાષનારે અનેક પ્રકારના છવો કેવો કેવો આધાર લે છે તેનું વિસ્તારથી વર્ણન છે. સૂ. ૭૪૬ નારે અંતમાં આધારમુખ (આધારમાં વિવેકી) બનીને સંપ્રમાનુદાનમાં ઉદ્ધમથીય બનવાનો ઉપદેશ છે.

ધીસસું અધ્યયન—આનું નામ વલ્લભાનકિરિયા (પ્રત્યાખ્યાનક્રિયા) છે. છવે દિસા આદિનું જ્યાં મુધી પ્રત્યાખ્યાન ન કર્યું હોય ત્યાં મુધી દિસા આદિ પાપ ન કરે તો પણ તેને અવગ્રહ પાપમંથ યાચ છે. તેથી સાચા સંગમી થવા માટે પ્રત્યાખ્યાન કરવું અત્યંત જરૂરી છે. આ વાત ચર્યાવિચારણાપૂર્વક યુક્તિ-ઉદાહરણ આપીને આમાં સિદ્ધ કરેલી છે. સૂ. ૭૫૩ માં સ્વતઃ તથા વિરત સાધુ કેવા હોય છે તેનું વર્ણન છે.

એકધીસસું અધ્યયન—આ અધ્યયનનાં ૧ આચારમુત (આચારશ્રુત), ૨ અગાચારમુત (અનાચારશ્રુત) તથા ૩ અગાચારમુત (અનચારશ્રુત) એવાં ત્રણ નામોનો ઉલ્લેખ મળે છે. જુઓ ૫૦ ૨૧૭ ટિ. ૧. શું બોલવું જોઈએ અને શું માનવું જોઈએ એ આચારનું, તથા શું બોલવું ન જોઈએ અને શું માનવું ન જોઈએ એ અનાચારનું આમાં વર્ણન છે અને અનાચારનો ત્યાગ એ પરમાર્થથી અનચારપણાનું (સાચા સાધુપણાનું) કારણ છે તેથી આ ત્રણે નામો અપેક્ષાએ ધરી શકે છે. સૂ. ૭૫૫-૭૬૪ માં કેટલાંક એકાંતવચનોને અયોગ્ય જણાવીને, સૂ. ૭૬૫-૭૮૨ માં 'લોક-અલોક-અવ-અવ-અર્ધ-અર્ધ-મોક્ષ-પુણ્ય-પાપ-આત્મ-સંવર-વેદના-નિર્ગત-ક્રિયા-અક્રિયા-ક્રોધ-માન-માયા-સોમ-રાગ-દ્રોષ-સંસાર-રેવ-રેવી-સિદ્ધિ-અસિદ્ધિ-સાધુ-અસાધુ-કલ્યાણ-અકલ્યાણ નથી' આ માન્યતાને અનાચાર જણાવીને, છેવટે કેટલાંક અનાચારણીય વચનોને જણાવીને જિનેશ્વરે બતાવેલા માર્ગે વર્તવાનો સાધુને ઉપદેશ આપ્યો છે.

બાધીસસું અધ્યયન—આનું નામ અદ્વૈત (આદ્વૈતીય) છે. આદ્વૈતમારનો ગોરાશાક, બોદ સાધુઓ (સૂ. ૮૧૨-૮૨૮), (બાલજી) અખતરીઓ (સૂ. ૮૨૯-૮૩૨), પત્રિદંડીઓ (સૂ. ૮૩૩-૮૩૭) તથા દક્ષિનાપસો (સૂ. ૮૩૮-૮૪૦) સાથે જે વાદ (વાર્તાલાપ) થયો હતો તેનું આમાં વર્ણન છે. ગોરાશાક અદિની વિચિત્ર માન્યતાઓ આમાં જન્યુવા મળે છે.

તેથીસસું અધ્યયન—રાગરાદ નગરની બહાર ઈશાનકોણમાં નાલંદા નામે સ્થાન હતું ત્યાં છેલ્લે નામનો ધનાઢ્ય ધાર્મિક અમળોપાસક વસનો હતો. નાલંદાથી ઈશાનકોણમાં આ

૧. અપ્રાપ્તના વર્ણનમાં વાતચીતના અપ્રાપ્તનું પણ વર્ણન છે. જુઓ ૫ ૨૦૬ ટિ. ૧૦. આજના વિજ્ઞાનમાં ઓક્સિજન અને હાઇડ્રોજન વાયુના મિશ્રણથી H_2O પાણી ઉત્પન્ન થાય છે એવી જે વાત છે તેની સંમતિ જનુ જૈન સિદ્ધાંત સાથે બરાબર થાય છે.
૨. ૫ ૨૦૬ ૫ ૧૬ માં ૭૭૭ સુત્રાંક બૃહથી લખાયો છે. વસ્તુતઃ આ વાક્ય સૂ. ૭૪૬ નો બાજ છે.
૩. આ અધ્યયનને અને બધી દરુપસિખિત પ્રતિઓમાં અગાચારમુત કે અગાચારમુત શબ્દ મળતો હોવાથી અમે અગાચારમુત નામ રાખ્યું છે.
૪. આદ્વૈતમારનું વિસ્તારથી અવગ્રહવિર નિર્બુદ્ધિ, ચૂર્ણિ તથા રૂતિમાં છે. આદ્વૈતમાર ભગવાન મદાલીર પારો જઈ રહ્યા છે ત્યારે આ વાદ થયો છે.
૫. અદી રૂતિમાં પુનરપિ ત વૈવેકવિગ્નઃ સાંસારિકજીવપદાર્થસામ્પાદનાદાદુઃ (૫૦ ૪૦૧) એમ કહેવું છે, પરંતુ ચૂર્ણિમાં અર્થેનં વિદં ત્રિદશગુણીય જાવ પળમહત્વગતા વર્તમાનજ્ઞઃ પરિચાર્ય સમદ-પત્તાવિષ્ણુમિગર્ષાભિર્દેવગમણા વગમુતુઃ એમ ૨૫૪ કહેવું છે. નિર્બુદ્ધિમાં જનુ અમરણ મોગલ-મિસ્તુ-બંમતની-ત્રિદેવીને. જહ હરિવગ્નવગ્ન જહિયં રૂપમો તદ્દા મુતં ૧૧૦ ૦..... મોગલ-મિસ્તુ-બંમત-ત્રિદેવિયા-સાવશેદિ સદ્દ વાદો ૧૧૮ ૦ એવો ૨૫૪ કહેવો છે.

લેખ શ્રાવકની મેક્સવિયા (નિવરણ) નમે ઉદ્ધયાલા હતી. આ ઉદ્ધયાલાના પ્રધાનકોણમાં દક્ષિણમ નામનો વનખંડ હતો. ત્યાં ગૃહપ્રદેશમાં (પરવાળા પ્રદેશમાં) ભગવાન ગૌતમસ્વામી મેક્સ દત્તા અને આરામપ્રદેશમાં ભગવાન મહાવીર ગિરાન્ગેલા હતા. તે સમયે પાર્થિવનાથ ભગવાનના પરિવારમાં દીક્ષિત થયેલા ઉદ્ધ પેઢાલપુત્ર નામના સાધુ ત્યાં આવી ગયા. તેમનો ભગવાન ગૌતમ સ્વામી સાથે જે વાર્તાલાપ થયો તે નાલંદાની સમીપમાં થયેલો હોવાથી આ અખણનું નામ નાલંદા (નાલંદીય) છે.

ઉદ્ધકનો મુખ્ય આગ્રેષ એ છે કે તમારા સાધુઓ શ્રાવકોને ત્રસની હિંસાનું જે પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરાવે છે તે ભગવાન નથી, ખોટું પચ્ચક્ષ્ણાણુ છે. સંસારી છત્રો રચાવનાંથી ત્રસમાં આવે છે અને ત્રસપ્રાપ્તી સ્વપરમાં આવે છે. મારે એવો કોઈ સચાવર હવ નથી કે જે ભૂતકાળમાં કે કલિવાળમાં ક્ષુ ન થયો હોય કે ન થવાનો હોય. એટલે જેણે ત્રસની હિંસાનું પચ્ચક્ષ્ણાણુ કર્યું છે તે ભગવાન રચાવની દિક્ષા કરે છે ત્યારે તે સચાવર હવ પણ કોઈપણ કાળે ત્રસરૂપ હોવાથી પચ્ચક્ષ્ણાણુનો ભંડ થાય છે. મારે પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરાવનારે ત્રસ છત્રોની દિશાનું પચ્ચક્ષ્ણાણુ નહિ, જનુ ત્રસભૂત છત્રોની દિશાનું પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરાવતું નેઈએ. ત્રસભૂત એટલે વર્તમાનકાળમાં જે ત્રસપ્રાપ્ત હોય તેની દિશાનું જ પચ્ચક્ષ્ણાણુ. આ રીતે ભૂત શબ્દ હિમેરીને પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરાવવામાં આવે તો સમુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરેલા.

ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ ઉત્તરમાં કહ્યું કે 'તમે જેને ત્રસભૂત કહો છો તેને જ અને ત્રસ કરાવેલાને પચ્ચક્ષ્ણાણુમાં ભૂત શબ્દ ઉમેરવાની રીતી જ ભર નથી.' આમ ભગવાનીને તે જાણ થઈ જાય છે કે તમારો ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે.

ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ ઉત્તરમાં જાણી ઉદ્ધક નિરુત્તર ચર્ચા કરી હતી, ખુલ્લી રીતે ગૌતમસ્વામીએ કહ્યું છે કે 'ઉદ્ધક' એક પણ સારી વાત સંભળતા મળી હોય તો તેના કદનારનો જ નાસ્તો કરાવે. ત્યાર પછી ઉદ્ધક પોતની ભૂમતીની આકાર કરીને સાતુમાં ધર્મમાંથી પ્રતિબંધિત થઈને પાંચ વર્ષ સુધી રહી પ્રતિષ્ઠા પ્રદર્શિત કરે છે. એટલે ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ઉદ્ધકને કરાવે ભગવાન મહાવીર પામે આવે છે અને ત્યાં ઉદ્ધક ભગવાન મહાવીર પાસે પચ્ચક્ષ્ણાણુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ધર્મના નીકાર કરે છે.

ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ ઉત્તરમાં જાણી ઉદ્ધક નિરુત્તર ચર્ચા કરી હતી, ખુલ્લી રીતે ગૌતમસ્વામીએ કહ્યું છે કે 'ઉદ્ધક' એક પણ સારી વાત સંભળતા મળી હોય તો તેના કદનારનો જ નાસ્તો કરાવે. ત્યાર પછી ઉદ્ધક પોતની ભૂમતીની આકાર કરીને સાતુમાં ધર્મમાંથી પ્રતિબંધિત થઈને પાંચ વર્ષ સુધી રહી પ્રતિષ્ઠા પ્રદર્શિત કરે છે. એટલે ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ઉદ્ધકને કરાવે ભગવાન મહાવીર પામે આવે છે અને ત્યાં ઉદ્ધક ભગવાન મહાવીર પાસે પચ્ચક્ષ્ણાણુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ધર્મના નીકાર કરે છે.

૧. ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ ઉત્તરમાં જાણી ઉદ્ધક નિરુત્તર ચર્ચા કરી હતી, ખુલ્લી રીતે ગૌતમસ્વામીએ કહ્યું છે કે 'ઉદ્ધક' એક પણ સારી વાત સંભળતા મળી હોય તો તેના કદનારનો જ નાસ્તો કરાવે. ત્યાર પછી ઉદ્ધક પોતની ભૂમતીની આકાર કરીને સાતુમાં ધર્મમાંથી પ્રતિબંધિત થઈને પાંચ વર્ષ સુધી રહી પ્રતિષ્ઠા પ્રદર્શિત કરે છે. એટલે ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ઉદ્ધકને કરાવે ભગવાન મહાવીર પામે આવે છે અને ત્યાં ઉદ્ધક ભગવાન મહાવીર પાસે પચ્ચક્ષ્ણાણુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ ધર્મના નીકાર કરે છે.

દિવસ ૩૦મા રહે મનુષ્યોની મુત્યો પણ અમત્ર અત્ર દાદશગિનીનો ઉચ્ચેષ જોવામાં આવતો હતો એટલે વિદ્વાનો સમક્ષ આ વાત વિચારણા માટે અમે મૂકી છે.

દશાનજો દોષ ને ખરી. પેતાંમર તથા ત્રિંમર ઉચ્ચ દષ્ટિએ એટલી વાત તો નિર્ણય છે કે જનન મુત્યમાંથી આપણી મુત્યાગતની પરંપરા ઉતરી આવી હતી. જનવાન મદતરિ ૧૨૪૮ ના નિર્ણય પછી પછી વર્ષો સુધી આ મુત્યાગતની પરંપરા એકસરખી ચાલી. ૧૨૬૭ જનન મદતરિના નિર્ણય પછી લગભગ ૧૧૦ વર્ષ મથા પછી જનવાન ઉદ્યાદુસામીના સમયમાં ૧૨૭૭ વર્ષથી જુના ૧૨૮૦ ના રાજે પાટણપુત્રમાં મુત્યોની વાચનાને વ્યવસ્થિત કરવાનો પ્રયત્ન ૧૨૯૭ કરિયત થયો હતો. તેનું તત્ત્વ આગળથી જીવે વર્ગેમાં આવે છે.

૧૨૯૭ ના નિર્ણય સમય ૮૨૭ થી ૮૪૦ના મધ્યામાં રાનિયાચાર્ય તથા નાચાર્યનાચાર્યના સમયમાં જનન મદતરિ ૧૨૭૭ થીથી ઉપસ્થિત થયો હતો. તેમના સમયમાં આર વર્ષનો સતત દુષ્ટ ૧૨૭૭ થી નિર્ણયે મુત્યો ખિન્ન ખિન્ન રથે વિખરામ મથા તેથી બચારથત અપવનના અર્થે ૧૨૭૭ ના નિર્ણય થયો આગળના સમય પછી રાનિયા આચાર્યના પ્રમખપટે મુત્યમાં

અને નાગાર્જુન આચાર્યના પ્રમુખપદે વલ્લભીપુરમાં સંમજસંઘ એકત્રિત થયો. જેને જે શાક હતું તે બાપુ સંપાદિત-વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યું. આમાં મથુરામાં થયેલી વાચના માયુરી કહેવાય છે અને વલ્લભીમાં થયેલી વાચના નાગાર્જુની કહેવાય છે : પરંતુ જીવનસમય દરમ્યાન બંને આચાર્યોનો ૫૨૨૫૨ મેળાવ ન થવાથી બંને વાચનાઓમાં કોઈ કોઈ રચને પાદમેદ થઈ ગયો. ૧

તે પછી આચાર્ય દેવધિમણિ દામોદરભણે તેમના સમયમાં (વીરનિર્વાણ સંવત્ ૬૮૦ માં) વલ્લભી પુરમાં સંપન્ને એકત્રિત કરીને આમ્મોને પુસ્તકારૂઢ કર્યા હતા. ‘આ૦ દેવધિમણિ દામોદરભણ માયુરસંપન્ના મુગમ્બદન હતા, તેમણે આમ્મોને પુસ્તકારૂઢ કરતી વખતે માયુરી વાચનાને મુખ્ય રચાને આપ્યું હતો અને નાગાર્જુની વાચનાના પાદમેદોની ૫૫ નોંધ કરી હતી’ ઇત્યાદિ આગમપ્રમાણરૂ ૨૯૦ મુનિરાજશ્રી પુરુષવિજયજી મદારાજે તેમના ધેન આગમચર બીર પ્રાકૃત વાલ્લભ આ નિર્ણયમાં જાણીયું છે. જુઓ આચાર્યમયૂરની પ્રસ્તાવના, ૫૦ ૪૬-૪૮.

મથુરાઈ જન તમ્હા માથુરાં વાવળાં મળ્યાંનિ । શા ય સદિલાચરિયમ્મય તિ જાતું તરસંતિયો અણુઓમો મળ્યાનિ । શેઈ સંઠ । અણે મળ્યાનિ ગ્રહા—દુર્ગ ન જાતું, તમ્મિ દુર્ગમિયજાલે જે અણે પદાળા અણુ-ઓગરા તે વિજઢા, એ મંદિલાચરિય સંપદે, તેજ મથુરાઈ અણુઓમો પુગો સાધૂર્ણ વચનિયો તિ માથુર-વાવળાં મળ્યાનિ । તરસંતિયો ય અણુઓમો મળ્યાનિ ॥૨૨॥”—મન્દીરૂપિ પૃ૦ ૬ ।

બદેશમૂરીવિરચિત ૬૬૧૫૬માં આ વાત આ રીતે જાણી છે—

“અરિય મંદુરાડીઈ દુયમમિદો મંદિલો નામ મૂરી, તમ્હા વલ્લહિનદરીઈ નામજુગો નામ મૂરી । તેહિ ય જાઈ શરણચરિયઈ દુષાલે નિશ્ચડમાવમો વિકુર્દિ (૧) શાકળ પેસિયા દિમોદિગિ સાહવો । ગમિડં વ વલ્લભિ દુર્ગ તે પુગો મિલિયા છગાલે । જાવ સમ્પાદંતિ સાવ શાકળદરીમૂર્થ પુશ્વાહીવં । તનો મા દુવયોરિડગો હોડ તિ પાગ્ગો મૂરિદિ વિદંડુદાગે । તત્તવ જિ જં ન ચીમરિયં તદેવ સંઠવિયં । પમ્મુદ્ધાનં ડગ પુશ્વાવરાવદંનદુગાણુસારમો જવા સંપગ્ગા ।”—શ્લોકી ।

૧. “પગેરમર્મરગમેજાક ય તસ્તમયામો સદિવ-નાગજુનાયરિયા કાલં શાકં દેવલોગે ગયા । તેજ તુદયાઈ મિ તદુદરિયસિદંતાને ઓ સંજામો જાવ ય વાવગમેમો સો ય ન વાલિઓ પરિછમેદિ, સમો ચિત્તરણચરેદિ પિ ‘નાગજુનીયા ડગ એવં પડંતિ’ તિ તમ્મુરિગિયા તદેશવારાદમ્ ।”—શ્લોકી । “કુર્મિજાનિકમે સમિત્તમ્મુરો દ્વયોઃ સહુવોર્મેજાવકોડમવર, તથા—એકો વલ્લભ્યામ્ એકો મથુરા-વામ્, તત્ર વ મૂચાર્યસંપદ્મેન પરરરવાચનામેદો જાતઃ ।”—ડ્યોતિન્કરજકટીકા મલયગિરિસિ-રિવિજા પૃ૦ ૪૧ ।
૨. “ત્રિનવવર્ણં ચ દુષ્પમાકાલક્રાન્તિવિજયમિતિ મત્વા મગવદ્વિર્નાગાર્જુન-સકમ્પિલાચાર્યપ્રસ્તુતિમિઃ પુસ્તકેષુ ન્યસ્તમ્ ।”—યોગસાધ્વરિ પૃ૦ ૨૦૭ ।—આ રીતે યોગસાધ્વરની જ્ઞાતિમાં દેવચંદ્રમૂરિ મદારાજ તો નાગાર્જુન તથા રેકિલિયાચાર્ય ૫૫ આમ્મોને પુસ્તકોમાં લખાવ્યાં હતા એમ જાણીયું છે.
૩. “ધીરેશ્વરિગિરિજામ્બવેન ધી વીરાટ્તીત્તયપિકનવજાનવેરં (૧૮૦) જાતેન દ્વાદશવર્ષીયદુર્મિથવશાદ્ બદુનરવાપુશ્વાવગો બદુપ્રત્યિક્ષિતગો ચ જાનાયાં.....અવિચ્છેદમ્બલોકોપકારાય ધુનમસ્યે ચ ધીવજ્ઞાપદાદ્ મુત્તવચિટ્તરશાકીનવર્ધનાપૂર્વ વલ્લભ્યામાચાર્યં તન્મુત્તાદ્ વિચ્છિન્નાવશિષ્ઠાનં ન્યૂના-પિ જાનુ મુદિતાનુમુદિતાનામાલવજાનનુકમેજ રત્નમત્થા સંકળ્ય પુનશ્ચારુડાઃ કૃણાઃ” —સામાધારી-સરજક ડગાધ્યાયવમવમુન્દારચિત્ત । ૬૬૫મુનુઓપિદામાં છઠ્ઠા વ્યાખ્યાનને બંને જાણીયું છે ૬—તયોકે—“વલ્લભિપુરમ્મિ જયરે દેવિદિદ્વપમુદ્સલસંપેદિ । પુન્યે આગમ શિદ્ધિઓ નવસયમસિયાઓ વીરામો ।” —પૃ૦ ૧૨૬ ।

આ નાગાર્જુની વાચનાના પાઠમેદો સૂત્રકૃતાંગિની ચૂર્ણિ તથા વૃત્તિમાં જણાવેલા છે. શુઓ પૃં ૧૧ ટિં ૧૨, પૃં ૧૬ ટિં ૭, પૃં ૨૧ ટિં ૧૬, પૃં ૨૨ ટિં ૮, પૃં ૧૯૧ ટિં ૮, પૃં ૧૯૪ ટિં ૭, પૃં ૧૯૫ ટિં ૪, ૬, પૃં ૨૧૨ ટિં ૪, પૃં ૨૪૦ ટિં ૧૭, ૨૩, પૃં ૨૪૫ ટિં ૧૫, પૃં ૨૫૪ ટિં ૧૬. આ બધા તેર સ્થળોમાં ચૂર્ણિમાં નાગાર્જુનીય પાઠમેદો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ વૃત્તિમાં તો આર સ્થળે જ ઉલ્લેખ છે જે અમે પૃં ૨૧ ટિં ૧૬, પૃં ૨૨ ટિં ૮, પૃં ૧૯૪ ટિં ૭ તથા પૃં ૨૧૨ ટિં ૪ માં જણાવ્યો છે. આ ઉપરાંત પણ ચૂર્ણિમાં (પૃં ૪૭) નાગાર્જુનીવાત્તુ વદન્તિ—‘વ્રતનામહદ્વેળ વ્રતં ન તુ સ્થાવરોદયનામેન।’ આવો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ ચૂર્ણિના સંપાદક મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે ત્યાં ૧૧ માં ટિપ્પણમાં સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે કે ૨૧ અથવા નાગાર્જુનીવાચાર્ણાં કોડરિ વાઠમેદો વાચનામેદો વા નાસ્તિ, કિન્તુ સ્વાધ્યામેદ દવાત દ્વવતે।

આ ઉપરાંત ડિંગંચરપરંપરામાં અથવા વાપનીયસંપત્તિ પરંપરામાં પણ સૂત્રકૃતાંગિની કંઈક વાચના દર્શી.^૧ ડિંગંચર સંપત્તિ અત્યંત માન્ય મૂલ્યારાધના(અગતીઆરાધના)ની અપરામિત-શ્રદ્ધા સ્વેષી વિજયોદયાદીકામાં (પૃં ૬૧૨) સૂત્રકૃતાંગના પુરીક અધ્યયનના પાઠનો આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે—‘તથા મુજહુત્તમ પુણ્ડરીકેન્દ્રવાયે કથિતમ્—‘જ કહેલા ધમ્મફલં વત્ત-વત્તાદિદેહુ’ રિ। સૂત્રકૃતાંગ પૃં ૧૫૦ માં આ જ વાત સું ૬૯૦ માં વિસ્તારથી છે. થોડો શાબ્દિક ભેદ છે, તેથી સમતપ છે કે ડિંગંચરપરંપરામાં કે વાપનીયસંપત્તિ પરંપરામાં પણ સૂત્રકૃતાંગિની કંઈક જુદી વાચના આરપમેવ દર્શી

પ્રથમિત માન્યતા પ્રમાણે, આં દેવધર્મણી કામાશ્રમણે જે વાચના પુસ્તકારૂઢ કરી તે વાચના અત્યારે પ્રવર્તમન છે એમ કહેવાય છે. છતાં ગમે તે કારણે ગમે તે સમયે એમાં પણ બહુ પામેતો થયા છે. આ વાતનો સ્પષ્ટ અનુભવ આચાર્યગચૂર્ણિ તથા આચાર્યગચૂર્ણિ શીર્ષકાચાર્ય-વિરમિત રિનિ,^૨ મુજુત મચૂર્ણિ તથા સૂત્રકૃતાંગસૂત્રની શીર્ષકાચાર્ય વિરમિતવૃત્તિ ગ્નેતા યાપ છે. આ સંપત્તિમાં અં ૫૦ સું ૨૧૦ મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ એન આગમપર ઓર પ્રાકૃતવર્ણ્ય નિર્ણયમાં નીચે પ્રમાણે જણાવે છે—

જુડ વિદ્વાન્સર્વ આર્ય દેવધર્મણિ કે આગમ-વ્યવસ્થાપન ય આગમ-લેખન કો વાકમી વાકમ્બર મે વાકમ્બર દે દિંડુ કાર વાકમી વાચના કે વિષય મે કો કુછ કહા ગયા દે ઠમ્સે ઠમ્સા વદ વદર ઇત્થ વિદ્ધ હોત્ત દે. વાકમ્બર મે વાકમી વાચના વહી દે કો માયુરી વાચના કે સમય મે સર્વ આર્ય જાતિ મે વાકમ્બર મે સંચલનવાય વદ્ધવ કર જેન આગમો કા સંકટન દિવા યા.

સર્વ આર્ય દેવધર્મણિ મે વાકમી મે સંચલનવાય કો વદ્ધવિત્ત કર જેન આગમો કો અવરિયત વિદ્વા જાતિવાર. ઉપ વાકમ્બર લેખન કી પ્રવર્તિત પ્રવૃત્તિ કિમ રૂપ મે દુર્લ્લેસકા સ્વરૂપ ઠમ્સે વહી દે વાકમ્બર. વાકમ્બરના કુલેન્દ્રવલ્લ વહા જાતા દે કિ વાકમી મે હવારો કી સંખ્યા મે મંચ રિમે દે કે, કિન્તુ હવે વાકમ્બર સંકટનવાર, નર્મગર્જનવાર અમરદેવમુરિ આદિ વાકમ્બરવાર આવાયો કે કો વિદ્વાન્સર્વ ઠમ્સે વિવચન દે ઠમ્સે દો વદ માતા નહીં જા સકતા કિ હવે પ્રવચન મે વદવેન્દ્ય દુઝા હોત્ત.

૧ જુમ આચાર્યગચૂર્ણિ ૩—૧૫૫ ૬૦ ૩૬ તથા કીર્તિવર્ણ કેરિજુનિવદ્ધમ્બેની પ્રસ્તાવના, ૧૦ ૨૦ ૧૮

૨ જુમો આચાર્યગચૂર્ણિ ૩—૧૫૫, ૪૦ ૩૨-૩૩

भी शीलाकाचार्य ने सूत्रकृतार्ण की अपनी वृत्ति में इस प्रकार लिखा है :

“इह च प्रायः सूत्रादेशेषु नानाविधानि सूत्राणि दृश्यन्ते, न च टीकासंवादी एकोऽप्यादर्शः समुपलब्धः, अतः एकमादसीमद्वीकृत्यास्माभिर्विवरणं क्रियत इति, एतदवगम्य सूत्रविस्वादादर्थानाशितव्याप्तोहो न विधेय इति” [मुद्रित पत्र ३३६-१]

अर्थात् चूर्णिसंमत मूलसूत्र के साथ तुलना की जाय ऐसी एक भी मूलसूत्र की हस्तप्रति आचार्य शीलांक को नहीं मिली थी। श्री अभयदेवाचार्य ने भी स्थानांग, समवायांग व प्रशव्याकरण इन तीनों अंग आगमों की वृत्ति के प्रारम्भ एवं अन्त में इसी आशय का उल्लेख किया है जो क्रमशः इस प्रकार है :

१. वाचनानामनेकत्वात्, पुस्तकानामशुद्धितः ।
सूत्राणामतिगांभीर्याद् भनभेदाच्च कुत्रचित् ॥ २ ॥
२. यस्य ग्रंथवरस्य वाक्यजलक्षेत्रं सहस्राणि च,
चाचारिणदहो ! चतुर्भिरेधिका मानं पदानामभूत् ।
तस्योचभुलुकाकृतिं विदधतः कालादिदोषात् तथा,
दुर्लभात् लिखतां गतस्य कुपियः कुर्वन्तु किं मादृशाः ! ॥ २ ॥
३. अशा वयं शाल्मिर्दि गभीर, प्रायोऽस्य कूटानि च पुस्तकानि ।
सूत्र व्यवस्थाप्यमतो विमूढय, व्याख्यानकल्पादित एव नैव ॥ २ ॥

ऊपर उदाहरण के रूप में श्री शीलाकाचार्य व श्री अभयदेवाचार्य के जो उल्लेख दिये हैं उनसे प्रतीत होता है कि वलमी में स्पष्टि आर्य देवर्द्धिगणि, गधर्ववादिवेताल शान्तिमूर्ति आदि के प्रयत्न से जो जैन आगमों का संकलन एवं व्यवस्थापन हुआ और उन्हें पुस्तकारुढ किया गया, यह कार्य जैन स्पष्टि भ्रमणों की जैनआगमादि को प्रसारित करने की अस्पष्टि के कारण बहुत सशित रूप में ही हुआ होगा तथा निकट भविष्य में हुए वलमी के भग के साथ ही यह व्यवस्थित किया हुआ आगमों का लिखित छोटा-सा ग्रंथ-संग्रह नष्ट हो गया होगा। परिणाम यह हुआ कि आखिर जो स्पष्टि आर्य रुद्रिदल एव स्पष्टि आर्य नागार्जुन के समय की हस्तप्रतियाँ होंगी, उन्हीं की शरण व्याख्याकारों को लेनी पड़ी होगी। यही कारण है कि प्राचीन चूर्णियाँ एवं व्याख्याग्रंथों में सैकड़ों पाठभेद उल्लिखित पाये जाते हैं जिनका उदाहरण के रूप में मैं यहाँ संक्षेप में उल्लेख करता हूँ-

आचार्यामसूत्र की चूर्णि में चूर्णिकार ने नागार्जुनीय वाचना के उल्लेख के अलावा ‘पठिष्ये य’ ऐका लिखकर उन्नीस स्थानों पर पाठभेद का उल्लेख किया है। आचार्य श्रीशीलांक ने भी अपनी वृत्ति में उपलब्ध हस्तप्रतियों के अनुसार कितने ही सूत्रपाठभेद दिये हैं।

इसी प्रकार सूत्रकृतचूर्णि में भी नागार्जुनीय वाचनाभेद के अलावा ‘पठ्यते च, पठ्यते चान्यथा सन्निः, अथवा, अथवा इह तु, मूलपाठस्तु, पाठविरोधस्तु, अन्यथा पाठस्तु, अयमपरकल्पः, पाठान्तरम्’ आदि वाक्यों का उल्लेख कर केवल प्रथमभुतस्कन्ध की चूर्णि में ही लगभग सवासी जगह जिन्हें वास्तविक पाठभेद माने जाय ऐसे उल्लेखों की गाथा की गाथाएँ, पूर्वार्ध के पूर्वार्ध व चरण के चरण पाये जाते हैं। द्वितीय भुतस्कन्ध के पाठभेद तो इसमें शामिल ही नहीं किये गये हैं। आचार्य शीलांक ने भी बहुत से पाठभेद दिये हैं, फिर भी चूर्णिकार की अपेक्षा ये बहुत कम हैं। यहाँ पर एक बात खास ध्यान देने योग्य है कि खुद आचार्य शीलांक ने स्वीकार किया है कि ‘हमें चूर्णिकारस्वीकृत आदर्श मिला ही नहीं।’ यही कारण है कि उनकी टीका में चूर्णि की अपेक्षा मूल सूत्रपाठ एवं व्याख्या में बहुत अन्तर पड़ गया है। इसके साथ मेरा यह कथन है कि आज हमारे सामने जो प्राचीन सूत्र-

રીને દસ્તાવિજિત પ્રતિઓમાં જૃતિસંમત પાઠ મળે છે, છતાં કોઈક પ્રતિમાં ચૂર્ણિસંમત પાઠ પણ ફેટલીક વાર મળે છે. ત્યાં ચૂર્ણિસંમત પાઠ પ્રાચીન હોવા છતાં અત્યારે મોટા ભાગે જતિના પાઠન-પાઠનનો અધિક પ્રચાર હોવાને લીધે, જતિના અભ્યસીઓને અનુકૂળતા રહે તે માટે અને જૃતિસંમત પાઠને મોટા ભાગે મૂળમાં લીધો છે અને બીજાને પાઠ ટિપ્પણમાં આપ્યો છે. તેમ છતાં કવચિત્ ચૂર્ણિસંમત પાઠને પણ અને મૂળમાં લીધો છે.

સૂત્રકૃતાંગસૂત્રની ભાષા અર્થમામધી છે. તે વિષે તથા ભાષાકીય પાઠભેદો વિષે આચારાંગસૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં પૃ. ૪૩-૪૪ માં અને જે જગ્યાઓં છે તે જ અહીં સમજાવેલાં છે.

પરિશિષ્ટોમાં પ્રથમ પરિશિષ્ટમાં વિશિષ્ટ શબ્દોની સૂચિ આપેલી છે, બીજા પરિશિષ્ટમાં સૂત્રકૃતાંગમાં આપતી શાખાઓનો અકારાદિભ છે, ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં કવિપદાનિ વિશિષ્ટાનિ ટિપ્પણાનિ છે. સૂત્રકૃતાંગના ફેટલાક અંશોની બીજા અંશો સાથે તુલના, ફેટલેક સ્થળે રપટીકરણ, ફેટલેક સ્થળે અને જે વિશિષ્ટ શબ્દપાઠ કે પાઠભેદો પાછળથી જગ્યાયા છે તેનો નિર્દેશ વગેરે ધણી વાતો આ ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં છે. સૂત્રકૃતાંગમાં જે પરસ્પર એકસરખા કે એકસરખા જેવા પાઠો મળે છે તે બીજા પરિશિષ્ટમાં આપેલા શાખાઓના અકારાદિભથી પણ જગ્યાથી યકષ્ય છે, એટલે પરસ્પર સુત્રોની તુલના બીજા પરિશિષ્ટમાં આપેલા અકારાદિભના આધારે સમજાવેલી.

આ અંથના અભ્યાસીઓએ શુદ્ધિપત્રનો અવગમ ઉપયોગ કરીને વાંચવું, એવી ખાસ નિર્મતિ છે.

સૂત્રકૃતાંગસૂત્રની વ્યાખ્યાઓ

નિર્બુદ્ધિ—આના કર્તા અતુલ્યપૂર્વકર ભગવાન કદગાદુસ્વામી છે. આમાં તે તે પદના નિર્ણેષા, તે તે અખ્યયન અને ઉદ્દેશકનો સાર વગેરે છે. આ એક વિશિષ્ટ પ્રકારની પ્રાકૃત વ્યાખ્યા છે. આમાં એકંદર ૨૦૫ શાખા છે.

ચૂર્ણિ—સૂત્રકૃતાંગસૂત્ર તથા નિર્બુદ્ધિ ઉપર અત્યારે મળતી વ્યાખ્યાઓમાં આ સૌથી પ્રાચીન છે. આની ભાષા સંસ્કૃતાભિજિત પ્રાકૃત છે. એના કર્તા વિષે કોઈ ચોક્કસ ઉલ્લેખ મળતો નથી. પૃ. ૭૬ માં અગુન્નરણી અગુન્નરદંત્રી અગુન્નરણાદંત્રણકરો, પ્તેજન દ્વક્ષલ્લં ગાણ-દંત્રણજલ કચાવિત મવતિ [રાશરર] આવો ઉલ્લેખ છે તે ઉપરથી આચાર્ય સિદ્ધસેન દિવાકરના તે અનુયાયી હોય તેમ લાગે છે. સં. ૭૬૦ની ચૂર્ણિમાં (પૃ. ૪૦૫) અજ દુપગણિજ્ઞમાધમણશિવ્યમદિ(દિ?)વાચાર્વા દુવતે એવો ઉલ્લેખ મળે છે. ભદ્રિયાચાર્યનો ઉલ્લેખ? દશવૈકલિકચૂર્ણિમાં પણ મળે છે.^૧ મોદેરના મામતો ઉલ્લેખ પણ મળે છે. રતલામની ઋષભદેવ ફેરારીમસજીની પેટી તરફથી આ ચૂર્ણ સંપૂર્ણ ૭૫૫ છે. છતાં વિવિધ પ્રતિઓને આધારે મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિશ્વલ મહારાજને શુદ્ધ કરેલી ચૂર્ણિનો જ આ સંપાદનમાં ખાસ આધાર લેવાયો છે. પ્રથમશ્રુતરકંઠ સુધીનો પ્રથમ ભાગ પ્રાકૃત રેકરટ સોસાવટી તરફથી ૭૫૫ છે પણ ચો છે.

૧. સ્વ. ૧, સ્વ. ૨ વગેરે અનેક દસ્તાવિજિત પ્રતિઓનો ઉપયોગ આના સંપાદનમાં કરવામાં આવ્યો છે તેનો પરિચય દ્વે પછી આપવામાં આવ્યો. આ. પ્ર. મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિશ્વલ મહારાજને એક સ્થળે નોંધ કરેલી છે કે ‘ત ૧ માંથી ચૂર્ણિસંમત પાઠો વધારે મળે છે, છતાં ક્યારેક સ્વ ૨ માંથી તેવો પાઠ મળી આવે છે.’

૨. “મદિયાવરિમોવણેજન મિત્રસ્થા દ્વક્ષલ દસલદેજ સંગિહીયા મવતિ” — દશવૈકલિકચૂર્ણિ પૃ. ૧.

૩. “જહા પુટ્ટે કેજી હો ચિ હુમ ? મોદેરગાવો અતોમવાન્ ? હો મળતિ જાહં મોદેરગાવો, મવદ્વામા-દાયાતો” — પૃ. ૧૪૮.

રીને દસ્તાવિજિન પ્રતિઓમાં જ્ઞતિસંમત પાઠ મળે છે, છતાં કોઈક પ્રતિમાં ચૂર્ણિસમન પાઠ પણ કેટલીક વાર મળે છે. સાં ચૂર્ણિસમન પાઠ પ્રાચીન હોવા છતાં અત્યારે મોટા ભાગે જ્ઞતિના પંડિત-પાંડિતનો અધિક પ્રચાર હોવાને લીધે, જ્ઞતિના અભ્યાસીઓને અનુકૂળતા રહે તે માટે અમે જ્ઞતિસંમત પાઠને મોટા ભાગે મૂળમાં લીધો છે અને બીજા પાઠ ટિપ્પણમાં આપ્યો છે. તેમ છતાં કવચિત્ ચૂર્ણિસમન પાઠને પણ અમે મૂળમાં લીધો છે.

સૂત્રજ્ઞતાંગીના બાળા અર્ધભાગથી છે. તે વિશે તથા બાળાકીય પાઠભેદો વિશે આચાર્યશ્રીસૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં પૃ. ૪૩-૪૪ માં અમે જે જણાવ્યું છે તે જ અહીં સમજાવેલાનું છે.

પરિશિષ્ટોમાં પ્રથમ પરિશિષ્ટમાં વિશિષ્ટ શબ્દોની સૂચિ આપેલી છે, બીજા પરિશિષ્ટમાં સૂત્રજ્ઞતાંગીમાં આવતી શાખાઓનો અકારાદિક્રમ છે, ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં જનિવાનિ વિશિષ્ટાનિ ટિપ્પણાનિ છે. સૂત્રજ્ઞતાંગીના કેટલાક અંશોની બીજા અંશો સાથે તુલના, કેટલેક સ્થળે સ્પષ્ટીકરણ, કેટલેક સ્થળે અમને જે વિશિષ્ટ શુદ્ધપાઠો કે પાઠભેદો પાછળથી જણાયા છે તેનો નિર્દેશ વગેરે ઘણી વાતો આ ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં છે. સૂત્રજ્ઞતાંગીમાં જે પરસ્પર એકસરખા કે એકસરખા જેવા પાઠો મળે છે તે બીજા પરિશિષ્ટમાં આપેલા શાખાઓના અકારાદિક્રમથી પણ જણી શકાય છે, એટલે પરસ્પર સૂત્રોની તુલના બીજા પરિશિષ્ટમાં આપેલા અકારાદિક્રમના આધારે સમજાવી શકાય.

આ અંશના અભ્યાસીઓએ શુદ્ધિપત્રકનો અવરજ અવરજ કરીને વાંચવું, એવી ખાસ વિનંતિ છે.

સૂત્રજ્ઞતાંગીસૂત્રની વ્યાખ્યાઓ

નિર્ણુજિત—આના કર્તા ચતુર્દશપૂર્વપર ભગવાન ભદ્રનાદુસ્વામી છે. આમાં તે તે પદના નિર્ણેષા, તે તે અખ્યયન અને ઉદ્દેશકનો સાર વગેરે છે. આ એક વિશિષ્ટ પ્રકારની પ્રાકૃત વ્યાખ્યા છે. આમાં એકંદરે ૨૦૫ શાખા છે.

ચૂર્ણિ—સૂત્રજ્ઞતાંગીસૂત્ર તથા નિર્ણુજિત ઉપર અત્યારે મળતી વ્યાખ્યાઓમાં આ સૌથી પ્રાચીન છે. આની બાળા સંસ્કૃતિમિચિત પ્રાકૃત છે. એના કર્તા વિશે કોઈ ચોક્કસ ઉદ્દેશ્ય મળતો નથી. પૃ. ૭૬ માં અગ્નિભાગી અગ્નિસંદર્ભી અગ્નિસંસ્થાગંધર્મવરો, દત્તેણ દક્ષર્ણ જાળ-દસજાળ દયાવિત મવતિ [રાજાર] આવી ઉદ્દેશ્ય છે તે ઉપરથી આચાર્ય સિદ્ધસેન દિવાકરના તે અનુયાયી હોય તેમ લાગે છે. સુ. ૭૬૦ની ચૂર્ણિમાં (પૃ. ૪૦૫) અથ દુષ્કાળિષ્ઠમાધમણિવ્યમદિ(દિ?)વાત્તાર્યા મુવતે એવો ઉદ્દેશ્ય મળે છે. બદ્ધિયાચાર્યનો ઉદ્દેશ્ય? દસવૈકલિકચૂર્ણિમાં પણ મળે છે. મોદેશ્વર મામનો ઉદ્દેશ્ય પણ મળે છે. રત્નકામની ત્રયમહેશ્વર કેશરીમહાશયની પેઠી તરફથી આ ચૂર્ણિ સંપૂર્ણ છપાઈ છે. છતાં વિવિધ પ્રતિઓને આધારે મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજને શુદ્ધ કરેલી ચૂર્ણિનો જ આ સંપાદનમાં ખાસ આધાર લેવાયો છે. પ્રથમશ્રુતરંધ્ર સુધીનો પ્રથમ ભાગ પ્રાકૃત ટેકરદ સોસાપદી તરફથી છપાઈ પણ ગયો છે.

૧. સં. ૧, સં. ૨ વગેરે અનેક દસ્તાવિજિત પ્રતિઓનો ઉપયોગ આના સંપાદનમાં કરવામાં આવ્યો છે તેનો પરિચય હવે પછી આપવામાં આવશે. આ. પ્ર. મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજને એક સ્થળે નોંધ કરેલી છે કે 'સં. ૧ માંથી ચૂર્ણિસમન પાઠો વધારે મળે છે, છતાં કદાચેય ૨ માંથી તેવો પાઠ મળ્યો આવે છે.'

૨. "મદિવાયદિભોજપ્રસેન મિત્રરૂપા દક્ષા દસતરેણ સંગિહીયા મવતિ"

૩. "જદા પુદ્ગે કેણદ્ધ મો વિ દુમ્મ? મોદેરગાનો અતોમવાદ? સો દાયાનો"—પૃ. ૨૪૮.

ત્રિપિટક) તથા તેની આકૃષ્ટા વગેરે, મહાભારત આદિ દ્વિવિદાસ-પુરાણના મંથો, ચરકસંહિતા આદિ વૈદ્યકીય મંથો વગેરે વિવિધ પ્રાચીન સાહિત્ય પણ ક્યારેક ઉપયોગી થાય છે. આ દૃષ્ટિએ દિપ્તજોર્માં તથા ત્રીજા પરિચિટ્માં કેટલીક ગ્રંથના પણ આવવામાં આવી છે.

આ સંપાદનમાં આધારભૂત સૂત્રકૃતાંગસૂત્રની હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો પરિચય

૧ તાલપત્ર ઉપર લખેલી પ્રતિઓ

તં ૧—શ્રી સાંતિનાથ તાડાનીય જૈન યાત્રાંગાર-ખંડાત-ની આ પ્રતિ છે. વોદરા-પ્રાચ્યવિદ્યાખંડિર તરફથી પ્રકાશિત થયેલી આ કાંડારની સૂચિ (Catalogue of Palmleaf Manuscripts in the Santinatha Jalna Bhandara Cambay, part one,

આચાર્યસૂત્ર (સૂ. ૧૧૨, ૧૧૫, ૧૪૨) માં નિવિઝો શબ્દ જનુવાર આવે છે. આચાર્યસૂત્રિમાં નિવિઝં પાઠ પણ છે આનો સૂત્રિમાં અતિવિદ્યત્ અર્થ થયો છે. શ્લોકાચાર્યવિરચિત રીક્ષા અતિવિયઃ એવો અર્થ થયો છે. તુલનાત્મકદષ્ટિએ વિચારતાં, નિવિઝો શબ્દ એ યુગમાં ધણો પ્રચલિત હશે એમ જણાય છે. વૈદિકોમાં વૈવિધ્ય શબ્દ જનુ વેદના ભખ્તાર મટિ વપરાતો હતો. ૧. પૂર્વ જનમનું જ્ઞાન, ૨. છત્રોના જનમ-મરણઆદિનું જ્ઞાન તથા ૩. આત્મવશ્યનું જ્ઞાન, આ ત્રણ વિદ્યાઓ જેને પ્રાપ્ત થઈ હોય તે સાચો વૈવિધ્ય છે એમ બુદ્ધે કહ્યું છે. જુઓ—“ધમ્મેનાઈ, મિજલ્લે, સેવિઝં પ્રાપ્ત્તં પન્નામેમિ, નામ્મં સપિત્તલપનમ્મંજન. મિજ્જુ બનેજ્જિહિતં પુચ્છેનિવાસં અનુસ્મરતિ, મિજ્જુ રિચ્છેન વજ્જુતા વિપુલેન અનિચ્છન્તમાનુષકેન સને પરસતિ જ્ઞમાને ઉપ્પજ્જમાને હીને પળીતે ઇચ્છેન દુષ્સળે સળતે દુગ્ગતે વપાક્કમ્પગે સતે પજ્ઞાતાતિ, મિજ્જુ આમવાન સથા બનામવ વેરોદિનુત્તિ પમ્માવિનુત્તિ દિદ્ધેવ ધમ્મે જ્યં અભિજ્ઞા મનિઉપ્પસા ઉપ્પમ્પમ વિહરતિઃ જયમસ્ય ઇતિયા વિજ્ઞા અભિજ્ઞા હોતિ, પુચ્છેનિવાસં ચો વેદિ સગ્ગપાવં ચ પરસતિઃ. જયો જાતિકસયં પમો અભિજ્ઞાકોસિતો મુનિઃ યદાદિ સીદિ વિજ્ઞાદિ સમ્પન્નો હોતિ પ્રાપ્ત્તોઃ. તમઈં વદામિ સેવિઝં નામ્મં સપિત્તલપનં” —મુલતિપાળ સેવિઝલુગ પૃ. ૨૪૮-૨૫૦ ॥

જહા અંતો તહા શાદિ [સૂ. ૧૨] તથા અંતો શદિ વિયોમમ્ અગ્નર્મ્મં તુદ્ધમેલ્લ [સૂ. ૨૧૧] આ આચાર્યસૂત્રની અલ્પ અંશે તુલના સંપૂર્ણનિકાય (ભાગ ૪, પૃ. ૨૨૬, ૨૨૮, ૨૪૧, ૨૪૭, ૨૪૮) માં વિવિધ નિરૂપણથી આવતા અગ્નર્મ્મં સદ્ધિગા મનિરસતિ ન જ શદિદા વિમિસાગા મનિરસતિ પરજાપુરેલ્લમ્મી જ વિહરતિ કથા પુરે તથા પરજા કથા પન્જા તથા પુરે કથા અથો તથા ઉદ્ધં કથા ઉદ્ધં તથા અથો.....વગેરે પાઠ સાચે કરતા જેવી જણાય.

૨. ક્ષરેશ્વરિક સૂત્રમાં (૩૧૬) આવતા ધૂમ્મેણિ અથવા ધૂમ્મેણિ શબ્દ તથા ઉત્તરાધ્વવનસૂત્ર (૧૫૮) માં આવતા ધૂમ્મેત્તં શબ્દનું તાત્પર્ય ચરકસંહિતામાંથી સારી રીતે જણવા મળે છે. જુઓ આ સૂત્રકૃતાંગનું પૃ. ૧૪૬ ટિ. ૧૪.

આચાર્યસૂત્રિમાં બીજા સુત્રરૂપિના પંદરમા આવતા અધ્યયનની સૂત્રિના લગ્નજન અંતમાજમાં મયોલ્લો ચઃ પુનઃ સ્ત્રોકૈર્યઃ સમનુત્તીયતે । તદ્વપ્તિશ્વવશાયાર્થે પુનરલ્લો ન શ્દાતે ॥ આવો શ્લોક આવે છે. આ શ્લોક ચરકસંહિતાના પ્રથમસ્થાનના અંતમાજમાં પણ છે. ત્યાં ચોથા ચરણમાં દ્વિત્વ લગ્ન મળેતે એટલો ખાસ પાઠભેદ છે. એને ધ્યાનમાં લેતાં, સૂત્રિમાં પણ પુનરલ્લો ન શ્દાતે આવો પાઠ અર્થદષ્ટિએ પણ ધણો સુંદર લાગે છે. શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયથી પ્રકાશિત આચાર્યસૂત્ર પૃ. ૨૧૦ ટિ. ૨૦ માં આ સૂત્રિનો પાઠ ઉપાર્થ તથા પછી ચરકસંહિતાનો આ પાઠ અમારા એવામાં આવ્યો છે.

જાન—સંપત્તી પાઠ્ય જ્ઞાનસંગ્રહ—પાટજી—ની આ પ્રતિ છે. અત્યારે શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનભંદિર—પાટજી—માં સુરક્ષિત છે. આ પ્રતિ વિશ્વમંચે ૧૪૬૮ માં પાટજીમાં લખાયેલી છે. શાવકવ્રત ઓરિએન્ટલ સીરીઝમાં પ્રકાશિત થયેલી પત્તનસ્થાનપ્રવચમાળાગરીય સૂત્રિમાં આનો ક્રમાંક ૩૬૭ (૧-૨) છે. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજ્ઞાનભંદિર તરફથી પ્રકાશિત થયેલા સુચિપત્રમાં આનો ક્રમાંક ૩૧ (૩) છે. તેનાં ૧ થી ૪૮ B પત્રમાં સુત્રજૂતાંગમુત્ર મૂળ છે. આના અંતમાં જે છાંદમે છે તે ૫૦ ૨૫૮ ટિ ૬ માં અને જળાભો છે. ૫૩ ૪૮ B થી ૫૪ B સુધીમાં સુત્રજૂતાંગિયુંકિત છે. મંથના અંતે ૪ શ્લોક મળે ॥ સંજ્ઞ ૧૪૬૮ થોજ દુકે અગ્રેહ ધીરસ્તને ત્રિવિરુદ્ધિ ॥ છ ॥ એ પ્રમાણે લખેલું છે. આ પ્રતિ લગભગ પ્રથમશ્રુતરકષ ઇપાર્થ ગયા પછી અમને મળી હતી તેથી આનો ઉપયોગ ખીજા શ્રુતરકષથી જ અને કરેલો છે.

કાગળ ઉપર લખેલી પ્રતિઓ

પુ ૧—આગમપ્રમાકર ૨૨. મુનિરાજશ્રી પુણવિજયજી મહારાજના સંપદની સુત્રજૂતાંગમુત્ર-મૂળની આ પ્રતિ છે આ સંપદ અત્યારે લાયકાર્થ દક્ષપત્રાર્થ ભારતીય સંસ્કૃતિવિદ્યાભંદિર—અમદાવાદ—માં સુરક્ષિત છે. લા. ૬. વિદ્યાભંદિરની મુચિ (Catalogue of Sanskrit and Prakrit Manuscripts, Munirāja Śrī Puṇyavijayajī's Collection, Part I) માં

કટુપાદ્ય છુટ્ટી સાંગક રૂતિ ચત્તમઃ ।

સીમ્યારુઃ સુદ્ધશરૂચ ધર્મદર્મૈશ્વર્યમઃ ॥ ૫ ॥

एतन्मुखाः श्रावकस्य एषोऽन्यदा बदान्यो जिनशसनज्ञः ।

सदा मन्त्राचारविचारचारुद्विदायमाचारशुचित्रनाम ॥ ६ ॥

श्रीमज्जगच्छन्नुनीन्द्रशिवश્રીपूज्यदेवेन्द्रसूरीधराणाम् ।

सदाशिवशिवभૂतां च विधानन्दाख्यविरुदातमुनिप्रभूणाम् ॥ ७ ॥

तथा गुह्यां तुगुणैर्गुह्यां શ્રીધર્મચોપામિષગુરિરાજામ્ ।

સદેશનામેશ્વરમારમાર્ગાં છુશાવ માશાવનતોતમાંગઃ ॥ ૮ ॥

विषयगुणविधानोर्गेहिनः प्राप्ति क्षील

वरणवत्तागतस्य स्यात् तपो वाऽपि कीदृक् ।

બનવરતમદધારામિખો માવનાઃ વા-

રૂદિદ્ધ નિચલમેકં દાનમેવાસ્ય ધર્મઃ ॥ ૯ ॥

किंच—धर्मः स्मृतेति दानमेव एहिणां ज्ञानामयोपगृहे-

लेषा तद्धरमायमत्र यदिनो नि.शेषदानोदयः ।

જાનં વાય ન પુસ્તકૈર્વિરહિતં દારું ચ લારું ચ વા

દાસ્યં પુસ્તકલેખનેન કૃતિભિઃ કાર્યસ્તદયોઽર્થવાન્ ॥ ૧૦ ॥

ध्रुवेति संपद्यमवावविधीयमानज्ञानार्चनोद्भवधनेन मिथः प्रहृदिम् ।

जीतेन पुस्तकमिदं श्रुतक्षेत्रद्वये बद्धादरविमलेनमयेष दृष्टः ॥ ११ ॥

વાર્તાજિનમતમાનુઃ પ્રકાશિતાશેષવસ્તુવિસ્તારઃ ।

जगति जयतीह पुस्तकमिदं सुषैर्वाच्यतां सावन् ॥ १२ ॥ छ ॥

સંજ્ઞ ૧૩૪૧ થર્ષે માર્ગશુદિ.....અગ્રેહ દયાવટે યે• હોના યે• કુમરપીઠ યે• સોમાપ્રમૃતિ-
સંપદમવાવસમારુચપુસ્તકમાંગારે છે• સીદ્ધાકેન ત્રિલિખ્તમ્ ॥ છ ॥

વિક્રમસંવત્ ૨૦૦૬ (ઈસ્વીસન ૧૯૫૦) માં પ્રકાશિત થયેલા સડીક સૂત્રકૃતાંગની પ્રતિમાં પણ તેમણે જ નગીનદાસ કેવળસી શાહ પામે સૂત્રકૃતાંગ મૂળ મૂત્રના ત્વં ૧, ૨ માં વિષમાન પાઠમેદોની પણ નોંધ કરાવેલી છે. આ ઉપરાંત નગીનદાસ કેવળસી શાહે તં ૧ ના પાઠમેદોને ખીણ પણ સૂત્રકૃતાંગની સામાન્યરીતે ત્વં ૧ ના પાઠમેદો બધી નોંધોમાં લગભગ એક સરખા નોંધેલા છે. છતાં કોઈક કોઈક સ્થળે આ નોંધોમાં ભેદ જોવામાં આવ્યો છે. તેવા સ્થળે તં ૧ ના પાઠ વિશે અમને સંદેહ રહી ગયો છે. શુઓ પૃં ૨૫૬ ટિં ૯. પૃં ૨૫૮ ટિં ૩ પં ૮-૯ માં એક નોંધ પ્રમાણે સર્વસંસ્થા જાતશ્લોકાઃ ૬૬૦૦.....માદ્રપદવદિ ૫ એમ અમે જાણું છે. પરંતુ ખીણ બધી નોંધોમાં સર્વસંસ્થાજાતશ્લોક ૧૬૦૦૦ છે। છ। સં. ૧૩૨૭ વર્ગે માદ્રપદવદિ ૨ રવાવદેહ વીજાપુરે એમ લખેલું છે.

આ ઉપરાંત, સૂત્રકૃતાંગની શીર્ષાંકાચાર્યવિરચિતટીકા જે આગમોદ્યસમિતિ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી છે તેનાથી અનેક વિશિષ્ટ પાઠમેદો તં ૧ તથા ત્વં ૨ માં ટીકામાં છે. આ પૈકી કેટલાક પાઠમેદોની નોંધ ગોટીજ પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર પેટી-મુંબઈ-થી પ્રકાશિત થયેલી પ્રતિમાં ટિપ્પણોમાં કરેલી છે. વળી, આગમપ્રમાકર સ્વં મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજને પણ કોઈક પ્રાચીન પ્રતિ ઉપરથી ટીકાના પાઠમેદોની નોંધ આગમોદ્યસમિતિ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી પ્રતિમાં કરાવેલી છે.

તેવસ્તિ પર્વતાલ્લયો લક્ષ્મીકાન્તઃ સદ્વતરીરેણ । પોર્ણઆપ્રમુલકુટુમ્બૈઃ પરીપ્રુતો વંશશોભાકુર ॥ ૨૩ ॥
 હંગરાનામા દિનીયઃ સ્વચારુચાનુર્યયર્થમેષાવાન્ । પત્નીમંગાદેવીરમણઃ કાન્દાલ્યપ્રુતપત્નઃ ॥ ૨૪ ॥
 સ્વચારિતાર્થપ્રતિમાપ્રતિષ્ઠાં વિધાપ્ય તૌ પર્વત-હંગરામિધૌ ।
 ચર્વે હિ નન્દેપ્રુતિયૌ ૧૫૫૯ ચ ચક્રતુઃ શ્રી વાચકસ્થાપનસન્મહોત્સવમ્ ॥ ૨૫ ॥
 સર્વુતિયિ[૧૫૬૦]મિતસમાયાં યાત્રાં તૌ ચક્રતુઃ છતીર્થેપુ ।
 જીરણ્ડીશર્ધાન્ડર્પુશ્ચલાયેપુ સોજાસામ્ ॥ ૨૬ ॥
 ગન્ધારમંદિરે તૌ દલમલયુગલાદિસમુદયોપેતાઃ ।
 ધીરજ્વલપુસ્તિકા ક્ષપિ દત્તવાડલિલસર્વસાલામ્ ॥ ૨૭ ॥
 જ્ઞાનપંથસત્ક્રમી જ્ઞાવાચયતા તૌ ચ રૂપ્યનાગકયુગ્ ।
 દન્તુચ મિતાપુન્જ સમસ્તનશ્રાગરિકવણિજામ્ ॥ ૨૮ ॥
 જ્ઞાનજ્ઞો તાવિર્યાદિ વિહિતચતુર્ધનતાદરૌ સ્ફુલ્લમ્ ।
 જ્ઞાનમગચ્છેત્તપ્રીતિવેદ્યરનાલ્યપુરુષવચનાન્ ॥ ૨૯ ॥
 જ્ઞયોગમૌ પર્વ[ત]કાન્દનામકૌ સાર્યા(ધૌ)ગમૌ સ્વરિપદપ્રવાપતે(વાપતે) ।
 જ્ઞાનઃ કુશ્વલદિક્ષાનુર્વકં સમન્નગદ્ગર્જનસાપુરુષનાન્ ॥ ૩૦ ॥
 મદ્મદ જૈનનુસ્તરં તૌ વચિત્રચિત્તૌ ત્રિનયર્મયામિતૌ ॥ ૩૧ ॥ શુભમ્ ॥
 જ્ઞાનમગચ્છેત્તપ્રીતિ સ્વરિજયનન્દમદ્ગુણોઃ કમલ ।
 જ્ઞાનદિગ્દેશજ્ઞાનમુર્ણિનાં મદુપદેશાન્ ॥ ૩૨ ॥
 જ્ઞાનમુર્ણિનૌચ ૧-૦૧ મિતર્થે સમસ્તવિદ્યાન્તે જ્ઞાપરાધ્યામ્ ।
 [જ્ઞાન]સ્વદત્તવચ્ચ કાન્દાલ્યા કુશ્વલવિદ્યાધ્યામ્ ॥ ૩૩ ॥
 મિત્તનયમોદ્ભવદત્તૈઃ મિત્ત નિર્ભયમર્તિચિત્તરચનામ્ ।
 મુજ્જદત્તમુર્ણિ ત્રિનયર્મયે વિરે કલ્યાન્ ॥ ૩૪ ॥ ત્રિનિર્વિદેયકમ્ ॥ દત્તિ પ્રશસ્તિઃ ॥

સં પ્રતિમાં પણ કેટલેક સ્થળે દીકામાં પાઠમેદો છે. આ ગ્રંથના સંપાદનમાં ટિપ્પણોમાં દીકામાંથી નવાં પાઠો ઉદ્ધૃત કર્યા છે ત્યાં આ પાઠમેદોનો પણ ઉપયોગ અમે કર્યો છે. ઉદાહરણ તરીકે જુઓ પૃ ૨૧ ટિ ૧. અહીં વળ્લવમતે ફરવાદિ આટલો અંશ આગમોદયસમિતિ તથા ગોડીજી તરફથી પ્રકાશિત થયેલી પ્રતિમાં નથી, પરંતુ હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં આ અંશ પણ છે. તથા જુઓ પૃ ૨૮ ટિ ૧ વગેરે. દીકા તથા ચૂંચી આદિની લિખ મિન્ન પ્રતિઓમાં મળતા આવા પાઠમેદોનો પણ () આવા કોણકમાં પ્ર = પ્રત્યન્તરે એવા નિર્દેશ સાથે અમે ઉદ્દેખ કર્યો છે. જુઓ પૃ ૨ ટિ ૧ વગેરે.

ધન્યવાદ

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તરફથી પ્રકાશિત થતી આ જૈન આગમગ્રંથમાલાના પ્રાણસ્વરૂપ આગમપ્રમાણકર પુસ્તકનામધેય સ્વં મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે સંગૃહીત કરેલી સામગ્રી જ આ ગ્રંથના સંશોધન-સંપાદનમાં મુખ્યત્વે આધારભૂત બનેલી છે. એટલે તેઓથી પ્રત્યે ભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરું છું.

મુ. પ્રતિના સંપાદક સ્વં પૂ. પા. આગમોદ્ધારક સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ કે જેમના ભગીરથ પ્રયાસથી આગમ આદિ વિશાળ જૈન સાહિત્ય પ્રકાશનમાં આવ્યું છે તેઓથી પ્રત્યે પણ ભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરું છું.

પાટણ સંઘથી પાડાના ભંડારના વ્યવસ્થાપક સ્વં સેવનિલાલ છોટલાલ પટવાના સુપ્રતો તથા શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનભંદિરના વ્યવસ્થાપક ઝો. સેવનિલાલ મોદનલાલના સૌજન્યથી સુત્રકૃતાગની પા. પ્રતિ મળી છે.

અમદાવાદ સંવેગીના ઉપાશ્રયના જ્ઞાનભંડારના વ્યવસ્થાપક સ્વં શેડ મયાભાઈ સાંકળચંદના સુપ્રતો નરોત્તમભાઈ તથા કલ્યાણભાઈ તરફથી સં. પ્રતિ મળી છે.

આ. પ્રં. મુનિરાજશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે સંગૃહીત કરેલી આગમસંશોધનને લગતી બધી જ સામગ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર-આમદાવાદ-માં સુરક્ષિત છે. આ બધી સામગ્રી ત્યાંના મુખ્ય નિયામક પં. દલમુખભાઈ માલવણિયાના સૌજન્યથી ન્યારે ન્યારે જરૂર પડી છે ત્યારે ત્યારે મળતી રહી છે.

પં. અમૃતભાઈ મોદનલાલ ભોજક પણ અનેકે અવસરે વિવિધ રીતે સહાયક થયા છે.

મુજર્મના પ્રખ્યાત મૌજ ટ્રિનિટિ બ્યુરોના માલિક, મેનેજર તથા કંપોઝિટરોએ ખૂબ જ કાળજી, ધીરજ, શ્રમ અને સૌજન્ય પૂર્વક આ ગ્રંથનું મુદ્રણકાર્ય સુંદર રીતે પરિપૂર્ણ કર્યું છે.

શ્રી કલિલાલ ગણાભાઈ કોરા (મહામાત્ર, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય)એ આગમશાસ્ત્રો પ્રત્યે અત્યંત ભક્તિ અને લાગણીપૂર્વક—અનેકવિધ કાર્યો અને જવાબદારીઓ વચ્ચે પણ અગતરસ લઈને—ખૂબ જ આત્મીયતાથી આ ગ્રંથનું મુદ્રણ-પ્રકાશન કાર્ય પાર ઉતાર્યું છે.

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના ટ્રસ્ટીઓ, મંત્રીઓ, કોષાધ્યક્ષો અને સહયો તથા આગમ-પ્રકાશનસમિતિના સભ્યોએ અત્યંતશ્રુતભક્તિથી પ્રેરાઈને શ્રી જૈન આગમગ્રંથમાલાના પ્રકાશનની

૧ આવા પ્રતીકનિર્દેશાત્મક પાડો, ગાથા તથા સૂત્રોની દીકાના પ્રારંભમાં દીકાની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં છે. છતાં અને તે દારણે આ બંને પ્રકાશનોમાં આવા પાડોનો લગભગ અભાવ દેખાય છે.

भगवत्तेन विहितम् । द्वादशाक्षर इति द्वादशाक्षरनामं तु स्मृतमद्वायो मुनयो नेपालदेशमार्गस्य
भद्रबाहुस्वामिनोऽपि कथं गताः । गुप्तमन्त्राभिः पञ्चाक्षरप्रयोगेन वाक्कोदारः शब्दे भूयो ।

भगवतो महावीरस्वामिनो निर्वाणान् ८२७ वर्षे भूये पुनरपि 'मन्त्राभिः कुरुमिषामान् गार्तुं
पूर्वाधीर्त्त भुक्तान् पण्डितग्रीवाम्, अतो दुर्मिषावगाने मधुराशाम् आर्यरुक्मिन्दलाचार्यगणितो
घलभ्यां च नागार्जुनाचार्यगणितो पुनरपि भगवत्तेन एकरीभूत कान्तिरुभुतं संवत्तिम् । किन्तु
परस्परं कश्चित् कश्चित् वाचनाभेदः संजातः । द्वयोरेषा आचार्ययोः ततः परं परस्परं मीमे कश्चित्पि न
ब्रुवमिति तथैव वाचनाभेदोऽवस्थितः । मधुरायां जाता वाचना माधुरी इति मन्त्रे, या तु घलभ्यां
नागार्जुनाचार्यगणितो वाचना प्रस्ता गा 'नागार्जुनीया' इति मन्त्रे ।

माधुर-नागार्जुनीयवाचनयोर्मध्ये यः पाठभेदः संजातस्य कश्चित् उक्तेना आचाराङ्गनूर्णि
सूत्रहृताङ्गनूर्णि-शीलाचार्यविरचितानु-उत्तगव्यमनूर्णि-दशरीकाङ्कनूर्णि इत्यन्ते । आचाराङ्गनूर्णि
पञ्चदशकृत्यः शीलाचार्यविरचितानु च दशहृत्यो नागार्जुनीयवाचनामन्त्राणां पाठभेदनां नामग्राहमुक्तिरो
इत्यन्ते । सूत्रहृताङ्गनूर्णि प्रयोगहृत्यः शीलाचार्यविरचितानु तु चान्त्रेन स्थानेन नागार्जुनीयवाचनामन्त्राः
पाठभेदा निर्दिष्टाः । भगवतो महावीरस्वामिनो निर्वाणान् ९८० वर्षे घलभीपुरे देवधर्म्मिगिष्मा-
धमगप्रमुखस्येन आगमग्रन्थाः पुस्तकेषु लिखिताः । देवधर्म्मिगिष्माधमगाः माधुरगव्यस्य मुगप्रधानाचार्या
माधुरवाचनानुयायिनश्च । अतः पुनस्तत्पश्चात्तसमये माधुरे वाचना तैः प्राप्तुमेतानुमुद्रा इति सम्प्रदायक्रीना
विज्ञेयः संमार्थवन्ति । तेषामभिप्रायेण सम्प्रति प्रचरमाना आचाराङ्ग-सूत्रहृताङ्गादीनां बहुनामागमग्रन्थानां
पाठपरम्परा माधुरी वाचनामनुसरति ।

देवधर्म्मिगिष्माधमगप्रमुखस्येन घलभीपुरी पुस्तकेषु लिखितायामपि आगमवाचनायां कालान्तरेण
बहवः पाठभेदाः संजाता इति संभाव्यते । यतः चूर्णिषु वृत्तिषु च तत्र तत्र बहवः पाठभेदा निर्दिष्टाः । किञ्च,
आचाराङ्ग-सूत्रहृताङ्गनूर्णिहृता समस्तं या पाठपरम्परा आसीत् ततोऽपि अनेकेषु स्थानेषु अस्तीयता
भूयसा वारेण भिन्ना पाठपरम्परा वृत्तिहृता शीलाचार्याणां समस्तमानीत्, अत एव शीलाचार्यैः "न च
दीक्षा(चूर्णि)र्गवायेभ्योऽप्यस्माभिरादर्शः समुपलब्धः" इत्यादिना स्वकीय मानसिकं कष्टं सूत्रहृताङ्गनूर्णी
[पृ० ३३६] स्पष्टमेवावेदिदेभं, इत्यन्ता पृ० १८७ टि० ९ । अत्र प्रथमे भुतरुक्मे चूर्णिहृतां वृत्तिहृतां
च समस्तं विप्रमानयोः पाठपरम्परायोः कश्चित् कश्चित् स्वल्पो भेदः । द्वितीयधुतरुक्मे तु बहुषु स्थानेषु

१. दस्यतामस्य सूत्रहृताङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ३० टि० १ ॥ २. दस्यतामस्य सूत्रहृताङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ३० टि० २ पृ० ३१ टि० १ ॥ ३. दस्यतामाचाराङ्गस्य पृ० २१ टि० १, ८, पृ० ३३ टि० १०, पृ० ३५ टि० १२, पृ० ४० टि० १२, पृ० ४६ टि० १, पृ० ४७ टि० २, पृ० ६० टि० १, पृ० ६३ टि० ११, पृ० ६४ टि० १, पृ० ६६ टि० १०, पृ० ६७ टि० ६, पृ० ६८ टि० १८, पृ० ८४ टि० ५, पृ० ९० टि० १०, पृ० ९४ टि० १० ॥ ४. दस्यतामाचाराङ्गस्य पृ० २१ टि० १, ८, पृ० ३५ टि० १२, पृ० ४० टि० १२, पृ० ४६ टि० १, पृ० ४७ टि० २, पृ० ६० टि० १, पृ० ६३ टि० ११, पृ० ६६ टि० १०, पृ० ६७ टि० ६, पृ० ९० टि० १० ॥ ५. दस्यतामस्मिन् ग्रन्थे पृ० ११ टि० १२, पृ० १६ टि० ७, पृ० २१ टि० १९, पृ० २२ टि० ८, पृ० १९१ टि० ८, पृ० १९४ टि० ७, पृ० १९५ टि० ८, ९, पृ० २१२ टि० ४, पृ० २४० टि० १७, २३, पृ० २४५ टि० १५, पृ० २४४ टि० १६ ॥ ६. दस्यतामस्मिन् ग्रन्थे पृ० २१ टि० १९, पृ० २२ टि० ८, पृ० १९४ टि० ७, पृ० २१२ टि० ४ ॥ ७. दस्यतामस्य सूत्रहृताङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ३१ टि० ३ ॥ ८. दस्यतामाचाराङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ४६-४७ ॥ ९. दस्यतामाचाराङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ३३-३५, आनुषे पृ० ५८ ॥ १०. दस्यतामस्य सूत्रहृताङ्गस्य प्रस्तावना पृ० ३२ पं० १४ ॥

सू० = इयमि उररिभिर्दिदला० इ० विगमिः (सू०) । अस्याः क्रमाङ्कः १४९२८ । पत्राणि ३९ ।

इयमि वैष्णवे योहोरो छाये निगिता भाति ।

सं० = अहमदाबादमारे 'हातागटेन्नी बोळ, मुंवेगीनो ठाभय' इत्यत्र जैनमठभंडारे विद्यमानेयं प्रतिः । तत्पत्रम् विज्ञानपुराणे क्रमाङ्कः ३६७४ अगिउ । पत्राणि ३५२ । अस्यां प्रती मध्ये मूलपत्राद्वहूँ त्रिभिः, उररि अपभ्रंश इति वाक्यविरचिता टीका विविता । इयं प्रतिर्वैष्णवे योहोरो समस्तो वा छाये निगिता भाति ।

इये । भेग हस्तिनित्र आदर्श अय्य संशोधने उपयुताः ।

मु० = आगनोदयनित्या विद्यमानं १९७३ (1917 A. D.) वर्षे प्रकाशितं शौण्वार्दविरचित-
वृत्तियुक्तं प्रतिः । अस्यां विनेस उरवेगो डितीयभुनमन्यस्य टिप्पणेनैव पाठान्तरनिर्देशार्थं
तेषु तेषु स्थानेभ्योऽस्माभिरिदितः । मु० प्रतीपाधारभूताः के हस्तिनित्रादर्शा इति तु वयं
न हिमपि जानीमः । न च मु० प्रतीपावि विभिर्दिदम् । मु० प्रतीपानेदेऽमुदपात्र अमुदाय
पदन्तेता हस्तिने ।

सं० १, २ प्रती अग्नानिः स्वयं न ह्ये, हिन्नु मुनिरात्रभूतुम्परिबर्तनहाभागेः नं १, २ प्रतीपा
ये पाठभेदाः संश्लेषितामोसमोसोरवेगो विविताऽग्नानिः । एते च पाठभेदा वास्तवं संश्लेषिता मिश्रमिपत्रके,
तत्र च केनचननादिना कविर् भेदो हस्तिने तथापि ते प्राप्य एवम् एव । पा० प्रतिः प्रथमभुन-
मन्यमुदयनित्यामग्नानिर्दिष्टा, उरवे डितीयभुनमन्ये एव तस्या उरवेगो विहितः । सं० प्रतीपि
कविर् कविर् विविदस्येनेपोरयुता ।

धन्यवादः—अग्न्या जैनमठप्रत्यनात्रयाः प्रकाशने वीरव्याः प्राणभूताश्च स्व० आगमप्रभाकरमुनि-
पत्रभी पुण्यविज्ञपजीनहामत्याः । अत्र संशोधनायोरवेगिनी प्रायः सर्वसि सान्नी महा परिभनेय
तेरेव संश्लेषिता ।

अहमदाबादनगरे ह्यात्रभार्-द्वलउभार्-भासीदसंमृदिविद्यानन्दिरे विद्यमानेयं साम्नी तत्रय-
भूतपूर्वविद्यामारेः 'वं दन्तुभार् मात्रगिवा' महोदयैर्महता शौक्येन प्रदत्ता, निविधमूवनादिभिश्चापि
शाहाय्यमनुदिताम् ।

मु० प्रीः मयादकेः स्व० आगनोदयनित्यामग्नानन्दिमिर्महता महता परिभनेय जैनमठमारे'
विद्यामन्यरानोः संशोधने प्रकाशने च विधाय महापुस्तको विहितः ।

पा० प्रतिः संवरीताभंडार(पाठग)स्य ध्वन्यपापकाली 'स्व० सेवेन्दिनाउ छोटाटाउ पट्या'
इत्येतेषां पुस्तकां शीरव्याख्या ।

सं० प्रतिः तदवस्थापापकाली 'स्व० मोड मयाभार् सांछुवेद' इत्येतेषां मुपुषाणां 'नरोत्तमभार्'
तथा 'कल्याणभार्' महापुषाणां शीरव्याख्या ।

मौजमुद्रपाठयस्यविचिनिः कार्यवाहकैश्च परमेग शौक्येन मुद्रितोऽयं ग्रन्थः । शीयकाधर-
संयोजक(श्रीश्रीश्री) योगाभि महता भवेग कष्टेन च मुद्रणकार्यमिदं पार प्रापितम् ।

श्रीमहावीरजैनविद्यालयस्य कार्यवाहकमहापुषाणैर्विनामेषु परममहत्वाद्गीश्वरमिदं विपुलपुण्य-
यादिगुण्य जैनमठमालां प्रकाशनकार्यम् । तेरेव केवलसंशोधनादया जिनवचनाराधनाया अवमरो धर्म प्रदत्तः ।

श्रीमहावीरजैनविद्यालयस्य महामारेः 'भी कान्तिभार् डाहामार् कोरा' इत्येभिर्महानुभावे-
सर्गसिप मुद्रण-प्रकाशनादिकार्यव्यवस्था महत्वा भुवमन्या परमेग शौक्येन शौक्येन च विहिता ।

१. अस्याः प्रवेरन्ते विविता दीर्घां प्रचलिः प्रस्तावनायां [पृ० ४० टि०] विलोकनीया ॥ २. आमां
मतानामपि पञ्जीमन्ते विद्यमाना उक्तेषां अस्य मूलकृताग्रहान्ते [पृ० २५८] टिप्पणेषु विलोकनीयाः ॥

विनेयेन मुनिश्रीधर्मचन्द्रविज्ञेन परिशिष्टविधान-प्रामुद्रितपत्र(मुक्त)पठनादिविविधकार्येषु अनवरतं
छाहायकं भक्तिपूर्णचेतसाऽनुष्ठितम् ।

एवमस्य संशोधनादौ विविधैः प्रकारैश्चकारिणः सर्वेऽपि महानुभावा अनेकशो धन्यवादमर्हन्ति ।

देव-गुरुचरणप्रणिपातपूर्वकं प्रभुपूजनम्

परमहृषाक्ष्णां परमेश्वराणां देवाधिदेवश्रीशहोभ्वरपार्श्वनाथप्रभूणां परमोपकारिणां पूज्यराज्ञां
रिद्वचरणानां सद्गुरुदेवानां मुनिराजश्रीभुवनविजयजीमहाराजानां च कृपया छाहायाचैव कार्यमिदं
सम्पन्नमिति तेषां चरणेषु अनन्तरः प्रणिपातं विधाय देवाधिदेवश्रीशहोभ्वरपार्श्वनाथप्रभूणां कर-
कन्दकेऽद्य भक्तिभरनिर्मलेन चेतसा पुण्यरूपमेतं ग्रन्थं निधाय अनन्तरः प्रणिपातपूर्वकं श्रीपार्श्वनाथ-
प्रभुनिरोगकल्याणरदिने

श्रीशहोभ्वरपार्श्व महायाम्येतेन कुमुमेन ।

विक्रमसम्भृत २०३३ }
प्रभुपार्श्वनाथनिरोगकल्याणरदिनम् }
(दिग्विभारगतस्य शुक्लाष्टमी)
ध्याय (विद्वान्-बनागकांठा)

—इत्यावेद्यति
पूज्यपादाचार्यमहाराजश्रीमद्विजयविद्विम्बरीचरणशालङ्कार-
पूज्यपादाचार्यमहाराजश्रीमद्विजयमेघमूर्तिधरशिष्य-
पूज्यपादमुनिराजश्रीभुवनविजयान्तेरानी
मुनि जम्बूविजयः

FOREWORD

By the grace of Supreme Soul and spiritual teachers I am able to present before the lovers of Jaina Āgamas the critical edition of the *Sūtrakṛtāṅgasūtra*, the second of the twelve Āṅga works. While preparing this critical edition, I utilized many old manuscripts and scrutinized various readings yielded by them.

After having attained omniscience Lord Mahāvīra (= Vardhamāna) commenced preaching Religion. At Apāpā town in Mahāsena Grove he delivered his first sermon. Closely following his preachings, Indrabhūti Gautama and others, the direct principal disciples of his, composed twelve Āṅgasūtras. They are as follows:

Prakrit Title ¹	Sanskrit Title
1. <i>Āyāro</i>	<i>Ācāraḥ</i>
2. <i>Sūyagado</i>	<i>Sūtrakṛtām</i>
3. <i>Thānam</i>	<i>Sthānam</i>
4. <i>Samavāo</i>	<i>Samavāyaḥ</i>
5. <i>Viyāhapannatti²</i>	<i>Vyākhyāprajñaptiḥ</i>
6. <i>Nāyādhammakahāo³</i>	<i>Jñātādharma-kathāḥ⁴</i>
7. <i>Uvāsagadasāo</i>	<i>Upāsakadaśāḥ</i>
8. <i>Amṭagadadasāo</i>	<i>Antakṛddasāḥ</i>
9. <i>Aṇuttarovaṇḍiyadasāo</i>	<i>Anuttaraupapātikadaśāḥ</i>
10. <i>Paṇhāvāgarāṇām⁵</i>	<i>Praśnavyākaranam</i>
11. <i>Vivāgasuyam⁶</i>	<i>Vipākāśrutam⁷</i>
12. <i>Dṛṣṭivāo</i>	<i>Ḍṛṣṭivādaḥ⁸</i>

-
1. Titles given here are according to the Nandīsūtra.
 2. It is also known by the title 'Bhagavati'.
 3. The reading 'nāyādhammakahā' is available in the Digambara works like the *Jayadharaḥ* (p. 114).
 4. This title occurs in the *Tattvārthabhāṣya* (I 20). But in the *Hārībhadriya Vṛtti* on the Nandīsūtra and other works, the title 'Jñātādharma-kathāḥ' is mentioned.
 5. In the *Jayadharaḥ* (p. 119), etc., we come across the title 'Paṇhāvāgarāṇām'.
 6. In the *Jayadharaḥ* (p. 120), etc., there occurs the title 'Vivāgasuttam'.
 7. The *Tattvārthabhāṣya* (I 20), etc., mention the title 'Vipākāśrutam'.
 8. In the *Tattvārthabhāṣya* (I. 20) there occurs the title 'Ḍṛṣṭivāda'.
 9. The twelfth Āṅgasūtra entitled 'Ḍṛṣṭivāda' has been lost to us since long. But when it was extant it was as vast as an ocean. It had five divisions, viz., (1) *Parikarma*, (2) *Sūtrāṇi*, (3) *Pūrvagatam*, (4) *Cūlikā*, and (5) *Prathamānuyoga*. Among these five divisions, the *Pūrvagata* division contained fourteen *Pūrvas* beginning with *Utpādapūrvā*; each succeeding *Pūrvā* was more extensive than the immediately preceding one.

In the Scriptures the *Drśhā* (eye) is also denoted by the term 'ganipitāla'. As the twelve *Āgamas*, viz. the *Ācāra*, the *Sūtrānta*, the *Sihāna*, etc. are conceived as parts of the body of the *Śruti* *purusa*, they are called *Anga sūtras* as for example, 1 the *Ācārāṅgasūtra*, 2 the *Sūtrakṛtāṅgasūtra*, 3 the *Sihāṅgasūtra*, etc. And the *Sūtrakṛtāṅgasūtra* is accorded the second place in the *Dṛk-dāśāṅgi* (a group of twelve *Anga* works)

Title In the *Nirvṛtti* commentary on the *Sūtrakṛtāṅga*, composed by *Bhadrabāhusvāmī* who was proficient in fourteen *Pāras*, three *Prakṛit* titles are indicated. They are: '*Sūtagadam*', '*Sutta-gadam*' and '*Sūyagadam*'. The Sanskrit renderings of these titles are '*sūtakṛtam*', '*sūtrakṛtam*', '*sūcāṛtam*' respectively. The author of the *Cūṛṇi* and *Śilācūrya*, the author of the *Vṛtti*, have rightly and clearly explained their meanings. But in the *Śvetāmbara* tradition the *Prakṛit* title '*Sūyagada*' and the Sanskrit title '*Sūtrakṛtam*' are prevalent. The title '*Sūyagada*' is found mentioned in the *Āgamas*, viz. the *Samarāyāṅga*, the *Nandisūtra*, etc. Though the etymological meaning of the word '*sūyagada*' is applicable to other *Anga sūtras* too, by convention the word '*sūyagada*' (*sūtra-kṛta*) denotes the second *Angasūtra* only. This is clearly stated in the *Nandivṛtti* etc.¹⁰

10. This title occurs in the *Nandisūtra*, etc.

11. "*Pāyadugam 2 jaṃghorā 2 + 2 gātadugaddham 2 tu do ya bāhuyo gīvā 1 siraṃ 1 ca puriso bārasa-amo suyaṇisijho // 1 //*" This *gāthā* is found in the *Nandivṛtti* (p. 67). It also occurs in *Haribhadra's Vṛtti* on the *Nandisūtra* (p. 69), the only difference being the variant '*gātadduyagam*'. *Malayagiri's* explanation of this *gāthā* is: "*cha puruṣasya dvādasā angāni bhavanti, tadyathā — dvau pādau, dve jaṅghē, dvā ūrūni, dve gātrārdhe, dvau bāhū, gīvā siraṃ ca / evaṃ śrutarūpasya paramapuruṣasya ācārādini śrutapuruṣasya aṅgeṣu pra / yat punar etasyaiva dvā sthitaṃ — angabāhyatvena*" *Śrīcandrasūri* in his *Nand-pūrvā-pāścīmorah-prajñarūpam*" (p. 161)

12. Refer to the *Prastāvanā* to the present edition of the *Sūtrakṛtāṅga* p. 1, fn. 1

13. According to the *Sūtrakṛtāṅga* — viz. "*soṣṭa jīnāvaramataṭṭha kayam suttaminam tena kṛtam*" or *Śruteḥ kṛtam*

14. Even the twelfth *Anga Dṛṣṭivāda* had five divisions, viz., *Parikarmasūtra*, *Pūrvagata*, *Anuyoga* and *Cūlikā*. "*Se kim taṃ dīṣṭhiede? aṃśasao paṃcaviṃṣe paṇṇatte, taṃ jaḥā 1 Parikamme, 2 Suttāni 3 Pūrvagata, 4 Anuyoga, 5 Cūlikā*" — *Nandisūtra* 98. Even in the Buddhist works there occur titles '*Suttapiṭakam*, *Suttanipāṭo*'. It is to be noted that here the term '*sūtra*' is conventionally used to denote a particular book (*grantha*)

In the Digambara tradition¹⁵ also three Prakrit titles are available. They are—*Suddayadam*, *Sūdayadam*, *Sūdayadam*. The first member of these titles is either 'sudda' or 'sūda'. 'Sudda' is a Prakrit form of the Sanskrit word 'sūtra', whereas 'sūda' is a Prakrit form of the Sanskrit word 'sūtra' or 'sūta'. The second member of these titles is either 'yaḍa' or 'yada'. 'Yaḍa' and 'yada' are the two Prakrit forms of the Sanskrit word 'kṛta'. It is to be noted that in the Digambara Sanskrit works like *Sarrārthasiddhi*, *Rājavārtika* (= the commentaries on the *Tattvārthasūtra*) etc., the only Sanskrit title available is 'Sūtrakṛta'.

Language: The direct principal disciples of Lord Mahāvīra wrote down all the eleven Anga works in Ardhamāgadhī language. So the language of the text of the *Sūtrakṛtāṅga* is Ardhamāgadhī. It is a fact that with the passage of time linguistic changes crept in the Agama works written in Ardhamāgadhī language. But the modern historians opine that the language of the *Acārāṅga* and the *Sūtrakṛtāṅga*, as we find it today, represents the most ancient form of Ardhamāgadhī.

The frequent use of 'q' syllable in place of 'g' is easily discernible in the very late manuscripts of the *Sūtrakṛtāṅga*. But following the ancient manuscripts we have accepted in the body of the text the ancient usages.

Parts: The *Sūtrakṛtāṅga* has two main parts. They are called 'Śrutaskandha'. The first śrutaskandha contains sixteen *adhyāyana*s (chapters), beginning with the *Samaya-adhyāyana* and ending with the *Gāthā-adhyāyana*. The *Gāthā-adhyāyana* being sixteenth, the first śrutaskandha is also known by the name 'Gāthāsolasaga' (*Gāthā-sodāsaka*).¹⁶ The second śrutaskandha contains seven *adhyāyana*s beginning with *Puṇḍarika-adhyāyana* and ending with *Nālandiya-adhyāyana*. Refer to pages 118, 119, 121 fn 1.

As these seven *adhyāyana*s are lengthy (*mahānti*) they are called *mahājñhayana*. Thus the *Sūtrakṛtāṅga* has in all twenty-three *adhyāyana*s. Their Sanskrit and Prakrit titles are as follows¹⁷:

15 Refer to *Prastāvanā* to this edition, p 2, fn 4; p 5, fn 2.

16. *Ibid.*, p 3, fn. 1.

17. Ac. Prabhācandra's *Vṛtti* (commentary) on the sūtra 'tevīsāe suddayaḍ-ajjhānesu' occurring in the Digambara work entitled *Pratikramana-granthatrayī* evinces minor difference in the titles of 23 *adhyāyana*s. The three gāthās of the *Vṛtti* containing these titles run as follows:

1. samac, 2. vedḍijje, etto, 3. uvasaggo, 4. itthiparināme |

5. parayamtara, 6. virathudī, 7. kusilaparibhāsa(i?)e, 8. vīrie || 1 ||

9. dhammo, ya 10. agga(āgha?), 11. magge, 12. samovasarānam, 13. tikāla,

14. paṭṭhahide |

15. ād(h?)ātadāṭṭha, 16. gāthā, 17. puṇḍariko, 18. kīriyaphāne, ya || 2 ||

19. āhārayaparināme, 20. paccakkhāna, 21. anagāragunakitti |

sūda, 22. attha(adda?), 23. nālarhde, suddaya(ḍ)jjhānāni tevīsam || 3 ||

example, it is stated that the *Ācārāṅga* (the first *śrutaskandha* alone)¹⁹ has eighteen thousand *paḍas*, the *Sūtrakṛtāṅga* has thirty-six thousand *paḍas*,²⁰ so on and so forth. We come across different definitions of a *paḍa*, the one being "in this context a *paḍa* means that which yields meaning" (= 'iha yatārthopalabdhis tat paḍam'—*Nandivṛtti* by *Ācārāṅgadhara*, p. 76). Thus according to the Scriptures the extent of the *Sūtrakṛtāṅga* is equal to thirty-six thousand *paḍas*.

The measure of one *anuṣṭup* verse is 32 syllables and at present in measuring the extent of a particular text the *anuṣṭup* verse is taken as a unit of measurement. The extent of the *Sūtrakṛtāṅga* as given in the old manuscripts is equal to 2,100 verses. Only a few manuscripts, while mentioning the extent, give the figures somewhat higher than this. For this one may read footnotes 3, 6, 9 on p. 258.

In the *ṣṣṭi* manuscript it is stated that the extent of the first *śrutaskandha* of the *Ācārāṅgasūtra*, the seventh *adhyayana* entitled '*Mahāparijñā*' excluded, is equal to 800 verses. For this one may refer to the *Ācārāṅgasūtra*, the Mahavira Jaina Vidyalaya Edition, p. 418, line 5, as also the *Amukha* to this Edition, p. 58. When the number of verses of the extent of the *Mahāparijñā adhyayana* consisting of seven *uddeśakas* is added to this number of 800 verses, the extent of the *Ācārāṅgasūtra* gets considerably increased. So, the remark 'this *Aṅga* is twice as large as the *Ācārāṅga*' (= *āyārāo dugunamamgam*) occurring in the *Sūtrakṛtāṅganiryukti* is quite in consonance with the extent of the *Sūtrakṛtāṅga* as is available to us today.

Style: All the *adhyayanas* of the first *śrutaskandha* of the *Sūtrakṛtāṅga*, except the sixteenth *Gāthādhyayana*, are composed in verses. Though the *Gāthādhyayana* is at present found in prose composition, the *Niryukti*, etc., state that it is composed in the *Sāmudra* metre (= 'tat sāmudrena chandasā nibaddham')²¹ and the *Sūtrakṛtāṅga-Cūṛṇi*, etc., further inform us that in olden days it was meant to be sung somehow.²² Moreover, in the *Sūtrakṛtāṅgacūṛṇi* (p. 4)

19. Refer to the *Prastāvanā* to the *Ācārāṅgasūtra*, Mahavira Jaina Vidyalaya edition, p. 31, fn. 1.

20. Refer to the *Prastāvanā* to the present edition of the *Sūtrakṛtāṅga*, p. 3, fn. 2.

21-22. *Ibid.*, p. 21, fn. 2.

Even in the Buddhist literature there exists a division of works which is designated by the term 'gāthā'. For details one may refer to the Appendix to the *Ācārāṅgasūtra*, MJV Edition, p. 491 lines 11, 14. Buddhist *Āc. Asaṅga* has stated the definition of 'gāthā' in the *Sūtrakabhāṣā*. *Āc. Hemacandra* has also given its definition. Both these definitions are quoted in the *Āc. present edition* of the *Sūtrakṛtāṅga* (p. 21, fn. 1).

head of a group of monks, his primary duty was to impart lessons to the monks of his group. Lord Mahāvīra had eleven *gaṇadhāras*, though he had only nine *gaṇas*, groups of monks. This was so because two *gaṇas* had two heads each. So, there came into existence nine recensions of the *Dvādaśaṅgi*. These nine recensions did not differ in meaning. There is no difference of opinion on this point. But there has been a controversy on the point as to whether all the nine recensions were identical from the point of view of the wording of the *sūtras*. Some maintained that though from the point of view of meaning the *Dvādaśaṅgi* was uniform, from the point of view of the wording of the *sūtras* it came to be manifold in nine different recensions. But there occurs in the *Arāṇyakaśāstrī* (p. 337) the statement that Lord Mahāvīra preached the meaning and the *gaṇadhāras* followed the *sūtra* and the *sūtra* (composed by the *gaṇadhāras*) was able to syllable word to word and vowel to vowel. It seems that according to the *Arāṇyakaśāstrī*, the nine recensions were identical from the point of view of the wording.

FOREWORD

way to Nepal. In the scriptures this is described as the recension of the *Angas* texts, after Sudhama. Again, 627 years after the death of Lord Mahāvīra, the *Angas*, which the Jaina monks had acquired in the out due to the twelve year long famine²². So, at the end one group of Jaina monks assembled in Mathurā in the lya Skandila, and the other assembled in Valabhī in t Ac. Nāgārjuna. They compiled properly the *Kādikā* at 14, *Angas*. Hence there came into existence some diff ining to readings here and there in the *Kādikā* scripture these two assemblies. After the assemblies, the two ded t each other and hence the difference pertaining to read and came to stay. The recension finalised at Mathurā huri recension and the recension finalised at Valabhī ence of Ac. Nāgārjuna is called *Nāgārjunīya* recension. Several different readings accepted in Māthuri and Nāgārjuna's *Vṛtti*, the *Uttarādhyayanacūṛṇi* and the *Sūtracūṛṇi*. Five times in the *Acārāṅgasūṛṇi*²³ and ten t the *Vṛtti*²⁴ by Śīlācārya the readings accepted in the *Nāgārjunīya* recension clearly stated by name. Thirteen times in the *kyṛdāgasūṛṇi*²⁵ and four times in the *Vṛtti*²⁶ by Śīlācārya the recension are found mentioned, the source of the readings, viz. accepted in the *Nāgārjunīya* recension are indicated. Nine hundred years after the death of Lord Mahāvīra the *Agama* works penned down at Valabhī²⁷ by the Order of Jaina monks headed Devardhiganikamāramana who was a *yugapradhāna* *dācārya* belonging to the Order of Mathurā and hence a follower of Māthuri recension. So the modern scholars opine that while penning down *Agamas* Devardhigani has mainly followed the Māthuri recension.

22. Ibid., p. 30, fn. 1

23. Ibid., p. 30, fn. 2, p. 31, fn. 1

24. Refer to the *Acārāṅgasūṛṇi*, BJV Ed., p. 21, fn. 1, 8, p. 33, fn. 10, p. 34, fn. 12, p. 40, fn. 12, p. 42, fn. 1, p. 47, fn. 2, p. 60, fn. 1, p. 63, fn. 11, p. 64, fn. 1; p. 65, fn. 10, p. 67, fn. 6, p. 68, fn. 18, p. 84, fn. 5, p. 90, fn. 10, p. 94, fn. 10

25. Ibid., p. 21, fn. 1, 8, p. 35, fn. 13, p. 40, fn. 12, p. 46, fn. 1, p. 46, fn. 1, p. 47, fn. 12, p. 60, fn. 1, p. 63, fn. 11; p. 68, fn. 10, p. 67, fn. 6, p. 90, fn. 10

26. Refer to this volume, p. 11, fn. 12, p. 16, fn. 7, p. 21, fn. 19, p. 22, fn. 8, p. 191, fn. 8, p. 194, fn. 7, p. 195, fn. 4, 9, p. 212, fn. 4, p. 240, fn. 17, p. 243, fn. 15, p. 254, fn. 16

27. Ibid., p. 21, fn. 19, p. 22, fn. 8, p. 194, fn. 7, p. 212, fn. 4
Refer to the *Prastāvanā* to the present edition of the *Sutrakṛtāṅga*, p. 31, fn. 3
Refer to the *Prastāvanā* to the *Acārāṅgasūṛṇi*, BJV Ed., p. 31,

सामान्यसङ्केतविवरणम्

[१] सूत्रकृताङ्गसूत्रस्य संशोधने उपयुक्तानां सूत्रकृताङ्गस्य सप्तानां हस्तलिखितादर्शात् नामेकस्य मुद्रितादर्शात् च सङ्केतानां सामान्यतो विवरणम् । विशेषतो विवरणं प्रस्तावना-
आमुखन्यायवगन्तव्यम् ।

खं१ = 'खंभात' नगरस्य श्रीशान्तिनाथनाथपञ्चमीयजैनज्ञानभाण्डागारसत्का प्रतिः

खं२ =

”

पा० = संवत्तीराडा जैनज्ञानभाण्डागारसत्का तालपत्रोपरि लिखिता प्रतिः

पु१ = मुनिराजश्रीपुण्यविजयजीनाराजसंगृहीता कागजोपरि लिखिता प्रतिः

पु२ =

”

ला० = लालभाई दलपतभाई भारतीयविद्यामन्दिरस्था कागजोपरि लिखिता प्रतिः

सं० = 'संवेगीनो उपाश्रय, अहमदाबाद' इत्यत्रस्था कागजोपरि लिखिता प्रतिः

मू० } = यत्र सूत्रकृताङ्गस्य हस्तलिखितादर्शेषु मूलरूपः पूर्वं भिन्नः पाठो लिखितः पश्चात्तु
सं० } केनचित् संशोधितः तत्र मूल-पाठस्योपदर्शनार्थं पाम्मू० इत्यादयः सङ्केताः प्रयुक्ताः

यस्तु पाठः पश्चात् संशोध्य तत्र लिखितस्तदर्थं पासं० इत्यादयः सङ्केताः प्रयुक्ताः ।

ते च मयायोगमवगन्तव्याः ।

मु० = आगमोदयसमित्या वि. सं. १९७३ वर्षे प्रकाशिता सूत्रकृताङ्गस्य मुद्रिता प्रतिः ।

[२] अपरे सङ्केताः

अ० = अज्यायः, अज्ययनं वा । चू० = सूत्रकृताङ्गस्य चूर्णः । चूपा० = सूत्रकृताङ्गचूर्णं निर्दिष्टं पाठान्तरम् । टि० = टिप्पणम् । पृ० = पृष्ठम् । पं० = पङ्क्तिः । प्र० = प्रत्यन्तरे पाठः । शी० = सूत्रकृताङ्गस्य शीलचार्यविरचिता वृत्तिः । शीपा० = शीलचार्यविरचितायां सूत्रकृताङ्गवृत्तौ निर्दिष्टं पाठान्तरम् । सू० = सूत्रम् ।

सामान्यसङ्केतविवरणम्

[१] सूत्रकृताङ्गमूत्रस्य संशोधने उपयुक्तानां सूत्रकृताङ्गस्य सप्तानां हस्तलिखितादर्शात् नामेकस्य मुद्रितादर्शस्य च सङ्केतानां सामान्यतो विवरणम् । विशेषतो विवरणं प्रस्तावना-आमुक्तधावगन्तव्यम् ।

खं१ = 'खंभात' नगरस्य श्रीशान्तिनाथनाथपूत्रीपञ्चजनज्ञानभाण्डागारसत्त्वा प्रति:

खं२ =

पा० = संवत्तीराडा जैनज्ञानभाण्डागारसत्त्वा तालपत्रोपरि लिखिता प्रति:

पु१ = मुनिराजश्रीपुष्पविजयजीमहाराजसंगृहीता कागजोपरि लिखिता प्रति:

पु२ =

ला० = लालभाई दलपतभाई भारतीयविधानन्दिरस्या कागजोपरि लिखिता प्रति:

सं० = 'संवेगीनो उपाश्रय, अहमदाबाद' इत्यत्रस्या कागजोपरि लिखिता प्रति:

मू० } = यत्र सूत्रकृताङ्गस्य हस्तलिखितादर्शेषु मूलरूपः पूर्वं भिन्नः पाठो लिखितः पश्चात्

सं० } केनचित् संशोधितः तत्र मूल-पाठस्योपदर्शनार्थं पामू० इत्यादयः सङ्केताः प्रयुक्ताः

यस्तु पाठः पश्चात् संशोध्य तत्र लिखितस्तदर्थं पासं० इत्यादयः सङ्केताः प्रयुक्ताः ।

ते च यथायोगमवगन्तव्याः ।

मु० = आगमोदयसमित्या वि. सं. १९७३ वर्षे प्रकाशिता सूत्रकृताङ्गस्य मुद्रिता प्रतिः ।

[२] अपरे सङ्केताः

अ० = अथायः, अव्ययनं वा । चू० = सूत्रकृताङ्गस्य चूर्णिः । चूपा० = सूत्रकृताङ्गचूर्णी

निर्दिष्टं पाठान्तरम् । टि० = टिप्पणम् । पृ० = पृष्ठम् । पं० = पङ्क्तिः । प्र० = प्रत्यन्तरे

पाठः । शी० = सूत्रकृताङ्गस्य शीलाचार्यविरचिता वृत्तिः । शीपा० = शीलाचार्यविरचितायां

सूत्रकृताङ्गवृत्तौ निर्दिष्टं पाठान्तरम् । सू० = सूत्रम् ।

सम्पादनोपयुक्तग्रन्थसूचिः

[सङ्केतविवरणसहिता]

ग्रन्थनाम	प्रकाशक
भिषमकोश	बौद्धभारती, वाराणसी
" भाष्य	" "
" " स्फुटार्थ	" "
भिधानचिन्तामणि	
मरकोश	
आभोगुं दिग्दर्शन	लेखक-हीराबाल शसिकदास ठापरडिया
१० = आचाराङ्गमूत्र	श्री महावीर जैन विद्यालय, बम्बई,
आच० =	"
आच० = आचाराङ्गनृत्ति	श्री ऋषभदेवजी केदारीमन्डजी, रतन्याम
आचाराङ्गनिर्युक्तिः	आगमोदयसमिति वि. सं. १९७२
आशी० = आचाराङ्गनृत्ति [शीलाचार्यविरचिता]	"
आर्हन् आभोगुं अवलोकन	हीराबाल शसिकदास ठापरडिया
आव० नि० = आवश्यकनिर्युक्तिः	आगमोदयसमितिः
आवश्यकनृत्ति	श्री ऋषभदेवजी केदारीमन्डजी, रतन्याम
आवश्यकनिर्युक्तेरवचनार्थः [ज्ञानगागरगूरिविर- चिता]	
आवश्यकमूत्रवृत्तिः [हारिभट्टी]	आगमोदयसमितिः
सिमासियाई [ऋषिभाषितानि]	लाडभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति
" टीका [ऋषिभाषितटीका]	रिषामन्दिर, अहमदाबाद
उणादिमूत्र	"
उत्तरा० = उत्तराध्ययनमूत्र	श्री महावीर जैन विद्यालय, बम्बई
उपनिषद्ः [कठार्यः]	मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ७
उपवाहय = औपपानिकमूत्र	आगमोदयसमितिः
आप० = औपपानिकमूत्र	"
आप० धृ० = औपपानिकमूत्रवृत्तिः [अभय- देवगूरिविरचिता]	"
अंगविज्ञा	प्राकृत देश सोसायटी
अंगमुत्तानि	जैन विश्वभारती, लाहन्, राजस्थान

कल्पसूत्र

" सुबोधिका

कहावली
चरकसंहिता

" टीका [चक्राणिदत्तविरचिता]
छन्दानुशासन

जयधवल [वीरसेनाचार्यविरचिता कमायपाहुड-
टीका]

जैन आगमधर और प्राकृतवाङ्मय
जैन साहित्य का बृहद् इतिहास

ज्योतिष्करण्डकटीका

ज्ञाता० = ज्ञाताधर्मकथाः

तत्त्वार्थभाष्य

तत्त्वार्थगजवार्तिक [अकलरुदेवविरचिता
व्याख्या]

तत्त्वार्थसर्वायसिद्धि [धम्मपादविरचिता]

त्रिपटिसिद्धाकापुरुषचरित्रम् [दशम पर्व]

दशार्थ० = दशार्थकान्तिकमूत्र

" चूर्णिः [धगल्लमिहविरचिता]

" बृहद्विवरणम्

" श्रुतिः [हाग्निभट्टी]

दशाधुनगकन्धः

दशा० नृ० = दशाधुनगकन्धचूर्णिः

दिप्यावदान

दादसारनयचरुश्रुति

धन्या [वीरसेनाचार्यविरचिता पञ्चमभाष्यटीका]

भ० १

नन्दीमूत्र

" चूर्णि

" श्रुतिः [हाग्निभट्टी]

" श्रुतिटिप्पणक

" श्रुतिः [मन्त्रनिर्गमविरचिता]

सम्पादनोपयुक्तग्रन्थसूचिः

आगमोदयसमिति

"

निर्णयसागर प्रेस, मुंबई

" सिन्धी जैन ग्रन्थमाला, भारतीय विद्याभवन,
बम्बई

भा० दिगम्बर जैन संघ ग्रन्थमाला, मथुरा

मुनिश्री हजारीमल स्मृतिग्रंथ, व्याकर
पार्धनाथ विद्याश्रम शोधसंस्थान, जैना-
श्रम, हिन्दू यूनिवर्सिटी, वाराणसी

आगमोदयसमिति

श्री ऋषभदेवजी केदासीमठजी, रत्नाम
भारतीय ज्ञानपीठ, काशी

" गगाबाई जैन चॅरिटेबल ट्रस्ट, मुंबई ५६
श्री महावीर जैन विद्यालय

प्राकृत टेस्ट सोसायटी
श्री ऋषभदेवजी केदासीमठजी, रत्नाम
आगमोदयसमिति

मिथिला विद्यापीठ, दरभंगा

जैन आमानन्दसभा, भावनगर
जैन-संस्कृति-संरक्षक-संघ, सोन्यापूर

प्राकृत टेस्ट सोसायटी

"

"

"

आगमोदयसमिति

पणवणा० = प्रज्ञापनासूत्र	”
१२५१११११ अतिहासिक सभासोथना	
रशिष्टपर्व	जैनधर्मप्रसारक सभा, भावनगर
० घा० = पाणिनीय धातुपाठ	
लिपिपिटकान्तर्गता बौद्धग्रन्थाः	नवनालन्दा विहार, नालन्दा, विहार
उद्गर्त [सुत्तपिटके]	
अंगुत्तनिकायपालि	”
जातकपालि	”
थेरगाथा	”
दीघनिकाय	”
धम्मपद	”
बुद्धवंस	”
मज्झिमनिकाय	”
महानिदेस	”
महावग्ग [विनयपिटके]	
सुत्तनिपात [सुत्तपिटके]	
सुत्तनिपातअट्ठकथा	”
संयुत्तनिकाय	”
तिप्रमणग्रन्थत्रयी	जिनसेन लट्टारक, पट्टाचार्य महा स्वामी संस्थान भठ, कोल्हापुर
शमरति	
श्रव्या० = प्रश्नश्रव्याकरण[पण्ड्यावागरण]सूत्र	बागमोदयसमिति
ज्ञापना[पणवणा]सूत्र	”
” वृत्तिः [मध्यगिरिसूरिविरचिता]	”
गवतीसूत्र	”
” वृत्तिः [अभयदेवसूरिविरचिता]	”
गवतीता	
गगवतपुराण	
गनुस्मृति	
गहाभारत	भाण्डारकर ओरिएण्टल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुना
गहावीर जैन विद्यालय मुवर्धुमहोदयसव ग्रंथ	श्री महावीर जैन विद्यालय, धरवीसन, १९९८

सूत्रकृताङ्गसूत्रस्य विषयानुक्रमः

पृष्ठाः

विषयः

पृष्ठाः

८७३	सूत्रकृताङ्गसूत्रम् (२३ अभ्ययनानि)	
६३७	सूत्रकृताङ्गसूत्रम् (२३ अभ्ययनानि)	
	(४ उद्देशकाः)	

प्रथम

बन्धन

इति

प्रोक्तमिति

६	
८	
१०	
१-१२	
३-१४	
५-१६	
७-१८	
९	
१०-२७	

२८-३२	
३३-५०	
५१-५६	
५७-५९	

६०-६३	
६४-६८	
६९-७५	

७६-८८	
-------	--

महावीरस्वामीनो संधमधर्मं
(श्रीसूत्रदृतांगनो छायानुवाद)
मूलाराधनटीका विजयोदया [आराजिन-
सूरिविरचिता]

वायुपुराण
विशेषावश्यकभाष्य

„ स्वापद्धतीका
विसुद्धिमग्नो
श्रावकभूमि: [बौद्धाचार्येण असङ्गेन विरचिता]

सम० = समवायाङ्गसूत्र
„ वृत्ति: [अभयदेवसूरिविरचिता]

सामाचारीशतक [समयसुन्दरसूरिविरचित]
सांख्यकारिका [ईश्वरकृष्णविरचिता]
सि० = सिद्धहेमशब्दानुशासन

सूत्रकृताङ्गसूत्र
सुवृ० = सूत्रकृताङ्गचूर्णि: [प्रथमश्रुतस्कन्ध:]
„ [द्वितीयश्रुतस्कन्ध:]

सूत्रकृताङ्गनिर्युक्ति:
„ वृत्ति: [शीलाचार्यविरचिता]
„ दीपिका [हर्षकुलगणिविरचिता]
„ दीपिका [साधुरङ्गविरचिता]

सेनप्रश्न
स्त्रीनिर्वाण-केवलिभुक्तिप्रकरणे
रघुनाथसूत्र

„ वृत्ति: [अभयदेवसूरिविरचिता]

शुभशाल विद्यापीठ, अमरावती,
दोण्ड-गोपाग्रहाम लुवाभार्थ भट्टेल
बन्नाफार गग जैन पन्थिकेसन सोसायटी,
कारंजा

लालभाई दत्तपतभाई भारतीय संघर्ष
विधामन्दिर, अहमदाबाद ९

„
पान्थिप्रमात्र, यारागसी
काशीप्रसाद जागराठ रिस्च ईन्स्टिट्यूट
पटना
आगमोदय समिति

श्री महावीर जैन विद्यालय, मम्बई
प्राकृत टेक्स्ट सोसायटी
श्री ऋषभदेवजी केशरीमन्जी, रतलाम
आगमोदयसमिति

„
मीमसी भाणेक, मुंबई
देवचंद लालभाई जैन पुस्तकोद्धार ५
सुरत

जैन आत्मानन्द सभा, भावनगर
आगमोदयसमिति

„

पृष्ठाङ्काः	विषयः	पृष्ठाङ्काः
	पष्ठमध्ययनं 'महावीरस्तवः'	
३५२-३८०	प्रभोर्महावीरस्यामिनो विविचगुणवर्गनद्वारेण स्तुतिः	६३-६७
	सप्तममध्ययनं 'कुशीलपरिभाषितम्'	
३८१-४१०	विविधान् कुशीलाभारान् प्राञ्चस्नान-लक्षणाभोजन-होमादिना मोक्षवादिना मृतं च वर्णयित्वा उरवागाद्योपदेशः	६८-७३
	अष्टममध्ययनं 'वीर्यम्'	
४११-४३६	कर्मवीर्यो-ऽकर्मवीर्ययोः (बल-पण्डितवीर्ययोः) स्वरूपमभिधाय ध्यानयोगेन विचरणाद्योपदेशः	७४-७८
	नवममध्ययनं 'धर्मः'	
४३७-४७२	संयमभावकविचिन्ताकारवर्गनसहितं धर्मस्वरूपवर्णनम्	७९-८४
	दशममध्ययनं 'समाधिः'	
४७३-४९६	समाध्यायवर्णनम्	८५-८९
	एकादशमध्ययनं 'मार्गः'	
४९७-५३४	संसारतरणाय मार्गस्य वर्णनम्	९०-९५
	द्वादशमध्ययनं 'समरसरणम्'	
५३५-५५६	चतुर्णां क्रिया-ऽक्रिया-विनशा-ऽज्ञानवादिनां मतस्य वर्णनम्	९६-१००
	त्रयोदशमध्ययनं 'याथातथ्यम्'	
५५७-५७९	सम्यग्ज्ञान-दर्शन-चारित्र्यरूपस्य परमार्थस्य वर्णनम्	१०१-१०५
	चतुर्दशमध्ययनं 'ग्रन्थः'	
५८०-६०६	द्रव्यभावग्रन्थस्याग्निः कौशिकस्य कर्तव्यानां वर्णनम्	१०६-११०
	पञ्चदशमध्ययनं 'जमतीतं'	
६०७-६३१	आयतचारित्र्येण साधुना मान्यमित्यस्य प्रतिपादनम्	१११-११५
	षोडशमध्ययनं 'गाथा'	
६३२-६३७	माह्य-भ्रमग-भिद्भु-निर्ग्रन्थानां यथावेस्वरूपस्य वर्णनम्	११६-११७
६३८-८७३	द्वितीयः श्रुतस्कन्धः (७ अध्यायानि)	१२१-२५८
	प्रथममध्ययनं 'पौण्डरीकम्'	१२१-१५१
६३८	दुष्करिण्या वर्णनम्	१२१-१२२

द्वितीयमध्ययनं 'धैतालीयम्' (३ उद्देशः)
(मगधस्य कथमदेवस्य ज्ञानवर्ति पुत्रानुद्दिश्य उपदेशः)

प्रथम उद्देशः

८९-११०

मगधोऽयं समुद्देशः, अनित्यतायाश्च वर्णनम्

द्वितीय उद्देशः

१११-१४३

मान-मद-मरिन्द-दिक्-वर्तनायोपदेशः

तृतीय उद्देशः

१४४-१६४

जगतोऽविच्छिन्नमूर्तवशात् सुखदमादादित्यागाय सोपदेशः

चतुर्थमध्ययनम् 'उपमर्गपरिज्ञा' (४ उद्देशः)

प्रथम उद्देशः

१६५-१८१

मर्गपरिज्ञानवर्तनम्

द्वितीय उद्देशः

१८२-२०३

मगधस्योपदेशः

तृतीय उद्देशः

२०४-२२५

जगत्सर्वत्र चार्थविरहितम् च

चतुर्थ उद्देशः

२२६-२४७

मगधस्योपदेशः तृतीया मन्त्री-पुत्रता संयमस्य विज्ञानात्

चतुर्थोपदेशः 'मर्गपरिज्ञा' (५ उद्देशः)

प्रथम उद्देशः

२४८-२६९

मगधस्योपदेशः मगधस्योपदेशः वर्णनम्

द्वितीय उद्देशः

२७०-२९१

मगधस्योपदेशः मगधस्योपदेशः वर्णनम्

तृतीय उद्देशः 'मर्गपरिज्ञा' (६ उद्देशः)

मगधस्योपदेशः मगधस्योपदेशः वर्णनम्

चतुर्थ उद्देशः

२९२-३१३

विषयानुक्रमः

७९

सूत्राङ्काः	विषयः	पृष्ठाङ्काः
	पष्ठमध्ययनं 'महावीरस्तयः'	
३५२-३८०	प्रभोर्महावीरग्यामिनो विविधगुणवर्णनद्वारेण स्तुतिः	६३-६७
	सप्तममध्ययनं 'कुशीलपरिभाषितम्'	
३८१-४१०	विधिषान् कुशीलाधारान् प्राक्.स्नान-लङ्गणभोजन-होमादिना मोक्षवादिनां कृतं च वर्णयित्वा तत्परागायोपदेशः.	६८-७३
	अष्टममध्ययनं 'वीर्यम्'	
४११-४३६	कर्मवीर्या-ऽकर्मवीर्ययोः (बल-पण्डितवीर्ययोः) स्वरूपमभिधाय प्यानयोगेन विचरणाद्योपदेशः	७४-७८
	नवममध्ययनं 'धर्मः'	
४३७-४७२	संयमभावकविधिषानाचारवर्णनसहितं धर्मस्वरूपवर्णनम्	७९-८४
	दशममध्ययनं 'समाधिः'	
४७३-४९६	समाध्युपायवर्णनम्	८५-८९
	एकादशमध्ययनं 'मार्गः'	
४९७-५३४	मार्गास्तरणाय मार्गस्य वर्णनम्	९०-९५
	द्वादशमध्ययनं 'समस्ततरणम्'	
५३५-५५६	चतुर्णां क्रिया-ऽक्रिया-विनया-ऽज्ञानवादिनां मनस्य वर्णनम्	९६-१००
	त्रयोदशमध्ययनं 'यायातथ्यम्'	
५५७-५७९	संन्यासान-दशैत-चारित्र्यरूपस्य परमार्थस्य वर्णनम्	१०१-१०५
	चतुर्दशमध्ययनं 'ग्रन्थः'	
५८०-६०६	द्रव्यभावग्रन्थप्यागिनः शैशकस्य कर्तव्यानां वर्णनम्	१०६-११०
	पञ्चदशमध्ययनं 'जमनीर्त'	
६०७-६३१	भाष्यतत्त्वविशेषेण साधुना भाष्यमित्यस्य प्रतिपादनम्	१११-११५
	षोडशमध्ययनं 'गाथा'	
६३२-६३७	माहण-प्रमण-भिधु-निर्ग्रन्थानां यथावेस्वरूपस्य वर्णनम्	११६-११७
६३८-८७३	द्वितीयः श्रुतस्कन्धः (७ अध्यायानां)	१२१-२५८
	प्रथममध्ययनं 'पौण्डरीकम्'	१२१-१५१
६३८	पुष्करिण्या वर्णनम्	१२१-१२२

विषयानुक्रमः

८१

पृष्ठाङ्काः	विषयः	पृष्ठाङ्काः
७४३	अभिज्ञापिकजीवानामाहारस्य वर्णनम्	२०७
७४४	बभ्रुसायिकजीवानामाहारस्य वर्णनम्	२०७-२०८
७४५	पृथिवीकायिकजीवानामाहारस्य वर्णनम्	२०८-२०९
७४६	सर्वजीवानुद्दिश्य सामान्यतो वर्णनम्	२०९
	चतुर्थमध्ययनं 'प्रत्याख्यानक्रिया'	२१०-२१६
७४७	अप्रत्याख्यानं पापकर्मबन्धः	२१०
७४८	चोदकस्य भाषेयः	२१०-२११
७४९-७५२	भाषास्य परिहारः	२११-२१५
७५३	संयतस्वरूपम्	२१५-२१६
	पञ्चममध्ययनम् 'अनाचारधृतम्'	२१७-२२१
७५४-७८६	विविधानामनाचाराणां वर्णनं चतुर्जनाय चोपदेशः	२१७-२२१
	षष्ठमध्ययनम् 'आर्द्रकीयम्'	२२२-२३२
७८७-७८९	आर्द्रं प्रति गोशाठकस्य वचनम्	२२२
७८९-७९२	आर्द्रकुमारस्य गोशाठकं प्रति प्रतिवचनम्	२२२
७९३	आर्द्रं प्रति गोशाठकस्य वचनम्	२२३
७९४-७९६	आर्द्रकुमारस्य गोशाठकं प्रति उत्तरम्	२२३
७९७ पूर्वार्धम्	आर्द्रं प्रति गोशाठकस्य वचनम्	२२३
७९७-८००	आर्द्रकुमारस्य प्रतिवचनम्	२२३-२२४
८०१-८०२	आर्द्रं प्रति गोशाठकस्य वचनम्	२२४
८०३-८११	आर्द्रकुमारस्य गोशाठकं प्रति उत्तरम्	२२४-२२६
८१२-८१५	आर्द्रं प्रति बौद्धभिक्षूनां वचनम्	२२६-२२७
८१६-८२८	आर्द्रकुमारस्य बौद्धभिक्षून् प्रति उत्तरम्	२२७-२२९
८२९-८३०	आर्द्रं प्रति ब्राह्मणानां वचनम्	२२९
८३१	आर्द्रकुमारस्य ब्राह्मणान् प्रति उत्तरम्	२३०
८३२-८३४	आर्द्रं प्रति श्रद्धाङ्गिणानां वचनम्	२३१
८३५-८३७	आर्द्रकुमारस्य उत्तरम्	२३१-२३२
८३८	आर्द्रं प्रति हस्तिप्रपातानां वचनम्	२३२
८३९-८४०	आर्द्रकुमारस्य उत्तरम्	२३२
८४१	भवन्मागतरत्नोपायः	२३२
	सप्तममध्ययनं 'नालन्दीयम्'	
८४२-८४४	राजगृहाद् बहिराङ्गस्थायां लेपो नाम धर्मगोपायकं दीपदम्पायामुद्कषाच्छाया	

शृङ्गाः

विषयानुक्रमः

विषयः

शृङ्गाः

२३७

२३९

२३९-२४०

२४०-२४३

२४३

२४९-२५३

२४९-२५५

२४९-२०३

२०३-२४४

३४५-३५४

३५५-३५४

३५५-३५३

बनगण्डे भगवान् महावीरो गौतमस्वामी च विहरतः, तत्र गौतम-
स्वामिनः समीपे धीपार्थनायनीपैकरमन्तानीयस्य वेङ्गलपुत्रस्य
उद्दकस्य ज्ञानमनं प्रभक्ष
'भवत्तं भ्रमणाः भ्रमणोपायकान्' 'अथ' 'हिंसाजल्पान्' 'कारयन्ति,
हिन्तु' 'अथ' 'रूपानि' 'अथभूत' 'शब्दं' प्रपुण्य प्रत्याप्यानं कारयि-
त्ययम्' इति उद्दकस्य गौतमस्वामिने कथनम्।
भगवता गौतमस्वामिना भूत्वाद्दशानावस्यकत्वनिपादनम्
भगवतो गौतमस्वामिन उद्देने सह संवादः
भगवतो महावीरश्चातिवक्रमागस्य उद्देने पञ्चमहाप्रतिक्रमप्रति-
कर्मगर्भसंवादीकरणम्

३ परिशिष्टानि

प्रथमं परिशिष्टं 'त्रिंशद्विंशद्विंशतिः'
[१] प्रथमपुण्यकर्मणोर्विशिष्टाद्विंशतिः
[२] द्वितीयपुण्यकर्मणोर्विशिष्टाद्विंशतिः

द्वितीयं परिशिष्टं 'सप्तविंशत्यागानामकारादियमः'
तृतीयं परिशिष्टं 'कतिपयानि विशिष्टानि विपणानि'
चतुर्थं परिशिष्टं

॥ श्रीऋग्वेदस्यामिने नमः ॥

॥ श्रीधर्मप्रभस्यामिने नमः ॥

॥ श्रीशक्तिप्रसादार्चनायाय नमः ॥

॥ नमो एव नं समस्तस्य भगवतो महारमदाधीत्यक्षमात्मामिस्त ॥

॥ नमः श्रीमद्गुरुदेवेभ्यः ॥

पंचमगगहरमपयंसिरिमुहम्ममामिदिरूपं विद्वपमं

सूयगडंगसुत्तं ।

॥ पटमो सुयक्त्वंधो ॥

१

पटमं अज्ञायणं 'समयो'

[पटमो उदेमत्रो]

॥ नमः श्रीवर्धमानाय । अहं नमः ॥

१ सुगिञ्ज 'निउट्टेजा' बंधनं परिजागिया ।

किमाह बंधनं धीरे? किं वा जाणं 'निउट्टेई' ? ॥ १ ॥

२ चित्तभंतमचित्तं वा परिगिञ्ज किस्सामवि ।

अन्नं वा अणुजाणोति एवं दुक्कसा ण सुंघइ ॥ २ ॥

३ मयं तिसायए पाणे अदुवा अण्णेहिं धायए ।

दणंतं याउणुजाणाइ वेरं वेडुंति अप्पणा ॥ ३ ॥

५

१०

१. नमः श्रीवर्धमानाय सं १ । अहं सं २ पु २ । अहं नमः पु १ । नमः श्रीवर्धमानजिनाय ।
अहं सा० ॥ २. निउट्टेजा पु १ सा० । निउट्टेजा पु २ ॥ ३. किमाहु बंधनं धीरे पु १ सू० ।
“किमाहु बंधनं परि.....बुद्धादीनां गुणां दधातीति धीरेः” सू० । “किमाहु विमुक्तवान्
बन्धनं धीरेः धीरेकुर” सी० ॥ ४. निउट्टेति सू० ॥ ५. “चित्तमचित्तं वा परिगिञ्ज किस्सामवि
सी १ ॥ ६. “पाए एवं सं १ पु १, २ । “पा एवं सा० ॥ ७. सुवरी सं १ पु १ ॥ ८. धायये सू० ॥
९. सू० विना-बुद्धि सं १ । बुद्धि सं २ पु १, २ सा० । बुद्धि-सा० सू० ९३, ११४ ॥

- ४ वेदिं कुले मनुजो वेदिं वा मंथे णरे ।
मन्थी तुज्जं वने भत्तवेदिं मुण्णिण ॥ ४ ॥
- ५ विने वेदिं वा वेद मन्थे न तंणर ।
मन्थी वेदिं वेद केम्मा उ विउत्थी ॥ ५ ॥
- ६ — वेदिं विउत्थं णो मन्थ-मन्थी ।
मन्थी विउत्थं मन्थं कंमिं मन्थी ॥ ६ ॥
- ७ वेदिं वेद मन्थी इदमेविमन्थी ।
तुज्जं वने वेद मन्थं मन्थी ॥ ७ ॥
- ८ वेदिं वेद मन्थी वेदिं वेदिं वि मन्थी ॥ ८ ॥
- ९ वेदिं वेद मन्थी वेदिं वेदिं वि मन्थी ॥ ९ ॥

- ९ जहा य पुदवीधूमे एगे नाणा हि दीसइ ।
एवं भो ! कसिणे 'लोण' एके विज्जा शु वत्तए ॥ ९ ॥
- १० एवमेगे ति जंपंनि मंदा आरंभणिस्मिया ।
एगे किञ्चा सयं पावं निव्वं दुक्कं नियच्छइ ॥ १० ॥
- ११ पत्तयं कग्गिने आया जे पाटा जे य पंडिता ।
संति पेचा ण ते मंति णत्थि सत्तोवगातिया ॥ ११ ॥
- १२ णत्थि पुण्णे य पावे वा णत्थि लोण इतो परे ।
सरीरस्स विगामेगं विणासो होति 'देहिणो ॥ १२ ॥
- १३ कुव्वं च कैरवं चेव सयं कुव्वं ण 'विज्जति ।
एवं अक्करओ अप्पा एवं ते उ पगम्भिया ॥ १३ ॥
- १४ जे ते उ वाइणो एवं लोण तेसिं कुंओ सिया ।
तमातो ते तमं जंति 'मंदा आरंभनिस्सिया ॥ १४ ॥"
- १५ संति पंच महम्भूता इहमेगेसि आहिता ।
औयच्छट्ठा पुंजेगाऽऽहु आया लोणे य साम्ने ॥ १५ ॥

१. जहा य पुदवीधूमे एगे नाणिहि दीसंती खं १ ॥ २. लोणं विण्णू नाणा हि दीसए खं २ ख० ।
लोणं विण्णू नाणा हि वट्ठ पु १, २ ला० ॥ ३. 'मेगे ति पु १, २ ला० । "एवं" 'एगो
ति 'एक एव पुदवः' एवं प्रमाणते" ख० । "एवमेगेवादि । एवम्.....एके केचन.....
अल्पमिति" शी० ॥ ४. "एगो किञ्चा सयं पावं.....एकः कृत्वा स्वयं पापम्" ख० । "एके
केचन.....इत्या.....स्वयम्.....पापम्.....तीन्द्रुःखं.....नियच्छतीति आर्पत्वाद्
बहुवचनार्थे एकवचनमकारि" शी० ॥ ५. पावं मेगे(ण ख० ला०) तिष्वं नियच्छइ पु १, २
ला० ख० । एतदनन्तरं सर्वगणवादी मयः इत्यधिकं वर्तते पु १, २ ला० ॥ ६. पच्छा खं २ ॥
७. 'ववाइया खं २ । 'ववाइया पु १, २ ला० । "उपपातेन निर्गता औपपातिकाः, भवाद्
भवान्तरगामिनो न भवन्तीति सात्पर्यार्थः" शी० ॥ ८. परं ख० । वरे खं १ ॥ ९. देहिणे
ख० । एतदनन्तरं लज्जीवतच्छरीरवादी मयः इत्यधिकं वर्तते खं २ पु १, २ ला० ॥ १०. कारयं
खं २ पु १, २ ॥ ११. विज्जती खं १, पु १ ॥ १२. एवमेगे पगं ख० । ते उ एवं पगं खं २
पु १, २ ला० ॥ १३. कम्मो खं २ ॥ १४. मंदा मोहेण पाटणा ख० ॥ १५. एतद्वायानन्तरम्
अकिरियवादी मया इत्यधिकं वर्तते खं २ पु १, २ ला० ॥ १६. "आणउट्ठो पुणो आहु.....
आत्मा पठः, कोट्यैः ? यथा पञ्च महाभूतानि सन्ति तथा तेभ्यः पृथग्भूतः पठ आत्माहवः
परायौऽस्तीति भावः" शी० ॥ १७. पुणेगाहु खं १ । पुणो आहु खं २ पु १, २ ला० । "ते तु
आणच्छट्ठा पुण एगे आहु" ख० । "ते च वादिन एवमाहुः एवमाख्यातवन्तः यथा... आरम्भ-
पदानि भूतानि विज्ञप्त इति" शी०, एतदनुसारेण पुणेवाऽऽहु इति पाठः शी० सम्मतः प्रतीयते ॥

२६ < णाणाविहाइं दुक्खाइं अणुभवन्ति पुणो पुणो ।
संसारचक्रवालमि वाहि-मच्चु-जराकुले ॥ २६ ॥

२७ उच्चावयाणि गच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतमो ।
नॉयपुत्ते महावीरे एवमाह जिणोतमे ॥ २७ ॥ ति वेमि ॥ >

॥ 'पदमज्ज्ञयणे पदमो उद्देसओ ॥

५

[विद्मो उद्देसओ]

२८ आंघायं पुंण एगेसिं उववन्ता पुढो जिया ।
'वेदयंति सुहं दुक्खं अदुवा लुंप्पंति ठाणओ ॥ १ ॥

२९ न तं सयंकडं दुक्खं कओ अन्नकडं च णं ।
सुहं वा जेइ वा दुक्खं सेहियं वीं असेहियं ॥ २ ॥

१०

ते प्रवृत्ताः, णमिति वाक्पालद्वारे" शी० ॥ १६ पूर्वार्धमिदं नास्ति ख १ । अत्रेदं बोध्यम्—इत
२१ गायान आरभ्य २५ गायार्पयन्त तासां सर्वसामपि गायानां स्थाने खं २ पु १, २ ला० मध्ये
०णो एव ते संसारपारया, ०णो एव ते गम्भस्स पारया, एवं ते जन्मस्स पारया, न ते दुक्खस्स
पारया, जे ते उ वादिणो एवं न ते मारस्स पारया इति पाठः ॥ * वात्तिणो खं १ ॥
१. खं १ पु १, २ ला० विना < > एतदन्तर्गतगठस्थाने चूर्ण्यनुसारणैव गायैव सम्भाव्यते—
संसारचक्रवालमि भमंता [य पुणो पुणो] उच्चावयं गियच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतमो ॥ २६ ॥
ति वेमि । अपेक्षी चूर्णिः—“संसारचक्रवालमि० सिलोणो । एवमस्मिन् संसारचक्रवाले भ्रमन्तः
चक्रद् भ्रममाणा उच्चावयं गियच्छन्ता.....गम्भमेस्संतगंतसो.....इति परिसमाप्तौ वेमि ति” ।
खं २ प्रती तु सार्था एव सूत्रगथा एवं वर्तते—णाणाविहाइं दुक्खाइं अणुहवन्ति पुणो पुणो ।
संसारचक्रवालमि वाहिमच्चुजराकुले । उच्चावयाइं गच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतमो ॥ ति वेमि ।
शीलाचार्येण त्वमैवं व्याख्या कृतानि—“तथा न ते वादिनः संसार गर्भ-जन्म-दुःख मारादि-
पारया भवन्तीति । यन् पुनस्ते प्राणुवन्ति तद् वर्णयितुमाह—णाणाविहाइमित्यादि । नानाविधानि
.....दुःखानि ये एवभूता वादिनस्ते पौन-पुन्येन समनुभवन्ति, एतच्च श्लोकार्थं सर्वपुत्तर-
श्लोकार्थेण्वायोग्यम् । शेषं सुगम यावदुद्देशकसमाप्तिरिति । नवरम् उच्चावयानीति अधमोलभानि
नानाप्रकाराणि वासस्थानानि गच्छन्तीति । गच्छन्तो भ्रमन्तो गर्भाद् गर्भमेप्सन्ति यास्यन्ति
अनन्तशो निर्दिष्टेदमिति श्रवीमीति सुधर्मस्वामी जम्बूस्वामिनं प्रत्याह ।”—शी० ॥ २. मच्च-
(चु)वाहिजराकुले ख १ ॥ ३. 'मेसंत' खं २ पु १, २ ला० चू० ॥ ४. नातिपुत्ते खं १ ॥
५. एवमाह पु १, २ ला० ॥ ६. प्रथमोद्देशकः ख १ ॥ ७. अक्खायं पु १ २ ला० ॥
८. पुणिहेगेसिं चू० ॥ ९. वेदयनी चू० ॥ १०. लुंप्पति ख १ । “अदुवेति अथवा
विलुप्पन्ते उच्छिद्यन्ते” शी० ॥ ११. दुक्खं कओ अण्ण चू० ॥ १२. जति खं २ पु
१, २ ला० । जदिवाऽसुहं चू० ॥ १३. य खं १ ॥

- १६ दुहओ 'ते ण विणस्संति 'नो य उप्पज्जए असं ।
सव्वे वि सँव्वहा भावा नियतीभावमागता ॥ १६ ॥
- १७ पंच खंधे वयंतेगे बाला उ खँणजोगिणो ।
अन्नो अणन्नो पेयाऽऽहु हेउयं चं अहेउयं ॥ १७ ॥
- ५ १८ पुढवी आऊ तेऊ य तहा वाऊ य एकओ ।
चत्तारि धाउणो रूवं एवमाहंसु जाणगा ॥ १८ ॥
- १९ अगारमावसंता वि आरण्णा वा वि पँव्वगा ।
ईमं दरिसणमावन्ना सव्वदुक्खा 'विमुचती ॥ १९ ॥
- २० "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
१० जे ते उ वाइणो एवं ण ते ओहंतराऽऽहिता ॥ २० ॥
- २१ "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
जे ते उ वाइणो एवं ण ते संसारपावगा ॥ २१ ॥
- २२ "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
जे ते उ वाइणो एवं ण ते गम्भस्स पारगा ॥ २२ ॥
- १५ २३ "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
जे ते उ वाइणो एवं न ते जम्मस्स पारगा ॥ २३ ॥
- २४ "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
जे ते उ वाइणो एवं न ते दुस्सखस्स पारगा ॥ २४ ॥
- २५ "ते णावि संधिं णचा णं न ते धम्मविऊ जणा ।
२० जे ते उ वाइणो एवं न ते मारस्स पारगा ॥ २५ ॥

[illegible]

२६ < गाणाविहाइं दुक्खाइं अणुभवन्ति पुणो पुणो ।
संसारचक्रवालमि वाहि-मच्चु-जराकुले ॥ २६ ॥

२७ उच्चावयाणि गच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतसो ।
नोयपुत्ते महावीरे एवमाह जिणोत्तमे ॥ २७ ॥ ति वेमि ॥ >

॥ 'पदमज्ज्ञयणे पदमो उद्देसओ ॥

५

[विद्मो उद्देसओ]

२८ ओंघायं पुंण एगेमिं उववन्ता पुढो जिया ।
'वेदयंति सुहं दुक्खं अदुवा लुंप्पंति ठणओ ॥ १ ॥

२९ न तं सयंकडं दुक्खं कओ अन्नकडं च णं ।
सुहं वा जइ वा दुक्खं सेहियं वो असेहियं ॥ २ ॥

१०

ते प्रवृत्ता, णमिति वाक्पालद्वारे" शी० ॥ १६ पूर्वार्थमिदं नास्ति ख १ । अत्रेदं बोध्यम्—इत् २१ गाथान् आरभ्य २५ गाथापर्यन्तं ताया सर्वाणामपि गाथानां स्थाने ख २ पु १, २ ला० मध्ये णो एवं ते संसारपारया, णो एवं ते गम्भस्स पारया, एवं ते जम्मस्स पारया, न ते दुक्खस्स पारया, जे ते उ वादिणो एवं न ते मारस्स पारया इति पाठः ॥ * वातिणो खं १ ॥

१. खं १ पु १, २ ला० भिना < > एतदन्तर्गतं पाठस्थाने चूर्त्यनुसारणैव यथैव सम्भाव्यते—संसारचक्रवालमि भमन्ता [य पुणो पुणो] उच्चावयं णियच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतसो ॥ २६ ॥ ति वेमि । अत्रेदं चूर्तिः—“संसारचक्रवालमि० मिलेगो । एवमस्मिन् संसारचक्रवाले भ्रमन्तः चक्रवद् भ्रममाणा उच्चावयं णियच्छन्ता.....गम्भमेस्संतऽणंतसो” इति परिसमाप्तौ वेमि ति” । खं २ प्रनौ तु सार्था एव सूयगाया एव वर्तन्ते—गाणाविहाइं दुक्खाइं अणुभवन्ति पुणो पुणो । संसारचक्रवालमि वाहिमच्चुजराकुले । उच्चावयाइं गच्छन्ता गम्भमेस्संतऽणंतसो ॥ ति वेमि । शीलाचार्येण तत्रैवं व्याख्या कृतानि—“तथा न ते वादिन. संसार गम्भ-ज्ज-दु-ख मारादि-पारया भवन्तीति । यत् पुनस्ते प्राप्नुवन्ति तद् दर्शयितुमाह—गाणाविहाइमित्यादि । नानाविधानिदुःखानि ये पूर्वभूता वादिनस्ते पीन पुन्येन समनुभवन्ति, एतच्च श्लोकार्थं सर्वेपूतार-श्लोकार्थेऽप्यव्युज्यम् । शेषं सुगमं यावदुद्देशकसमाप्तिरिति । नवरम् उच्चावचानीति अधमोलमानि नानाप्रकाराणि वासस्थानानि गच्छन्तीति । गच्छन्तो भ्रमन्तो गर्भाद् गर्भेऽप्यन्ति यास्यन्ति अनन्तसो निर्दिच्छेदमिति प्रवीमीति सुधर्मस्वामी जम्बूस्वामिनं प्रत्याह ।”—शी० ॥ २. मच्च- (चु)वाहिजराकुले खं १ ॥ ३. ‘मेस्संत’ खं २ पु १, २ ला० चू० ॥ ४. नातिपुत्ते खं १ ॥ ५. एवमाहु पु १, २ ला० ॥ ६. प्रयमोद्देशकः खं १ ॥ ७. अक्खार्यं पु १ २ ला० ॥ ८. पुणिहेमिं चू० ॥ ९. वेदयंति चू० ॥ १०. लुंप्पंति खं १ । “अदुवेति अयवा..... विलुप्यन्ते लच्छियन्ते” शी० ॥ ११. दुक्खं कओ अण्णं चू० ॥ १२. जति खं २ पु १, २ ला० । अदिवाडुसुहं चू० ॥ १३. व खं १ ॥

- ३० न मरं कदं न अत्रेहि वेदयेति पुनो विना ।
मंतिने नं तदा तेमि इमेमेमिमहिने ॥ ३ ॥
- ३१ तन्निदुं वंनं वन्यं पंडितनामिनी ।
विना-उत्तरं मं अत्रां व अत्रां ॥ ४ ॥
- ३२ तन्निदुं उ वंनं नं पुनो विनामिनी ।
तं इदं वंनं नं नं पुनो विनामिनी ॥ ५ ॥
- ३३ वंनं विना वंनं वंनं वंनं वंनं ॥ ६ ॥
- ३४ वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं ॥ ७ ॥
- ३५ वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं ॥ ८ ॥
- ३६ वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं ॥ ९ ॥
- ३७ वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं वंनं ॥ १० ॥

- ३७ एवं तु समणा एगे 'मिच्छदिट्ठी अणारिया ।
असंकिताइं संकंति संकिताइं असंकिणो ॥ १० ॥
- ३८ धम्मपण्णवणा जां सा तं तु संकंति मूढगा ।
आरंमाइं न संकंति अवियत्ता अकोविया ॥ ११ ॥
- ३९ सव्वप्पगं विउक्कस्सं सव्वं णूंसं विट्ठणिया ।
अप्पत्तियं अक्कम्मंसे एयमट्ठं मिगे जुए ॥ १२ ॥
- ४० जे एतं णाभिजाणंति 'मिच्छदिट्ठी अणारिया ।
मिगा वा पासवद्धा ते पायमेसंतडणंतसो ॥ १३ ॥
- ४१ माहणा समणा एगे सव्वे णाणं सयं वदे ।
संव्वलंगे वि जे पाणा न ते जाणंति किंचणं ॥ १४ ॥
- ४२ मिलक्खु अभिलक्खुस्स जेह्वा बुत्ताणुभोसती
ण हेउं से 'विजाणाति भासियं तड्णुमासती ॥ १५ ॥
- ४३ एवमण्णागिया नाणं 'वयंता विसयं सयं ।
'मिच्छयत्थं ण जाणंति मिलक्खू वं अयोहिए ॥ १६ ॥

विममं तेगुवागते वू० । "विपमान्नेन कूटपाशादियुक्तेन प्रदेसेनोपागतः, यदिवा विपमान्ते कूटपाशादिके आत्मानमनुपातयेत्" शी० । "विममं णाम कूटपाशोपमे आरीणं तद् बाणुगाद्वारं तं विममं समं च तेग गतः उपागतः" वू० ॥ १८. वू० विना—'पायादी ख १ शी० । 'पायाइं खं २ ला० । 'पायायं पु २ । 'पायानो पु १ । "ते वद्धे पयपासेहिं, से वि स मृगः । वध्यते स्म वध्यः (इः), पदं पाशयतीति पदपाशः, स च कूटः उपगो वा" वू० । "तत्र चासौ पत्तिनो बद्धश्च तेन कूटादिना पदपाशादीननर्धबहुलानवस्थाविशेषात् प्राप्तः तत्र बन्धने धातुं विनाशं नियच्छति प्राप्नोतीति ।" शी० ॥ १९. धनं वू० । "घन्तः घातकः, घातक एवान्तः, घातेन घन्तं करोतीति घन्तः, नियतमधिकं वा घन्तं गच्छति नियच्छति" वू० ॥ २०. निगच्छति (वी खं १) खं १ पु १ । इत्यतामुपरितनं टिप्पणम् ॥

१. मिच्छदिट्ठी पु १ वू० । मिच्छदिट्ठि खं १ । मिच्छदिट्ठी ला० ॥ २. संकिणी वू० । "पाहमानाः" शी०, एतदनुसारेण संकिता इति पाठोऽत्र शी० कृतिहृता सम्मनो भाति ॥ ३. जा तु पीसे संकंति वू० ॥ ४. आरंमाणि खं १ । "आरंमाय ण संकंति, वयंति" वू० ॥ ५. विउक्कस्सं वू० ॥ ६. वा अपत्तियं खं १ ।

अप्पत्तियं पु २ । "विउणिय.....अप्पत्तियं" वू० ॥ ७. जे तेनं व-

मिच्छदिट्ठी ला० ॥ ९. वेगे खं १ ॥ १०. सव्वलंगंणि वू० ।

'पायण ला० ॥ १२. विजाणेति वू० ॥ १४.

२ पु १, २ ला० ।

:" वू० । "

॥ ११, १२.

मिच्छियं खं

- ४४ अग्गानियान 'वीमंमा अग्गाने नो निपच्छती ।
अन्नतो य परं पातं कुतो अंगोऽनुमासिउं ? ॥ १७ ॥
- ४५ वणे मूदे जथा जंतू मूदेनेनायुगामिए ।
दुइओ मि अहोसिना निघं सोयं गियच्छति ॥ १८ ॥
- ४६ अंतां अंधं पइं गितो दूमद्वान गच्छती ।
आवज्जे उअरं जंतु अंदुवा पंथायुगामिए ॥ १९ ॥
- ४७ पवनेने निहारइं पम्मनागइया वयं ।
अंदुवा अयम्मनावज्जे ण ते मं वज्जुपं वए ॥ २० ॥
- ४८ पवनेने निहारइं 'णो अग्गं पज्जुसामिया ।
अन्तां य निहारि पमंभू दि दुम्मी ॥ २१ ॥
- ४९ अग्गं पवनेने निहारइं पमंभू दि दुम्मी ।
अन्तां य निहारि पमंभू दि दुम्मी ॥ २२ ॥

- ५० मयं मयं पसुमंता गग्दंता परं पंरं ।
जे उ तस्य पिउस्संति भुंसारं ते पिउस्सिम्मा ॥ २३ ॥
- ५१ अहारं पुरस्सरायं किरियावाइदरिम्मे ।
कम्मधिनागद्धानं संसारपरिवट्ठणं ॥ २४ ॥
- ५२ आणं काण[ड]नाउही अपुरो जे च हिंसरी ।
पुट्ठो वेदेति परं अरियत्तं सु मायत्तं ॥ २५ ॥
- ५३ सुंनिमे तभो आपाणा जेदि कीरति पावणं ।
अभिक्कम्माप पेमाय मणमां अयुत्ताणिया ॥ २६ ॥
- ५४ एउ उ तभो आयणा जेदि कीरति पावणं ।
एयं भोवविमोहीए "नेन्नाणममिगच्छती ॥ २७ ॥
- ५५ पुत्तं "पि ता समारंम आहारदममंजए ।
भुंजमोतो य मेधावी कम्मुणा नोउलिप्पति ॥ २८ ॥

१०

१. गार्हणा व परं सं १ । "गर्हन्ति परेषां वचनानि होत्र प्रवृत्तीरुच्यन्ति" सू०, एतदनुगारेण गार्हणी इति पठ्योऽनित्यमुच्यतेति भाति । "गर्हणायां निन्दन्त परद्वीयां वाचयु" शी० ॥
२. वयं सं २ ला० । वरि सं १ ॥ ३. संसारी सू० । "संसारं... विविक्तं अनेकप्रकारम् इव प्राचयेन भिन्नाः संवदाः, तत्र वा संसारे उत्पन्नाः संसारान्तर्निनः सर्वदा भवन्तीत्यर्थः" शी०, एतदनुगारेण विवक्तिरिति पाठान्तरे भाति ॥ ४. "गार्हणं दुरि" सं २ ला० । "वर्द्धरि" पु १, २ ॥ ५. संसारस्य परवृत्तं सं २ पु १, २ । दुष्कर्मसम्बन्धविषयत्वं सू० शी० । "तेषां दुष्कर्तृणां दुष्कर्मसम्बन्धविषयस्य कर्मसमूहवर्धनमित्यर्थः, तेषां हि अविज्ञानो[प]चितं ईषावधं स्वप्नान्तिर्हं य कर्म धर्मं न दात्रीत्यदृष्टते कर्मविधापणद्वारा । इत्यार- कथं पुनरुपचीयते ? उत्पत्ते-वर्द्धि मावध भवति १, गार्हणोक्ता व २, गच्छित्य सन्निवय ३ जीविनां स्वपरोपणं प्राणनिदानः" सू० । "तेषां तेषां दर्शनं दुष्कर्मसम्बन्धस्य अग्रातोदयपरम्पराया विवर्धनं भवति, कश्चित् संसार[परि]वर्धनमिति पाठः, न तेषां प्रतिपद्यमाना, संसारस्य वृद्धिमेव कुर्वन्ति" शी० ॥
६. आणं काण नाउही सं १ । "आणं काण नाउहि[देहि]" गिलोगो । जानानः गार्हं यदि कथेन नाउउइति... अथवा जानानि पदमिश्रस्य पुदस्य हिंसरोऽपि पापं न कथ्यते । काण नाउउइति नि स्वप्नान्ते पातदक्षयि गार्हं न बाधेन आउइति, न समारमते इत्यर्थः । "सू० । "आउ-नमाउरः, य विपत्ते दग्धमावावृरी, नाउही अनावृरी" शी० ॥ ७. जे च हिंसरी सू० ८. अहिक्कमाप सं १ पु १ ॥ ९. "ता य अणु" सं १ ॥ १०. भावणमुदीयू सू० ॥ ११. नेन्नाणं "अहिंसरणी सं १ ॥ १२. सू० भिन्ना-विधा समारंम आउरेण अस्मै" सं १, २ पु १, २ ला० । "पुत्तं पि ता समारंम गिलोगो । अपि पदार्थगम्भादने, उक्तं हि- 'प्राणिनः शिवनाः पुत्राः' [] । तेन पुत्रमपि तावद् समारभ्य, समारम्भो नाम शिवीय भारयित्वा सन्मतेन वा द्रव्येन वा, शिव्य नरपुत्रं शूत्रं वा छगलं वा । आहारार्थं कुर्वीद् भक्तं

- ५६ मणसा जे पउस्संति चित्तं तेसिं न विज्जती ।
अणवन्नं अतहं तेसिं ण ते संतुडचारिणो ॥ २९ ॥
- ५७ इच्चयाहिं दिट्ठीहिं सातागारवणिस्सिता ।
संरणं ति मण्यमाणा सेवंती पावगं जणा ॥ ३० ॥
- ५८ जंहा औसाविणिं णावं जातिअंथो दुरुद्धिया ।
इच्छेज्जा पारमागंतुं अंतरा य विसीयति ॥ ३१ ॥
- ५९ एवं तु समणा एगे 'मिच्छदिट्ठी अणारिया ।
संसारपारंकीली ते संसारं अणुपरियट्ठंति ॥ ३२ ॥ ति पेमि ।

॥ 'वितिओ उद्देसओ सम्मत्तो ॥

१०

[तइओ उद्देसओ]

- ६० जं 'किंचि वि पूतिकडं सेंडूमागंतुभीहियं ।
सैंहसंतारियं भुंजे दुंपक्खं चैव 'सेवती ॥ १ ॥

भित्तूण अस्संज्जो णाम भिक्खव्यतिरिक्खं, स पुनरपासकोऽन्यो वा । तं च भिणुं त्रिकोटिदुर्द्धं भुज्जानोऽपि मेधावी पम्मणा णोवलिप्पते ।" सू० । "पुत्रम् अपत्यं पिता जनकः समारम्य व्यापाद्य आहारार्थं वरयाधिर तयाविधायामापदि तदुद्धरणार्थमरकद्विष्टः असंयतो गृहरथः तत्पिपिर्मा भुज्जानोऽपि, चरान्द्रस्य अपिशब्दार्थत्वादिति, तथा मेधाव्यपि संयतोऽपीत्यर्थः, तदेवं गृहरथो भिणुर्मा पुद्गापायः पिपिस्तास्यपि कर्मणा पापेन नोवलिप्पते" शी० ॥ १३. "माणो वि मेधावी सू० ॥ १४. "प्यते सू० । दस्यतो सू० ५५ टि० १२ ॥

१. सरणं मण्यमाणा शी० १ । हियं ति मण्यमाणा तु सेवंती अहियं जणा सू० । "हियं ति मण्यमाणा एवममरकं हिंनं भविष्यतीति मूर्गस्सु एतद् अहितमेव सेवन्ते" सू० ॥ २. जह शी० १ ॥ ३. आण्णविणिं शी० १ । अस्साविणिं पु १ । "जया आस्साविणिं णावं" गिलोयोः । आण्णवीणि आण्णविणी अकन्तोटा भुण्णोटा वा" सू० । "आण्णविणीमिरयादि, आ समन्ताच्चरति तच्छीमा वा आण्णविणी सत्तिट्ठेय्यः" शी० ॥ ४. दुक्खमिया शी० १ ॥ ५. इण्डाई य पारमागंतुं शी० १ । इण्डेअ (इण्डाई शी०) पारमागंतुं शी० १ शी० । इण्डो इति वृत्तिद्विष्टः पाठो भानि, तदर्थः—"स एवमिण्डवति" सू० । "इण्डव्यगो" शी० ॥ ६. मिण्डदिट्ठी शी० १ । मिण्डदिट्ठी सू० ॥ ७. पारमिण्डेना संगारे सू० ॥ ८. प्रथमस्य द्वितीयः शी० १ पु १, २ ॥ ९. किंली सू० ॥ पु १ । "अ किं वि उ पूतिकडं" गिलोयोः" सू० । "यद् किञ्चिदिदि अण्णारमं स्तोवमदि, अरतो तावद् प्रभूतम्, तदपि पवित्रतम्" शी० ॥ १०. सट्ठीमण्णं ईद्विष शी० १ । "अट्ठा अण्णारमंति आदी, आण्णरन्नीय्याण्णनुचा", तेः आदीभिराण्णन्तु-विषय प्रत्यय वस्त्वर्थः, अथवा सट्ठी नि जे एणो वसेति तानुदिय इत्यम्, ता एवमिण्डो

- ६१ तेमेव अविजाणन्ता 'विसमंमि अकोविया ।
मच्छ वेसलिया चेव उदगस्सऽभियागमे ॥ २ ॥
- ६२ उदगस्सऽपभावेणं सुकंमि पातमिति उ ।
ढंकेहि य कंकेहि य औमिसरुधेहि ते दुही ॥ ३ ॥
- ६३ एवं तु समणा एगे वट्टमाणमुद्देसिणो ।
मच्छ वेसलिया चेव पातमेसंतऽणंतसो ॥ ४ ॥
- ६४ इणमन्नं तु अण्णाणं इहमेगेसिमाहिंयं ।
देवउत्ते अयं लोगे धंमउत्ते ति आवरे ॥ ५ ॥
- ६५ 'ईसरेण कडे लोए पंहाणाति तद्वावरे ।
'जीवा-ऽजीविसमाउत्ते सुह-दुक्खसमन्निए ॥ ६ ॥
- ६६ सयंभुणा कंडे लोए 'ईति घुत्तं महेसिणा ।
मारेण संघुता माया तेण लोए असासते ॥ ७ ॥
- ६७ माहणा समणा 'एगे आह अंडकडे जगे ।
असो तत्तमकासी य अयार्णता मुमं 'वदे ॥ ८ ॥

आगन्तुवोऽपि यदि सहस्मंतरकडं भुंते दुप्पसं गाम पडौ द्वौ सेवते. तयथा—एदित्वं प्रवर्ज्यां व ।” वृ० । “अदावता अन्येन भस्तिमताऽपरान् आगन्तुवानुद्दिश्य ईदित्वं चेष्टितं निष्पादितम्” शी० ॥ ११. सहस्मंतरिखं खं १, २ पु २ । सहस्मंतरकडं वृ० । दृश्यतामुपरितन शिष्यणम् ॥ १२. दुप्पसं खं २ पु १, २ ला० ॥ १३. गेवति वृ० ॥

१. “तमेवं, एवं अनेन प्रकारेण” वृ० ॥ २. विममंमि सं० वृ० ॥ ३. मच्छे वेसलिये चेव चूपा ॥ ४. ‘गस्सऽभियागमे खं १ ॥ ५. उदगस्स पभावेणं पु १ सं० शी० । “अप्यभावो गाम उदगस्स अल्पमावः” वृ० । “उदकरय प्रभावेन नदीमुखमागताः” शी० ॥ ६. सुक्खमि म्वायमेति उ खं १ । “घन्तमेनीति (घातयन्तीति प्र०) घनपावेन वा अतं करोतीति घन्त., ‘कर्मवत् कर्मकर्ता’ इति वृत्ताऽपदिश्यते स्वयमेवासी घातारं (घात—प्र०) पुन्रि प्राप्नोतीत्यर्थः । अथवा घंठो गाम मयू, तं मनुमेति” वृ० । “उदके शुष्के घातं विनाशं यान्ति प्राप्नुवन्ति, कुरुष्वकारणे” शी० ॥ ७. अमित्तासीहि वृ०, “अमित्ताशितः शृणुल-पठि-मनु-य-मार्जारादयः” वृ० ॥ ८. “सि भा” खं १ ॥ ९. इस्सरेण कते लोगे वृ० ॥ १०. पंहाणाद खं १ । “तथा प्रधानादि अन्ये इच्छन्ति, प्रधानमव्यक्तमित्यर्थः” वृ० । “यथा प्रधानादिकृतोऽय लोका” शी० ॥ ११. “जीवाजीवैः संयुक्तः” वृ०, एतदनुसारेण जीवाजीवोहि संयुक्ते इत्यपि वृ० सममतः पाठः स्यात् ॥ १२. कते लोगे वृ० । “नागाजुनीयास्तु पठन्ति—अतिवृद्धीयजीवा न मही विण्णवते पमुं । ततो से मायामंजुते करे लोगतस्सऽभिद्या” वृ० ॥ १३. सं० वृ० विना—द्वी ॥ १४. वेते खं २ पु १, २ ला० ॥ १५. कते खं २ पु १, २ ला० ॥

- ७३ मने मने उवट्टणे मिद्धिमेव ण अन्नहा ।
भंदो वि होति यमरती मन्थकाममेषिण ॥ १४ ॥
- ७४ मिद्धा य ते अरोगा य इदमेषि आहितं ।
मिद्धिमेव पुराकाउं मौसए गट्ठिया जग ॥ १५ ॥
- ७५ अमंयुडा अणादीयं भमिद्धिति पुणो पुणो ।
कणकत्तमुवज्जंनि ठाणा आमुत्त-विम्विसिय ॥ १६ ॥ ति वेमि ।

॥ ततिभो उद्देमभो मग्गमो ॥

[चउत्थो उद्देमभो]

- ७६ एते जिना भो ! न मरणं यात्ता पंडितमाणिणो ।
‘‘हेया णं पुज्यमंजोणं’’मिया किञ्चोवदेसुणा ॥ १ ॥

१०

१. मए मए भू० भे० ॥ २. अहो इहेव वगं पु २ छे० सा० । “अन्वेषां तु रत्ताएवातचरणधर्म-
विदेगए इहेव अट्टुणैधर्मेयातो अर्धं न मयदा—अणिमं न सपिमानमित्यादि । अहवा अवोपि
होति वयवसी, अवोपि मय अवविशानः, वरावसी नाम वरो तस्येन्द्रियाणि वर्नेन्ते, नामाविन्द्रि-
यवराहः” भू० । “मिद्धिमातेरपणमए प्रायसि दावदयावि मिद्धिमाणिने भवति तावदिदं
अन्मन्मग्गीददर्शनोत्तानुगनुमावादहणुणैधर्मेगद्वाधो भवतीति दर्शयति—आमवरो वर्निंतु शील-
मन्येनि वरावसी वरोन्द्रिय इत्युक्तं भवति” शी० ॥ ३. समयिपो भू० ॥ ४. पुरो काउं छे० ।
“मिद्धिमेव पुराकाउं.....मिद्धि पुराकृत्य” भू० ॥ ५. “नामएहि मट्ठिया जग.....हिंसादिपु
आधवेपु मट्ठिया नाम मूढिताः” भू० । “इवधरे आरावे रवदर्धनाभ्युपगमे प्रविताः सम्बदा.”
शी० ॥ ६. अमुत्तं छे० १ । “कप्पकापुववज्जंनि ठाणा अमुत्तकिञ्चमा, कप्पपरिमाणः कालः
कप्प एव वा कालः । निष्ठानि तस्मिंश्चित् स्थानम् । आमुत्तेपुवपण्णे विस्वविपेपु ए” भू० ।
“कणकत्तं प्रभूतकालमुत्तरण्णे संवदन्ति आमुत्ता अणुरगयाधोत्पणाः कालमुत्तरादयः, तत्रापि
न प्रवताः, हिं तर्हि ? किञ्चिविद्धाः अपमा” शी० ॥ ७. मोऽमरणं छे० १ । मो मरणं
पु १ । मो अमरणं भू० ॥ ८. छे० भू० शी० जिना—अथ बालेऽवसीयति छे० १,
२ पु १, २ सा० शी० । “कवविट् पाठो अथ बालेऽवसीयट् ति यत्र अज्ञाने बालोऽहो
ममः सप्तवसीयति” शी० ॥ ९. हेयाणं छे० १ । अहिंसा पुं भू० । “हिंसा त्यक्त्वा नमिति
वाक्यालङ्कारे” शी० ॥ १०. मित्रकिञ्चोवया मिया भू० । मिया विचोवदेमिया छे० २ पु १,
२ सा० शी० । “मिता बदा.....गृहस्थाः, तेनां कृत्य.....भूतोपमर्दकारी व्यापारः,
तस्योपदेसा, तं गच्छन्तीनि कृत्योपदेसाः कृत्योपदेसा वा । यदिवा मिया इति आर्षेणाद्
बहुवचनेन व्याख्यायते, सुः भवेयुः.....कृत्वा गृहस्थाः, तेनामुपदेसाः संतप्तामारम्भाऽऽरम्भ-
का, स विद्यते तेनां हे कृत्योपदेसाः” शी० ॥

- १०५ जइ कालुणियाणि कसिया, जइ 'रोवंति व पुत्तकारणा ।
दवियं मिक्खुं समुद्धितं, णो लब्धंति ण संठवित्तए ॥ १७ ॥
- १०६ जइ वि य कामेहि लाविया, जइ नेजाहि ण बंधिउं घरं ।
जंति जीवित णायकंखए, णो लब्धंति ण संठवित्तए ॥ १८ ॥
- १०७ सेहंति य णं ममाइणो, मांय पिया य सुता य भारिया ।
पांसाहि ने पासओ तुमं, 'लोगं परं पि जहाहि पोस ने ॥ १९ ॥
- १०८ अन्ने अन्नेहिं मुञ्छिता, मोहं जंति नैरा असंबुडा ।
विसमं विसमेहिं गाहिया, ते पावेहिं पुणो पगम्भिता ॥ २० ॥
- १०९ तैम्हा दवि इक्ख पंडिए, पावाओ "विरतेऽभिनियुडे ।
पणया वीरा महाविहिं, सिद्धिपहं नेयाउयं धुवं ॥ २१ ॥

५

१०

१. कालुणियं अकासिया खं १ । कालुणियाइं से कए चू० ॥ २. "रोवंति य ति इदन्ति पुत्रकारणे सतनिमित्तम्" शी० । "पुत्रकारणाद् एवमपि तावत्..... पुत्र जनयस्व" चू० ॥
३. लब्धंति खं १ पु २ । लब्धंति पु १ ला० । लब्धंति णं सण्णवित्तए चू० । "णो लब्धंति णं ति ण सज्जेति सण्णवेत्तए ति आणेत्तुं" चू० । "न लप्स्यन्ते न शक्नुवन्ति प्रवज्यातो भ्रातृपुत्रं,नापि संस्थापयितुं गृहस्थभावेन, द्रव्यलिङ्गाच्छयावयितुमिति ।" शी० । तुलना सू० १०६ ॥ ४. न संयवित्तए खं १, २ ला० ॥ ५. जइ तं कामेहि खं १ पु १, २ । जइ णं कामेहि चू० । "जइ वि इत्यादि" शी० ॥ ६. "बंधिता वा घरआणेज्ज" चू०, एतदनुसारेण जइ आणेज्ज ण बंधिता घरं इत्यपि चू० सम्मतः पाठः संभवेत् । "यदि नयेपुर्वद्व्या गृहम्, णमिति धान्यालक्षणे" शी० ॥ ७. नाविकंखए ला० । नाविकंखए शी० । नाविकंखती ख १ पु १, २ । *वं जीवित नाविकंखिणं चू० ॥ ८. नो लब्धंति न संय(ठपु २)वित्तए खं १ पु २ । नो लब्धंति न संयवित्तए खं २ । "णो लब्धंति ण सण्णवित्तए, मोकारः प्रतिषेधे, लब्धंति ति ण से लभते सण्णवेत्तए" चू० । "णो लब्धंति ति न लभन्ते न प्राप्नुवन्ति आत्मसात् वत्तुं, ण संठवित्तए ति नापि गृहस्थभावेन संस्थापयितुमलमिति" शी० । तुलना सू० १०५ ॥ ९. माया खं २ ला० । माय पिया य सुन्हा य भारिया पु १ । "माति-पिति-खि-पति-भायरो" इति चूर्णवृ-
त्तेखदर्शनाद् माति पिति वि पती य भायरो इति पाठोऽपि चू० सम्मतः स्यादिति भाति ॥ १०. पायाहि ण खं १ पु २ । "पायाहि ण पायओ तुमं, तुमं अतीव पासओकहं अग्गेहिं दुक्खिताणि ण पासति" चू० । "पद्य नः अस्मान्" शी० ॥ ११. लोगं परं पि चयाहि पोस ने खं २ ला० । लोगं परं पि जहासि पोस ने पु १ । परलोगं पि जहाहि उत्तमं चू० । "नः अस्मान् पोषय, अन्यथा.....परलोकमपि त्व त्यजसि" शी० ॥ १२. असंबुडा नरा खं १ । इत्यन्ता सू० १०८ ॥ १३. "दविण्ण समिक्ख पंडिते० वृत्तम् । दविक उक्तः, एवमनेन प्रकारेण" चू० । "द्रव्यभूत.....सत् ईक्षस्व" शी० । तम्हा दवि इक्ख पंडिते चूपा० ॥ १४. विरए अभिं खं २ ॥ १५. पणए वीरे महाविहिं खं १ पु १, २ । "पणया वीरा महाविधिंमहती वीही महावीरी, पाठविशेषस्तु-पणया धीचेत्तुत्तरं । एतदिति भावविधी

११६ पण्णसमत्ते सदा जए, सेमिया धम्ममुदाहरे सुणी ।
सुँहुमे उँ सदा अत्सए, णो हुँज्जे णो माणि माहणे ॥ ६ ॥

११७ धहुजणर्णमणम्मि संवुडे, संव्वट्टेहिं णरे अणिस्सिने ।
हँरए व सँया अणाविले, धम्मं पादुरकासि कासवं ॥ ७ ॥

११८ धहवे पाणा पुढो सिया, पत्तेयं सँमयं उँवेहिया ।
जे मोणपदं उचट्ठिते, "विरतिं तँत्थमकासि पंडिते ॥ ८ ॥

११९ धम्मस्स य पारए सुणी, आरंभस्स य 'अंतए टिए ।
'सोयंति य णं ममाइणो, 'नो य लभंति णियं परिग्गहं ॥ ९ ॥"

१. "पण्णसमत्ते इत्यादि, प्रज्ञायां समाप्तः प्रज्ञासमाप्तः, पटुप्रज्ञः" शी० । पण्हममव्ये
चू० शीपा० । "प्रधविपवे प्रत्युत्तरदानसमर्थः" शी० । पण्हममत्ते चूपा० । "समाप्तप्रज्ञ
इत्यर्थः" चू० ॥ २. "मदा जते ति ज्ञानवान् अप्रमत्तश्च" चू० । "सदा सर्वकाले जयेत्,
जयं कथायादिकमिति शेषः" शी० ॥ ३. "समिता णाम सम्मं धम्म उदाहरेज्ज" चू० ।
"समि(म-प्र०)या समता, तथा धर्मम्.....उदाहरेत्" शी० ॥ ४. सुहुमे खं २ ॥
५. अ पु २ । हु चू० । "सुहुमे तु" शी० ॥ ६. कथयंते ण परं [पु] कोवये चूपा० ॥
७. कुये ला० चू० ॥ ८. "णमगंसि खं १ पु २ । "नमगति(नि ला०)संवुडे खं २ ला० ॥
९. संव्वट्टेसु सदा अणिस्सिते चू० ॥ १०. "हरदे वतुमे(पतुमे ?) अणाइले, हरदे ति
महासमुद्रः, स हि नकादिभि.....नकुलत्रलो भवति,.....पद्म-महापद्मादयो वा हुदाः
.....अनाकुलाः, कोषादीहि वा अणाइलो, अथवा अणाइल इति निरुद्धाभवः अनानुरो न
म्लायति धर्मे कथयन्" चू० । "हुइ इव स्वच्छान्मसा भूतः मदा अनाविलः अनेकमस्या-
दिबलचरसंक्रमेणाप्यनाकुलोऽकल्पो वा" शी० ॥ ११. सिया खं २ । सया अणाइले खं
१ पु १ । सया अणाउले पु २ । दस्यतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ १२. समियं उवेहाए चू० ।
समिया उवेहिया चूपा० ॥ १३. उवेहिया खं १ । शी० अनुमारेण समीहिया इति पाठः,
उवेहिया इति च पाठान्तरं भाति । "प्रत्येकं समतां दुःखद्वेषितवं सुखप्रियत्वं च समीक्ष्य
इत्ता, यदिवा समतां माध्यस्थ्यमुपेक्ष्य यो मौनीन्द्रपदमुपरिस्थितः" शी० । दस्यतामुपरितनं
टिप्पणम् ॥ १४. चू० विना-विरयं पु २ । विरइ पु १ । विरती खं १, २ ॥ १५. तय्य
षकासि खं २ । तय्यमकासि चू० ॥ १६. अंतिए टिए खं १, २ । अंतिए टिवं चूपा० ॥
१७. सोयति खं १ । सोयति य णं ममावणो णो लभति जितियं परिग्गहं चू० । सोयंति
य णं ममाइणो णो लभंति जितियं परिग्गहं चूपा० ॥ १८. न लभंती निययं पु १ । णो
लभती निययं खं १, णो लहइ निययं पु २ । दस्यतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ १९. "अमुमेदार्थे
नागार्हुनीया विकल्पयन्ति-सोऊण तयं उचट्ठितं केयि गिही विग्गेण उट्ठिता । धम्मम्मि इयं
अणुत्तरे तं पि जिग्गेज्ज इमेण पंडिते ॥" चू० । "अत्रान्तरे नागार्हुनीशास्तु पठन्ति-सोऊण
तयं उचट्ठितं केइ गिही विग्गेण उट्ठिया । धम्मम्मि अणुत्तरे सुणी तं पि जिग्गिज्ज इमेण
पंडिए ॥" शी० ॥

- १२६ भो आरऽभिकंरो जीवियं, गो वि य पूयणपत्थए सिया ।
अम्मत्थमुवेति भेरवा, मुत्तागारगयस्स भिस्तुणो ॥ १६ ॥
- १२७ उयणीनरस्स ताइणो, भयमाणस्स 'विवित्तमायणं ।
सामाइयमाहु तंस्स जं, जो अँप्पाणं भए ण 'दंसए ॥ १७ ॥
- १२८ उसिणोदगंतत्तभोइणो, पंम्मद्वियस्स मुणिस्स 'हीमतो ।
संसग्गि असाहु रांविहिं, अँसमाही उ तदागयस्स मि ॥ १८ ॥
- १२९ अँहिगणकडस्स भिस्तुणो, वयमाणस्स पँसज्ज दारणं ।
अट्टे परिहोयती पट्ट, अँहिमरणं न करेज्ज पंडिए ॥ १९ ॥
- १३० सीओदगपडिदुगुंछिणो, अरडिण्णस्स टँमावमक्खिणो ।
सामाइयमाहु तंस्स जं, जो गिहिमत्तेऽसगं न भुंजती ॥ २० ॥
- १३१ न य "संखयमाहु जीवियं, तद्द वि य घालज्जणे पगम्भनी ।
घाले पावेदिं "मिज्जनी, इति "संखाय मुणी ण मज्जती ॥ २१ ॥

१. खं १ विना-भो अभिकंरोज्ज प्री० सं २ पु १ ला० । भो अभिकंरोज्ज जी० पु २ । "स तेमँर-
वेत्तुपुगोददीर्णेत्तुत्तमानो भावंमाणो वा नो जा(दा ?)वऽभिकंय जीवितं० वृत्तम् अनुत्ते मेवा
उदीर्णेः" ख० । "भो आरऽभि(पावऽहि-प्र०)कंरोज्ज्यादि, स तेमँरवेत्तुपुगोददीर्णेत्तोपुय-
मानोऽपि जीवियं नामिकाहेतु" धी० । "नी वापि" इत्यस्य प्राप्ते "भो आवि" इत्यपि भवतीति
ज्येष्ठ ॥ २. "मुक्खिणि पु १, २ । "मुक्खिणि सं १ । "अम्मत्थमुवेति भेरवा अम्मत्ता नाम
आसेविता".....अतः उवेति उपयान्ति अदानवा, पञ्चते च-अम्मत्थ(अम्मत्थ ? अम्मत्थ ?)-
मुवेति भेरवा, अम्मत्थ न बहवः विभाव-भारद-व्यान्तादयः जीवितादयिवा उवेति, धीमो'णदवा-
मवादादयस्तु.....नीगजितवारणस्येव(वाऽ ?)भेरवा एव भवन्ति" ख० । "भेरवा.....
अम्मत्थमावं इवात्तमात्तम् उप सामीत्येन वाप्ति गवत्तन्ति, तत्तद्वत्ताव.....नीराजितवारणस्येव
धीमो'णदिवज्जिता उपयगो' मुगहा एव भवन्तीति माव." धी० ॥ ३. विवट्ट० सं २ ला० ॥
४. तम्म सं ५ ॥ ५. अप्पाण सं २ । वप्पाण सं १ ॥ ६. दंसए पु १ ॥ ७. "गामत्त" सं २ ।
"गवत्तमोदणो घम्मट्टिस्स ख० । "घम्मं मत्तायेः स भवति घम्मट्टी" ख० । "घम्मं स्थितस्य"
धी० ॥ ८. घम्मट्टियस्स पु १ ला० विना ॥ ९. हीमभो सं १ । हीमभो पु १ ला० । "हीमभो
(हीमभो-प्र०, हीमभो-प्र०) ति हीः अर्चयमं प्रति लम्भा, तद्वत्तः" धी० ॥ १०. राइदिं
पु १ । राइदिं सं २ पु २ ला० ॥ १०. अयमाहिं तु सं २ ॥ ११. अहिकरणकडस्स सं १ पु १
ला० । अहिकरणकडस्स ख० । "अहिग(य प्र०)रण इत्यादि, अहिकरणं कलहा, तत् करोति
दण्डीलवेत्यहिकरणकर", तस्य" धी० ॥ १२. पयज्ज सं १ ॥ १३. "हायने पुवं अहिकरणं
ण करेज्ज संजते ख० ॥ १४. अहिकरणं सं १, २ पु १ ॥ १५. लवाविमक्खिणो सं १ पु २ ।
"लवं वमं, तस्मात् अवसक्खिणो नि अवपरिणः"..... तत्परिहारिणः" धी० ॥ १६. तम्म सं जं
गिहिमत्तेऽसगं ण भवत्तति ख० ॥ १७. संखय० सं १ । तुलना- "अखययं जीविय मा पमायए"
उत्तरा० ४।१ ॥ १८. गिज्जनी सं २ । मज्जती पु १ ला० सूरा० ॥ १९. संखाय सं १ पु १ ॥

१३२ छिन्देन पेटेनिमा यया, बहुमाया मोक्षेण पाउडा ।
विपडेन पेटेनि माहने, सीउण्डे वयमाउदियासने ॥ २२ ॥

१३३ कुत्र अगगिर जहा, अस्तेहि कुमलेहि दिव्यं ।
कडमेव गदाय नो केहि, नो तेयं नो वेव दासं ॥ २३ ॥

१३४ एवं तेदंनि नैइगा, पुंइण्डयं धम्मे अंगुत्तरे ।
नं विगइ दिवं नि उतमं, कडनिव सेमज्जजय पंडिण ॥ २४ ॥

१३५ उच्च म्मुत्ता अदिता, मानांम्मा इति मे अगुम्मुतं ।
वंदं विण्ण म्मुदिता, ज्ञानांम्म अगुम्मवाणिणो ॥ २५ ॥

१३६ ते हि वंति पण्डितं, नीणेण मदता मोनिणा ।
ते उदिता ते म्मुदिता, मत्तोते मांति भम्मणो ॥ २६ ॥

१३७ एतेन पुणं ज्ञानाय, पण्डितो उदिदि पुंविण्ण ।
ते पुण्णं ते ज्ञानं, ते पण्णो मग्गादिमादियं ॥ २७ ॥

- १३८ णो काहिण् होज्ज संजए, पासणिण् ण य संपसारए ।
णच्चा धम्मं अणुत्तरं, कयकिरिण् य ण यावि मांमए ॥ २८ ॥
- १३९ छण्णं च पसंस णो करे, न य उक्कास वेणास माहणे ।
'तेसिं सुविवेगमाहिते, पणया जेहिं सुंज्झोसितं धुयं ॥ २९ ॥
- १४० अणिहे सहिए सुसंबुडे, धम्मट्ठी उवहाणवीरिए ।
विहरेज्ज समाहितिदिए, आंयदियं खु दुहेण लब्भई ॥ ३० ॥
- १४१ ण हि णूण पुरा भंणुस्सुतं, भंदुवा तं तद्ध णो समुट्ठियं ।
मुणिणा सौमाइयाहितं, णैएणं जगसव्वदंसिणा ॥ ३१ ॥

१. नो काहिते खं १ । णो काहीए चू० । तुलना—“से णो काहिण्, णो पासणिण्, णो संपसारए, णो मांमए, णो कयकिरिण्” आ० सू० १६५.१ इत्यर्थां सू० ४५२.१ “कयक्कीति कयिकः.....पापणिज्जो णाम गिरीणे व्यवहारेषु प्रस्तुतेषु पणियगादिषु वा प्राप्तिर्यो न भवतिसंपसारको नाम सम्प्रसारकः, तद्यथा-दमं वरिसं किं देवो वासिरसति ण व ति..... कयकिरिज्जो णाम कृतं परेः कर्म पुट्ठो अपुट्ठो वा भणति शोभनमशोभन वा.....मांमको णाम ममीकारं करेति” चू० । “कयया चरति कायिकः....., प्रश्नेन राजादिकिरुक्तरूपेण दर्पणादि-प्रश्ननिमित्तरूपेण वा चरतीति प्राप्तिर्यः.....सम्प्रसारकः देववृक्षपर्यवणादिमूचकव्या-विस्तारकः.....कृता स्वभ्यस्ता क्रिया संयमानुष्ठानरूपा येन स कृतकियं, तद्यामूलश्च न चापि मांमको ममेदमहमस्य स्वामीत्येव परिग्रहाग्रही” शी० । “से णो काहीए,मिंमारवहा ण वहेयक्का । पासणिणत्तं पि ण करेति, कयरी अहं सो (सा?) भवति सुमज्झिता वा कल्लकुमला वा.....सुमिणे वा पुच्छिओ वागरेद..... । संपसारतो णामा उवममंतिया..... । एरिखिया मम भाउज्जा भग्णी भज्जा वा.....ममीकारं करेद । कयकिरियो णाम के(क?)ते के(क?)ते किरियं करेद.....अहो सोभसि न वा सोभसि” आचू० । “से णो काहिण्, स खीसज्जपरित्यागी लीनेरप्यकथां शृण्णारकथां वा नो कुर्यात्..... । तथा णो पासणिण्, तासाम् अज्जप्रत्यज्ञादिकं न पश्येत्..... । तथा नो संपसारणाए(राए-प्र०, रये-प्र०), तावि.....न सम्प्रसारणं पर्यालोचनमेकान्ते.....कुर्यात्.....तथा णो मांमये (मांमाए-प्र०), न ताव्व..... ममत्वं कुर्यात् । तथा णो कयकिरिण्, कृता..... मण्डनादिका क्रिया येन स कृतकिय इत्येवम्भूतो न भूयात्” आशी० ॥ २. “ए च ण तावि खं २ । एण यावि ख १ ॥ ३. मांमते खं १ पु १ ॥ ४. छणं खं १ ॥ ५. पकामं खं १ ॥ ६. “तेसिं सुविवेकः” चू० । “तेषां कयायानां..... विवेकः परित्याग आहितो जनितः.....यदिवा तेषामेव सत्पुरुषाणां शुद्ध विवेकः परिशानरूप आहितः प्रथितः” शी० ॥ ७. सुज्झो पु २ ला० । “सुज्झोमितं ति, ‘जुयी प्रीति सेवनयोः’ [पा० धा० १२८८], धूयते ऽमेनेति धृत श्लादि संयमो वा येषां सुज्झोमित स्वभ्यस्त तेषां सुविवेगमाहिते” चू० । “यैः महात्मनैः शुद्ध जुष्टं सेवित धूयते ऽष्टप्रकारं कर्म येन तदुक्तं सयमानुष्ठानं, यदिवासुज्झोमित्यं ति शुद्ध क्षपितं धृतनार्हत्वाद् भूतं वसेति” शी० ॥ ८. अणहे शी० ॥ ९. भातहितं हुबलेण छज्जते चू० ॥ १०. अणुस्सयं खं १, २ । अणुस्सुतं चू० ॥ ११. अदुवाऽवितर्धं णो अधिहितं चू० । “अथवा धृतमपि तत् सामाधिक्यादि यथा

- १४७ यादेण जहा य 'विच्छते, अपले होइ गवं पंचोइए ।
'से यंतसो अणयामए, नांतियदति अपले 'विमीयति ॥ ५ ॥
- १४८ एवं कामेस्रगं विदू, अत्र सुए पयहेन संयवं ।
कामी कामे ण कम्मए, लद्धे वां वि अंतद्ध कन्हुइ ॥ ६ ॥
- १४९ मा पच्छ असाहुया भेरे, अघेही अणुसोस अप्पगं ।
अदियं च असाहु 'सोयती, से यगती पैरिदेवती घहुं ॥ ७ ॥
- १५० इह जीवियमेव पौसदा, तंरुणए वामसयाउ तुट्ठी ।
इतरवंसे व पुज्जहा, गिद्धनए कंमेमु मुच्छिया ॥ ८ ॥
- १५१ जे इह आरंमनिसिप्पा, आयदंड एगंतलूमगा ।
गंता ते पावलेगेंयं, 'चिरायं आसुरियं दिसं ॥ ९ ॥
- १५२ जें य संखयमाहु जीवियं, तद्द वि य पालजणे पग्गम्मी ।
पनुपत्तेण करितं, के दहुं परलोगमागने ॥ १० ॥

१. विष्णु पु १। विष्णु सं २ ॥ २. पयोचिते सं १७ ३. सो सं २ ला०। तस्य तद्धि
अणयामणा अचयंनो सत्तु सेट्ठवीइति चू०। से अन्तए[अणयामए?] नातिचए अचसे
विमीइति चू०, "अयथा-से अन्तए अन्त्यायामप्यवरया। अन्तसः नातिचए ण सचेति
अचसे विमीइति एव। सो वि संयमादिनिरयमः" चू० ॥ ४. पार्इवम(च ला० सं०)ए
सं २। आईवचए ला० सं०। आईवचते पु १। आईवचइए पु २ ॥ ५. विमीयई सं २ पु
२ ला० ॥ ६ 'मने विद्ध पु २। "एवं कामेयगा विदू० पूणम्। एवं अवधाने, उक्ता
कामेयगा काममार्गगा विदुरिति विद्वान्.....अयसोपदेस एवायम्-एवं कामेस्रगं विदू० पूणम्"
चू०। "दाटीन्तिहमाहु-एवं इत्यादि,.....कामानो.....याइवेयणा तरया कर्तव्यायां
विद्वान्.....सेत्तवं.....प्रजहाइ" शी० ॥ ७. सुते सं १ पु १ ॥ ८. पयहामि चू० ॥
९. पावि सं १। आवि पु २ ॥ १०. अलद्ध सं २ पु १ ला०। अलद्धे चू० ॥ ११. तवे
चू०। "असाहुनामरणसले तास्यते" शी० ॥ १२. 'तामे चू० ॥ १३. सोयती
सं १ पु १। सोहुरी ला० ॥ १४. परिणपत्ती चू०। परिदेवती षड् सं २ पु १, २ ॥
१५. पयसा चू० ॥ १६. तले वा० पु २। तरुणो चू०। तरुणए स वामसयस्य सं २
ला० पु १। "तरुणो अयमूर्ध्वइया अन्यो वा कश्चिद्, पश्यते च-दुर्बलं वक्षस्यं परमायुः,
एतो निउट्ठति" चू०। "तरुण एव दुर्बलं क्षयशतायुरपि.....आयुषः पुत्र्यति प्रच्यवते,
यदिवा साम्प्रतं सुबुद्धि अपि आधुर्बयंशतम्, तस्य तस्य सद्गते पुत्र्यति" शी० ॥ १७. 'वासे
व सं २ पु १। 'वासं व चू०। "इतरवासकवं वर्तते" शी० ॥ १८. कामेहि सं १ पु
१, २। कामेहिं विप्पिया चू० ॥ १९. 'ओगतं सं १ पु १। 'ओगमं चू० ॥ २०. चिरकाळं
आसुरियं चू०। "न तस्य सरो विजते" चू०। "अशुराणामियमासुरी, तां दिशं यान्ति"
शी० ॥ २१. न त संखतमाहु सं १ ला० ॥

१८३ अण्णे पायओ 'दिस्स रोयंति परिवारिया ।
पांम वे ताव पुट्ठोऽमि कस्म ताव चंपामि ने' ॥ २ ॥

१८४ तिता 'ने देवओ ताव ससा ते सुट्ठिया इमा ।
मायगे ते मंगा ताव सोदरा किं चंपामि ने' ॥ ३ ॥

१८५ मायं तितं पांम एवं 'लोपो मरिस्सम् ।
नें सु नेत्तं ताव 'जे पांमे पिउ-मातरं ॥ ४ ॥

१८६ उत्तम म्मग्गता पुत्ता ते ताव सुट्ठया ।
म्मग्गि ते जत्ता ताव मा मे भण्णं जणं ममे ॥ ५ ॥

१८७ 'दिग्गं पणं जप्पो मा ते केम मत्ता जणं ।
'दिग्गं पि जणं मग्गामो ज्ञानु ताव मयं गिदे ॥ ६ ॥

१८८ म्मग्गं पुत्ता जप्पो ते ने जेण्डयमपो गिया ।
जप्पो ते जप्पो ममे ते 'दिग्गं मग्गि ॥ ७ ॥

- १८९ जं किंचि अणमं तात तं पि सव्वं समीकत्तं ।
द्विरणं वेवहारादी तं पि दासासु ते वयं ॥ ८ ॥
- १९० ईचेव णं सुमेहंति कालुणिया समुट्ठिया ।
“विचद्धो नातिसंगेहिं ततोऽगारं पधावति ॥ ९ ॥
- १९१ जंहा रुक्खं वणे जायं मालुया पडिवंधति ।
एवं णं पडिवंधंति णातओ अंसमाहिणा ॥ १० ॥
- १९२ “विचद्धो णातिसंगेहिं हत्थी धो त्रि नवगहे ।
विट्ठतो परिसंपंति संतीगो व्व अदूग्गा ॥ ११ ॥
- १९३ एते संग्गा मणुस्साणं पाताला व अतारिमा ।
कीवा जेत्य य कीसंति नातिसंगेहिं मुच्छिता ॥ १२ ॥
- १९४ तं च भिक्खू परिणाय सव्वे संग्गा महासवा ।
जीवितं नाहिकंखेजा सोवा धम्ममणुत्तरं ॥ १३ ॥
- १९५ अहिमे संति आवद्धा कासवेण पवेदिता ।
मुद्धा जेत्यावसपंति सीयंति अशुद्धा जहिं ॥ १४ ॥

२०

१. समीकर्त्तं खं १। समीकर्त्तं खं २ ला० ॥ २. °हाराई खं २ ला० पु २। °हारादी खं १ चू० ॥ ३. दासासो चू० ॥ ४. इचेवं चू०। “इचेव णं इत्यादि, णमिति वाक्या-
सङ्करि, इत्येवं पूर्वोक्तया नीत्या” शी० ॥ ५. सुमिक्खवंतं चू०। सुमेहंति खं १ चू० ॥ ६. कालुणीय समुट्ठिया खं २ ला०। कालुणिया समुवट्ठिया पु १। कालुगवो उवट्ठिया
चू०। “काणिकैर्बोभिः कणामुत्पादयन्तः स्वयं वा दैन्यमुपस्थिताः तं प्रजितं प्रजन्तं वा
सुसेहंति” शी० ॥ ७. निवद्धा पु १ ॥ ८. नायसं खं २ ॥ ९. जहा रुक्ख खं १।
वणे जायं जथा रुक्खं चू० ॥ १०. एव णं ख १, २ पु २। एवं ल पु १। एव [णं?] परि-
वेहंति चू०। “एवं णमिति वाक्यालक्षरे शी० ॥ ११. अममाहिण पु १। असमावीण चू०।
अममाविता चू० (?), “अयवा अममाविता” चू० ॥ १२. विचद्धा खं १। विचद्धे चू० ॥
१३. वा वी पु १४. °सर्व्वी खं २। ला० ॥ १५. मूनीय व्वं अदूग्ग खं १। सुईगो व्व
अदूग्ग ख २ ला० पु २। “सुत्थिय व्व अदूग्गो यथा तदिनपुत्तिरा गृथि.... °पृष्ठतोऽनुसरेति”
चू०। “यथाऽभिनवपत्न्या गो. अदूग्गापरिसरेति” शी० ॥ १६. जेत्य व(य ला०)
किस्संति खं २ ला०। “जय विसण्णेयी विसणं एससीति विमण्णेयी,विसण्णा वा
आसंति विमण्णामी.....अयवा—कीवा जग्गावकीसंति अपकृष्यन्ते मोक्षगुणानो धम्मनो
वा” चू०। “यत्र चक्षिद्यन्ति” शी०। दस्यता सू० २४० ॥ १७. नातिकं खं १।
नावकं खं २ पु १ ला०। “नाभिसाङ्केर” शी० ॥ १८. “पाशान्तरं वा—अदो दति, तच्च
विस्मये, इमे इति एते” शी० ॥ १९. जेत्य पव खं १। “अवसपंति नाम अवगच्छन्ति”
चू०। “अवसपंति अग्रमततया तदूग्गामिनो भवन्ति” शी० ॥

२०३ एवं निमंतं लब्धुं मुच्छिष्या गिद्ध ईत्थीसु ।
अञ्जोववण्णा कम्महिं चोइज्जंतो गिद्धं गय ॥ २२ ॥ ति वेमि ।

* ॥ उदमगावलिष्णाप्य विनिभो उदेसभो सम्मन्नो ॥ *

[तद्व्यो उदेसभो]

२०४ जहा संगामकैलम्मि पिट्ठो भीरु वेहति ।
यलयं गहणं नूमं को जाणेइ पराजयं ॥ १ ॥

२०५ मुहुत्ताणं मुहुत्तस्स मुहुत्तो 'हानि तारिसे ।
पराजिषाज्वमण्णामो इति भीरु उवेहेति ॥ २ ॥

२०६ एवं तु समणा एगे भैयलं नञ्चाण अणयं ।
अणागतं भयं दिस्सिमा अवकण्ठंतिमं सुयं ॥ ३ ॥

२०७ "को जाणति" विओवानं इत्थीओ उदगाओ वा ।
चोइज्जंता परस्सामो नै ने अत्थि पक्कणितं ॥ ४ ॥

२०८ इत्थेवं पडिलेहंति वेत्थइ पडिलेहिणो ।
"विनिगिळममावण्णा पंथाणं वे" अकोविथा ॥ ५ ॥

१. एवं सू० । "एवं निमंतं लब्धुं" सू० । "एवं इत्यादि, एवं पूर्वोक्तया नीत्या" शी० ॥ २. लब्धुं खं १ पु २ । लब्धुं पु १ ॥ ३. इतिवमु खं १ ॥ ४. कामेसु सू० ॥ ५. "ता मत्ता गिद्धे दि खं २ ला० ॥ ६. * * एतदन्वयतः पात्रे नास्ति खं १ ॥ ७. कालमि सू० ॥ ८. "कोइ वयंनो भीरु पच्छतो उवेहेति" सू०, एतदनुगारेण पच्छतो भीरु-वेहति इति पाठः सू० सम्मतः प्रतीयते ॥ ९. वेहती खं २ ला० । वेहई पु १ ॥ १०. जाणाइ खं १ ॥ ११. हवइ खं १ ॥ १२. इई भीरु ख १ । इति भीरु सू० ॥ १३. ईहनी खं २ पु १ ला० ॥ १४. एवं खं १ ॥ १५. अकरं खं १ ॥ १६. दिस्स खं २ ला० विना ॥ १७. के जाणति विओवानं इत्थीओ उदगाओ वा इति ४१ नियुक्तिगाथाचूर्णी पाठान्तरम्, सू० पृ० ७० ॥ १८. विउवातं खं २ । विओवानं सू० । "विओवानो नाम व्यापातः" सू० । "व्यापातं संदमजीविताद् भंजम्" शी० । तुलना—आवा० सू० १९८ ॥ १९. मो ने पु १ । जा ने (ण जो ला०) अत्थि पक्कणितं खं २ ला० ॥ २०. इत्थेवं पडि" खं २ पु १ । "इत्थेव-मिण्यादि" शी० ॥ २१. वटवाइ पु २ । लवगाइ पु १ ॥ २२. विनिगिळं मं खं २ । विनिगिळ मं ला० ॥ २३. वा मं २ ॥

२१६ लिता तिच्चाभिनावेण उज्जया असमाहिया ।

नातिकंडुइते सेयं अरुंयस्सावरज्जती ॥ १३ ॥

२१७ तत्तेण अपुसट्ठा ते अपडिण्णेण जाणया ।

ण एस 'णियए मग्गे असमिक्खा वेई किती ॥ १४ ॥

२१८ ऐरिसा जा वेई एसा अग्गे वेणु च्च करिसिता ।

'गिहिणं अभिहडं सेयं भुंजितुं न तु 'भिक्षुणं ॥ १५ ॥

२१९ धम्मपण्णयणां जा सा सारंभाण 'विसोहिया ।

न तु एताहिं दिट्ठीहिं पुंच्चमासि पक्कपियं ॥ १६ ॥

२२० सच्चाहिं अणुजुत्तीहिं अंचयंता जैवितए ।

ततो वायं 'णिराक्खिवा ते भुज्जो 'वि पगम्भिता ॥ १७ ॥

२२१ रागदोसाभिभूतप्पा मिच्छतेण अभिहुता ।

अक्कोसे सरणं जंति टंकणा इव पच्चयं ॥ १८ ॥

२२२ धट्टुगुणं पगण्याइं कुज्जा अंतसमाहिए ।

जेणउण्णो ण विरुज्जेज्जा तेण सं तं समायरे ॥ १९ ॥

१. उज्जया खं २ ला० । उज्जया पु २ । "उज्जया नाम शून्या" चू० । "उज्ज(गिह-प्र०)प
नि मद्रिवैकशून्या" शी० । 'उज्जय' इति 'उज्जात' इति वा 'उज्ज' शब्दवद् कश्चिद्
देव्यशब्दः प्रतिभाति ॥ २. अरुंयस्सावरज्जती खं १ । "अरुंयस्सावरज्जति".....अथवा—
.....अवरुज्जति अरुंयस्सावरज्जति वा" चू० । "अरुंयो मगस्य अतिकण्ठद्वयितं न
श्रेयः.....अपि तु अपराध्यति" शी० ॥ ३. तित्तो मग्गे खं १ । निद्दो मग्गे पु २ ।
गिहए मग्गे ख २ ला० । "ण एव गितिए मग्गे न एव भगवता नीतिवो मार्गं, नित्तो
नाम नित्यः" चू० । "न नियतो न निश्चिनः" शी० ॥ ४. वती खं १ ॥ ५. ऐरिसा ते
वती खं २ । "ऐरिसा जा वेई एसाअग्गे वेणु च्च करिसिता, बिल्वो हि मूले स्थिरः,
अग्गे कर्पिनः.....अथवा—एरिसा मे वेई एसा अग्गे वेणु च्च करिसिति नि जघा व वसक-
डिजे वेणो.....न शम्भवेऽपस्ताद् उपरिधादा कर्पिणम्" चू० । "अग्गे वेणुवद् वंशवत् कर्पिता
दुर्वेलेयवै" शी० ॥ ६. वती ख १, २ ॥ ७. गिहिणो खं २ ला० चू० ॥ ८. भिक्षुणो
चू० ॥ ९. एसा चू० ॥ १०. विसोहिता खं १ ॥ ११. पुच्चुं खं १ । पुच्चमासि पगपियं
खं २ ला० ॥ १२. अचण्णा खं २ ला० ॥ १३. जहित्ते खं २ ॥ १४. निरे किडा
पु १ चू० । "निरे नाम पृष्ठतः बाह्वो निरे कृत्वा" चू० । "निराकृत्य" शी० । दयतां सू०
२४१, ५०८ ॥ १५. विपगदिमयं खं २ ॥ १६. पु १ चू० विवा—आतोसे खं १ । आतोसे
ख २ पु २ ला० खं ॥ १७. एणपकण्याति ख १ ॥ १८. आतसं चू० ॥ १९. एणे चू० ॥

- २२३ इमं च धम्ममांशाय कासवेग पवेइयं ।
कुज्जा भिक्खू गिलागस्स अंगिलाय संमादिने ॥ २० ॥
- २२४ मंवाय वेमलं धम्मं दिट्ठिमं परिनिजुडे ।
उवसेमो नियामिता आंमोक्खार परिव्वरज्जाभि ॥ २१ ॥ ति १२०
- ॥ • तंतिओ उदेसओ समत्तो • ॥

[चउत्थो उदेसओ]

- २२५ एतं सु माणुस्सि पुत्ति तत्तापोत्ता ।
ईत्ता सिद्धिमात्ता तय मंदे निमीयती ॥ १ ॥
- २२६ मंवाय वेमलं धम्मं दिट्ठिमं परिनिजुडे ।
उवसेमो नियामिता आंमोक्खार परिव्वरज्जाभि ॥ २ ॥
- २२७ मंवाय वेमलं धम्मं दिट्ठिमं परिनिजुडे ।
उवसेमो नियामिता आंमोक्खार परिव्वरज्जाभि ॥ ३ ॥

- २२८ एते पुंश्च महापुरिमा आदिता इह संमता ।
मोषा भीभोदमं मित्रा इति मेतमशुस्मृतं ॥ ४ ॥
- २२९ तस्य मंदा वितीर्यन्ति वादछिन्ना य गदमा ।
‘विट्ठो परितुषन्ति पीडयन्ती य संभमे ॥ ५ ॥
- २३० इदमेवे उ मांसंति स्तानं मानेन विज्जती ।
‘वे तस्य अरियं मगं परमं च मेमादियं ॥ ६ ॥
- २३१ मां एषं अवमेतंता अंषेणं लुपदा पटुं ।
एतस्म अमोक्खाए अयहारि प्व जूरदा ॥ ७ ॥

रत्नानि” ॥ १०॥ “आगित्ते इरादि, आगित्ते नाम महिभिः, तथा देवितो द्वैपायनस्य तथा पागपागस्यः” ॥ १०॥ अत्र देवितः आगित्तेषु पृथगुचिता इत्येतेः। अविभाषितेषु तु पृथीयं दृष्टिस्तत्पतेन वर्तेते, तत्र च “अमिण्ण दृष्टिनेगे अगहता इमिणा बुदन्” इति अविभाषा ‘अमिण्ण’ इति गोशेषि- प्रतीदते, अविभाषितेषु आगित्तनामहमन्वद्व्ययने न दृश्यते इति ध्येयम्। अगवतीयायां दृष्टमेऽप्याये “अविणो देवलो व्पयसः इवमे नैव ज्ञपीवि मे ॥ १३ ॥” इति इत्यत्र इत्यपि ध्येयम् ॥ १० दीवान्न स १ ॥

१. पुत्र स २ ला० । पुंश्च ॥ १०॥ “पूर्वमिति पूर्वमिन् बाळे भेताज्ञापरादी महापुत्राः” आगित्ताः प्रथमायां महर्षितेन....., इहापि आर्हते प्रथमे अविभाषितादौ केचन सम्मताः “ ॥ १०॥ २. अगवता इह पु २ ॥ ३. सीमोदमं मित्रा अह मेतमशुस्मृतं ॥ १०॥ “अह मेतमशुस्मृतं इति मातृप-पुत्राणां रिशु” ॥ ४. विट्ठो अणुपारंति ॥ ५. “पीडयन्तां परिगर्हन्ति पीडयन्ती, सम्प्रमन्ति तस्मिन्नि सम्प्रमः, जनरदान्दस्य स्वतिसमिगमयार् णरिणु कामो किन्न पीडयन्ती दुरातोऽस्मिन्नेऽपि जगं पारंते विट्ठोऽणुपारति” ॥ ५०॥ “यथा पृष्ठगपिणो मानगततोऽप्य्यादियमभ्रमे .. प्रनष्टजनस्य पृष्ठगः पथात् परितुषन्ति” ॥ ५०॥ ५. विट्ठिण्णी य पु २ । इत्यनामुपरितने टिप्पणम् ॥ ६. मगंति ॥ ६०॥ ७. “जित त्व आपरिय मगं परमं, जिता नाम दुःखद्वयार्थं कुर्याणा अपि न मोक्षं गच्छन् तस्य तुल्येनैव मोक्षं गच्छाम इत्यनो भवन्ते जिताः, तेनारमदीकार्थमारेण वरमं नि समाधि[त] नि मन-अमाधिः परमा, अत्यमापीर घाटीरादिता दुःखेनेत्यर्थः” ॥ ७०॥ जित त्व आपरियं मगं परमं च समाधिता इति अभेनव[अ]गाथा चूर्णी। “ये.....तत्र.....आर्थो मार्गः.....तं ये परिहरन्ति, तथा च परमं च समाधि.....ये त्वज्जनि तेऽहा संसारान्तर्गतितः सदा भवन्ति” ॥ ८०॥ ८. आरिते स १ पु १, २। आपरियं स २ ॥ ९. इत्यनामुपरितने टिप्पणम् ॥ १०. पु २ विना-समाहिते स २ ला०। समाधिपु स १। समाधिपु १। इत्यनामुपरितने टिप्पणम् ७ ॥ १०. मा तेवं स २ ला० ॥ ११. भेतिता स १ ॥ १२. “आमानमात्मना यदु लुपय..... एतस्य अमोक्खाए अयहारि इव जूरदा” ॥ १३. “अप्येन.....मा यदु.....लुपय,..... एतस्य अयत्तपज्ञानपुत्रगमस्य अमोक्षे अपरित्यागे सति अयोहारीव(रि प्व-प्र०) जूरह ति आमानं यथं कदम्बवतैव केवटम्” ॥ १३. अमोहारे(रि ला०) स २ ला० ॥

३३०. सुखसिद्धिस्तोत्रम् ।
 सुखसिद्धिस्तोत्रम् । सुखसिद्धिस्तोत्रम् ॥ ८ ॥

३३१. सुखसिद्धिस्तोत्रम् ।
 सुखसिद्धिस्तोत्रम् । सुखसिद्धिस्तोत्रम् ॥ ९ ॥

३३२. सुखसिद्धिस्तोत्रम् ।
 सुखसिद्धिस्तोत्रम् । सुखसिद्धिस्तोत्रम् ॥ १० ॥

३३३. सुखसिद्धिस्तोत्रम् ।
 सुखसिद्धिस्तोत्रम् । सुखसिद्धिस्तोत्रम् ॥ ११ ॥

३३४. सुखसिद्धिस्तोत्रम् ।
 सुखसिद्धिस्तोत्रम् । सुखसिद्धिस्तोत्रम् ॥ १२ ॥

- २३९ जेहि कले परेकं न पन्था परितेष्ण ।
ते 'पीरा' 'पंधपुमुग' नावकंति जीवियं ॥ १५ ॥
- २४० जहा नदी येपरणी दुत्तरा इह सम्मता ।
एवं 'लोगंसि' नारीभो दुत्तरा अमतीमता ॥ १६ ॥
- २४१ जेहि नारीग 'भंजोगा' पूंयणा पिट्ठो कता ।
सव्वमेयं "निराकिया ते ठिता मुंममादिण ॥ १७ ॥
- २४२ एते ओपं तरिसंति संगुदं [व] ववदारिणो ।
जस्य पाणा "निसग्गा सं कैजंती सयकमुणा ॥ १८ ॥
- २४३ तं च भिस्तु परिष्णाय सुव्वते मभिते चरे ।
मुमावायं "विबजेज्जाडेदिष्णादागाइ थोसिरे ॥ १९ ॥
- २४४ उंहुमहे तिरियं वा जे "कैइ तम-धावरा ।
मंज्वस्य विरतिं कुजा संनि नेव्वाणमादितं ॥ २० ॥

१. परिचंनं सं २ ला० पु १, २ । "तेरामेहेणं मुट्ठनं नाम आमणयम्" सू० । एतदनुसारेण 'परिचंनं मुट्ठं' इति सामान्यं । इति सू० गम्यतः पाठो भाति । "परावन्तम्" शी० ॥
२. 'तन्नाइ' सं १ पु १, २ ॥ ३. 'पीरा' सं १ पु १, २ ॥ ४. 'जोमुखा' नावकंति जीवियं सं १ ॥ ५. दुत्तरा पु २ ॥ ६. लोगंसि पु १ ॥ ७. दुत्तरा पु २ ला० । दुत्तराभो सू० ॥ ८. जेहि ते नारिसं' सू० ॥ ९. 'संयोगा' सं १ ॥ १०. "पूयणाशरीरपूयणा,अपरापूयणा. पातयन्ति धर्माद् पातयन्ति वा चारित्र्यमिति पूयणा, पूतीर्त्तसि(न्ती)त्यर्थः" सू० ॥ ११. निरे किष्ठा सं १ पु १ सू० । "निरे नाम छट्ठं कृत्वा" सू० । इदमं सू० २२०, ५०८ । "निराकृत्य" शी० ॥ १२. 'हिते ला० सं २ । "सोमणा समाधीद्" सू० । "दुग्गमाधिना" शी० ॥ १३. "समुदं व वव-हारिणो गमुदमुत्थं समुद्वत्तं" सू० ॥ "समुदं लवणमागरमिव यथा ध्वरदारिणः" शी० । इदमं सू० ५०१ ॥ १४. "विषयमि सं १ विषयजारी यरिमन् यत् एते पापणा विषयजिना विपग्गा आगते गुदियथ, इह परत्त च कचंती सह कम्मणा" सू० । "विषयजः मन्त्रः कृपन्ते" पीठपन्ते स्वहन्तेनकर्मणा" शी० । इदमं सू० १५३ टि० १५ ॥
० किचंती पु १ ॥ १५. च वज्जेया ला० सं २ । "विज्जेय वज्जेय" शी० । विषयज अदिष्णादि च थोसिरे सू० ॥ १६. दिष्णादागं च थोसिरे पु १ सं २ ला० ॥ १७. उहुं महे सू० ॥ १८. केति सं १ ॥ १९. सव्वस्य विरती सं १ । "सर्वत्र सव्वस्य विमं विज्ञान सर्वत्र विरतिं सर्वविरतिं विज्ञान 'कुर्माद्' इति वाक्यशेषः" सू० । एतदनुसारेण सव्वस्य विरतिं विमं इति सू० सम्मतः पाठो भाति । इदमं सू० ४२८ टि०, सू० ५०७ ॥

- २४५ इमं च धम्ममादाय कासवेण पवेदितं ।
कुत्रा भिक्खु गिलाणस्स अगिलाए सैमाहिते ॥ २१ ॥
- २४६ संखाय पेमलं धम्मं दिट्ठिमं परिनिव्वुडे ।
उवसग्गे 'नियामिता आमोक्खाए परिव्वएजासि ॥ २२ ॥ ति वेमि ।
- ५ ॥ * उवसग्गपट्ठिणा तइयं अज्झयणं सम्मत्तं * ॥

चउत्थं अङ्गयणं 'इत्थीपरिण्णा'

[पढमो उदेसओ]

- २४७ 'जे मातरं च पितरं च, विप्पजहाय पुव्वसंयोगं ।
एगे सहिते चरिस्सामि, आरतमेहुणे विवित्तेसी ॥ १ ॥
- २४८ सुहुमेण तं परक्कम्म, छन्नपदेण इत्थिओ मंदा ।
उवायं पि ताओ जार्णिमु, जह लिस्संति भिक्खुणो एगे ॥ २ ॥
- २४९ पासे भिसं 'निसीयंति, अभिक्खणं पोसवत्यं परिहिंति ।
कायं अहे वि दंसंति, बाहुमुद्धट्टु कंखमणुवजे ॥ ३ ॥
- २५० सयणा-SSसंणेण जोगे(गे)ण, इत्थीओ एगता निमंतंति ।
एताणि चेव "से जाणे, पासाणि विरूवरूवाणि ॥ ४ ॥
- २५१ नो तौसु चक्खु संधेजा, नो वि य साहसं संमभिजाणे ।
नो संद्धियं पि विहरेजा, एवमप्पा सुरक्खिओ होइ ॥ ५ ॥

१. ये चू० ॥ २. 'संजोगं खं १ विना ॥ ३. 'मेधुणो चू० ॥ ४. "विविचान्येपनीति विविचेमी मार्गयनीत्यर्थः । विविचानां साधूनां मार्गमेयतीति विविचेमी । अथवा कर्मविविगो मोक्खो, तमेवमेयतीति विविचमेयी" चू० । विविचेसु शी०, विविचेमी शीपा० । "विविचेसु..... ह्यानेवु....." इति पाठो विविचेसि सि, विविकं..... ह्यानेवु..... एवितुं शीलमस्य तथेति" शी० ॥ ५. परक्कम्मा खं २ । परिक्कम्म खं १ ला० । परक्कम्म पु १ । "परक्कम्म ति पराक्कम्य अभ्यासमेत्य" चू० । "पराक्कम्य तत्समीपमागत्य यदिवा पराक्कम्येति..... अभिभूय" शी० ॥ ६. जार्णिंति ता उवायं च चू० । उवायं पि ताओ जार्णिंति (जार्णिमु शीपा०) शी० । "ता..... प्रतारणेपायमपि जानमि, पाटान्तरं वा ज्ञातव्यम्." शी० ॥ ७. एतो खं १ पु १ ॥ ८. निसीयंति खं १ ॥ ९. पोसवत्यं नाम निवसणं" चू० । "वाम पुण्णातीति पोव..... पोमन-मित्यर्थः" शी० ॥ १०. परिहेति खं २ । परिहेति पु १ । परिहिंति पु २ ॥ ११. अदि वि दंसंति खं १ ॥ *दंसंति खं २ ला० ॥ १२. बाहुद्धट्टु खं २ । बाहुद्धट्टु ला० । बाहुद्धट्टु पु १ । बाहुद्धट्टु कण्वं परामुत्ते चू० (?) । "बाहुद्धट्टु उद्धट्टु नाम उत्तुग्य वधा पण्णुत्ति" चू० । "बाहुद्धट्टु वधामादर्य अनुद्धल सावभिसुत्तं वजेत्" शी० ॥ १३. "मणुवजे सं० । "मणुवज्जे सं० १ ॥ १४. "सणेहिं जोगे(गे-चू०)हिं खं १, २ पु १ ला० । "वयनं परंइदि आवसयो वा....., आप्पवम् आसन्दवादि, इत्येवमादिना योग्येन उपभोगारणे" शी० ॥ १५. सेजाणो मं २ ॥ १६. पासादि खं १ ॥ १७. तासि चू० ॥ १८. "सममुत्तरीयम्" चू० शी० । "एवमपि" १९. एवमप्या रत्तिक्खु

- २५२ आमंनिय आंसवियं वा, भिंसुं आंतसा 'निमंतंति ।
पताणि चैव से जेणे, सदाणि विरूवरूवाणि ॥ ६ ॥
- २५३ मगबंधेगेदि, जेगेदि, कलुगविणीयंमुवगमित्तानं ।
अदु मंजुत्तदं मामंनि, ओगवपंति भिन्नकदादि ॥ ७ ॥
- २५४ मीदे जेदा व कुगिमेगं, गिम्मेयेमेगचरं पासेगं ।
पेविणिया उ 'पेवंनि, संजुडं एगनिंयमगारं ॥ ८ ॥
- २५५ बड त-ग पुगी नेंमंति, रहकोरु व 'जेमि आणुपुणी ।
पदे निर व पामेगं, कंदने रि ण मुंघनी तादे ॥ ९ ॥
- २५६ बड मेज्जुत्तसी पत्ता, भोवा पायसं व निममिस्से ।
पदे 'विमन्नात्ता, मंगामो न कोपती दणि ॥ १० ॥
- २५७ मग्ग उं वता 'ई'री, विमज्जितं व कंदमे णवा ।
पदे 'दुत्तरी रमरति, भोवाति ण मे 'वि विममे ॥ ११ ॥
- २५८ 'व'ता 'ई'री मग्गुत्तरी, मग्गपत्ता दू ते कुगिमाणं ।
पदे 'दुत्तरी रमरति, 'जेमि विदे मड गणिणीय ॥ १२ ॥

- २५९ अवि धूयराहिं सुण्हाहिं, धातीहिं अदुव दासीहिं ।
महतीहिं वा कुमारीहिं, संयवं से णेव कुंजा अणगारे ॥ १३ ॥
- २६० अदु णातिणं व सुहिणं वा, अण्णियं ददु एगता होति ।
गिद्धा सत्ता कामेहिं, रक्खर्ण-पोसणे मणुस्सोऽसि ॥ १४ ॥
- २६१ संमणं पि ददुदासीणं, तत्थ वि ताव एंगे कुप्पंति ।
अदुवा भोयणेहिं णत्थेहिं, इत्थीदोसंसंकिणो होति ॥ १५ ॥
- २६२ कुप्पंति संयवं ताहिं, पम्भट्टा समाहिजोगेहिं ।
तम्हा समगा ण संमेति, आतद्धिताय सण्णिसेज्जाओ ॥ १६ ॥
- २६३ बहवे गिद्धां अवहदु, मिस्सीभावं पत्थुता एंगे ।
धुवमग्गमेव पवदंति, वायावीरियं कुसीलणं ॥ १७ ॥

परिक्रमेण वा स्वप्ने, सहणं ति देमीभामा, सहेत्यर्थः” चू० । “स्त्रीभिः... सह न विदरेत्
न क्वचिद् गच्छेद्, नापि सन्तिष्ठेत्, तृतीयार्थे सप्तमी, णमिनि वाङ्मालद्वारे” शी० ॥

१. धूयराहिं खं १, २ पु १ ला० । “अवि धूयराहीत्यादि” ... , धूयराहिं नि दुहितृभिरपि”
शी० ॥ २. अदुवा खं १ ॥ ३. महतीहिं चू० ॥ ४. कुज खं १ ॥ ५. णाटीणं व
सुदीणं चू० ॥ ६. अण्णियं खं १ ॥ ७. होदी खं १ ॥ ८. पोसण खं २ ॥ ९. मणुस्सेयि
खं १ ॥ १०. समणं ददुनुदामीणं खं १ पु २ शीपा० । समणं पि ददुदामीणा चूपा० ।
“उदामीणा णाम येणामायेनौ भावा न भवति” चू० ॥ ११. एगे पक्कं पु १ । एगे कुप्पती
ख १ ॥ १२. अहवा ओ० खं १ । अह भो० पु १, २ । अदु भो० चू० । “अववा” शी० ॥
१३. दोसं संकिणो होती खं १ । दोमयंकिणो भवति चू० ॥ १४. तम्हा समगा उ जहाहि
आयहिजाओ सञ्चिसेज्जाओ शीपा० । तम्हा समगा उ जहाहि आतद्धि[या १]ओ सण्णिसेज्जाओ
चू० । “पठते च-तम्हा समगा ण समन्ति आतद्धि[या १]ओ...समिति समन्तात्...अथवा ण
समेन्ति ण समुपागन्तन्ति, आत्मने हितम् आत्महितम्, आत्मनि वा हितम्, ...सण्णिसेज्जा णाम
गिह्मिज्जा सयवसकथाओ य” चू० । “सत् सोमना ...निपया इव निपया स्त्रीभिः कृता
माया यदिवा स्त्रीवयतीरिति, आत्महिताय स्वहितं मन्यमाना, क्वचिद् पथार्थमेवं पठ्यते-
तम्हा समगा उ जहाहि आयहिजाओ सञ्चिमेज्जाओ...तुदाब्दो विशेषणार्थः, विशेषेण संनिपद्या-
स्त्रीवयती-तत्कृतोपचाररूपा वा माया आत्महिताद् हेतोः जहाहि” शी० ॥ १५. समेन्ती
खं १ ॥ १६. हितान् य २ ला० पु १ ॥ १७. सेज्जाण् खं १, २ ॥ १८. गिहमि चू० ॥
१९. भावं पणता एगे पु १ । “भावपणहया... , पणहवा नाम गौरिव प्रस्तुता” चू० ।
प्रस्तुता समनुप्राप्ता.” शी० ॥ २०. ‘एगे’ इति शब्दस्य चूर्णा कृतौ बोलेनो न दृश्यते ॥
२१. धुव खं १ पु १, २ । धुव खं २ । “धुवमगो णाम सज्जो” चू० । “धुवो मोक्षः
संयमो वा, तन्मार्गमेव प्रवदन्ति” शी० ॥ २२. पवयंती खं २ पु १, २ । भासिस्स चू० ॥

- २५२ आमन्त्रिय आंसवियं वा, भिक्खुं आत्ता 'निमत्तेति ।
एताणि चेव से जाणे, सदाणि विरूवरूवाणि ॥ ६ ॥
- २५३ मणवंधेणेहिं, गेगेहिं, कटुणविणीयमुवगसिताणं ।
अदु मंजुलाइं भासंति, आणवधंति भिन्नकहाहिं ॥ ७ ॥
५. २५४ सीहे जंहा व कुण्णिमेणं, णिच्चयंमेगचरं पासेणं ।
एविरियया उ 'बंधंति, संवुडं एगतिर्यमणगारं ॥ ८ ॥
- २५५ अह तस्य पुणो नमयंति, रद्धकौरु च्व 'णमि आणुपुच्चीए ।
धद्रे मिए व पासेणं, फंदंते वि ण मुंच्चंती ताहे ॥ ९ ॥
- २५६ अह सेज्जुतण्णी पच्छा, भोधा पायसं व विसमिस्सं ।
एवं 'विवेगमायाए, संवासो न कंण्णती दविए ॥ १० ॥
१०. २५७ तम्हा उं वज्जाइंथी, विमलितं व कंटगं ण्चा ।
भोर कुत्तणि यसरती, ओपाति ण से 'वि णिगंये ॥ ११ ॥
- २५८ जे एयं 'उठं अणुगिद्धा, अण्णपरा हु ते कुमीटाणं ।
मिअणि वि वे निअ 'वि वि वे निअ 'वि वि वे निअ ॥ १२ ॥

- २५९ अवि धूरराहिं सुण्हाहिं, धातीहिं अंदुव दासीहिं ।
महतीहिं वा कुमारीहिं, संयवं से णेव कुञ्जा अणगारे ॥ १३ ॥
- २६० अदु णातिणं व सुहिणं वा, अप्पियं ददु एगता होति ।
गिद्धा सत्ता कमेहिं, रक्खर्ण-पोसणे मणुस्सोऽसि ॥ १४ ॥
- २६१ संमणं पि ददुदासीणं, तत्थ वि ताव एंगे कुप्पंति ।
अंदुवा मोयणेहिं नत्थेहिं, इत्थीदोसंसंकिणो होति ॥ १५ ॥
- २६२ कुप्पंति संयवं ताहिं, पम्मट्टा समादिजोगेहिं ।
तम्महा समगा ण संमेति, आतद्धिताय सण्णिसेज्जाओ ॥ १६ ॥
- २६३ वढवे गिद्दाइ अवहट्टु, मिस्सीभावं पत्थुता एंगे ।
धुवमगमेव पवदंति, वायावीरियं कुसीलणं ॥ १७ ॥

परिक्खणे वा स्वएहे, सहणं ति देयीमात्ता, सहेत्यर्थः” चू० । “स्त्रीभिः” ...सह न विहरेत्
न क्वचिद् गच्छेद्, नापि सन्निष्टेन, तृतीयायै सात्मी, णमिनि वात्थालहारे” शी० ॥

१. धूरराहिं खं १, २ पु १ ला० । “अवि धूरराहीत्यादि....., धूरराहि नि दुहिदुभिरपि”
शी० ॥ २. अदुवा खं १ ॥ ३. महतीहिं चू० ॥ ४. कुञ्जा खं १ ॥ ५. णातीणं व
सुहीणं चू० ॥ ६. अप्पियं खं १ ॥ ७. होती खं १ ॥ ८. पोसणं स २ ॥ ९. मणुस्सेत्थि
खं १ ॥ १०. समणं ददुयुदमीणं स १ पु २ शीपा० । समणं पि ददुदासीणा चूपा० ।
“उदमीणा णाम वेयामप्यसौ भार्या न भवति” चू० ॥ ११. एंगे पक्कं पु १ । एंगे कुप्पती
खं १ ॥ १२. अवहा मो” खं १ । अह मो” पु १, २ । अदु मो” चू० । “अववा” शी० ॥
१३. दोमं संकिणो होती खं १ । दोमसंकिणो भवति चू० ॥ १४. तम्महा समगा उ जहाहि
आयहिआओ सखिसेज्जाओ शीपा० । तम्महा समगा उ जहाहि आतद्धि[या?]ओ सण्णिसेज्जाओ
चू० । “पठ्यते च-तम्महा समगा ण समिन्ति आतद्धि[या?]ओ” सममि वि समन्तात्...अथवा ण
समेत्ति ण समुपागच्छन्ति, आगमे दितम् आत्महितम्, आत्मनि वा दितम्, ...सण्णिसेज्जा णाम
गिद्धिमेज्जा सयवसक्खाओ य” चू० । “सत् शोभना...निपया इव निपया स्त्रीभिः कृता
माया यदिवा स्त्रीवसनीरिति, आत्महिताय स्वहितं मन्यमाना, क्वचित् पथार्थमेवं पठ्यते-
तम्महा समगा उ जहाहि आयहिआओ सखिसेज्जाओ...दुसन्दो विशेषणार्थं, विशेषेण संनिपत्ता-
स्त्रीवगती तत्कृतोपचाररूपा वा माया आत्महिताद् हेतोः जहाहि” शी० ॥ १५. ममेन्ती
खं १ ॥ १६. हिताप्प स २ ला० पु १ ॥ १७. सेज्जाप्प खं १, २ ॥ १८. गिद्धाणि चू० ॥
१९. भावं पणता एंगे पु १ । भावपणहया... पणहया नाम गौरिव प्रस्तुता” चू० ।
प्रस्तुता समनुप्राता.” शी० ॥ २०. ‘एंगे’ इति शब्दस्य चूर्णी वृत्तौ बोद्धव्यो न दृश्यते ॥
२१. धुव” खं १ पु १, २ । धुव” खं २ । “धुवमगो णाम सज्जो” चू० । “धुवो मोक्ष-
संयमो वा, तन्मार्गमेव प्रवदन्ति” शी० ॥ २२. पवयंती खं २ पु १, २ । भासिस्सु चू० ॥

- २५९ अवि धूयराहिं सुण्हाहिं, धातीहिं अदुव दासीहिं ।
महतीहिं वा कुमारीहिं, संथवं से नेव कुंजा अणगारे ॥ १३ ॥
- २६० अदु णातिणं य सुदिणं वा, अप्पियं ददु एगता णंति ।
गिद्धा सत्ता कमेहिं, रक्खणं-पोसणे मेणुस्सोऽसि ॥ १४ ॥
- २६१ संमणं पि ददुदासीणं, तत्थ वि ताव एंगे कुणंति ।
अदुवा मोयणेहिं नत्थेहिं, इत्थीदोसंसंकिणो हंति ॥ १५ ॥
- २६२ कुण्वंति संयवं ताहिं, पम्भट्टा समाहिजोमेहिं ।
तम्हा समणा ण संमेति, आतहिताय सण्णिसेज्जाओ ॥ १६ ॥
- २६३ ग्रहवे गिहंइं अवहट्ठु, मिस्सीभोवं पत्थुता एंगे ।
धुंमग्गमेव पैवदंति, वायावीरियं कुसीलणं ॥ १७ ॥

पइरिक्कणे वा स्वयंहे, सद्धणं ति देवीमात्ता, सद्धेत्यर्थः" चू० । "स्त्रीभिः" ...सह न विद्वरेत्
न क्वचिद् गच्छेद्, नापि यन्तिष्ठेत्, तृतीयार्थे सप्तमी, णमिनि वात्स्यालद्वारे" शी० ॥
१. धूयराहिं सं १, २ पु १ ला० । "अवि धूयराहीत्यादि" धूयराहिं नि दुहितृभिरपि"
शी० ॥ २. अदुवा सं १ ॥ ३. महतीहिं चू० ॥ ४. कुज सं १ ॥ ५. णातीणं व
सुदीणं चू० ॥ ६. अप्पियं सं १ ॥ ७. होही सं १ ॥ ८. पोमण सं २ ॥ ९. मेणुस्सेवि
सं १ ॥ १०. समणं ददुयुत्तमीणं सं १ पु २ शी० । समणं पि ददुदामीणा चू० ।
"उदामीणा नाम येणामयमी भार्या न भवति" चू० ॥ ११. एंगे पकुं पु १ । एंगे कुण्वंती
सं १ ॥ १२. अहवा भो" सं १ । अह भो" पु १, २ । अदु भो" चू० । "अयवा" शी० ॥
१३. "दोसं संकिणो हंती य १ । दोमयंकिणो भवति चू० ॥ १४. तम्हा समणा उ जहाहि
आयहिआओ सधिसेज्जाओ शी० । तम्हा समणा उ जहाहि आतहि[या २]ओ सण्णिसेज्जाओ
चू० । "पठ्यते च-तम्हा समणा ण समिन्ति आतहि[या २]ओ"समिति समन्तात्"अथवा ण
समेन्ति ण समुपागच्छन्ति, आत्मेन हितम् आत्महितम्, आत्मनि वा हितम्, "सण्णिसेज्जा नाम
गिहियेज्जा संयवसंक्काओ य" चू० । "सन् शोभना" निपया इव निपया स्त्रीभिः कृता
माया यदिवा स्त्रीव्यतीरिति, आत्महिताय स्वहितं मन्यमाना, क्वचित् पथार्थमेव पठ्यते-
तम्हा समणा उ जहाहि आयहिआओ सधिसेज्जाओ"तुशब्दो विशेषणार्थं, विशेषेण संनिपया-
स्त्रीव्यती- तत्कृतोपचाररूपा वा माया आत्महिताद् हेतोः जहाहि" शी० ॥ १५. समेन्ती
सं १ ॥ १६. "हिताद् ख २ ला० पु १ ॥ १७. "सेज्जाण्वं १, २ ॥ १८. गिद्धाणि चू० ॥
१९. "भावं पणया एंगे पु १ । "भावपण्वया", पण्वता नाम गौरिव प्रस्तुता" चू० ।
प्रस्तुताः समनुप्राप्ताः" शी० ॥ २०. "एंगे" इति शब्दस्य चूर्णी कृतौ बोद्धव्यो न दृश्यते ॥
२१. धुयं सं १ पु १, २ । धुयं सं २ । "धुवमग्गो नाम संजमो" चू० । "धुवो मोक्षः
संयमो वा, तन्मार्गमेव प्रवदन्ति" शी० ॥ २२. पवयंती सं २ पु १, २ । मासिमु चू० ॥

- २६४ सुदं रवति परिसाए, अह रहस्सम्मि दुक्कं केरेति ।
जाणंति य णं तद्वावेदा, माइहे महासंवेदयं ति ॥ १८ ॥
- २६५ सय दुक्कं च न वयइ, आइहो वि पेकयती चाले ।
वेयाणुवीइ मा कासी, चोइजंतो गिल्हइ से भुजो ॥ १९ ॥
- ५ २६६ उसिया वि इत्थिपोसेमु, पुरिसा इत्थिवेदंखेतण्णा ।
पण्णासमन्नित्ता वेगे, णारीण वसं उव्वकंसंति ॥ २० ॥
- २६७ अंवि हत्थ-गादछेदाए, अंदुवा वेदमंस उक्कंते ।
अंवि तेपसाडभित्तंणाइ, तंच्छिय खारसिचणाइ च ॥ २१ ॥
- २६८ अंदु काग-णासियाछेजं, कंठच्छेदणं तितिकंसंति ।
१० इति एत्थ पासंतत्ता, न य वेति पुणो न काहिं ति ॥ २२ ॥
- २६९ मुंमेत्तमेरमेगेमि, ईंधीवेदे वि हु सुंअक्खायं ।
एवं वि ता वेदित्ताणं, अंदुवा कम्मुणा अवकंसंति ॥ २३ ॥

१. सुदं रवति १ पु १. २ ॥ २. विद्या रो २ ला० । "तथावेदा, ... तथा वेदयन्तीति
महावेदा कामयन्तीति ॥ १८ ॥ "तथावपमनुजानं विदन्तीति तथावेदा (विदः-प०)
महावेदा ॥ १९ ॥ ३. माविने पु १ । माविने पु २ ला० । माविने महावेदा
विदः (विदः) ॥ १ ॥ ४. अं वि पेकयती चाले १ । अं वि पे क वरुने (वरुने ला०) ॥ २
ला० । ५. अं वि पे क वरुने पु १ । ६. अं वि पे क वरुने पु १ । "सय दुक्कं चोयादि" शी० ।
७. अं वि पे क वरुने १ । अं वि पे क वरुने २ ला० । आइहे वा पु १ । आइहो वा ॥ "आइहो वा
१ ॥ १० ॥ ११. अं वि पे क वरुने १ । "अं वि पे क वरुने १" शी० ॥ १२. पण्णो रो २ ॥ १३. अं वि पे
क वरुने १ । १४. अं वि पे क वरुने १ । १५. गिलहइ मे २ ॥ १६. वेदमंस उक्कंते १०
१७. वेदमंस उक्कंते १० पु २ । "अं वि पे क वरुने १" शी० ॥ १८. उव्वकंसंति
१० । "अं वि पे क वरुने १" शी० ॥ १९. अं वि पे क वरुने १० । २०. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । २१. अं वि पे क वरुने १० । २२. अं वि पे क वरुने १० । २३. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । २४. अं वि पे क वरुने १० । २५. अं वि पे क वरुने १० । २६. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । २७. अं वि पे क वरुने १० । २८. अं वि पे क वरुने १० । २९. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ३०. अं वि पे क वरुने १० । ३१. अं वि पे क वरुने १० । ३२. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ३३. अं वि पे क वरुने १० । ३४. अं वि पे क वरुने १० । ३५. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ३६. अं वि पे क वरुने १० । ३७. अं वि पे क वरुने १० । ३८. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ३९. अं वि पे क वरुने १० । ४०. अं वि पे क वरुने १० । ४१. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ४२. अं वि पे क वरुने १० । ४३. अं वि पे क वरुने १० । ४४. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ४५. अं वि पे क वरुने १० । ४६. अं वि पे क वरुने १० । ४७. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ४८. अं वि पे क वरुने १० । ४९. अं वि पे क वरुने १० । ५०. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ५१. अं वि पे क वरुने १० । ५२. अं वि पे क वरुने १० । ५३. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ५४. अं वि पे क वरुने १० । ५५. अं वि पे क वरुने १० । ५६. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ५७. अं वि पे क वरुने १० । ५८. अं वि पे क वरुने १० । ५९. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ६०. अं वि पे क वरुने १० । ६१. अं वि पे क वरुने १० । ६२. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ६३. अं वि पे क वरुने १० । ६४. अं वि पे क वरुने १० । ६५. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ६६. अं वि पे क वरुने १० । ६७. अं वि पे क वरुने १० । ६८. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ६९. अं वि पे क वरुने १० । ७०. अं वि पे क वरुने १० । ७१. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ७२. अं वि पे क वरुने १० । ७३. अं वि पे क वरुने १० । ७४. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ७५. अं वि पे क वरुने १० । ७६. अं वि पे क वरुने १० । ७७. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ७८. अं वि पे क वरुने १० । ७९. अं वि पे क वरुने १० । ८०. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ८१. अं वि पे क वरुने १० । ८२. अं वि पे क वरुने १० । ८३. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ८४. अं वि पे क वरुने १० । ८५. अं वि पे क वरुने १० । ८६. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ८७. अं वि पे क वरुने १० । ८८. अं वि पे क वरुने १० । ८९. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ९०. अं वि पे क वरुने १० । ९१. अं वि पे क वरुने १० । ९२. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ९३. अं वि पे क वरुने १० । ९४. अं वि पे क वरुने १० । ९५. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ९६. अं वि पे क वरुने १० । ९७. अं वि पे क वरुने १० । ९८. अं वि पे क वरुने १० ।
अं वि पे क वरुने १० । ९९. अं वि पे क वरुने १० । १००. अं वि पे क वरुने १० ।

- २७० अन्नं मणेग 'चित्तेति, अन्नं वायाइ कम्मुणा अन्नं ।
तम्हा ण सइहे भिक्खू, यहुमायाओ इत्थिओ णया ॥ २४ ॥
- २७१ सुवती समगं धूया उ, चित्तलंकारयत्थगाणि परिहेत्ता ।
'विरता चरिस्स हं लेहं, धम्ममाइक्ख ने' भयंतारो ॥ २५ ॥
- २७२ अटु साविधा पवादेण, अहंगं साधम्मिणी यं समगणं ।
अतुकुंमे जहा उंवन्नोनी, 'संवासे विदू वि' सीएजा ॥ २६ ॥
- २७३ अतुकुंमे 'ओतिमुक्खडे, आमुऽभितत्ते णासमुपंपयाति ।
'पैवित्थिवाहिं अणगारा, संवासेण णासमुवयंति ॥ २७ ॥
- २७४ कुव्वंति पौवगं कम्मं, पुट्ठा वेगे एवमाहंसु ।
नाहं कोमि 'पौवं नि, अंकेपाइणी ममेस ति ॥ २८ ॥
- २७५ चालस्स मंदयं 'विनियं, जं च कडं अवज्जोई भुज्जो ।
दुगुयं 'कंरेइ से पावं, पूयणकमए विसण्णेसी ॥ २९ ॥
- २७६ संजेकगिन्नमगारं, आयगने णिमंत[णे?]गाड्डेइंसु ।
वेत्थं य ताति! पातं वा, अन्नं पाणमं पडिग्गहे ॥ ३० ॥

१. चित्तेति सं २ ला० ॥ २. वाया अणं च रा १ । वायाइ अन्नं कम्मुणा अन्नं ला० ॥
३. धूया य चित्तलंकारयत्थगाणि परिहेत्ता सं १ पु १ । "चित्राणि अन्यतरवर्णोऽज्ज्वलानि अनेकवर्णानि वा, ता हि वज्रपञ्चशरविभूषितशरीरा भयमनसीवमागत्य विरता चरिस्स हं लेहं" वू० ।
"पुट्ठि-अनेकवर्णशरीरा श्री विचित्रश्वाशरविभूषितशरीरा मादया भयमं ब्रूयाद्, तद्यथा-विरता अहं...चरिस्सामि...रुद्धमिति संवमं, मौनमिति वा कचिद् पाठः, तत्र मुनेरयं मौनः संयमः" टी० ॥ ४. विरता चरिस्स हं सं २ ॥ ५. हं लेहं रा २ । हं रात्वं पु १ । हं मोर्णं सं १ पु २ टी० ॥ ६. से पु १ ॥ ७. मरंतारो सं १ ॥ ८. "वाइ तु" भणति-अर्थं सारमिमी मुत्तं ति" वू० । "अहं आविकेति कृतवा मुत्ताक भयमनां साधर्मिणीत्येवं प्रत्येकं...प्रवयति" टी०, एतदनुसारेण अहमं साधम्मिणी य मुत्तं ति इत्यपि पाठः टी० सम्मतो भवेत् ॥ ९. उ सं २ ला० ॥ १०. सुवज्जोसी सं १ । उवज्जोई सं २ ला० ॥ ११. "संवासेण विजुरपि धीइति" वू० ॥ १२. सीत्तेमा रा १ ॥ १३. जोतिमुक्खं सं १ । जोरुमव सं २ ला० । "ओति उक्खड्ड" वू० । "उज्जोतिदा अग्निना उक्खड्डः" टी० ॥ १४. "मुक्खयाति सं २ ला० पु १, २ ॥ १५. एवं टियाहि अणगारा संवासेण णासमुवयंति सं १ । "पुवित्थि गामु अणगारा आत्मनोमवरोधैः आशु चारिप्रती वित्तयन्ति" वू० ॥ १६. पावकम्मं वू० ॥ १७. पासं धंके पु १ ॥ १८. विषयं सं १ । धीतिवं सं २ ला० ॥ १९. "ज्जाणं सं १ ॥ २०. कंरेइ सं १ ॥ २१. "इंसु सं २ ला० । "निमन्त्रणेन निमन्त्रणपुरस्सरम् आहुः उल्लस्यः" टी० ॥ २२. वत्थं वा ताव पायं वा सं २ । "हे मायि! माधो । वत्तं पात्रमन्वदा" टी० । "वत्थं वा ताति पालं वा, प्रायतीति प्राप्ती" वू० ॥ २३. अन्नपाणय सं १ पु २ ॥
य, ४

२७७ नीसारमेर सुजेजा, णो इन्हे अंगारमांगंतुं ।
 वंदे य विमसागेहिं, मोहमोगच्छती पुणो मंदे ॥ ३१ ॥ नि केनि ।

॥ इन्धिररिग्गाए पदमो उदेसमो सम्मसो ॥

[वीओ उदेसओ]

- २७८ अंवि सदा य स्वेजा, मोगसमी पुंनो विस्वेजा ।
 वेदे सत्ताता सुजेजा, जंद मुंजंति भिरुपुणो एगे ॥ १ ॥
- २७९ अद न मुं भेदमात्तं, मुत्तिं "भिरुपुं काममतिहं ।
 र्निमिदिसा मी वणा, पादुमदु मुत्ति पाणंति ॥ २ ॥
- २८० यद केविसा मर भिरु, णो विदे मंद नमिणीए ।
 २८१ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८२ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८३ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८४ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८५ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८६ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८७ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८८ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २८९ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९० अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।

२९१ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९२ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९३ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९४ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९५ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९६ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९७ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९८ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 २९९ अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।
 ३०० अद न मुं वेदे उदमंदो, "नी वेगेति ततामोहिं ।

- २८३ वत्थाणि य मे पंडिल्लेहेहि, अन्नपाणं च आहराहि ति ।
 गंधं च रओहरणं च, कासवगं च सँमणुजाणाहि ॥ ६ ॥
- २८४ अँदु अंजणिं अलंकारं, कुँकुहयं च मे पयच्छाहि ।
 लोद्धं च लोद्धकुसुमं च, वेणुपलासियं च गुलियं च ॥ ७ ॥
- २८५ कुट्टं अगुरुं तगरं च, संपिट्ठं समं उसीरेण ।
 तेहं मुँदं भिलिँजाए, वेणुफलाइं सन्निधाणाए ॥ ८ ॥
- २८६ नंदीचुण्णगाइं पँहराहि, छँतोवाहणं च जाणाहि ।
 सत्थं च सूवच्छेयाए, आणीलं च वेत्थयं रयावेहि ॥ ९ ॥
- २८७ सुफणिं च सँगपागाए, अँमलगाइं दगाहरणं च ।
 तिलँगकरणिमंजणसलागं, विँसु मे विँधूणयं विजाणाँहि ॥ १० ॥
- २८८ सँडासगं च फणिहं च, सीहलिपासगं च आणाहि ।
 अँदसँगं पयच्छाहि, दंतपक्खालणं पवेसेहि ॥ ११ ॥

१. पंडिल्ले चू० ॥ * अन्नं पाणमाह^१ खं २। अन्न पाणं वाइ^२ ला०। अण्णपाणं वा मे आहराहि चू०। “तथा अन्नपाणादिकमाहर” शी० ॥ २. “पञ्चते च गंधं च रओहरणं वा” चू०। “गन्धं कोष्ठपुटादिकं प्रपञ्चं वा हिरण्यम्” शी० ॥ ३. रओहरणं ख २ ला० ॥ ४. “काश्यव...धम्मगानुजानीहि” शी०, एतदनुसारेण समगऽणुजाणाहि इति पाठः शी० छंमलो भाति ॥ ५. अदु यंजणियलंकारं खं १ ॥ ६. कुकुहयं पु २। “कुकुहय मंजवीणा” चू०। “कुक्कह(क प्र०)य ति सुंयुणकम्” शी० ॥ ७. वेणुपलामी चू० ॥ ८. स० विना-नगरं अगुरुं ख खं १, २ पु १ ला० चू०। अगरं तगरं च पु २। “तथा अगुरुं तगरं च” शी० ॥ ९. सइ पु १, २। सह ऊपीरेण ख १। समं हिरिवेरेणं चू० ॥ १०. मुँदं भिलिँगाए खं २। मुँदं भिलिँजाए पु २। मुदभिलिँजाए खं १ (?)। मुदे भिलगाय चू०। “मुत्तमाधित्य भिलिँजाए ति अभ्युत्थाय” शी० ॥ ११. वेणुपडाइं खं १। वेणुकफाइं चू०। “वेणुफलाइं (वेणुपडलाइं-प्र०) वेणुकार्थिणि करण्डक पेटिकादीनि” शी० ॥ १२. पहराईं ख २। पहिराहि खं १ ॥ १३. चानुजाणाहि ला०। च जाणाहि खं २। च जाणाही ख १ पु १। छत्तगं जाणाहि उवाहणाउ वा चू० ॥ १४. वयं खं १ पु १, २। वय्यव रयावेहिं ला० ॥ १५. सागपागाए खं १ पु १। सूवपागाए चू०। सागपागाए पु २ ॥ १६. अम्मरगा दगाहरणं (दग्गहारणि चूण०) च चू० ॥ १७. तिलहरणि अँजमिपळगं चू० ॥ १८. विँसि खं १ पु २। “विँसुरिति निम्हाउ” चू०। “ग्रीमे” शी० ॥ १९. विणु(धू पु २)यण खं १ पु १, २। विणुणं जाणाहि चू०। “विधूतकं वयजनकं विजानीहि ददम्भेति” शी० ॥ २०. णाहिं खं २ ॥ २१. मँडाये च फणिहं च आणाहि सीहलिपासगं च खं १। सँडासगं च फणिय च सीहलिपासगं च [जाणाहि] चू० ॥ २२. अयंयगं खं १ पु १, २। आउसगं चू० ॥ २३. सगं पयच्छाहि खं १। सग च पयच्छाहि खं २ ला० ॥

- २९५ एवं बहुहिं कयपुव्वं, भोगत्थाए जेऽभियावत्ता ।
दासे भिए व 'पेस्से वा, पसुमूते वाँ से ण वा 'केइ ॥ १८ ॥
- २९६ एयं खु तासु विण्णप्यं, संयवं संवासं च चंएजा ।
तत्तातिया इमे कामा, वज्जकर्त्ता य एवमक्खाता ॥ १९ ॥
- २९७ एव भयं ण सेयाए, इति से अप्पगं निरुंभित्ता ।
'णो इत्थिं णो पसुं भिक्खू, णो सयपाणिणा "गिल्लिजेज्जा ॥ २० ॥
- २९८ सुविसुद्धेस्से मेधावी, परक्खिरियं च वज्जते णाणी ।
मणसा वयंसा कायेणं, सच्चफाससहे अणगारे ॥ २१ ॥
- २९९ इच्चेवमाहुं से वीरे, धूतरए धूयमोहे 'से भिक्खू ।
तम्हा अज्झत्यविसुद्धे, सुंविमुक्के आमोर्भंखाए परिव्वएजासि ॥ २२ ॥ १०
त्ति वेमि ।

॥ 'इत्थीपरिण्णा सम्मत्ता 'चउत्थमज्झयणं ॥

१. एवं बहुहिं पु १ । एनं बहुहिं कयपुव्वं चू० ॥ २. भोगत्थाए जेऽभिया' खं १ ।
"भोगकृते(भोगत्थाय-प्र०) कामभोगार्थम्" शी० । भोगत्थाए इत्थियाभिजावण्णा चू० ॥
३. पेस्से खं २ ला० पु १ ॥ ४. व ख २ ॥ ५. केवि खं १ पु २ । केवि चू० ॥ ६. तासि
शीपा० । एतं खु तासि वेण्णप्यं चू० ॥ ७. वज्जेज्जा खं २ ला० ॥ ८. 'रा स ए' खं १ ।
'रा ए' चू० ॥ ९. एवं भयं ण सेयाए इति (सेयाए इय ख २ ला०) से अप्पगं ख १, २
ला० । एव भयं ण सेयाए इह सेयऽप्यगं चू० ॥ १०. णो इत्थि खं १ पु १ । णो इत्थि
णो पसु चू० ॥ ११. गिल्लिजेज्जा खं १, २ पु २ ला० । "गिल्लेज्जं ति इत्यकम्म न वुर्यात्,
निलंजनं नाम करण, अथवा स्वेन पाप्मिना तं प्रदेशमपि न लीयते" चू० ॥ १२. 'हेसे
ख २ ला० ॥ १३. वयम ख १ पु १, २ ॥ १४. धुवरए खं २ । धूतरापमगो चू० शीपा० ॥
१५. "सोभणो भिक्खू सभिक्खू" चू० ॥ १६. सुविमुक्के चूणौ न दृश्यते । सुविमुक्के विहारे
आमुक्खाए त्ति वेमि पु १ ॥ १७. 'क्खाय खं १ पु २ । 'क्खाए परिव्वलेज्जासि ख २ ला० ॥
१८. इत्थि' खं १ ॥ १९. चतुर्थमज्झयणं समस्तमिति ख २ ला० ॥

पंचमं अञ्जयणं 'णिरयविभत्ती'

[पठमो उद्देशो]

- ३०० पुंष्ठिस्स हं केवलियं महेसिं, केदं भितावा णरगा पुरत्था ।
 ५ अजाणतो मे मुणि बृद्धि जाणं, कहं णु चाला णरगं उवेंति ॥ १ ॥
- ३०१ एवं मए पुडे मदानुभोगे, ईणमच्चवी कामवे आमुण्णे ।
 'पवेदइस्सं दुदमट्टुग्गं, 'आदीणियं 'दुक्कडियं पुरत्था ॥ २ ॥
- ३०२ जे केइ चाला इह "जीवियट्ठी, "पावाइं कम्माइं करंति रुदा ।
 ते घोररूवे "तिमिसंधयारे, "तिव्याभितावे नरए पडंति ॥ ३ ॥
- ३०३ तिच्यं तसे पाणिणो थावरे य, जे हिंसती "आयसुहं पडुवा ।
 जे हँसए होति अदत्तहारी, ण "सिक्खती 'सेयवियस्स किंचि ॥ ४ ॥
- ३०४ पागन्मि पाणे वहुणं "तिवाती, अंणिच्चुडे पातमुवेति चाले ।
 "णिहो णिसं गच्छति अंतकाले, अहो सिरं कट्टु उवेति दुग्गं ॥ ५ ॥

१. पुंष्ठिमु सू० । "पुट्टवानइमु" सू० शी० ॥ २. केदं हिं ता वा नारदा शं १ । "कथमिनि
 परिप्रे.....अलोपाद् भितावा" सू० । "कथं विम्भूता अभितावान्विताः" शी० ॥
 ३. अविज्ञानो सू० ॥ ४. मते शं २ ला० । मया सू० ॥ ५. 'भावे शं २ ला० पु १, २
 पूरा० । "महानरयानुभाषः.....अनुमत्तमनुभाषः, महान्ति वा शानादीनि भवते सेव
 इत्यर्थः" सू० । "महान्.....अनुभाषो माहात्म्यं यस्य स तथा" शी० ॥ ६. इणमोड शं १
 पु १ । "इदं कथमाणं सो इति वाक्याल्लहरे.....अमयीन्" शी० । क्वचित् प्रती 'मो इति
 वाक्याल्लहरे' इति पाठो न विद्यते ॥ ७. पवेण्यस्सं शं १ ॥ ८. आदीणियं सू० । आदीणि
 पूरा० ॥ ९. शं विना-दुक्कडियं शं १, २ पु १, २ ला० शीपा० सू० ॥ १०. जीवियट्ठा पु १ ॥
 ११. क्खारं कम्मरं सू० ॥ १२. "तिमिसंधकारी नाम अत्य घोररुक्खियं परस्संति.....तेभिरिहा
 वा" सू० । "तिमिसं ववारे नि वट्ठल्लोत्थकारे" शी० ॥ १३. तिज्जलुभावे सू० ॥ १४. वापमु
 शं २ पु १ ला० ॥ १५. ह्दस्से शं १ पु १ ॥ १६. निक्खरी शं २ ॥ १७. "सेयवियस्स
 नि सेवनीयस्समद्वैतेण सदानुदयस्य" सू० । "न विविदधि आमेवते सेयमदानं सू० ॥
 १८. निक्खरी शं १, २ ला० । निक्खरं पु २ । तुलना-सू० ३८८ । "निक्खरि.....विज्यः
 पान्दरं विभक्तं पान्दरं मनोवक्त्रायथोपेतिव्ययः" सू० । "अनिक्खरी" शी० ॥ १९. अणिज्जु
 शं २ ला० । अणिज्जुते सान्निधि उवेंति सू० ॥ २०. निक्खरं सू० (१) ॥

- ३०५ हण छिंदह भिंदह णं देदह, सरे सुणेता परधम्मियाणं ।
ते नारगा ऊ भवभित्तसुण्णा, केसंति के नाम दिमं वयामो ॥ ६ ॥
- ३०६ इणाल्लसिं जल्लियं सज्जोनि, ततोवमं भूमि अणोवमंता ।
ते डज्जमाणा कट्ठणं वणंति, अरहस्सरा तस्य चिरोट्ठीया ॥ ७ ॥
- ३०७ जेइ ते सुता वेतरणीज्झिदुग्गा, निमित्तो जद्दा सुर इव तिरुत्तसंता ।
तरंति ते वेयरणिं भिदुग्गं, उमुचोदिता मत्तिमु दम्ममाणा ॥ ८ ॥
- ३०८ "कोलेहिं विज्जंति असाहुक्कम्मो, नावं उव्वंते सतिविण्हणा ।
अंजे स्य सुत्ताहिं *तिग्गल्लियादि, दीहादि विदूण अहे करंति ॥ ९ ॥
- ३०९ " * केयिच धंभितु गळे मित्तओ, उदगंसि "पोलेंति महाल्लयंसि ।
कट्ठुपावाउय मुग्गुरे य, टोलेंति पंधंनि या तस्य अत्रे ॥ १० ॥
- ३१० अंसुरियं नाम मंहम्मिनारं, अंधंतं दुप्पतरं मंहंतं ।
उट्ठं अहे य तिरियं दिसामु, संमादितो जस्यज्जणी शिंधंति ॥ ११ ॥
- ३११ "जसि गुहाए जलणेउत्तियेदे, अंजागओ डज्जति लुत्तपण्णे ।
सया यं कट्ठणं पुण धम्मज्जणं, गादोवणीयं अतिदुक्खधम्मं ॥ १२ ॥

१. छहह सं १ । छहह पु १ । छहह पु २ । दहेहा ला० ॥ २. सुग्गुरे सं २ पु १ ला० ॥ ३. हव" सं १ ॥ ४. भूमिमग्गु पु १ विना । "ततोवमं भूमि अणोवमंता मत्ता(गाई)यणवमग्गुरं" सू० । "तेनोत्ता वरसाः सा तपुसा" शी० ॥ शुल्लता-सू० ३३०, ३३१ ॥ ५. "ट्टिनीता सं १ । दयदां सू० ३३० ॥ ६. जति सं १, २ ला० ॥ ७. सुरो जया निमित्तो विज्जमयोता सू० ॥ ८. वेतरणी भिदुग्गं सं १ पु २ ॥ ९. अत्तिओ पु २ सू० ॥ १०. कोलेहिं ला० । कोलेहिं पु १ । "कोलेहिं विज्जंति असाहुक्कम्मो" कोलं नाम गलओ, उहे हि-ओतेनानुगत विलम्" सू० । "को(की-अ०)लेहीरमादि" कोलेपु कण्ठेपु विधन्ति" शी० ॥ ११. "कम्मो सं २ पु १ ला० ॥ १२. उव्वंती सं १, २ पु २ । उव्वंती ला० । उव्वंति सं० । "उव्वंति उव्वंति" सू० । "उपगच्छन्" विधन्ति" शी० ॥ १३. निज्जेथ सू० ॥ * निमूलियादि सं १ ॥ १४. * इयं गाथा पु २ मध्ये सुग्गुरे च नास्ति ॥ १५. केयिचि सं २ पु १ ला० । "केयिच इत्यादि, केयिचिचारव्यागम्" शी० ॥ १६. "पोलेंति नि निमज्जन्ति" शी० ॥ १७. "रे या सं २ ला० । "रा ठे पु १ ॥ १८. पटल्लि सं १ ॥ १९. आग्गु सं २ । "असुरियं नाम० इणम् । यत्त सुरो नास्ति" सू० । "आ(अ?)सुरियं इत्यादि, न विद्यते तस्यो वरिमम् स आग्गुः" शी० ॥ २०. महाविमार्थ सं २ पु २ ला० सू० । दयदां सू० ३१३, ३१५ ॥ २१. अणोवमं सं २ ला० ॥ २२. अहे व सं २ ला० । अहे वा सू० ॥ २३. समत्तिं जण्य सं १ । समुत्ति जण्य सू० । शी० ॥ २४. शिवाली सं २ ॥ २५. जयी सं १ सू० । जसि गुहाये सं २ ला० । "जसि गुहाए इत्यादि" शी० ॥ २६. जलणेउत्तियेदे पु १ । जलणात्तियेदे सं १ सू० । जलगाडुडे सं २ । जलगावडे ला० । "जलणं अति[यद्वि] भनो जलणात्तियेदे"

पंचमं अञ्जयणं 'णिरयविभक्ती'

[पद्यमो उद्देशो]

- ३०० पुच्छिस्स हं केवलियं महम्मि, कहंऽभितावा णरगा पुरत्था ।
 ५ अजाणतो मे मुणि बूहि जाणं, कहं पु वाला णरगं उवेति ॥ १ ॥
- ३०१ एवं मेए पुट्टे महाणुभोगे, इणमच्चवी कासवे आसुपण्णे ।
 'पवेदइस्सं दुहमट्टदुगं, 'आदीणियं 'दुक्कडियं पुरत्था ॥ २ ॥
- ३०२ जे केइ वाला इह 'जीवियट्ठी, 'पावाइं कम्माइं करेंति रुदा ।
 ते धोररूवे 'तिमिसंधयारे, 'तिव्वाभितावे नरए पडंति ॥ ३ ॥
- १० ३०३ तिव्वं तसे पाणिणो थावरे य, जे हिंसती 'आयसुहं पडुवा ।
 जे लैसए होति अदत्तहारी, ण 'सिक्खती 'सैयवियस्स किंचि ॥ ४ ॥
- ३०४ पागम्भि पाणे वहुणं 'तिवाती, अंणिच्छुडे घातमुवेति चाले ।
 'णिहो णिसं गच्छति अंतकाले, अहो सिरं कट्टु उवेति दुग्गं ॥ ५ ॥

१. पुच्छिमु चू० । "पुट्टवान्हम्" चू० शी० ॥ २. कहं हिं ता वा णरया सं १ । "कथमिति परिग्रहे.....अलोपाद् भितावा" चू० । "कथं किंभूता अभितावान्विताः" शी० ॥
 ३. अविजाणतो चू० ॥ ४. मते सं २ ला० । मया चू० ॥ ५. 'मावे सं २ ला० पु १, २ चू० । "महातरसावुभागःअनुभवमनुभावः, महान्ति वा शालारीनि अजते सेवत इत्यर्थः" चू० । "महान्.....अनुभागो माहारम्यं यस्य सा तमा" शी० ॥ ६. इणमोऽ सं २ पु १ । "इहं वस्यमाणं सो इति वाक्यालङ्कारे.....अग्रवीर" शी०, क्वचिद् प्रती 'सो इति वाक्यालङ्कारे' इति पाठो न विद्यते ॥ ७. पवेनमस्सं सं १ ॥ ८. आदीणियं चू० । आरीणियं चू० ॥ ९. सं० विना - दुक्कडियं सं १, २ पु १, २ ला० शीपा० चू० ॥ १०. जीवियट्ठा पु १ ॥ ११. पावाइं कम्माइं चू० ॥ १२. "निमिसंधकारो नाम अत्य धोरविरुद्धिणं परंति.....हेमिका वा" चू० । "निमिसंधकारे नि बहुलनमोऽन्धकारे" शी० ॥ १३. तिव्वाणुभावे चू० ॥ १४. वायसुहं सं २ पु १ ला० ॥ १५. इदमे सं १ पु १ ॥ १६. निक्खती सं २ ॥ १७. 'सैयवियस्स' इति उक्तेः पदस्य 'सैयविय' सारल्येयस्य" चू० । "न हि हिं इति आद्येवते सैयवियस्य चू० ॥ १८. विवादी सं १, २ ला० । विवाइं पु २ । तुलना-चू० २८८ । "तिव्वदि.....विज्याः पण्डितं हिं भवो पण्डितं मनोवक्तावयोर्गैतिवर्थः" चू० । "अतिपात्ती" शी० ॥ १९. अणिच्छुडे सं २ ला० । अणिच्छुडे घातगति उवेति चू० ॥ २०. णियोगं चू० (f) ॥

- ३०५ हण छिंदह भिंदह णं देहह, सदे सुणेत्ता परधम्मियाणं ।
ते नारगा ऊ भयभिन्नसण्णा, कंखंति कं नाम दिसं वयामो ॥ ६ ॥
- ३०६ इंगालरासिं जलियं सजोतिं, तंतोवमं भूमि अणोकमंता ।
ते डञ्जमाणा कलुणं थणंति, अरहस्सरा तत्थ चिरोट्ठितीया ॥ ७ ॥
- ३०७ जइ ते सुता वेतरणीअभिदुग्गा, निसिनो जहा सुर इव तिक्खसोता ।
तरंति ते वेयरणिं भिदुग्गं, उंसुचोदिता सत्तिसु दम्ममाणा ॥ ८ ॥
- ३०८ "कोलेहिं विज्झंति असाहुक्कम्मो, नावं उवेंते सतिविप्पहूणा ।
अन्ने त्थ सूलाहिं *तिसल्लियाहिं, दीहाहिं विदूण अहे करेति ॥ ९ ॥
- ३०९ " '*केसिंच पंचित्तु गले सिलाओ, उदगंसि "बोलेंति महालयंसि ।
कलंसुयावालय मुम्मुरे य, लोलेंति पंचंति या तत्थ अन्ने ॥ १० ॥ *
- ३१० अंसुरियं नाम मेहंभितावं, अंधंतमं दुप्पतरं महंतं ।
उड्डं अहे य तिरियं दिसासु, सैमाहितो जत्थअण्णी जियेति ॥ ११ ॥
- ३११ "जंसि गुहाए जलणेअतियट्ठे, अंजाणओ डञ्जति लुंत्तपण्णे ।
सया ये कलुणं पुण घम्मठाणं, गाढोवणीयं अतिदुक्खधम्मं ॥ १२ ॥

१. दहह खं १ । दहेह पु १ । दह पु २ । देहा ला० ॥ २. सुणेती खं २ पु १ ला० ॥ ३. हयं
ख १ ॥ ४. भूमिअणुं पु १ विना । "ततोवमं भूमि अणोकमंता सत्ता(ता?)यसकमअणुं"
चू० । "तेनोपमा यस्या" ता तदुपमा" शी० ॥ तुलना-मू० ३२०, ३३१ ॥ ५. "ट्ठितीया
खं १ । दयतां सू० ३२७ ॥ ६. अति खं १, २ ला० ॥ ७. सुरो जग निमिनो तिक्खसोता
चू० ॥ ८. वेतरणी भिदुग्गं खं १ पु २ ॥ ९. अमिचो पु २ चू० ॥ १०. कोलेहि ला० ।
कोलेहि पु १ । "कोलेहि विज्झंति असाहुक्कम्मा" कोलं नाम गलओ, उकं हि-बोलेनानुगतं
विलम्" चू० । "को(की-प्र०)लेहीत्यादिकोलेषु कण्ठेषु विध्यन्ति" शी० ॥ ११. "कम्मो
खं २ पु १ ला० ॥ १२. उवेंती खं १, २ पु २ । उवेंती ला० । उवेंति स० । "उवेंति
उवज्जियंति" चू० । "उपगच्छतः.....विध्यन्ति" शी० ॥ १३. भिक्खेय चू० ॥ * निमूलीयाहि
खं १ ॥ १४. * *इयं गाथा पु २ मध्ये चूर्णी च नास्ति ॥ १५. केमिंचि खं २ पु १ ला० । "केसिंच
इत्यादि, केयाणिआरमाणाम्" शी० ॥ १६. "बोलेंति ति निमज्जयन्ति" शी० ॥ १७. "रे वा
खं २ ला० । "रे वे पु १ ॥ १८. पडल्लि खं १ ॥ १९. आसू खं २ । "अमुरियं णाम०
वृत्तम् । यत्र सूरौ नास्ति" चू० । "आ(अ?)सुरियं इत्यादि, न विद्यते सूर्यं यस्मिन् स'
अमूर्यः" शी० ॥ २०. महाभितावं खं २ पु २ ला० चू० । दयतां सू० ३१३, ३१५ ॥
२१. अंधंतमं खं २ ला० ॥ २२. अहे य खं २ ला० । अहे या चू० ॥ २३. सैमाहिं जत्थ
खं १ । ससुमिते जत्थ चू० ॥ शीपा० ॥ २४. झियाली खं २ ॥ २५. जसी खं १ चू० । जंसि
गुहाते खं २ ला० । "जंसि गुहाए इत्यादि" शी० ॥ २६. जलणेअतियट्ठे पु १ । जलणातियट्ठे
खं १ चू० । जलगाडउट्ठे खं २ । जलणाडउट्ठे ला० । "जलण अनि[यश्लि] अनो जलणातियट्ठे"

- ३१८ पाणिहि णं पाव भिज्जोवयंति, तं मे पयस्सामि जंहातदेणं ।
 'दंढेहिं तस्या सरयंति घाला, सय्वेहिं दंढेहिं पुराकएहिं ॥ १९ ॥
- ३१९ 'ते हम्ममाणा णंए पडंवि, पुण्णे दुल्लवस्स मंदम्मितावे ।
 ते तय्य चिइंती दुल्लवमस्सी, तुटंति कम्मोवगता किमीहिं ॥ २० ॥
- ३२० संदा कस्सिणं पुण पम्मयणं, गादोवणीयं अनिदुक्खपम्मं ।
 'अंदुमु पस्सिखप्प' विट्तु देहं, वेहेण सीसं सेडभितावयंति ॥ २१ ॥
- ३२१ छिंदंति घालस्स गुरेण नैकं, उट्टे वि छिंदंति दुवे वि कण्णे ।
 जिम्मं 'विणिस्स विदयिमेत्तं, तिस्साहिं सुत्ताहिं' तिवातयंति ॥ २२ ॥
- ३२२ ते तिप्पमाणा तत्तसंपुडं व्य, सतिदियं जस्यं यंणंति पाला ।
 गंरंति ते सोगितपूयमंसं, पंजोविता गारंपेदिद्धितंगा ॥ २३ ॥
- ३२३ 'जइ ते सुता लोहितपूयपाती, घालागणीतेयगुणा परेणं ।
 कुंभी महंताथियंपोरुसीया, समुसिता लोहितपूयपुण्णा ॥ २४ ॥
- ३२४ पस्सिखप्प तामुं पंयंति घाले, अट्टस्सरं ते कलुणं रसंते ।
 तंण्हाइता ते संउ तंयत्तं, पस्सिज्जमागडट्ठरं रसंति ॥ २५ ॥

१. लहातदेणं खं १ ॥ २. दंढेहिं खं १ । एवमपेऽपि ॥ ३. सरयंति खं १ ॥ ४. घालं खं ॥
 ५. ते हम्ममाणे(णा?) णरं उवंति पुण्णे दुल्लवस्स मंदम्मिताव खं ॥ ६. णरते खं १ ॥
 ७. मद्धमतावे खं १ ॥ ८. कम्मोवगता खं ॥ ९. सया य कं पु १ । सया कस्सिणं पुण
 पम्मं खं १ । दयतां खं ३११, ३३९ ॥ १०. अंदुम खं १ ॥ ११. विट्ठणु देहं वेहेण तं
 सेडभित्तवेति सीसं यं १ पु १ । हणंति घालं वेहेहिं विंधंति (वेहेण तावंति खं ०) विरगि
 तेपि खं ॥ १२. गारं खं १ पु १ ॥ १३. उट्टे य खं १ ॥ १४. विणिस्सिप्प खं ० । "जिद्धा विट-
 त्तमापामाहृत्त" खी० ॥ १५. विवायवंति खं २ । "निपातयंति नि विंधंति" खं ० । "अतिता-
 पयन्ति भानयन्ति" खी० ॥ १६. तत्तसंपुडव खं ० । तत्तसंपुडव खं ० । "तलसंपुडिता
 णाम अदनवंधता हट्टयोः कृता...अथा सरीरं भण्णति" खं ० । "तालसमुदा ह्व" खी० ॥
 १७. तय्य खं २ पु १ खं ० खं ० । "यत्त यस्मिन् प्रदेने" खी० ॥ १८. यंणंति खं २ ॥ १९. मंदा
 खं १ खं ० ॥ २०. समिदिता सदस्सि-संमदेहा पंजोविता लोतपयस्सिल्लंगा खं ० ॥ २१. 'पूति'
 खं १ 'पूति' खं २ । "पूयं मासं च" खी० ॥ २२. पजोइया खं ० ॥ २३. पत्तियंता खं २
 खं ० । दयतां टि० २० ॥ २४. जति खं १ ॥ २५. 'तपूयपाती खं २ । 'तपूतिपाती खं १ ।
 'तपूयपाती खं ० । 'तपूयपाइ खं ० । 'तापागपाती खं ० । "लोहितस्सापाकः लोहितपाकः",
 पच्यते दस्सं येवं लोहिता[पाग]पाती" खं ० । "लोहित-पूयपाचिनी" खी० ॥ २५. पोरि-
 मीणा खं १ पु १ ॥ २६. पुण्णुणा खं १ ॥ २७. पयत्तेति अट्टमलं खं १ । "अट्टस्सरं ति
 आर्तस्वरम्" खं ० । "आर्तस्वरान्" खी०, एतदनुसारेण अट्टस्सरे इति पाठो भवेत् ॥ २८.
 तंण्हाइया खं १ । "मृदनाः" खी० ॥ २९. तय्यवं खं १ । "तत्तं अयुः पाच्यते" खी० ॥

- ३३१ चाला चला भूमि अणोक्कमंता, पविजलं लोहपहं व तत्तं ।
जंसीडभिदुग्गंसि पवजमाणा, पेसे व डंडेहिं पुरा करंति ॥ ५ ॥
- ३३२ ते संपगोहंसि पवजमाणा, सिलाहिं हम्मंतिऽभिपातिणीहिं ।
संतावणी नाम चिरंट्टितीया, संतर्पति जत्थ असाहुकंम्मा ॥ ६ ॥
- ३३३ कंदूसु पक्खिप्प पयंति थोलं, तंतो विड्डा पुंणरुपंतंति ।
ते उड्डुकाएहिं पवजमाणा, अवरोहिं खनंति सण्फेएहिं ॥ ७ ॥
- ३३४ समूसितं नाम विधूमठाणं, 'जं सोगतत्ता कलुणं थणंति ।
अहो सिरं कट्टु 'विगत्तिऊणं, अयं व सत्थेहिं संमोसयंति ॥ ८ ॥
- ३३५ समूसिया तत्थ विस्सुणितंगा, पक्खीहिं खनंति अयोमुद्देहिं ।
'संजीवणी नाम चिरंट्टितीया, जंसि पया हम्मति पावचेता ॥ ९ ॥
- ३३६ तिस्खाहिं सुल्लंहिं मितावयंति, वसोवगं 'सोअरियं व लद्धुं ।
ते सुल्लविद्धा कलुणं थणंति, एगंतदुक्खं दुहओ गिलाणा ॥ १० ॥

१. भूमिमणुक्कमंता ख १ चू० विना ॥ द्दयता मू० ३०६, ३३० ॥ २. "विविधेण प्रग्गल नाम पिच्छलेण पूय भोगिण्ण अणुलित्तत्ता, विगत उवल विज्जलं जलेज्ज, विज्जलाविष्टेन (विज्जला विपुत्ते(ले?)न-प्र०) जलेण ब्रह्माय पूय भोगिवेण" चू० । "पविजलं ति रुधिर-पूयादिना पिच्छिलाम्" शी० ॥ ३. जंसीडभिदुग्गसि ख १ । जंसीडभिदुग्गे बहुकूरकम्मा चू० ॥ ४. पेयस्व डंडेहिं ख १ ॥ ५. 'गाहंमि ख २ ला० चू० ॥ ६. 'पातिपाहिं खं १ पु २ । 'पातिमाहिं चू० । "अभिमुपपातिनीभिः" शी० ॥ ७. 'ट्टितीया खं १ ॥ ८. 'प्पत्ते चू० ॥ ९. 'कम्मि खं १, २ ला० चू० ॥ १०. चाले ख १ ॥ ११. एलो(पो खं १) विड्डा पु २ ख १ । "बाला ते भयतो भुज्जिगा इव ढञ्जमाणा उच्छिद्धंति" चू० । "तत् पाकरधानां ते दग्गमानाधणका इव भूयमाना ऊर्ध्वं पतन्ति उत्पतन्ति" शी० ॥ १२. पुण उप्पयसि खं २ ला० ॥ १३. 'फत्तेहिं ख २ ला० चू० । 'फत्तेहिं खं १ ॥ १४. जंमोवियत्ता ख १ । विगिद्धमाणा चू० । जमोवियत्ता चू० । जंसि विड्डंता चू० । "यत्त उवियंता लुभमाना इत्यर्थः, अथवा जंसि विड्डंता विविधमनेकप्रकारे उच्छ्रान्ता विड्डंता" चू० । "यत्त प्राप्य (यथा तत् प्राप्य-प्र०) शोकवितप्ता, कद्वं दानं स्तनन्ति" शी० ॥ १५. अहे खं २ ॥ १६. वियत्तिऊण ख १ पु १ । विगित्तिऊणं चू० ॥ १७. समोवयंति ला० खं २ । "समूययंति छिदति" चू० ॥ १८. संजीवणा चू० । "संजीवन्तीति संजीविनः, सर्वे एव नरका संजीवणा" चू० । "संजीवनी जीवनदात्री नरकभूमिः" शी० ॥ १९. 'हिं निवाययंति खं २ पु २ ला० । 'हिं वयंति बाला चू० । "अभि-(नि-प्र०)पातयन्ति" शी० ॥ २०. सोव(य ला०)रय व खं २ ला० । सोवरियं व पु २ ॥ सोवरिया व चू० । सावरिया व चू० । "सोवरिका इत वशोपगं महिप वधयन्ति । पठ्यते च-वमोपगं सावरिया । व लद्धुं, शवरा म्लेच्छशतयः, ते यथा...विधति" चू० । "वशमुपगतं थापदमिव कालवृष्टपूकरादिकं स्वानन्देण लब्ध्वा कदर्थयन्ति" शी० । एतदनुसारेण सावय व इत्यपि शी० सम्मलः पाठो भवेत् ॥ २१. सुल्लविद्धा खं १ पु २ ॥

छट्टं अञ्जयणं 'महावीरत्थवो'

- ३५२ पुच्छिसु णं समणा माहणा य, अगारिणो यं परतिस्थिया य ।
 'से के इणेगंतदिय धम्ममाहु, अणेलिसं साधुसमिक्खयाए ॥ १ ॥
- ३५३ कहं चै णाणं कह दंसणं से, सीलं कहं नातसुतस्म आसी ।
 जाणासि णं भिम्बु जैहातहेणं, अहासुतं बूहि जहा 'णिसंतं ॥ २ ॥
- ३५४ 'खेयण्णए 'से कुसले आमुपन्ने, अणंतणाणी य अणंतदंसी ।
 जसंसिणो चक्खुपदे ठियस्स, जाणाहि धम्मं च 'धिइं च पेहा ॥ ३ ॥
- ३५५ उट्ठं अहे य तिरियं दिसासु, तैसा य जे थावर जे य पाणा ।
 'से णिच्चणिचेहि समिक्ख पण्णे, दीवे व धम्मं संमियं उदाहु ॥ ४ ॥ १०
- ३५६ से सच्चदंसी अभिर्भूय णाणी, निरामगंघे 'धिइमं ठितप्पा ।
 अणुत्तरे सच्चजंगंसि विजं, 'गंधातीते अभए अणाऊ ॥ ५ ॥

१. पुच्छिसु खं २ ॥ २. या ख १ पु १ ला० ॥ ३. से के इमं णिहियं धम्ममाहु २ पु १ चू० । से के इमं हितगं धम्ममाहु चूपा० । से के निमं णिहियं धम्ममाहु खं १ ॥ ४. साधु समिक्ख दाए खं १ चू० । "साधु प्रशंसायाम्, सम्यग् ईक्षित्वा समीक्ष्य केवलज्ञानेन दाए दारिद्र्यं" चू० । "साध्वी चासौ समीक्षा च साधुमनीक्षा यथावद्विततस्वपरिनिष्ठा", तथा" जी० ॥ ५. 'यान्ते खं २ । 'यान्ते पु १ ला० ॥ ६. व पु २ चू० ॥ ७. अहातहेणं पु २ । ८. 'मुई ला० ॥ ९. णिसंतं ख १ ॥ १०. खेयणे ख १, २ पु २ । खेयण्णे कुं चू० । "खेयण्ण से इत्यादि" शी० ॥ ११. से कुसले महेस्सी अणंतं खं १, २ पु १ ला० शीपा० । कुसले आमुपण्णे महेस्सी अणंतं चू० ॥ १२. विभिं च पेहे खं १ । धीइं च पेहा ख २ ला० । धिइं च पेह पु २ । "विभिं च पेवंजारिमो धम्मो वा धिती वा पेहा वा स तुम अवितथं जाणाहि" चू० । "जानीहि.....धर्म.....तदाधुनि.....प्रेक्षस्व.....ददिवातस्य.....धर्मं धृतिं च जानीये ततोऽरमाकं पेदि ति कथय" शी० ॥ १३. उट्ठे खं १ चू० ॥ "उट्ठं अहे य इत्यादि" शी० ॥ १४. अहेयं पु १ । अहे तिरियं ला० ॥ १५. ये स्यावरा. "ये च त्रयाः" चू०, एतदनुसारेण जे थावरा जे य तथा च पाणा इत्यपि चू० सम्मत. पाठो भवेत् ॥ १६. से (स चू०) णिच्च-ऽणिचे य स' ख १ पु २ चू० । "स एव प्राज्ञो नित्या-नित्याभ्यां 'समीक्ष्य" शी० ॥ १७. समितं ख १ । "तथा अहेति वक्ष्यमाणान् 'दीक्षिण समो दीक्षयामो, समियाए ति सम्यग्" चू०, एतदनुसारेण तदाऽऽह दीक्षयामो समियाए इति पाठः चू० सम्मतो भाति ॥ १८. भूत ख २ ला० ॥ १९. धीमं खं २ ला० ॥ २०. अणुत्तरे चू० ॥ २१. 'जगमि खं १ । २२. चू० विना-गंधादीए खं १ । गंधादए पु २ । गंधा अदीते अभते खं २ पु १ । गंधा अतीते अभते ला० । "प्रत्यातीते निरप्य इत्यर्थः" शी० ॥

- ३७७ कोहं च माणं च तद्देव मायं, लोभं चउत्थं अज्झत्थंदोसा ।
एताणि वंता अरहा महेसी, ण कुब्बंति पावं ण कारवेती ॥ २६ ॥
- ३७८ 'किरियाकिरियं वेणइयाणुवायं, अण्णाणियाणं पेडियच्च ठाणं ।
'से सव्ववायं इति वेयइत्ता, उवड्डिते 'संजम दीहरायं ॥ २७ ॥
- ३७९ 'से वारिया इत्थि संराइमतं, उवहाणवं दुक्खखयेंदुयाए ।
लोमं विदित्ता औरं परं च, सव्वं पम् वारियं सव्ववारं ॥ २८ ॥
- ३८० सोच्चा य धम्मं अरहंतभासियं, समाहितं अट्टपओवसुद्धं ।
'तं सदहंता य जणा ओणाऊ, इंदा वै देवादिव आंगमिस्संति ॥ २९ ॥
ति चेमि ।

॥ * महावीरत्थतो सम्मत्तो । पष्ठमध्ययनं समाप्तम् * ॥

१०

१. 'दोसं खं २ पु १ ला० । "आध्यात्मिकां ह्येते दोषा, बाह्या गृहादयः, एताणि चत्ता अरहा महेसी चत्ता नाम उज्झित्वा" चू० । "एतान्ध्यात्मदोषांधुरोऽपि .." बान्त्वा परित्यज्य" शी० ॥ २. कुब्बई खं २ पु १ । कुब्बई पाव ण ला० ॥ ३. "किरियं अकिरियं वेणइयाणुवायं, दुवालसंगं णणिपिड्ढं वादो, सेसाणि तिणि तिमट्ठाणि अणुवादो, योवं वा अणुवादो" चू० ॥ ४. 'वानं ख० १ पु १ ला० ॥ ५. परियच्च ख १ ॥ ६. स सव्ववायं चू० । से सव्ववायं खं १ ॥ ७. इती खं १ । इय पु २ । इय चू० ॥ ८. धम्म स दी० खं १ पु २ । संजम दी० पु १ । "उवड्डिते सम्म स दीहरायं, उपस्थितो मोक्षाय सम्यगुपस्थित." चू० । "उपस्थित. सम्यगुत्थानेन सयमे व्यवस्थितो न तु यथान्ये" शी० ॥ ९. स पु २ चू० ॥ १०. ससाय(वि खं १)मत्तं ख १, २ पु १ ॥ ११. 'हूतस्ते खं २ पु १ ला० ॥ १२. वारं परं च खं २ विना । अपरं परं च चू० । "आस्म दुहलोकात्थं पा(प-प्र०) रं परलोकात्थं यदिवा वारं मनुज्यलोके पारं मारवादिक्कम्" शी० ॥ १३. सव्ववारी चू० । "सर्ववारणशील इत्यर्थः" शी० ॥ १४. "सं सदहंता[५५१]प" * अद्यापूर्वकमादाय, आदाय नाम गृहीत्वा कृत्वा च" चू० ॥ १५. अणायू यंदा खं १ ॥ १६. वि स २ ला० ॥ १७. आगमेस ति चेमि खं १ । आगमिस्वं ति चेमि पु २ । "आगमिष्वति(प्येतेति-प्र०) आगमिस्तेग भवेयं दुक्खपणीए सिद्धिस्संति" चू० । "देवाधिपा आगमिष्वन्तीति भविष्यन्ति. इति दवीमि" शी० ॥ १८. वीरस्तवायं पष्ठ० पु १ । महावीरस्तवायं पष्ठम् पु २ । * * नान्ति ख १ ॥

सत्तमं अङ्गयणं 'कुशीलपरिभासियं'

- ३८१ पुढवी य आऊ अगणी य वाऊ, तण-रुसल-धीया य तसा य पाणा ।
जे अंडया जे य जराउ पाणा, संसेयया जे रेतयाभिधाणा ॥ १ ॥
- ३८२ एताइं कायाइं पवेदियाइं, एतेसु जॉण पडिलेह सायं ।
एतैहिं कायंहि य आयरंडे, एतेसु पा विप्परियासुवेति ॥ २ ॥
- ३८३ जॉतीवहं अणुपरियट्टमाणे, तस-यावेरेहिं विणिवायमेति ।
"से जाति-जाती बहुकूरकम्मे, जं कुव्वती मिजेंति तेण घाळे ॥ ३ ॥

* "इदानीं कुशीलपरिभासितं ति जस्य कुशीला कुशीला य परिभासितति...[५० ४]" अथ
परमान कुशीलपरिभासितमित्यपदिदयते [५० २३]" चू० पृ० १५१। "कुशीलपरिभास-
कृता, "कुशीलाः परिभास्यंते ।...नामनिपक्षे कुशीलपरिभासेति ।...कुशीलपरिभासकृत्या-
यनस्य ।" इदमध्ययनं 'कुशीलपरिभासा' इत्युच्यते" शी० । एवं च चू० अनुगारेण 'कुशील-
परिभासियं' इति नाम, एतदध्ययनान्ते प्रतिपु प्राय इदं एवोक्त्यः । शी० अनुगारेण तु
'कुशीलपरिभासा' इति अस्थाध्ययनस्य नामेति ज्ञेयम् ॥ १. पुढवी य आऊ य च पु १।
पुढवी भाउ य च २। २. "पुढवी य इत्यादि...चकारः सप्तमेदसेपूजकार्यः" शी० ॥
३. बीता त तसा खं २ पु १। बीता तसा ला० ॥ ३. सप्तमभिधाणा ख १। सप्तमभिधाणा
खं २ पु १, २ ला० ॥ ४. जाणे खं २ पु १, २ ला० । इत्यतः सू० ३९५। आचाराजे सू० १११
टि० १५। "जाणं...जानमिति जानकः प्रत्युपेक्ष्य सानं...पडिलेहिता दुःखमेतां न कार्यम्"
चू० । "एतेषु सानं सुखं जानीहि...ज्ञात्वा प्रत्युपेक्षस्व...वर्षालोचय" शी० । आचाराजसूत्रे
"भूतानि अग्रभूतः, तेषु 'प्रत्युपेक्ष्य' पथोलोच्य...जानीहि...सानं' इत्यम्" इति ७९
तमस्य सूत्रस्य द्विती, "भूतानि चतुर्दश भूतमासाः, तैः सममात्मनः 'सानं' इति 'प्रत्युपेक्ष्य'
पथोलोच्य जानीहि" इति च ११२ तमस्य सूत्रस्य द्विती शीलाज्ञाचार्यो विद्वत्कृतः । इत्यतः सू०
३९५। "भूतेहि जाण पडिलेह सानं" इति आचाराजे सू० ७९, ११२ ॥ ५. एतेहि य का
२। एतेसु काणुसु तु अलंके चू० । "एभिः कायैः समारभ्यमाणैः...आरमदण्डो भवति
इत्यर्थः, अथवा एभिरेव कायैर् 'आयतदण्डः' दीर्घदण्डः..." शी० ॥ ६. एतेसु आ वि
पु १। एतेसु आसु वि २। ७. एतेवेव पुनः पुनः विप्परियासुवेति" चू० ॥ ८. 'विप्परी-
या' खं १। "विप्परियासुवेति" इति आचाराजे सू० ७७, ७९, ८२, ९९, १४८। "विप्परिया-
सुवेति, विपरीतो नाम जन्म मरणे, संसारो वा विपरीतो भवति, अथवा...इत्यविपरीतभूतं
दुःखमज्ञानेति" चू० । "विपरीतमनेककारं परि समन्ताद् आसु विप्रम् उप सान्नीयेन
का(च १)ति अत्राति, तावेह...भूतो भूतः समुत्पन्न इत्यर्थः, यदिवा विपरीतो व्याप्यः...
तु तावेव वा वेत" शी० । "विपरीतसुवेति" इति आचाराजसूत्रो शीलाज्ञाचार्यः ॥ ८. जॉतीवहं
ला० । जॉती(हं चू०)वहं खं १ चू० । जानीचर्धं खं २ शी० । "जानिचर्धो जन्म मरणे"

- ३८४ अस्सि च लोगे अदुवा परंथा, सतगसो वा तह अन्नहा वा ।
संसारमावन्न परं परं ते, धंथंति वेयंति य दुण्णियाइं ॥ ४ ॥
- ३८५ जे मापरं च पियरं चे हेचा, समणव्वदे अगणि समारभेजा ।
अह्माहु से लोगे कुसीलधम्मे, मूताइं जे हिंसति आतसाते ॥ ५ ॥
- ३८६ उज्जालओ पांण तिवातएजा, निव्वाविओ अगणि तिवातइजा । ५
तह्मा उ मेहावि समिक्ख धम्मं, ण पंडिते अगणि समारभेजा ॥ ६ ॥
- ३८७ पुढवी वि जीवा आऊ वि जीवा, पांणा य संपातिम संपयंति ।
संसेदया कट्टसमस्सिता ये, एते दहे अगणि समारभंते ॥ ७ ॥
- ३८८ हरिताणि भूताणि विलंघणाणि, आहारदेहाइं पुढो सिताइं ।
जे छिंदती आतसुइं पडुचा, पांगम्भि पाणे घहुणं तिवांती ॥ ८ ॥ १०

चू० । “जाइपहमित्यादि, जातीनाम् पन्था जातिपय, यदिवा...जाति-वधम्” शी० ॥ ९. “वरेसुं विणिग्घलमेति चू० ॥ १०. जानिजाइं खं २ पु १ । जायजाइं पु २ । जाविंजाति ला० । “से जानिजाती परिमहमाणे “जातिजातीति वीसार्थे.” चू० । “सः... जातिं जानिम् उत्पत्तिमुत्पत्तिमवाप्य” शी० ॥ ११. मज्जे चूपा० । “मज्जे वा, निमज्ज इत्यर्थः” चू० ॥ १. पुत्थ्या खं २ पु २ ला० । परत्थ चू० ॥ २. अन्नया खं २ पु १ ला० ॥ ३. परंपरेण खं चू० । “परंपरेणेति परमवे” चू० । “ते...संसारमापन्ना...परं परं प्रकृष्टं प्रकृष्टं दु खमनुभवन्ति” शी० ॥ ४. वेदित्ति य दुण्णियाणि खं १ ॥ ५. वा खं २ पु १ ला० । “जे मापरं चे त्यादि” शी० ॥ ६. “व्वपू खं १ । “धमणव्वनिनः धमण इति वा वदन्ति” चू० । “धमणव्वते” शी० ॥ ७. अह्माहु ला० । अह्माहु से लोगे अगजधम्मे चू० । “अथ...आहुरिति तीर्थहृद्-गणधरादयः” शी० ॥ ८. लोते खं २ पु १ ॥ ९. उज्जालतो खं २ पु १ ला० । उज्जालिया पाण तिवातयंति निव्वाविआ अगणि निपातएजा चू० । “उज्जाल(लि-प्र०)ओ इत्यादि” शी० ॥ १०. पाणे तिवातएजा खं २ । पाण इवावनेजा ला० । पाण इवावनेजा पु १ । पाण इवायएजा पु २ । इयतां टि० ९ । “प्राणिनोऽति (नो नि-प्र०) पात्थेय्, त्रिभ्यो वा...पात्थेय्” शी० ॥ ११. “वतो ला० पु १ ॥ १२. प्रतिपु पाठ—निव्वातइजा खं २ पु १ । निवायइजा पु २ । निवातइजा ला० । तिवायवेजा खं १ । इयतां टि० ९ । “निव्वाविआ अगणिमेव निपातयंति” चू० । “अग्निवायमुद्कादिना निर्वापयन् विद्यापयंस्तदा-श्रितानन्त्याय प्राणिनोऽति(नो नि-प्र०)पात्थेय् त्रिपातयेद्वा” शी० ॥ १३. तह्माहु वे वावि खं १ ॥ १४. पाणावि खं २ पु १ ला० । पाणाइ खं पु २ ॥ “प्राणाथ” चू० । “तदाधिनाथ प्राणाः” शी० ॥ १५. संसेन्या खं १ ॥ १६. त खं २ पु १ ला० ॥ १७. “दिहाइं खं १ । “आहारमया हि देहा देहिनाम्, अन्नं वै प्राणाः, आहाराभावे हि वृक्षा हीयन्ते म्लायन्ते क्षुप्यन्ते च” चू० । “आहारये देहोपचयार्थं वा वच्छिनति” शी० ॥ १८. जो छिंदति आतसार्थं पडुच पांगम्भिपण्णो घहुणं निवाती चू० ॥ १९. पंगम्भि पु १ ॥ २०. तवादी खं १ ॥

सत्तमं अञ्जयणं 'कुशीलपरिभासियं'

३८१ पुंढवी य आऊ अगणी य वाऊ, तण-रुखल-धीया य तसा य पाणा ।
जे अंडया जे य जराउ पाणा, संसेयया जे रसयाभिधाणा ॥ १ ॥

५ ३८२ एताइं कायाइं पवेदियाइं, एतेसु जाण पडिलेह सायं ।
एतेहिं कायेहि य आयदंडे, एतेसु या विप्परियासुंवेति ॥ २ ॥

३८३ जैतीवहं अणुपरियट्टमाणे, तस-यायेरेहिं विणिघायमेति ।
"से जाति-जाती घहुकूरकम्मे, जं कुव्वती मिज्जेति तेण घाले ॥ ३ ॥

* "इदानीं कुशीलपरिभासितं ति जय कुशीला गुणीला य परिभासिज्जति...[पं. ४]...अथ
परमात् कुशीलपरिभाषितमित्यपदिश्यते [पं. २३]" सू० पृ० १५१। "कुशीलपरिभाषा
कृता, ...कुशीलाः परिभाष्यन्ते । ...नामनिष्पन्ने कुशीलपरिभाषेति । ...कुशीलपरिभाषादयस्माच्च-
यनस्य...। इदमभ्ययनं 'कुशीलपरिभाषा' इत्युच्यते" शी०। एवं च सू० अनुमारेण 'कुशील
परिभासियं' इति नाम, एतदभ्ययनान्ते प्रतिपु प्राय ईदृश एवोद्देशः। शी० अनुमारेण तु
'कुशीलपरिभाषा' इति अस्याभ्ययनस्य नामेति ज्ञेयम् ॥ १. पुंढवी य आऊ य अ० पु १।
पुंढवी आऊ य अ० खं २। "पुंढवी य इत्यादि...घकारः स्वगतमेदसंस्मृत्यार्थः" शी० ॥
२. धीता स तसा खं २ पु १। धीता तसा ला० ॥ ३. रसताभिधाणा खं १। रसताभिधाणा
खं २ पु १, २ ला० ॥ ४. जाणे खं २ पु १, २ ला०। दसता सू० १५५। आचारात्ते सू० ११२
टि० १६। "जाणं...जानति जानकः प्रत्युपेक्ष्य सातं...पडिलेहिता दुःतामेवा न कार्यम्"
सू०। "एतेसु "सातं सुखं जानीहि...ज्ञात्वा प्रत्युपेक्षस्व...पर्यालोचय" शी०। आचारात्ते सू०
"भूतानि अमुभूत", तेपु "प्रत्युपेक्ष्य" पर्यालोच्य...जानीहि...सातं" इत्यम्" इति ५६
तमस्य सूनस्य हतो, "भूतानि चतुर्दश भूतमायाः, तैः सममात्मनः 'सातं' इति "प्रत्युपेक्ष्य"
पर्यालोच्य जानीहि" इति च ११२ तमस्य सूनस्य हतो शीलाङ्गाचार्या विवृतवन्तः। दसता सू०
१५५। "भूतेहि जाण पडिलेह सातं" इति आचारात्ते सू० ७६, ११२ ॥ ५. एतेहि य का
खं २। एतेसु कायसु तु अलदंडे सू०। "एभिः कायैः समारब्धमाणैः...आत्मदण्डो भवति
इत्यर्थः, अथवा एभिरेव कायैर्ब 'आयतदण्डः' दीर्घदण्डः..." शी० ॥ ६. एतेसु का वि
पु १। एतेसु आसु वि० खं २। "एतेष्वेव पुनः पुनः विप्परियासुवेति" सू० ॥ ७. सुवेरी
खं १। "विप्परियासुवेति" इति आचारात्ते सू० ७७, ७८, ८२, ९६, १४६। "विप्परिया-
सुवेति, विपर्ययो नाम जन्म मरणे, संसारो वा विपर्ययो भवति, अथवा "दुस्तविपर्ययभूत
दुःसमयान्तेति" सू०। "विविधमनेच्छप्रकारं परि समन्ताद् आसु क्षिप्रम् उप सान्निधेन
का(व १)न्ति प्रवृत्तिः, ते'वेह...भूयो भूयोः समुत्पद्यन्त इत्यर्थः, यदिवा विपर्ययो व्याप्यः...
तु समेश्वरकर्म" शी०। "विपर्ययसुवेति" इति आचारात्ते शीलाङ्गाचार्याः ॥ ८. जानीध
ला०। जानी(ई सू०)वहं खं १ सू०। जानीध खं २ शीला०। "जानिधयो जन्म मरणे"

३९५ मन्त्रा य कुम्मा य सिरीसिवा य, मंगू य उद्या दगरक्खसा य ।
अद्याणमेयं कुंसला वदन्ति, उदगेण 'जे' सिद्धिमुदाहरन्ति ॥ १५ ॥

३९६ उदगं जैती कम्ममलं हरेज्जा, एवं मुहं इच्छामेतता वा ।
अप्यव्य नेयारमणुस्सरिता, पाणाणि चेवं विणिहन्ति मन्दा ॥ १६ ॥

३९७ पावाइं कम्माइं पकुप्पवतो हि, 'सिओदगं तु जैइ तं हरेज्जा ।
सिज्जिंसु एंगे दगसत्तपाती, मुसं वैंयंते जैलसिद्धिमाहु ॥ १७ ॥

३९८ हुतंग 'जे' सिद्धिमुदाहरन्ति, सोंयं च पातं भगणि पुसंता ।
एवं सिया सिद्धि हवेज्जे तम्हा, भगणि पुसंताण कुकम्मिणं पि ॥ १८ ॥

३९९ अपरिक्ख दिट्ठं ण हु एव सिद्धी, एहिंति ते धांतमपुञ्जमाणा ।
मूतेहिं जौण पडिलेह सातं, विजं गंदाय तस-भावरेहिं ॥ १९ ॥

४०० यणंति लुपंति तसंति कम्मी, पुंढो जगा परिसंखाय भिक्खू ।
तम्हा विदू विरते आयगुत्ते, दहुं तसे यं पडिसाहरेज्जा ॥ २० ॥

१. मंगू य उद्या ५० । "मंगू नाम भयमेगा, उद्या नाम मञ्जारपमाणा महानदीपु इत्यन्ते उम्मुज निमुज्जिवं करेमाणा" ५० । "मङ्गलः, तथा उद्या जलवरविशेषाः" ३१० ॥
२. कुमलं सं २ ॥ ३. "अरपानमेतत्-पदुदकेन द्वाद्विभजति" ५०, एतदनुसारेण "उदगेण जं सिद्धिमुदाहरन्ति" इत्यपि ५० सम्मत. पाठो भवेत् ॥ ४. सेहिमुं सं १ ॥ ५. जति ५० ॥ ६. मं १ विना-मुहं इच्छामेतता वा सं २ ला० । मुहं इच्छामित्तमेयं पु १ । मुहं इच्छामित्तमो वा पु २ । "एवं पुण्यं पि अन्दनकर्दमलिनवान्(वरं?), भो वंत्त सतरने इच्छामात्रमिदम्" ५० । "एवं शुभमपि पुण्यमपहरेत्, अथ पुण्यं नापहरेत् एवं कर्ममलमपि नापहरेत्, अत इच्छामात्रमेवैनद् यदुच्यते अलं कर्मापहारीति" ३१० ॥ ७. अंधं व ला० । अंधव्य जखंधमणुं सं २ । "अंध व (अंधव १) नेयारमणुस्सरंतो, अन्धेन तुष्यं अन्धवत्, यथा जात्यन्धो जात्यन्धं नेयारमणुस्सरंतो, अणुस्सरंतो नाम अणुगच्छंतो "स्लेशमृच्छन्ति" ५० । "यथा जात्यन्धा अपरं जात्यन्धमेव नेयारमणुमप्य गच्छन्तः कुपयन्ति(यु?)तयो भवन्ति" ३१० ॥ ८. "विहेयं(वै)वि, हेव विवाचने वाचन्ते इत्यर्थः" ५० ॥ ९. सं १ विना-सीया दगं तु पु २ । सीओदगं तु पु १ ला० । सीओदगं तु सं २ । "तत् कर्म यदि उक्कमपहरेत्, यदेवं ह्यात्" ३१० ॥ १०. यति सं १ ॥ ११. पुने सं १ ॥ १२. वदंता सं १ ॥ १३. दगसिद्धिं व २, पु १, २ ला० । "ये जलावगा ह्नात् पिद्धिमाहुः ते मूधा वदन्ति" ३१० ॥ १४. जे मोक्खमुदा ५० ॥ १५. सानं च पालं सं १ ॥ १६. "अ सेपि सं ५० ॥ १७. अपरिच्छ सं २ । "अपरिच्छ दिट्ठिं अपरिच्छेति अपरीक्ष्य दृष्टिरिति दर्शनम्, अपरीक्षितदर्शनानामित्यर्थः" ५० । "अपरीक्ष्य दृष्टमेतत्" ३१० ॥ १८. यंयमं ५० ॥ १९. जाणं सं १ विना । "भूतेहिं जाण पडिलेह सातं" "जानीत इति जानकः" ५० । "भूते" "वधं गानं सुखमवाप्यते इत्येतद् प्रत्युपेक्ष्य जानीहि" ३१० । इदमन्तं ५० ३८२ टि० ४ ॥ २०. गहाय सं २ पु १ । गहाय ५० । गहाय सयं सा० । गहाय सयं पु २ ॥ २१. पुंढो जगाइं पडिसंखाय भिक्खू ५० । "पृथक् पृथक् 'जगा' इति जन्तव इति एव

- ४०१ जे धम्मलद्धं वि' जिहाय भुंजे, वियडेण साहट्टु य जी' सिणाति ।
जो धावति लस्यती व वत्थं, अहाहु से णोगणियस्स दूरे ॥ २१ ॥
- ४०२ कम्मं परिणाय दणंसि धीरे, वियडेण जीवेत्त य आदिमोक्खं ।
से धीय-कंदाति अभुञ्जमाणे, विरते सिणाणादिसु इत्थियामु ॥ २२ ॥
- ४०३ जे भोतरं च पियरं च हेत्वा, गारं तद्वा पुत्त पेंसुं धणं च ।
कुंलाइं जे धावति साउगाइं, अहाउडहु से सौमणियस्स दूरे ॥ २३ ॥
- ४०४ कुंलाइं जे धावति सौदुगाइं, औवाति धम्मं उदराणुगिदे ।
अहाहु से आयरियाण सतंसे, जे लेंवइजा असणस्स "हउं" ॥ २४ ॥
- ४०५ "निकखम्म दीणे परमोयणम्मि, सुंहेमंगलिओदरियाणुगिदे ।
नीवारगिदे व मदावराहे, अंदूर एवेहति धांतेमेव ॥ २५ ॥

'परिमल्लपय' शाखा "शी० ॥ २२. यप्पदि" पु २ ला० । या पदि" वृ० ॥

१. व जिहाय पु १ विना । "जे धम्मलद्धं, व जिहाय, वा विमागाविकल्पादिउ, अण्डं वा सद्धं, जिहायेति गांधिषि कृत्वा" वृ० । "धम्मलद्धम् अवि आहारवान् निशय कर रयाय" शी० ॥ २. जे विगाइ पु १ । जे सिगाइ पु २ ला० सं २ ॥ ३. घोवदि सं १ । घोवदी सं २ ॥ ४. लीयपुत्ता वि वत्थं वृ० ॥ ५. अघाहु सं १ वृ० । अघाहु सं २ ला० ४ । ६. जंमणियम्म वृ० ॥ ७. "ण जे जीवति आतिमीक्खं ते बीजकेदादि अभुञ्जमाणे विरता विण्णया अहु इविण्णो वृ० ॥ ८. बीयकेदाइ सं २ पु १, २ ला० । "बीज-कन्दारीन् अनुजान्" शी० ॥ ९ इत्थियामु सं १ ॥ १०. मायं सं १ विना ॥ ११. वप्प हने व सं १ । "वप्पये हणवन्तो म्हात्तादव" वृ० । "पत्तं ... घने व त्यक्त्वा" शी० ॥ १२. <> एत्थयदे अवाति धामे उदराणुगिदे । अघाहु से सामणियम्म दूरे ॥ पुत्ताइं जे पावति सपुत्ताइं अवाति अवाता (अवाति घमं) उदराओ गिदे । से आरियाणं गुणानं सतंसे जे अवात तदवराहेणु ॥ वृ० ॥ १३. गामा सं २ ॥ १४. पुत्तावि सं २ पु १ ला० ॥ १५. सपुत्ताइं सं १ ॥ १६. "अवातइलाओ अवाति धम्मवपाओ वा आदि वा वहाइ वत्थं, उदराओ गिदे पुओ, अवात ओटापिण अवाता व वहाइ वत्थं" वृ०, एत्थनुमारेण 'आवाति घमं' । अवाति अवात इति व वृ० सं १ । वत्थं सम्मोचने । इत्येतां हि० १२ ॥ १३. अरियण सं १ पु १ शी० । "आवातं गुणानम् आवातुणां वा काले कर्त्तव्यं" शी० । इत्येतां हि० १३ ॥ १४. कालेना सं २ पु १ ला० । अवापुत्ता सं १ । "जे अवात ... ओ वि मव अवातइति अवात वेत्त अवाते" वृ०, एत्थनुमारेण जे अवात तदवराहेणु इति वृ० अवात वत्थं मत्त, इत्येतां हि० १२ । "जे अवात्ता इत्येतां, ओ अवात वेत्त" वृ० ॥ १३. हेत्वा सं २ पु १ ला० । हेत्वा पु १ ॥ २०. निज्जंइति परमोवसदी वृ० ॥ २१. "सुदन्तं इत्येतां वत्थं" वृ० । "सुदन्तइति अवात" शी० ॥ २२. "वेत्तइति अवात वत्थं, वत्थं एव अवात" वृ० । "अवातं वत्थं एव" शी० । २३. अवात वत्थं अवातइति इति वत्थं सम्मत् इति वत्थं ॥ २४. नीवारगिदे

- ४०६ अन्नस्म पाणस्सिहलोइयस्म, अणुपियं मासति सेवमाणे ।
पासत्तयं चैव कुसीलयं च, निस्मारए होति जहा पुलाए ॥ २६ ॥
- ४०७ अण्णातर्पिहेणऽपियासएजा, नो^१ पूयणं तवसा आवहेजा ।
संहेहिं रूवेहिं असज्जमाणे, सज्जेहिं कामेहिं विणीयं^२ गेहिं ॥ २७ ॥
- ४०८ संज्वाइं संगाइं अइच्च^३ धीरे, सज्वाइं दुक्खाइं तितिक्खमाणे ।
अखिले अगिद्धे^४ अण्णिण्यचारी, अमयंकरे भिक्खू अण्णाविलप्पा ॥ २८ ॥
- ४०९ भारस्स जौता मुणि मुंजएजा, कंखेज्ज पावस्स विवेग भिक्खू ।
दुक्खेण पुट्टे^५ धुयमांतिएजा, संगामसीसे वं परं दमेजा ॥ २९ ॥
- ४१० अंवि हम्ममाणे फलगावतट्ठी, समागमं कंखति^६ अंतगस्स ।
णिद्धूय कम्मं ण पयंचुवेति, अक्खवखंए वा संगडं ति वेमि ॥ ३० ॥

* “॥ कुसीलपरिमांसियं सम्मत्तं । सत्तममध्ययनं समाप्तम् ॥ *

महा^१ सू० ॥ २४. “अदूरेवेइति खं २ ला० । “अदूरे वा अविरात् फालस्य प्राप्तजरो वा एवति घात्रमेव” अदूर एवति घात्रमेव” सू० । “अदूर एव शीघ्रमेव घात्रं (घात्रं नि—प्र०) विनाशम् एवति प्राप्तसति एववारोऽवधारणे” शी० ॥ २५. संज्ञं^२ सं १, २ ला० । दसता सू० ३९९ टि० १८ । घात्रमेव पु १ ॥

१. पाणिहितं सं २ ॥ २. छेदयस्स खं १ ॥ ३. रते होति अहा पुलाते खं २ पु १ ला० ॥ ४. “दियायनेजा ला० । “दियायण(इ पु २)जा खं १ पु २ सू० ॥ ५. ण सू० ॥ ६. भावदूजा सू० । गिद्धहेजा चूपा ॥ ७. अण्णे य पण्णे य अण्णाणुमिट्ठे सज्जेमु कामेमु जियत्तएजा सू० ॥ ८. वणीय खं २ ला० । “विनीय अवनीय” शी० ॥ ९. गेहिं खं १ ॥ १०. मज्जाणि संगामि सू० ॥ ११. धीरे सं २ ला० ॥ १२. “अनियतचारी” शी० ॥ १३. ण मिथोपकामी, परिष्वएजा सू० । अण्णिण्यचारी चूर्णी नास्ति । अतः अगिद्धे अगिद्धे ण मिथोपकामी, परिष्वएजा भिक्खू अण्णाविलप्पा इत्यपि पाठः सू० संमनो भवेत् ॥ १४. अणाविलप्पा खं २ ला० ॥ १५. जत्ता सं २ पु १, २ ला० ॥ १६. मुंजमामे कंठेज्ज वो पावविवेग भिक्खू सू० ॥ १७. पुट्ठो खं १ ॥ १८. “माइनेजा खं २ पु १ ला० । “मा इएजा पु २ ॥ १९. वट्ठरे दमेइ सू० । “मया.....सुत्तामणिरस्यपण्णं दमेदति” सू० ॥ २०. अगिद्धम्ममाणे चूपा ॥ २१. फलगावतट्ठी सू० विता । “फलकवदवट्ठ” सू० । “फलकवदवट्ठः यदा फलक-सुमाभ्यामपि पार्श्वोभ्यां तटं पठितं सत् तत्तु भवति” शी० । दसता सू० ३४० टि० १३ । “अवि हम्ममाणे फलगावतट्ठी कालोरणीते कंठेज्ज वात्” इति आधाराग्रम्भे सू० १९८ ॥ २२. अंतगस्स सं १ ॥ २३. “जयते सं २ पु १ ला० ॥ २४. मकडं खं १ ॥ २५. * एत-दन्तर्गतः पाठो भारिष्ठ सं १ ॥ * एतद्वचने—कुसीलपरिमासियं सत्तममध्ययनं ॥ ७३ ॥ व १ । दसता सू० ९८ टि० ॥ २६. “आगियं सत्तममध्ययनं संगमत्तं पु १ ॥

अट्टमं अङ्ग्यणं 'वीरियं'

- ४११ दुहा 'चेयं सुपस्सायं, वीरियं ति पवुगति ।
किं नु वीरस्स 'वीरत्तं, 'केण वीरो ति पुचति ॥ १ ॥
- ५ ४१२ कैम्ममेगे पवेदंति, अकम्मं वा वि सुच्यता ।
एतेहिं दोहिं ठाणेहिं, जेहिं 'दिस्संति मंविआ ॥ २ ॥
- ४१३ पमायं कम्ममाहंसु, अप्पमायं तहाउररं ।
तम्भावादेसतो वां वि, चालं पंडितमेव वा ॥ ३ ॥
- ४१४ सैत्यमेगे सुसिक्खंति, अतिवैयाय पाणिणं ।
१० ऐगे मंते अदिजंति, पाणमूर्पेविहेडिणो ॥ ४ ॥

१. चेयं य १। चेनं समस्सायं चू० । “चः पूणे, एतद्विति यदभिप्रेतम्” चू० । “दुहा खेयं (चेयं-प्र०) सुयस्सायमित्यादि ।चो दात्त्यालद्वारे” शी० ॥ २. ए पुचती खं० १॥ ३. विरितं चू० शीपा० । “किण्णु[वीरस्स]विरितं केण वीरो ति पुचति.....किं तद् वीरस्स वीर्यम् केण वा कारणेण वीर इत्यभिधीयते” चू० । “किं नु वीरस्स समदस्स वीरत्वम्? केण वा कारणेनासौ वीर इत्यभिधीयते; नुगच्छे वितर्कवाची, एतद् वितर्कयति—किं तद् वीर्यम् वीरस्स वा किं तद् वीरत्वमिति” शी० ॥ ४. चू० शी० विना—कहं चेयं पवुगति खं० १ पु १, २ ला० । कहं चेयं पमुचई य १ ॥ ५. कम्ममेगे खं० १। कम्ममेव शीपा० (?) “कम्ममेव परिण्णाय(ए १)० सिलो गो । क्रिया कर्म इत्यनर्थान्तरम् । क्रिया हि वीर्यम् एयं परिण्णाय एवं परिजानीहि ।पञ्चते च—कम्ममेव पभासंति ।अकम्मं वा वि सुच्यता.....गुणताः दीर्घकराः प्रभायन्त इति वर्तते” चू० । “कर्म.....एके वीर्यमिति प्रवेदयन्ति, यदिवा कर्म अष्टप्रकारम्.....तदेव वीर्यमिति प्रवेदयन्ति” शी० ॥ ६. यावि शी० “अशब्दात्..... हे पुत्तना.....जानीत.....युयम्” शी० ॥ ७. “एते एव द्वे स्थाने स० कम्मवीरियं च अकम्मवीरियं च ।अथवा द्वाविनि पाठं पण्डितं च” चू० । एतदत्र गारेण एव एव दुषे ठाणा इति चू० सम्मन. पाठो भानि । “संतिमे य (चलु चू०) दुषे छाण अक्खाया मण्णेतिया” इति उत्तराध्ययनम् ५। २॥ ८. दिस्संति ला० । दीमंति मं १ “दिस्संति नि अपदिस्सन्ते ररयन्ते वा” शी० ॥ ९. मविना खं० १, २ पु १ ला० १०. यावि मं १ ॥ ११. अथ चू० । सन्धमेगे उ मि० खं० २ पु १, २ ला० ॥ १२. पारय मं २ पु १ ला० । वायण् म १ ॥ १३. केइ मंते चू० ॥ १४. विहेडिणे खं० १ “विहेडिणे पु १ ॥

- ४१५ माइणो कट्टु मायाओ, कोमभोगे संमारभे ।
इंता छेत्ता पक्कित्ता, आयसायाणुगामिणो ॥ ५ ॥
- ४१६ मणसा वयसा चेव, कायसा चेव अंतसो ।
आरतो परतो योवि, दुहा वि य असंजता ॥ ६ ॥
- ४१७ वेराइं कुच्चती वेरी, ततो वेरोहिं रज्जती ।
पावोवगा य आरंभा, दुक्खफासा य अंतसो ॥ ७ ॥
- ४१८ "संपरागं गियच्छंति, अत्तदुक्कडकारिणो ।
रोग-दोसस्सिया चाला, पावं कुच्चंति ते वेहुं ॥ ८ ॥
- ४१९ * "एतं सकम्मविरियं, यात्थणं तु पवेदितं * ।
एतो अकम्मविरियं पंडियाणं सुणेह "मे ॥ ९ ॥
- ४२० देविण् बंधेणुमुक्के, सब्वतो छिण्णबंधणे ।
पणोह पावगं कम्मं, सहं कंतति अंतसो ॥ १० ॥
- ४२१ "नेयाउयं सुयक्खातं, उवादाय समीहिंते ।
मुजो मुजो दुहावासं, असुगत्तं तहा तहा ॥ ११ ॥

१. आरंभाय तिउट्टह चूपा० शीपा० । "आरम्भान् त्रिभिः काय-वाग्-मनोभिः आउट्ठीति तिउट्ठति बह्वे जीवे" चू० । "पाळान्तरं वा—आरंभाय तिउ(तिव-प्र०)ट्टह त्रिभिः मनोवाक्यै रारम्भार्थं वर्तते" शी० ॥ २. शी० पु २ विना—समाहरे ख १, २ पु १ ला० । "समा-रमन्ते सेवन्ते" शी० ॥ ३. पणडिम्मत्ता खं० २ पु १ ला० ॥ ४. वा वि खं २ पु १, २ ला० ॥ ५. वेराति खं १ । वेराइं खं २ । वेराणि चू० ॥ ६. जेहिं वेरोहिं कच्चति चूपा० ॥ ७. संपराइग(गं पु १) गियं पु १ ला० । संपरायं नियं पु २ । "संपरागः संसारः,..... निगच्छंति प्राप्नुवन्ति" चू० । "संपरायं गियच्छंतीत्यादि,.....सम्पराया बादरकपायाः । तेभ्य आगतं साम्परायिकम् तद्.....नियच्छंति वृणन्ति" शी० ॥ ८. वत्ता खं १ चू० । "आगो नाम विषय कथायाणां." चू० । "आमदुष्कृतकारिणः स्वपापविधायिनः" शी० ॥ ९. रागदोमं खं २ ॥ १०. वहु खं १ ॥ ११. **इदं भास्ति ख १ ॥ १२. हत्तो पु २ ॥ १३. मी खं २ ॥ १४. दचित्ते खं २ पु १ ला० ॥ १५. बंधणं मुक्के ख २ पु १ ला० ॥ १६. पणोहे चू० शी० विना । "पणोहः...प्रणुय" चू० । "प्रणुय प्रेर्य" शी० ॥ १७. कच्चति खं १ । कच्चति अपणो ॥ अंतयो हवि वा पादः—पु २ । कंउइ अप्पणो शीपा० ॥ १८. नेयाउयं खं १ । "नेयाउयं इत्यादि, नयनशीलो नेता,....मोक्षं प्रति नेतारम्" शी० ॥ १९. हत्ते खं २ ॥

[illegible]

४२९ पाणे यं णांइवातेजा, अदिण्णं पि य णांदिणं ।
सांदिणं ण मुसं वूया, एस धम्मे वुसीमैतो ॥ १९ ॥

४३० अतिक्रमं ति वायाए, मणसा वि ण पत्थए ।
सव्वतो संवुडे दंते, आयाणं मुसमाहरे ॥ २० ॥

४३१ कडं च कजमाणं च, आंगमेसं च पावणं ।
सव्वं तं णाणुजाणंति, आतगुत्ता जिहंदिआ ॥ २१ ॥

४३२ 'जे याऽवुद्धा मंहानागा, 'वीरा' अंसम्मत्तदंसिणी ।
असुद्धं तेसि परकंते, सफलं होइ सव्वसो ॥ २२ ॥

श्लोकस्य स्थाने—आयवट्ठं सुयादायं एयं वीरस्स विरियं सानागाखणिज्जुते उवसंते अणिहे चरे ॥—खं १ । अणु मागं च मायं च सं परिणाय पंडिणं । आयवट्ठं सुयादाय(या खं २) एवं (एयं पु २) वीरस्स वीरियं ॥ सायागाखणिज्जुते उवसंते[ऽ]णिहे चरे ॥—ख २ पु १, २ ला० । अणिहे चरे ॥ पाटान्दरं—पु २ । चूर्णां तु अणु मागं च मायं च त परिणाय पंडिते । सुवं मे हहमेगेहि(ति) एवं(यं) वीरस्स वीरियं ॥ इदंशः श्लोकः । “एकेयाम्, न सर्वेयाम् एतद् धीर्यवनो वीरस्य पंडितवीरियं” जू० । तुलना सू० ४७२, ५३० ॥ १८. इत परम्—अट्टमं विरियं दिमासु जे पाणा तप-यावरा । सव्वथ विरतिं कुत्ता संनिगित्वाणमादितं ॥ इति एकोऽधिकः श्लोकः चूर्णां दयते । तृतीयेऽध्ययने एकादशेऽपि च श्लोकोऽयं वर्तते, दयतां सू० २४४, ५०७ । “अट्टमहे विरियं दिमासु (तिरिय वा-प्र०) जे पाणा तपयावरा । सव्वथ विरतिं(ती-प्र०) कुत्ता मतिनि(णि-प्र०)घ्वाणमादितं ॥” अर्थं च श्लोको न सूत्रादरेषु दृष्टः, टीकायां तु दृष्ट इति कृत्वा लिखितं उक्तानां धेनि” शी० ॥

१. ख खं २ । त पु १ ला० ॥ २. पादिवा' खं १ ॥ ३. नायए खं १ विना । “ण वा अदिण्णादायं आदिण्णा” जू० । “नादवीत” शी० ॥ ४. सानियं खं २ पु १ ला० । “मादियं णाम माया, सादिना योग. सादियोगः, सह आ(सा-प्र०)तिना सातियं” जू० । “सह 'आदिना' मायया वर्तते इति सादिकं समायम्” शी० ॥ ५. 'ममे खं १, २ ला० । 'ममे पु २ । “सुमीमड ति छान्दसत्वाजिहंशा(शोऽ)यस्त्वयम्—वम् (य) नि ज्ञानादीनि, तद्वनो ज्ञानादिमत इत्यर्थः यदिसा सुमीमड ति वदयस्य” शी० ॥ ६. अतिक्रमं ति वायाए खं २ ला० । अट्टमं ति वायाए पु २ । “अतिक्रमं निवायाए.....प्राणानिपातमधिकृत्यापदिश्यते—विषादाए, क्रियः पानयतीति त्रिषात्तः, तद् मनसाऽपि न प्रार्थयेत्” जू० । “अतिक्रमं वीत्यादि, प्राणिनामतिक्रमं.....इत्येवम्भूतमतिक्रमं वाचा मनसाऽपि च न प्रार्थयेत्” शी० ॥ ७. आगमिम्मं खं १ पु २ ॥ ८. जे अवुद्धा खं १ पु २ । जे य वुद्धा पु १ । “जे वावुद्धा (अवुद्धा-प्र०) इत्यादि, ये केचन अवुद्धा” शी० ॥ ९. महामग्गा पु १, २ ला० । “महान्ताय ते नागाय महानागा, नागशब्दः, पूजावचन. ततश्च महापूजा इत्यर्थः” शी० ॥ १०. धीरा खं २ ॥ ११. अयमत्तं खं १ ॥

- ४३३ 'जे य धुद्धा मंहानागा, 'वीरा सम्मतदंसिगो ।
सुद्धं तेसि परक्कनं, अफलं होति सव्वसो ॥ २३ ॥
- ४३४ 'तेमि पि तवोऽमुद्धो, निस्खंता 'जे महांकुला ।
जं नेवउत्ते वियाणंति, न 'सिलोणं 'पेवेदए ॥ २४ ॥
- ५ ४३५ अण्णिडामि पागासि, अप्पं मायेज्ज सुव्वने ।
खंनेऽभिनिच्युडे दंते, 'वीतगेही सदा जते ॥ २५ ॥
- ४३६ आगवोणं समादद्दु, कायं "विउसेज्ज सव्वसो ।
''निनिस्सं परमं णच्चा, आमोस्सोणं परिव्वण्णामि ॥ २६ ॥ नि वेदि ।
- ॥ 'वीरिणं सम्मत्ते । * भेदमभाषयन् मंहानाम् ॥

नवमं अञ्जयणं 'धम्मे'

- ४३७ कतरे धम्मे अंखाते माहणेण मतीमता ।
अंजुं धम्मं अंदातच्चं जिणाणं ते सुणेह मे ॥ १ ॥
- ४३८ माहणा खतिया वेस्सा, चंडाला अंदु बोक्सा ।
एसिया वेसिया मुदा, जे य आरंभणिसिस्ता ॥ २ ॥
- ४३९ परिग्गहे निविट्ठाणं, वेरं तेसिं पवडुई ।
आरंभसंभिया कामा, न ते दुक्खविमोयगा ॥ ३ ॥
- ४४० ओघातक्किमोधातुं नोयओ विसएसिणो ।
अन्ने हरंति तं वित्तं, कम्मि कम्महिं क्वति ॥ ४ ॥
- ४४१ माता पिता ण्हुंसा भाया, भजा पुत्ता य ओरसा ।
णालं ते तेव ताणाए, लुप्पंतस्स सकम्मुणा ॥ ५ ॥

१०

१. अहङ्कारे खं १, २ पु २ ला० । आघाते चू० ॥ २. अञ्जु खं २ । अञ्जे ला० । अंजु धम्मं जहातच्च खं १ । अंजु धम्मे जथा तथा चू० ॥ ३. "अहङ्कारमिति (जहातच्चं मे इति-प्र०) यथाव स्थितं तं मम वधयन् भुण्णु" शी० ॥ ४. जणगा तं सुणेह मे शीपा० । जणगा तं सुणेध म्मे(मे) चूपा० । "आयन्त इति जनाः लोकाः, त एव जनकाः" शी० ॥ ५. वेसा खं २ पु १, २ ला० । "वेसाः" चू० शी० ॥ ६. अदुव बोक्सा खं १ ॥ ७. एसिया खं २ पु १ ला० । "एयन्तीति एयिका मृगलुब्धका हस्तितापसाध" । वैशिका वणिजः "अथवा वेदयाधियो वैशिका." चू० । "एयिका मृगलुब्धका हस्तितापसाध" । वैशिका वणिजः "कलोपजीविन." शी० । "एसिया द(व१)यिता, वैशिका रोगोवर्जिणि" आचू०, "एयिय ति गोठाः" वैश्या वणिजः "आशी० सू० २३६ ॥ ८. पावं तेसिं शी० । वेरं तेसिं शीपा० । तेसिं पावं चू० ॥ ९. ण्हति खं १ ॥ १०. आरंभसंभिया खं २ । आरंभसंभुता चू० । आरंभसंभुता चूपा० । "हिंसादिआरम्भेन" संभुताः, अथवा "आरम्भ एवा सम्मत." चू० । "आरम्भैः सम्यग् मृता सम्मृता" शी० ॥ ११. आघातिं ख २ । आघाते पु १ । १२. माहेउं ख १ विना । माधेतुं चू० । "आघाते मरणम्, तस्मै तत्र वा कृत्यम्, तदायानुम् आधाय कृत्वा" शी० ॥ १३. नायनो विमयेसिणो खं २ पु १ ला० ॥ १४. "कर्मा तद् कर्माऽऽशय" "तत्त्वमकल-मन्येति" चू०, एतदनुसारेण कम्मि कम्माऽऽय एयति ईदृश पाठोऽपि चू० सम्मतो भवेत् ॥ १५. ण्हउमा पु १, २ ॥ १६. तव ताणाए पु २ । मम ताणाए चू० तथा उत्तराध्ययनसूत्रे । "णालं ते तव ताणाए वा सरणाए वा"—आचा० सू० ६४, ६६, ६७, ६९ । उत्तराध्य-यनसूत्रेऽक्षरतः श्लोकोऽयं विद्यते ६।३ ॥

- ४४२ परमदं मोडाए, परमदंशुसुखनिने ।
निम्नो निम्नो, चो निम्न निम्ननिने ॥ ६ ॥
- ४४३ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ ७ ॥
- ४४४ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ ८ ॥
- ४४५ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ ९ ॥
- ४४६ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ १० ॥
- ४४७ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ ११ ॥
- ४४८ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ १२ ॥
- ४४९ निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ १३ ॥
- ४५० निम्न निने च पुने च, परमदंशुसुखनिने ।
निम्न निने मोने निम्नो निम्नो ॥ १४ ॥

- ४५० उद्देसियं कैतगडं, पामिच्चं चेव आहडं ।
पूतिं अणेसणिजं च, तं विजं परिजाणिया ॥ १४ ॥
- ४५१ आसुणिमक्खिराणं च, गिद्धुवघायकम्मगं ।
उच्छोलणं च वेक्कं च, तं विजं परिजाणिया ॥ १५ ॥
- ४५२ संपमारी कयकिरिओ, पसिणायतणानि य ।
सागारिपिडं च, तं विजं परिजाणिया ॥ १६ ॥
- ४५३ अट्टापदं ण सिक्खेज्जा, वेधादीयं च णो वदे ।
इत्यकम्मं विवादं च, तं विजं परिजाणिया ॥ १७ ॥
- ४५४ पोंणहाओ यं छत्तं च, णालियं वालैवीयणं ।
परकिरियं अन्नमन्नं च, तं विजं परिजाणिया ॥ १८ ॥
- ४५५ उच्चारं पासवणं, हरितेसु ण करे मुणी ।
वियडेण यो वि सौहट्टु, णायमेज कयाई वि ॥ १९ ॥
- ४५६ परमत्ते अन्नपाणं च, ण भुंजेज कयाइ वि ।
पंवत्थमचेले वि, तं विजं परिजाणिया ॥ २० ॥

१. कीयकडं स २ पु १ । कीयकडं पु २ ला० । कीयकडं चू० ॥ २. पृथं वेप्पं स २ पु १, २ ॥
३. आसुणियमं चू० ॥ ४. गिद्धुवघायं ला० । गेद्धुवघायकम्मवं स १ । “मेविः याप्राभ्यन्तरे
वा वम्भुनि, उपोस्रातकर्म णाम परोपणान्” चू० । “गृदिं गार्थं ... उपघातकर्म पराप-
क्रिया” शी० ॥ ५. कहेण तं चू० (?) ॥ ६. इत्यतां मू० १३८ । संपमारी य कयं पु १
ला० । “संपमारी ... संपसारणे णाम अमंजताणं अमंजमवज्जेसु साम छदेनि उवदेस वा”
चू० । “अपिच-संपमारिच इत्यादि, अमंयतैः सार्धं सम्प्रसारण पयस्सिचनं ‘परिहरेत्’ इति
वाक्येणः” शी० ॥ ७. कयकरीओ स १ । कयकिरीते स २ पु १ ला० । “कतकिरिण् ...”,
कयकिरिओ णाम जो हि असंजयाण किञ्चिदारभं हून् प्रशंसति” चू० । “कयकिरिओ णाम
कृत्वा घोमना गृहकरणदिक्का क्रिया येन स कृतक्रिय इत्येवमप्यमानुष्ठानप्रशंसनम्” शी० ॥
८. पासणियां चू० । “पासणिओ णाम यः प्रथं छंदति” चू० । “प्रथस्य आदर्शप्रश्नादे-
आयतनम् आविष्करणं वचनम्, यथाविकसितप्रश्ननिर्णयनानि वा धम्मायतनानि” शी० । इत्यतां
मू० १३८ ॥ ९, १३. जाणिना स १ । जाणिना स २ । ला० ॥ १०. पाइणाओ स १ ।
उवाइणाड छत्तं च चू० ॥ ११. अ स २ पु १ ला० ॥ १२. धीयणी स १, २ पु १ ला० ।
“अपत्रनकम्” शी० ॥ १४. यावि स १ ॥ १५. संहट्टु स २ पु १, २ ला० ॥ १६. नायमेज
ला० ॥ १७. कदादि वि स २ पु १ ला० । कयइ रि पु २ ॥ १८. परपत्ते अण्ण-पाणं तु चू० ।
१९. च नास्ति स २ ॥ २०. परमत्थं स २ पु २ । परवत्थं च अचेले वि चू० ॥
घ. १

मृगगङ्गापुच्छे पद्मे मृगमन्त्रे

[मृ०]

४५७ आसंदी पलियंके य, 'मिसिजं च गिहंतरे ।
'संपुच्छणं च, सरणं च तं विजं परिजाणिया ॥ २१ ॥

४५८ जंसं कितिं मिलोगं च, जा य वंदणपूयणा ।
सव्वेलोयंसि जे कामा, तं विजं परिजाणिया ॥ २२ ॥

४५९ 'जेणेहं णिव्वदे भिक्खू, अन्न-पाणं तद्दाविहं ।
अणुप्पदाणमच्चेसिं, तं विजं परिजाणिया ॥ २३ ॥

४६० एवं उदाहु निगंथे, महावीरे महामुणी ।
अणंतणाणदंसी से, धम्मं 'देसितव'ं सुतं ॥ २४ ॥

४६१ भासमाणो न भासेज्जा, 'णेय वंफेज मम्मयं ।
मातिट्ठाणं विवजेज्जा, अणुविति 'वियागरे ॥ २५ ॥

१० ४६२ तंत्थिमा ततिया भासा, जं वेदिताडणुंतप्पती ।
'जं छन्नं तं न वत्तव्वं, एसा भाणा नियंठिया ॥ २६ ॥

४६३ होलावायं सहीवायं, 'गोतावायं च नो वदे ।
तुमं तुमं ति अमणुणं, सव्वसो तं ण वत्तए ॥ २७ ॥

१. पलियंके या ११ । पलियंके च चू० ॥ २. मिसिजं रं ११ । "गिहंतरेजं च वहेज्जा" चू० । "एदरयान्तर्मन्थे एदयोवा मध्ये निपया वाऽऽसने वा" शी० ॥ ३. प्रतिपु पात्र — समुच्छणं च सरणं च रं ११ । संपुच्छणं सरणं वा रं २ पु १, २ ला० । संपुच्छणं च सरणं वा चू० । "कुशलादिमच्छनम् आत्मीयसारीतावयवपुच्छन वा, तथा पूर्वैरिति मरणं सेवेयं तरे विद्वान्" शी० ॥ ४. जंसं कितिं मं २ पु १, २ । जयकितिं चू० ॥ ५. 'लोयंसि मं ११ । 'लोयंसि पु १ ॥ ६. जेणेहि पु १ । जिणेहि मं २ । जेणिह मं १ । जेणिह चू० ॥ ७. अणुप्पदाणं मं ११ । चूर्णी * एतत्तरयाने सीलमने अभीले वा तेमि दाणं विवज्जए इति पाठो व्याख्याते ॥ ८. उदाहु मं ११ । ९. देविस्स सया मं ११ । १०. जेय व्ववेज्ज मं ११ । जे व्ववेज्ज पु १ । जो स व्ववेज्ज चू० ॥ ११. मामयं पु १ ला० शीया० । मम्मयं । मायट्ठाणं च मवेज्ज, चू० ॥ १२. अणुवीय मं २, पु १, २ ला० ॥ १३. "अनुविनय बाहरे" चू० । "दाण विवज्ज वचनमुदाहरे" शी०, एतदनुसारेण उदाहरे इत्यपि पाठः शी० । मम्मये मं ११ । १४. "संजिना तथिया भाया" मिलोगो । मम्मयं विद्वन्ते, तथिजा नम तथ्या मं ११ । १५. "संजिना तथिया भाया" शी० ॥ १५. सिदिता च दिवा मं ११ । चूर्णा १३ ॥ १६. 'मम्मयं पु १ । 'मृगमन्त्रे' चू० । "छन्नं ति अणु द्विग्वयम् । एत द्विग्वयम्, दं द्विग्वयं तत्र वगम्यम्" चू० । "छन्नं ति अणु द्विग्वयम् । चूर्णा १३ ॥ १७. मोदव्वं चू०, मोदव्वं चू० ।

- ६४ अकुसीले सया भिक्खू, णो य संसग्गियं भए ।
सुहुरूवा तत्थुवस्सग्गा पैडिबुज्जेज्ज ते विदू ॥ २८ ॥
- ६५ णण्णत्थ अंतराएणं, परगेहे ण णिसीयए ।
गोमकुमारियं किट्ठं, नातिवेलं हसे मुणी ॥ २९ ॥
- ६६ अणुस्सुओ उरालेसु, जयमाणो पैरिव्वए ।
चरियाए अण्णमतो, पुट्ठो तत्थऽहियासते ॥ ३० ॥
- ६७ इम्ममाणो न कुप्पेजा, बुद्धमाणो न संजले ।
सुमाणो अहियासेजा, ण य कोलाहलं करे ॥ ३१ ॥
- ६८ लंदे कामे ण पत्थेजा, विवेगे ऐंसमाहिए ।
ओरियाईं सिक्खेजा, बुद्धाणं अंतिए सया ॥ ३२ ॥
- ६९ सुस्ससमोणो उवासेजा, सुण्णं सुतवस्सियं ।
वीरा जे अत्तपण्णेसी, "वित्तिमंता" जित्तिदिया ॥ ३३ ॥
- ७० गिहे दीवमैपस्संता, पुरिसादाणिया नरा ।
ते वीरा वंघणुमुक्का, नायकंखंति जीवितं ॥ ३४ ॥

‘सोलवाओ प्रियभाय इव’ ख० ॥ २१. अपट्ठिण्णे ख० । “अपट्ठिण्णे माम् साधुरेव” ख० ॥ २२. वत्ते तं १ । वए ला० । “ण वत्तए सर्वस्सन्न ब्रूयात्” ख० । “तत् साधूनां वत्तं न वर्तत इति” शी० ॥

१. नेत्र ख २ पु १ ला० ॥ २. भये खं १ ख० ॥ ३. परिबुं खं १ ॥ ४. णण्णत्थंतरातेणं खं २ पु १ ला० । मत्तं अंतराएण पु २ ॥ ५. गामं कु० खं १ ॥ ६. अणिसिम्भो शीपा० । अणिसिम्भो उरालेहिं अपमणो परिव्वए । चरियाए अण्णमतो पुट्ठो सम्माधियाएण ॥ ख० ॥ ७. परिव्वत्ते तं १, २ पु १ ला० ॥ ८. चरियाय ख १ ॥ ९. लंभीकामे ख० शीपा० ॥ १०. तेममो ख २ पु १ । “एव भाव विवेगो आण्णायो भवति” ख०, “एवं च कुर्वतो भावविवेक आण्णायो” शी०, एतदनुसारेण ‘विवेगे एवमाहिते’ इति पाठ ख० शी० सम्मतो भाति ॥ ११. आयरियाईं खं २ पु १, २ ला० ख० शीपा० । “आयरियाईं सेवेज (मिक्खेजा) आचरणीयानि आयरियव्वानि दुविवाए वि सिक्खाए” ख० । “आर्याणि आर्याणां कर्तव्यानि...यदिवा आचर्याणि...आचरणीयानि” शी० ॥ १२. बुद्धाणं अनियं सदा ख २ पु १ ला० । बुद्धाणं अंतिए मियत्तं १ । “वेत्तामंतिगे ? सुबुद्धाणं, सुबुद्धा सुबुद्धा गणधराया, यथा यदाकालमचार्या भवन्ति” ख०, एतदनुसारेण सुबुद्धाणंतिगे सदा (यथा ?) इति पाठ ख० सम्मतो भाति ॥ १३. ‘माणो वामेजा खं २ पु १, २ । ‘माणो वामेजा सुपथं पु २ । “मुस्सय-माणो उवेहेज्ज (उवासेज्ज)० सिल्लोमी । श्रोत्रमिच्छा शुध्वा...तथेव उपासि(सी)न सुण्णं” ख० ॥ १४. चित्तीं खं २ पु १ ला० ॥ १५. जित्तेदिया ला० ॥ १६. ‘मपासंज ख १ ला० ॥

४७१ अगिदे सर-शमेमु, आरंभेमु अगिस्मिते ।
मंयेनं मंमयार्त्तनं, जमेनं लवितं षहुं ॥ ३५ ॥

४७२ अतिमानं च मयं च, तं परिणाय पंडिते ।
गारवाणि य मय्यानि, निज्याने मंशु, मुनि ॥ ३६ ॥ नि धेनि

॥ धम्मो धम्मनो । नयममप्ययनं ममानम् ॥

दसमं अञ्जयणं 'समाही'

- ४७३ आपं मेइमं अणुवीति धम्मं, अंजू समाहिं तमिणं सुणेइ ।
अपडिण्णे भिक्खु तुं समादिपत्ते, अणिपाणभूतेसु परियेएजा ॥ १ ॥
- ४७४ उट्ठं अहे य तिरियं दिसासु, तमा र्यं जे यावर जे य पाणा । ५
हर्येहि पाएहि य "संजमेत्ता, अदिण्णमत्तेसु र्यं नो गहेत्ता ॥ २ ॥
- ४७५ सुंअक्खातधम्मे विनिगिच्छतिण्णे, एहे चरे आयतुले पैयासु ।
आयं न कुत्ता इह जीवियट्ठी, चयं न कुत्ता सुतवस्सि भिक्खु ॥ ३ ॥
- ४७६ सच्चिदियंअभिनिव्वुडे पयासु, चरे सुणी सच्चतां विप्पमुक्के ।
पासाहि पाणे य पुटो "वि सत्ते, ठुंक्खेण अट्टे पैरिपच्चाणे ॥ ४ ॥ १०
- ४७७ एतेसु चाळे य पकुच्चमाणे, आवट्ठी कम्मसु पावणसु ।
अतिवातनो कीरति पावकम्मं, "निउजमाणे उं करेति कम्मं ॥ ५ ॥
- ४७८ आदीणंभोई वि करेति पावं, मंता तुं एगंतममाहिमोहु ।
सुद्धे मैमाहीय रत्ते विवेगे, पाणातिपाता विरत्ते "ठितप्पा ॥ ६ ॥

१. मइ(ति वू०)मं मणुवीति सं १ वू० । मइमं अणुवीति(वीइ पु २) ख २ पु २ । "आपं मइ(ई-अ०)ममिन्वादि" शी० ॥ २. अंजू समाहिं तमिणं सुं वू० । "तथिक्कमिति तप्पम्" वू० ॥ ३. अपडिण्णं सं १, पु २ । अरडिण पु १ ॥ ४. उ पु २ ला० वू० । तु मारिण ए २ पु १ ॥ ५. अणिदाणि" सं १ । अणिपाणभूते सुपरि० शीपा० । अणिदानभूते [सु]परि० वू० । अणिदानभूतेसु परि० वूपा० ॥ ६. वएजा सं १ ला० ॥ ७. अहे सं सं २ पु १ । अहे व ला० ॥ अवे वा वू० । एरयत्तं वू० ५.९३ ॥ ८. व र्वं १ ॥ ९. पातेहि वं २ पु १ ला० ॥ १०. संजमिणा सं १ पु २ । संजमेयो वू० ॥ ११. अ णो गहेत्ता सं १ ॥ १२. सुयक्खायधम्मे सं १ विना । सुयक्खायधम्मे विनिगिच्छतिण्णे वू० । "सुयक्खायधम्मे इत्यादि" शी० ॥ १३. पदामु रा १ । पयामु वू० ॥ १४. "वनिव्वुडे सं १ वू० । "सत्ताणिइन्द्रियाणि.....तेरभिनिश्रितः" शी० ॥ १५. विसण्णे वूपा० । विमंते वूपा० ॥ १६. ठुक्खदिवा अट्टे (हितट्टे?) वूपा० ॥ १७. परितप्पमाणे वू० ॥ १८. एतेसु बत्ते सु वू० । एवं तु चाळे वूपा० शीपा० ॥ १९. आवट्ठी वूपा० शीपा० ॥ २०. कम्महिं पावणहिं वू० ॥ २१. निउजमाणे सं १ । २२. वि पु २ विना । "सुगन्दाद् मृदावाद् च कुर्वन्" शी० ॥ २३. णमोती ख १ । णविती शी०, णमोई शीपा० ॥ २४. उ सं १ विना । हु वू० ॥ २५. माहु सं १ ॥ २६. समाहीति सं १ । समाहीइ पु १, २ । समावीय वू० ॥ २७. ठितप्पा(वी ?) वू० । "पाठान्तरं वा—ठियच्चि(वी प्र०) ति.....रियत्ताचिः" शी० ॥

- ४७९ सखं जगं तूं समयाणुपेही, पियमपियं कस्सइ नो करेजा ।
उट्ठाय दीणे तु पुणो विसण्णे, संपूयणं चेव सिलोयकामी ॥ ७ ॥
- ४८० औहाकडं चेव निकाममीणे, निकामसारी य विसण्णमेसी ।
इत्थीसु सँत्ते य पुढो य बाले, परिग्गहं चेव पैकुव्वमाणे ॥ ८ ॥
- ५ ४८१ वेराणुगिद्धे णिचयं करेति, इतो चुते "से दुँहमइदुग्गं ।
तम्हा तु मेधावि समिक्ख धम्मं, चरे मुणी सखतो विण्मुक्के ॥ ९ ॥
- ४८२ औयं न कुञ्जा इँह जीवितट्ठी, असज्जमाणो ये परिव्वएज्जा ।
णिसम्ममासी य विणीय गिद्धि, हिंसणितं वा ण कहं करेजा ॥ १० ॥
- ४८३ औहाकडं वा णं णिकामएज्जा, णिकामयंतं ये ण संयवेजा ।
१० धुणे उरालं अणुवेहमाणे, चेवाण सँयं अणपेक्खमाणे ॥ ११ ॥

१. तु सं १। "सखं जगं तू (तु प्र०) इत्यादि" शी० ॥ २. दीणो य पुणो विसण्णो सं
३ पु १, २ सा० ॥ ३. अहा' सं १। अवा' सू० । "आधाय कडं अहाकडं" सू० ।
"आहाकडं चेव इत्यादि, गाभूताधाय उरित्य कृतं निपादितमाधाकृतमाधाकर्मव्ययः" शी० ॥
४. णियाममीणे सू० । "अधिकं कामयते, निकामयते प्रार्थयतीत्यर्थः, अथवा णियामा
गिमंता, ओं न गिमंतं गेह्णति सो गियायमीणे" सू० । "निकाममन्यये यः प्रार्थयते न
निकाममणिगुणयते" शी० ॥ ५. नियामवार्ता य वि० सं २ पु २ शी० । "निकामसारी वि० सा० ।
"अपहृष्टमदीनि गिकासां सरति धमइ" सू० । "निकाममन्यये.....संति चरति वा"
शी० ॥ ६. इत्थी' सू० ॥ ७. सण्णे पु १ ॥ ८. ममायमाणे सू० ॥ ९. आरेमयणो जि० सं १ पु
१ शी० । आरेमयणा गियं करेति सू० । "आरेमयणा पवरेति संगं" [सू० ६२] "चामे
हिंसा गिक्ख करेति" [सू० ११३] इति आवागम्यते ॥ १०. से मारितं सं १ ॥ ११. "मइ"
सा० । "वर्गवदपरेण अट्टविधकम्मगिचयं करेति, इहलोक एव च अगमादिदुइहा" (१)
अइ" सू० । "दु न मर्यादितानामन्यायान् अवेगः परमार्थेनो दुरा विपये दुरणारम्" शी० ॥
१२. उट्ठा य पुज्जा सू० शी० । आर्यं ण कुञ्जा सू० ॥ १३. "इहजीविनं नाम कामभोग-
सुखं विनियमं" सू० । "इह अस्मिन् संगारे अमयमरीविनाथी" शी० ॥ १४. सू० भिजा
य वरिण्डेइहा सं १ । य वरिण्डेइहा पु २ । व परिव्वेज्जा सं २ पु १ सा० ॥ १५. विणीयवार्ता
सं २ पु १ सा० । विणीयवार्ता सं १ । विणीयवार्ता सू० । "वृक्षवार्ताय प्रेती विनीता वयं न
अवा' सं १ ॥ १६. "इँह" विनीय अनीय" शी० ॥ १७. अइ' पु २ ॥ १८. य
सं १ ॥ १९. "मरेजा सं २ पु १ सा० ॥ २०. अ सं २ पु १ सा० ॥ २१. अणुने इ पु २-
अणुने सा० पु २ । अणुने (वि सं २) अणुने पु १ सं २ सू० । "इहलं नाम भेदादि
इहलं २१ इहलं पु २ । अणुने अणुने इति अहं इति इति इति अणुने न अणुने
इति अणुने अणुने, अणुने अणुने अणुने अणुने, अणुने अणुने अणुने अणुने" सू० ।
"अणुने अणुने अणुने" १० ॥ २२. वेवा य सू० ॥ २३. सँयं सं २ पु १ सू० ।
"अणुने अणुने अणुने" सू० । "इह अणुने, न अणुने" शी० ॥

- ४८४ एगत्तमेव अभिपत्त्यएजा, एवं प्रमोक्खो ण मुसं ति पास ।
एसप्पमोक्खो अमुसे वरे वी अकोहणे सच्चरते तवस्सी ॥ १२ ॥
- ४८५ इत्थीसु यो आरत मेहुणा उ, परिगहं चैव अकुच्चमाणे ।
उच्चावणसु विसणसु तौंई, "णिस्संसयं भिक्खु समादिपत्ते ॥ १३ ॥
- ४८६ अरतिं रतिं च अभिमूय भिक्खु, तैणाइफासं तह सीतफासं ।
उँणहं च दंसं च दियासँएजा, सुँम्मि च दुम्मि च तितिकखँएजा ॥ १४ ॥
- ४८७ गुत्तो वेँईए य समादिपत्ते, 'लेसं समाहँट्टुं परिव्वएजा ।
गिहं न छाए ण वि छोवएजा, 'संमिस्समावं पजहे पैयासु ॥ १५ ॥
- ४८८ जे "केइ लोगंसि उ अकिरियाया, अण्णेण पुट्ठा धुतमाँदिसंति ।
आरंभसत्ता गडिता य लोए, धम्मं न याणंति विमोअखहेउं ॥ १६ ॥

२३. अणुपेहमाणे खं २ पु १, २ । "धोतामि.....अनपेक्षमाणं धुनीहीति वर्तते" चू० ।
"याचितीपरणवदनपेक्ष(मुपेक्ष-प्र०)माणं शरीरकं धुनीयादिनि सम्बन्धः" शी० । दस्यता
पृ० ८६ टि० २० ॥

१ एगत्तमेवं पु १, २ ला० । एगत्तमेवं खं २ । "एगत्त(गत्त)मेवेत्यादि" शी० ॥ २. एतं
चू० । "एतं एकत्वम्" चू० ॥ ३. 'वखे ण खं १ चू० ॥ ४. उवरे चू० । "अय चापर-
प्रमोक्षक इति" चू० । तथा वरो(परो प्र०, उवरो-प्र०)ऽपि प्रधानोऽपि अयमेव, ... एष
एव प्रमोक्ष. अमृषा सत्यो वरः प्रधानश्च वर्तत इति" शी० ॥ ५. या ख २ पु १, २ ला० चू० ।
आखं १ । "निविहाओ इत्थिगाओ न रतः अरत." चू० । "इत्थीसु इत्यादि, " स्त्रीषु..... यत
मैयुनम्.....तस्माद् आ समन्ताद्, न रतः अरतो निवृत्त इत्यर्थः, तुदाभ्दान् प्राणातिपातादि-
निवृत्तश्च" शी० ॥ ६. मेहुणे उ ख २ पु २ ला० । मेहुणाओ खं १ । मेहुणे था चू० । दस्यतासु परितमे
टिप्पणम् ॥ ७. गहं खं १ ॥ ८. अमायमीणे चू० ॥ ९. उच्चावनेसु ख २ पु १, २ ला० ॥
उच्चावएहिं विमपहिं चू० ॥ १०. तानी खं १, २ पु १ । तानी ला० । "आयन इति आता"
चू० । "आदी" शी० । ११. ण संमय ख १ चू० शीपा० । "न संश्रयमानः, असश्रयमान
एव च विषयान्" चू० । "नि संशयं.....भिक्षुसमाधिं प्राप्तो भवति उच्चावचेषु
वा विषयेषु..... न संशयं याति" शी० ॥ १२. तणातिफासं खं २ पु १ ला० । तणादिफास
चू० ॥ १३. तेउं च ख १ । तेउं च सई च चू० ॥ १४. 'सवेज्जा खं २ पु १ ला० ॥
१५. सुहिं च खं १ ॥ १६. एया खं २ ॥ १७. वनीए खं १ ॥ १८. लिस्सं खं २ पु १,
२ ला० ॥ १९. हिट्ठु खं १ ॥ २०. छावणिज्जा खं १ । छावणज्जा चू० ॥ २१. संमिस्सिमावं
ख १ चू० शीपा० ॥ २२. पत्तासु ख० १ ॥ २३. केति लोगंसि अकिं खं १ । केइ लोगंसि
पु अकिं चू० ॥ २४. 'मादियंति चू० । "धुनं नाम वैराग्यम्, धुनमादियति धुन पश्यसेन्नि"
चू० । "धूने मोक्षसद्भावमादिशन्ति प्रतिपादयन्ति" शी० ॥

- ४८९ पुढो य छेदा इह माणवा उ, किरियाकिरीणं च पुढो य वायं ।
जौयस्स बालस्स पकुच्च देहं, पवहुँती वेरमसंजतस्स ॥ १७ ॥
- ४९० आउक्खयं 'चेव अबुज्जमाणे, मँमाति से साहसकारि मंदे ।
अहो य रातो परितप्पमाणे, अँट्टे सुमूढे अँजरामरे' व्व ॥ १८ ॥
- ४९१ जैहाहि वित्तं पसवो य सव्वे, जे वांधवा जे य 'पिता य मित्ता ।
लालप्पती 'सो वि य एह माँहं, अन्ने जणा तं सि हरन्ति' वित्तं ॥ १९ ॥
- ४९२ सीहं जहा लुँदमिगा चरंता, दूरे चरंती परिसंक्रमाणा ।
एवं तु मेधावि समिक्ख धम्मं, 'दूरेण पावं परिवज्जएजा ॥ २० ॥
- ४९३ संबुज्जमाणि तु णरे मतीमं, पाँचातो अप्पाण 'निवट्टएजा ।
हिंसप्पसूतीं दुहाइं मंता, वेरौणुबंधीणि महम्मयाणि ॥ २१ ॥
- ४९४ मुसं न वूया मुणि अँत्तगामी, णिव्वाणमेयं कसिणं सँमाहि ।
सयं न कुजा न 'वि कारवेजा, 'कँरंतमन्नं पि य नाणुजाणे ॥ २२ ॥

१. तेवि पुढो छंदा माणवाणं किरिया-उकिरियाण च पुढो वातं । सू० ॥ २. माणवाणो किं
सं २ पु १ ला० । "पुरवधारणे" शी० ॥ ३. पुढो य वायं खं १ ॥ ४. जानाण बालस्स
पगम्भणाए धूपा० । "जानानामिति गर्भपाकान्निष्ठानाम्, प्रगम्भं नाम धार्ढ्यम्" सू० ।
"पाटान्तरे वा-जाया[ए-मु०] बालस्स पगम्भणाए, बालस्स" * या जाना प्रगम्भता धार्ढ्यं
तया प्रगम्भतया वेरमेव प्रवर्धते " शी० ॥ ५. "हुते सू० ॥ ६. वेरम" खं १ ॥ ७. ममाते साइं
सं १ । "ममाइ हि ममाइ" "महस्सयाइ हिगादीनि बरोति मन्दमिति मन्दः" सू०, एतद
नुगारेण ममाइ[सि] महस्सकारी मंदे इति सू० सम्मतः पाठो भानि । "ममाइ हि ममत्ववान्
.....मन्त् भठ- सादमे क्तुं शीलमस्येति साह्यकारीति" शी० ॥ ८. त रातो परिं सं १ ।
च रातो य परिं सू० ॥ ९. सू० शी० पिता-अट्टे ॥ १, २ पु १, २ ॥ १०. अयसं पु १ सं १ ।
अदरा सं २ ॥ ११ पु २ सं १ पिता- मरि इव सं २ पु १ ला० । "मरे वा सं १ ॥ १२. जयाप
विसे पवतो य मय्ये सू० । जयाप हि त्यक्त्वा" सू० ॥ १३. पिता नि मित्ता सं १ ॥ १४. से सं १ ।
"ते वि सग्गे लज्जापवता धंगमुवेवि, धंगं मंगार" सू०, एतदनुगारेण ते वि उवेवि धंगं सू० ।
"तद्वेज्जयध मंजमुवेवि शी०, एतदनुगारेण सो वि उवेवि(१)मोदं इत्यपि मरे ॥ १५. लिं
सं १ ॥ १६. मुग्गिसा खंण दूरेण खं सू० । "दूरेण परिक्रय्य खरणि" शी० ॥ १७. पाकाणि
दूरेण विचज्जएजा सू० ॥ १८. माणो य सू० ॥ १९. पावा खं सं १ ॥ २०. णिवट्टं
सं २ पु १ ला० ॥ २१. ताणि दुहाइ मत्ता सू० । "मत्ता (मत्ता २) मतिमानात्मानं पणार्त्त
वनेद्वेदि" इति ॥ २२. णेव्वज्जमूते च परिक्रयएजा सू० । "पाटान्तरे वा-निष्पण्णभूए वा-
मु०) परिक्रयएजा" यवा दिताद्वेदिएव साणुजाणे परि मजे" शी० ॥ २३.
खल्लन्ती जेव्वा सं १ । खल्लन्ती सू० । "अयमपि अयमकार्त्त" सू० । "माणो मोदमाणि,
मज्जा" ॥ २४. ० ० ०. मज्जा सं १ । "एव विवर्त्तं मज्जाविवर्त्तनं कसिण इति संपूर्ण" सू०.

- ४९५ सुद्धे सिया जाए न दूसएजा, अमुच्छिते ण य अञ्जोववण्णे ।
धितिमं विमुक्के ण य पूयण्ही, न सिलोयकामी य परिच्वएजा ॥ २३ ॥
- ४९६ निक्खम्म गेहाउ निरावकंखी, कायं विओसज नियाणछिण्णे ।
नो जीवितं नो मरणाभिकंखी, चरेज भिक्खू बैलया विमुक्के ॥ २४ ॥
ति वेमि । ५

॥ समाही सम्मत्ता । दशममध्ययनं समाप्तम् ॥

एतदनुसारेण निष्ठागमेवं कसिणो समाही इत्यपि चू० सम्मत पाठः सम्भाव्यते । “एतदेव
“...हृत्स्नं संपूर्णं भावममार्थि निर्वाणं चाहुः” शी० ॥ २५. य खं २ पु १, २ ला० चू०
“नाप्यपरेण कारयेत्” शी० ॥ २६. करंत्तं चू० ॥

१. “सुद्धेमिया जायण तूयएजा” इति च । सुद्धेमिया जादओलद्ध एमणिजं च, अथवा सुद्ध
अलेवकं एमणिजं अहासोहीए हु तूयएजा अमुच्छितो अणञ्जोववण्णो... धितिमं
विप्पमुक्के” चू० । “सुद्धे निर्दोषे स्यात् कदाचित् जाने प्राप्ते पिण्डे सति साधू राग द्वेषाभ्यां
न दूषयेत्... अमुच्छितः... तथा अनञ्जयपत्रः” शी० ॥ २. गामी खं २ पु १, २ ला०
शी० । “सिलोणो ण कामेजा” चू० । “श्लोकः श्यावा कीर्तिः, न तद्गामी न तद्भिलाषुक्ः”
शी० ॥ ३. विमोमेज ला० । विउसेज खं १, २ पु १ । विउसिज पु २ । “विसेसेण
वत्सूय विमोमेज” चू० । “व्युत्सूय” शी० । तुलना-आत्ता० सू० ४८२ ॥ ४. तुलना
सू० ५५६, ५७९ ॥ ५. बलयाविमुक्के चू० । “बलय इति माया, तथा च(वि)मुक्तः” चू० ।
“बलयण् ससारबलयात् कर्मबन्धनाद्वा विप्रमुक्तः” शी० । इदयता सू० ५५६, ५७९ ॥
६. ** एतत्स्थाने—समाही दशममध्ययनं पु १ । समाध्यास्य दशममध्ययनम् पु २ ।
समाही समत्ता खं १ ॥

- ४८९ पुढो य छंदा इह मांणवा उ, किरियाकिरीणं च पुढो य वायं ।
जायस्स षालस्स पकुव्व देहं, पवड्ढती वेरमसंजतस्स ॥ १७ ॥
- ४९० आउकखयं चैव अबुज्झमाणे, ममाति से साहसकरि मंदे ।
अहो य रातो परितप्पमाणे, अंटे सुमूढं अंजरामरे व्य ॥ १८ ॥
- ४९१ जेंदाहि वित्तं पसवो य सज्जे, जे बांधवा जे य पिता य मिता ।
लालप्पती सो वि य एइ मोहं, अत्ते जणा तं सि हरंति वित्तं ॥ १९ ॥
- ४९२ मीहं जहा सुंदमिगा चरंता, दूरे चरंती परिमंक्कमाणा ।
एवं तु मेधावि ममिक्ख धम्मं, देरेण पावं परिवज्जएवा ॥ २० ॥
- ४९३ मंभुज्झमांणे तु णं मतीमं, पोंवातो अप्पाण निवट्ठएवा ।
दिग्गमत्तोऽं दुहाइं मंता, वेरीणुमंभीणि मदम्मपाणि ॥ २१ ॥
- ४९४ सुयं न वृथा मुनि अंतगामी, णिव्याणमेयं कमिणं मेमादि ।
मयं न कुत्ता न रि कारेणा, कंरितमत्तं पि य नाणुजाणे ॥ २२ ॥

१. पुढो य छंदा इह मांणवा उ, किरियाकिरीणं च पुढो य वायं । सू० ॥ २. माणवाणे जि
३. पुढो य वायं मे ॥ ४. जाणान् कल्ल
५. पुढो य वायं मे ॥ ६. पुढो य वायं मे ॥ ७. पुढो य वायं मे ॥ ८. पुढो य वायं मे ॥ ९. पुढो य वायं मे ॥ १०. पुढो य वायं मे ॥ ११. पुढो य वायं मे ॥ १२. पुढो य वायं मे ॥ १३. पुढो य वायं मे ॥ १४. पुढो य वायं मे ॥ १५. पुढो य वायं मे ॥ १६. पुढो य वायं मे ॥ १७. पुढो य वायं मे ॥ १८. पुढो य वायं मे ॥ १९. पुढो य वायं मे ॥ २०. पुढो य वायं मे ॥ २१. पुढो य वायं मे ॥ २२. पुढो य वायं मे ॥ २३. पुढो य वायं मे ॥ २४. पुढो य वायं मे ॥ २५. पुढो य वायं मे ॥ २६. पुढो य वायं मे ॥ २७. पुढो य वायं मे ॥ २८. पुढो य वायं मे ॥ २९. पुढो य वायं मे ॥ ३०. पुढो य वायं मे ॥ ३१. पुढो य वायं मे ॥ ३२. पुढो य वायं मे ॥ ३३. पुढो य वायं मे ॥ ३४. पुढो य वायं मे ॥ ३५. पुढो य वायं मे ॥ ३६. पुढो य वायं मे ॥ ३७. पुढो य वायं मे ॥ ३८. पुढो य वायं मे ॥ ३९. पुढो य वायं मे ॥ ४०. पुढो य वायं मे ॥ ४१. पुढो य वायं मे ॥ ४२. पुढो य वायं मे ॥ ४३. पुढो य वायं मे ॥ ४४. पुढो य वायं मे ॥ ४५. पुढो य वायं मे ॥ ४६. पुढो य वायं मे ॥ ४७. पुढो य वायं मे ॥ ४८. पुढो य वायं मे ॥ ४९. पुढो य वायं मे ॥ ५०. पुढो य वायं मे ॥ ५१. पुढो य वायं मे ॥ ५२. पुढो य वायं मे ॥ ५३. पुढो य वायं मे ॥ ५४. पुढो य वायं मे ॥ ५५. पुढो य वायं मे ॥ ५६. पुढो य वायं मे ॥ ५७. पुढो य वायं मे ॥ ५८. पुढो य वायं मे ॥ ५९. पुढो य वायं मे ॥ ६०. पुढो य वायं मे ॥ ६१. पुढो य वायं मे ॥ ६२. पुढो य वायं मे ॥ ६३. पुढो य वायं मे ॥ ६४. पुढो य वायं मे ॥ ६५. पुढो य वायं मे ॥ ६६. पुढो य वायं मे ॥ ६७. पुढो य वायं मे ॥ ६८. पुढो य वायं मे ॥ ६९. पुढो य वायं मे ॥ ७०. पुढो य वायं मे ॥ ७१. पुढो य वायं मे ॥ ७२. पुढो य वायं मे ॥ ७३. पुढो य वायं मे ॥ ७४. पुढो य वायं मे ॥ ७५. पुढो य वायं मे ॥ ७६. पुढो य वायं मे ॥ ७७. पुढो य वायं मे ॥ ७८. पुढो य वायं मे ॥ ७९. पुढो य वायं मे ॥ ८०. पुढो य वायं मे ॥ ८१. पुढो य वायं मे ॥ ८२. पुढो य वायं मे ॥ ८३. पुढो य वायं मे ॥ ८४. पुढो य वायं मे ॥ ८५. पुढो य वायं मे ॥ ८६. पुढो य वायं मे ॥ ८७. पुढो य वायं मे ॥ ८८. पुढो य वायं मे ॥ ८९. पुढो य वायं मे ॥ ९०. पुढो य वायं मे ॥ ९१. पुढो य वायं मे ॥ ९२. पुढो य वायं मे ॥ ९३. पुढो य वायं मे ॥ ९४. पुढो य वायं मे ॥ ९५. पुढो य वायं मे ॥ ९६. पुढो य वायं मे ॥ ९७. पुढो य वायं मे ॥ ९८. पुढो य वायं मे ॥ ९९. पुढो य वायं मे ॥ १००. पुढो य वायं मे ॥

- ५०४ अहावरा तसा पाणा, एवं छक्काय आहिया ।
इत्ताव ताव जीवक्काए, नावरे विज्जती काए ॥ ८ ॥
- ५०५ सव्वाहिं अणुजुत्तीहिं, मत्तिमं पैडिलेहिया ।
सव्वे अकंतदुक्खा य, अतो सव्वे न हिंसया ॥ ९ ॥
- ५०६ एयं खु णाणिणो सारं, जं न हिंसति कंचणं ।
अहिंसा समयं चेव, एतावंतं विजाणिया ॥ १० ॥
- ५०७ उड्डं अहे तिरियं चे, "जे केइ तस-यावरा ।
सव्वस्य "विरतिं "विज्जा, संति "निच्चाणमाहियं ॥ ११ ॥
- ५०८ पमू दोसे निरौकिच्चा, ण विरुज्जेज्ज "केगति ।
मणसा वयसा चेव, कायसा चेव अंतसो ॥ १२ ॥
- ५०९ संयुडे 'से महापण्णे, "धीरे दत्तेसणं चरे ।
एसणासमिण्णिचं, वज्जयंते अणेसणं ॥ १३ ॥
- ५१० भूयाइं समारंम, सैमुदिस्स य जं कडं ।
तारिसं तु ण गेण्हेज्जा, अन्नं पाणं सुसंजते ॥ १४ ॥

१. वरे चू० ॥ २. इत्ताव एव जी० ख २ पु २ । इत्तावए(ये पु १) जी० पु १ ला ॥
एताव ता जी० चू० । तुलना-आचा० सू० ४४५, ६०८, ६२०, ७७४, ७७७, ७७९,
७८०, ७८३, ७८६ । "एतावान् एतद्देहात्मक एव सक्षेपतो जीविकाय" शी० ॥
३. जीवन्वक्काए खं १ ॥ ४. कती यं १, २ ॥ ५. पडिलेहिता खं १ ॥ ६. अहत्तं खं १,
२ पु २ ला० । सू० ८४ । ७. अहिंसया खं १ चू० ॥ ८. हिंसति किंचणं खं २ ॥ ९. एतावत
ख २ । एतावय विजाणिता ख १ ॥ १०. उड्डमहे ति० ख १ । उड्डमहे ति० चू० । उड्डं अहे य
ति० खं २ ॥ ११. वा ला० । दयतां सू० २४४, ४२८ टि० १८ ॥ १२. ये(जि चू०) केनि
खं १ चू० ॥ १३. धीरहं खं २ ॥ १४. कुजा चू० । दयतां सू० २४४, ४२८ टि० १८ ॥
१५. नेच्चा० खं १ ॥ १६. गिरिक्खेत्ता खं २ । गिरे किच्चा चू० । दयतां सू० २२०, २४१ ॥
१७. केगइ चू० । "केनचिद्" शी० ॥ १८. स खं १ । य चू० ॥ १९. धीरे चू० शी०
विज्जा । "धीरुद्धिरित्यनर्थान्तरम्" चू० । "धीरः अधोभ्यः" शी० । दयतां सू० ५३४ ॥
२०. भूयाइं स० ख १ । भूयाइं च स० पु १ । भूयाणि स० चू० ॥ २१. समुदिस्सा खं १ ।
"साधुनुदिस्थोपवर्त्तितम्" चू०, एतदनुसारेण साधु उत्तिस्म दस्यपि चू० समतः पाठः
स्यात् । "तं साधुमुदिस्थ" शी०, एतदनुसारेण समुदिस्म इति शी० सम्मतः पाठो भाति ॥
२२. अण्णपाणं पु १, २ ला० ॥

५१९ बुज्झमाणाण पाणाणं, कच्चंताण सकम्मुणा ।
आधाति साहु तं दीवं, पतिट्ठेसा पवुच्चती ॥ २३ ॥

५२० आयगुत्ते सया दंतं, छिण्णसोए अणासवे ।
जे धम्मं सुद्धमक्खति, पडिपुण्णमणेत्तिसं ॥ २४ ॥

५२१ तमेव अविजार्णता, अबुद्धा धुद्धमाणिणो ।
बुद्धा मो ति य मण्णंता, अंतए ते र्समाहिए ॥ २५ ॥

५२२ ते य बीओदगं चेव, तमुद्दिस्सा य जं कडं ।
भोच्चा ज्ञाणं जियायंति, अंखेतण्णा असमाहिता ॥ २६ ॥

५२३ जहा ढंका य कंका ये, कुल्ला मंगुक्का सिही ।
मच्छेसणं जियौयंति, ज्ञाणं ते कट्ठुसाधमं ॥ २७ ॥

५२४ एवं तु समणा एंगे, मिच्छदिट्ठी अणारिया ।
विसएसणं जियायंति, कंका वा कट्ठुसाहेमा ॥ २८ ॥

५२५ * सुद्धं मग्गं विरादित्ता, इहमेगे उ दुम्मती ।
उम्मगेगता दुक्खं, पंतमेसंति ते तंथा ॥ २९ ॥ *

नञ्जयाणां..... चन्द्रमा एवं बुद्धानां मध्ये ये निर्वाणमेवाभिमत्याय प्रवृत्तास्त एव प्रधानाः
.....यदिहा यथा नक्षत्राणां चन्द्रमा प्रधानभावमनुभवति एव लोकस्य निर्वाणं परम प्रधान-
मित्येवं बुद्धाः.....प्रतिपादयन्ति” शी०, एतेदनुसारेण ‘निष्ठाणपरमा बुद्धा’ ‘निष्ठाणं
परमं बुद्धा’ इति शोभयविध- पाठः शी० सम्मानो भानि ॥ २०. ण चंदिमा खं १। ण व
चंदिमा चू० । इयतामुपरितनं टिपणम् ॥ २१. मेव्वा खं १ चू० ॥
१. अधाति ख २। अधाति पु २। अवाणानि चू० ॥ २. व ख १ ॥ ३. उिद्धम्योते चू० ॥
४. अणायते खं १ ॥ शिराम्ये चू० शी० ॥ ५. सुद्धमं खं १ ॥ ६. बुद्धपादिणो चू० ॥
७. दूरतो वे चू० ॥ ८. समाहिते खं १, २ ला० ॥ ९. मुक्का खं २ पु १, २ ला० । ज्ञाण
नाम जियायंति चू० ॥ १०. अखेतण्णा समा पु १। अखेतणा समा पु २ ख १ ला० ॥
११. य पिज्जा मं चू० ॥ १२. मंडका ख १ पु २। महुका खं २। मणुक्का पु १ ला० ।
“मग्गुक्का. वावमज्जवत्” चू० ॥ १३. यंति खं २ पु १ ला० ॥ १४. वेगे पु १ ॥ १५.
वियतेयणं खं २ पु १ ॥ १६. हनं खं २ ॥ १७. सुद्धमग्गं खं २। * * अय श्लोकपूर्णा
न इत्येव ॥ १८. मग्गा(म खं २)या पु १, २ ला० खं २ ॥ १९. धानमेसंति पु १। “घातं
चान्तस” ते तथा...एय(एय-प्र०)न्ति अन्येययन्ति” शी० ॥ २०. तं खं २ पु १, २ ला० ॥
२१. उहा खं १ पु १, २। तथा ला० ॥

५२६ अदा आमाविनि नावं, जातिभेदे दुरुद्धिया ।
इच्छन्ती पाप्मागन्तुं, अंग य विमीयन्ती ॥ ३० ॥

५२७ एवं तु मनसा ण्यो, मिच्छेद्विद्वा अवागिया ।
मोक्षं कस्मिन्त्वत्तया, आगन्तागे महम्मयं ॥ ३१ ॥

५२८ • इमं च धम्ममंदाय, कस्मिन् परोक्षितं ।
नेर मोक्षं मत्तयेरं, अतन्नाय परिचयं ॥ ३२ ॥ •

५२९ विन्ने मन्नाम्वेदि, जे "केइ अगली जगा ।
जेइ धेइमन्नाय, यामं कुत्तं परिचयं ॥ ३३ ॥

५३० धम्ममं च मायं च, जे परिचयं परिचयं ।
मायं च "विचयं, वि चयं मत्तं मुली ॥ ३४ ॥

५३१ "विचयं मायं च, जे परिचयं "विचयं ।
मायं च "विचयं, "विचयं मायं च परिचयं ॥ ३५ ॥

५३२ इति इति इति इति इति इति इति इति ।
इति इति इति इति इति इति इति इति ॥ ३६ ॥

अथ ३० ॥ अदा आमाविनि नावं, जातिभेदे दुरुद्धिया । इच्छन्ती पाप्मागन्तुं, अंग य विमीयन्ती ॥ ३० ॥
अथ ३१ ॥ एवं तु मनसा ण्यो, मिच्छेद्विद्वा अवागिया । मोक्षं कस्मिन्त्वत्तया, आगन्तागे महम्मयं ॥ ३१ ॥
अथ ३२ ॥ • इमं च धम्ममंदाय, कस्मिन् परोक्षितं । नेर मोक्षं मत्तयेरं, अतन्नाय परिचयं ॥ ३२ ॥ •
अथ ३३ ॥ विन्ने मन्नाम्वेदि, जे "केइ अगली जगा । जेइ धेइमन्नाय, यामं कुत्तं परिचयं ॥ ३३ ॥
अथ ३४ ॥ धम्ममं च मायं च, जे परिचयं परिचयं । मायं च "विचयं, वि चयं मत्तं मुली ॥ ३४ ॥
अथ ३५ ॥ "विचयं मायं च, जे परिचयं "विचयं । मायं च "विचयं, "विचयं मायं च परिचयं ॥ ३५ ॥
अथ ३६ ॥ इति इति इति इति इति इति इति इति । इति इति इति इति इति इति इति इति ॥ ३६ ॥

- ५३३ अहं णं वतमावण्णं, फासा उचावया फुसे ।
 णं तेसु विणिहण्णेजा, वातेणेव महागिरी ॥ ३७ ॥
- ५३४ 'संबुडे से महापण्णे, धीरे दत्तेसणं चरे ।
 निव्वुडे कालमाकंखी, एवं केवल्लिणो मयं ॥ ३८ ॥ ति वेमि ।

॥ मंगो समत्तो * एकादशमध्ययनम् * ॥

५

१. अहं णं वयमा^१ खं १ पु २ ला० । अघेणं भेदमावण्णं चूपा० ॥ २. णं तेहिं विणिहमेजा
 चू० ॥ ३. वातेण व पु १ ला० चू० ॥ ४. तुल्ला-स् ५०९ ॥ ५. बुदे चू० । धीरे चूपा० ।
 “धीः बुद्धिः, तथा राजत इति धीरः, परीपहोपगर्गोक्षोभ्यो वा” शी० ॥ ६. “एतन् यत्.....
 प्रणिपादितम्” शी०, एतदनुसारेण एयं इति शी० सम्मतः पाठो भवति ॥ ७. मार्गाव्यमेका-
 दशमध्ययनम् पु २ ॥ ८. * एकादशमध्ययनं पु १ ॥ * नास्ति खं १ ॥

चारमं अञ्जयणं 'समोसरणं'

५३५ चत्तारि समोसरणाणिमाणि, पावाडुया जेइं पुढो वयं
किरियं अकिरियं विणयं ति तइयं, अण्णाणमाहंसु च

६ अण्णाणिया ता कुमला वि संता, अंसंथुया णो वित्तिगि
अंकोविया आहु अंकोवियाए, अणाणुंवीयीति मुसं वदंति
संघं असंघं इति चिंतयंता, असाहु साहु ति उदाहरंता ।
जेमे जणा वेणइया अणंगे, पुट्टा वि भावं "विणइंसु नोम ।
अणोवसंखा इति ते उदाहु, अंटे स ओभासति अम्ह एवें ।
आवसंकी य अणागतेहिं, णो किरियमाहंसु अकिरियंआया ॥

५४ सम्मिस्समांवं सगिरा गिहीते, से मुंमुई होति अण्णाणुवादी ।
इमं दुपक्खं इममेगपक्खं, आहंसु छलायतणं च कम्मं ॥ ५ ॥

१. जाई खं २ ॥ २. 'यं च अ' पु १ ॥ ३. विणइ ति खं २ पु १, २ ला० ॥ ४. 'णिता
रा २ पु १ । 'णिता ताव चू० ॥ ५. असंख्या पु १ ॥ ६. 'गिउ' खं २ पु १, २ ला०
७. अकोविता खं १ चू० ॥ ८. अकोवियाए रां १, अत्र लिप्यनुसारेण अकोवियाए इति पाठोऽ-
पि भवेत् । अकोविण्ते रां २ पु १, २ । अकोविए वि ला० । "त एवं अकोविता ण त एवं
(ण न सय-प्र०) (एते सयं?) अकोविदा अकोविदानामेव वययन्ति" चू० । "तरेव
सर्वया तेऽज्ञानवादिनः अकोविदा... अकोविदेभ्य एव स्वशिन्येभ्य आहुः कथितवन्तः",
छान्दसगवाधैकवचन सूत्रे कृतमिति" शी०, एतदनुसारेण अकोवियाए(याए) इति पाठः शी०
सम्मनः संभाव्यते ॥ ९. 'वित्तु मुसं रा १ । सयं मुसं ति इति भ्रमयंता चूपा० ॥ १०. 'वीय ति मुसं चू० ॥ १०.
सयं मोयं इति चिंतयंता चू० । सयं मुसं ति इति भ्रमयंता चूपा० ॥ ११. 'हरंति रा २ पु २
ला० । अयापु मापुं ति उदाहरंति(रेता-प्र०) चू० । चूर्ध्वनुसारेण एतत्पर्यन्तमाशानिदाना
मन्, शी० अनुसारेण तु वैतथिकमर्तं वर्णितमत्र समयेऽपि श्योके ॥ १२. 'इता खं २ पु १ ॥
१३. विजयमु ला० ॥ १४. नामा खं २ चू० ॥ १५. उदाहु ख १ ॥ १६. अट्टे स नो भासति
चूपा० । "न. प्रभासति" चू० ॥ १७. तेव रा २ ला० । तेवापु १ ॥ १८. 'समकी चू० ।
"सवन् कर्मवन्तार अवगतामो निद्रामो अवतरामो" चू० । "सवं कर्म, तन्मादपरमं इदं शी०
येतां ते सवापरादिवः" शी० ॥ १९. 'यवादी रां २ पु १, २ ला० । "अकिरियमो आता
जेनि ते इमे अकिरियता" चू० । "अक्रिय आत्मा येवाम्" शी० ॥ २०. 'भावं वतितरि-
दीए रां १ ॥ २१. मुंमुई रा २ ॥ २२. अणाणुवा(वी पु १) शी० २ पु १ ला० ॥

- ५४० ते एवमक्खंति अबुज्झमाणा, विरूवरूपाणि अकिरियाता ।
जमादिदिता बहवो मणूसा, भमंति संसारमणोवैतमं ॥ ६ ॥
- ५४१ णाँच्चो उदेति ण अत्थमेति, ण चंदिमा बड्ढुती हायती वा ।
सेल्लिा ण संदंति ण वंति वाया, "वंशे णियते कसिणे हु "लोए ॥ ७ ॥
- ५४२ जेहा य अंघे सह 'जोतिणा वि, खँवाइं णो पँस्सति हीणनेत्ते ।
"संतं पि ते एवमकिरियआता, किरियं ण पस्संति निरुद्धपण्णा ॥ ८ ॥
- ५४३ संवच्छरं सुविणं लक्खणं च, "निमित्तं देहं उप्पाइयं च ।
अट्ठंगमेतं धहवे अहिता, "लोमंसि जाणंति अंणागताइं ॥ ९ ॥
- ५४४ "केइं निमिा तहिया भवंति, "केसिंचि तं विप्पडिएति णाणं ।
ते "विज्जमायं अणहिवर्माणा, आहंसु विजापलिमोक्खमेव ॥ १० ॥

१०

१. मज्झि १० ॥ २. चाणिह अकिं १० २ पु १, २ । "अबुज्झमाणा इह मित्तत पडलोत्तण्णा.....विरूवरूपाणि दरिसणाणि" चू० ॥ ३. चू० विना-अकिरियाता १० ॥ अकिरियवाइं १० २ पु १, २ ला० । "अकिरिओ आता जेपि ते हँति अकिरियाता" चू० । "अकियत्तमानोऽक्रियावादिन इति" शी० ॥ ४. जमापइत्ता १० २ पु २ । जमाइत्ता ला० । जमाइत्ता पु १ । जमादिति। चू० । "यद् दर्शनमादाय" शी० ॥ ५. बहवे १० २ पु १ ला० । बहवो मणूसा चू० ॥ ६. वयमं पु २ । "अणवदग्नं समारं भमति" चू० ॥ ७. उदेति चू० ॥ ८. वड्ढुति १० २ । वड्ढु पु १ ला० । वड्ढु पु २ ॥ ९. सरितोऽपि ण संदंति चू० । "न सल्लिआनि ह्यन्दन्ते" शी० ॥ १०. वज्जे हु एते १० २ । वंशे य नियए पु २ । वंशो गितिपु १० २ । "वन्धो नाम शून्य.....निमित्तो णाम निरयकालमेव शून्यः,कसिणो णाम.....सर्वो वन्धुः" चू० । "वन्धुः अर्थशून्यः नियतो निश्चिन्तः" शी० ॥ ११. लोते १० २ पु १ ला० ॥ १२. जहा हि पु २ ला० । जहा य अंघे इत्यादि" शी० ॥ १३. जोइणा पु १, २ । जोणिवा १० २ ॥ १४. ख्वाति १० १ । ख्वाणि चू० ॥ १५. पाणति १० २ पु २ ॥ १६. संतं पि ते एव अकिरियवाइं १० २ पु १, २ ला० । संतं पु ते एव अकिरियाता चू० । "एवं तेऽप्यक्रियावादिनः सदपि.....वस्तु... न पश्यन्ति" शी० ॥ १७. निमित्तं देहं च १० २ पु १, २ ला० ॥ १८. अविज्जिता चू० ॥ १९. लोमंसि पु १ चू० । लोमस्स १० १ ॥ २०. तवागताणि चूपा० ॥ २१. वेदी निमित्ता तधिया भवन्ति ० वृण्ण । केचिदिनि न सर्वं, अमिअदग्गुविक्खो हेट्ठेण एन अट्ठंगं पि महाणिमिअं अधीतुं गुणित्वा, अधित एमेव केचिद् परिणामयंति, ते पडुथेति णिमित्ता तधिया भवंति, केति पुण अविपुद्धसयोरसमा विप्पडिएति णाणं,विपर्ययेण एति विप्पडिएति, कोऽर्थः २ विपर्ययज्ञानं भवति" चू० । "केइं इत्यादि, प्राकृतत्वात् छान्दसत्वात् प्राकृत्यैत्या वा तिल्लभ्यत्ययः, णानिचिद् निमित्तानि तथ्यानि सत्यानि भवन्ति, केवाच्चिणु तद् निमित्तज्ञान विपर्ययं व्यत्ययमेति" शी० । "वेयं(केसिं ?) निमित्ता तधि(हि ?)या भवंति वेसिं च तं विप्पडिएति णाणं" इति ५, ७

- ५५० ते तीत-उण्ण-मणागताइं, लोगस्स जाणंति तंहागताइं ।
गेतारो अण्णेसि अण्णण्णेया, बुद्धा हु ते अंतकडा भवंति ॥ १६ ॥
- ५५१ ते णेव कुब्बंति ण कार्वेति, भूताभिसंकाए दुगुंछमाणा ।
सया जता विण्णमंति धीरा, विण्णत्तिधी(वी)रा य भवंति एगे ॥ १७ ॥
- ५५२ डहरे य पाणे बुद्धे य पाणे, ते आततो पासति सब्वलोए ।
उवेदती लोगमिणं महंतं, बुद्धउप्पमत्तेसु परिव्वएजा ॥ १८ ॥
- ५५३ जे आततो परतो यींवि णच्चा, अल्मप्पणो होति अलं परेसिं ।
तं जोतिभूतं चं सता(सतता ?)ऽऽवसेजा,
“जे पादुकुज्जा अणुंवीयि धम्मं ॥ १९ ॥
- ५५४ अंतताण जो जाणति जो य लोगं, अंगइं च जो जौणइज्जागइं च । १०
जो सासयं जौणइ असासयं च, जौती मरणं च जणोववातं ॥ २० ॥

१. °ण-अणा° चू० ॥ २. तथामताणि चू० ॥ ३. मऽण्णेसि चू० ॥ ४. अणण्णणेया खं २ पु १ ला० चू० । “न अन्मः तेषां नेता विद्यते.....इत्यनो अणण्णणेया” चू० । “न च ते.....अन्नेन नीयन्ते तत्तत्तावबोधं कार्यन्त इति अनन्त्यनेया”,.....नान्यस्तेषां नेता विद्यत इति भावः” शी० ॥ ५. विण्णत्तिवीरा य भवंति एगे चूपा० शीपा० । “विदित्तु वीरा विज्ञाय वीरा भवन्ति, ज्ञानादिभिर्वा राजन्तीति वीरा”, एके न सर्वे । पठ्यते च-विण्णत्तिवीरा य भवंति एगे विज्ञप्तिमात्रवीरा एवैके भवन्ति, न तु करणवीरा” चू० । चूर्णनुसारेण विदित्तु वीरा [य? वि?] भवंति एगे इति पाठः प्रतीयते । “एके केचन हेयोपादेय विज्ञाय अपिशन्दान् सम्मक् परिज्ञाय वा ‘तदेव निःशङ्कं यज्जिनैः प्रवेदितम्’ इत्येवं वृत्तनिधयाः वीरा भवन्ति, यद्विवा परीयहेपसर्गानीकविजयाद् वीरा इति ।” शी०, एतदनुसारेण विज्ञाय वीरा वि भवंति एगे इति पाठोऽपि शी०सम्मतो भवेत् । “पाठान्तर वा-विण्णत्तिवीरा य (प्राचीनयोः प्रत्यन्तरयोः य नास्ति) भवंति एगे, एके.....विज्ञप्तिः ज्ञानं, तन्मात्रेणैव वीरा, नागुशनेन” शी० ॥ ६. तेगे खं २ पु १ ला० ॥ ७. जे चू० ॥ ८. आयओ ख १ ॥ ९. पस्सति चू० ॥ १०. उग्गे खं २ ॥ ११. बुद्धेऽपमत्ते सुपरि° चू० । बुद्धे पमत्तेसु परि° चूपा० शीपा० ॥ १२. °व्वदेजा ख १ ॥ १३. वावि पु १, २ ला० ॥ १४. च सता खं २ पु १ । च सया पु २ ला० ख १ । अत्र चसता इत्यस्य स्थाने सतता इति सम्मक् सभाव्यते चूर्णि-भूत्यनुसारेण । “तं जोतिभूतं.....सततं आवसेज्जावि ति जावजीवाए सेवेजा” चू० । “तं सर्वतं.....जोतिभूतं.....सततम् अनवरतम् आवसेव सेवेत” शी० ॥ १५. ये खं १ ॥ १६. °वीइ पु १, २ ला० ॥ १७. आताण जे जाणति जे चू० ॥ १८. गइं च जो जा° ख २ पु १, २ ला० । जे जागति जा° चू० । “यद्य जीवानाम् जागति” “जानाति तथा अजागतिं च” शी० ॥ १९. जाणतऽ° खं १ ॥ २०. जाणयऽ सा° खं १ । जाणमसा° पु १, २ ला० । “जे सायमं जाणइ अमायतं च” चू० ॥ २१. “जावि मरणं च जानीते.....”

तेरसमं अञ्जयणं 'आहचहियं'

- ५५७ आहचहियं तु पवेयइस्सं, नाणप्येत्तरं पुंरिगस्स जातं ।
सतो य धम्मं असतो य सीलं, मंनि असंति कैरिस्सामि पाउं ॥ १ ॥
- ५५८ अहो य सतो य समुट्ठिनेहिं, तद्दामनेहिं पडिलम्भ धम्मं ।
समादिमापातमेशोसयंता, सत्थारमेव फरुसं वयंति ॥ २ ॥
- ५५९ विमोहियं ते अशुक्काहयंते, जे आतमारण विपाग्गेज्जा ।
अट्टाणिह् होनि धंहुगुणाणं, जे णाणमंक्खणं मुमं वेदेज्जा ॥ ३ ॥
- ५६० जे योवि पुट्टा पडिउंचयंति, ओंदाणमट्टं भन्तु वंचयंति ।
असाहुणो ते इह साधुमाणी, मीयणिण्णमिति अणंतपंतं ॥ ४ ॥
- ५६१ जे कोहणे होनि जैगट्टमामी, विओमियं जे उ उदीएज्जा ।
अंधे व से दंडपदं गहाय, अविओमिण्णं घांसति पावकम्मी ॥ ५ ॥

१. आहचहियं तु २. शी० । "आपत्तयिज्जं तु पवेयइस्सं०" इति । दयानयमिति आपत्तयिज्जं दयानयमम् ॥ ५० । "आहचहियं इत्यादि,.....यपातयामासो यपातयमम्" शी० ॥
२. पवेयति (इ. २) मं १, २ । पवेयइस्सं तु १ । पवेयइस्सं तु २. १५० । इत्यतः टि० १॥
३. "प्यारं हो २ तु २. १५० । ५० । "प्यारं तु १॥ ५० । "पुट्टस्य अन्तोर्दमत्तम् इत्यतः तदहं प्रवेदयिन्मामि.....नातायचारं वा पुट्टस्य स्वभावम्.....प्रवेदयिन्मामि" शी० । एतदनुगारेण 'पुरिगस्स मार्वं' 'पुरिगस्समार्वं' इति वा पाठान्तरमपि शी० गम्भं भवेत् ॥ ५०. करिस्सामि मं २ तु १, २. १५० । ५० । करिस्सामि पाउं मं १॥ १०. "मज्जेमं" मं १ तु ११ । "मज्जेमं" ५० । "समधिमापातमेशोसयंता".....'जुगी प्रीतिसेवनयोः' [पा० धा० १२८८], नं अहस्ययंता" ५० । "अजोपयन्तः असेवन्तः" शी० । "समादिमापातमेशो(जो-प्र०)धयंता सत्थारमेव फरुसं वयंति" इति आचार्यगण्डे मू० १९०, तत्र "अजोपयन्तः असेवन्तः" शी० ॥
७. "मेव" २ तु १, २. १५० ॥ ८. ५० ११ । ५० ५० । "ते स्वाग्रहमहमन्ताः" शी० ॥ ९. जे पातमा" तु १ शी० । जे पातमावेण विपाग्गेज्जा १५० । "जे पेट्टभूताः.....आममावेन"

- ५६६ जे माहणे जातिए खसिए वा, तह उगगपुत्ते तह लेच्छती वा ।
जे पव्वइते परदत्तेमोई, गोत्ते ण जे वम्मति माणवद्धे ॥ १० ॥
- ५६७ ण तस्स जाती व कुलं व ताणं, णणत्थ विजा-चरणं सुचिण्णं ।
णिकखम्म जे सेवतिउगारिकम्मं, णे से पारए होति विमोयणाए ॥ ११ ॥
- ५६८ "णिक्किंचणे भिक्खू सुट्ठजीवी, जे गारवं होति सिलोयगांभी ।
आजीवमेयं तु अबुज्झमाणे, पुणो पुणो विपरियौसुवेति ॥ १२ ॥
- ५६९ जे भासवं भिक्खु सुसाधुवादी, पडिहाणवं होति विसारेण य ।
आगाढपण्णे सुविमावितप्पा, अण्णं जणं पण्णसा परिभवेज्जा ॥ १३ ॥
- ५७० एवं ण से होति समाहिपत्ते, जे पण्णसा भिक्खु "विउक्कसेज्जा ।
अहवा वि जे लोभमयावलित्ते, अण्णं जणं खिमति चालपण्णे ॥ १४ ॥ १०
- ५७१ पण्णामयं चेव तवोमयं च, णिण्णामए गोयमयं च भिक्खू ।
आजीवगं चेव चउत्थमाहु, से पंडिते उत्तमपोग्गले से ॥ १५ ॥
- ५७२ एंताइं मंदाइं विगिंच "धीरे, णे ताणि सेवति सुंधीरधम्मा ।
ते सव्वेगोत्तावगता महेसी, उच्चं अंगोत्तं च गतिं वयंति ॥ १६ ॥

१. णे खत्तिज जाइ(य-त १)ए वा ख १, २ । णे जातिए वा ला० । "माहण इति साधुरेव, जो वा पूर्वं ब्राह्मणजानिरासीन्, क्षत्रियो राजा तत्कुलीयोऽन्यतरो वा" चू० । "यो हि जात्या ब्राह्मणो भवति धनियो वा" शी० ॥ २. तट्ठमां पु २ ॥ ३. लेच्छइ खं २ पु १, २ ला० । "लेच्छवी (लेच्छवी-प्र०) चू० । "लेच्छइ पि क्षत्रियविशेष" शी० ॥ ४. पव्वतिए खं १ ॥ ५. भोगी खं १ । "परदत्तभोजी" शी० ॥ ६. गोत्ते जे चू० । "जो गोत्तेण जात्यादिना स्तम्भ्यते" चू० । "य...गोत्रे उच्चैर्गोत्रे" नैव स्तम्भ गर्वमुपपादादिति, किम्भूते गोत्रे इति ? मानवद्धे अभिमानास्पदे" शी० ॥ ७. वम्मति ला० । वम्मति पु १ ॥ ८. गारिअंगं शी० । "अगारिणं गृहस्थानामत्र कारणं जान्यादिक मदस्थानम्, पाठान्तरं वा अगारिकम्मं पि" शी० ॥ ९. ण से परे होति ख २ । "नानौ पारको भवति धमे समाधिमागोणां विमोक्षस्य वा" चू० ॥ १०. णिगिणेह वि भिक्खू उ सुट्ठं खं १ । गिगिणे वि वा भिक्खू सुट्ठं चू० । "णिक्किंचणे इत्यादि" शी० ॥ ११. वामी ला० ॥ १२. तासुं खं १ ॥ १३. रते ख १ ॥ १४. सुयमां खं २ पु १ ला० ॥ १५. पण्णवं खं १ ॥ १६. विमुक्कं खं १ । विउक्कसेवि चू० ॥ १७. अहवा वि जे लोभमयेण मत्ते चू० । अहवा वि जे जातिमयेण मत्ते चूपा० ॥ १८. लोभं ख २ पु २ ॥ १९. उच्चमे ख १ ॥ २०. एताणि मंदाणि चू० ॥ २१. मंदाइं खं २ पु १, २ । मयाइं खं १ ॥ २२. "धीः बुद्धिः, तथा राजन्त इति धीराः" शी०, एतदनुसारेण धीरा इत्यपि पाठो मके ॥ २३. ण ताणि खं १ ला० । ण ताणि सेवेज्ज चू० । "नैताणि ...सेवन्ति" शी० ॥ २४. सुवीरं खं १ ॥ २५. गोतां चू० ॥ २६. अंगोत्तं चू० ॥ २७. उच्चंति ख १ ॥

- ५७३ भिक्खू सुयद्या तह दिट्ठधम्मो, गोमं च(व ?) णगरं च(व ?) अणुपविस्सा ।
से एसणं जाणमणेसणं च, अण्णस्स पाणस्स अणाणुगिद्धे ॥ १७ ॥
- ५७४ अरतिं रतिं च अभिभूय भिक्खू, बह्वज्जे वा तह एगचारी ।
एगंतमोणेण वियागरेज्जा, एगस्स जंतो गतिरागती यं ॥ १८ ॥
- ५७५ सयं समेचा अहुवा वि सोच्चा, भासेज्ज धम्मं हितदं पेयाणं ।
जे गरहिया संणियाणपओगा, ण ताणि सेवंति सुधीरधम्मा ॥ १९ ॥
- ५७६ "कसिंचि तेक्काइ अणुज्ज भायं, खुंहुं पि गच्छेज्ज असद्दहाणे ।
औसुस्स कालातिवारं वंधातं, लद्धाणुमोणे य परेसु अट्ठे ॥ २० ॥
- ५७७ कम्मं च छंदं च विविंच धीरे, विणएज्ज उं संव्वतो आंयमावं ।
रुवंहिं लुपंति भैयावहेहिं, विजं गहाय तसयावरेहिं ॥ २१ ॥

१. "भिक्खू सुयद्या इत्यदि" शी० । "सुयद्या.....मृता इव यस्यावो स भवि
मृतार्थः .. "अने सुयद्या" सू० ॥ २. फइ पिड्डं सं १ सू० । सुयदिड्डं सं २ पु १
सा० । "अविचय मूने नारो च इष्टवसो" सू० । "तथा इष्टधर्मः धूल-वारिणाप्यो
येन स मत्ता" शी० ॥ ३. "भावे नगरे वा" सू० । "भावे नगरमन्यसा" शी० ॥
४. ओ अणमणे य अणाणुगिद्धे सू० ॥ ५. बह्वज्जे वा अहुवेगं सं १ ॥ ६. विणागं
सं १ ० ० ता सं १ ॥ ७. तमेज्ज सं १ ॥ ८. पण्णं सं १ ॥ "प्रजाः स्थावर जतमा
जतमा मेवदा दिग्गु" शी० ॥ ९. तणिगणप्यओगा सं १ ॥ १०. केमिंच सं २ सू० ।
"केमिंच लद्धा अणुज्जभायं" सू० । "केमिंचि विध्याहरीना, अनुद्विभावं अणुज्जभावं
अणुज्जभावं विध्याहरीना, विध्याहरीना अणुज्जभावं अणुज्जभावं" सू० । "केमिंचि लद्धा
इत्यदि (इति लद्धाविध्याहरीना, केमिंचि विध्याहरीनातदेवा.....भावे.....
अणुज्जभावं" शी० ॥ ११. लद्धाअणुज्जभावं पु २ । लद्धाअणुज्जभावं पु १ । लद्धाअणुज्जभावं
सा० । लद्धाअणुज्जभावं सं १ सू० । इत्यणुज्जभावं विध्याहरीना ॥ १२. लुपंति सं २ ।
कुंहुं पि गच्छेज्ज सं १ ॥ अणुज्जभावं अणुज्जभावं" सू० । एगंतमोणेण अणुज्जभावं इति
सू० ॥ १३. अणुज्जभावं सं १ ॥ १४. अणुज्जभावं सं १ ॥ १५. अणुज्जभावं सं १ ॥ १६. अणुज्जभावं सं १ ॥
१७. अणुज्जभावं सं १ ॥ १८. अणुज्जभावं सं १ ॥ १९. अणुज्जभावं सं १ ॥ २०. अणुज्जभावं सं १ ॥
२१. अणुज्जभावं सं १ ॥ २२. अणुज्जभावं सं १ ॥ २३. अणुज्जभावं सं १ ॥ २४. अणुज्जभावं सं १ ॥
२५. अणुज्जभावं सं १ ॥ २६. अणुज्जभावं सं १ ॥ २७. अणुज्जभावं सं १ ॥ २८. अणुज्जभावं सं १ ॥
२९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३०. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३२. अणुज्जभावं सं १ ॥
३३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३४. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३६. अणुज्जभावं सं १ ॥
३७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३८. अणुज्जभावं सं १ ॥ ३९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४०. अणुज्जभावं सं १ ॥
४१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४२. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४४. अणुज्जभावं सं १ ॥
४५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४६. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ४८. अणुज्जभावं सं १ ॥
४९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५०. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५२. अणुज्जभावं सं १ ॥
५३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५४. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५६. अणुज्जभावं सं १ ॥
५७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५८. अणुज्जभावं सं १ ॥ ५९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६०. अणुज्जभावं सं १ ॥
६१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६२. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६४. अणुज्जभावं सं १ ॥
६५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६६. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ६८. अणुज्जभावं सं १ ॥
६९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७०. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७२. अणुज्जभावं सं १ ॥
७३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७४. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७६. अणुज्जभावं सं १ ॥
७७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७८. अणुज्जभावं सं १ ॥ ७९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८०. अणुज्जभावं सं १ ॥
८१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८२. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८४. अणुज्जभावं सं १ ॥
८५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८६. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ८८. अणुज्जभावं सं १ ॥
८९. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९०. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९१. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९२. अणुज्जभावं सं १ ॥
९३. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९४. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९५. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९६. अणुज्जभावं सं १ ॥
९७. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९८. अणुज्जभावं सं १ ॥ ९९. अणुज्जभावं सं १ ॥ १००. अणुज्जभावं सं १ ॥

- ५७८ न पूरणं चेव सितोयैकमी, 'पियमपियं कस्सति णो वंदेजा ।
सज्जे अणद्धे परिवनयंते, अण्ठाउले या अक्काइ भिक्खू ॥ २२ ॥
- ५७९ आहत्तद्वियं समुपेहमाणे सज्जेहि पाणेहि 'निहाय दंडं ।
नो जीवियं नो मरणाभिकंती, परिव्वण्जा वल्लयाविमुक्के ॥ २३ ॥

॥ आहत्तद्वियं सम्मत्तं । * अयोदशमध्यायनम् * ॥

५

१. 'वगामी' खं २ पु १, २ ला० ॥ २. पियमपियं खं २ पु १ ला० ॥ ३. करेजा खं १ वू० ।
"न.....कुय्यार" वू० । "न कय्येर" शी० ॥ ४. अणादिले ख १ । अणाहले वू० ।
"अणाइलो णाम अनापुरः" वू० । "अनाकुलः सूआपादित्तार" शी० । ददतां सू० ६०० ॥
५. अक्काइ खं १ । अक्काय खं २ पु १, २ ला० । "अक्कायशीलः अक्कायी" वू० ।
"अक्कायी मिश्रमवेदिति" शी० । हस्तलिपिनादर्शेषु 'इ'स्थाने 'अ'कारो बहुषु स्थानेषु
दृश्यते, अतः अक्काइ इति पाठोऽत्र निर्दिष्टोऽस्माभिः । ददतां सू० ६०० ॥ ६. आहत्तदीयं
खं १ । आहत्तद्वियं समुपेहमाणे वू० । ददतां सू० ५५७ टि० १ ॥ ७. निवियं वू० ॥
८. परिव्वण्जा वल्लयाविमुक्के ख १ । "धरेअ मेधावी वल्लयाविमुक्को णि वल्लया माया, ताए
विमुक्कः" वू० । "धरेन्.....मेधावी.....वल्लयेन.....विश्विधं प्रवरैण मुक्को विप्रमुक्क
इति" शी० । वू० शी० अनुसारेण धरेअ मेधावी वल्लयावि[प्य शी०]मुक्के इति पाठः
प्रतीयते । ददतां सू० ५५६, ५५६ ॥ ९. अहण्डं सम्मत्तं खं २ पु -१ ला० । वधान्यालयं
पु २ ॥ १०. * * * मास्ति ख १ ॥

चट्टरमं अष्टमं 'गंगो'

- ५८० गंगं 'विद्याय इदं भिक्षुमन्त्रो, उद्गाय गुणभनें गमेजा ।
ओमासमानो निगं गुणितो, जे 'णि' निगमादं नकुजा ॥ १ ॥
- ५८१ जहा 'दियातोमानजां, मातामया पतिउं मण्णमाणा ।
तंमचायं नेरुणमानजां, हंकादि अन्नतमं होजा ॥ २ ॥
- ५८२ एंउं तु मंउं नि अपुद्गमं, निग्मारियं गुणिमं मण्णमाणा ।
दियम्म सैंगं य अन्नजानं, हरिमु णं पायाम्मा अणेगे ॥ ३ ॥
- ५८३ ओमासमिन्ते मणुग्ग ममादिं, अणोमिने णंउं होरे ति णवा ।
ओमासमानो दणियम्म नितं, ण निग्गं भेदिता आसुण्णे ॥ ४ ॥
- ५८४ "जे ऐंगओ या मयणामणे या, परकमे याधि सुमाधुवुते ।
समिनीमु गुतीमु य ओयण्णे, "नियामेरेति य पुढो वदेजा ॥ ५ ॥
- ५८५ संदाणि सोचा अदु भेरवाणि, अणामये तेमु परिव्वएजा ।
"निदं च भिक्खू न पेमाय कुजा, कदं कदं "पी "वित्तिगिच्छनिण्णे ॥ ६ ॥
- ५८६ डहरेण बुद्धेणज्जुसासिते ऊ, रातिणिण्णावि समव्वएणं ।
सैमं तगं धिरतो णामिगच्छे, णिजंतए वा वि अपारए से ॥ ७ ॥

१. विहाइ खं २ ॥ २. इति चूला ॥ ३. उन्वाय चू ॥ ४. छेदे खं १ । छेते चू ॥
५. दिवापो खं १ ॥ ६. सवा चू ॥ ७. तमचाइउ खं २ ॥ ८. तरु[णम?]वत्तणं चू ॥
९. एवं तु सिद्धे(मिक्खे)वि अपुद्गममे निग्मारं वुत्तिमं मण्णमाणी चू ॥ १०. छायं खं १ ॥
११. "करे इ खं २ पु १, २ ला ॥ "करे ति चू ॥ १२. बहिया खं २ पु १, २ ला ॥
१३. पयम-पठ्ठणे चूणी व्यरयासेन वत्तेने ॥ १४. टाणए चू ॥ १५. आसुण्णे खं २ पु १,
२ । "आगतप्रज्ञः" चू ॥ १६. "वियामेरेति ति रा.....यदा ताव् व्यक्खरोति धर्मं
तदा ताव् प्रज्ञापयति" चू ॥ "व्याकुर्वन्" खी ॥ १७. सहाइ सोचा अदु भेरवाइ ॥ इत्थम् ।
.....अनाधयो नाम अनाधयः तेषु भवेत्, अथवा आधय इति स्थानम्, न राय-द्वेयाधय
इत्यर्थः" चू ॥ चू अतुसारेण अणामए इति पाठो भाति ॥ १८. नितं खं १ ॥
१९. पमाइएजा खं १ चू ॥ २०. धी खं २ पु १, २ ला ॥ "कथं कयमिति" चू,
एतदतुसारेण कदं कदं ति स्थार ॥ २१. विहृगिउं खं १ । निर्गिउं खं २ ॥ २२. "व्वदेणं खं १ ॥
२३. सैमं तगं खं २ पु १, २ ला ॥ सैमं तगं खं १ ॥ २४. अपारते खं २ पु १ ला ॥

- ५८७ विउट्ठितेणं समयाणुसंठे, ढहरेण बुट्ठेण व चोतिते तु ।
अंबुट्ठिताए घडदोसिए वा, अगारिणं वा समयाणुसंठे ॥ ८ ॥
- ५८८ ण तेसु कुंज्जे णं य पव्वहेज्जा, ण यावि किंचि फरुसं वेदेज्जा ।
तहा करिस्सं ति पडिस्सुंणेजा, सेयं खु मेयं ण पमाद कुज्जा ॥ ९ ॥
- ५८९ वणंसि मूढस्स जहा अमूढा, मग्गाणुसासंति हितं पैयाणं ।
तेणावि मज्झं इणमेव सेयं, जं मे बुहा सम्मणुसासयंति ॥ १० ॥
- ५९० अंह तेण मूढेण अमूढगस्स, कायव्व पैया सविसेसजुत्ता ।
एतोवमं तत्थ उदाहु धीरे, अणुगम्म अंत्यं उवणेति सम्मं ॥ ११ ॥
- ५९१ तेया जहा अंधकारंसि राओ, मग्गं ण जौणाइ अपस्समाणे ।
से सुंरियस्स अम्भुग्गमेणं, मग्गं विजाणाति पैयासियंसि ॥ १२ ॥
- ५९२ एवं तु सेहे वि अपुट्ठधम्मे, धम्मं न जौणाति अमुज्झमाणे ।
से कोविए जिणवय्येणेण पच्छा, सूरुदए पासति चैक्खुणेव ॥ १३ ॥

१. 'ट्ठिएणं' ख १ ॥ २. 'सिद्धे' खं २ पु १, २ ला० ॥ ३. 'चोदतेसु' खं २ पु १, २ ला० ॥
४. 'अम्भुट्ठि' खं १, २ ख० । "अतीव उत्थिता अम्भुट्ठिता" ख० । "अतीव.....
उत्थिता अत्युत्थिता" शी० ॥ ५. 'दामिते' खं २ पु १ ला० ॥ ६. 'सिद्धे' खं २ पु १,
२ ला० ॥ ७. "कोपो नाम मनःप्रद्वेयं पडुब" ख०, एतदनुसारेण ण तेसु कुप्पे इत्यपि
ख० पाठः स्वान्, शीपा० । "ण तेसु कुज्जे (न य तेसु कुपिज-प्र०) इत्यादि" शी० ॥
८. ण त पं ख० ॥ ९. किंचि खं २ पु १, २ ला० ॥ १०. वहेज्जा खं २ ॥ ११. 'सुणेत्ता'
ख० ॥ १२. एयं खं १ ॥ १३. "अमूढः कश्चिन् पुमान्" ख० ॥ १४. पव्वण ख १ । एताणं
खं २ पु १ ला० ॥ १५. तेणेव मग्गं इणं खं २ पु १, २ ला० । तेणेव मे इणं ख० ।
"तेनापि असदनुष्ठायािना चोदितेन न कुपितव्यम्" शी० ॥ १६. समणुं ख० शी० विना ।
"सम्भगनुशासयन्ति" शी० ॥ १७. तेणावि मूढेण अमूढयस्स ख० (३) । दश्यतां ख०
५० २३१ टि० ६ ॥ १८. पूया ख १ ॥ १९. ख० विना एतोवमं खं २ पु १, २ ला०
शी० । एतोवमं खं १ । एवम् एतासुपमास् उदाहृतवान् शी० ॥ २०. धीरे ख० । "धीरः
(धीर-प्र०) तीर्थकरोऽन्यो वा गणधरादिक०" शी० ॥ २१. अट्ठं उवणेंति ख० ॥ २२. नेजा
ला० । नेतं खं १ । निजा टं २ ॥ २३. जाणासि खं १ । जाणइ ख २ ॥ २४. ख० विना-
सुरितस्स(म्मा ला०) खं १, २ पु १ ला० । सुरियस्सा पु २ ॥ २५. विजाणाइ खं २
पु १, २ ला० ॥ २६. पयासियंसि खं १ पु १ । पयासियंसि ख० ॥ २७. पाणाइ खं २
पु १, २ ला० ॥ २८. कोविने(तो ख०) ख २ पु १ ला० ख० ॥ २९. 'ववणे वि
पं' खं १ ॥ ३०. ववणुणा वा खं १ ख० ॥

चउदगमं अङ्गणं 'गंगो'

- ५८० मंगं 'विद्याय इंद मिश्रममाणो, उद्गाय सुभवेरं वमेजा ।
ओतायसगी विनयं सुमित्तो, जे 'ति' निपमादं नहुजा ॥ १ ॥
- ५८१ जहा 'दियातोवमातजातं, मातामगा पविउं मण्णमाणं ।
तमचाइयं तैरुणमातजातं, ढंकादि अनतगमं हरेजा ॥ २ ॥
- ५८२ एवं तु गंदं ति अपुद्गम्मं, निस्मारियं सुमिमं मण्णमाणा ।
दियस्म छंयं य अपत्तजानं, हरिमु णं पावभम्मा अणेगे ॥ ३ ॥
- ५८३ ओसाणभिच्छे मणुए समाहिं, अणोमिते णंतकरे ति णषा ।
ओमासमाणो दवियस्स पितं, ण निग्गमे पेदिता आसुपण्णे ॥ ४ ॥
- ५८४ "जे ठाँणआं या सयणासणे या, परक्कमे यावि सुसाधुजुते ।
समितीसु गुत्तीसु य ओपपण्णे, "वियागरेते य पुढो वदेजा ॥ ५ ॥
- ५८५ संहाणि सोचा अदु भेरवाणि, अणासवे तेसु परिव्वएजा ।
"निदं च भिक्खू न पेमाय कुजा, कइंकइं" पी "वित्तिगिच्छतिण्णे ॥ ६ ॥
- ५८६ ढहरेण बुद्धेणऽणुसासिते ऊ, रातिणिण्णावि समव्वएणं ।
सम्मं तगं थिरत्तो णाभिगच्छे, णिजंतए वा वि अपारए से ॥ ७ ॥

१. विहाइ छं २ ॥ २. इति चण० ॥ ३. उत्थाय च० ॥ ४. छेदे छं १ । छेने च० ॥
५. दितापो छं १ ॥ ६. सत्ता च० ॥ ७. तमचाइउ छं २ ॥ ८. तर्क[णम?]परत्तुं च० ॥
९. एवं तु सिद्धे(सिक्खे)वि अपुद्गम्मं निस्सारं सुमितं मण्णमाणो च० ॥ १०. छायं छं १ ॥
११. 'करे इ छं २ पु १, २ ला० । 'करे स्ति च० ॥ १२. यदिया छं २ पु १, २ ला० ॥
१३. पद्धम-पट्ठते चूर्णी व्यत्यासेन वर्तेते ॥ १४. टाणए च० ॥ १५. आसुपण्णे छं २ पु १,
२ । "आगतप्रशः" च० शी० ॥ १६. "वियागरेति ति रा.....यदा तान् व्यावरेति धर्म
सदा सुयं प्रहापयति" च० । "व्याकुर्वन्" शी० ॥ १७. सहाइ सोचा अदु भेरवाइ० इणम् ।
.....अनाध्रयो नाम अनाध्रव. सेपु भवेत्, अथवा आध्रव इति स्थानम्, न राग-द्वेषाध्रव
इत्यर्थः" च० । च० अनुगारेण अणासए इति पाठो भाति ॥ १८. नितं च छं १ ॥
१९. पमदएजा छं १ च० ॥ २०. धी छं २ पु १, २ ला० । "कथं कयमिति" च०,
एतदनुगारेण कइंकइं ति स्यात् ॥ २१. विहगिउं छं १ । तिगिउं छं २ ॥ २२. 'व्वदेणं छं १ ॥
२३. सम्मं तगं छं २ पु १, २ ला० । सम्मं तत्तं छं १ ॥ २४. अपारते छं २ पु १ ला० ॥

- ५९९ मूताभिसंकाए दुगुंछमाणो, ण णिव्वहे मंतपदेण गोतं ।
ण किंचिं मिच्छे मणुओ पयासु, असाहुधम्माणि ण संवदेज्जा ॥ २० ॥
- ६०० हासं 'पि णो' संधये पांवधम्मे, 'ओए' तेहियं फेरुसं वियाणे ।
'नो' तुच्छए 'नो' व विकंयतिज्जा, अँणाइले या अँकसाइ भिक्खू ॥ २१ ॥
- ६०१ संकेज्ज यांसंस्कितभाव भिक्खू, विभज्जवादे च 'वियागरेज्जा । ५
भाँसादुगं धम्मं समुद्धितेहिं, वियागरेज्जा संमया सुपण्णे ॥ २२ ॥
- ६०२ अणुगच्छमाणे वितहं भिजाणे, तद्वा तद्वा साहु अकक्कमेणं ।
ण कैत्यती भास विहिंसएज्जा, निरुद्धगं वा वि न 'दीहएज्जा ॥ २३ ॥
- ६०३ समालवेज्जा पडिपुण्णभासी, 'निसामिया समिया अट्टदंसी ।
आँणाए सुँद्धं वयणं 'भिउंजे, 'भिसंधए पावविवेग भिक्खू ॥ २४ ॥ १०

१. संकाइ खं २ पु १, २ ला० । "मूताभिसंकाए (इ-प्र०) इत्यादि" शी० ॥ २. "माणे खं २ पु १, २ ला० ॥ ३. गोण खं १ । गुत्त खं २ पु १, २ ॥ ४. मच्छे खं २ ॥ ५. मणुते खं २ पु १, २ ला० ॥ ६. संवएज्जा खं २ पु १, २ ला० । संठयेज्जा खं, सएज्जा खं ० ॥ ७. अ खं १ ॥ ८. संधति खं २ ला० । संधते पु १ । संधए पु २ खं ० । "न सन्धयेत्" शी० ॥ ९. पावधम्मं खं ० ॥ १०. ओये खं १ खं ० ला० । ओए य पु २ ॥ ११. तद्धवं खं १ । तद्धितं खं २ पु १ । तद्धितं ला० ॥ १२. "फरुसं भभिजाणे ति" खं ० । खं अट्टसारेण फरुसं भभिजाणे इत्यपि पाठः स्यात् ॥ १३. ण खं १ ॥ १४. णो वि पक्कपदेज्जा अणाले या अकसादि भिक्खू खं १ । "प्रकथनो नाम न.....आत्मानं कथयति श्रवयतीत्यर्थः, अपरिच्छिन्नं वा नावकं येति नमउय-सीत्यर्थः.....अथवा न तुच्छेनात्मानं पदेन प्रकथयति" खं ० । "नो विवत्थयेत्" शी० ॥ १५. "अनाजुलो व्याख्यानावगरे धर्मधभावगरे वाडनाविलो लाभादिनिरपेक्षो भवेत्" शी० । दयतां खं ५७८ ॥ १६. अकसाय पु २ ला० । दयतां खं ५७८ । अविस्सुसेवी खं ० । "अकपायी (यः-प्र०) कपायागतिः" शी० ॥ १७. वा संकितभाव खं १ । "वा किणुण- (संकिण) भाव.....शङ्के शङ्कितभाव", एवं तावद् ज्ञायते, अतः परं जिज्ञा ज्ञानमिति" खं ० । "अदाद्धितभावोऽपि शङ्के औदार्यं परिहृत्य" शी० ॥ १८. चित्ताणं खं २ पु १ ला० ॥ १९. भासा (सं खं २) दुयं खं २ पु १ ला० ॥ २०. सम्मममुद्धिते हि वियागरेज्जा समयाऽऽसुपण्णे खं ० । "सम्मं समुद्धिते, ण मिच्छेवदिते,.....वाकरेज्जा समये ति सम्मग्, आसुपण्ण उक्तः" खं ० । "सम्यग् रावसंममानुष्ठानेनोत्थिताः समुत्थिताः,.....तैः सम्मगुत्थितैः सह विद्वान् समतयाशेसनप्रजो भागद्वयोपेता गम्यन् धर्मं व्याख्यायित्वा" शी० ॥ २१. समयासुपणे खं १ । समयासुपण्णे (खं ला०) खं २ ला० । समताए ण्ण्ये पु १ ॥ २२. कथ्यई पु २ । कुच्छई खं २ पु १ ला० । "कुजचि" खं ० शी० ॥ २३. दीहनिज्जा खं १ । दीहइज्जा पु २ ॥ २४. निगामिदं खं ० ॥ २५. भाणते खं २ पु १ ला० । भाणई पु २ ॥ २६. भिदं खं ० ॥ २७. "विदिथ जुजेज्ज" खं ०, एतदनुगारेण विदुते इति खं ० सम्मतः पाठो भवेत् ॥ २८. संधेज्ज वा पाव" खं १ । कंठेज्ज वा पाव" खं ० । "पावविवेगं वाङ्ममाणो निर्दिष्टं वचनमभिव्यज्येदिति" शी० ॥

पण्णरस्समं अज्झयणं 'जंमतीतं'

- ६०७ जमतीतं पडुप्पणं, आगमिस्सं च णायगो ।
संख्वं मण्णति तं ताती, दंसणावरणंतेए ॥ १ ॥
- ६०८ अंतए वितिर्गिछाए, से जाणति अणेल्हिसं ।
अणेल्हिसस्स अक्खाया, ण से होति तहिं तहिं ॥ २ ॥
- ६०९ तहिं तहिं सुयक्खायं, से य सवे सुयाहिए ।
सेदा सवेण संपण्णे, मेत्ति भूतेहिं कण्णते ॥ ३ ॥
- ६१० भूतेहिं न विरुद्धेजा, एस धम्मे बुंसीमओ ।
बुसीमं जगं परिणोय, अस्सि जीवितभावणा ॥ ४ ॥
- ६११ भावणाजोगसुद्धप्पा, जले णावा व आहिया ।
नावा व तीरसंपत्ता, सव्वदुक्खा तिउट्ठति ॥ ५ ॥

५

१०

* “आयागिउत्तवणस्स चत्तारि अनुजोगहारा ।.....णामणिक्कणे दुविधं णाम आदाणिअं ति वा संकलितजसयणं ति वा.....अं पदमस्सतिमए वितियस्स तु तं भवेज्ज आदिम्मि । एतेणाऽऽ-
दाणिअं एमो अण्णो वि पज्जाओ ॥ १२६ ॥” चू० । “नामनिप्पे तु निरोपे आदानीयमिनि
नाम, मोक्षार्थिना.....यज्झानादिक्कमादीयते तदत्र प्रतिपाद्यत इति कृत्वा आदानीयमिति नाम
संज्ञितम् ।.....अथवा आदानीयमिभानस्यान्यथा वा प्रवृत्तिनिमित्तमाह—यत् पदं प्रथमश्लोकस्य
तदर्धस्य च अन्ते पर्यन्ते तदेव पदं शब्दतोऽर्थत उभयतश्च द्वितीयश्लोकस्यादौ तदर्धस्य चादौ
भवति एतेन प्रश्नरेणायन्तपदगदशब्देनाऽऽदानीयं भवति.....जमनीयं नि अस्याप्ययनस्य
नाम, तथादानपदेन, आदावादीयत इत्यादानम्.....केचित्तु पुनरस्याप्ययनस्यान्ता-ऽऽदिपदयोः
संस्कलनात् संकलितेति नाम कुर्वते” शी० । “जमईए ति यमशीयं यमकनिबद्धमयम्” इति
[‘खोलय य गाहाखोलमगा पण्णता’ इति] समवायाहृत्यस्य एतौ अभयदेवसूरिपादाः । एवं
आदाप्ययनस्य विविधानि नामानि पूर्वाचार्यैर्विविधरूपेण व्याख्यातानि विद्योक्तान्त इति श्र्येयम् ॥
१. नातओ सं २ पु १ ला० । नायओ पु २ । जागति चू० ॥ २. सख्वं छमं सं १ । सख्वं
मण्णति मेधावी, चू० ॥ ३. एते सं २ पु १ ॥ ४. अंतने ला० । अंतने(ए चू०) विति(वि
पु १)विउए सं २ पु १ चू० ॥ ५. स जां सं १ । संजणति चू० ॥ ६. छमं सं २ ॥
७. सुयक्खायं से अ सवे अणेल्हियो चू० ॥ ८. सुयाहिए सं १ ॥ ९. सप्पा सं १ ॥ १०. भूतेमु
चू० । “भूतेषु जन्तुषु” शी० ॥ ११. भूतेषु चू० । “भूतहिं इत्यादि” शी० ॥ १२. बुसीमने
(ए पु २) । बुसिमं सं २ पु १, २ ला० ॥ १३. एणाव रा १ ॥ १४. संरण्णा सं २ पु १ ।
संरण्णा पु २ ला० । “सर्वधर्मो निउट्ठति” चू०, एतदुत्तरेण मत्तकम्मा इति चू० सम्मतः
पाठो माति ॥ १५. तिउट्ठति सं २ पु १, २ ला० ॥

६३० जं मतं सव्वसाहूणं, तं मयं सल्लकत्तणं ।

साहइत्ताण तं तिण्णा, देवा वा अभविंसु ते ॥ २४ ॥

६३१ अभविंसु पुरा वीरा, आगमिस्सा वि सुव्वता ।

दुण्णिवोहस्स मग्गस्स, अंतं पादुकरा तिण्ण ॥ २५ ॥ ति बेमि ।

॥ जमती[तं] सम्मत्तं पञ्चदशमध्ययनम् ॥

५

१. जं मयं ला० । तं मदं पु १ । सम्मत्तं ख २ पु २ । जं मतं सल्लकत्तणं खं १ । “यत्
सर्वमाधुमनं तदिदमेव.....कर्मशल्यं कृन्तति” चु० । “सर्वमाधुमां यद् मतम् अमिश्रेतं
तदेतत् सत्संयमस्त्वानम्” शी० । चु० शी० अनुमारेण समेन इत्यपि पाठोऽत्र संभवेत् ॥
२. साहइत्ताण खं १ । साहइत्ताण चु० ॥ ३. वीरा खं २ पु १, २ ला० । “विराजन्त इति
वीराः” चु० । “महावीरा. कर्मविदारणमहिष्णाव” शी० ॥ ४. बेमि। छ। जमती सम्मत्तं।
छ। १५। छ। —ख १। बेमि। जमई सम्मत्तं पंचदशमध्ययनं १५। ग्रंथ ७५०। —पु १।
बेमि। छ। पंचदशमध्ययनं—खं २। ला०
—पु २ ला० ॥

६३६ एत्थ वि भिस्सू अणुत्तए नावणए णामए दंते देविए वोसट्टकाए संविधुणीय विरूवरूवे पंसीमहोपमग्गे अज्जप्पेजोगमुद्धादाणे उवट्ठिते टिनप्पा संखाए परदत्तभोई भिंस्सु ति वधे ।

६३७ एत्थ वि णिगंथे एगे एगविऊ बुद्धे संछिण्णसोने सुमंज्जे सुममिते सुसामांइए औयवायपत्ते य विद्दु दुद्धतो वि सोयपलिच्छिण्णे णो ५.
पैया-सकार-त्थमट्ठी धम्मट्ठी धम्मविद्दु "णिपागपंडिवण्णे समियं थरे दंते देविए वोसट्टकाए निगंथे ति वधे ।

"स एवमेव जागह जमहं भयंतारो ति वेमि ।

॥ गीथा षोडशमध्यायनं समाप्तम् ॥

॥ पट्ठमो सुयस्संधो सैम्मत्तो ॥

१०

आजो वू० ॥ १२. 'सिद्धेई' सं १ । "आत्मनः प्रद्वेषहेतून् परयति तरमाह" वू० । "आत्मनोऽपार्थं परयति प्रद्वेषहेतून्" शी० ॥ २३. ततो आहं सं १ । "तन्मूलं.....आदामाह" शी० ॥ २४. पुण्व सं १ ॥ २५. पडिविरत्ते विरत्ते पाणाद्वायाओ इते सं २ पु १, २ ला० । पडिविरत्ते इते सं १ । "पुण्वं पडिविरत्ते सित् पूर्वमादावेह ततो विरत्तो, भावगानिपातवेरममनु-बर्नेते, एवमहणाव मृगवादादिविरत्तोऽपि" वू० । "पूर्वमेव.....प्रतिविरत्तो भवेह....." यत्तवेभूतो दान्तः दुद्धो इव्वभूतो....."पुण्वद्वेषः स धमणो वात्य" शी० । अत्र वृत्तिः 'सं २' इत्यादिनिर्दिष्टपाठानुसारिणी प्रतीयते, शी० इतिस्तु 'सं १' निर्दिष्टपाठानुसारिणीति श्वेयम् ॥ २६. सित् बुधे सं २ पु १ ला० । सित् वधे पु २ ॥

१. नावणए नामते सं २ । विणीए नामते पु १, २ ला० । विणय मामए सं १ । "अणुण्णले नावणले, न उण्णले अणुण्णले,.....अवनतोऽपि वारीरे भजितः, भावे तु दीनमना न स्याह" वू० । वू० मये नामए नास्ति । "न उन्नतोऽपुच्छतः.....विनीतारमया प्रथयवान् यतः, एतदेवाह-विनयालुतो बुद्धोऽसौ.....आत्मानं नामयतीति नामकः.....विनयेन वाष्टप्रकारं नामयति" शी० । "अणुण्णए नावणए महेसी" उत्तरा० २१।२० । "अणुण्णए नावणए अप्पहिद्धे अणवत्ते" दसवे० ५।१।१३ ॥ २. दविते सं १ ॥ ३. पुणिय सं १ पु २ ॥ ४. परिम्मं सं १ ॥ ५. 'ओग' सं १ । 'जोगा' सं २ ॥ ६. संयाय पु १ । संयाय सं २ पु २ ला० ॥ ७. भिस्सू सं २ पु १, २ ला० ॥ ८. एगंतिए विद्दु वू० । एगंतविद्दु शी० । "यदिदेवान्तेन.....मौनीन्द्रमेव कामनं ताव्य.....वेणीति एकाग्रविद्दु" शी० ॥ ९. बुद्धे छिण्णसोने वू० ॥ १०. 'इते' सं २ पु १, २ ला० ॥ ११. नावणवाणपत्ते अ विद्दु सं २ । नावणवाण(इ वू०)पत्ते विद्दु पु १, २ ला० वू० । "आत्मवादप्राप्तः....., तथा विद्वाह" शी० ॥ १२. पण्णट्ठी घं सं १ । पण्ण(इ वू०)ण्णट्ठी घं सं २ वू० । पयाडी घं पु १ । "नो पूजा-सरकार-त्थमार्था" शी० ॥ १३. निष्ठाणं सं २ ॥ १४. पडिवा-वण्णे सं १ ॥ १५. दविते वोपट्टकाले सं १ ॥ १६. विस्से वू० । "विजं ति विद्वाह" वू० । "वाण्यः" शी० ॥ १७. स एवमावाणह सं १ । "तेवमावाणव भयंतारो तिः" सं

॥ श्री वासुपूज्य स्वामिने नमः ॥

वीओ सुंयक्खंधो

१

पढमं अज्झयणं पोंडरीयं

॥ नमः श्रुतदेवतायै ॥

६३८. सुयं मे आउंसंतेण भगवता एवमक्खायं—इह खलु पोंडरीए णामं अज्झयणे, तस्स णं अयमट्ठे पण्णत्ते—से जहाणोमए 'पोकखरणी सिया वैहुउदगा ५
वैहुसेया वैहुपुक्खला लद्धट्ठा 'पुंडरीगिणी पोंसादिया दंसिणीया अभिरूवा पडिरूवा ।

तीसे णं पुक्खरणीए तत्थ तत्थ देसे तहिं तहिं बह्वे पउमवरंपोंडरिया
बुइया अणुपुव्वट्ठिया ऊंसिया रुइला वण्णमंता गंधमंता रसमंता फोंसमंता
पासादीया दरिसणीया अभिरूवा पडिरूवा । १०

तीसे णं पुक्खरणीए बहुमज्झदेसमोए एगे महं पउमवरंपोंडरीए बुइए

१. "गाहापोलमगणंनरं महज्झयणा । गाहापोलमगाई सुल्लगादं, महज्झयणाइ इयाइ महत्ता-
राई" चू० । "प्रथमधुनस्कन्धानन्तरं द्वितीयः समारभ्यते । अस्य धुनस्कन्धस्य सम्बन्धीनि
सप्त महाव्ययानि प्रतिपादन्ते" शी० ॥ २. "मंतेणं खं १ विना ॥ ३. "इहं सु अरिमन् प्रवचने"
चू० । "खलुसज्जे वाक्खालद्धारे" शी० ॥ ४. नाममज्झं पा० खं २ । नामज्झं पु १, २
ला० । "पोंडरीएण उवमा, अतः पुण्डरीकाव्ययनम्, आदाणपदेण वा पोंडरीअ" चू० । "पौण्ड-
रीकाभिधानमव्ययनम्, पौण्डरीकेण सिलशानपत्रेणात्रोपमा भविष्यतीति कृत्वा" शी० ॥ ५. "नामने
खं २ पु १, २ ला० । "नामने पा० ॥ ६. पुक्खरणी खं १ पु २ चू० । पुक्खरिणी पु १ ला० ॥
७. बहुइया चू० ॥ ८. "सीदन्ति तस्मिन्निति ह्वे(सेइ)दं, पङ्क इत्यर्थः" चू० । बहुः
प्रचुरः सीदन्ते अवचन्त्यन्ते यस्मिन्वसी सेयः कर्दमाः, स यस्मां सा बहुसेया प्रचुरकर्दमा, बहुधेन-
पयमेद्रावात् स्वच्छोदकसंभवाच्च बहुधेता वा" शी० ॥ ९. बहुपोकखला खं २ पा० पु २ ला० ।
चूर्णाक्ख पदम्य व्याख्या न दइयते । "बहुपुक्खला बहुसंपूर्णा" शी० ॥ १०. पोंडरिक्किणी पा०
खं २ पु १, २ ला० ॥ ११. पासादिया खं १ । पासादीया शी० ॥ १२. दरिसणिजा रा १
चू० ॥ १३. रिणीते खं २ पा० पु १, २ ला० । "रणीए तत्थ तत्थ देसे २ खं १ ॥ १४.
"पोंडरीया मु० । "पुंडरिया बुतिया खं १ ॥ १५. "उस्मिन्ना जज्जत्ताइ दूरमत्तिरुम्य उरिसत्ता"
चू० ॥ १६. रुइला खं १ । रुइला बड्ढा जाव पडिरूवा सु० ॥ १७. फाप्पमत्ता जाव पडिरूवा
खं २ पा० पु १, २ ला० । फाप्पमंता पासादीया इ० । अ० । पडिरूवा खं १ ॥ १८. रणीते
खं २ । "रिणीते पु १, २ ला० ॥ १९. "भले एके खं २ पु १ । "भाए एके पु २ ला० ॥
२०. पुण्डरीए खं १ । पोंडरीए उखिते रुइले वण्णमंते जाव पडिरूवे खं २ पा० पु १, २ ला० ॥

॥ धी यासुपूज्य स्यामिने नमः ॥

वीओ मुंयक्खंधो

१

पढमं अञ्जयणं पोंडरीयं

॥ नमः धुत्तदेवतायै ॥

६३८. मुंयं मे आउंसंतेग भगवता एवमस्खायं—इह खनु पोंडरीए णामं अञ्जयणे, तस्स णं अयमट्टे पण्णते—से जहाणोमए 'पोक्खरणी सिया पेहुउदगा पेहुमेया पेहुपुस्खत्त लद्धत्ता 'पुंडरीणिणी पोंक्खादिया देरिसणीया अभिरूवा पडिरूवा । ५

तीसे णं पुक्खरणीए तत्थ तत्थ देसे तहिं तहिं यहवे पउमवरंपोंडरिया सुइया अणुपुब्बदिया उंसिया रूइला वण्णमंता गंधमंता रसमंता फोंसमंता पासादीया दरिसणीया अभिरूवा पडिरूवा । १०

तीसे णं पुक्खरणीए यहमउद्देमणीए एगे महं पउमवरंपोंडरीए सुइए

१. "गाहापोलमगाजतरं महउत्तयणा । गाहापोलमगाई खुल्लगाई, महउत्तयणाई इमाइ महत्त-
राई" ख० । "प्रथमभुत्तकन्धानन्तरं द्वितीयः समारब्धतेः.....अस्य धुत्तकन्धस्य सम्बन्धीनि
सप्त महाप्ययनानि प्रतिपादन्ते" शी० ॥ २. "मंनेणं ए१ विता ॥ ३. "इहं सु अग्गिय प्रवचने"
ख० । "खलुसन्दो वाक्खाल्लहारे" शी० ॥ ४. नाममग्गं पा० मं २ । नामग्गं पु १, २
ला० । "पोंडरीए उवमा, अनः पुग्गरीए-ययनम्, आदाणपदेग वा पोंडरीअं" ख० । "पोंक्ख-
रीअनिशानमप्ययनम्, पोंक्खरीकेग गित्तानपदेगाप्रोपमा अभिज्जनीति कुरवा" शी० ॥ ५. "नामने
मं २ पु १, २ ला० । "नामने पा० ॥ ६. पुक्खरणी ए १ पु २ ख० । पुक्खरिणी पु १ ला० ॥
७. यहूदगा ख० ॥ ८. "गीदन्ति तस्मिन्नि स्वे(सि२)दः, पइ इत्थपेः" ख० । यहूः
प्रभुः सीयन्ते अवकथ्यन्ते दरिमज्जथी सेयः कर्दमः, ए यस्यां या यहूमेया प्रभुर्कर्दमा, यहूधेन-
पमसद्वावात् स्वत्तोदकसंभवाय वपुधेता वा" शी० ॥ ९. यहूपोक्खत्ता ए २ पा० पु २ ला० ।
पूर्णस्य पदस्य व्याख्या न दृश्यते । "यहुपुक्खत्ता यहुसंपूणी" शी० ॥ १०. पोंडरिविणी पा०
ए २ पु १, २ ला० ॥ ११. पायानिया ए १ । पायादीया शी० ॥ १२. दरिमज्जिजा ए १
ख० ॥ १३. रीणिने ए २ पा० पु १, २, ला० । "रणाए तत्थ तत्थ देसे २ ए १ ॥ १४.
पोंडरीया मु० । "पुंडरिया बुत्तिया मं १ ॥ १५. "उग्गिया जउत्तलाइ दमत्तिकम्प उभित्ता"
ख० ॥ १६. रुइला ए १ । रुइला वज्जा जाव पडिरूवा ए० ॥ १७. फासमंता जाव पडिरूवा
ए २ पा० पु १, २ ला० । फासमंता पायादीया ए० । ज० । पडिरूवा ए १ ॥ १८. रीणिने
ए २ । "रीणिने पु १, २ ला० ॥ १९. "भले एके ए २ पु १ । "भाए एके पु २ ला० ॥
२०. पुंडरीए ए १ । पोंडरीए उल्लिखिते रुइले वण्णमने जाव पडिरूवे ए २ पा० पु १, २ ला० ॥

पुम्बखरणिं, जाव जावं च णं अभिक्कमे ताव तावं च णं महंते उदए, महंते सेए, पहीणि तीरं, अप्पत्ते पउमवरपोंडरीयं, णो हव्वाए णो पाराए, अंतरा पोक्खरणीए सेयंसि विसण्णे पढमे पुरिसजाए ।

६४०. अहावरे दोच्चे पुरिमजाए । अह पुरिसे दक्खिणातो दिसातो आगम्म तं पुक्खरिणी तीसे पुंक्खरिणीए तीरे ठिच्चा पासति तं मैहं एगं पउमवर-
पोंडरीयं अणुपुब्बट्ठितं जाव पडिरूवं, "तं च एत्थ एगं पुरिसजातं पासति पहीणं
तीरं, अप्पत्ते पउमवरपोंडरीयं, णो हव्वाए णो पाराए, अंतरा पोक्खरणीए सेयंसि
"विसण्णं ।

तए णं से पुरिसे तं पुरिसं एवं वदासी—अहो णं ईमे पुरिसे अखेयणो
अकुसले अपंडिते अवियत्ते अमेहावी वाले णो मग्गंरथे णो मग्गविज्ज णो मग्गस्स
गतिपरक्कमण्णू जं णं एंस पुरिसे "खेयन्ने कुसले जाव पउमवरपोंडरीयं

१. 'रणी' खं १ पा० । 'रिणिं' पु १ । 'रिणी' पु २ ला० ॥ २. 'क्कमेइ' ताव तावं ख १ विना ॥
३. उदए खं २ सं० ॥ ४. सेते च० । "सेतो पंको" च० । "सेय. कर्दमः" शी० ॥ ५. तीरं अतिक्रंते अप्पत्ते खं १ । तीरे अप्पत्ते पा० । तीरं अप्पत्ते पु २ च० ॥ ६. चूर्णनसारेण पोंडरीयं णो हव्वाए सऽगो, अउत्तरा विसण्णे पढमे पुरिसे इति पाठो भाति, तथाहि—
"अप्पत्ते पउमवरपोंडरीयं णो हव्वाए सऽगो, ज तरति एमुत्तरिं परवूल वा गंतु" । अउत्तरा उदकतलमतिक्रम्य विसण्णे नि सेते सुते पढमे पुरिसे" च० । "अप्रातश्च विवक्षितं पद्मवर-
पौण्डरीक तस्याः पुष्करिण्या तस्या वा यं सेय. कर्दमस्तस्मिन् निपण्णो निमग्नः ततस्तीर-
पद्ममेतन्तराल एवावतिष्ठते, यत एवमतः नो हव्वाए ति नार्वाकृतवर्त्यमी भवति । नो पाराए ति नापि विवक्षितप्रदेशप्राप्त्या पारगमनाय वा समर्थो भवति" अयं प्रथमः पुरुषः, पुरुष एव पुरज्जातः" शी० । एतदनुसारेण पोंडरीय तीसे सेयंसि निमण्णे नो हव्वाए नो पाराए पढमे पुरिसजाए इति पाठः शी० सम्मतो भवेत् ॥ ७. पाराने खं २ पा० । पाराने पु १, २ ॥
८. पोक्खरिणीए खं १ । पुक्खरिणीए पु १, २ । पोक्खरणी, पोक्खरिणी, पुक्खरणी, पुक्खरिणी इति अनेकधा पाठो हस्तलिखितादर्शेषूपलभ्यते, तत्र प्राचीनप्रतिपु प्राचुर्येण दर्शनात् प्रायशः पोक्खरणी इति पुक्खरणी इति वा पाठोऽस्मान्निर्मले गृहीतः ॥ ९. च० अनुसारेणात्र 'विसण्ण' शब्दः, शी० अनुसारेण तु 'निमण्ण' शब्दः, दृश्यतां पृ० १२३ टि० ६ ।
१०. ज्ञाने पा० ख २ पु० २ ॥ ११. रिणीते ख २ पु २ पा० । रिणीतीरे खं १ ॥
१२. महंते पा० खं २ पु १, २ ॥ १३. तत्थ एगं खं २ पा० पु २ ला० । "अत्र च अस्मिन् तीरे व्यवस्थितं सं च पूर्वव्यवस्थितमेकं पुरुषं पश्यति" शी० ॥ १४. पहीणतीरं ख २ पा० पु २ ॥ १५. अप्पत्तपउमं खं १ । अपत्तपउमं पा० पु १ ॥ १६. पु १ विना—निमण्णं खं १ । निमण्णे खं २ । विमण्णे पा० सं० पु २ ला० । दृश्यतां पृ० १२३ टि० ९ ॥ १७. पुरिसे एवं खं १ ॥ १८. अयं पुं खं २ पा० पु २ ला० ॥ १९. एत्थे मग्गस्स गतिपरक्कमण्णे खं १ ॥ २०. एत्थे ख २ पा० पु २ ला० ॥ २१. खेयन्ने अहमेयं पउमं ख २ पा० पु २ । खेयन्ने कुसले अय(ह)मेयं पउमं ला० सं० । खेयणो कुसले जाव पउमं खं १ पु १ । "यद् यस्मादेव पुरुषः

उन्निकषेत्सामि', जो य खनु एतं पउमवरणोडरीयं एवं उन्निकषेय्यं जहा
एस पुरिसे मन्ने ।

अहमंसि पुरिसे खेयण्णे * कुसले पंडिए वियते मेहावी अवाले मग्ग
मग्गविऊ मग्गस्स गतिपरक्कमण्णू, अहमेयं पउमवरणोडरीयं उन्निकिस्सामि
कट्ठ इति वचा से पुरिसे अभिक्रमे तं पुक्खरणिं, जाव जायं च णं अभिक्रमे
तावं च णं महंते उदए महंते सेए, पहीणे तीरं, अप्पते पउमवरणोडरीयं, णो हव
णो पाराए *, अंतरा सेयंसि विसण्णे दोचे पुरिसजाते ।

६४१. अहावरे तचे पुरिसजाते । अह पुरिसे पंचत्थिमाओ दिसाओ आ
तं पुक्खरणिं तीसे पुक्खरिणीए तीरे ठिआ पासति तं महं एगं पउमवरपुं
१० अणुपुव्वट्ठियं जाव पडिरूवं, ते तत्थ दोणिण पुरिसजाते पासति पहीणि
अप्पते पउमवरपोंडरीयं, णो हव्वाए णो पाराए, जाव सेयंसि निमण्णे ।

तते णं से पुरिसे एवं वदासी—अहो णं इमे पुरिसा अंखेतत्ता अकु
अपंडिया अवियत्ता अमेहावी चाला णो मग्गत्था णो मग्गविऊ णो मग्ग
गतिपरइस्सण्णू, 'जं णं एते पुरिसा एवं मण्णे 'अहेतं पडमवरपोंडरीयं उ
१५. कवेस्सामां', णो य खलु एवं पडमवरपोंडरीयं एवं उण्णिक्खेतव्यं जहा णं
पुरिसा मण्णे ।

अहमेति पुरिमे गितेन कुम्भे पंडिते वियत्ते मेहावी अथात्ते मग्गये मैग्ग
मग्गम् मैत्तिपक्कम्पणू, अहमेयं पउमनरपोंडरीयं उण्णिक्खेस्सामि इति
मं पुरिमे अभिस्से तं पुक्कगणिं, जाव जावं च णं अभिक्कमे ताव तावं च
२. महेत्ते उट्ठं महेत्ते मेण जाव अंतारा मेयंसि निमण्णे तथे पुरिसिजाण।

“अहं भेदज्ञ कृत्स्न इत्यादि भगवता सम्यक्प्रतीतिरनुभूयामासीत्येवं प्रतिपादयन्” इ
इत्यादि सू. ५.३.१.१०. १.॥

[illegible]

६४२. अहावरे चउत्थे पुरिसजाए। अह पुरिसे उँत्तरातो दिसातो आगम्म तं पुक्खरणिं तीसे पुक्खरणीए तीरे ठिचा पासति एगं पउमवरपोंडरीयं अणुपुज्वटितं जाव पडिरूवं। ते तत्थ तिण्णि पुरिसजाते पासति पहीणे तीरं अप्पत्ते जाव सेयंसि निसण्णे।

तते णं से पुरिसे एवं वदासी—अहो णं इमे पुरिसा अखेतण्णा जाव णो मग्गस्स गतिपरक्कमण्णू, जण्णं एते पुरिसा एवं मण्णे—अम्हेतं पउमवरपोंडरीयं उण्णिक्खिस्सामो। णो खलु एयं पउमवरपोंडरीयं एवं उण्णिक्खेय्वं जहा णं एते पुरिसा मण्णे।

अहमंसि पुरिसे खेयण्णे जाव मग्गस्स गतिपरक्कमण्णू, अहमेयं पउमवरपोंडरीयं उण्णिक्खिस्सामि इति वच्चा से पुरिसे अभिक्कमे तं पुक्खरणिं, जाव जावं च णं अभिक्कमे ताव तावं च णं महेतं उदए महेतं सेते जाव विसण्णे चउत्थे पुरिसजाए।

६४३. अह भिक्खू ल्हं तीरट्ठी खेयण्णे कुसले पंडिते वियत्ते मेहावी अवाले मग्गत्थे मग्गविद् मग्गस्स गतिपरक्कमण्णू अन्नतरीओ 'दिसाओ अणुदिसाओ वा आगम्म तं पुक्खरणीं' तीसे पुक्खरणीए तीरे ठिचा पासति "तं महं एगं पउमवर-पोंडरीयं जाव पडिरूवं," ते य चत्तारि पुरिसजाते पासति पहीणे तीरं अप्पत्ते जावं अंतरा पोक्खरणीए "सेयंसि" विसण्णे। तते णं से भिक्खू एवं वदासी—अहो णं इमे पुरिसा अखेतण्णा जाव णो मग्गस्स गतिपरक्कमण्णू जं णं एते पुरिसा एवं मत्ते "अम्हेयं पउमवरपोंडरीयं उँन्निक्खिस्सामो", णो य खलु एयं पउमवर-

१. मु० विना—उत्तरातो आगम्म खं १ पु १॥ २. पुरिसजाए एवं खं १॥ ३. 'सा खेतण्णा ख १॥ ४. य. गतिं खं १॥ ५. 'मि त्ति कटु इति वच्चा मु०। दइयां पृ० १२२ प० ११, पृ० १२४ टि० ६, पृ० १२४ टि० १५। सू० ६४०-६४३॥ ७. मु० विना—'क्कमे खं १ पु १॥ ८. खेतण्णे चू०। खेयणे (ण्णे पु १) जाव परक्कमण्णू खं १ पु १। "तथा खेयणं खेदणो वा पूर्व व्याख्यातान्येव विशेषणानि यावन्मार्गस्य गतिपरक्कमणः, स चान्यतरस्या दिशोऽनुदिशो वाऽऽगम्य तां पुक्खरिणीं तस्याथ तीरे रिपत्वा" शी०॥ ९. दिसाओ वा अणुं खं १ पु १ विनाऽन्यत्र॥ * 'रिणि पा० पु १ ला०॥ १०. तीसे तीरे खं १ पु १ विना॥ ११. तं एगं महं ख २॥ १२. ते तत्थ चत्तारि खं १ पु १। पासति ते चत्तारि पहीणे तीर० णो हव्वए० चू०। "तांथ चतुरं पुव्वान् परमि य(त)त्र च व्यवस्थितानिति" शी०। १३. अप्पत्ते खं १ विना॥ १४. जाव पउमवरपोंडरीयं नो हव्वए नो पाराए अंतरा ख १ पु १ विनाऽन्यत्र॥ १५. सेतमि खं १ पु १॥ १६. निसण्णे खं १। दइयां पृ० १२३ टि० ९॥ १७. वदासि ख १ पु ३॥ १८. अम्हे पउमं खं १ विना॥ १९. उण्णिस्सामो खं १॥ २०. एवं रं १ विना॥

- 'निरंतरायलकखणविशतियंगमंगे घहुजणघहुमाणपूनिते सव्वगुणममि
मुदिए मुद्धाभिसित्ते माउंपिउंमुजाण देयपत्ते सीमंकरे सीमंधरे मेमं
मणुस्मिदे जणवदपिया जणवदपुरांहिते सेउकरे केउकरे णरपवे
पुरिसंसीहे पुरिसआसीविये पुरिसवरपोंडरीण पुरिसवरगंधहट्ठी अड्डे
५. 'विनियणविउलमवण-सयणा-उउमण-जाण-वाहणाइण्णे घहुधग-घहुज
आओणपओगमंगउत्ते विच्छट्ठियपउरमत-पाणे घहुदामी-दाम-गो-मरिम
मूते पडिपुण्णेकोम-कोट्टागागउहंधरे यलवं दुस्यट्ठेयामिते
निहयकंटकं मत्थियकंटकं उद्धियकंटकं अकंटयं "ओहयमत्तु निहयमत्तु
उद्धियमत्तु "निजियमत्तु पगइयमत्तु ववगयदुग्गिस्सगमारिमयविपमुंके
१०. जेंहा उवगाइण जाव > पेमंनडियडमं रत्ते पमोममाणे निहगति ।

६४७. तस्य णं गणो परिमा भवति—उग्गा उगपुत्ता भोग
इस्सग्गा इस्सग्गपुत्ता नाया नायपुत्ता कोरय्या कोरय्यपुत्ता भंदा भद

१. 'विज्जं इत्थं' भोग. २. 'गहुधंग' मु. ३. 'गहुजोण' भोग. ४. 'माणपू' भोग. ५. 'मु. विज्जं'—माउंपिउंमुजाण. ६. 'माउंपिउंमुजाण' भोग. ७. 'मणुस्मिदे' भोग. ८. 'जणवदपिया' भोग. ९. 'जणवदपुरांहिते' भोग. १०. 'सेउकरे' भोग. ११. 'केउकरे' भोग. १२. 'णरपवे' भोग. १३. 'पुरिसंसीहे' भोग. १४. 'पुरिसआसीविये' भोग. १५. 'पुरिसवरपोंडरीण' भोग. १६. 'पुरिसवरगंधहट्ठी' भोग. १७. 'अड्डे' भोग. १८. 'विनियणविउलमवण-सयणा-उउमण-जाण-वाहणाइण्णे' भोग. १९. 'घहुधग-घहुज' भोग. २०. 'आओणपओगमंगउत्ते' भोग. २१. 'विच्छट्ठियपउरमत-पाणे' भोग. २२. 'घहुदामी-दाम-गो-मरिम' भोग. २३. 'मूते' भोग. २४. 'पडिपुण्णेकोम-कोट्टागागउहंधरे' भोग. २५. 'यलवं' भोग. २६. 'दुस्यट्ठेयामिते' भोग. २७. 'निहयकंटकं' भोग. २८. 'मत्थियकंटकं' भोग. २९. 'उद्धियकंटकं' भोग. ३०. 'अकंटयं' भोग. ३१. 'ओहयमत्तु' भोग. ३२. 'निहयमत्तु' भोग. ३३. 'उद्धियमत्तु' भोग. ३४. 'निजियमत्तु' भोग. ३५. 'पगइयमत्तु' भोग. ३६. 'ववगयदुग्गिस्सगमारिमयविपमुंके' भोग. ३७. 'जेंहा' भोग. ३८. 'उवगाइण' भोग. ३९. 'जाव' भोग. ४०. 'पेमंनडियडमं' भोग. ४१. 'रत्ते' भोग. ४२. 'पमोममाणे' भोग. ४३. 'निहगति' भोग.

माहणपुता 'लेच्छई लेच्छइपुता पैसत्यारो पसत्यपुता सेणावती सेणावतिपुता ।
तेसिं च णं एंगतिए सङ्गी भवति, कामं तं समणा य माहणा य पैदारेसु गमणाए,
तत्पञ्चतरेण धम्मेणं पण्णत्तारो वयमेतेणं धम्मेणं पण्णवइस्सामो, से एवमायार्णह
मयंतारो जहा "मे एस धम्मे सुयक्खाते सुपण्णत्ते भवति ।

६४८. तंजहा—उंडुं पादतला अँहे केसगमत्थया तिरियं तयपरियंते ५
जीवे, एस आँयपञ्चवे कसिणे, एस जीवे जीवति, एस मए णो जीवति, सरीरे
चैरमाणे चैरती, विणइम्मि य णो चैरति, एतंतं जीवितं भवति, आदहणाए परेहिं
णिज्जति, अगणिशामिते सरीरे कवोतवैण्णाणि अट्टीणि भवंति, आसंदीपंचमा
पुरिसा गामं पचागच्छंति । एवं असतो असंविज्जमाणे ।

१. छिरइई छि २ खं २ पा० पु १, २ ला० ॥ २. अयेद ध्येयम्—इच्छागपुत्ता इत्यत
आरभ्य पुग्रान्ताङ्गिणीयपदस्थाने '२' ईदृशोऽङ्गः प्रतिपु दृश्यते, एवं चात्रापि खं १-२ मध्ये
पमण्या(त्ता ख २)रो ए २ इति, खं १-२ विना पमण्यारो २ इति पाठ उपलभ्यते ॥ ३. एगइते
खं २ पु १ । एगइते पु २ ला० ॥ ४. समणा वा माहणा वा खं १ विना । दृश्यतां
सू० ६५४, ६५९ ॥ ५. चू० विना पदारेसु खं १ । संपचारिसु अन्यत्र । "समणा पासङ्गी
माहणा णिहत्था पद्धारैसु पत्येति" चू० । "सम्प्रधारितवन्तः समालोचितवन्तः" शी० ।
दृश्यतां सू० ६५४, ६५९ ॥ ६. गमणत्ते खं २ पु १, २ ला० ॥ ७. पण्णत्ता वयं ख १ ।
दृश्यतां सू० ६५४ दि० २१ ॥ ८. वयं एतेणं खं २ । वय इमेणं सु० । वयं सएणं धम्मेणं खं १ ।
"तत्पञ्चतरेण नास्मदीयेन । वयस्मिन्नेव स्वप्णीतेन धर्मेण पण्णवइस्सामो" चू० ।
"तत्र चान्यतरेण धर्मेण" प्रज्ञापयितारो वयमित्येवं नाम संप्रधार्य त राजानं स्वकीयेन धर्मेण
प्रज्ञापयिष्याम एवं संप्रधार्य राजोऽन्तिक गत्वेवमुचुः" शी० । दृश्यतां सू० ६५४ ॥ ९. "णध
भयन्तारो जहा खं १ ॥ १०. मए एम खं १ सु० । दृश्यतां सू० ६५४, ६५९ । "जहा मेसे
धम्मे मम एम प्रत्यक्ष", छट्ठ अत्रराते सुपण्णत्ते" चू० । "मयैव धर्मे स्वाण्याल" सुप्रज्ञप्तो
भवतीति" शी० ॥ ११. नौद्वग्रन्थैः सहास्य तुलना आचाराद्वग्रत्तरं पञ्चमे परिशिष्टे [पृ० ४०५]
दृष्टव्या ॥ १२. "अये केसग्गा, तिरियं यया, एतावनेव जीवति (जीवे ति) । एम दाविज्जति
पञ्चवे प्रकारो कसिणं कृत्स्नं शरीरमात्मा । जीवे जीवइ ति सरीरे जीवति अन्यत्ते शरीरे
जीवति" चू० । "उपरि पादतलादप्यथ केशाग्रमस्तकान् तिर्यक् च त्वक्पर्यन्तो जीवः ।"
एष आत्मा योऽयं वायः, जयमेव च तस्यात्मन पर्यव कृत्स्नः संपूर्णः" शी० ॥ १३. जाया
पञ्चवे खं १ । उपरितनं टिप्पण द्रष्टव्यम् ॥ १४. धरं खं १ विना । "यावदिदं शरीरं...
चरति" शी० ॥ १५. धरइ ख १ विना ॥ १६. धरति खं १ विना ॥ १७. एतावेनं चू० ॥
१८. आदहणत्ते खं २ पा० पु १, २ ला० । "आदहणं दमशानं" चू० । "आ समन्ताद्
दहनार्थं दमशानादी" शी० ॥ १९. "पण्णाइं ख २ पा० पु १, २ ला० ॥ २०. गामं पचैति
चू० ॥ २१. असत्ते सु० । असतो अविज्जमाणे चू० ।

"इत्येवं शरीराद्दुर्ममत्वः शरीराद्देहि सति छेदे वा न दोषः पाराय्मिकोऽस्ति अविद्यमानो
जीवः, अहंवा शरीराद्दुर्मविद्यमानः ।

६४९. 'जेसि तं सुखसायं मयि—' अतो भानि जीतो अत्तं मयि' तस्मा ते एं नो विपदिहेत्ति—अयमाउसो ! आता दीहे ति वा ह्दये ति वा पमिंदेत्ति ति वा वेट्ति ति वा तंने ति वा वउत्ते ति वा छत्ते ति वा अंत्ते ति वा आपने ति वा क्किहे ति वा पीने ति वा सोत्ति ति वा हात्ति ति वा सुत्ति ति वा सुम्भित्ति ति वा दुम्भित्ति ति वा निने ति वा कट्टा ति वा केमा ति वा अंत्ति ति वा मत्तु ति वा ककत्ति ति वा मउत्ति ति वा गरत्ति ति वा लट्टा ति वा मिने ति वा उम्भित्ति ति वा 'जिहे ति वा लुत्ति ति वा । एवममो असंविज्जमानो ।

६५०. जेसि तं सुखसायं मयि 'अतो जीतो अत्तं सरीरं', तस्मा ते णो एवं उवलभंति—

१०. [१] से जहान्नाम केइ पुरिसे 'कोसीनां अंसि अभिनिज्जट्ठानं उवदंसेवा—अयमाउसो ! असी, अयं 'कोसीए, एवमेव णत्ति "केइ अभिनिज्जट्ठानं उवदंसेति—अयमाउसो ! आता, अयं सरीरं ।

जेसि तं सुखसायं, विमग्गयाम् । यथा अज्जो जीतो अत्तं सरीरं, तस्मादप्येषा (१) दृश्यमाना णो विविध पदेदिति" सू० ।

"एवम्—असत् अविद्यमानः तत्र तिष्ठन् गन्तव्यं असंवेद्यमानः अननुभूयमानः । येषामयं पञ्जरवेदा तत् स्वाख्यातं भवति ।

येषां पुनः 'अन्यो जीवोऽन्यच्छरीरम्' एवम्भूतोऽप्रमाणक एवाभ्युपगमः तस्मान् ते स्वमृत्ता प्रवर्तमानाः । एवमिति वक्ष्यमाणं ते नैव विप्रभिवेदयन्ति जानन्ति" शी० । दृश्यतां सू० १५९ टि० ७, सू० १५० [८] टि० १३ ॥

१. जेसि ये रं १ । जेसि तं असतो असंविज्जमानो तेसिं तं सुखसायं रं १ विना । दृश्यतां सुपरितनं टिप्पणम् ॥ २. हुस्से रं १ सू० । "दीहे वा हुस्से वा जाव अट्ठं वा क्किहे ति वा जाव लुत्ते ति वा" सू० ॥ ३. वा आपते ति वा छल्लेत्ति ति वा अंत्ते ति वा क्किहे सु० । वा आपते वा छल्लेत्ति वा क्किहे इ वा जाव सुत्ति रं १ विना । दृश्यतां सुपरितनं टिप्पणम् ॥ ४. वा आपसे ति वा आपते ति वा रं १ । अत्र आपसे ति वा इत्यस्यार्थो न ज्ञायते, न च रं १ विना स दृश्यते, अतो मूलेऽस्माभिर्न निवेशितः स पाठः । दृश्यतां सुपरितनं टिप्पणम् ॥ ५. कट्ठा इ पु २ । कमत्ति वा रं १ । कट्ठा वा रं १ विना ॥ ६. जिहे [इ पु १, २] वा जाव लुत्ते इ वा रं १ सू० विना ॥ ७. असतो अविज्जमानो रं १ । दृश्यतां सू० १२९ पं० १, सू० १३१ पं० १८ । "असत्तसो, तथा केनापि प्रकारेणाऽसंवेद्यमानोऽपि । येषां तत् स्वाख्यातं भवति यथा—'अन्यो जीवोऽन्यच्छरीरकम्' इत्यर्थं पठः तस्मान् एवमविद्यमानास्तान् सरीरात् पृथगात्मवादिनो नैव वक्ष्यमाणनीत्या आत्मानमुपलभन्ते" शी० ॥ ८. णत्ति रं १ विना ॥ ९. कोपिमा रं १ ॥ १०. असी रं १ पु १ सू० विना ॥ ११. कोपि एव रं १ । कोपी एव पु १ सू० ॥ १२. केत्ति उव रं १ । केइ पुरिसे अभिनिज्जट्ठानं उवदंसेतासो अयमा रं २ ॥ १३. अयं सरीरं रं १ विना । इयं सरीरं सू० ॥

[२] 'से जहानामए केइ पुरिसे मुंजाओ इसीयं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा—अयमाउसो ! मुंजो, अयं इसीया, < एवामेव नत्थि 'केति उवदंसेत्तारो अयमाउसो ! आता इदं सरीरं ।

[३] से जहानामए केति पुरिसे > मंसाओ अट्ठि अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा *—अयमाउसो ! मंसे, अयं अट्ठी, एवामेव नत्थि 'केति उवदंसेत्तारो ५
—अयमाउसो ! आया, इदं सरीरं ।

[४] से जहानामए केति पुरिसे करतलाओ आमलकं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा—अयमाउसो ! करतले, अयं आमलए, एवामेव नत्थि 'केति उवदंसेत्तारो—अयमाउसो ! आया, इदं सरीरं ।

[५] से जहानामए केइ पुरिसे दहीओ णवणीयं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदं- १०
सेजा—अयमाउसो ! नवनीतं, अयं उदसी, एवामेव नत्थि 'केति उवदंसेत्तारो जाव सरीरं ।

[६] से जहानामए केति पुरिसे तिलेहिंतो तेलं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा—अयमाउसो ! तेलं, अयं पिण्णाए, एवामेव जाव सरीरं ।

[७] से जहानामए केइ पुरिसे उंक्खुतो खोतरसं अभिनिव्वट्टित्ताणं उव- १५
दंसेजा—अयमाउसो ! खोतरसे, अयं 'छोए, एवामेव जाव सरीरं ।

[८] से जहानामए केइ पुरिसे अरणीतो अरिगं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा—अयमाउसो ! अरणी, अयं अग्गी, एवामेव जाव सरीरं । * एवं अंसतो अंसविज्जमाणे ।

१. से जहा व केति पुरिसे मंसाओ खं १ ॥ २. इसियं खं १ मु० ॥ ३. मुंजा अयं इसीया खं १ ॥ ४. < > एवदन्तर्गतः पाठो नास्ति खं १ मु० विना ॥ ५. केइ पुरिसे उव^० मु० ॥ ६. सर्वत्र खं १ मु० विना ॥ ७. एवदन्तर्गतपाठस्याने अयमाउसो मंसे अयमाउसो अट्ठी, करतलाओ आमलकं—अयमाउसो करतले अयं आमलए, दहीतो णवणीयं—अयमाउसो णवणीयं अयं उदसी, तिलेहिंतो तिलं—अयमाउसो तिलं अयं पिण्णाए, से जहानामए केइ पुरिसे उक्खुतो खोतरसं अभिनिव्वट्टित्ताणं उवदंसेजा अयमाउसो खोतरसे अयं छोए, एवामेव नत्थि केइ उवदंसेत्तारो अयमाउसो आया अयं सरीरे । से जहानामए केइ पुरिसे अरणीतो अरिगं अभिनिव्वट्टित्ताणं तदेव इति पाठः ॥ ७. अयं नारित मु० विना ॥ ८, ९. केइ पुरिसे उव^० मु० । दयतां सु० ६५० [१, २] ॥ १०. उक्खुतो खं १ । इक्खुतो मु० ॥ ११. छोए ख १ विना दयताम् आषा० सु० ४६२ टि० ८, ६२० टि० १३ ॥ १२. अंसओ खं १ । अंसते मु० ॥ १३. अविज्जमाणे खं १ सु० । दयता पृ० १२९ पं० ९ टि० २१, पृ० १३० पं० ७ टि० ७ । "एवमादिभिर्दृष्टानैः शरीरदाहे सति छेदे वा को दोषः पादात्मिकोऽस्ति अविज्जमाने जीवे,

६५३. पुत्रामेव तेषि णायं भवति—संगणा भविस्सामो अणगारा अकिचणा अपुत्ता अपसू परदत्तंभोइणो भिस्सुणो पावं कम्मं णो करिस्सामो समुद्राए ते अणणा अण्णडिविरया भवंति, सयमाइयंति अंने वि आदियावेंति अन्नं णि आतिपंतं समगुजाजंति, एवामेव ते इत्थिक्कमभोगेहि मुच्छिया गिद्धा गदिना अज्जोववन्ना लुद्धा रागंदोमत्ता, ते णो अप्पाणं समुच्छेदेंति, नो परं ५ संमुच्छेदेंति, नो अण्णाइ पांणाइ मूनाइ जीवाइ मत्ताइ संमुच्छेदेंति, पहीणा पुय्वेमंयोगं, आयरियं मगं असंपत्ता, इति ते णो इव्वाए णो पाराए, अंतरा कम्मभोगेमु विमण्णा, इति पदमे पुरिसंज्जति तज्जीव-तस्सरीरिए आहिते ।

६५४. अंदावरे दोवे पुरिसज्जाने पंचमहम्मैतिए ति आहिज्जति । इह खलु पौडिणं वा ४ सतेर्गतीया मणुस्सा भवंति अणुपुब्बेणं < "लोपं उववण्णा, तंवद्वा— १० आरिया" वेगे एवं जाव दुरूवा वेगे । तेमि च णं महं एगे राया भवती महया० एवं चेव निरवसेमं जाव सेणारतिपुत्ता । तेमि च णं एगतीए सट्ठी भवति, कम्मं तं समगा य माहणा य पहारिमु गमणाए । तरयण्णयरेणं धम्मेषं पंचतारो वयमिमं धम्मेषं पत्तंइस्सामो, से एवमायाणह मयंतारो ! जहा मे एस धम्मे सुअस्खाए > सुपण्णते भवति— १५

६५५. इह खलु पंच महम्मूता "जेहि नो कज्जति" किरिया ति वा

१. दुल्ला—अण्णा० सू० ६०७, टि० १॥ २. "ओगी मि खं १॥ ३. अपडि" ख १॥ ४. सट्ठा" खं २ पा० ॥ ५. अण्णेहि अ आदियावेंति, आदिपंते [अण्णे] समगुजाजंति सू० ॥ ६. पादणं खं १॥ ७. "दोमवपडा खं १ विना । "राग-द्वेषात्तो रागद्वेषवशाः" शी० । "रागद्वेषाभ्यां छान्दितमनस्त्वाद्गन्धाः" सू०, एतदनुसारेण गुणदोषगन्धा इति पाठः सू० सम्मगो भानि ॥ ८. मु० विना—समुच्छेदंति खं २ पु १, २ । समुच्छेदंति पा० । समुच्छेदंति ला० । नो परं समुच्छेदंति नास्ति खं १॥ ९. पाणाइ जाव मत्ताइ खं १ विना ॥ १०. समुच्छेदंति खं २ ॥ ११. मंयोगा खं १ । "पूर्वमंयोगाद् प्रहीणाः प्रघ्नताः" शी० । "पहीणा पुव्वसंयोगं गृह्णावसं णातिवाचं वा" सू० । दसणां सू० ६६६ ॥ १२. आयरियं पु १ । दसणां सू० ६६६ ॥ १३. "ओगेहि खं १ विना । "ओगंति सू० ॥ १४. "जाने स २ पु १, २ ॥ १५. आ(अ सू०)पावरे खं २ पा० सू० ॥ १६. "मूतिने आ ख २ पा० ॥ १७. पानीयं खं १॥ १८. "गविया मु० । "गविया हं (हं इति ५ संख्यायोनकोऽधराइ) जाव से एवमायाणह मयंतारो जहा मेसे धम्मे सुअस्खते" सू० ॥ १९. < > एतदन्तर्गतपाठस्थाने खं १ मु० विना जाव इत्येव पाठः । "अत्र च प्रथमपुरुषगमेन इह खलु पौडिणं वा इत्यादिको ग्रन्थः सुपण्णसे भवति इत्येतत्पर्ववसानोऽवगन्तव्य इति" शी० । दसणां सू० ६४६ ॥ २०. वेगे अणारिया वेगे मु० ॥ २१. पज्जता वय" खं १ । दसणां सू० १२९ टि० ७ ॥ २२. "वनिस्सामो खं १॥ २३. जेहिंते खं २ पु २ ला० खं ० । अयं पाठोऽपि समीचीनः प्रतीयते । जेहिं णो कज्जहू सू० । "वैदि...नः अस्माक क्रिया" अक्रिया वा "क्रिये" शी० ॥ २४. किरिया वा भविरिया वा जाव निरए वा खं १ मु० विना ॥

पुनर्जातान्ते वीर्यं पुनर्जातं

[१०-११-

अभिनिता नि का मुहुरे नि का मुहुरे नि का कताने नि का तात नि का मरु
नि का अमाह नि का भिन्नी नि का भिन्नी नि का निग नि का अतिग नि
का अति यंतयो तामान्वि ।

६५६. तं च पुनुरेयेन पुनर्भूतमात्रां जायेता. तंवा—पुनरी एते
मदन्भूते. आज दोबे मदन्भूते, नेऊ तवे मदन्भूते. वाऊ चउथे मदन्भूते.
आगाये पंचमे मदन्भूते. इवेने पंच मदन्भूता अभिभिता अभिभेता अत्ता
पो 'किंतिमा पो कंडगा अगादिया अभिभिता बांमा अपुगेदिता र्गना मामता
आयछट्टा ।

६५७. पुंन एगे एरमाहु -सत्तो पत्थि निगामो, असत्तो पत्थि संमतो ।
एताव ताव जीरकाए, एताव ताव अथिकाए, एताव ताव सव्वटोए, एतं उदं
लोगस्स केंगपाए, अंवि यंतयो तगभातमवि । से किणं किणामेणो, हणं
पातमाणे, पयं पयावेमाणे, अवि अंतयो पुरिसमवि "विनिगिस्ता पायइत्ता, एतं
वि जाणाहि—पत्थि एत्थ दोसो ।

१. सेहि नि का भग्गेहि नि १ ॥ १. इति अंतयो १ ॥ १. "अवि यंतयो पुनस्स
कुन्नीकरणेऽपि पुनरोऽनीधरः" १०॥ "इत्येवम् अन्तस्तत्पूगमात्रमपि च कार्यं तद
भूतेन "क्रियते" शी० ॥ २. विदुरेयेन १ ॥ ३. विना । "तं च पुनुरेयेन पदानामुरेण पदेन
पञ्चमिरेत्ताए वात्थ्यस्य गमनायणं समवाय" १०॥ "तं च सेनां समवायं दृष्यभूतपरिरेने
जानीयात्" दृष्यभूतो यः पदोरेण तेन वात्ताकारतया सरवेणो समवायः स एकारवेऽपि लक्ष्यते'
शी० ॥ ४. समा ॥ ५. पु १ गु ० विना ॥ ५. अणिमेता १ विना । अणिममाविता गु ० ।
"अनिभि(मे)या न निभि(मे)याः" १०॥ "अनिर्मापयितव्यानि" शी० ॥ ६. कत्तिमा १
२ १० ॥ ७. कयणा अणावीमा १ ॥ ८. "सत्कर्त्तना नाम सामन ति स्वकृतभावः सत्कर्त्तनं"
१०॥ "स्वतन्त्राणि स्वकार्यकर्तृत्वं प्रति अपरनिरपेक्षाणि शाधनानि नित्यानि वा" शी० ॥

९. आयच्छट्टं(हा ?) पुणेगे, उक्कानि भूतानि भूतकारणानि चाव्यक्त-महदहङ्कार-तत्मात्राणि ।
स्यात्—किमेयां प्रवृत्तिरिति ? तदुच्यते—सतथ नास्ति विनासाः "१०॥ "तदेवंभूतानि पय महाभूतानि
समेव, सरवेऽपि प्रधानवत् शाधतः, सतथ नास्ति विनासाः" १०॥ "तदेवंभूतानि पय महाभूतानि
आत्मवशानि, पुनरेके एवमाहु. साध्याभिप्रायेण सतो नास्ति विनासाः" शी० । अत्र
चार्थनुसारेण आयच्छट्टं(हा ?) पुणेगे । सत्तो पत्थि विगामो...इत्येवमपि पाठो भवेत् ॥
१०. गु ० विना—पुण एगे [एत ?] माहु पा ० पु १, ला ० सं ० । पुण एगे माहु १ ॥
पुणमाहु १ ॥ २. इत्येतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ ११. एताव ता १ ॥ एताव ताव जीयकाये नास्ति
य २ पु १ १२ ॥ एताव य २ ला ० । एताव ता अत्थि १ ॥ एतावता अत्थिकाए एतावता
सव्वलोए १ ॥ १३. कारणयाए १०० शी० अतुगारेण भाति । "कारणभावः कारणता"
१०० । "एतदेव" "मुलं कारणं लोकस्य, एतदेव च कारणतया सर्वकार्येषु व्याप्रियते ॥
१४. अवि अंतयो १ १०० । इयथा १० १२४ टि ० २ । १५. विनिगिस्ता पाइत्ता १ ॥
१६. इत्थं वि जाणाहि पत्थिप दोसो १ विना । एत्थ वि जाणेव पत्थेय दोसो १०० ॥

६५८. ते णो एतं विप्पडिवेदेति, तंजहा—किरिया 'ति वा जाव अणिए ति वा । एवामेव ते विरुवरूवेहिं कम्मममारंभेहिं विरुवरूवाइं कम्म-
भोगाईं समारंभंति भोयणाए । एवामेव ते अणारिया विप्पडिवण्णा तं सदहमाणा
पत्तियमाणा जाव इति ते णो हव्याए णो पाराए, अंतरा कम्मभोगेसु विसण्णा ।
दोवे पुरिसजाए पंचमहम्मूतिए नि आदिते ।

५

६५९. अेदावे तवे पुरिसजाते ईसरकारणिए ति आदिमइ । इह खलु
पादीपं वा < ४ संतेगतिपा मणुस्सा भवंति अणुपुब्बेणं 'लोपं उववज्जा, तं-
जहा—आरिया वेगे जाव तेसिं च णं महंते एगे राया भवति जाव सेणावतिपुत्ता ।
तेसिं च णं एगतीए सट्ठी भवति, कम्मं तं समगा य माहणा य पहारिसु
गमणाए जाव जहा मे' एस धम्मे > सुअरुजाए सुपण्णत्ते भवति ।

१०

६६०. इह खलु धम्मा पुरिसादीया पुरिसोत्तरिया पुरिसप्पणीयां पुरिस-
पेजोदता पुरिमभिसमण्णागता पुरिसमेव अभिमूय 'चिट्ठंति ।

[१] से जहानोमए गंडे सिया सरिरे जाते सरिरे बुट्ठे सरिरे अभिसमण्णागते
सरीमेव अभिमूय चिट्ठंति * एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव पुरिसमेव
अभिमूय चिट्ठंति ।

१५

[२] से जहानोमए अेरई सिया सरिरे जाया सरिरे अभिसंबुट्ठा सरिरे

१. इ वा जाव निरए इ वा जाव तिमण्णे दोवे पुरिसजाते एवं (पंच पु० १) महम्मूतिए
स १ मु० विना ॥ २. एवं ते मु० । गुलना सू० ६५३ ॥ ३. दस्यतां सू० ६५२-६५३ ॥
४. कम्मभोगेयंवि विमण्णे दोवे पुरिसजाते सू० ॥ ५. आहा' ए २ पा० ॥ ६. पुरिसजाते
सं १ विना । पुरिसे इस्सरकारणे सू० ॥ ७. ईसरिका' सं २ पा० । इस्सरकारणिए इति
आदिजरी सं १ ॥ ८. < > एतस्सत्ते केवलं जाव इत्येव वर्तते सं १ मु० विना ॥
दस्यतां सू० ६४६-६४७ ॥ ९. गतिता सं १ ॥ १०. छोभयं सं १ । दस्यतां सू० ६४६,
६४४ ॥ ११. मए मु० । दस्यतां सू० ६४७ ॥ १२. ईरिया पा० पु २ ला० सं० ॥ १३.
पुरिमुत्तरि(री सं २ पु २ ला०)ता सं २ पा० पु १, २ ला० सं० । पुरिमप्पणीया पुरि-
सोत्तमीया पुरिसपजो' सू० ॥ १४. 'या पुरिममंभूता पुरिसपजो' ए २ पा० पु १ ला०
सं० ॥ १५. 'पजोविना पुरिसाभमि' सं १ ॥ १६. 'मेवा सं २ । 'मेवाभिभूय पु १, २
ला० । 'मेव अभिमूय सं १ ॥ १७. चेट्ठंति सं २ पु १, २ ला० ॥ १८. 'णामने सं १
विना ॥ १९. अभिमूय सं १ । अभिमूय चेट्ठं ए २ ॥ २०. एवमेव धम्मा वि पु' पु १
ला० । एवामेव धम्मा पु' सं १ । 'एवामेव धमो इस्स(तईभा, एव सेगाईं पि' सू० ।
* * एतदन्तर्गत. पाठो नास्ति पा० ॥ २१. 'णामने ए २ ॥ २२. अरए सं २ । अरविए
सं १ । दस्यताम् आषा० सू० ७१५ टि० १७ ॥ २३. 'संबुट्ठा सं २ ॥

सूयगडंगसुत्ते बीण सुयस्सखे

[सू० ६६१-

अभिसमण्णागतो सरीरमेव अभिभूय चिट्ठति * एवामेव धम्मा पुरिसादीया जाव पुरिसमेव अभिभूय चिट्ठति ।

[३] से जहाणामए वम्मिए 'सिया पुढवीजाते पुढवीसंबुडे पुढवी-
अभिसमण्णागतने पुढवीमेव अभिभूय चिट्ठति एवमेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव
अभिभूय चिट्ठति ।

[४] से जहाणामए रक्खे सिया पुढवीजाते पुढविसंबुडे पुढविअभि-
समण्णागतने पुढविमेव अभिभूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव
अभिभूय चिट्ठति ।

[५] से जहानांमए पुस्सखणी 'सिया पुढविजाता जाव पुढविमेव अभि-
भूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव पुरिसमेव अभिभूय चि
अभिभूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव उदगजाण जाव उ
अभिभूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि जाव पुरिसमेव अभिभूय चिट्ठति ।

[६] से जहाणामए उदगपोकखले सिया उदगजाण जाव उ
अभिभूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि जाव पुरिसमेव अभिभूय चिट्ठति ।
[७] 'म जहाणामए उदगपुग्गुए सिया उदगजाण जाव उद-
अभिभूय चिट्ठति एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव पुरिसमेव अभि-
चिट्ठति ।

६६१. 'अं पि य इमं समण्णाणं जिग्गंथाणं उट्ठिं विजंजिथं दुवाग्गं
तत्तिट्ठिण, तं वडा—भायागे जाव दिट्ठिनातो, सत्त्वमेयं सिग्ग, मे एतं तदिं.

१. ४. ६ 'अव म १॥ २. एवमेव म १ विना । एवमेव धम्मा वि पु' मु० ॥ ३. 'साइवा
अ १ विना ४ ५ विना म १॥ ४. पुढवी [आ]ए जाव पुढविमेव अं १ मु० विना ॥
५ एवमेव धम्मा वि जाव अ १॥ ६. मु० विना—जाव अभिभूय वि' म १॥ जाव
वि' म १ विना ७ ८ ९ १०. जाव म १॥ ११. विना अं १॥ विना जाव अ १
मु० 'वि' म ११ 'अव म १॥ १२. एवमेव म १॥ १३. पुढविजाता जाव [अभिभूय
पु १] वि' म १॥ १४. विना म १५. जावने म १॥ १६. पुढविजाता जाव [अभिभूय
पु १] विना जाव अ १ विना १७. मु० म १॥ १८. एवमेव म १॥ १९. पुढविजाता जाव
पु १. वि जाव पुढविमेव अभिभूय चिट्ठति म १॥ २०. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
२१. वि जाव पुढविमेव अभिभूय चिट्ठति म १॥ २२. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
२३. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ २४. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ २५. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
२६. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ २७. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ २८. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
२९. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३०. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३१. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
३२. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३३. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३४. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
३५. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३६. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३७. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥
३८. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ३९. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥ ४०. 'अं पि य इमं दुवाग्गं' मु० ॥

णे एयं आहत्तद्वितं । इमं सचं, इमं तद्वितं, इमं आहत्तद्वितं, ते एवं सण्णं कुव्वंति, ते एवं सण्णं "संठवेंति, * ते एवं सण्णं "सोवडवयंति *, तमेवं ते तज्जातियं दुक्खं नातिउट्टंति सउणी पंजरं जहा ।

६६२. ते णो [एतं] विप्पडिवेदेंति तंजहा—किरिया इं वा जाव < अंणिए ति वा एवामेव ते विरूवरूवेहिं कम्मसमारंभेहिं विरूवरूवाइं कामभोगाइं ५
समारभिता भोयणाए एवामेव ते अणारिया विप्पडिवण्णा, तं सदहमाणा जाव इति ते णो हव्याए णो पैराए, > अंतरा कामभोगेसु "विसण्णा । तच्चे पुरिसज्जाते ईस्सरकारंणिए ति आहिते ।

६६३. अँहावरे चउत्थे पुरिसज्जाते "णियतिवातिए "ति आहिज्जति । इह खलु पार्इणं वैं ४ तदेव जाव सेणावतिपुत्ता वा, तेसिं च णं एगतिए सड्डी १०
भवति, कामं तं समणा य माहणा य संपहारिसु गमणाए जावें जहा मे एस धम्मे सुअक्खाले सुपण्णत्ते भवति ।

६६४. इह खलु दुवे पुरिसा भवंति—एगे पुरिसे किरियमाइक्खति, एगे पुरिसे णोकिरियमाइक्खति । जे यें पुरिसे किरियमाइक्खइ, जे य पुरिसे णोकिरियमाइक्खइ, "दो वि ते पुरिसा तुहा एगट्ठा कारणमावज्जा । १०

१. ण तेनं खं २ पा० पु २ ॥ २. आ(अ पा०)हाउद्विय पा० पु १, २ ला० सं० । आयद्विय ख २ । आहत्तधियं चू० ॥ ३. अहाउद्वितं खं १ विना । आयत्तधियं चू० ॥ ४. ते एव सण्णं कुव्वंति नास्ति नं २ ॥ ५. सु० पु १ विना—संठवंति पा० पु २ ला० सं० । ठवंति खं २ । संठवयंति खं १ । * एतदन्तर्गतं पाठः खं १ मध्ये नास्ति । "त एवं मोहमोहिता. सण्ण कुर्वन्ति वातु तत्थेव ठवंति सुट्ठु ठवंति...तेमि एवं रागो...भवन्ति" चू० । "ते...एवम्, ... सज्जानं संजा, तामेव कुर्वन्ति, अन्येषां च...संज्ञां संस्थापयन्ति, तथा त एव एवभूतां संज्ञां सुबु उप सागीयेन...स्थापयन्ति" शी० ॥ ६. सु० विना—सोवडवयंति पा० पु २ । सोवडवयति खं २ ला० सं० । संठवयंति पु १ । दृश्यतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ ७. तमेवं ते तज्जातीयं दुक्खं नातिउट्टंति खं १ । तमेव ते तज्जातीयं दु.खं नातिउट्टंते सउणं पंजरं जहा चू० ॥ ८. शी० विना—एतं नास्ति । एवं सु० । "एतद् वक्ष्यमाण" शी० । दृश्यता सू० ६५८ ॥ ९. दि वा जाव ख १ ॥ १०. ख २ पु २ पा० मध्ये < > एतदन्तर्गतं पाठो नास्ति । दृश्यता सू० ६५८ ॥ ११. पाराले खं १ ॥ १२. विसण्णे सि तच्चे खं १ विना । दृश्यता सू० ६५८ ॥ १३. ईसरं ख १ विना ॥ १४. रणी(जि पु १)ए आहिते खं २ । रणीए विआहिते पा० पु २ । रणीए सि आहिते ला० सं० ॥ १५. आहा" खं २ पा० ॥ १६. नियतिवाए ख १ पु १ विना । नियतिवाए पु १ । "नियतिवा जाव जहा मे एय धम्मे सुअक्खाले । फतरे धम्मे? नियतिवादे" चू० ॥ १७. सि खं १, २ विना ॥ १८. वा पडि(पडिणं) ४ खं १ । वा ४ जाव सुयक्खाले सु० खं १ विना । दृश्यता सू० ६४६-६४७ ॥ १९. जाव मए एस सु० ॥ २०. माविक्खवि य १ ॥ २१. य से पु० खं २ ॥ २२. दो वेए पु० खं १ ॥

६८२. 'से भिवरू अकिरिए अंतूसए अकौहे अमाणे अमाए अलोमे उवसंते परिनिवुडे । णो आंससं पुरतो वरेञ्जा—इमेण 'मे दिहेण वा सुएण वा मुएण वा विण्णाएण वा इमेण वा मुंचरिय तय-नियम-वंभचेरवासेणं इमेण वा जायार्मातावुत्तिएणं धम्मेणं इतो चुते पेचा देवे भिया, कामभांगा वंसवती, सिद्धे वा अदुक्खममुभे, एत्थ वि सिधा, एत्थ वि णो सिंया ।

५

६८३. 'से भिस्सू 'सेहेहिं अमुच्छिए, रूवेहिं अमुच्छिए, गंधेहिं अमुच्छिए, रसेहिं अमुच्छिए, फासेहिं अमुच्छिए, विरए कौदाओ माणाओ मायाओ लोभाओ पेजाओ दोसाओ कलहाओ अब्भक्खाणाओ पेमुण्णाओ परपरिवायातो अस्ती-

२१॥ स्नेहासमप्रसंखटां विरेरु प्रायोगिणीं सुगाम् गौरवं शिरसः शुलं पोमगार्धव-
मेदवी ॥ २७ ॥ धूमपानात् प्रशम्यन्ति शलं भवति चापिबन् ॥ ३१ ॥ ... चतुर्विंशतिकं
नेत्रं स्नातुं र्निर्विरेचने । द्वाविंशद्गुलं स्नेहे प्रयोगेऽप्यर्धमिव्यने । षट्पु त्रिकोशस्थित कोलास्य-
धममाभितम् ॥ ५० ॥ वसिन्नेवममद्रव्यं धूमनेत्रं प्रशम्यते ।" इति चरकसंहितायां पद्मसे-
व्याये । "मेत्रं त्रिलोक्य" इति चक्रपानिदत्तविरचिताया चरकसंहिताटीकायाम् । "अनुज्ञानामि
भिक्षुष्वे धूमनेत्रं नि । तेन एते पन समयेन छम्पनिगया भिक्षू ठपाववनि धूमनेत्तानि
पारेमिन्—मोक्षमयं रूपिदमय ।" इति पालिनिपिटकान्तर्गते विनयपिटके महावग्गे ६।२।७,
पृ० २२३ ॥

१. दृश्यतां सू० ७५३ । "एव मूलगुणोपगुणेषु दुर्घटतात्मा से भिवरू" सू० । अत्रेदमकथेदम्—
इत् आरभ्य ६८८ सूत्रं दातुं से भिवरू इति पाठश्चार्थनुसारेण पूर्वोक्तस्य तत्त्ववृत्त्यान्ते कर्तव्ये,
उत्ताप्ययनसूत्रे पञ्चदशेऽध्ययने दशमैकालिकासूत्रे दशमेऽध्ययनेऽपि च से भिवरू इति पाठः
तत्त्ववृत्त्यान्ते कर्तव्ये, किन्तु वृत्तिकृद्भिः शीलाचार्यैः से भिवरू इति शब्दः सर्वत्र उत्तरमूलस्यादौ
प्रायो व्याख्यानः, यत्रचित् ॥ ६८४—६८६ सूत्रेषु पूर्ववृत्त्यान्तेऽपि व्याख्यातः । अस्मानिस्तु
वृत्तबनुसारेण प्रायः सर्वत्र सूत्रादौ स्थापितः ॥ २. अल्पेन खं १ ॥ ३. अकौहे जाव अलोमे
सू० ॥ ४. आसंसं पुरतो कुञ्जा खं १ । आसंवा पुरतो हाउं विहेरेया सू० ॥ ५. मे मास्ति
खं २ पु १, २ ॥ ६. मुयेण खं १ विना । मय्ण मु० । "मन ज्ञाने [पा० फा० ११७६], मुत्तं
सयमेव जातिस्मरणविर्णुहि । तेषां चेव दिट्ठ-गुत्त-मुत्तेहिं विविधं विमिद्ध वा ज्ञानं विण्णवत्"
सू० । "मुय्ण च नि, मन ज्ञाने, जातिस्मरणदिना ज्ञातेन" टी० ॥ ७. मुचरिय्ण
यव" खं १ ॥ ८. "मायापुत्तीएयं ख १ । "जातामातावुत्तिएण धम्मेण याता-माता यस्य
वृत्तिः स भवति याता-मातावृत्तिः, याता नाम मोक्षयाता, माताऽन्यपरिमाणा या
वृत्तिराहारादि" सू० ॥ ९. कामभोगाणं वसवत्ती ख १ विना । कामकासी वसवत्ती सू० ।
"कामकासि ति याती'यान् कामान् कामयते तान् लभते, वसवत्ति नि वसे इदियाणि
जस्स चिट्ठनि" सू० । "मे वसवत्तिनः कामभोगा भयेयुः" टी० ॥ १०. वाम" खं १ ॥
११. सिञ्जा ख २ पा० ॥ १२. सरेमु अमुच्छित्ते जाव फापेमु अमुच्छित्ते विरते कोवाणे
जाव लोभाओ पेजाओ जाव मिग्गारपणरउओ खं १ मु० विना । सरेहिं अमुच्छित्ते जव
फावेहिं, विरतो कोवाणे जाव मिग्गारदंमगमत्तातो सू० ॥ १३. 'ए गंधेहिं खं १ ॥

स्त्रीभ्यो मायानामाभ्यो मिच्छादंशमहाभ्यो, इति से संज्ञा आद्यान्ते उत्ते
उक्तानि पठित्वेति ।

६८४. से निम्नू जे इमे तन-पारग पाणा भंती ते को सं
मनरमन्ति, को वज्जोहिं मनरमातेति, अण्ये मनरमन्ते नि न मनुजान् ।
इति से संज्ञा आद्यान्ते उक्तानि पठित्वेति ।

६८५. से निम्नू जे इमे कानभोगा भविता वा अविता वा ते को सं
पणिपुत्रि, नेज्जो पणिपुत्रोति, अण्ये पणिपुत्रोति "नि न मनुजान् ।
इति से संज्ञा आद्यान्ते उक्तानि पठित्वेति ।

६८६. से निम्नू तं नि व इमं "मंगरयं कम्प कपद गो ते मं
इति से संज्ञा आद्यान्ते उक्तानि पठित्वेति, इति से संज्ञा आद्यान्ते
उक्तानि पठित्वेति ।

६८७. से निम्नू जे गुण ताने प भगवन् वा प भगिण्योति, गुण
इति से संज्ञा आद्यान्ते उक्तानि पठित्वेति, इति से संज्ञा आद्यान्ते
उक्तानि पठित्वेति ।

६८८. से निम्नू जे गुण ताने प भगवन् वा प भगिण्योति, गुण
इति से संज्ञा आद्यान्ते उक्तानि पठित्वेति, इति से संज्ञा आद्यान्ते
उक्तानि पठित्वेति ।

वज्जेनें भुंजावेनि, अत्तं पि भुंजंतं ण समगुजांइ, इति से महता आदागातो
उपसंते उवदित्ते पडिवित्ते से भिस्सु ।

६८८. अइ पुणेवं जागेजा, 'तं०-विज्जति तेसि परकमे जस्सट्ठते चेतितं
सिवा, तंजहा-अण्णो 'से, पुत्ताणं, धूपाणं, सुग्घाणं, धाईणं, णाईणं, रोईणं,
दासाणं, दासीणं, कम्मकराणं, कम्मकरीणं, आदेसाए, पुद्दा पदेणाए, सामासाए, ५
पातरासाए, सण्णधिसंणिचए कच्चति इहमेगेसि माणवाणं भोयणाए । तत्थ
भिस्सु परकड-परणिद्धितं उग्गमुण्णोपगेसुगामुद्धं सत्थातीतं सत्थपरिणामितं
अंविहिंसितं एसियं वेसियं सामुदाणियं पण्णमसेणं कैरणट्ठा पमाणजुत्तं
अक्खोवंपेण-यगलेवणमुयं संजमवानामाताधुत्तियं विलम्बि पत्तगभूतेणं अप्पाणेणं
आहारं आहारेजा, तंजहा-अत्तं अत्तकाले, पागं पाणकाले, वत्थ वत्थकाले, १०
लेणं लेणकाले, सियं सयणकाले ।

६८९. से भिस्सु मातण्णे अण्णतरं 'दिस्सं वा अणुदिस्सं वा पडिवण्णे
धम्मं आइस्से भिभएं किट्ठे उवदित्तेमुं वा अणुवदित्तेमु वा सुस्सुसमाणेसु पवेदए
'संतिविरतिं उवसमं निज्जाणं सोपेयियं अज्जंविपं मरंविपं लोपेयियं अणतिवात्तियं
सज्जेसि पाणाणं सज्जेसि मूलाणं जान सत्ताणं अणुवीडं 'किट्ठए धम्मं । १५

१. 'आगाति मं० १॥ २. तंजहा इति पूर्ण. पाठः । तंजहा नास्ति खं १ शी० विना । "तत्थया—
विज्जते" शी० ॥ ३. तुलना आचा० सू० ८७ । से नास्ति पा० । "आरमनः स्वनिमित्तम्"
शी० ॥ ४. 'णे से पुपाणं मं० १॥ ५. रायीणं खं १॥ ६. आप्पा पुद्दो मं० २ पा० ला० खं० ।
आरुणाणं पुद्दो पु १, २॥ ७, ८. 'सति मं० १ मु० विना ॥ ९. 'ण्णे खं १ मु० विना ॥
१०. 'प्याग्गेसणा' मं० १ पु १॥ ११. अवहिंसितं सू० ॥ १२. पत्त (क?) ममणं पु १, २
ला० खं० । पत्तं मयणं पा० । "एतत् प्रहस्यमाणं पिण्डकपिपदस्येवार्थः, अहंवा पण्णगह[णे]णं
कुण्णं पेपेति" सू० । "प्रहस्येदं प्राज्ञं गीतार्थेनोपात्तम्" शी० ॥ १३. कारणट्ठ खं १ पु०
१ विना ॥ १४. मु० विनाऽप्यत्र—'जगं वणलेवणं' खं १ विना । 'जगवणाणुलेवणं' खं १ ।
"अन्नस्योपाज्जनम् अन्नोपाज्जनस्य च लेदने प्रलेपः, तदुपमया आहारमाहरेत्" शी० ॥ १५.
'वत्तियं मं० १ पु १ विना । दययत्तां सू० ६८२ टि० ८ । 'वत्तियं इत्यनोऽनन्तरं संजमभारवहणट्ठ-
पाए इत्यपिठः पाठः मं० १-पु १-मु० विना । 'खं २' प्रसूतिप्रसूति दययते, तथापि पूर्णं दूतो च
तद्व्याख्यानादर्धनात् स मुले न स्यापिनोऽस्माभिः ॥ १६. सवणं सवणकाले खं २ पा० पु २॥
१७. दिस्सं वा पडि० खं २ । "दिस्सं वा [अणुदिस्सं वा?] रीचमाणे आइकयेज्ज धम्ममाहवसे
जहा पुवे" सू० ॥ १८. धम्मं नास्ति मं० १ । तुलना—आचा० सू० १९६ ॥ १९. विभत्ते खं २
पा० पु २ ॥ २०. 'सु सुस्सु' खं १॥ २१. संति मं०, आचा० सू० १९६ । "संतिविरट्ठं
इत्यादि, दान्तिः उपशमः तत्थपाना विरतिः दान्तिविरतिः, वदिवा
तस्ये विरतिः दान्तिविरतिः, ताम्" शी० ॥ २२-२५. 'वित्तं खं १॥ २६. अणुवाहणं
खं १ पु १ मु० विना ॥ २७. किट्ठे खं २ पा० पु २ ला० । किट्ठ पु १॥

६९४. सुतं मे आउसंतेणं भगवता एवमक्खातं-इह खुलु किरियांणे
 णाम अज्झयणे, तस्स णं अयमट्ठे-इह खुलु संजुहेणं दुवे ठाणा एवमादिजंति,
 तंजहा-धम्मे चेव अधम्मे चेव, उवसंते चेव अणुवसंते चेव । तत्थ णं जे ते
 ५ पढमस्स ठाणस्स अधम्मपक्खस्स विभगे तस्स णं अयमट्ठे-इह खुलु पौरुषं वा
 ४ संतेगइया मणुस्सा भवंति, तंजहा-आरिया वेगे अणारिया वेगे, उक्कागोवा
 वेगे णीयागोता वेगे, कायमंता वेगे इस्समंता वेगे, सुवण्णा वेगे दुवण्णा वेगे,
 सुरूवा वेगे दुरूवा वेगे ।
 'तैसिं च णं इमं एतासं'
 तिरिक्खजोणिण्य

१. "यद्वा" सं॥ १। एवमप्येवमपि सर्वत्र ॥ २. नाममात्रमप्येव
सा. सं॥ ३० ॥ ३. "यगे" एवमपि सर्वत्र ॥ ४. नाममात्रमप्येव
तत्त्व(त्वं) एवमपि सर्वत्र ॥ ५. नाममात्रमप्येव

१. 'पद्म' तं १। एवमप्येति सर्वत्र ॥ २. नाममस्तव्यो पु १। नाममस्तव्यो तं १ पा० पु १।
 सा० सं० मु० ॥ ३. 'यो पण्यसे तस्य' तं १ विना ॥ ४. जे ते 'प' तं २। जे ते पदमस्तव्यं तं १।
 तस्य (त्य) पदमस्तव्यं हागत्य चू० ॥ ५. पादौ तं १। पुटना-सू० ६५६, ६५७ ॥ ६. 'पतिना'
 तं १ पु १। 'पतिना' चू० ॥ ७. 'हस्त' तं १। हस्त' पा० ॥ ८. 'ते' ति पुन इमेकस्त्वं चू० ॥
 ९. 'तं' दाने तं १ पु १ विना ॥ १०. मण्यसे मु तं १ पु १ विना। मण्यसे मु चू० ॥
 ११. 'साग माग्नि' तं २ चू० ॥ १२. 'ते' ति चि पादं तेर चू० ॥
 १३. 'इ' आरभ्य चू० ॥ १४. 'य' याव' सर्वोऽपि मण्यसे मु चू० ॥
 १५. 'अ' प्राचीनवाट-पाटने दग्निमान् ॥ १६. 'ते' ति चि पादं तेर चू० ॥
 १७. 'ते' ति चि पादं तेर चू० ॥ १८. 'ते' ति चि पादं तेर चू० ॥ १९. 'ते' ति चि पादं तेर चू० ॥

[illegible][illegible]

बर्द्धनं वि अण्यं समनुज्ञावति, एव गतु तरग तापतियं सावजे ति आदिजति, छट्टे विरियट्टणे

मोसवतिए ति आदिने ६ ॥

अहावरे सत्तमे किरियाट्टणे अदिण्णादागवतिए ति आदिजति, से जपानामए केइ पुरिसे
आतहेतुं वा नातहेतुं वा अगातहेतुं वा परिग्राहहेतुं वा सदमेतादिणं आदिदति अण्येण वि अदिण
आदिदनेति अदिणं आदिदत्तं वि अण्यं समनुज्ञावति, एवं गतु तरग तापतियं सावजे ति आदि-
जत्त, सत्तमे किरियाट्टणे अदिण्णादागवतिए ति आदिहते ७ ॥

अहावरे अट्टमे किरियाट्टणे अदिण्णादागवतिए ति आदिजति, से जपानामए केइ पुरिसे, मयिष णं तरस
[तत्सा-नासिं प्रत्यन्तरे] केति किंचि विसेवादेति, सयमेव छट्टे दुग्गले ओहत्तमणसंकापे चित्तमो-
सागरसंपविट्टे वरत्तलप-हत्तियमुद्धे अट्टज्जाणोवगते भूमिगतदिट्ठीए दित्ताति, तस्सा ण अज्जातिपसा
संतदया चत्ताति टाणा एवमादिजति, तंत्रा-कोधे माणे माया लोभे, अज्जात्यमेव कोपमण-
मायालोभा, एवं छलु तरस तापतियं सावजे ति आदिजति, अट्टमे किरियट्टणे अज्जातिपए ति
आदिहते ८ ॥

अहावरे नवमे किरियाट्टणे माणवतिए ति आदिजति, से जपानामए केइ पुरिसे जात्तमएण वा
कुलमदेण वा बलमदेण वा रुवमदेण वा तवमदेण वा द्युमदेण वा लाममदेण वा इससिमदेण
वा पत्तामदेण वा अन्नतरेण वा मदट्टाणेण मते समाले परं हीलति शिट्ठि ति शिट्ठि गहति
परिभवति, दत्त(ति-प्र०)रिए अयमंसि अत्ताणं समुपपे, देहा पुत्ते कम्मवितिए अवसे पवारि,
तंत्रा-गम्माओ गम्मं, जम्माओ जम्मं, माराओ मारं, नरगाओ नरगं, चडे चडे चवले माणी
वावि भवति, एवं गतु तरस तापतियं सावजे ति आदिजति, नवमे किरियाट्टणे माणवतिए ति
आदिहते ९ ॥

अहावरे दशमे किरियाट्टणे मित्तदोसवतिए ति आदिजति, से जपानामए केइ पुरिसे माणीहिं
वा पिनीहिं वा भावीहिं वा भिणीहिं वा भज्जाहिं वा पुत्तेहिं वा धूनाहिं वा छुत्ताहिं वा सद्धि
वा पिनीहिं वा भावीहिं वा भिणीहिं वा भज्जाहिं वा पुत्तेहिं वा धूनाहिं वा छुत्ताहिं वा सद्धि
संवयमाणे तेहिं अण्णनरसि अहाल्लुसगंमि अवराहंसि सदमेव गुणं दंढं वेत्ति, तंत्रा-
सीनोदगवियत्तमि वा वायं ओगेल्लेता भवति, उमिणोदगवियत्तमि वा वायं ओगिचित्ता भवति,
अगणिकाएण वायं ओगेल्लेता भवति, जोसेण वा वेत्तेण वा जेतणे वा पसेण वा दिसाए वा
सत्ताए वा पागाइं अवदात्तेता भवति, ददेण वा अट्ठीण वा सुट्ठीण वा छेदुण वा क्काडेण वा
वायं आउडेता भवति, तहापगारे पुरिसज्जाते संवसमाणे दुग्गले भवति, पवममाणे दग्गले
भवति, तहापगारे पुरिसज्जाते दंढराणी (दंढमाणी-प्र०) दग्गुरए दंढपुरेवमदे, अहिंसे अग्नि
भवति, अहिंसे परंमि लोमणि, संजलणे कोपणे पट्टीमंगि(मसिए-प्र०, असी-प्र०) वावि
लोमणि, एवं गतु तरस तापतियं सावजे ति आदिजति, दशमे किरियाट्टणे मित्तदोसवतिए ति
आदिहते १० ॥

अहावरे एकादशमे किरियाट्टणे मायवतिए ति आदिजति, जे इमे भवति गुडावाग
लोभोदया उट्टपगल्लुया पवसगुदया ते आदरिवावि संता अण्णारिवाओ भागाओ विजु-
त्तमो(प्र०-प्र०)ति, अण्णहा संता अण्णया अण्णया अण्णया, अण्णं पुट्ठा अण्णं कापरेति, अण्णं
अण्णिगणं अण्णं आदिजति, से जपानामए केइ पुरिसे अण्णोत्ते त अण्णं को रायं जीहाति,
को अण्णोत्ते जीहाति को अण्णोत्ते जीहाति, एवमेव निद्वेति, अण्णोत्ते अण्णोत्ते अण्णोत्ते अण्णोत्ते
एवमेव माणी मयं वट्टु नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते
नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते
नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते नो अण्णोत्ते

अट्टादंडे १ अणट्टादंडे २ हिंसादंडे ३ अकम्हादंडे ४ दिट्ठिविपरियासियादंडे ५ मोसवत्तिए ६ अदिन्नादाणवत्तिए ७ अज्झत्थिए ८ माणवत्तिए ९ मित्तदोस-
वत्तिए १० मोपावत्तिए ११ लोमवत्तिए १२ इरियावहिए १३ ।

६९५. षष्ठमे दंडसमादाणे अट्टादंडवत्तिए ति आहिज्जति, से जहानामए
वेड पुरिसे आतहेउं वा णाईहेउं वा अगारहेउं वा पंरिवारहेउं वा मित्तहेउं वा ५
णागहेउं वा भूतहेउं वा जक्खहेउं वा तं दंडं तस-थोवरेहिं पाणेहिं सयमेव
णिसिरति, अण्णेण वि णिसिरावेति, अण्णं पि णिसिरंतं समणुजाणति, एवं खलु

मिथिरिय ङंड छाएति, माथो असमाइडलेस्से थावि भवति, एव एलु तस्स तप्पणियं सावजे ति
आहिज्जति, एकारसमे किरियट्ठाणे मायावनिए ति आहिते ११ ॥

अथावरे बारसमे किरियट्ठाणे लोमवत्तिए ति आहिज्जति, जे इमे भवति भारणिया आव
सहिया गाममियेतिया कण्ठुथीराइस्सिया नो बहुसज्जा णो बहुभडिबिरता सब्बपाणभूतजीवसणेहिं
ते अप्पणा सचामोसाई एवं विभुंनेति 'अहं न हत्तव्वे अण्णे हंतव्वा, अहं न अज्जावेत्तव्वो अण्णे
अज्जावेत्तव्वा, अहं न परिपेतव्वो अण्णे परिपेतव्वा, अहं न परित्तावेत्तव्वो अण्णे परित्तावेत्तव्वा, अहं
न उह्वेतव्वो अण्णे उह्वेतव्वा', एवामेव ते इतिवचामेहिं मुच्छिता गिद्धा गटिता अज्झोववण्णा
भुंजिता भोगाई कालमासे कालं किञ्चा अण्णतरेणु आसुणिएसु किञ्चिएसु टाणेसु उववत्तारो
भवन्ति, ततो वि विष्णुमुचमाणा भुञ्जो एलमूयताए पचायाति, एव खलु तस्स तप्पणियं सावजे ति
आहिज्जति, बारसमे किरियट्ठाणे लोमवत्तिए ति आहिते १२ । इच्चेताई बारस किरियट्ठाणाई
दविएणुं समणेण वा माहणेण वा सम्म सुपरिज्जाणितव्वाइ भवति ॥

अथावरे तेरसमे किरियट्ठाणे इरियावहिए ति आहिज्जति, इह खलु अज्जाताए संवुडस्स अणगारस्स
इरियासमियस्स भामासमियस्स एसणासमियस्स आदाणभंडमतणिकखेवणासमियस्स उच्चार-
पासवणखेलमिधाणब्रह्मसारिद्धावणियासमियस्स मणत्तमियस्स वडसमियस्स कायसमियस्स मणशुत्तस्स
वडशुत्तस्स कायशुत्तस्स गुणस्स गुणिदियस्स गुणवभचारिस्स आउत्तं गच्छमाणस्स वा विट्ठमाणस्स वा
निसीयमाणस्स वा नुयडमाणस्स वा आउत्तं भुंजमाणस्स वा भासमाणस्स वा आउत्तं वर्यं पडिग्गई
कंबलं पादुंछणे मेहमाणस्स वा निक्खिबमाणस्स वा जाव चक्खुपम्हनिवायमवि अत्थि येमाता
धुदुमा किरिया इरियावहिया कज्जति, सा पटमसमये चडपुट्टा, वलियसमये वेदिता, तनियसमये
नेज्जिणा, सा चडपुट्टा उदिता वेदिता निज्जिणा, सेयकाले अवग्गमे थावि भवति । एवं एलु तस्स
तप्पणियं असावजे ति आहिज्जति, तेरसमे किरियट्ठाणे इरियावहियवत्तिए ति आहिते १३ ॥ से
वेमि जे अनीदा जे य पणुपण्णा जे य आगमेस्सा अरहंता भगवंतो सव्वे ते एताई चैव तेरस
किरियाटाणाई भांसिस्स वा भांसंति वा भांसिम्मंति वा, एवं पण्णदिय ३, एव चैव तेरसमे
किरियाटाणं सेविस्सु ३" इति वावइयकचूर्णी प्रतिज्जमणाभ्ययमे ५० १२७-१३२ ॥

१४. चू० विना—भवति अस्सताई पा० पु २ ला० सं० । भवन्तीति मक्खलायं मु० । भवन्तीति
मक्खलायं खं १ पु १ । भवन्ति तज्जहा खं २ । "अवन्तीतिवमालयादातम्" शी० । जुलना ६०
७१७ ॥ १५. तज्जहा भास्ति खं १ । तज्जहा अत्थादंडे जाव इरियावहियाणं चू० ॥

१. मायव० खं १ ॥ २. ०ए आहिज्ज से खं १ ॥ ३. णवतहेनुं चू० ॥ ४. पडियार० खं १ ।
परियार० चू० ॥ ५. थावरपाणेहिं खं १ मु० विना ॥

वा कुञ्चका इ वा पञ्चगा ति वा पलालए इ वा, ते णो पुत्तपोसणयाए णो पमुपोसणयाए णो अंगारपोसणयाए णो समणमाहणपोसणयाए, णो तस्स सरीरगस्स किंचि वि परियादिता भवति, से हंता छेता भेता लुपइता विलुपइता उदवइता उग्गिउं धाटे धेरस्स आभागी भवति, अणट्ठादंदे ।

[३] से जहाणामए वेइ पुरिसे कंचंसि वा दंहंसि वा दगंसि वा दविंसि वा वलयंसि वा णूमंसि वा गहणंसि वा गहणविदुग्गंसि वा वणंसि वा वणविदुग्गंसि वा तगाइं उअविय उअविय सयमेअ अगणिकीयं णिसिरति, अण्णेण वि अगणिकायं णिसिरावेति, अण्णं पि अगणिकीयं णिसिरंतं समणुजाणति, अणट्ठादंदे, एवं खलु तस्स तंप्पतियं सावजे ति आदिजति, दोषे "दंडसमादाणे अणट्ठादंडवत्तिए ति आहिते ।

६९७. अंहावरे तथे दंडसमादाणे हिंसादंडवत्तिए ति आदिजति । से जहाणामए वेइ पुरिसे ममं वा ममिं वा अन्नं वा अन्नं वा हिंसिं वा "हिंसइ वा "हिंसिस्सइ वा तं दंडं तस-आवरेहिं पाणेहिं सयमेअ णिसिरति, अण्णेण वि णिसिरावेति, अन्नं पि णिसिरंतं समणुजाणति, हिंसादंडे, एवं खलु तस्स तंप्पतियं सावजे ति आदिजइ, तथे दंडसमादाणे हिंसादंडवत्तिए ति आहिते ।

६९८. [१] अंहावरे चउत्थे दंडसमादाणे अंकस्माद् दंडवत्तिए ति

१. कुञ्चका खं १ विना । कुञ्चका इ पञ्चका ति वा पलालए ति वा खं १ । इदयाम् आवा० सू० ५५५ ॥ २. पञ्चगा खं १ विना । (वञ्चगा १) ॥ ३. "सणए खं १ ॥ ४. अंगारपडिबुहणयाए सु० । तुलना-पृ० १५६ पं० ८ ॥ ५. किंचि वि परियाइता खं १ । किंचि परियादिता पा० । किंचि परियादिता खं १ पा० विना । इदता पृ० १५६ पं० ९ ॥ ६. उदवेउं वू० ॥ ७. अणट्ठादंदे वू० ॥ ८. अण्णामने वू० । जहा वा वेति खं १ । इदता पृ० १५६ टि० २० ॥ ९. कंचंसि वा जाव पच्चतदुग्गंसि वा वू० । "कच्छादिपु दसाय स्थानेषु वनदुग्गप्यन्तेषु" खी० । तुलना-आवा० सू० ५०५, ६७४ । इदता पृ० ६९८ । तुलना-अणवतीसूत्रे प्रथमे षण्ठकेऽष्टमे वरेशके ॥ १०. दंहंसि वा नारिं खं १ सु० विना ॥ ११. वणविदुग्गंसि वा पच्चवंसि वा पच्चविदुग्गंसि वा खं १ खी० विना । आनयकचूणोवथं पाठः । इदयामुपरितर्क टिप्पणम् ९ । इदता सू० ६९८ ॥ १२, १३ कालं खं २ पा० ॥ १४. तंप्पत्तिं पा० खं २ पु २ ॥ १५. सावजे सु० । "तंप्पतिये ति सावजे ति दोषे दंडसमादाणे" वू० । इदता पृ० १५६ पं० १ ॥ १६. दंडयमारंभे पा० खं २ पु २ ॥ १७. आवावरे खं २ पा० । आहावरे खं १ ॥ १८. हिंसिं पा० पु १ खं सु० विना ॥ १९. हिंसंति खं १ ॥ २०. हिंसिंस्संति पा० खं १, २ पु १ खं ॥ २१. सावजे ति पा० । सावजे ति खं १ पा० विना । इदता पृ० १५६ पं० १ ॥ २२. आवावरे पा० खं २ पु २ । आहावरे ला० ॥ २३. अकस्माद् दंडं खं १ पु १ विना । अकस्मा वत्तिए ति वू० । "इह च 'अवस्मात्' इत्ययं शब्दो मगधदेशे सर्वेणाप्यागोपालादनादिना संस्कृत एवोच्चार्यत इति तद्विहायि नयभूत एवोचरित इति" खी० ॥

मडंघवातंसि वा दोणमुहवायंसि वा पट्टणवायंसि वा आसमघातंसि वा सन्निवेश-
घायंसि वा निगमघायंसि वा रायहाणिघायंसि वा अतेणं तेणमिति मन्त्रमाणे अतेणे
इयमुच्चे भवइ, दिट्ठीविपरियासियादंडे, एवं खलु तस्स तप्पत्तियं सावज्जे ति
आहिज्जति, पंचमे दंडसमादाणे दिट्ठीविपरियासियादंडे ति आहिंते ।

७००. अहावरे छट्ठे किरियाठाणे मोसवत्तिए ति आहिज्जति, से जहानामए ५
केइ पुरिसे आयहेउं वा नायहेउं वा अगारहेउं वा परिवारहेउं वा सयमेव मुसं
वयति, अग्गेण वि मुसं वदावेति, मुसं वयंतं पि अण्णं समणुजाणति, एवं खलु
तस्स तप्पत्तियं सावज्जे ति आहिज्जति, छट्ठे किरियाठाणे मोसवत्तिए ति आहिंते ।

७०१. अहावरे सत्तमे किरियाठाणे अदिण्णादाणवत्तिए ति आहिज्जति से
जहानामए केइ पुरिसे आयहेउं वा जाव परिवारहेउं वा सयमेव अदिण्णं आदियति, १०
अग्गेण वि अदिण्णं आदियावेति, अदिण्णं आदियंतं अण्णं समणुजाणति, एवं
खलु तस्स तप्पत्तियं सावज्जे ति आहिज्जति, सत्तमे किरियाठाणे अदिण्णादाण-
वत्तिए ति आहिंते ।

७०२. अहावरे अट्ठमे किरियाठाणे अञ्जल्यिए ति आहिज्जति, से
जहानामए केइ पुरिसे, "से णत्थि णं" केइ किंचि विसंवादेति, सयमेव हीणे दीणे १५
दुडे दुम्भणे ओदयमणसंक्रये चिंताभोगसागरसंपविट्ठे करतलपट्टहत्थमुहे अट्ठज्ज्ञाणो-
वगतं भूमिगतंदिट्ठीए शिवाति, तस्स णं अञ्जल्यिए असंसइया चत्तारि ठाणा

१. वा सन्निवेशं खं १॥ २. तप्पत्तियं सावज्जं ति ख १ पु १ विना । "तस्स तं सावज्जे ति
पवमा किरिया" चू० । दइयतां पृ० १५६ पं० १॥ ३. समाखणे खं २ पा० ॥ ४. किरियट्ठाणे
खं १॥ एवमग्गेऽपि सर्वत्र ॥ ५. नाइहेउं मु० । "णायहेउं पुतो वा से अण्णे वा से बोइ" चू० ॥
६ तप्पत्तियं खं २॥ ७. सावज्जं ख १ पु १ विना । दइयतां पृ० १५६ पं० १॥ ८. सावज्जं
खं १ पु १ विना । सावज्जं चि पा० । दइयतां पृ० १५६ पं० १॥ ९. पु १ विना अञ्जल्यिए
ति मु० । अञ्जल्यिए ति नास्ति खं १ । अञ्जल्यवत्तिए आहिं ११ विना । अञ्जल्यिए,
से जथा० चू० । "आध्यात्मिकमिति" शी० । अत्र अग्गे च अज्जमत्थं इति पाठोऽपि काष्ठचिन्
प्रतिपु दइयते ॥ १०. से नास्ति खं १ विना । से जथा० केइ पुरिसे णत्थि णं विसंवादेति चू० ।
"तथया नाम कथिं पुत्तः..., तस्य च नास्ति कथिं विदवादिता" शी० ॥ ११. केति
खं १॥ १२. दिट्ठिणं खं १॥ १३. "विद्यासं" खं १ । "विद्या अस्से खं १ विना । "विद्या
अस्सेविद्या पु १ । "आत्मारिका, अध्यात्मे संश्रिताः अञ्जल्यसंपइया, अधवा मुक्कसशयमेव
समानरीयेत्वे कृते अञ्जल्यिया असंपइया, अहवा संशयः अज्ञाने भवे च, संशयं कु-
संशयिता" चू० । "आध्यात्मिकाणि अग्नःकरणेद्रव्यानि मनःसंश्रितानि
शी० । चू० शी० अनुगारेण 'अञ्जल्यिया संश्रिता' इति '
चोभयविधः -आद्या० चू० ६९० दि० १, २

ओवोलिता भवति, उसिणोदगवियडेणं वा कायं ओसिंचित्ता भवति, अगणि-
 कएण वा कायं उड्ढहिता भवति, जेतणे वा वेत्तेण वा नेत्तेण वा तया वा
 कमेण वा छिवाद् वा लयाए वा पोसाइ उड्ढलेत्ता भवति, दंडेण वा अट्टीण वा
 मुट्टीण वा लेल्लण वा कवाल्लण वा कायं ओउट्टित्ता भवति, तद्धणंकारे पुरिस-
 ज्ञाने संवसमाणे दुंम्भणा भवंति, पवसमाणे सुंम्भणा भवंति, तद्धणंकारे पुरिसज्ञाते ५.
 दंडयासी दंडगुरुए दंडपुरकखडे अहिए इमंसि लंगंसि अहिते पंसि लोंगंसि
 संजलणे कोहणे पिट्ठिमंसि यावि भवति, एवं खलु तस्स तप्पत्तियं सौवज्जे ति
 आदिज्जति, दंसमे किरियाठाणे मित्तदोसवत्तिए ति आहिते ।

७०५. अहावरे एकारसमे किरियाठाणे मायावत्तिए ति आदिज्जति, जे इमे
 भवंति—गुंदायारा तमोक्कमिया उल्लंगपत्तलहुया पव्वयगुंरुंया, ते आरिया वि संता १०
 अणारियाओ भासाओ विउज्जंति, अत्तद्वा संतं अप्पाणं अत्तद्वा मज्जंति, अत्तं पुट्ठा

१. १० कायं उविचिता खं १ ॥ २. वू० विना—०काएणं कायं उवड्ढहिता पा० ख २ पु २ ला०
 सं० । ०काएणं कायं उड्ढहिता भवती खं १ पु १ । “अगणिकाएण वा उम्मुएण वा तगलोहेण
 वा कायं उड्ढहिता भवति” वू० । “अक्किपायेन उम्मुकेन ततायया वा कायमुपदाहयिता
 भवति” वी० ॥ ३. जेतणे वा वेत्तेण वा खं २ पु २ पा० ॥ ४. लयाइ वा मु० । लया वा
 नास्ति खं १ । “खवा वा सुनादिक्कया” वी० ॥ ५. छिवाए खं १ विना । “छिब नि सेगओ
 कयओ” वू० ॥ ६. पागायं खं २ पा० पु २ ला० ॥ ७. “उड्ढलेत्ति ति चम्माइ लवा-
 वेत्ति” वू० । उड्ढलवित्तुं ति चर्माणि लम्बयित्तुं भवति” वी० ॥ ८. मुट्टिणा वा लेल्लणा वा
 खं २ पु ला० सं० ॥ ८. मु० वू० विना—आउट्टेत्ता खं १, आवययक्कुणी च । आउट्टित्ता
 खं २ पा० पु २ ला० सं० । आउट्टित्ता पु १ । “कुट्टयतीति आउट्टेति” वू० । “कायमु-
 पताडयिता भवति” वी० ॥ ९. एणारे पुरिसज्जाए खं २ पु २ पा० ला० ॥ १०. भंवायं
 खं १ ॥ ११. दुम्भणे भवति खं १ पु १ विना । दुम्भणा भवति मु० । दुहिता भवति वू० ॥
 १२. सुम्भणे पा० ख २ पु २ ला० सं० ॥ १३. एणारे खं १ विना ॥ १४. पिट्ठी खं १ ॥
 १५. यावजे ति पा० खं १ वू० विना । सावज्जे ति मु० । दययां वू० १५५ पं० १ ॥
 १६. “एवं पुग वेमि दोसवत्तिदं अट्ठमं किरियट्ठाणं मल्लिनु पन्डा भणंति परदोसवत्तियं नवमं
 किरियट्ठाणं, पन्डा माणवत्तियं दसमं किरियट्ठाणं” वू० । “अपरे पुनरट्ठमं किरियट्ठाणमागमदोप-
 प्रययिक्कमावज्जे, नवमं तु परदोपप्रययिक्कं, दसमं पुनः प्रागमानं वृत्तिकं विचारयानमिति”
 वी० ॥ १७. गुदागारा खं २ पु २ पा० । “गूदो आचारो जेमि” वू० । “गूड आचारो
 पैशाम्” वी० ॥ १८. कम्मिया खं १ पु १ विना । “काइया वू०, आवययक्कुणी च । “तमसि
 काया चेत्थं कुर्वन्तीति तमोकाइया” वू० । “तमसि वयित्तुं शीलं येदा ते तमसि वाणिणः,
 ते एव च वाणिक्का, पराविज्जाना विद्या कुर्वन्तीत्यर्थः” वी० ॥ १९. उल्लुगं खं १ पु १ ।
 उल्लगपत्तलहुए पव्वयगुरुए वू० ॥ २०. गुरुत्ता खं १ पु १ । गुरुत्ता मे यारिया खं १ पु १
 विना ॥ २१. वानो भायाओ जुज्जति खं १ पु १ विना । वयाओ भायाओ विपट्ठज्जति मु० ।
 मणारियाहिं विडंठति वू० । “अनार्यभायाः प्रयुज्जते” वी० ॥

अन्नं वागरेति, अन्नं आइक्खयन्वं अन्नं आइक्खंति । से जहायामं के
अंतोसहे तं सल्लं णो सयं णीहरति, णो अंनेण णीहरावेति, णो पंडिते
एवमेव निण्ढवेति, अविउट्टमाणे अंतो अंतो 'रियाति, एवमेव माई मां कु
आलोएति णो पडिक्कमति णो जिंदति णो गंरहति णो विउट्टति णो 'विज्जि
अंकरणयाण अण्मुट्टेति णो अंहारिहं तवोक्कम्मं पावच्छित्तं पडिक्कति. ^५
अस्सिं लोए पवायाइ, मायी परंसि लोए पवायाति, 'निंदं गहाय पेमंस्से, 'निंदी
ण नियट्टति, निमिरिय दंडं छाणति, मायी अंसमाहडमुहल्लेसे यापि मापि, एरं ग
तस्म तप्पत्तिथं मांजे ति आदिच्च, एकारसमे किरियाणो मायातिप नि अदिी।

७०६. अंदावरे चारसमे किरियाणो लोभंवेतिप ति आदिच्चि. 'ते
१० जहा-जे इमे भवति आरणिया आउसदिया मांमत्तिया केण्डुइगदस्सिपा. शे
पटुमंजवा, णो पटुपडिरिया मत्तपाण-भूत-जीव-सत्तेहि. ते अण्णा सप्पमेरं

१. एते पुत्तिमे ॥ १. पु १ सु० नि० ॥ २. सविं सं १। मर १००
३. कजेण ॥ १० ॥ ४. कजिदि ॥ १०० ॥ परिनि' सं १ ॥ ५. एव परिणिण्णवेति सं १।
६. 'विजे ववो' की० ॥ ७. एवमेव सं १ ॥ ८. रिपइ मु० ॥ मिपाते ॥ ९. मापायए
१०. एवमेव सं १ ॥ ११. एवमेव सं १ ॥ १२. एवमेव सं १ ॥ १३. एवमेव सं १ ॥ १४. एवमेव सं १ ॥ १५. एवमेव सं १ ॥ १६. एवमेव सं १ ॥ १७. एवमेव सं १ ॥ १८. एवमेव सं १ ॥ १९. एवमेव सं १ ॥ २०. एवमेव सं १ ॥ २१. एवमेव सं १ ॥ २२. एवमेव सं १ ॥ २३. एवमेव सं १ ॥ २४. एवमेव सं १ ॥ २५. एवमेव सं १ ॥ २६. एवमेव सं १ ॥ २७. एवमेव सं १ ॥ २८. एवमेव सं १ ॥ २९. एवमेव सं १ ॥ ३०. एवमेव सं १ ॥ ३१. एवमेव सं १ ॥ ३२. एवमेव सं १ ॥ ३३. एवमेव सं १ ॥ ३४. एवमेव सं १ ॥ ३५. एवमेव सं १ ॥ ३६. एवमेव सं १ ॥ ३७. एवमेव सं १ ॥ ३८. एवमेव सं १ ॥ ३९. एवमेव सं १ ॥ ४०. एवमेव सं १ ॥ ४१. एवमेव सं १ ॥ ४२. एवमेव सं १ ॥ ४३. एवमेव सं १ ॥ ४४. एवमेव सं १ ॥ ४५. एवमेव सं १ ॥ ४६. एवमेव सं १ ॥ ४७. एवमेव सं १ ॥ ४८. एवमेव सं १ ॥ ४९. एवमेव सं १ ॥ ५०. एवमेव सं १ ॥ ५१. एवमेव सं १ ॥ ५२. एवमेव सं १ ॥ ५३. एवमेव सं १ ॥ ५४. एवमेव सं १ ॥ ५५. एवमेव सं १ ॥ ५६. एवमेव सं १ ॥ ५७. एवमेव सं १ ॥ ५८. एवमेव सं १ ॥ ५९. एवमेव सं १ ॥ ६०. एवमेव सं १ ॥ ६१. एवमेव सं १ ॥ ६२. एवमेव सं १ ॥ ६३. एवमेव सं १ ॥ ६४. एवमेव सं १ ॥ ६५. एवमेव सं १ ॥ ६६. एवमेव सं १ ॥ ६७. एवमेव सं १ ॥ ६८. एवमेव सं १ ॥ ६९. एवमेव सं १ ॥ ७०. एवमेव सं १ ॥ ७१. एवमेव सं १ ॥ ७२. एवमेव सं १ ॥ ७३. एवमेव सं १ ॥ ७४. एवमेव सं १ ॥ ७५. एवमेव सं १ ॥ ७६. एवमेव सं १ ॥ ७७. एवमेव सं १ ॥ ७८. एवमेव सं १ ॥ ७९. एवमेव सं १ ॥ ८०. एवमेव सं १ ॥ ८१. एवमेव सं १ ॥ ८२. एवमेव सं १ ॥ ८३. एवमेव सं १ ॥ ८४. एवमेव सं १ ॥ ८५. एवमेव सं १ ॥ ८६. एवमेव सं १ ॥ ८७. एवमेव सं १ ॥ ८८. एवमेव सं १ ॥ ८९. एवमेव सं १ ॥ ९०. एवमेव सं १ ॥ ९१. एवमेव सं १ ॥ ९२. एवमेव सं १ ॥ ९३. एवमेव सं १ ॥ ९४. एवमेव सं १ ॥ ९५. एवमेव सं १ ॥ ९६. एवमेव सं १ ॥ ९७. एवमेव सं १ ॥ ९८. एवमेव सं १ ॥ ९९. एवमेव सं १ ॥ १००. एवमेव सं १ ॥

एवं विउजंनि-अहं ण हंतव्यो अन्ने हंतव्वा, अहं ण अजावेतव्यो अन्ने अजावेयव्वा, अहं ण परिघेतव्यो अन्ने परिघेतव्वा, अहं ण परितवेयव्यो अन्ने परितवेयव्वा, अहं ण उदवेयव्यो अन्ने उदवेयव्वा, एवमेव ते इत्थिकामेहिं मुच्छिया गिद्धा गट्ठा गट्ठा गट्ठा अज्झोववण्णा जाव वासाइ चउपंचमाइ छदसमाइ अप्पयो वा भुज्जयो वा भुज्जितुं भोगभोगाइ कालमासे कालं किच्चा अन्नतेरेसु आसुरिएसु किन्विंसिएसु ठाणेसु उववत्तारो भवन्ति, ततो विप्पमुच्चमाणा भुज्जो भुज्जो एल्लमूयत्ताए तंमूयत्ताए जाइमूयत्ताए पंचायन्ति, एवं खलु तस्स तप्पत्तियं सौवजे ति आहिज्जति, दुवालसमे किरियाठाणे लोभवत्तिए ति आहिने । ईच्चताइ दुवालस किरियाठाणाइ दविएणं सपणेणं वा माहणेणं वा सैम्मं सुपरिजाणियव्वाइ भवन्ति ।

७०७. अहावे तेरसमे किरियाठाणे इरियावैदिए ति आहिज्जति, इह खलु अत्ताए संवुडस्स अणगारस्स इरियासभियस्स भासासभियस्स एसणासभियस्स आयाणमंडमत्तणिस्सेणासभियस्स उच्चार-पासवणै-खेल-सिंघाण-जल्लारिद्धावणिया-सभियस्स मगसभियस्स वैइसभियस्स कायसभियस्स मणगुत्तस्स वैइगुत्तस्स कयगुत्तस्स गुत्तस्स गुत्तिदियस्स गुत्तवभचारिस्स आउत्तं गच्छमाणस्स आउत्तं

१. एतदन्तर्गतः पाठो नास्ति खं १, चू० अनुसारेण तु अन्ने परितवेयव्वा इति पाठानन्तरं भाति ॥ २. पा० चू० विना—“चित्” ख २ पु २ । “चित्” पु १ ला० सं० ॥ ३. “एवमेवेत्यादि” शी० ॥ ४. ते नास्ति खं १ पु १ मु० शी० विना । “एवमेव इत्थिकामेसु” “मुच्छिया गिद्धा जाव अज्झोववण्णा चू० । “एवमेव” ते “स्त्रीप्रधाना” कामाः स्त्रीकामा, यदिवा स्त्रीषु कामेषु च शब्दादिषु मूर्तिनाः गृह्णा प्रथिता अभ्युपगमाः” शी० । “गरदिया” इति पद चूर्णं शी० वृत्ति च न दृश्यते, दृश्यतां सू० ७१३ । मुलना-भावा० सू० ३०४, पु० ४०४ पं० १७ ॥ ५. “सु भोगाइ खं १ । दृश्यतां सू० ७१३ । “भुज्ज्या भोगभोगान् इति, स्त्रीभोगे सति अवश्यं शब्दादयो भोगा भोगभोगाः, तान् भुज्ज्या” शी० ॥ ६. आसू” ख १ । “आसुरिएसु” “जेसु एगे नत्थि ठण्णे” चू० । “आसुरिकेसु” शी० ॥ ७. “एल्लमु खं १ ॥ * भुज्जो २ एल्ल” खं १ । भुज्जो एल्ल” खं १ विना ॥ ८. तमूयत्ताए जाइमूयत्ताए नास्ति खं १, आवश्यकचूर्णं च । “तमो-काइयत्ताए ति आन्यन्धो भवति वार्धो वा” चू० । “तमूयत्ताए ति तमस्त्वेन अत्यन्तान्ध-तमस्त्वेन आत्यन्धतया” शी० । दृश्यतां सू० ७१३, ८६१ ॥ ९. जाइमूयत्ताए नास्ति खं १, २ पु २ चू० ॥ १०. ते पच्चाये खं २ ॥ ११. सत्तव्वं ति खं १ पु १ विना । मावजे ति पु १ ॥ १२. इच्छेताणि चू० । इच्छेताइ खं १, २ पा० पु २ मु० । इच्छेताइ ला० सं० ॥ १३. सम्मं सुत्त(पु १)रिक्कागियव्वाणि खं १ पु १ । सम्मं पडिलेहितव्याणि चू० ॥ १४. “वदिय ति पा० खं २ पु २ स्सं सं० ॥ १५. पा० पु २ मु० विना—“खेलविघाणगपरि” खं १ । खेलजल्ल-विघाणपरि” खं २ ला० सं० । खेलजल्लविघाणगपरि” पु १ खं १ ॥ १६. “वनिम” खं १ । पु १ चू० विना वयम” ॥ १७. घनिगुं खं १ ॥ १८. गुल्लस्स नास्ति ख १ विना । “पुनः पुत्ति(म)-घहण्ण एतावात् गुत्तिगोचर”, नात पर गुत्तिरन्यापि दृश्यते” चू० । “तथा” “गुप्तस्य,

७०८. अदुतरं च नं पुरिमविजयविभंगमाइस्खिस्सामि । इह खलु
 नाणाग्गमां नाणाहंदां नाणासीलां नाणादिद्वीणं नाणाहंदां नाणारंभाणं
 नाणाज्झवमाणसंजुताणं नाणाविहं पावमुयज्झयणं एवं भवति, तंजहो—भोम्मं
 उप्पायं सुविगं अंतन्निस्से अंगं सरलस्खणं वंजणं इत्थिलस्खणं पुरिसलस्खणं
 हयलस्खणं गयलस्खणं गोगयलस्खणं भिदलस्खणं कुक्कडलस्खणं तित्तिरलस्खणं
 पट्टगलस्खणं लावगलस्खणं चकलस्खणं छललस्खणं चम्मलस्खणं दंढलस्खणं
 अस्सिलस्खणं मणिलस्खणं कौगिणिलस्खणं सुमगाकरं दुम्मगाकरं मम्मकरं
 'भोहणकरं आहंस्वणि पागमासणि दच्चहोमं अंतियविजं चंदचैरियं सूरचैरियं
 मुक्कचैरियं यंहस्मदचरियं उक्कापायं 'दिमीदाहं मियचकं वायमपरिमंडलं पंमुवुट्ठिं
 केसवुट्ठिं मंस्वुट्ठिं रुहरिखुट्ठिं वेनालिं अद्धवेतामि 'भोसोवणि तालुगुपाडणि
 मोवाणि सानरिं दोमिलिं काठिणिं गोारिं गंधारिं 'आवतणिं उप्पतणिं 'जंमणिं

१. 'द्वीणं' सं १ पु० विना ॥ २. प्रत्यु पाडा—'नागाग' सं १ । 'नाणाग्गमा' सं २
 पा० पु २ ला० सं० । 'नागाग' पु १ पु० । 'रदना' सं० ७१८ ॥ ३. 'भोम्मं' सं १ पु०
 विना ॥ ४. 'अंगपरल' सं २ । 'अंगपर' ल' सं १ । "अहे भवमाहम्", तथा 'स्वरलक्षणम्'
 शी० ॥ ५. 'काठणि' सं १ ॥ ६. 'सुमगाकरं' दुभ(स्म पु १)गाकरं सं १ पु १ । "दुभगं
 दुभगे दुभगे दुभगे जेणे" पु० । "दुभगमपि सुमगमाजगेणि सुमगाकरं सुमगमपि दुभगमाजगेणि
 दुभगाकराम्" शी० ॥ ७. 'गम्माकरं' सं १ पु २ विना । "गम्भेकरं गम्भानविधादिनीम्"
 शी० ॥ ८. 'मोहकरं' पु २ । "मोहे मेहुणे बाभीकरणम्" पु० । "मोहो व्यामोहो वेरोदयो वा,
 लकरणशीलाम्" शी० ॥ ९. 'आहस्वणी' सं० । 'आहस्वणी' पा० । 'आहस्वणी' पागमासणी सं २ ।
 "आपर्यणीम्" शी० ॥ १०. 'ते(न)सविजं' सं १ । "सतिपाण विजा सचविजा" पु० ।
 "सविपाणां विजा धनुवैसादिस" ताम्" शी० ॥ ११. 'चरियं' सं १ पु १ पु० । "चंदचरियं
 इत्यादि, "चन्द्रचरितमिति" शी० ॥ १२. 'चरियं' पु १ पु० विना । "सूर्यचरितं विदम्"
 शी० ॥ १३. "मुक्कचरितं पुरचरो" पु० । "मुक्कचरो बीबीभयचारादिक" शी० ॥ १४.
 'मुहम्मनिच' सं १ । 'विहस्सनिचरितं' पु १ । "बहुरानी संवत्तरादी एवेक रातिं जमेण
 चरति" पु० । "बृहस्पतिचार" शी० ॥ १५. 'दिमा' सं १ पु० विना ॥ १६. 'विट्ठिं'
 सं १ ॥ १७. 'भोसोवणि' सं १ पु १ ॥ १८. 'पावणि' सोवणि सं १ ॥ १९. 'दामलिं'
 पु १ । 'दामिल' पु २ । 'दमणि' सं १ । "दमिनी दमिलभागाए" पु० ॥ २०. "आए उप्पतिति
 सयं अणं वा उप्पतावेति सा उप्पादणी, आए अभिमंतिणे निवडति सयं अणं वा निवडावेति
 सा निवडणी" पु० । "अवपणी उरपणी" शी० ॥ २१. "जा विज्जमति आए कंषावेति
 पागादं द्वावं पुरिसं वा सा अंभिणी, आए यमिज्जति सा धंभणी", जाए अंषा ऊरणा य
 लेविज्जति आगणे वा सत्येव स्वाइति सा लेवणी, आमयो नाम चापी जरमादि प्रहो वा
 लाएति आमवकरणे, सवं पविट्ठं गीहरावेति सा पुण विजा ओसणी वा", अदिरयो आए
 भवति सा अंठ्ठाणि अंजये वा एवमादिआओ विजाओ" पु० । "जुम्मणी स्तम्भणी लेवणी
 आमवकरणे विशम्भकरणे प्रकामणी अन्तर्धानकरणीत्येवमादिवा विजा अधीयते" शी० ॥

- मंभति भेति आमरुति विमरुति पदन्ति पंदाति भान्ति
 एमादिभाभो विगाभो अत्तम् हेउं पउंजंति, पागम् हेउं पउंजंति, वेप्प
 हेउं पउंजंति, सेगम् हेउं पउंजंति, मागम् हेउं पउंजंति, अत्तेपि वा विस्स-
 रूयागं कम्मभोगाग हेउं पउंजंति, तेहिउं ते रिउं मेति, भंगारिया निगि-
 ५ वत्ता ते कांउमागे कउं किवा अण्णतगउं भांगुरियाइं निग्गिभियाइं उगाइं
 उवरतारो मवन्ति, ततो वि निण्णुगमाणा भुजो एउंभेयणाए तमभंयाए पवापंति।

७०९. मे एगनिओ आंहेउं वा नायहेउं वा अगागहेउं वा परिवारेहेउं वा
 नायगं वा महवामियं वा "निस्माए अदुवा अंणुगामिण १, अदुवा उववस २,
 अदुवा पोंडिपट्टि ३, अदुवा मंथिन्हेदण ४, १ अदुवा "मंडिच्छेदण ५, १ अदुवा
 १० उरन्धिण ६, अदुवा मोवरिण ७, अदुवा वोंगुरिण ८, अदुवा साउणिण ९, अदुवा
 मच्छिण १०, अदुवा गोपालण ११, अदुवा गोपायण १२, अदुवा "सोवण १३,
 अदुवा "सोरणिपंति १४।

से एगतिओ अणुगामियमावें "पंडिसंधाय तमेव अणुगमिणानुगमिय हंता

१. विमलिकं खं २ ॥ २. आयमणि खं १ चू० शी० मध्ये न दृश्यते ॥ ३. विज्जानो खं १, २
 पु २ ला० खं ० ॥ ४. हेउं विपुल्लिखि ति पागहेउं विपुल्लिखि खं १ ॥ ५. वत्थस्य लेणम्म सयणम्म
 अत्ते(ण्णे पु १०)मि खं १ पु १। वत्थस्य हेउं पउंजंति नास्मि खं २ पु २ ॥ ६. विउंजंति
 पु १ ॥ ७. तिरिउं चू० मु०। "तिरिउं इत्यादि" शी० ॥ ८. ते जणां मु० ॥ ९. ते मल्लि
 मु० ॥ १०. आसुरित्ताइं खं १। आसुरित्ताइं किम्बिनिग्गट्ठायाइं पु १ ॥ ११. "मुपपाए पा०
 खं २ ला०। "मुपत्ताए पु २ खं ० ॥ १२. हेउं वा सयणहेउं वा अगाग खं २। हेउं वा
 नायहेउं वा सयणहेउं वा अगाग मु०। दृश्यतां मु० ६९५। "ज्ञानयः स्वजनाः, तस्मिन्निण्णु-
 शी० ॥ १३. निस्सते खं १ पु १ विना ॥ १४. आ(अ खं ०)णुगामिने पा० खं २ पु २ खं ०।
 अणुगामिओ चू०। "अनुगामुक." शी० ॥ १५. पाट्टिप(व पु १)धिण खं १ पु १। पंडिपट्टि
 खं १ पु १ विना। इत आरभ्य सत्तापदान्ते ण्ण रयाने खं १ पु १ मु० विना "ते इति कर्त्तते ॥
 १६. मंडिच्छेदते खं १ मु० विना। १ १ एउंन्तर्गतस्य पाठस्य पूर्णां शी० इतो वाज व्याख्या
 न दृश्यते। तथापि शी० इतो अये व्याख्या कर्त्तते, दृश्यतां पु० १६७ टि० १२ ॥ १७. साउणिण
 अदुवा वागुरिण २ १ शी०। "अथवा.....शावुनिक", अथवा.....वागुरिकः" शी० ॥
 १८. अदुवा गोपायण ११ अदुवा गोपालण १२ मु०। "अथवा गोपालभावे प्रतिपद्यते, अथवा
 गोपालकः स्यात्" शी० ॥ १९. से(सो पु २)णयते पा० खं २ पु २ ला०। सेवणयते खं ०।
 सेवणिण मु०। दृश्यतां पु० १६८ खं ११ टि० ८। "शौवनिकः इतो परिपालकः" शी० ॥
 २०. सेवणिज्जित्ति खं १ पु १ मु० विना। दृश्यतां पु० १६८ टि० ११। "सेवणिज्जित्तिवे वि
 श्रमिः पापदि कुर्वन् मृगादीनामन्तं करोतीत्यर्थः" शी० ॥ २१. एगइतो आणुं खं १ पु १
 विना। "एगइत्त आणुं.....अनुगच्छनीयानुगामिकः" चू०। "अनुगामुकभावेण" शी० ॥
 २२. परिमं खं १ ॥ २३. अणुगामियां खं २ मु०। अणुगामिया अणुगमिण हंता खं १ पु १ ॥

छेत्ता भेत्ता तुंपइत्ता विहुंपइत्ता उरवइत्ता आहारं आहारेति, इति से महया पावेहिं कम्महिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति १ ।

"से एगतिओ उवचैरगमावं पडिसंभाय तमेव उवचरित २ हंता छेत्ता भेत्ता तुंपइत्ता विहुंपइत्ता उरवइत्ता आहारं आहारेति, इति से महया पावेहिं कम्महिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति २ ।

से एगतिओ पाडिपडियमावं पडिसंभाय तमेव पडिपदे ठिचा हंता छेत्ता भेत्ता तुंपइत्ता विहुंपइत्ता उरवइत्ता आहारं आहारेति, इति से महया पावेहिं कम्महिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति ३ ।

"से एगतिओ मंथिच्छेदगमावं पडिसंभाय तमेव संधिं छेत्ता भेत्ता जाव इति से महया पावेहिं कम्महिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति ४ ।

से" एगतिओ गंडिच्छेदगमावं पडिसंभाय तमेव गंडिं छेत्ता भेत्ता जाव इति से महया पावेहिं कम्महिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति ५ ।

"से एगतिओ उरग्भिंयमावं पडिसंभाय उरग्भं वा अण्णतरं वा तसं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति ६ । एसो अभिलवो सज्जत्थ ।

से एगतिओ "सोपरियमावं पडिसंभाय महिमं वा अण्णतरं वा तसं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति ७ ।

१. भवती सं १ ॥ २. से तेगयो सं १ पु १ विना ॥ ३. "रयमा" सं १ पु १ विना ॥
 ४. उवचरितं सं २ । उवचरितं २ पा० पु २ ला० सं० । उवचरित २ सं १ । उवचरित पु १ ।
 परवने तपुत्तेरत्त प्रागुदेग दर्शनार् उवचरिय उवचरिय इति उवचरित उवचरित इति वा
 पाटोदत्त 'अणुगामिय अणुगामिय' इति पूर्वपाठवत् समीचीनः ॥ ५. इहं सं २ पा० ला० सं० ।
 ६. पावकम्महिं सं १ पु १ ॥ ७. एगयो सं २ पा० पु २ ला० सं० ॥ ८. तमेवं सं १ ॥
 ९. अण्णं सं १ मु० विना ॥ १०, ११ से तेगइओ सं १ मु० विना ॥ १२. "दामावं" सं २
 पु २ ला० पा० । "अथैकः" सन्धिच्छेदकभावं एवम्वनन्त्वं "अथैकं पुर्णुगादिना प्रत्यिच्छे-
 दकभावं प्रत्यय तमेवानुयाति" शी० ॥ १३. अत्ताणं मु० ॥ १४. से तेगइओ सं १ मु०
 विना ॥ १५. "किमयमावं" सं १ ॥ १६. सोवरिय सं १ पु १ वृ० मु० विना । "अग्रान्तरे
 सीकरिक्कपदम्, एव स्वबुद्धयं व्यालयेयम्, सीकरिकाः श्वपवाध्याग्नलाः सट्टिका इत्यर्थः" शी० ।
 अत्रर्द्ध बोधम्—चूणी 'वागुरिय' आउगिय-मन्थिग गोपानग 'पदानन्तरं' 'सोभरिय' पद इत्यते,
 तदपि च पाठान्तररूपेण— "उरग्भो नाम उरगओ" "वागुरिओ नि बाहो" "सउगा मोर निमित्तादि" "मच्छगं जालेण गलेण वा" "सेगतिओ गोपानगमाव
 पडिसंभाय गोणं मारेति, तम्बालान्ने मदियमेत्तग वा । केइ पुण भणति—सोभरियमावं नि,
 मदिसं, अण्णन्ते तव्वनिरिगे गोयादि" वृ० ॥

मे एगनिओ मागुगिभावं पडिमंभाय भिगं वा अण्णतरं वा तमं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति ८ ।

से एगनिओ माउगियभावं पडिमंभाय सउणिं वा अण्णतरं वा तमं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति ९ ।

५ मे एगनिओ मन्चियभावं पडिसंभाय मच्चं वा अण्णतरं वा तमं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति १० ।

से एगतिओ गोघातगमावं पडिसंभाय गोणं वा अण्णतरं वा तमं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति ११ ।

१० से एगतिओ गोपोलगमावं पडिसंभाय तमेव गोणं वा पैरिजविय परिवविय हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति १२ ।

से एगतिओ सोवणियभावं पडिसंभाय सुणगं वा अन्नयरं वा तमं पाणं हंता जाव उवक्खाइत्ता भवति १३ ।

१५ से एगतिओ सोवणियंतिभवावं पेडिसंभाय मणुस्सं वा अन्नयरं वा तमं पाणं हंता जाव आदारं आदारेति, इति से महता पेवेहिं कम्मेहिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति १४ ।

१. से तेगतो पा० खं २ ला० । से तेगहत्तो सं० । से एगहत्तो पु १ ॥ २. अत्रेदं ध्येयम्-पूर्व [पृ० १६६ पं० ११] 'गोपालक'पदानन्तरं 'गोषानक'पदमुपन्यस्तम्, शी० वृणाकपि तथैव व्याख्यातं तत्र अत्र च, सूत्रे तु अत्र कमविपर्यायो दृश्यते । धूणो तु 'गोपालक'पदस्य व्याख्यैव न दृश्यते, दृश्यतां पृ० १६७ टि० १६ । "अपेक्षः कश्चिद् गोपालकभावं प्रतिपद्य कस्याश्चिद् गोः द्रुपितः सन् तां गां परिविष्य पृथक् कृत्वा तस्यां हन्ता.....भवति । अपेक्षः कश्चिद् कूरकर्मकारी गोघातकभावं प्रतिपद्य मामन्यतरं वा त्रसं प्राणिनं व्यापदयेत्" शी० ॥ ३. "य तमेव गोणं मु० ॥ ४, ७, १० से तेगहत्तो खं १ मु० विना ॥ ५. गोघातं वा मु० ॥ ६. परिभविष्य परिभविष्य खं १ ॥ ८. "सोणहत्तो आगामपाणं हंता य" धू० । दृश्यतां पृ० १६६ पं० ११ ॥ ९. "य तमेव मु० मु० ॥ ११. सोवणियंतिभवावं पु १ । "सोवणियंतिभो ति मुणए पवन्ती सोवणा, णि आधिय्ये, अंतेसु [गा]मादीणं वसन्तीति अतिष्ठा जप्ता पवन्तिभा, एवं सोवणा वि, अधिये ति ओ गियतिभो सो पुण सोवणोहिंति वि अनियनरो भवति" धू० । "अभिधरति सोवनिकः, अन्तोऽस्यास्तीत्यन्तिकः, अन्ते वा धरति आन्तिकः पर्यन्तवासीत्यर्थः.....शौवनिकान्तिकः कूरसारमेवपरिग्रहः प्रत्यन्तनिवासी च प्रत्यन्तनिवासिभिर्वा अभिधरणीति" शी० । दृश्यतां पृ० १६६ टि० २० ॥ १२. परिसं० खं १ ॥ १३. पावकम्मेहिं खं १ ॥

७१०. 'से एगतिओ परिसामेज्जातो उट्टिता अहमेयं' हंलामि ति कट्टु तित्तिरे वा वट्ठं वा लवणं वा कवोयणं वा कविं वा कविजलं वा अण्णयरं वा तसं पाणं हंता जाव उवम्खाइता भवति ।

'से एगतिओ' केणइ आदाणेणं विरुद्धे समाणे अदुवा खलदाणेणं अदुवा सुरायोल्लणं गाहावतीणं वा गाहावईपुत्ताणं वा सयमेव अगणिकाएणं सस्साइं शमेति, अण्णेण वि अगणिकाएणं सस्साइं ज्ञामावेति, अगणिकाएणं सस्साइं ज्ञामंतं पि अण्णं समणुजाणति, इति से महत्ता पौवेहिं कम्मेहिं अत्ताणं उवम्खाइता भवति ।

से एगतिओ 'केणइ आयाणेणं विरुद्धे समाणे अदुवा खलदाणेणं अदुवा सुरायोल्लणं गाहावतीणं वा गाहावईपुत्ताणं वा उट्टाग वा गोणाणं वा घोडगाणं वा गदमाणं वा सयमेव धूँराओ कपेति, अण्णेण वि कप्पावेति, कपंतं पि अण्णं समणुजाणति, इति से महत्ता जाव भवति ।

से 'एगतिओ' 'केणइ आदाणेणं विरुद्धे समाणे अदुवा खलदाणेणं अदुवा सुरायोल्लणं गाहावतीणं वा गाहावतिपुत्ताणं वा उट्टसालाओ वा 'गोणसालाओ वा घोडगसालाओ वा गदमसालाओ वा कंटकबोदियाए पडिपेहिता सयमेव अगणिकाएणं शमेति, अण्णेण वि ज्ञामावेति, ज्ञामंतं पि अन्नं समणुजाणइ, इति से महत्ता जाव भवति ।

१. से तेगइओ खं १ मु० विना ॥ २. 'मग्गयओ उट्टिता तं अहं' ख १ ॥ ३. वाहणामि खं १ चू० विना ॥ ४. वा कविजलं खं १ विना । द्ययतां सू० ६९८ ॥ ५. से तेगइओ खं १ मु० विना ॥ ६. केणपि खं १, २ पु १ ॥ ७. खल्लुं खं १ पु १ मु० विना । "खल्ले दानं खल्लिज्जं, तदुणं दिण्णं ण दिण्णं वा, तेण विरुद्धो" चू० । "खल्लस्य बुभिसादिविशिष्टस्य दानं खल्ले वाऽल्लघान्यादेर्दानं खल्लदानम्, तेन कुपितः" शी० ॥ ८. 'वाल' खं १ । "सुरायोल्लणं ति पालणेणं द्वारा पिज्जति, तत्त्वं परिवारीए आवेट्ठम्स वारो ण दिण्णो उट्टविनो वा, तेण विरुद्धो" चू० । "सुराया" स्थालकं कोशवादि, तेन विवक्षितत्वाभ्यामावात् कुपितः" शी० ॥ ९. 'वतीपु' खं १ पु १ ॥ १०. सस्साविं खं १ ॥ ११. सापाविं ख १ । सामाद्वयं खं २ । सस्सामाद्वयं ला० । साममाद्वयं पु २ ॥ १२. ज्ञामंतं समं खं १ । "ज्ञामिनाइं अनुजाणति 'कट्टु धुमे ज्ञामिताइं' ति" चू० ॥ १३. पावकम्मेहिं खं १ मु० ॥ १४. केणपि खं १ ॥ १५. 'वाल' खं १ ॥ १६. 'वतीपु' खं १ ॥ १७. चूगओ खं १ । "चूरीयाओ ति अज्जा (हुंका-प्र०) पल्लवा वा" शी० ॥ १८. से तेगइओ पु १, २ पा० ॥ १९. केणपि खं १ ॥ २०. 'गोणसालाओ वा' नास्ति ख २ पा० पु २ ला० ॥ २१. 'बोदियाइं पडि' ख १ । "कंटकबोदियाए ति कण्टकशाखाभिः" शी० ॥ २२. 'जाणति' खं १ ॥

से' एगतिओ 'केणइ आयाणेणं विरुद्धे समाने अदुवा खलदानेणं अदुवा सुरायालएणं गाहावतीणं वा गाहावइपुत्ताणं वा कुंडलं वा गुणं वा मणिं वा मोतिं वा सयमेव अवहरति, अन्नेण वि अवहरावेति, अवहरंतं पि अन्नं समणुजागति, इति से मइया जाव भवति ।

५. से एगइओ 'केणइ आदाणेणं विरुद्धे समाने अदुवा खलदानेणं अदुवा सुरायालएणं समणाण वा माहणाण वा छत्तगं वा दंडगं वा मंडगं वा मतगं वा लंड्रिगं वा भिसिगं वा चेलगं वा चिलिमिलिगं वा चम्मगं वा चम्मछेदनं वा चम्मसोसं वा सयमेव अवहरति जाव समणुजागति इति से मइया जाव उवस्साइत्ता भवति ।

१०. मे एगतिओ णो वित्तिगिंलइ, तं०—गाहावतीण वा गाहावतिपुत्ताण वा मग्गे अग्निकाएणं ओमहीओ शमेति जाव अण्णं पि शमेतं समणुजागति इति से मइया जाव भवति ।

मे एगतिओ णो विविगिंलंति, तं०—गाहावतीण वा गाहावतिपुत्ताण वा उहाण वा मोगाण वा घंडगाण वा गरभाण वा सयमेव भूंगओ कणेति,

१०. अग्गेण वि कण्ठेति, अण्णं वि कणेणं समणुजागति ।

मे एगतिओ णो विविगिंलंति, तं०—गाहावतीण वा गाहावतिपुत्ताण वा उहाण वा मोगाण वा घंडगाण वा गरभाण वा सयमेव भूंगओ कणेति, अग्गेण वि कण्ठेति, अण्णं वि कणेणं समणुजागति ।

१. मे एगतिओ णो विविगिंलंति, तं०—गाहावतीण वा गाहावतिपुत्ताण वा उहाण वा मोगाण वा घंडगाण वा गरभाण वा सयमेव भूंगओ कणेति, अग्गेण वि कण्ठेति, अण्णं वि कणेणं समणुजागति ।

से एगतिओ णो 'वितिगिंछति, '[तं०-] गाहावतीण वा गाहावतिपुत्ताण वा कौण्डलं वा जाव मोतिपं वा सयमेव अवहरति जाव समणुजाणति ।

से एगतिओ णो 'वितिगिंछति, '[तं०-] समणाण वा माहणाण वा दंडयं वा जाव चम्मच्छेदणं वा सयमेव अवहरति जाव समणुजाणति, इति से महता जाव उवक्खाइत्ता भवति ।

‘से एगतिओ समणं वा माहणं वा ‘दिस्सा णाणाविधेहिं पावकम्मेहिं अत्ताणं उवक्खाइत्ता भवति, अदुवा णं अच्छरोंए अंफालेत्ता भवति, अदुवा णं फरुसं वदित्ता भवति, कालेण “वि से अणुपविट्ठस्स असणं वा पाणं वा जाव णो दवावेत्ता भवति, जे इमे भवंति “घोणमंता भौरोकंता अलसगा वंसलगा किमणगा समणगो पव्वर्यंती ते इणमेव जीवितं “धिजीवितं संपडिबूहंति, नोंइं ते पारलोइ[य]स्स १०
अट्ठस्स किंचि वि “सिलिस्संति, ते दुक्खंति ते “सोयंति ते जूरंति ते तिप्पंति ते “पिट्ठं(इ)ति ते परितप्पंति ते दुक्खणं-सोयण-जुरण-तिप्पणं-पिट्ठ(इ)ण-परितप्पण-वह-बंधणपरिकिलेसातो अपडिविरता भवंति, ते महता आरंभेण ते महया

१, ४. विगिंछति खं १ ॥ २. तं० नास्ति मु० विना ॥ ३. कौण्डलं वा नास्ति खं १ विना ॥ ४. तं० नास्ति मु० विना ॥ ६. वा छत्तं वा दंडयं मु० । दयतां पृ० १७० पं० ६ ॥ ७. जाव छेदणं वा ख १ मु० विना ॥ ८. से तेगइओ खं १ मु० विना ॥ ९. दिस्स ख १ ॥ १०. “राते ख १ मु० विना । “अदुवा णं अच्छराए मज्झिमारे रोसेण वा जाव भणति, अच्छरा णाम चप्पुडिया, ...अप्फोदेति ति भिगुदी कुंचितनिजाला फिट्ठ फिट्ठ भवंति” चू० । “अप्सरयाः चप्पुडिकाया आस्फालयिना भवति” शी० ॥ ११. अफालेत्ता पु १ विना । अफालित्ता मु० ॥ १२. वि य से ख १ मु० विना ॥ १३. वा ४ जाव खं १ पु १ ॥ १४. “घुणमंतं ति धुयतेऽनेनेति धुणं कम्म तण कट्ठद्वारादिकम्महता, अणुमेवा प्राणुपचित्ता पापकर्मभिर्हता पव्वर्यंति” चू० । “घोणं ति वृण-काण्डारादिकम्मधर्म, तद् विपत्ते येयां ते तद्वन्ताः” शी० । दयतां पृ० १७२ पं० १४, टि० २७ ॥ १५. “भरोकंतां ति कुट्टम्भभरेण अकता ण तरंति कुट्टाणि पोसेरुं तो पव्वत्ता आलस्मिया” चू० । “भारेण कुट्टम्भभारेण..... अफान्ताः” शी० ॥ १६. “वसलं ति वृपला.” चू० । “वपहणां ति वृपलाः” शी० ॥ १७. समणगा नास्ति खं १ मु० विना । चू० मध्येऽप्यस्य व्याख्या न दृश्यते । “कृपणा-क्लीच-अकिञ्चिकरा-धमणा भवन्ति प्रवज्ज्यां गृह्यन्तीति” शी० ॥ १८. “यंति मु० ॥ १९. धीजीवितं खं १ मु० विना । इणमेव धिजीवितं चू० ॥ २०. नाइ (नाइ मु०) ते पारलोइस्स अट्ठाए खं १ मु० । नाइते पारलोइ(लोय-पु १)स्स अट्ठस्स खं १ विना । “न पारलौकिके किंचि वि अर्थ, किय आल्लिहवे, न मिश्रयन्ति, न साधयन्तीत्यर्थः” चू० । “नापि च ते पारलौकिक-स्वार्थस्य साधनमनुष्ठानं किञ्चिदपि स्वल्पमपि क्लियन्ति समाश्रयन्ति” शी० ॥ २१. म्विलीसंति खं १ मु० ॥ २२. सोतेति खं १ मु० विना ॥ २३. पिड्ठति ख १ । “स्वतः पीडयन्ते” शी० ॥ २४. जुरणसोयणति खं १ विना ॥ २५. “पिट्ठणं” खं १ ॥ २६. “तिप्पणं” खं १ विना ॥

दाहिणमांमिए नेरइए कण्हपक्खिए आगमिस्साणं दुत्तमंभोदिए यावि भविस्सइ ।

इचेयस्स ठाणस्स उट्ठिता वेगे अभिगिज्झंति, अणुट्ठिता वेगे अभिगिज्झंति, अमिहंठाउरा अभिगिज्झंति, एस ठाणे अणारिए अकेवले अप्पडिपुण्णे अणेआउए असंमुदे असल्लगतणे असिद्धिमग्गे अमुत्तिमग्गे अनिज्जाणमग्गे अणिज्जाणमग्गे असव्वदुक्खपदीणमग्गे एगंतमिच्छे असाहू । एस खलु पढमस्स ठाणस्स अधम्म-
पक्खस्स विभंगे एवमाहिते ।

७११. अहावरे दोच्चस्स ठाणस्स धम्मपक्खस्स विभंगे एवमादिज्झति—इह खलु पौडिणं वा पडीणं वा उदीणं वा दाहिणं वा संतेरपंतिया मेणुस्सा भवंति, तं-
जहा—आरिया वेगे अणारिया वेगे, उच्चागोया वेगे णीयागोया वेगे, कायमंता वेगे
हूस्समंता वेगे, सुवण्णा वेगे दुवण्णा वेगे, सुरूवा वेगे दुरूवा वेगे, तेसिं च णं
खेतवत्थुणि परिगहियाणि भवंति, एसो आलावगो तेहा नेतव्वो जहा पौडरीए
जौव सव्वोवसंता सव्वताए परिनिव्वुड ति वेमि । एस ठाणे आरिए केवले जाव

“धूयते.....भ्राम्यते येन तद् धूनं वर्म, औणादिको नक् प्रत्ययः, अतीप धूनं धूनं ‘‘दस्य सोऽतिधूनः’’ शी० । “इणसिन्धिरीकुयविभ्यो नक्” इति उणादिमूले २८९ ॥

१. ‘मिते नेरतिए कण्हपक्खिते आगमेरत्तेण दुत्तमं स १ ॥ २. ‘‘ओहियाए ख २ पा० पु २ ला० सं० । ‘‘ओहिते यावि भवति य १ । ‘‘आगमिस्साणं(मेस्मण-प्र०) तित्थमराणं तित्थे... माणुस्सं लभंति तत्थ वि दुत्तमभोधिए यावि भवति’’ ख० । ‘‘आगमिनि काले नरकाहुदुत्तो दुल्लभभोधिक्कथाय बाहुवेन भविप्पति’’ शी० । दस्यतां सू० ७५३ ॥ ३. उट्ठिता नाम पव्वज्जाममुद्दाणेण समुट्ठिया परे पावंडा तन्हा अभिगसा लोभो प्रार्थनेत्वनयान्तरम् । मणुट्ठिता गिह एव’’ ख० । ‘‘एके...पापण्डिकोत्थानेन उरियता...अभिगिज्झति ति लोमवशया भवन्तीत्यर्थ, तथा एके...अनुपरिधना गृहस्था एव सन्तः अभिगिज्झति (अभिज्झसाति—प्रत्यन्तरे) (अभिगिज्झंति ?) ति, सज्जा तुणा, तदाधुरा सन्तोऽर्थेषु अत्यन्तं लुभ्यन्ते’’ शी० ॥ ४. वेगे हंठाउरा अभिगिज्झति खं १ । अर्थ पाठः शी० सम्मो भानि, दस्यतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ ५. अणेयाउए सु० । असंमुदे अणेमाउए असल्लं ए १ सु० विना । ‘‘असंमुदे’’ इति ‘‘असंमुदे’’ इति पदस्य वा व्याख्या चूणीं शी० ट्टनौ च न दस्यते ॥ ६. अणिज्जाणमग्गे नास्ति खं २ पु १ ॥ ७. पारीगं खं १ ॥ ८. ‘‘गह्या खं १ ख० विना ॥ ९. मणुपा खं १ ॥ १०. जावरिया पा० ख २ पु २ ला० सं० ख० ॥ ११. दुस्स खं १ ॥ १२. ‘‘याई भं खं १ सु० ॥ १३. खं १ विना—तहा नेतव्वो जहा पौडरीए इति पाठस्थाने जहा पुंडरीए एहा जेदस्वो तेजेव अभिल्लवेण इति सर्वत्र पाठः । दस्यतां सू० ६७२-६९१ ॥ १४. ख १ सु० विना—जाव सम्मताभो पु २ । जाव पव्वभो सव्वताभो पा० ला० न० । वण्णभो सव्वभो सव्वताभो पु १ । सव्वभो सव्वताभो ख २ । ‘‘याया पौण्डरीकभ्यस्यते तथेहाणि सर्वं निरवयव भणितव्यम् यावत् ते एवं पूर्वोक्तं प्रकारेण सर्वेभ्यः पापस्थानेभ्य उपशान्ता, तथा अल एव सर्वोत्तमवया परिनिव्वुताः’’ शी० ॥ १५. सज्जाए सु० । दस्यतां सू० ६९१ । दस्यतामुपरितनं टिप्पणम् । जाव सव्वदुक्खाए परिणिव्वुडे ख० ॥ १६. ‘‘डि ति खं १ । ‘‘डे ति सु० ख० ॥

सन्वदुक्त्वर्णरीगमगे एगंतमग्मे सोह, दोनस्म ठाणस्म धम्मपसग्म विभंगे एवमाहिते ।

७१२. अहावरे तवस्म ठाणस्म 'मिस्मगस्म विभंगे एवमादिज्जनि-जे इमे भवंति आरणिग्या गोमणियंनिया केण्डुइगदस्मिता जाव ततो विण्मुबमाना
५ मुजो एलमूयत्ताए तमूयत्ताए पयायंनि, एम ठाणे अगोसिण अफेतले जाव अपुव-
दुक्त्वपदीगमगे एगंतमिच्छे अमाह, एम खलु तवस्म ठाणस्म 'मिस्मगस्म विभंगे एवमाहिते ।

७१३. अहावरे पढमस्स ठाणस्स अधम्मपक्खस्स विभंगे एवमादिज्जनि-
इह खलु पैंदिणं वा ४ संतंगंतिया मणुस्सा भवंति मेहिच्छा महारंभा

१. 'हीणे एगंत' ख १ सु० विना ॥ २. साहू नास्ति खं १ ॥ ३. भीयगस्म खं २ पु १, २ ला० सं० खू० ॥ ४. 'णिग्या खं १ सु० विना ॥ ५. नमणियंनिया गोमणियंनिया खं १। दयतां सू० ७०६ टि० २२ ॥ ६. 'त्रिया खं १ सु० विना ॥ ७. कण्डुइ राहं ख २ पु १, २। कण्डुसि राहं खं १। कण्डुइराहं सु०। दयतां सू० ७०६ टि० २३ ॥ ८. जाव ते ततो खं १ पु २ विना। दयतां सू० ७०६ ॥ ९. 'ए मूयत्ताए ख २ पा० ला० सं०। 'ए पयायंति पु १, २। दयतां पु० १६३ टि० ८ ॥ १०. रिते खं १ ॥ ११. एगंतमिच्छे खं १ ॥ १२. मियं ख १। मीयं खू०। दयतां टि० ३ ॥ १३. पादीनं खं १ ॥ १४. गइया खं १ सु० विना ॥ १५. गिह(हि पु २)था महिच्छा पा० पु २ ला० सं० सु०। "तत्र च पापण्डमित्रा अधर्मिका उक्ताः, इह ये गृहस्था येव प्रायेणोच्यन्ते" खू०। "एते च प्रायो गृहस्था एव भवन्तीत्याह—महेच्छा इत्यादि ।" शी० ।

इत आरभ्य समप्रमपीदे ७१३ सूत्रं दशाध्वनस्कन्धे भूयमातेन समानप्रायं वीडे, दण्डि मुद्रिते दशाध्वनस्कन्धे क्वचिन् क्वचिदशुद्ध पाठो मुद्रितस्तथापि मुद्रितप्रत्ये यथोपलभ्यते प्रादन्-
पेकामोपन्दस्यते [अस्य विशेषतः शुद्धिरर्थपरिज्ञानं च दशाध्वनस्कन्धवृत्त्यनुसारेण त्रिरूपभि-
र्जन्यसु]—

"अकिरियावादी यावि भवति.....मे एववादी एवंपण्य एवंदिट्ठी एवंछंद-रागमभिगित्ठे अवि भवति, ये य भवति महिच्छे महारंभे महापरिगही अहम्मिए अहम्मणुए अहम्मवेदी अहम्मिडे अधम्मकणारे अहम्मरागी अधम्मराओरे अधम्मजीवी अधम्मपलजणे अधम्मसीलसमुदाकारे अधम्मगे वेव विनि कपेमाणे विहरइ। इय डिइ भिन्द वेकए ओहिपणणी वरे हो हो साहमिगो उद्धवण-वंचवण-माया-निमडी-कूड-गानि(सव?)सेपयोगवट्टले दुग्गीले दुग्गिवा दुग्गुणे दुग्गए दुग्गडियानदे निरुमीले निगुणे निम्मरे निपक्कसागयेमशोववासे असाह। सक्कानो पाणाइशायानो अपठिविगता जावजीवाए, एवं जाव सक्काओ कोहाओ सक्कानो सक्कानो सक्कानो सक्कानो सक्कानो सक्कानो वेआनो सोगानो कलहानो अम्मज्जमाणानो येसुग्ग-परपरिआरानो अरिआनि-साकामोसतानो भिवछादंमणगकानो अपठिविगता जावजीवाए, सक्कानो कणाय दंतकड-
व्हाणुम्मए-[(इधेयग-वण्य-?)विट्ठवण-ए करिग-रग-कव रीध-अजाल दारानो अपठिविगता जावजीवाए, सक्कानो मगड-रह-आग-दुग-गिउ-पिउ-सीया-संदमणिय-मदना-उडमण

जाण-बह्मण-भोयमपविशरथिपीयो अपडिविरता जावजीवाए, असमिक्खियकारी, सव्वाओ
 आस-इत्थि-गो-महिंस-गवेलय-दासी-दास-कम्मकरपोहसातो अपडिविरया जावजीवाए,
 सव्वातो कय-विहय-मास-उदमाम-रुक्कसंववहारातो अपडिविरया जावजीवाए, हिरण-सुवण-
 धण-धन-मणि-भोतिय-संख-सिलप्पवालाओ अपडिविरया जावजीवाए, सव्वाओ वूडुल-
 कूडमाणाओ अपडिविरया, सव्वाओ आरंभसमारभाओ अपडिविरया, सव्वाओ करण-
 वारावणाओ अपडिविरया, सव्वातो पयण-पयावणाओ अपडिविरया, सव्वातो कोट्ठण-पिट्ठणातो
 तज्जण-तालण-बंध बहपरिक्खित्ताओ अपडिविरता जावजीवाए, जे थावसे तहप्पगारे सावजा
 अजोधिआ कम्मता कम्मेति परपाणपरिआवणका कम्मनि ततो वि अ ण अपडिविरता जावजीवाए,
 से जहानामए केइ पुरिसे कल-मनूर-तिल-मुग्ग-मास-निप्पव-वण-[वण-गारित ग्रन्थान्तरे]
 कुलथ-भासिसंद-पल्लिमंथ-जव एमाइएहि अज्जे कूरे मिच्छादंदं पंडंजइ, एवामेव तहप्पगारे
 पुरिसज्जावे तितिरि-बट्ठग-लावय-कपोत-कपिंजल-मिय-महिम-वराइ-पाइ-गोध-कुम्म-
 विरीमवादिएहि अज्जे कूरे मिच्छादंदं पंडंजइ, जा वि य से चाहिरिया परिसा भवति, ते० दासे ति
 वा पेसे ति वा भएए ति वा भाइं ति वा कम्मारेए (कम्मवरे-प्र०) ति वा भोगपुरिसे ति वा, तेसिं
 पि य णं अण्णयरसि अधालपुमंगंसि अवरार्धसि सयमेव गहयं दंढे वतेति, तंजहा-इमं दंढेइ,
 इमं मुंढेइ, इमं तमेध, इमं तालेध, इमं अंडुवधणं करेइ, इमं नियलवधणं करेइ, इमं हडिधणं
 करेइ, इमं चारगंधणं करेइ, इमं नियलजुयलसकोडियमोडितं करेइ, इमं हट्ठछिन्नयं करेइ, इमं
 पादछिन्नयं करेइ, इमं कल० इमं नक० इमं उट्ट० इमं सीसच्छिन्नयं करेइ, इमं मुख० इमं वेय०
 इमं हितओपाडियं (हियउप्पाडियं-प्र०) करेइ, एवं नयण-दसण-वयण-जिम्मउप्पाटियं करेइ,
 इमं ओलंवितं करेइ, इमं पसियय इमं पोलिततं, सुलाइतयं, इमं सुलामिअ, इमं खारवतियं करेइ,
 इमं दम्भवतिय इमं सीहपुच्छतियं, इमं वमधनुच्छतियं, इमं कडगिगदहदयं, इमं वाकिणिमंमखविततं,
 इमं भतपाणनिहइय, इमं जावजीवबंधणं करेइ, इमं अज्जतरेणं अनुमेण कुमारेण मारेइ, जा वि य
 से अर्भितरिया परिसा भवति तंजहा-माता ति वा पिता ति वा भाया इ वा भगिणी ति वा
 भजा ति वा धूया ति वा गुण्हा ति वा तेसिं पि य णं अण्णयरसि अह्मलहुसंगंसि अवरारुसि
 सयमेव गहयं डंढे वतेति, तंजहा-सीतोदगंसि कायं तो(ओ)वोलिआ भवति, उणिणेदगवियडेण
 कायं ओसिंचिता भवति, अगणिकायेण कायं ओडहिता भवति, जोतेण वा वेनेण वा नेनेण
 वा वसेण वा छिवासीए वा लताए वा पासाइ उहालिता भवति, ङंढेण वा अहीण वा मुट्ठीण वा
 लेट्ठएण वा क्वालेण वा कायं आउहिता (आउहिता-प्र०) भवति, तहप्पगारे पुरिसज्जावे
 सवममाणे दुमणा भवति, तहप्पगारे पुरिसज्जाए विप्पवसमाणे सुमणा भवति, तहप्पगारे
 पुरिसज्जाए दहमासी दंडगरुए दंडपुरक्खडे अहिए अरंसि सोयंसि अहिए परंसि सोयसि,
 [संजलणे कोट्ठे पिट्ठीधेसिते थावि भवति-बूर्यनुसारेण] से हुक्खेन्ति ते सोयंसि एवं जूरेंति
 तपेति पिंसेति परितप्वति । ते दुक्खणसोयणद्धरणनिप्पणपिट्ठणपरितपणवहवधपरिक्खित्ताओ
 अपडिविरया भवन्ति, एवामेव ते इत्थिकामभोगेहि मुच्छिता गिद्धा गडिया अज्जोवक्का
 जाव तासाइ चउपंचमाइ छइसमाणि वा अप्पतरो वा भुज्जतरो वा वाल भुंजिता भोगभोगाइ
 पठविता वेरायतणाइ सचिणिता बहू पावाइ कम्माइ उसअ सभारकडेण कम्मणा से जहा-
 नामए अयगोले ति वा सिलागोले इ वा उदयसि पक्खिते समणे उदगतलमनिवतिता अइ
 धणितलपतिट्ठणे भवति, एवामेव तहप्पगारे पुरिसज्जाए वज्जबहुले धुण्णबहुले परबहुले
 वेरबहुले दम-नियदि-अयसबहुले अप्पत्तिवज्जबहुले उस्सणं तसपाणपाटी कालमासे कालं
 केव्वा धणितलमनिवतिता अये गरगतत्त्वतिट्ठणे भवति । ते ण नरणा अतो वहा बाहिं

गारे पुरिसजाते तित्तिर-वट्टग-लावग-कवोत-कर्विजल-मिय-महिस-वासह-मरु-
कुम्म-सिरीसिवमादिएहिं अयते कूरे मिच्छादंडं पंउंजति ।

- जा वि य से बाहिरिया परिआ भवति, तंजहा-दासे'ति वा पेमे नि वा मर
ति वा भाइले ति वा कम्मकैरए ति वा भोगपुरिसे ति वा तेसिं पि य पे अज्जमि
५. अहान्नेदुसगंसि अवराहंसि सयमेव गेरुयं दंडं निव्वत्तेइ, तंजहा-इमं ईइइ.
इमं मुंडेह, इमं नजेह, इमं तालेह, इमं 'अंदुयधंघणं करेह, इमं निययंघणं करेह.
इमं दडिधंघणं करेह, इमं चारगधंघणं करेह, इमं नियत्तुयत्तमंसोडिधंघणं
करेह, इमं हत्थेच्छिण्णयं करेह, इमं पायच्छिण्णयं करेह, < इमं कागच्छिण्णं
करेह, मीग मुहच्छिण्णयं करेह, इमं नरु-उद्वच्छिण्णयं करेह, "वेगच्छ[िण्णं

इत्यत्राहं यत्रमेवमस्मिन् नृतीय उदेशके । अस्य अभयदेवगृहिता व्याख्या— "कणा वं वत्त,
अपरा वत्तवत्तमो, अज्जिभिइया वत्तवत्ता, महेया तुवरी, पल्लिमग्धाः वत्तवत्ता इति" इति ।
३४४॥ ३४५॥ पंडितेति म १ सु० म० । उज्जेति ला० । इत्यपामोर्गनं वत्तमानं शिष्यान् ।
१ वत्तवत्ता वत्तवत्तमो म १ सु० पृ २ म० पा० । पपुत्तेति पु १ । "एतमेव वत्तमानं
शिष्यान् इति उदेशो निरूपे निग्राहो पंडितेति" सू० । "सामोवत्तमे" केवम एतदु
पुत्ता वे कम्ममपुत्ता मपुत्ताणि "मिथ्यापुत्ता प्रमुत्तानि", एतदेव "मिथ्यापुत्ता
मपुत्ताणि" मी वत्तवत्ता मपुत्ताणि" वी० । इत्यपामोर्गनं शिष्यान् ॥ १ पंडिते म १
३ म १ पण्डिते वत्तमे मपुत्ताणि ह वत्तमे । एतमेवति ॥ ४. "करे ति म १ । "कागच्छिण्णं
के म १ उज्जेति म १ । "वत्तवत्ता मपुत्ताणि" वी० ॥ ५. "अदुयधंघणं म १ शिष्या" "अदुयधं
अदुयधं म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ६. मत्तवत्तमो म १ सु० पृ २ म० ॥
७. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ८. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
९. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ १०. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
११. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ १२. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
१३. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ १४. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
१५. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ १६. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
१७. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ १८. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
१९. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ २०. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
२१. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ २२. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
२३. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ २४. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
२५. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ २६. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
२७. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ २८. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
२९. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ३०. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
३१. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ३२. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
३३. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ३४. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
३५. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ३६. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
३७. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ३८. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
३९. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ४०. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
४१. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ४२. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
४३. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ४४. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
४५. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ४६. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
४७. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ४८. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥
४९. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥ ५०. मत्तवत्तमो म १ वत्तवत्ता म १ सु० पृ २ म० ॥

करेह,] द्वियुष्पाडियं करेह, इमं जययुष्पाडियं करेह, [इमं]
दमयुष्पाडियं करेह, इमं वसयुष्पाडियं करेह, जिन्मुष्पाडियं करेह,
ओलंविनयं करेह, उलंविनयं करेह, धंसियं करेह, धोलियं करेह, मूलाइयं
करेह, मूलाभिणयं करेह, खारवत्तियं करेह, वम्मवत्तियं करेह, दम्मवत्तियं
करेह, सीहपुच्छियं करेह, वसहपुच्छियं कडगिदइयं कागणिमंमत्तावितं ५

ति मुरओ गलपच्छिका, मगसच्छिका ति मय उदरदेय, वडकपच्छिका ति उतरासहन्त्यायेन
विहारिताः, द्वियुष्पाडियं ति उतराटितहदया भावुत्ताडियमाया इत्यर्थः" पृ० ८७ ॥

१. करेह जययुष्पाडियं दमयुष्पाडियं वसयु० जिन्मुष्पाडियं ओलंविनयं उलंविनयं
धंसियं मूलाइयं मूलाभिणयं खारवत्ति(सि)यं वम्मवत्तियं सीहपुच्छियं वसहपुच्छियं
कडगि(गि)दइयं कागणिमंमत्तावितं भत्तराणिनिद्वयं सं १ । करेह इमं जययुष्पाडियं
करेह दमयुष्पाडियं करेह इमं वसयुष्पाडियं करेह जिन्मुष्पाडियं करेह ओलंविनयं करेह
उलंविनयं करेह धोलियं करेह मूलाइयं करेह मूलाभिणयं करेह खारवत्तियं करेह वम्मवत्तियं
करेह दम्मवत्तियं करेह सीहपुच्छियं करेह वसहपुच्छियं [करेह पु १] कडगिदइयं
कागणिमंमत्तावितं भत्तराणिनिद्वयं सं १ विना । "ओलं(क-प्र०)विज्जति क्वे पव्वत-गदि-
तमिमादीय वा । उलंविज्जति इमि जीवेन्तो मारेत्तुं [वा-प्र०] । मूलाइयमो मूलाए पोड्जति
अवाणे मूलं छोड्ढा मुदेण निशित्तिज्जति । मूलाभिणो मगो मूलाए भिज्जति । खारवेणं कपेत्तुं
ओग-खारादीहिं जिंवेत्ति । पदा भवक्कपिज्जति । पारदारिया सीहपुच्छिज्जति, सीहो सीहीए सम
ताव लग्गओ अचछति जाव रयाभिणं दोह्द वि कइत्ताण छिण्णोत्ता भवंति (°गेणो भवति-दशा०
पू०), एवं वरयइ पुग्गा छिंण अप्पणए मुदे छुज्जति । कडण वेडिउं पनीविज्जति कडगिदइयमो ।
कागणिमंमं कागणिमेमाई से सार्इ मगाइ साविज्जति" पू० । "जययुष्पाडियं दमयुष्पाडियं
वसयुष्पाडियं ... कागणिमंमत्तावितं ओलंविनयं उलंविनयं धंसियं धोलियं मूलाइयं ... मूला-
अया मूलाभिणया खारवत्तिया वम्मवत्तिया सीहपुच्छियया वसहपुच्छियया कडगिदइयया" इति औपपातिकसूत्रे
गु० ३८ । अयं भवक्केवन्निर्विज्जिता व्याख्या— "जययुष्पाडियं ति उतराटिनहपणाः..... ।
कागणिमंमत्तावितं ति काकणीमांसाणि लहेदीदृत्तपणमांसाणानि, तानि खादिताः । उलं(ओलं)-
वियं ति अवलम्बितकाः दग्गा वडा(दूवा) गलीदाववहारिताः..... । धंसियं ति तटशाखायां
बादी वडाः । धोलियं ति पयिनाधन्दनमिव एतदि । धोलियं ति धोलितका दक्षिण इव पट इव
वा । मूलाइयं ति मूलाचिन्ताः मूलोत्पन्नाः । मूलाभिणं ति मस्तकोपरि निर्गतमूलाः ।
खारवत्तियं ति धारेण धारे वा" वर्जिता इति कारिताः, तत्र छिप्ता इत्यर्थः, धारपात्रं वा कृताः
धारपात्रिकाः, नं ओज्जताः तस्य वाडपारवा नीणा इत्यर्थः । वम्मवत्तियं ति वोर्रेण सह इति
कारिताः वर्रेणवत्ता वा, तेन वडा इत्यर्थः, उतराटिनवडा वा । सीहपुच्छियं ति इह
पुच्छान्देन मेहनं विवक्षितम् उपचारत, ततः सीहपुच्छं कृतं खोजनं वा येषां ते मिहपुच्छिताः,
त एव मिहपुच्छितकाः, मिहस्य हि मैपुनासिद्वनस्यापाकर्षणात् कदाचिद् मेहनं भुजयति, एवं
ये वच्चिदपारे गजपुण्यैस्तुटितमेहनाः कियन्ते ते मिहपुच्छितका व्यपदिश्यन्त इति, अथवा
कडादिभ्यः पुत्रप्रदं वायद् येषां कर्षे उन्तर्ये सिहपुच्छाकारं नियते ते तथोच्यन्त इति ।
वसहपुच्छियं ति दवाप्ति-दावानलः, तेन ये दवास्ते तथोक्ता" इति औपपातिकसूत्रेणैव
पृ० ८९-९० ॥

साश्चहुले अयसचहुले उरस्सण्णं तसपाणघाती कालमासे कालं किञ्चा धरणितल-
मतिर्वत्तिता अहे परगतलयतिट्ठाणे भवति ।

'ते णं परगा अंतो वट्ठो चाहिं चउरंसा अहे सुंरप्पसंठाणसंठिता' 'निबंधकारतमसा
ववगपगह-चंद-सूर-नसखत्त-त्रोतिसपहा मेद-यसा-मंम-रुहिर-पूयपडलं चिकरस-
लित्ताणुलेवणतला अंसुई वीसा परमदुग्धिगंधा कांऊअगणिविण्णामा कक्खुडफासा ५

अणत्तिवदंभनियदिमादिबहुले सं १ ॥ २०. निपट्ठ' ख २ पा० पु २ ला० सं० ॥

१. उरस्सण्णप' सं १ विना । उरस्सण्णं तगाती कालमासे ख १ ॥ २. चंदित्ता सं १ ॥

३. इत्त आरभ्य 'परप्पु वेदणाभो' इतिपदन्तः पाठः प्रज्ञापनामूत्रेऽपि द्वितीये पदे वर्तते, तस्य
तत्र व्याख्या—“ते णं नरकावासा” इत्यादि, ते नरकावासाश्चतुरशीनिलक्षप्रमाणाः सर्वेऽपि
प्रत्येकमन्तः—मध्यमागे [इत्याः] वृणद्धाराः, बहिर्भागे चतुरस्याः—चतुरस्याकाराः, इदं च
पीठोपरिर्बर्तितं मध्यमागमधिकृत्य प्रोच्यते, सच्छलीठाचपेक्षया स्वावलिताप्रविष्टा वृण-न्यय चतुरस्र-
संस्थानाः, पुत्रावर्णीकांस्तु नानासंस्थानाः प्रविणव्याः, ‘अहे सुरप्पसंठाणसंठित्या’ इति अथो-
भूमिनले धुरप्रस्थेव प्रहृणवितोषम्य यत् संस्थानम्—आहारविशेषरतीक्ष्णतालक्षणरत्नेन
संदिष्टा, तथाहि—तेषु नरकावासेषु भूमिनले मयूखरत्नाभावनः शक्तिरित्येवाप्येव न्यस्यमानेषु शक्ति-
मात्रसंस्पर्शेऽपि धुरप्रस्थेव पादाः कृत्यन्ते, ‘निबंधकारतमसा’ इति तमगा नित्यान्धकाराः, उद्गोता-
भावनी यमम’ तदिह तम उच्यते, तेन तमगा नित्यं सर्वकालमन्धकाराः, तत्रापरकारादिष्वपि
तमोऽन्धकारोऽस्ति केवलं बहिः सूर्यप्रकाशे मन्दतमो भवति, नरकेषु तु तीर्थक्षेत्रमदीयादिबाल-
व्यतिरेकेणान्यथा सर्वकालमयुद्गोतलेऽस्तस्याप्यभावो जायमन्धस्थेव मेघच्छन्नकालार्धरात्र इवातीव
बहुलतरो वर्तते तत्र उक्तं तमगा नित्यान्धकाराः, तमश्च तत्र सदाऽवस्थितं, उद्गोतवारिणाम-
संभक्तान्, तथा चाह—‘ववगपगहचंदसूरनसखत्तप्रोत्तिसपहा’, व्यगगल—परिग्रहो प्रहृ-चन्द्र-
सूर्यनक्षत्ररूपणाम्, उपलक्षणमेतत् तारावृणद्धारा च, ज्योतिर्गार्वा पन्था—मार्गो येभ्यस्ते
व्यगगलप्रहृचन्द्रसूर्यनक्षत्रज्योतिरुपयाः, तथा ‘मेयवसापूयधिरमांसचित्रियालित्ताणुलेवणतला’
इति स्वभावसंप्रज्ञेर्मोदोवसापूतिधिरमांसैर्व्यधिरिच्छाः—वर्द्धम’ तेन लिखम्—उपदिग्धमनुलेपनेन
—सकृद् शिखर्य पुन’ पुनरुल्लेपनेन तर्क—भूमिका येषां ते मोदोवसापूतिधिरमांसचित्रियाल-
लित्तानुलेपनतलाः, अत एवावृचयः—अपवित्रा बीभत्सा दर्शनेऽयत्तिजुगप्सोत्पने, क्वचिद्
‘वीया’ इति पाठः, तत्र विद्या—आमगन्धिकाः परमदुग्धिगन्धा मृत्तगवादिबद्धेवरेभ्योऽप्यपीषा-
निट्ठरुग्धिगन्धाः । ‘काउअगणिविण्णामा’ इति लोहे धम्यमाने यादक् कपोतो बहुकृष्णरूपोऽ-
भेर्वर्णः, किमुक्तं भवति—यादशी बहुकृष्णवर्णभूता अग्निज्वाला चित्रिर्गच्छतीति तादृशभा-
आकारो येषां ते कपोतामिवर्णाभाः धम्यमानलोहाग्निज्वालावत्त्वा इति भावः, नारसोत्तिस्थान-
व्यतिरेकेणान्यत्र सर्वत्राप्युष्णरूपरत्नम् । एतच्च पट्ट-सप्तमट्टधीवर्जमक्षयेयम्, तथाच वक्ष्यति—
‘नवरं छट्ट सप्तमीयु णं काउअगणिविण्णामा न भवति’ । तथा कर्त्तव्या अनिदु-सहोऽसिपथस्येव
स्पर्शो येषु ते कर्त्तव्यस्पर्शा, अत एव दुरदियाम्हा इति दु खेनाप्यात्मन्ये सन्नन्दे दुरव्यासाः, अशुभा
दर्शनतो नरकाः, तथा गन्ध-रस-स्पर्शानन्दैरशुभा अतीवासात्तस्या नरकेषु वेदनाः” इति प्रज्ञापना-
सूत्रस्य मूलयोगिरिविचिन्तितानां वृत्तौ पृ० ८० ॥ ४. बहिं सं १ ॥ ५. सुरप्प' सं २ पु २ ।
सुरप्पसंठाणसंठिता ख १ ॥ ६. ‘निबंधकार...तमसा’ पृ० । ‘नित्यान्धतमसा’, क्वचित्
पाठो नित्यान्धकारतमसाः” शी० ॥ ७. ‘चिक्खलं’ सं २ । ‘चिक्खलं’ पु १ सु० ॥

$$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\rho} \right) = - \frac{1}{\rho^2} \frac{d\rho}{dt}$$

1. The first group of authors (e.g., Berman and
2. the second group of authors (e.g., Berman and
3. the third group of authors (e.g., Berman and
4. the fourth group of authors (e.g., Berman and
5. the fifth group of authors (e.g., Berman and
6. the sixth group of authors (e.g., Berman and
7. the seventh group of authors (e.g., Berman and
8. the eighth group of authors (e.g., Berman and
9. the ninth group of authors (e.g., Berman and
10. the tenth group of authors (e.g., Berman and

the 1990s, the number of people in the United States who are 65 years of age or older has increased by 50% (U.S. Census Bureau, 2000). The number of people aged 65 and older is projected to increase to 20% of the total population by the year 2020 (U.S. Census Bureau, 2000). The number of people aged 65 and older is projected to increase to 20% of the total population by the year 2020 (U.S. Census Bureau, 2000). The number of people aged 65 and older is projected to increase to 20% of the total population by the year 2020 (U.S. Census Bureau, 2000).

[illegible]

• • • • •

1

6

यावऽण्णे तदण्णारा सावजा अचोदिया कम्मता पराणपरितावणकरा कैजंति
तैतो वि पडिबिरता जावजीवाए ।

मे जहानामए अण्णारा भगवंतो इरियासमिता भासासमिता एसणाममिता आयाण-
भंडमत्तणिक्खेवणाममिता उच्चार-पासवण-खेट-सिंघाण-जल्लोविट्ठावणियासमिता ५
मगसमिता वंदममिता कायसमिता मगगुत्ता वंदगुत्ता कायगुत्ता गुत्ता गुत्तिदिया
गुत्तवंभचारी अकोद्धा अमाणा अमाया अलोभा संता पसंता उयसंता परिणिब्बुडा
अणासया अगंगा 'छिन्नसोता निरुवलेवा कंसपाई व मुक्कतोया, संखा इव "गिरंगणा,
"जीवो इव अप्पडिद्वयगती, गगणतलं पि व निरालंयणा, बौसुखि अपडिबद्धा,
सारदसल्लिं व मुद्धद्वियया, पुक्कत्तरपतं व निरुवलेवा, कुम्भो इव गुत्तिदिया,
विहग इव विष्णुमुक्का, खंगविमाणं व एगजाया, भारंणपक्खी व अप्पमत्ता, १०
कुंजरो इव सोंडीग, वसभो इव ओत्तयामा, सीहो इव दुद्धरिमा, मंदरो इव
अप्पकंभा, सागरो इव गंभीग, चंदो इव सोमेल्लेमा, सूरं इव दित्ततेया, जसकैणगं
व जातरूवा, वसुंधरा इव सज्जफासविसद्धा, मुहुत्तहुयासणो विव तयसा जलंता ।

१. अचोदिया सं ११ तुलना—पृ० १७७ प० ९॥ २. विज्जति सं १॥ ३. सतो पडि^०
सं २॥ ४. 'चेंतो रिया' सं १॥ इत आरभ्य औपपातिकम्प्येऽपि [मृ० १७] समानप्रायोऽयं
पाठो व्याख्यया सह सप्त द्रष्टव्यः ॥ ५. 'परिट्ठावणितायमिता' सं १॥ तुलना मृ० ७७७ ।
“अनारा भगवन्तो भवन्तीति, ते पद्मिनिः समितिभिः समिताः, एवमिन्नुपप्रदर्शने,
औपपातिकम् आचाराक्षगम्बन्धि प्रथममुपाहृतम्, तत्र सागुगुणाः प्रबन्धेन व्याख्यन्ते, तदिहापि
तेनैव ऋणेण द्रष्टव्यमित्थनिदेशः शब्दं धूनमयनीन केसदमधु-लोम-नल्पादिकं वैस्ते तथा”
शी० । एवं च शी० अनुसारेण इतः परं मगसमिता इत्यादिपाठस्थाने एवं जहोववाइए जाव
धुनकेयमसुरोमनहा इति पाठः शी० सम्मतो भानि । औपपातिकम्प्ये [मृ० १९] पाठोऽयं
द्रष्टव्यः । “धुनकेयमसुलोम नि कवचिद् दयवे, तत्र धुनानि निम्प्रनिकर्मन्ता ह्यस्थानि केस-
दमधु-रोमाणि... येन स तथा” इति औपपातिकम्प्येऽपि पृ० ४० ॥ ६. वड्ढयमं सं २ ।
वड्ढयं पा० पु १, २, ला० सं० मु० । वडिपं सं १॥ ७. वडिगुत्ता सं १ । वडगुत्ता
मु० ॥ ८. गुत्तिदिया सं १ । “गुत्ता सर्वथा गुत्तया, गुत्तिदिय नि चान्दादियु राणादिरहिता
इत्यर्थः, अथवा गुत्तागुत्तिय ति गुत्तानि चान्दादियु राणादिनिरोधाद् अगुत्तानि च आगमश्रवणे-
शान्तिमित्यादियु अनिरोधादिन्द्रियाणि येषां ते” इति औपपातिकम्प्येऽपि पृ० ३५ । इत्यंता
पृ० १६३ टि० १८॥ ९. छिन्नसोता सं १ मु० विना । इत्यंताम् भाषा० पृ० २७४ टि० ७॥
१०. 'पाडी तिव' सं १॥ ११. गिरंगणा सं १ विना ॥ १२. जीव इव सं १ विना ॥ १३. पाठ
इव पु १॥ १४. गुत्तिदिया सं १॥ १५. खंगवि^० मु० । “सत जीवः, तस्य विषाणं
भूतं तदेकमेव भवति, तद्वदेकवान् एवभूतो १५. स्थानाजमूत्रवृत्तौ
पृ० ४६४ ॥ १६. भारंणपक्खी पा० सं २ पु १ ॥
१७. विव पा० सं २ पु २ ॥ १८. जातरूवा सं
२०. लेम्मा सं १॥ २१. 'कवगं' सं २ पु १ ।

यावज्जणे तद्वृत्तगारा सावन्ना अंभोदिया कम्मन्ता परपाणपरितावगकरा कैञ्जंति
तैतो वि पडिविरता जावजीवाए ।

मे अहानामए अणगारा भगवंतो इरियासमिता भासासमिता एमणासमिता आयाण-
भंडमत्तणिकखेयणासमिता उचार-पासवण-खेल-सिंघाण-जहवोरिद्धावणियासमिता
मगसमिता वैदसमिता कायसमिता मगगुत्ता वैदगुत्ता कायगुत्ता गुत्ता गुत्तिदिया ५
गुत्तपंभचारी अकोहा अमाणा अमाया अठोमा सेना पसंता उवसंता परिणिब्बुडा
अणामवा अगंधा 'छिन्नसोता निरुवलेवा कंसपोंई व मुक्कत्तोया, संखो इव "गिरंगणा,
"जीथो इव अपण्डिहयगती, गगणतलं पि व निगलंषणा, धौयुरिव अपण्डिपद्धा,
सारदसलिलं व सुद्धहियया, पुम्भरपत्तं व निरुवलेवा, कुम्भो इव गुत्तिंदिया,
विहग इव विष्णुमुक्ता, खेगविसाणं व एगजाया, भौरंडपक्खी वं अप्पमत्ता, १०
कुंवरों इव सोईगी, वसभो इव जेतियामा, सीहो इव दुद्धरिसा, मंदरो इव
अप्पकंठा, सागरो इव गंभीरा, चंदो इव सोमंलेमा, सरो इव दित्ततेया, जच्चकैणगं
व जातरूवा, वमुंधरा इव सव्यपासविसहा, सुंहुतहुयासणो विव तेषसा जलंता ।

१. अंभोदिया ख १ । तुलना—पृ० १७४ पं० ९ ॥ २. विञ्जति खं १ ॥ ३. ततो पडि°
सं २ ॥ ४. 'वंतो रिया' सं १ । इत आरभ्य औपशानिकम्प्येऽपि [मृ० १७] समानप्रायोऽयं
पाठो व्याख्येया सह तत्र द्रष्टव्यः ॥ ५. 'परिद्धावणियासमिता' सं १ । तुलना सू० ७०७ ।
"अनगारा भगवन्तो भवन्तीति, तं पद्यभिः समितिभिः समिता", एवमित्युपपन्नं,
औपशानिकम् आचाराङ्गम्वन्धि प्रथममुपाङ्गम्, तत्र साधुगुणाः प्रबन्धेन व्याख्येयंते, तदिहापि
तेनैव ऋमेण द्रष्टव्यमिच्छतिदेशः यावद् धृतमपनीन केन दम्भु-रोम-नन्नादिक यैस्ते तथा"
शी० । एवं च शी० अनुगारेण इतः परं मगसमिता इत्यादिपाठस्थाने एवं जहोववाइए जाव
पुत्रयेमसंमुगेमनहा इति पाठः शी० सम्मतो भाति । औपशानिकम्प्ये [मृ० १९] पाठोऽयं
द्रष्टव्यः । "पुत्रयेमसंमुलोम नि क्वचिद् ददयते, तत्र धुनानि निप्रतिवर्त्मन्वा स्वानि केन-
दम्भु-रोमाणि...देन स तथा" इति औपशानिकम्प्युक्तौ पृ० ४० ॥ ६. वइयम् ख २ ।
वयम् पा० पु १, २, ला० सं० मु० । वनिय° सं १ ॥ ७. वनिगुत्ता खं १ । वयगुत्ता
सु० ॥ ८. गुत्तेदिया खं १ । "गुत्ता सर्वेषां गुत्तत्वात्, गुत्तिदिय ति शब्दादिषु रागादिरहित
इत्यर्थः, अथवा गुत्तागुत्तिदय नि गुत्तानि शब्दादिषु रागादिनिरोधाद् अगुत्तानि च आगमप्रवणे-
योगित्यादिषु अनिरोधादिन्द्रियाणि येषां ते" इति औपशानिकम्प्युक्तौ पृ० ३५ । इत्यतो
पृ० १६३ टि० १८ ॥ ९. जिण्णयोमा सं १ मु० विना । इत्येतान् आवा० पृ० २७४ टि० ७ ॥
१०. 'पामी तिव खं १ ॥ ११. गिरेज्जगा खं १ विना ॥ १२. जीव इव खं १ विना ॥ १३. वाड
इव पु १ ॥ १४. गुत्तेदिया सं १ ॥ १५. सुगिखि° मु० । "सत्र आटव्यो जीवः, तस्मै विधानं
युक्तं तदेकमेव भवति, तत्रदेकजात एकभूतो रागादिगहायैकैकस्यात्" इति स्थानाङ्गमुक्ता
पृ० ४६४ ॥ १६. भारंडपक्खी पा० सं २ पु १ सं० । स्थानाङ्गमुक्तावपि भारण्डशब्दः ॥
१७. विव पा० ख २ पु २ ॥ १८. जात्रायामा सं १ मु० विना ॥ १९. 'री तिव खं १ ॥
२०. लेम्मा सं १ ॥ २१. 'कंभगां खं २ पु १ ॥ २२. सुंहुतहुया' सं २ ॥

[illegible]

अपुट्टलाभिया भिक्खलाभिया अभिक्खलाभिया अण्णातचरगा अन्न-
गित्तचरगा ओवणिहिता संखादतिया परिमितपिडवातिया सुद्धेसणिया
अंताहारा पंताहारा अरमाहारा विरसाहारा लूहाहारा तुच्छाहारा अंतजीवी
पंतजीवी पुंरिमड्डिया आयंविळिया निव्विगतिया अमज्ज-मंसासिणो णो णियाम-
रंसोई ठाणादीता पडिमट्टादी णेसज्जिया वीरोसणिया दंडायंतिया लगंडसोईणो
आयावगा अवाउडा अकंडुया अणिदुहा धुतकेमं-मंसु-रोम-नहा सँव्वगायपडिकम्म-
विण्णमुक्का चिट्ठंति ।

“ते णं एतेणं विहारेणं विहरमाणा बहूइं वासाइं सामण्णपरियागं पाउणंति,
बहूइं वासाइं सामण्णपरियागं पाउणित्ता आवाहंसि उप्पण्णंसि वा अणुप्पण्णंसि
वा बहूइं भत्ताइं पक्खत्ताइंति, [बहूइं भत्ताइं] पक्खित्ता बहूइं भत्ताइं अणसणाए १०
छेदंति, बहूणि [भत्ताइं] अणसणाए छेदेत्ता जस्सट्टाए कीरति नग्गभावे मुंडभावे
अण्णहाणमे अंदतवणमे अउत्तए अणोवाहणए भूमिसेज्जा फैल्लसेज्जा कट्ठसेज्जा

१. भिक्खुं खं १ सु० विना । “भिक्खलाभियं ति मित्रेव भिक्षा, तुच्छमविज्ञानं वा, तस्माभो
प्राप्तनया यस्यास्ति स भिक्षालाभिकः”, अभिक्खलाभियं ति उक्तविपर्ययात्” इति औपपातिक-
सूत्रवृत्तौ पृ० ३९ ॥ २. अण्णातचरगा ख १ ॥ ३. अण्णाइल्लोमचरगा ख २ पु २ ला० सं० ।
अण्णावलायचरगा पु १ । दसवताम्—आवा० सु० ३१२ टि० ६ । “अण्णगित्तायप् ति अन्न
भोजन विना ग्लायति अन्नग्लायकः स चाभिप्रहविशेषात् प्रातरेव दोषाच्चमुगिति” इति
औपपातिकसूत्रवृत्तौ पृ० ३९ ॥ ४. उव’ ला० विना । “ओवणिहिप् ति उपनिहितं यथा
कथञ्चिन् प्रयत्नात्प्रोभूर्त्तं, तेन चरति यः स औपनिहितिकः, उपनिधिना वा चरतीत्यौपनिधिकः”
इति औपपातिकसूत्रवृत्तौ पृ० ३९ ॥ ५. “वाह्वा ख १ विना । “परिमितपिडपातः” यस्यास्ति
न तथा” इति औपपातिकसूत्रवृत्तौ पृ० ३९ ॥ ६. “रा विरसाहारा आयंविळिया निव्विह्वा
खं १ ॥ ७. आयंविळिया पुरिमड्डिया पु १, २ ला० सं० ॥ ८. निव्वित्ता ला० सं० ॥
९. नातिगामरम् खं २ । नो नितामरम् पा० पु २ ला० सु० । न नितागरम् पु १ ॥
१०. “रमदोत्री णेसज्जिया खं १ ॥ ११. ठाणाइया पडिमट्टाणाइया उक्कडुआसणिया णेसज्जिया
सु० । “ठाणाइप् ति स्थानं कायोत्सर्गः, तमतिगच्छति करोतीति स्थानानिगः” पडिमट्टाइ
ति प्रतिमा भागि।यादयः” इति औपपातिकसूत्रवृत्तौ पृ० ४० ॥ १२. पडिमट्टादी इति प्रतिपु
पाठः, दसवतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ १३. “णिता ख २ पा० ॥ १४. “निता ख १ सु० विना ॥
१५. “सातिणो खं १ ॥ १६. अवाउडा अगत्तया अकं’ खं १ विना ॥ १७. “मंसं खं १
सु० विना ॥ १८. सव्व[गा]नपडिं ख १ ॥ १९. एतेणं एतेणं खं १ पु १ सु० विना ॥
२०. बहू २ आवा’ पु १, २ ला० सं० पा० । बहू २ चा आवा’ खं १ ॥ २१. पक्खत्तन्ति
पक्खत्ताइत्ता सु० । इत्तल्लिखितप्रतिपु पाठा—पक्खत्ताइंति ता बहूइं भत्ताइं अणसणाइं
छेदंति छेप् २ जस्सट्टाए खं १ । पक्खित्ता बहूइं वापाइं अणसणाए छेदं(२

तदयं अञ्जयणं 'आहारपरिणा'

७२२ सुयं मे आउसंतेणं भगवता एवमकलातं-इह खलु आहारपरिणा ग्राम
अञ्जयणे, तस्स णं अयमट्टे-इह खलु पाईणं वा ४ संघातो सञ्चावन्ति लोणं
चत्तारि धीयकाया एवमादिजंति, तंजहा-अग्गेवीया मूट्ठीवीया पोर्त्तवीया खंघवीया।

७२३ [१] तेसिं च णं अट्टाधीणं अट्टावगासेणं इह एगतिया सता पुदवि-
जोणिया पुदविसंभवा पुदविवक्कमां तज्जोणिया तस्संभवा तंज्वक्कमा कम्मोवणा कम्म-
णियाणेणं तेत्यवक्कम(चक्कमा) णाणाविद्वजोणियासु पुदवीसु रुक्खत्ताए विउडंति।

१. पार्तीणं ४ सं १। पार्तीणं (पाईणं पा०, पाचीणं पु १ सा०) वा पडीणं वा ४ पा० सं २
पु १, २ सा० सं ॥ २. सप्यतो सं १ पु १ सु० विना ॥ ३. 'वंति च णं लोणं सं १ विना ॥
४, ५, ६' सीता सं २ ॥ ७. "खंघवीया सज्जमादी। मदननागाजुंतीयासु-वणम्मतिहा-
इयाणं वंचविधा वीजाणं वक्कंती एवमादिजति संजघा-अग० मूल० देव० पोह० कृत्त०
वीजहा, छट्टा वि एगतिया मम्मूठ्ठिमा अवीजाभावेने जघा उड्डावणे बुट्टे मग्गे णाणाविद्वजि
हरिताणि सम्मुचंति, पउमिणीओ वा नवए तटाए सम्मुचंति" पू०। "सञ्घवीयाः सज्जमादवः,
नागाजुंतीयासु पठन्ति-वणम्मइहाइयाणं वंचविधा वीजवक्कंती एवमादिजइ, संजहा-अग०
मूल०-पोह०-कृत्त०-वीजहा, छट्टा वि एगतिया (एगविपा?) संमुठ्ठिमा वीया जावने सया दग्ग
वनरपलीयु नानाविधानि हरितान्पुडवन्ति पचिन्त्यो वाऽभिनवतडागादाविनि" सी० ॥ ८. प्रति
पाठाः-पुदवीयक्कमा सं १ सु०। पुदविवक्कमा सं २ पा०। पुदविवक्कमा छ० सं०। पुद-
विवक्कमा पु १, २। "पुदविवक्कमंति, केमिचि आडावणे येव एगअधि, जेमि पि अधि तेमि पि
उत्तायं एव,विसेसो पुचति.....कोइ.....ताम्मि येव डेमे.....विउडंति,अणो
पुण देवताराओ.....आगम्म इग्गत्ताए वक्कमति" पू०। "पुदविवक्कमेव विविधम् उर प्राचयेन
क्रमः क्रमणं येयं मे पुदवीयुक्कमाः" सी०। "वडंती उगामो सत्ता ओणी व चरिमाई ॥"-
एक्कवणा० १।१। "गुग्गवक्कंतिव"-सम० २। "समोवक्कन्ति.....अग्गवक्कमः।
.....उट्टाओमिग्गवक्कमन्तंमोसयणं वीवीउवक्कमति।.....अग्गि च मउ गरवओगणु-
अग्गि होराव अगसनायेवः.....न चारिण गरवओगणुअग्गि (होराव अगसना)।
नेमि अगसनायेवः, मरंज एवो आग्ग्यः सउदितेभ्यो मग्गेअग्गिउदिते।.....अग्गि मउ
अग्गवक्कमाउग्ग्य" इति अग्गवक्कमायां अग्गुये आगीअग्गये। "समोवक्कन्तिवेक उग्गवक्कमि
सग्ग" इति अग्गवक्कमिअग्गिअग्गो दीदवाम्। अग्गेइ अग्गम्-पूणी 'वक्कम'अग्ग-सर्वेव
एवने, अग्गु अग्गवक्कमिअग्गिअग्गि म एवोअग्गयेने। अग्ग सी० अग्गवक्कमाये 'वक्कम' इति
अग्गे अग्गि अग्गि अग्गि 'वक्कम' इति पाठोऽग्गमिअग्गेइ एगिनाः ॥ ९. 'मा व मग्गे'
सं १ ॥ १०. पू० विना-अग्गवक्कमा सं १। अग्गवक्कमा (स पा०) सं १ विना। अग्गवक्कमा पू० १
११. अग्गवक्कमा (स पा०) अग्गवक्कमा सं १ सु० विना। "अग्ग न निर्दिहाने अग्गिः एव अग्गिअग्ग-

ते जीवा तांसि पाणाविहजोणियाणं पुढवीणं सिण्हेहमाहारेंति, ते जीवा आहारेंति पुढेविसरीरं आउसरीरं तेउसरीरं वाउसरीरं वणस्सतिसरीरं नाणाविहाणं तस-यावराणं पाणाणं सरीरं अचित्तं कुब्बन्ति, परिविद्धत्थं तं सरीरं पुव्वाहारियं तयाहारियं 'विपरिणयं सारूविकडं संतं' < सव्वप्पणताए आहारे(रं ?)ति > । अवरे वि य णं "तेसि पुढविजोणियाणं रुक्खाणं सरीरा नाणावण्णा नाणागंधा नाणारसा ५ नाणाफासा नाणासंठाणसंठिया नाणाविहसरीरपोग्गलविउब्बिता ते जीवा कम्मोववण्णगा भवंतीति मक्खायं ।

[२] अंहावरं पुँरक्खातं—इहेगँतिया सत्ता रुक्खजोणिया रुक्खसंभवा रुँक्खवक्कमा तजोणिया तस्संभवा तँवक्कमा कम्मोवगा कम्मनिदाणेणं तँत्यवक्कमा

मन्तरेण न शरीरोत्पत्तिः भवतीत्यत उच्यते—कम्मणिदूणेण तथ्यवक्कमा" चू० । अरिमज्झयने पाठोऽयं पुनः पुनः समायति, 'तथ्यवक्कमा' इति 'तथ्यवक्कमा' इति 'तथ्यवक्कम्म' इति वा पाठस्तत्र तत्र दृश्यते खं १ मु० विना, खं १ मध्ये प्रायः 'तथ्य वुक्कमा' इति क्वचिच्च 'तथ्य वुक्कम्म' [सू० ७२४ [३]] इति पाठो दृश्यते । अत्र शी० वृत्तिकृता "तत्र" ...व्युत्क्रमा. समागताः सन्तः" इति व्याख्या कृता, अग्रे तु [सू० ७३८ म-ये] "तत्रौत्पत्तिस्वान् उपक्रम्य आगत्य" इति, [सू० ७३९ म-ये तु] "तत्र तरिमन् वातयोनिक्केऽन्वाये व्युत्क्रम्य आगत्य" इति व्याख्या कृता ॥ १. तेसि चू० शी० विना । "तासि सिण्हेहं.....सिण्हेहो णाम सरीरसारे, त आपिपवि" चू० । "तासां पृथिवीनां स्नेहं स्निग्धभावमाददते" शी० । दृश्यतां सू० ७४५, तत्र 'तेसि..... पुढवीणं' इति पाठोऽस्ति ॥ २. "पुढविसरीरं जाव सरीरमजिहुटं आउकायं पितेउ वाउ.....वणम्मति" चू० ॥ ३. वणक्कड्मं खं १ ॥ ४. "नागाहुँनीयास्तु—अवरं च णं असंबद्धं पुढविसरीरं जाव पाणाविधाणं तययावराण अचित्तं कुब्बन्ति" चू० ॥ ५. पाणाणं नास्ति खं १ मु० विना ॥ ६. सरीरं खं १ विना । "परिविद्धत्थं ति प्राक्तनेन जीवेन मुक्कम्, पुव्वाहारियं ति तं सरीरं.....तयाहारियं विपरिणत्तं" चू० ॥ ७. सत्ताहा' खं १ मु० विना ॥ ८. विप्परि' खं १ ॥ ९. सारूविकडं खं २ मु० ॥ < > एतदन्तर्गतः पाठो नास्ति चू० विना । "सारूविकडं ति समानरूविकडं सारूविकडं, वृक्षत्वेन परिणामितमित्यर्थः, सम्बवण्णताए आहारेंति । नागाहुँनीयास्तु एव सम्प्रतिपत्ताः—अवरं च णं, कतरं? संबद्धमसंबद्ध वा, जो पुढविवाद्दसरीरेंदि तस्यापि निर्भोगसंश्लेष इत्यर्थः, तेसि तप्पट्टमनाए सिण्हेहमाहारयति, असंबद्धं पुण नं पावतो पुढविसरीरं वा, ते पुण पण्णत्ती आलावगा वि भणंति तेसि पुराणवण्ण-गुणे गंपरत्ते" चू० । "स्वरूपतां नीने रात्तन्मयतां प्रतिपण्णते" शी० । दृश्यतां पृ० १९६ पं० ५ ॥ १०. तेसि नाणाविहजोणियाणं खं १ मु० विना ॥ ११. आहा' यं २ पु १ ॥ १२. पुव्वक्खायं ला० पु २ पा० । पयक्खायं खं २ । पुणक्खायं चूपा० शीपा० ॥ १३. गइता खं १ मु० विना ॥ १४. रुक्खवुक्कमा खं १ मु० ॥ १५. प्रतिपु पाठा—वुक्कमा खं १ । तवक्कमा खं २ । तथ्यवक्कमा पु २ । तदुवक्कमा सं० मु० । तवक्कमा नास्ति पा० पु १ ला० । दृश्यतां पृ० १९४ पं० ५ ॥ १६. प्रतिपु पाठा—तथ्य वुक्कमा खं १ मु० । तथ्य विक्कमा खं २ । तथ्य वक्कमा पा० पु १, २ ला० । तथ्य विक्कमा खं० । दृश्यतां पृ० १९४ पं० ६ ॥

[४] अहावरं पुरस्खायं—इहेगतिया सत्ता रुक्खजोणिया रुक्खसंभवा रुक्खवक्कमा तज्जोणिया तस्संभवा तंवक्कमा कम्मोवगा कम्मनिदाणेणं तत्थवक्कमा(मा) रुक्खजोणिएसु रुक्खेसु मूलत्ताए कंदत्ताए खंधत्ताए तयत्ताए सालत्ताए पवालत्ताए पत्तत्ताए पुष्पत्ताए फलत्ताए वीयत्ताए विउट्टंति, ते जीवा तेसिं रुक्खजोणियाणं रुक्खाणं सिणेहमाहारेति, ते जीवा आहारेति पुढविसरीरं आउ० तेउ० वाउ० वणस्मति०, नाणाविहाणं तस-थावराणं पाणाणं सरीरं अचित्तं कुव्वंति, परिविद्धत्थं तं सरीरां जाव सारुक्किडं सित्तं, अवरे वि य णं तेमिं रुक्खजोणियाणं मूलाणं कंद्राणं खंधाणं तपाणं सालाणं पवालाणं जाव वीयाणं सरीरा नाणावग्णा नाणागंवा जाव नाणाविहसरीरपोगलविउध्विया, ते जीवा कम्मोव-धेण्णगा भवंतीति मन्खायं ।

१०

७२४ [१] अहावरं पुरस्खायं—इहेगइया सत्ता रुक्खजोणिया रुक्खसंभवा रुक्खवक्कमा तज्जोणिया तस्संभवा तंवक्कमा कम्मोवगा कम्मनिदाणेणं तत्थवक्कमा रुक्खजोणिएहिं रुक्खेहिं अज्झोरुहत्ताते विउट्टंति, ते जीवा तेसिं रुक्खजोणियाणं रुक्खाणं सिणेहमाहारेति, ते जीवा आहारेति पुढविसरीरं जाव मारुवि-

१. प्रतिपु पाठाः—इउवक्कमा खं १ मु० । रुक्खवक्कमा(कमा पु १ ला० स०, कमा पा०) खं २ पा० पु १, २ ला० स० ॥ २. तवुक्कमा खं १ । तवुक्कमा मु० । तवक्कमा पा० ॥ ३. पु १ विना—तथ वक्क(क पा० पु २ ला०) कमा खं २ पा० पु २ ला० । तय विक्कमा स० । तथ वुक्कमा खं १ मु० । दस्यतां पृ० १९४ पं० ६ ॥ ४. “इक्खे ति अविशिष्टो वक्को वुतो, सो पुन विसेसिइइ—मूलत्ताए” ख० ॥ ५. रा १ मु० विना—एति पुढविसरीरं आउ० पा० ख २ पु १, २ ला० स० ॥ ६. तेउवगस्सति ख १ । दस्यतां पृ० १९६ टि० १६ ॥ ७. वणप्पइ खं २ पा० ॥ ८. दस्यतां पृ० १९५ पं० ४, पृ० १९६ पं० ४ ॥ ९. मु० विना प्रतिपु पाठाः—नाणाविह-सरीरपोगला विउट्टिया खं १ । नाणाविहं सरीरं विउट्टिया खं १ विना ॥ १०. वण्णा खं १ पा० ॥ ११. वीक्कमा खं १ । वक्कमा पा० ॥ १२. तवुक्कमा ख १ । तवक्कमा पा० ॥ १३. पु १ विना—तथ वुक्कमा खं १ । तथ वक्कमा पा० पु २ स० । तथवक्कमा खं २ । तथ कमा ख० । दस्यतां पृ० १९४ पं० ६ ॥ १४. रुक्खेहिं मारिन् रा १ पु २ पा० ॥ १५. प्रतिपु पाठाः—अज्झारइत्ताए खं १ मु० । अज्झोरुहत्ताते खं १ मु० विना । दस्यतां पृ० १९० पं० ४, ९ । “एवमनयैव भग्या अज्झोरुहेग चत्तारिं दंडगा ।.....रुक्खजोणिएसु रुक्खेसु अज्झारइत्ताए, इहं जन्मनि, अद्विय आरइति नि अज्झारोइहा, रुक्खस्स उवरं अणो रुक्को” ख० । “इहेपु” उपरुपरि अण्यारोइन्नीत्यण्यारइहाः, वृत्तोपरि जाता वृत्ता इत्यभिधीयन्ते” खी० । “हरिया अण्यविहा पञ्चणा, तज्झा—अज्झोरुह वोडणि” —पणवणा० १ । अजेद वोधय्—ख १ मु० खी० विना सर्वत्र अज्झो इति पाठः, वववेर खं १ म-वेडिपि [पृ० ७२९] तथा पाठः । रा १ मु० म-वे प्रायः सर्वत्र अज्झो इति पाठः । अस्माभिः अज्झो इति पाठः सर्वत्र मूले निवेशितः ॥

७२५ [१] अहावरं पुरस्त्रातं इहेगतिया सत्ता पुदविजोणिया पुदविसंभवा जाव णाणाविहजोणियामु पुदवीमु तणत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा तेसिं णाणाविहजोणियाणं पुदवीणं सिंहेदमाहारंति जाव ते जीवा कम्मोववत्ता भवतीति मग्गयायं ।

[२] एवं पुदविजोणिएसु तणेसु तणत्ताए विउट्ठंति जाव मग्गयायं ।

[३] एवं तणजोणिएसु तणेसु तणत्ताए विउट्ठंति जाव मग्गयायं ।

[४] एवं तणजोणिएसु तणेसु मूलत्ताए जाव धीयत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा जाव एवमग्गयायं ।

७२६. एवं ओसहीण वि चत्तारि आलावगा [४] ।

७२७. एवं हरियाण वि चत्तारि आलावगा [४] ।

७२८. अहावरं पुरस्त्रायं—इहेगतिया सत्ता पुदविजोणिया पुदविसंभवा जाव कम्मनियणेणं तत्थवेक्कमा णाणाविहजोणियामु पुदवीमु आयत्ताए वायत्ताए कयत्ताए कुहणत्ताए कंदुकत्ताए उज्जेहलियत्ताए निज्जेहलियत्ताए सज्जत्ताए सज्जत्ताए उत्तगत्ताए वासाणियत्ताए कूत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा तेसिं णाणाविहजोणियाणं पुदवीणं सिंहेदमाहारंति, ते जीवा आहारंति पुदविमरीरं जाव संनं, अयरे वि य णं "तेसिं पुदविजोणियाणं आयाणं जाव कुणं सरीरा णाणावण्णा जाव मग्गयायं, एक्को चेव आलावगो[१], सेमा निण्णि नरिय ।

७२९. अहावरं पुरस्त्रायं—इहेगतिर्या सत्ता उदगजोणिया उदगसंभवा जाव कम्मनियणेणं तत्थवेक्कमा णाणाविहजोणिएसु उदगसु रुग्गत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा तेसिं णाणाविहजोणियाणं उदगाणं सिंहेदमाहारंति, "ते जीवा आहारंति

१. 'जोणिएसु' सं १ सु० विना ॥ २. 'उट्ठं' सं २ पा० पु २ ला० ॥ ३. 'पुदवीमिणेह' सं १ सु० विना ॥ ४. 'एणद्वर्तगतः' पाठ० सं १ मध्ये नास्ति ॥ ५. 'मे' नास्ति सं २ ॥ ६. 'हरियाण वि एवं च' सं २ ॥ ७. 'पु १ विना—'वेक्कमा' सं २ पा० पु १ ला० सं० ॥ ८. 'वेक्कमा' सु० ॥ ९. 'इदमा' पु० १५४ पं० १ ॥ ८. 'कायत्ताए' नास्ति पु २ ॥ ९. 'कंदुकत्ताए' सं २ ॥ "ते किं ते कुहणा ? कुहणा अगेगविहा वण्णा, तं—आए काए कुहणे कुणके दग्गहटिया सग्गए मग्गए उग्गए वंसी गट्ठिा कुरए, जे कावसे सग्गएगारा से सं कुहणा ।" "सग्गए सज्जत्ताए उज्जेहलिया य कुहण कंदुके । एए अणतजीवा कंदुके होइ भयणा उ ॥" इति प्रज्ञापनाय्हे प्रथमपदे ॥ १०. 'उज्जेहलियत्ताए निज्जेहलियत्ताए' सु० ॥ ११. 'निज्जेहलियत्ताए' नास्ति सं २ ला० सं० ॥ १२. 'आधारंति' सु० विना ॥ १३. 'तेसिं उदगजोणियाणं जाव कूत्ताए' सं १ सु० विना ॥ १४. 'एगो चेव' सं १ सु० ॥ १५. 'या णं सत्ता' सं १ सु० विना ॥ १६. 'ते जीवा आहारंति' नास्ति सं १ सु० विना ॥

पुदविसरीरं जाय संतं, अत्रे वि य णं तेसि उदगजोणियाणं रुक्कां स्रीं
णाणावण्णा जाय मक्कायं, जहा पुदविजोणियाणं रुक्काणं चत्तारं गल[४]
अंजोरुहाण वि तहेव[४], तेणाणं ओसहीणं हरियाणं चत्तारि अत्ताणं
भाणियव्वा एक्केके [४, ४, ४] ।

५. ७३० अट्टावरं पुरक्कायं— इहेगतिथा सत्ता उदगजोणिया उदगमंभा का
कम्मोनिवागं तत्थयैस्स पाणाविहजोणिएसु उदगसु उदगताए अत्ताए
पणगताए मवात्ताए कट्ठुगताए हेत्ताए कम्मंयताए कट्ठोभाणित्ताए
उपपत्ताए पट्टमत्ताए कुसुदत्ताए नल्लित्ताए सुभगं सोणंयित्ताए पोडिपि-
महासोडिपिं मयपत्तं सहम्मपत्तं एवं केत्ताए कौल्लंनं अविदत्ताए ताममत्ताए
भिमं भियमुत्ताए पुस्सगत्ताए पुस्संदिमिगत्ताए विउदंदि, ते जीए तेसि
भाणाविहजोणित्ताणं उदगाणं भिजेदमाहोमंनि, ते जीए आहोमंनि पुडिपिं
जाए भं, भं वि य णं तेसि उदगजोणियाणं उदगाणं जाए पुस्संदिमिगत्ताए
स्रीं ताममत्ताए जाए मग्गायं, एहे चेए आत्तामो [१] ।

१. अट्टावरं पुरक्कायं— इहेगतिथा सत्ता उदगजोणिया उदगमंभा का
कम्मोनिवागं तत्थयैस्स पाणाविहजोणिएसु उदगसु उदगताए अत्ताए
पणगताए मवात्ताए कट्ठुगताए हेत्ताए कम्मंयताए कट्ठोभाणित्ताए
उपपत्ताए पट्टमत्ताए कुसुदत्ताए नल्लित्ताए सुभगं सोणंयित्ताए पोडिपि-
महासोडिपिं मयपत्तं सहम्मपत्तं एवं केत्ताए कौल्लंनं अविदत्ताए ताममत्ताए
भिमं भियमुत्ताए पुस्सगत्ताए पुस्संदिमिगत्ताए विउदंदि, ते जीए तेसि
भाणाविहजोणित्ताणं उदगाणं भिजेदमाहोमंनि, ते जीए आहोमंनि पुडिपिं
जाए भं, भं वि य णं तेसि उदगजोणियाणं उदगाणं जाए पुस्संदिमिगत्ताए
स्रीं ताममत्ताए जाए मग्गायं, एहे चेए आत्तामो [१] ।

७३१ [१] अद्यावरं पुक्खायं—इहेगतिया सत्ता तेहिं चव पुढवि-
 जोणिण्हिं रुक्खेहिं, रुक्खजोणिण्हिं रुक्खेहिं, रुक्खजोणिण्हिं मूलेहिं जाव
 चीएहिं [३], रुक्खजोणिण्हिं अङ्गोरुहेहिं, अङ्गोरुहजोणिण्हिं अङ्गोरुहेहिं,
 अङ्गोरुहजोणिण्हिं मूलेहिं जाव चीएहिं [३], पुढविजोणिण्हिं तणेहिं,
 तणजोणिण्हिं तणेहिं, तणजोणिण्हिं मूलेहिं जाव चीएहिं [३], एवं ओमहीहिं ५
 तिणिण आलावगा [३], एवं हरिण्हिं वि तिणिण आलावगा [३], पुढवि-
 जोणिण्हिं आएहिं काएहिं जाव "कूरेहिं [१], उदगजोणिण्हिं रुक्खेहिं, रुक्ख-
 जोणिण्हिं रुक्खेहिं, रुक्खजोणिण्हिं मूलेहिं जाव चीएहिं [३], एवं अङ्गोरुहेहिं
 वि तिणिण [३], तणेहिं वि तिणिण आलावगा [३], ओसहीहिं वि तिणिण
 [३], हरितेहिं वि तिणिण [३], उदगजोणिण्हिं उदएहिं अंवाएहिं जाव १०
 पुक्खलत्थिमएहिं [१] तसपाणत्ताए विउट्ठंति ।

[२] ते जीवा तेसिं पुढविजोणियाणं उदगजोणियाणं रुक्खजोणियाणं
 अङ्गोरुहजोणियाणं तणजोणियाणं ओसहीजोणियाणं हियजोणियाणं रुदखाणं
 अङ्गोरुहणं तणाणं ओसहीणं हरियाणं मूलाणं जाव चीयाणं आयाणं कायाणं
 जाव कुंराणं उदगाणं अवगाणं जाव पुक्खलत्थिमगाणं सिणेहमाहारंति । ते जीवा १५

१. तेहिं चेव खं १ मु० । "रुक्खेहिं रुक्खजोणिण्हिं मूलेहिं जाव हरितेहिं वि तिणिण । अत्र
 द्वितीय मूलीयावेकमेवेति चतुर्थमूलादयश्चमात्र" च० । "साम्प्रतमन्येन प्रकारेण वनस्पत्या
 ध्रुवमालापकजयं दर्शयितुमाह—तथा—पृथिवीयोनिकैरुद्भूतैर्दृश्योनिर्गृहीततथा वृक्षयोनिकैर्मूला-
 दिभिरिति, एवं वृक्षयोनिकैरुद्भूतैर्दृश्योनिर्गृहीततथा वृक्षयोनिकैर्मूलादिभिरिति ।
 एवमन्येऽपि तुगादयो द्रष्टव्याः । एवमुदकयोनिकैरपि वृक्षेषु योजनीयम्" शी० ॥ २ मूल
 जाव ख १ ॥ ३-४. अङ्गारो^० खं १ मु० ॥ ५. अङ्गारो^० खं १ । अङ्गारो^० मु० । अङ्गोरुहेहिं
 अङ्गोरुहजोणिण्हिं नास्ति खं २ पु १ ला० सं० ॥ ६. अङ्गारो^० खं १ ॥ अङ्गारो^० मु० ॥
 ७. मूलेहिं नास्ति खं १ मु० विना ॥ ८. तणेहिं तणजोणिण्हिं नास्ति ख १ ॥ ९. ओमहीण
 वि तिणिण खं १ । ओमहीहिं वि तिणिण मु० ॥ १०. कुरएहिं खं १ ॥ ११. रुक्खेहिं
 रुक्खजोणिण्हिं रुक्खेहिं नास्ति ख १ मु० विना ॥ १२. अङ्गारो^० खं १ मु० ॥ १३. ओसहीण
 वि ख १ । उदयां टि० ५ ॥ १४. हरितेहिं वि तिणिण नास्ति खं १ ॥ १५. अंवाएहिं
 ख १ ॥ १६. "लत्थिम" खं २ ॥ १७. "तदेवं पृथिवीयोनिकवनस्पतेरुदकयोनिकवनस्पतेष्व
 भेदानुपदर्शयितुं तदनुवादेनोपसंनिधुमुदाह—'ते जीवा' इत्यादि, ते वनस्पतिपूष्पा जीवाः
 पृथिवीयोनिकानां तयोदकपृष्ठाभ्यामुद्भूतौपधिहरितयोनिकानां वृक्षाणां यावत् स्नेहमाहारयन्तीत्ये
 तदाख्यातमिति । तथा जमाना प्राणिनां शरीरमाहारयन्त्येतदवसाने द्रष्टव्यमिति ।" शी० ॥
 १८. अङ्गारो^० ख १ मु० ॥ १९. अङ्गारो^० ख १ । अङ्गारो^० मु० ॥ २०. कुरावाणं खं १
 विना । दशवत्तां पृ० १९५ प० ३ ॥ २१. उदगाणं जाव खं १ मु० विना ॥

ओयमाहारंति, अणुपुच्चेणं बुद्धा पल्लिगमणुचिन्ना ततो कायातो अभिनिव्वैट्टमाणा इत्थि 'पेगता जणयंति पुरिसं' वेगता जणयंति नपुंसगं 'पेगता जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा मातुं खीरं सपि आहारंति, अणुपुच्चेणं बुद्धा ओयणं कुम्मासं तस-थावरे य पाणे, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं जाव सारूविकडं संतं, अवरे वि र्यं' णं तैसि णाणाविहाणं मणुस्साणं कम्मभूमगाणं अकम्मभूमगाणं ५ अंतरदीयगाणं औरियाणं मिलक्खुणं मरीरा णाणावण्णा जाव मक्खायं ।

७३३ अहावरं पुरक्खायं—णाणाविहाणं जलचरपंचिंदियतिरिक्खजोणि याणं, तंजहा—मच्छाणं जाव सुंसुमाराणं, तैसि च णं अहावीणं अहावगासेण इत्थि पुरिसस्स य कम्मं तदेव जाव ततो एगदेसेण ओयमाहारंति, अणुपुच्चेणं बुद्धा पल्लिगमणुचिन्ना ततो कायातो अभिनिव्वैट्टमाणा अंडं 'पेगता जणयंति, १० 'पेयं वेगता जणयंति, 'से अंडे उन्मिज्जमाणे इत्थि पेगया जणयंति पुरिसं पेगया जणयंति नपुंसगं पेगया जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा आउसिणेहमाहारंति अणुपुच्चेणं बुद्धा वणस्सतिकायं तस-थावरे य पाणे, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं

१. भाणुं मु० । एवमपेडपि ॥ २. 'मणुचिन्ना खं १ । 'सुणुचिन्ना खं १ विना । दस्यतां सु० ७३३ । 'मणुपव्वत्ता मु०, एवमपेडपि । "गर्भपरिपाकं पुण अणुचरित्तं प्रायेत्यर्थः" चू० । "गर्भपरिपाकं गर्भनिष्पन्नमित्युपपत्ता" शी० ॥ ३. 'निवट्' खं १ मु० शी० । 'निव्वट्' खं १ मु० शी० विना । "ततो कायातो अभिनिव्वैट्टमाणा इत्थि पेगता जनयन्ति" चू० । "मातु-कायादभिनिवर्तमानाः पृथग्भवन्तः सन्तः" शी० ॥ ४. वेगया मु० । वेगइया खं १ मु० विना । "एकदा नाम कदापि जियं कदाचित् पुरं" चू० । "स्त्रीभावमाप्येकदा जनयन्ति" केचन पुंभाव नपुंसकभावं च" शी० ॥ ५. वेगइया ख १ मु० विना ॥ ६. पगता खं १ । वेगया मु० । वेगइया खं १ मु० विना ॥ ७. डहर ख १ ॥ ८. 'खीरमपि ख १ मु० सं० विना ॥ ९. 'वर य ख १ । 'वरे य पाणा खं २ पु १, २ ला० ॥ १०. जाव सरूविं खं १ । दस्यतां पृ० ११५ पं० २ ॥ ११. णं सं तैसि खं १ मु० विना ॥ १२. आयरियाणं खं १, २ मु० ॥ १३. 'वण्णा भवंतीति जाव खं १ मु० विना । दस्यतां पृ० ११६ पं० ६ ॥ १४. जलचराणं वं खं १ मु० विना । "अल्लरपंचिंदियतिरिक्खजोणिया पचविहा पक्खा तं-जहा—मच्छा कच्छभा गाहा मगरा सुंसुमारा" इति प्रज्ञापनासूत्रे प्रथमे पदे ॥ १५. अहावीतेणं खं १ मु० विना ॥ १६. कम्मकडा तं मु० ॥ १७. जाव त एगं खं १ । दस्यतां पृ० २०२ पं० १२ ॥ १८. पल्लिगमं खं १ मु० विना ॥ १९. 'वट्' ला० सं० मु० । दस्यतां पृ० २०२ पं० १ ॥ २०, २२. वेगइया खं १ मु० विना ॥ २१. पेयं ख १ ॥ २३. जे अंडे उन्मे- (मिभ गं २ पु १) मोहमाणे पा० खं २ पु १, २ ला० । जे अंडे उन्मेज्जमाणा सं० । सो अंडे उन्मिज्जमाणा खं १ ॥ २४. जणयति खं १ ॥ २५. मु० विना—'धावर य पाणा खं १ । 'धावरयाणे खं १ मु० विना ॥

आहारेति पुदविसरीरं जाव संतं, अंवेरे वि य णं तेसिं रुक्खजोणियाणं अंशोरह-
जोणियाणं तणजोणियाणं ओसद्विजोणियाणं हरियजोणियाणं मूलजोणियाणं
कंदजोणियाणं जाव वीयजोणियाणं आयजोणियाणं कायजोणियाणं जाव कूरजोणि-
याणं उदगजोणियाणं अवगजोणियाणं जाव पुक्खलत्थिभगजोणियाणं तमसजोणि-
५ सरीरा णाणावण्णा जाव मक्खायं ।

७३२ अहावरं पुरक्खायं—णाणाविहाणं मणुस्साणं, तंजहा—कम्मभूमगाणं
अकम्मभूमगाणं अंतरदीवगाणं आरियाणं मिलंक्खूणं, तेसिं च णं अंहावीणं
अहावकासेणं इत्थीए पुरिसस्स य कम्मकडाए 'जोणीए एत्थ णं भेदुणंवेति'
नामं संयोगे समुप्पज्जति, ते दुदुतो 'वि सिणेहं' 'संचिणंति, संचिणिता तस्य मे
१० जीवा इत्थिताए पुरिसत्ताए णपुंसगत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा मातुंओयं 'मिमुसुं
तं तदुभयं संसट्ठं वत्तुसं किन्निंसं तण्डमंथाए आहारमाहारेति, ततो पच्छा जं
से माता णाणाविहाओ रसंविहीओ(विगईओ) आहारमाहारेति ततो एगदेमेणं

१. दयतां पृ० १९५ पं० २ ॥ २. इतः परं तन्मागाणं सरीरमाहारेति इति पठः शी०
अनुगाणेण कम्पनीयो म वेति एपीभिर्विचारणीयम् । दयतां पृ० २०१ दि० १० ॥
३. अत्र [पृ० २०२ पं० १२] पूर्ववत् [पुदविसरीरं उदगजोणियाणं] इति पठः पूर्वाश्रयं
वेति शब्देन, एपीभिः सम्यक् विचारणीयम् ॥ ४. अत्रातो' मं १ मु० ॥ ५. कंदजोणियाणं
अत्र मात्ति मं १ मु० विना । दयतां पृ० १९७ पं० २ ॥ ६. मु० विना अत्र अत्र
ओ' मं १ : अत्र कूरजोणियाणं मात्ति मं १ मु० विना ॥ ७. दोरन्' मं १ :
पुक्खलत्थिभगं मं २ ॥ ८. 'पण्णागीरा मं १ ॥ ९. आयजियाणं मं १ ॥ १०. मित्तमणुपानं
मं १ विना ॥ ११. अहावीणेत पा० पु १, २ सा० मं० ॥ १२. जोणिए मं १ विना ॥
१३. वल्लिन्' मास मं १ ॥ वल्लियाणं मास मं १ विना ॥ १४. वि मात्ति मं १ ॥
१५. संविक्खंति संविक्खिणं मं २ : संविक्खिणि मं २ विना ॥ ते दुदुतो वि सिणेहे, विनेतो
मास अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये', ' ' यदा पुदुमेदं दुदुतत्त मायो'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
मनुष्ये तदा आ विनेतो अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
च अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
ये' अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
१६. अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
१७. विट्ठं मूळं मूळं पा० पु १, २ सा० : 'मत्तं ओयं ओयि' विट्ठं मूळं' मू० १
१८. विट्ठं मूळं मूळं पा० पु १, २ सा० : विट्ठं मूळं मूळं मू० १ विट्ठं मूळं मूळं मू० १
मू० : विट्ठं मूळं मूळं मू० १ : दयतां मत्तममूळं पृ० २०१ पं० १९, दि० ६, मत्तम
विट्ठं मूळं मूळं, अत्राव'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
मं १ : विट्ठं मूळं मूळं मू० १ : 'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
'मं १ : अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'
१९. 'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'अन्त्ये'

ओयमाहारेति, अणुपुव्वेणं बुद्धा पल्लिपागमणुचिन्ता ततो कायातो अभिनिव्वेदमाणा इत्थि "पेगता जणयंति पुरिसं" पेगता जणयंति णपुंसगं "पेगता जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा मातुं खीरं सप्पि आहारेति, अणुपुव्वेणं बुद्धा ओयणं कुम्मासं तस-धौवरे य पाणे, ते जीवा आहारेति पुढविसरीरं जाव सारुविकडं संते, अवरे वि यं णं तंसि णाणाविहाणं मणुस्माणं कम्मभूमगाणं अकम्मभूमगाणं ५ अंतरदीवगाणं औरियाणं मिलक्खूणं मरीरा णाणावण्णा जाव मक्खायं ।

७३३ अहावरं पुरक्खायं—णाणाविहाणं जलचरणंचिंदियतिरिक्खजोणि याणं, तंजहा-मच्छाणं जाव सुंसुमारानं, तेसिं च णं अहावीएणं अहावगासेणं इत्थीए पुरिसस्स य कम्मं तदेव जाव ततो एगदेसेणं ओयमाहारेति, अणुपुव्वेणं बुद्धा पल्लिपागमणुचिन्ता ततो कायातो अभिनिव्वेदमाणा अंडं "पेगता जणयंति, १० "पोयं वेगता जणयंति, "से अंड उच्चिजमाणे इत्थि पेगया जणयंति पुरिसं पेगया जणयंति नपुंसगं पेगया जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा आउसिणेहमाहारेति अणुपुव्वेणं बुद्धा वणस्सतिकयं तस-धौवरे य पाणे, ते जीवा आहारेति पुढविसरीरं

१. आणुं मु० । एवमपेऽपि ॥ २. मणुचिन्ता खं १ । मुणुचिन्ता खं १ विना । दइयतां सु० ७३३ । मणुपव्वत्ता मु०, एवमपेऽपि । "गर्मपरिपाकं पुण अणुचरितं प्राप्येत्यर्थः" चू० । "गर्मपरिपाकं गर्भनिष्पत्तिमनुप्रपन्नाः" शी० ॥ ३. निव्वट् खं १ मु० शी० । "निव्वट्" ख १ मु० शी० विना । "ततो कायातो अभिनिव्वेदमाणा इत्थि पेगता जनयन्ति" चू० । "मातुः पालादभिनिवर्तमानाः पृथग्भवन्तः सन्तः" शी० ॥ ४. वेगया मु० । वेगइया ख १ मु० विना । "एकदा नाम कदापि क्रिय कदाचित् पुरुष" चू० । "स्त्रीभावमायेकदा जनयन्ति" केचन पुंभाव नपुंसकभावं च" शी० ॥ ५. वेगइया खं १ मु० विना ॥ ६. पेगता खं १ । पेगया मु० । वेगइया खं १ मु० विना ॥ ७. डहर ख १ ॥ ८. खीरसप्पि खं १ मु० खं० विना ॥ ९. वर य ख १ । वरे य पाणा खं २ पु १, २ ला० ॥ १०. जाव सारुविं ख १ । दइयतां पु० ११५ पं० २ ॥ ११. ण सं तेमिं खं १ मु० विना ॥ १२. आयरियाणं ख १, २ मु० ॥ १३. वण्णा भवन्तीति जाव खं १ मु० विना । दइयतां पु० ११६ पं० ६ ॥ १४. जलचरणं पं० खं १ मु० विना । "जलचरणंचिंदियतिरिक्खजोणिआ पंचविहा पत्राणा तंजहा-मच्छा कच्छभा गाहा मगरा सुंसुमारा" इति प्रज्ञापनासूत्रे प्रथमे पदे ॥ १५. अहावीतेण खं १ मु० विना ॥ १६. कम्मकदा खं मु० ॥ १७. जाव ख एरं खं १ । दइयतां पु० २०२ पं० १२ ॥ १८. पल्लिमाणं ख १ मु० विना ॥ १९. वट्ठं ला० खं० मु० । दइयतां पु० २०३ पं० १ ॥ २०, २२. वेगइया खं १ मु० विना ॥ २१. पोयणं खं १ ॥ २३. जे अंडे उच्चि- (डिम खं २ पु १)ओइमाणे पा० खं २ पु १, २ ला० । जे अंडे उच्चिजमाणे खं० । सो अंडे उच्चिजमाणे खं १ ॥ २४. जणयति खं १ ॥ २५. मु० विना—धावर य पाणा ख १ । धावरपाणे खं १ मु० विना ॥

आयमाहारंति, अणुपुब्बेणं सुद्ध पल्लिगमणुचिन्ना ततो कायातो अभिनिव्वट्टमाणा इत्थि पेगता जणयंति पुरिसं वेगता जणयंति नपुंसगं पेगता जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा मातुं खीरं सप्पि आहारंति, अणुपुब्बेणं सुद्ध आयणं कुम्मासं तस-धावरे य पाणे, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं जाव सारूविकडं संतं, अवरे वि ये' णं तेसि णाणाविहाणं मणुस्साणं कम्ममूमगाणं अकम्ममूमगाणं ५
अंतरदीवगाणं औरियाणं मिलक्खूणं सरीरा णाणावेण्णा जाव मक्खायं ।

७३३ अहावरं पुरक्खायं—णाणाविहाणं जल्लरपंचिंदियतिरिक्खजोणि याणं, तंजहा-मच्छाणं जाव सुंसुमारारणं, तेसि च णं अहावीएणं अहावगासेणं इत्थि पुरिसस्स य कम्मं तदेव जाव ततो एगदेसेणं आयमाहारंति, अणुपुब्बेणं सुद्ध पल्लिगमणुचिन्ना ततो कायातो अभिनिव्वट्टमाणा अंडं पेगता जणयंति, १०
पोयं वेगता जणयंति, से अंडे उम्भिज्जमाणे इत्थि पेगया जणयंति पुरिसं पेगया जणयंति नपुंसगं पेगया जणयंति, ते जीवा डहरा समाणा आउसिणेहमाहारंति अणुपुब्बेणं सुद्ध वणस्सतिकायं तस-धावरे य पाणे, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं

१. आयुं मु० । एवमपेऽपि ॥ २. मणुचिन्ना खं १ । मणुचिन्ना खं १ विना । दश्यतां मु० ७३३ । मणुपवशा मु०, एवमपेऽपि । "गर्भपरिपाकं पुण अणुचरितं प्रायेत्यर्थः" चू० । "गर्भपरिपाकं गर्भनिष्पत्तिमनुप्रवक्षाः" शी० ॥ ३. निवट्टं खं १ मु० शी० । निवट्टं खं १ मु० शी० विना । "ततो कायातो अभिनिव्वट्टमाणा इत्थि पेगता जणयन्ति" चू० । "मातुं कायादभिनिव्वट्टमाणा पृथग्भवन्तः सन्तः" शी० ॥ ४. वेगया मु० । वेगइया खं १ मु० विना । "एहदा वाम कदापि त्रियं वदाचिन् पुरयं" चू० । "खीभावमप्येकदा जनयन्ति" केचन पुंभाव नपुंसकभावं च" शी० ॥ ५. वेगइया खं १ मु० विना ॥ ६. पगता ख १ । वेगया मु० । वेगइया खं १ मु० विना ॥ ७. डहर खं १ ॥ ८. खीरमपि खं १ मु० सु० विना ॥ ९. वर य ख १ । वरे य पाणा खं २ पु १, २ ला० ॥ १०. जाव सारूविं खं १ । दश्यतां पृ० १९५ पं० २ ॥ ११. णं से तेसि ख १ मु० विना ॥ १२. आयरियाणं ख १, २ मु० ॥ १३. वेग्गा भवन्तीति जाव खं १ मु० विना । दश्यतां पृ० १९६ पं० ६ ॥ १४. जल्लरारणं पं० ख १ मु० विना । "जल्लरपंचिंदियतिरिक्खजोणिषा पचविहा पक्का त-जहा-मच्छा कच्छभा गाहा मगरा सुंसुमारार" इति प्रज्ञापनासूत्रे प्रथमे पदे ॥ १५. अहावीतेणं खं १ मु० विना ॥ १६. कम्मकडा मु० ॥ १७. जाव स एणं खं १ । दश्यतां पृ० २०२ पं० १२ ॥ १८. पल्लिभागं खं १ मु० विना ॥ १९. धट्टं ला० सं० मु० । दश्यतां पृ० २०३ पं० १ ॥ २०, २२. वेगइया खं १ मु० विना ॥ २१. पोयणं खं १ ॥ २३. जे अंडे उम्मे- (भिंम खं २ पु १)ओइमाणे पा० खं २ पु १, २ ला० । जे अंडे उम्मेज्जमाणा सं० । सो अंडे उम्भिज्जमाणा खं १ ॥ २४. जणयन्ति खं १ ॥ २५. मु० विना—धावर य पाणा खं १ । धावरपाणे खं १ मु० विना ॥

सिगेदमाहारेति, ते जीवा आहारेति पुडविसरीरं जाव संतं, अत्रे वि य णं देहे तस-थावर्जोणियाणं अणुसूयाणं सरीरा नाणावण्णा जावमक्खातं ।

एवं दुरूवसंभवताए । एवं सुँरुदुगताए । अहारेरं पु-
क्खायं—इहेगइया सत्ता नाणाविहं जाव केम्मं सुँरुदुगताए वक्खेति ।

७३९. अदावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता नाणाविहजोणिया जाव कम्म-
निदानेने तस्यवक्कमा नाणाविहाणं तस-यावराणं पाणाणं सरीरेसु संचितेसु वा
अंचितेसु वा, तं मगीरगं वीतसंसिद्धं वातसंगदितं वा वीतपरिगतं उडुं कसे
उँडुमागी भँवइ अहे वानेसु अहेमागी भँवइ तिरियं वाणसु तिरियभागी भँवइ,
तंवदा—“ओमा ”हिमाए महिया करए दस्तणुए सुद्धोदए । ते जीम तेमि नाण-
विदानं तम-यावराणं पाणाणं सिगेदमाहारेति, [“ते जीवा आहारेति] पुडविसरीरं
जाव संतं, अत्रे वि य णं तेमि तम-थावर्जोणियाणं ओमाणं जाव सुद्धोराणां
मगीर पाणावण्णा जाव मक्खातं ।

१. एवं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं २. अणुसूयाणं अणुसूयाणं ३. “पुक्खपाद विजिप्पि,
दुक्खं कम्मं सुँरुदुगताए मगीरगं वीतं, तस्य मगिनेसु अणुसूयाणं जाव पोदेसु मगिणं मगिणं
वोदेसु अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं अणुसूयाणं
इहेगतिया सत्ता नाणाविहजोणिया जाव कम्म- निदानेने तस्यवक्कमा नाणाविहाणं तस-यावराणं
पाणाणं सरीरेसु संचितेसु वा अंचितेसु वा, तं मगीरगं वीतसंसिद्धं वातसंगदितं वा वीतपरिगतं उडुं कसे
उँडुमागी भँवइ अहे वानेसु अहेमागी भँवइ तिरियं वाणसु तिरियभागी भँवइ, तंवदा—“ओमा ”हिमाए
महिया करए दस्तणुए सुद्धोदए । ते जीम तेमि नाण- विदानं तम-यावराणं पाणाणं सिगेदमाहारेति,
[“ते जीवा आहारेति] पुडविसरीरं जाव संतं, अत्रे वि य णं तेमि तम-थावर्जोणियाणं ओमाणं जाव
सुद्धोराणां मगीर पाणावण्णा जाव मक्खातं ।

७४० अहावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता उदगजोणियां जाव कम्म-
नियानेणं तत्थेवक्कमा तस-थावरजोणिएसु उदएसु उदगत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा
तेसिं तस-थावरजोणियाणं उदगाणं सिणेहमाहारंति, ते जीवा आहारंति
पुढविसरीरं जाव संतं, अवरं वि य णं तेसिं तस-थावरजोणियाणं उदगाणं सरीरा
नाणावण्णा जाव मक्खातं ।

७४१ अहावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता उदगजोणियाणं जाव
कम्मनिदानेणं तत्थेवक्कमा उदगजोणिएसु उदएसु उदगत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा
तेसिं उदगजोणियाणं उदगाणं सिणेहमाहारंति, ते जीवा आहारंति
पुढविसरीरं जाव संतं, अवरं वि य णं तेसिं उदगजोणियाणं उदगाणं सरीरा
नाणावण्णा जाव मक्खातं ।

७४२. अहावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता उदगजोणिया जाव कम्म-
निदानेणं तत्थेवक्कमा उदगजोणिएसु उदएसु तसपाणत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा
तेसिं उदगजोणियाणं उदगाणं सिणेहमाहारंति, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं
जाव संतं, अवरं वि य णं तेसिं उदगजोणियाणं तसपाणाणं सरीरा नाणावण्णा
जाव मक्खातं ।

७४३. अहावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता नाणाविहजोणिया जाव
कम्मनियानेणं तत्थेवक्कमा नाणाविहाणं तस-थावरणं पाणाणं सरीरेसु संचित्तु वा
अचित्तु वा अगणिकायत्ताए विउट्ठंति, ते जीवा तेसिं पाणाविहाणं तस-थावरणं
पाणाणं सिणेहमाहारंति, ते जीवा आहारंति पुढविसरीरं जाव संतं, अवरं वि य
णं तेसिं तस-थावरजोणियाणं अगणीणं सरीरा नाणावण्णा जाव मक्खातं । सेसा
तिणि आलावगा जहा उदगाणं ।

७४४. अहावरं पुरक्खातं—इहेगतिया सत्ता नाणाविहजोणिया जाव कम्म-

१. ७४० सूत्रं ख १ मध्ये नास्ति ॥ २. 'या उदगसंमया जाव मु० ॥ ३. पु १ ला० सं० विना—
'वक्कमा खं २ । 'बुक्कमा पा० पु २ । 'बुक्कमा मु० । द्दयतां पृ० १९४ पं० ६ ॥ ४. अत्र
सत्ता[जाव] उदगजोणियाणं उदगाणं सिणेहमाहारंति इति पाठश्चेत् कल्प्यते तदा खं १ प्रतिपाठः
समीचीन । यद्वि तु खं २ प्रभृतिपाठोऽनुक्षिप्यते तदा सत्ता उदगजोणिया जाव कम्मनिदानेणं इह
एव पाठः शोभनः ॥ ५. < > एतदन्तर्गतः पाठः खं १ मध्ये नास्ति ॥ ६. 'बुक्कमा मु० ॥
७. उदओतेसु तसपाणत्ताए विउट्ठंति मु० विना ॥ ८. ते जीवा आहारंति नास्ति खं १ मु०
विना ॥ ९. आहावरे वि य णं खं १ ॥ १०. बुक्कम खं १ । 'बुक्कमा मु० । द्दयतां पृ० १९४
पं० ६ ॥ ११. ते जीवा आहारंति नास्ति खं १ मु० विना ॥ १२. 'बुक्कम खं १ । 'बुक्कमा
मु० ॥ १३. सच्चिं खं १ ॥ १४. 'वरपाणाणं खं १ मु० विना ॥ १५. ख णं खं १ ॥

चउत्थं अज्झयणं 'पंचक्खाणकिरिया'

७४७ सुयं मे आउंसंतेणं भगवता एवमक्खातं-इह खलु पचक्खाणकिरिया नोमज्झयणे, तस्स णं अयंमट्ठे—आया अपचक्खाणी यावि भवति, आया अकिरियाकुसले यावि भवति, आया मिच्छासंठिए यावि भवति, आया एगंतदंडे यावि भवति, आया एगंतवाले यावि भवति, आया एगंतसुत्ते यावि भवति, ५. आया अवियारमण-वयस-काय-वक्के यावि भवति, आया अप्पडिहय-अचक्खायपावकम्मे यावि भवति, एस खलु भगवता अक्खाते असंजते अविस्से अप्पडिहयपचक्खायपावकम्मे सकिरिए असंबुडे एगंतदंडे एगंतवाले एगंतसुत्ते, ते वाले अवियारमण-वयस-काय-वक्के सुविणमवि ण पस्सति, पावे से कम्मे कज्जति।

७४८. तत्थ चोदए पण्णवगं एवं वेंदासि-असंतएणं मणेणं पोंवएणं १० असंतियाए वेंतीए पावियाए असंतएणं काएणं पावएणं अहणंतस्स समणस्सम अवियारमण-वयस-काय-वक्कस्स सुविणमवि अप्पस्सतो पावे कंम्मे नो कज्जति।

कस्स णं तं हेउं? 'चोदम एवं वेंवीति—अण्णयरेणं मणेणं पावएणं मणवत्तिए पावे कम्मे कज्जति, अण्णयरीए वेंतीए पावियाए चडवत्तिए पावे कम्मे कज्जति, अण्णयरेणं काएणं पोंवएणं कायवत्तिए पावे कम्मे कज्जति। हणंतस्स १५ समणस्सम अवियारमण-वयस-काय-वक्कस्स सुविणमवि पोंसओ एवंगुण-

१. "गुणगुणा प्राणालिपादिरमणादयः, सेषु 'प्रकृतम्' अधिकारः, प्राणालिपातादेः प्रत्याख्यानं कर्तव्यमिति यावत्, इह प्रत्याख्यानक्रियाभ्यन्तरेऽप्यधिकारः" शी० ॥ २. "मतेण मे १। "हवे मे आउंसंतेण इत्यादि" शी० ॥ ३. "वक्कायकि" मे १ ॥ ४. माममज्जा" पु १ ॥ ५. "मट्ठे पण्णवे मे १ सु० ॥ ६. "वक्काय" मे १ सु० विना ॥ ७, ८. अप्पडि" मे १ सु० विना ॥ ९. "वक्काय" मे १ सु० ॥ १०. मणे एवमेवेत्तिं सर्वत्र ॥ १०. वक्काय मे १ सु० विना ॥ ११. पावरेत्ते मे १ सु० विना ॥ १२. वट्ठे मे १ सु० विना ॥ १३. अप्प" मे २ सु० सु० विना ॥ १४. कम्मे कज्जति मे १ ॥ "एवे कम्मे जो कज्जति" कप्पो न युक्तः। कप्प णं तं हेतुं? कम्मादेनोत्थितं। अथ कम्मादेनो कम्मे न कप्पते? उत्तरणे अपोत्तिकम्प" सु० ॥ "पावे कर्म्म न कप्पति इति वदत्। कप्प हेतोः? केन हतुना केन हास्यते एव पाव कम्मे कप्पते?..... चोदइ एव..... अट्ठ—अचक्खेयमेवदं" शी० ॥ १५. चोदइ मे १ विना ॥ १६. वरीति मे १ सु० ॥ १७. वट्ठ मे १ सु० विना ॥ १८. पावकम्मे मे १ सु० विना ॥ १९. पावनेत्ते मे १ सु० ॥ २०. वक्काय मे १ सु० विना ॥

जातीयस्स पावे कम्मे कज्जति । पुणरवि चोदग एवं ब्रवीति—तत्थ णं जे ते एवमाहंसु 'असंतएणं मण्णेणं पावएणं असंतियाए वतीए पावियाए असंतएणं काएणं पावएणं अहणंतस्स अमणक्खस्स अवियारमण-वयस-काय-वक्कस्स सुविणमवि अपस्सतो पावे कम्मे कज्जति', जे ते एवमाहंसु मिच्छा ते एवमाहंसु ।

७४९. < तत्थ पण्णवगे चोदगं एवं वदासी—'जं मए पुच्चुत्तं 'असंत- ५
एणं मण्णेणं पावएणं असंतियाए वतीए पावियाए असंतएणं काएणं पावएणं
अहणंतस्स अमणक्खस्स अवियारमण-वयस-काय-वक्कस्स सुविणमवि अपस्सतो
पावे कम्मे कज्जति' तं सम्मं । > कस्स णं तं 'हेउं ? आचार्य आह—
तत्थ खलु भगवता छजीवनिकोया हेऊ पण्णत्ता, तंजहा—पुढविकाइया जाव
तमकाइया । इच्चेतेहिं छहिं जीवनिकोएहिं आया अप्पडिहयपच्चखायपावकम्मे १०
निच्चं पसदंविओवातचित्तदंडे, तंजहा—पाणाइवाए जाव परिग्गहे, कोहे जाव
मिच्छादंसणसल्ले । आचार्य आह—तत्थ खलु भगवता वहए दिट्ठंते पण्णत्ते,
से जहानामए वहए सिया गाहावतिसस वा गाहावतिपुत्तस्स वा रण्णो वा
रायपुरिसस्स वा खणं "निदाए पविसिस्सामि खीणं लद्धूण वहेस्सामि पहारेमाणे, से
किं नु हु नौम से वहए तस्स वा गाहावतिसस तस्स वा गाहावतिपुत्तस्स तस्स १५

१. चोदक खं १ विना । चोदर मु० ॥ २. ब्रवीति खं १ मु० ॥ ३. पावएणं मण्णेणं पावएणं
य १ मु० विना ॥ ४. वइए खं १ ॥ ५. पावतेणं खं १ मु० विना ॥ ६. णप्पं खं १ मु० विना ॥
७. कज्जइ तत्थ णं जे ते खं १ विना ॥ ८. 'माहिंसु खं १ । 'माहिंसु मिच्छं ते खं १ मु०
विना ॥ ९. तत्थ पण्णवते खं १ । < > एतदन्तर्गतपाठस्थाने खं १ मु० विना 'तत्थ पञ्चवगे
एवं-ब्रवीइ—असंतएणं कज्जइ तं सम्मं' इति पाठः । 'एवं वदंतं चोदगं पण्णवगे एवं
वदामी—जं मया पुच्चुत्तं स्यात्, विमुक्तं ? अमंतएणं मण्णेणं पावएणं जाव पावे कम्मे कज्जति
तत् सम्मं, न मिध्येत्यर्थः" चू० । "तत्थ पण्णवत् इत्यादि, तत्राचार्यः स्वमतमनूय तत्
गोपयितुं साधयितुमाह—तं सम्ममित्यादि" शी० ॥ १०. तं सम्मं जं मर पुच्चं युत्तं
मु० ॥ ११. पावदेणं खं १ ॥ १२. 'मवि यपस्सतो पावकम्मे खं १ ॥ १३. हेऊ खं १ ॥
१४. 'काय हेऊ खं १ मु० । 'कोया हेऊ स० । 'काया हेतुं चू० ॥ १५. 'काइएहिं खं १ ॥
१६. अपडि' खं १ मु० विना ॥ १७. "विविधो अनिपातः, अनिशब्दस्य लोपे कृत्वा वियोपाने
इति भवति, तेन व्यापानचित्तदंडे" चू० । "व्यतिपाते" "चित्ते यस्य न व्यतिपातविणः"
शी० ॥ १८. पाणाइवाए खं १ ॥ १९. खलु वइए चू० ॥ २०. गाहावडस्स वा नास्ति
खं २ पु २ ला० ॥ २१. निदाए खं १ विना । निदाय मु० । "वचखण निदाए ति
अपणो खणं मत्ता" चू० । खणं निदाय (निदाय-प्र०, निदाय-प्र०) इत्यादि, धुणमवसरं
निदाय(निदाय-प्र०) नि प्राप्य लब्ध्वा" शी० ॥ २२. खणं दट्ठूण पाहा' खं १ मु० विना ॥
२३. नामं खं १ ॥

वा ग्गो तस्म वा रावपुरिमस्म ग्गं निदाए परिगिस्मामि ग्गं लद्धं वेहम्मि
पद्दमेमाने दिया वा राओ वा सुते वा जागरमाने वा अमितमूते मिच्छासंछिं निं
पमदविओवातचित्तदंडे भवति ? तं दियामेमाने मभिगाए दियागे चोपप-इंता
भवति । आचार्य आह-जहा मे वहाए तस्म वा गाहातिस्म तस्म वा

५. गाहावतिपुत्तस्म तस्म वा ग्गो तस्म वा रावपुरिमस्स ग्गं निदाए परिगिस्मामि
खणं लद्धं वेहम्मामीनि पद्दमेमाने दिया वा राओ वा सुते वा जागरमाने वा
अमितमूते मिच्छासंछिं निं पमदविओवातचित्तदंडे, एवामेव पात्ते वि सव्वेसिं
पाणाणं जाव सत्ताणं दिया वा रातो वा सुते वा जागरमाने वा अमितमूते
मिच्छासंछिं निं पमदविओवातचित्तदंडे, तं पाणाइवाते जाव मिच्छा-
१०. दंसणसंछिं, एवं खलु भगवता अस्साए अस्संजने अरिते अप्पडिह्यपवस्साय-
पावकस्मे संकिरिण अमंखुंडे एगंतदंडे एगंतपात्ते एगंतसुते यावि भवति, से पात्ते
अवियारमण-वयस-काय-वेहे सुविणमवि ण पस्मति, पात्ते य से कस्मे कज्जति ।
जहा से वेंहए तस्स वा गाहावतिस्स जाव तस्म वा रावपुरिसस्म पत्तेयं पत्तेयं
चित्त समादाए दिया वा राओ वा सुते वा जागरमाने वा अमितमूते मिच्छासंछिं,
१५. निं पमदविओवातचित्तदंडे भवति, एवामेव पात्ते सव्वेसिं पाणाणं जाव सव्वेसिं
सत्ताणं पत्तेयं पत्तेयं चित्त समादाए दिया वा रातो वा सुते वा जागरमाने वा
अमितमूते मिच्छासंछिं जाव चित्तदंडे भवइ ।

७५०. णो ईणट्टे समट्टे—“चोदकः । इह खलु घट्ठे पाणा जे इमेण

१. रत्तो पुरिं खं १ ॥ २. निदाए सु० ॥ ३. वहिं रं १ पु १ विना ॥ ४. पाहां खं
१ सु० विना । “नागार्जुनीया—अप्पणो अखणत्ताए तस्स वा पुरिमस्स वा डिं अलममाणे
णो वहेति तं, जया मे खणो भविस्सति तस्स वा पुरिमस्स डिं छमिस्मामि तदा मे स
पुरिसे अयस्म वधेनत्वे भविस्सति एवं मणं पहरिमाणे नि” ५० । “नागार्जुनीयाए
पठन्ति—अप्पणो “पहरिमाणे ति सूयम्” ५१० ॥ ५. चोत्तए खं १ ॥ ६. निदाए खं १
निदाए सु० । निदाए रं २ ॥ ७. वहिं रं १ पु १ विना ॥ ८. सीत्ति रं १ “मि ति सु० ।
“सीत्ति पाहां खं १ सु० विना ॥ ९. “विनिवायवि” रं १ सु० विना ॥ १०. एवामेवा
पात्ते वि सव्वेसिं सत्ताणं खं १ ॥ ११. “विनिवाय” रं १ सु० विना ॥ १२. अरमंजते अरिते
अपडिं रं १ ॥ १३. सकिरिते रं १ ॥ १४. वट्ठे रं १ सु० विना ॥ १५. पत्तेयं चित्त
रं १, २ पु १ । “पत्तेयं पत्तेयं वीणा.....तद्रथविशं मनसा समादाय एहीरेयथ”
५० । “एवमे..... पातविचिं समादाय” ५१० ॥ १६. दंडे यावि भवइ रं १ विना ॥
१७. पत्तेयं चित्त “पत्तेयं पत्तेयं चित्तं समादाय,.....अपविमिस्सयः”
५० । “प्रत्येक व..... ॥ १८. भवइ नास्ति रं १ ॥ १९. निजट्टे
रं २ ॥ २०. ने”

सरीरसमुत्सर्पणं णो दिट्ठा वां नो सुया वा नाभिमता वा विण्णाया वा जेसिं
णो पत्तेयं पत्तेयं चित्तं समादाए दिया वा रातो वा सुत्ते वा जागरमाणे वा
अमित्तमूते मिच्छासंठिते निचं पसदविओवातचित्तदंडे, तं०—पाणातिवाए जाव
मिच्छादंसणसहे ।

७५१. आचार्य आह—तस्य खलु भगवता हुवे दिट्ठंता पण्णत्ता, तं०— ५
सन्निदिट्ठंते ये असण्णिदिट्ठंते य ।

[१] से किं 'तं सण्णिदिट्ठंते ? सण्णिदिट्ठंते जे इमे सण्णिपंचिंदिया पज्जत्तगा
एतेसिं णं छजीवनिकाए पडुच्च तं०— पुढविकायं जाव तसकायं, 'से एगतिओ
पुढविकाएण किञ्चं करेति वि कारवेति वि, तस्स णं एवं भवति—एवं खलु अहं
पुढविकाएणं किञ्चं करेमि 'वि कारवेमि वि, णो चेव णं से एवं भवति इमेण वा १०
इमेण वा, से य तेणं पुढविकाएणं किञ्चं करेइ वा कारवेइ वा, से य तातो पुढविकायातो
असंजयअविरयअपडिहयपच्चक्खायपावकम्मे यावि भवति, एवं जाव तसकायातो
ति माणियव्वं, से एगतिओ छेहिं जीवनिकाएहिं किञ्चं करेति वि कारवेति वि,
तस्स णं एवं भवति—एवं खलु छेहिं जीवनिकाएहिं किञ्चं करेमि वि कारवेमि वि, 'णो
चेव णं से एवं भवति—इमेहिं वा इमेहिं वा, से य तेहिं छेहिं जीवनिकाएहिं जाव कारवेति १५
वि, 'से य तेहिं छेहिं जीवनिकाएहिं असंजयअविरयअपडिहयपच्चक्खायपावकम्मे,
तं०— पाणातिवाते जाव मिच्छादंसणसहे, एस खलु भगवता अक्खाते असंजते

१. 'स्मतेण खं १ विना ॥ २. वा सुया खं १ विना । "त्रिभिः चक्षुःश्रोत्रमनोभयैर्वाविषयं
दृष्ट-श्रुत-मनैरपि विज्ञाना न भवन्ति ब्रह्मा य ते तेण ण दिट्ठा वा सुता वा विण्णाया वा" चू० ।
"न दृष्टा... न श्रुताः... नाभिमताः... न च विज्ञाता" शी० ॥ ३. पत्तेयं चित्तं खं १
विना ॥ ४. आचार्य आह नास्ति ख १ ॥ ५. य नास्ति चू० मु० विना ॥ ६. ते अमण्णि^०
खं २ पा० पु २ ला० । ते सच्चिं पु १ । ते असच्चिं ख० ॥ ७. 'दिट्ठंते २ जे इमे इति
प्रतिपु पाठः ॥ ८. से तेगइओ खं १० मु विना ॥ ९. एव नास्ति खं १ ॥ १०. वि नास्ति
खं १ ॥ ११. करेमि (करेइ—मु०) वि कारवेति वि से ख १ मु० ॥ १२. 'कायातो अस्म'^०
खं १ ॥ १३. प्रतिपु पाठाः—'काए'त्ति ख १ मु० । 'कायातो त्ति पु १ । 'कालो सि भाणियव्वं
से तेगइओ खं १ मु० विना । "स एवं सो पुढविकायातो सम्वातो चेव अपडिहत्तपच्चक्खा-
तपावकम्मे यावि भवति । से एग० आउण्हाण-पियण-सेअण-अंगेवमरणपुवणादी ... तसकाएणं
वि-निंदिवादि समाणा-उममाणे विभाया" चू० । चू० अनुमारेण पृथिवीकायवर् अक्कायादीनामपि
पृथक् पृथक् सूत्रालापका आभज्जिनि भाति । "स तस्मात् पृथिवीकायादनिवृत्तः ... एवमते-
जोवापुवनस्पतिष्वपि वाच्यम् । ... एवं विक्खेन्द्रिय पजेन्द्रियेष्वपि आयोज्यमिति" शी० ॥
१४. छजीव^० खं १ विना ॥ १५. ण पुगाइं से एवं भवति चू० ॥ १६. छेहिं जाव खं १ ॥
१७. से य तेहिं असंजत्त जाव कम्मे चू० ॥ १८, १९. अस्मं^० खं १, २ ॥

८१०. जेगंत जेगंतिय उदये से, वपंति ते' दो विगुणोदयंमि ।
"मे उदय, सातिमणंतपते तेगुहयं साहति तौद जानी ॥ २४ ॥

८११. अहिमये मयपैयाणुकंपी, धम्मे तितं कम्मविनेगहं ।
तमायदंडेहिं संसायरंता, वंथोहिए ते पडिरुवमेयं ॥ २५ ॥

८१२. *विण्णागपिंडीमवि "विद्धु सत्ते, केई पण्णा पुरिसे इमे ति ।
अँलाउयं वावि कुँमारए ति, स लिपती पौणवहेण अम्हं ॥ २६ ॥

८१३. अहया वि "विद्धण मिळम्बु सत्ते, पिन्नागबुद्धीए जंरं पण्णा ।
कुमारमं वा वि अँलाउए ति, न "लिपती पाणवहेण अम्हं ॥ २७ ॥

८१४. पुरिसं व "वेद्धण कुँमारकं वा, सल्लमि केई पौं, जानतेए ।
"विण्णागपिंडी सँतिमारुहेत्ता, बुँदाण तं कम्पति पारणाए ॥ २८ ॥

वणिपाणं सो उठइमो नि लाभओ चाउरंतमणंतसंगाराय भवति" सू० ॥ १८. "ताए दुवा.
खं १ ॥ १९. जेवा रं १ सु० विना । जेव खं २ ॥
१. जिघंतिस उदय सा खं १ सु० विना । "जेगंत जेगंतिय० । स तेवि वणिपाण उरओ म
एगंतियो होइ" सू० । "जेगंत जेगंतिय इत्यादि" शी० । दयना पृ० २२५. टि० ३, ८, १३३
२. दो वि अणुइयमि (१) सू० । "दो वि पगारा अणुइए चव, न लाभ इत्यर्थः" सू० । "ते
व हावपि भावो विगतगुणोदयो भवतः" शी० ॥ ३. "दयमी रं १ सु० विना ॥ ४. से ज्ञा
ने जिजारा लाभः" सू० । "से तस्य दिव्यज्ञानप्राप्तिलक्षणः उदयो लाभः, सो वा.....
निर्जालक्षणः" शी० ॥ ५. तमुदयं रं १ सु० । दयना पृ० २२५. टि० ३, ८, १३, पृ० २३१
टि० १, २, ४ । "त उदये लाभरु इत्यर्थः, साहति आर्याति गिलाहति वा प्रसंगगीत्यर्थः ।
णलीनि ज्ञातिगुणीयः । आयनीनि प्राप्ति" सू० । "तमेवंभूतमुदयं प्राप्ति भगवान्....." शी० ।
प्राप्ति वा,..... तथा ज्ञानी" शी० ॥ ६. साति रं १ ॥ ७. "पण्णगुणं रं १" "अहिमहं
अहिमहो भगवान्, ते हिसवाः । मयपैयाणुकपी व भगवन्, ते निगुणं वा" सू० । "प्रकल्प
इति प्रश्नः अन्तवः, तदनुकम्पी" शी० ॥ ८. कम्मविमोक्षमहा सू० ॥ २. समानयं (१)
पू० । "समानयं नि मम आचरेता....." इत्यर्थः कुर्वन् इत्यर्थः । समानयं वा, समानं कुर्वन्
इत्यर्थः" सू० ॥ १०. अलोहिने रं १ । अलोहिने सू० ॥ * इति आरम्भ सू० २१३ परं
भोद्धिनिशुभमार्गं प्रति वचनम् ॥ ११. विद्ध सत्ते केई पण्णा रं १ विना ॥ १२. ज्ञान
रं १ ॥ १३. कुमारए शी० म १ । कुमारयं मी रं १ विना । कुमारओ ति सू० । "कुमार
कोटवर्धन" शी० ॥ १४. पाणिज" सू० । "म.....विपति पाणिजयेन .." शी० ।
"म.....प्राणिजवर्धनेन पणवहेन ज्ञायते" शी० ॥ १५. वेद्धण मिळम्बु सत्ते सू० ॥
१६. ज (ज पु १) उदय ति रं २ पा० ला० मे० पु १, २ । ज्ञानावुदं ति सू० ॥ १७. जिगंत
वन्ति" सू० । ज जिगन्ति पणवहेन ज्ञायं सू० ॥ १८. विद्धण रं १ ॥ १९. कुमारं रं १
विना ॥ २०. वव रं १ सु० विना ॥ २१. विण्णागपिंडी सँतिमारुहेत्ता" रं १ विना । विण्णागपिंडी
अनिमा" सू० । "अन्नेवे पटु तिदीयमि पणवहेन जिगन्ति" इत्यर्थः २२. मयपैयाणुके नि ज्ञानी

८१५. भिणायमाणं तु दुवे महस्से, जे भोयए 'णितिए भिक्खुमाणं ।
ते पुण्णखंधे सुमहज्जिणिता, भवंति आरंभ महेतसत्ता ॥ २९ ॥
८१६. * अजांगरूवं इह संजयाणं, पावं तु पाणाण पसज्ज कउं ।
अओदिए दोण्ह वि तं असाहु, वयंति जे यावि पडिस्सुणंति ॥ ३० ॥
८१७. उडुं अहे य तिरियं दिसामु, विण्णाय लिंमं तस-यावराणं ।
भैयाभिसंकाए दुगुंठमाणे, वदे करेजा वं कुओ विहउत्थी ॥ ३१ ॥
८१८. पुरिमे ति 'विण्णति ण एयमत्थि, अणाणि से पुरिसे तैदा हु ।
को संभवो ? 'पिन्नगणिडियाए, वाया वि एसा बुद्ध्या असच्चा ॥ ३२ ॥
८१९. वायामिथोगेण जंया वहेजा, 'णो तारिसं वायमुदाहरेजा ।
अट्टाणमेयं वयणं गुणाणं, 'जे दिक्खिते वूय मुरालमेतं ॥ ३३ ॥

(मत्री ?) " बुद्धी सू० । " ज्ञानतेजसि अप्रावारह्य क्षलपिण्डीयमिति मत्वा सती शोभनाम् " शी० ॥ २२. (मत्ति ?) । इत्यनामुपरितन टिप्पणम् ॥ २३. तुट्टाण खं १ ॥

१. जियए मु० । " निजे शाक्यपुत्रीये धर्मे " शी० । इदयतां सू० ८२२ ॥ २. सुमहज्जणिता खं १ दिना । सुमहं त्रिणिता मु० ॥ * इत आरभ्य सू० ८२८ पर्यन्तं बौद्धभिन्नं प्रति आर्द्रकस्य प्रतिवचनम् ॥ ३. असाहु मु० दिना । " असाहु अगोभनम् " सू० ॥ ४. अहे य सं० मु० । इदयतां सू० ४०४, ५९३, ५०७ ॥ ५. भैयाहिसं खं १ ॥ ६. विसे १ । " वदेज्ज " करेज्ज वा " कुत्र एतद् द्वयं च पुनः कुत्र वा इह प्रवचनेऽस्ति " सू० । " वदेत्तु कुत्रापि, अतः कुतोऽस्तीह " दोषः " शी० ॥ ७. पिण्णति खं १ मु० दिना । विण्णति ण सीए अत्थि खं १ । पुरिसे ति विण्णु ति " विज्ञानो विण्णु ति " सू० । " विज्ञतिरेव नास्ति " शी० ॥ ८. तथा हु पा० पु १, २ ला० सं० । तथा बहू स १ ॥ ९. पिण्णागट्टाए ख १ सू० । " कः संभवः पिन्नाकपिण्डरां पुररुद्धेः " शी० । " को संभवो पिण्णागट्टाए ? संभवं संभूतं वा संभवः, कः पुरने सत्तेने पिण्णागबुद्धिमुत्पादयति " सू० ॥ १०. जमावं मु० शी० (१) । " वायामिथोगेण । ... हवेम ति हवनि संयम (वहेज्ज ति यहनि संयम) इति वाक्यशेषः, पिण्णार्थः— सवर्णा यदा वायामिथोगेण ददा हवति (यहति) संयम, जथा भणध 'मारैतो अदोसो' ति ण तारिसं वायमुदाहरेज्ज सारोहमित्यर्थः " सू० । " वायामिथोएण इत्यादि, वायामिथो गो वायामिथो, तेनापि यद् यस्माद् आत्वेन पावं कर्म, अतो न वादसी भग्नामुदाहरेत् नामिदृश्यात् " शी० ॥ ११. न तारिसं भण उदां खं १ ॥ १२. णो दिक्खिते " सु(सु?) राल " खं १ । णो दिक्खिते वूयमुराल " पु १ । इदयतां टि० १३ । " अट्टाणमेतं " वयणं " अहंमिच्छादीनां गुणानामिस्थान अनवका[श]भाजनमिति जे वित्तरेण दिक्खितो मोक्खत्थं गुद्धि निवृत्य शिरस्सुण्डमुपदन कृत्वा मूयात् उरालमिति ओरालं प्वत्तं रूयुं हिसवरेत्तात् " सू० । " अट्टाणमेतं वचनं गुणानाम्, न हि प्रजित्तो यथावस्थितार्थाभिधायी प्वत्तं उदारं सुष्ठु परित्यूरं निःसारं निरवपतिकं वचनं ब्रूयात् " शी० ॥ १३. वूय सु(उ?) राल " आ० । वूय मुराल " सं० मु० शी० । वूय मुराल " रां २ । इदयतामुपरितन टिप्पणम् ॥

८२५. जे यावि भुजंति तदह्णकारं, सेवेति ते पावर्मज्जागमाणा ।
मर्णं न एयं कुमल कैंरंति, वाया वि एसा भुइता तुं भिन्ना ॥ ३९ ॥
८२६. सव्वेमि जीवाण दयद्वयाण, सायमदोसं परिवज्जयंता ।
तस्संजिणो इसिणो नायपुत्ता, उदिट्ठमत्तं परिवज्जयंति ॥ ४० ॥
८२७. भूताभिसंकाए दुगुंछमाणा, सव्वेसि पाणाणमिदायदंड ।
तम्हा ण भुजंति तदह्णकारं, एसोऽणुधम्मो इद सज्जयाणं ॥ ४१ ॥
८२८. 'निग्गंधधम्ममि ईमा समाही, अस्सि सुडिवा अणिहे चरेजा ।
सुद्धे मुणी सीलगुणोववेते ईधत्थतं पाउणती सिलोमं ॥ ४२ ॥
८२९. "सिणायमाणं तु दुवे" सदस्से, जे भोयए "णितिए माहणाणं ।
ते पुण्णखंधं सुंगहऽज्जिणिता, भवंति देवा इति येयैवाओ ॥ ४३ ॥
८३०. सिणायमाणं तु दुवे सदस्से, जे भोयए "णितिए कुलालं पाणं ।
से गच्छति "लोलुपसंपगाढे, "विज्याभितायी णरगोमिसेवी ॥ ४४ ॥

१. 'मयाण' पं १ सु० विता ॥ २. "मंगलाणेण पावं यज्जति" "तेण त्वाणं ण पवे बुगळा
वदेति" "ण एवं तस्य मणो कुर्वन्ति, भुजितमित्थयेः । मांसमहाणे वा अथवा मणं न एतं प्यं,
कुलाल जाणका, मत्त इति [पा० धा० ११७६], मणं पि कुञ्जो इति पुत्रोवाः । वती वि एसा
'मंगमशेसु' नि सुइता अयथा" वृ० । "एतदेवभूते सांसादनामिदायक्ये मत्तः" कुलालाः
न कुर्वन्ति" वी० । "सागयेथा" "उत्ता मिप्या, तुदायान्मनोऽपि" वी० ॥ ३. कर्त्तुमि
त्तं १ सु० ॥ ४. सुइता पा० । सुइता री २ । सुइता री १ ॥ ५. उ री १, २ सु १ पं० ॥
६. "भुजंति" १ ॥ ७. "मंजति" १ २ सु १ । "मंजति पा० सु २ ला० पं० ॥ ८. एता-
णुधम्मो (मो वृ०) री १ वृ० । दस्यतां पृ० २२८ टि० ८ ॥ ९. निग्गंधधम्ममाण वृ० ॥
१०. इमे समाहि पं १ सु० वी० । "निग्गंधधम्ममाण० ।.....इमा इति प्रत्यक्षीकरणे, ममा
आधिः समाधिः मत्तः समाधानमित्यर्थः" वृ० । "निग्गंधधम्ममियादि,.....निग्गंधधर्माः...
गर्वतोकाः, तस्मिन्नेवभूते धर्मे व्यवस्थिताः इमे पूर्वोक्तं समाधिमनुश्रुताः, अस्मिन्...एतद्...
स्थित्वा...अनिहः...चरेत्" वी० । दस्यतां पृ० ८४१ ॥ ११. णयं" मु० । "इतेरर्थः
इत्यर्थेना भोक्तं च प्राप्नोति" वृ० । "इत्येवगुणरहितो (ने ?) मोऽपि" इत्यर्थेन सर्वगुणानि-
शास्त्रिनी सर्वद्वन्द्वोपरमक्या संनोवास्मिन्नां श्लाघां प्रयोगं लोके भोक्तोते वा (वा) प्राप्नोति"
वी० ॥ १२. इय आरभ्य आर्द्धं प्रति माहणाणां वचनं पृ० ८३० पर्यन्तम् ॥ १३. सुइता री १
सु० विता ॥ १४, १७. निधण् मु० । दस्यतां पृ० २२७ टि० १ । निधण् मिहत्तुपानं री २
पा० पु २ ला० । "विज्जातिभिः परिवार्यापदिश्यते—.....मिज्जाणमाणे न दुवे सदहते" वृ० ।
"साधर्म्मं विज्ञानयः प्रोषुः—.....मिणायमाणं तु इत्यादि, मुगधो विज्ञेयत्वायः" वी० ॥
१५. मुमहि" पं १ ॥ १६. वेदवानो पं १ सु० विता । वेदवादी वृ० ॥ १८. "कलालं री १
सु० विता । "इतिगं रीति कीयते वा [कुलालः] मार्जारः" वृ० । "मुत्तादा मार्जारः",

८३१. 'दयावरं धम्मं दुग्गुंमाणे, वहावहं धम्मं पसंसमाणे ।

एणं पि जे भोययनी असीलं, 'जिहो(जिधो) जिमं जाति कंठो[५]-

सुरेहिं ? ॥ ४५ ॥

कुलाटा इव कुलाटा ब्राह्मणा, यदिवा कुलानि धात्रियादिगृहाणि, तानि निरुपिण्डपातान्वेयिणाम्
...आलये येषां ते कुलालयाः" शी० ॥ १९. गच्छपुं १ सु० विना ॥ २०. लोतुप
सं० खं १। "ते गच्छन्ति लोतुज संगगादे, एवं हि स पापो लोतुकः दुःखैः ...लोतुजन्ते
लोलाविज्जन्ते वा भृशं गाढं सम्प्रगाढं तीमम्" चू० । "स...गच्छन्ति...बहुवेदनाय गतिषु ।
किंभूतः सन् ? लोतुपैः आमिपग्दैः...सम्प्रगाढो ब्याप्त, यदिवा विंभूते नरके यानि । लोतुपैः
आमिपग्दैः लोतुपैः आमिपगृन्नुभिरश्मद्विष्यातो यो नरकस्तस्मिन्निनि" शी० ॥ २१. "एवं
शीतायाः स्वाभाविका परकृता वा तीमानुभावा येपु...दुःखमनुभवन्तीत्यनुभावः परक.
उक्तः । पश्यते च तीमाभित्वा(वी-प्र०)...निष्ठाभित्वा परका, तीममित्येवोऽर्थः ।
सेवि नि जथा सो कुललभोशी गरगं गच्छति एवं जणिक्का ते" चू० । "तीमः क्कपो
योऽभित्तापः...म विज्जते दस्यासी स तीमाभित्तासी...नरकाधित्तासी भवतीति" शी० ॥
२२. "गाहिसेवी खं १ ॥

* ब्राह्मणाव प्रणि अर्द्धकस्य प्रतिवचनम् ॥ १. दुग्गुंमाणे खं १। दुग्गुंमाणे वहावहं धम्म
पसंसमाणा सु० । "दयावरं धम्मं दूस्सेमाणा० । दया परा जस्स सो भवति दयावरः,.....
दया वा वरा जस्स स भवति दयावरः, तं दुग्गुंउति ।....."कथा वरो धम्मो, कथा परः,
कथादिति पद्यमी; कथाहि परो धर्मः, कथम् ? आह हि—'हत्वा स्वयं महीयते' [] ।
..... तमेवं वशावधं पसंसमाणा एणं पि जो भोजयति कुसीलं, प्रणि[?]प्रहृष्टस्य प्रहयं
कृतं भवति । दयाय पाठः—दयावरं धम्मं दुग्गुंमाणे(जो—प्र०) कथावधं पसंसमाणा
एणं पि । अथवा दाता परिगृह्यते—द(दा-प्र०)यावरं धम्मं दुग्गुंमाणे कथावधं धम्मं
पसंसमाणा एवमकारो दाता एणं पि एणं पि भोज(जो?) भोजयति कुसीलं.....कुत्तियदीनः
कुसीलः ।" चू० । "दयावरमित्यादि, दया प्राणिषु कृपा, तथा वरः,.... "तवेवंभूतं धर्मं
जुगुप्समानो निन्दन्, तथा बध प्राण्युपमर्दमावदतीति कथावहः, तं तयाभूतं धर्मं प्रशंसन्
सुगुप्सकमपि असीलं यो भोजयेत्" शी० ॥ २. एणं च खं १ ॥ ३. जिहो जिमं खं १
सु० । जिहो(जिधो खं २) जिधे खं १ सु० विना । "अणिधो जिधे पाप्म अधः ओमिधं
अधिकारं, दुहारे नरकमिति वाक्यदोषः । अंतकाज इति मरणाकालः ।" चू० । चू० अनुगारेण
'जिहो जिमं [गच्छन्ति?] अंतकाले' इति पाठो भाति । "सुरो राक्ख्यो वा यः बांधवः.....
म बगको निशेव निरुपिण्डकारणाद् निरा नरकधूमिः, सां याति, कुलमन्त्य अमुरेख्यं
अधमदेवेवपि प्रातिः" शी० । जिहो जिमं इत्यस्य स्थाने सू० १-४ अनुगारेण जिहो
जिमं इति पाठोऽत्र मयीचीनः प्रतीयते, 'जिहो जिमं गच्छन्ति अंतकाले' इति हि तत्र
मृजगः, ईदृशी च तत्र धूमिः—'अंतकाले, जिहो जिमः—अधो गतिः, अधो भवतिः
सिगोनिः—न्यय भवतिः जिगोनिः, ओजन्तं अधकां अधो गच्छदध.कारमित्यर्थः. अन्तकालो
नाम प्रीति-मन्तकालः" चू० । "अन्तकाले मरणकाले, जिहो नि अधमन्त्य, जिमं नि अधमन्त्यम्,
अधोऽन्तकारं गच्छतीत्यर्थः" शी० । एवं च, अर्थमागच्छां हकारावधे चकारावधं प्रचुदेण प्रयोग
दरान्दव जिहो जिमं इति एव मन्दक प्रतीयते ॥ ४. कथो अमुरेहिं खं १ । कथो मुरेहिं
खं १ विना ॥

८३२. *दुहतां वि धम्ममि समुट्ठिया मो, अस्सिं सुट्ठिचा तह ऐसकालं ।
आयारसीले बुद्ध[ऽ]ह नाणे, ण संपरायंसि विसेसमत्थि ॥ ४६ ॥
८३३. अव्यतरूवं पुरिसं महंतं, सणातणं अक्खयमव्वयं च ।
संवेसु भूतेसु वि सव्वतो सो, चंदो व्वं ताराहिं समतरूवो ॥ ४७ ॥
८३४. एवं न मिज्जंति न संसरंति, न माहणा खत्तिय वेस पेस्सा ।
कीडा य पक्खी य सिरीसिवा य, नरा य संवे तह देवलोगा ॥ ४८ ॥
८३५. लोपं अजाणित्तिह केवलेणं, कहेति जे धम्ममं जाणमाणा ।
नासंति अप्पाण परं च णट्ठा, संसार धोरम्मि अणोरपारे ॥ ४९ ॥
८३६. लोपं विजाणंतिह केवलेणं, पुण्णेण णाणेण समादिजुत्ता ।
धम्मं समत्तं च कहेति जे उ, तारेति अप्पाण परं च तिण्णा ॥ ५० ॥

* सू० ८३४ पर्यन्ते ब्राह्मणानामाद्रेवं प्रति वचनम् ॥ १. अगि ख १ ॥ २. एमकालं खं १ मु० विना । “एस्मकालं नि जावजीवाए” चू० । “सुट्ठु स्थिता. पूर्वस्मिन् काले वर्तमाने एवै च” शी० ॥ ३. “आचारशीलं २ “बुद्धं बुद्धं, ज्ञानमुपदेश , अथवा ज्ञानमिति भवतामपि चैतन्याद् ज्ञानमिष्ट द्वादशाङ्गं गणपिठक केवलं च, इहापि पठितन्त्रं केवलज्ञानं च ‘अविपर्ययाद्विशुद्धं केवलमुत्पद्यते ज्ञानम्’ [साख्यकारिका] ।” चू० । “आचारप्रधान शीलमुक्तम् । अवानन्तरं ज्ञानं च मोक्षात्तयाऽभिहितम्” शी० ॥ ४. संपरायंसि विषयो अग्गी ख १ मु० विना । “ण संपराय [य] विसेसमत्थि चगच्छ- गमुच्चयार्थः” चू० । “संपराय. समारः, तस्मिन्नाययोर्न विरोधोऽस्ति” शी० ॥ ५. अव्यतरूवन्तं खं १ । “अथयोऽपि, अथयोऽव्ययश्च” चू० । “अथारं (अथते-प्र०) केनचिन् प्रदेष्टानां स्वणशः कर्तुमशक्तवान्, तथा अव्ययम्” शी० ॥ ६. वा खं २ ॥ ७. सवेसु भूतेसु तु खं १ । “सर्वेऽपि भूतेषु” शी० । “से सव्वपाणेसु, म सर्वेणतोऽसौ, सर्व प्राणाः करणात्मानः, अथवा आपुमिन्द्रिय-शरीर-बुद्धि प्राणाः, से इति तस्यात्मनो निर्देशः, सर्वान इति सर्वोऽपि तेषु सर्वकालं च निश्च इत्यर्थः । सांख्यप्रक्रियावाद् । अथवा वैदिकानामय विश्रान्तः—अव्यवहारः सवेसु पाणेसु” चू० ॥ ८. व खं १ मु० ॥ ९. ईली खं १ मु० ॥ १०. वेस्स पिस्सा म २ पु १ । वेय वेमद खं १ । ण बंभणे खत्तिय वेय वेसा चू० ॥ ११. सवे (ऽ) चू० । “सर्वंस्तीति सर्वं नरः, अथवा देवलोकेषु भवा देवलौकिका अपरा इत्यर्थः” चू० । “नराय सर्वेऽपि देवलोराय” शी० ॥ * सू० ८३८ पर्यन्त-मार्द्रककुमारस्य प्रतिवचनम् ॥ १२. अयाणिं खं १ विना ॥ १३. ‘मयाणं खं १ विना ॥ १४. ‘हि के’ खं १ ॥ १५. फण्णेण (ऽ) शी० । पुण्णेण (ऽ) शी० । “प्रकर्णेण जानानि प्रहः, पुण्यहेतुत्वाद्वा पुण्यम्, तेन ... ‘ज्ञानेन” शी० ॥ १६. जे उ खं १ मु० विना । जे ति चू० ॥

८३७. जे मरदिन आगमिहोमंति, जे पाणि लोप चणोरेषा ।
उदाहृतं न तु ममं मे रिपु, अदाउमो निपगिरावमेव ॥ ५१ ॥

८३८. "मंत्रच्छेनापि य एगमेगं, योनेन मागेउ मदागयं तु ।
मेमाण जीवाण दयदुयाए, वामं वेयं विति परापयामो ॥ ५२ ॥

८३९. "मंत्रच्छेनापि य एगमेगं, पायं हणंता अणियत्तदोमा ।
मेमाण जीवाण वेदे ण लग्गा, मिया य योतं गिहिणो ।
तम्हा ॥ ५३ ॥

८४०. मंत्रच्छेनापि य एगमेगं, पाणं हणंते समणज्वंतेसु ।
आयोहिते मे पुरिमे अणजे, न तौगिमा केवलिणो भवंति ॥ ५४ ॥

८४१. बुद्धस्म आणाए इमं समाहिं, अस्मिं मुंठिआ निविहेण तौंती ।
तेंगिउं समुदं व मदाभवांअं आयाणवं धम्ममुदाहरेज्जोमि ॥ ५५ ॥

॥ अहङ्गं समत्तं ॥

१. "विसंखी सं १ मु० विना ॥ २. "वयेण सं १। "चरणेण उव्वेति" सू०। "चरणेण.....
उपपेताः" शी० ॥ ३. "सत्रीए नि बुद्धीए.....सत्रीए पि वा मनीए पि वा एगद्वं" सू०।
"स्वमत्या स्वाभिप्रायेण" शी० ॥ ४. "यामुमेव सं १ मु० विना। "अगउसे विपरिचापमेव, अय
इत्यानन्तये,..... आउसे ति हे आयुमन्तः। वि वियोगे, विपरीतो आमो विपयामः" सू०।
"अपवाऽऽयुमन्".....विपर्यासमेव विपर्ययमेवोदाहरेत्" शी० ॥ * हस्तिनापमानामादिकं
प्रति वचनम् ॥ ५. पाणेण मु० विना। "पाणेण सरेण विमल्लिनेण वा मम्मं यंति मारेतुं महागजं"
सू०। "बाणप्रहारेण व्यापाय" शी० ॥ ६. वद वित्तं सं १ ॥ * इत अरभ्य आर्द्रवज्रमास्त्य
प्रतिवचनम् ॥ ७. वहेण(२) सू०। "सो हत्थी विद्धो .. जाव पंचिदिए पेउति,..... एवं
सेयाण जीवाण लग्गा पाणातिवाते। तिया य योअं.....सर्वमेतं योवमुच्यते। गिहिणो वि ते
बहुत्रीये जे ण मारेति... "सो वि नाम धार्मिकः" सू०। "गृहस्था अपि... शेषाणां च जन्तुनां
.....वधे न प्रवृत्ताः। यत् एवं तरमात् स्वादेवम् स्तोत्रमिति स्वल्प यस्माद् ज्ञन्ति तत्तस्तेऽपि
दोषरहिता इति" शी० ॥ ८. पागे हणंते सं १ विना। पाणं हणंता मु०। "संवच्छरे। प्राणं
आरमनः अहितो.....गो णटो अण्य पि नासेति.....। अणारिभो.....। ण तारिसं धम्मं
दिगं केवल्लिणो भवन्ति कर्त्तंति वातदुच्यते—ण तारिया बेवल्लिणो भवंति कर्त्तंति वा।"
सू०। "संवच्छरेण्येवादि, अमणानां यतीनां मनानि अमणजनानि, तेष्वपि व्यवस्थिताः सन्त
देव संवत्सरेणापि ये ज्ञन्ति.....ते उनाया- आरमनः परेषां चाहितारते पुरता [अ]-
द्वचनमार्गेत्वात्, न तादृशाः केवल्लिणो भवन्ति" शी० ॥ ९. "वते तु सं १ सं १ मु० विना।
श्री तु सू०, रत्ननामुत्तमं टिप्पणम् ॥ १०. "हिते ते पुं सं १ ॥ ११. तारियो सं २। तारिते

मु० ॥ १२. आगच्छ खं १ मु० विना ॥ १३. इमा समाधी खं १ । दसता सु० ८२८ । “बुद्धस्य
 आगतं इमं समाधिं इत्येवमेता भगवतो पुत्रनित्यगतां च समाधीं पुनो ।
 असिं समाधीं त्रिविधेऽपि सुष्ठु स्थित्वा” बू० । “बुद्धः वीरवर्धमानस्त्वानी, तस्मात्तदा
 तदागतेन इमं समाधिं सुदमोत्तमानिलक्षणम् अवाप्य, अस्मिन् समाधीं कष्टं स्थित्वा” शी० ॥
 १४. मुञ्चति त्रिवेदेन खं १ ॥ १५. ताई मु० । “आर्या आगच्छतः, तादी वा गमनशीलो मोक्षं
 प्रति” शी० ॥ १६. तस्मिन् समुदं च खं १ विना ॥ १७. मु० विना-आयाणधम्ममुदाहरेणा
 खं १ । आयाणवर्णं मुदाहरंति खं १ विना । “आदागवं ति, आदीयते इत्यादानम्, एतन्नेव
 ज्ञान-दर्शन-चारित्र्याणि आदानं मुमुक्षोः क(थ?)म्मं उदा [ह] रेणा वयवेदित्वादि..... इति
 ब्रवीमि मि अन्नशुष्मो जंजुमो भणति-इति उदाहरेज्जामि मि” बू० । “सूत्रस्यापि सूत्रेण-
 आदागवं धम्म उदाहरेणा” इति सप्तमाध्ययनप्रारम्भे पूर्णं । “आदानं सम्मददर्शन-ज्ञान
 चारित्र्यम्, तद्विद्यते यस्यागावादानवान् साधुः..... धर्मेमुदाहरेद् व्यावृणीया..... इति
 परिसमाप्त्यर्थे ब्रवीमीति पूर्ववत्” शी० ॥ १८. १५५ ॥ चि वेसि मु० । दसतामुपरितन
 टिप्पणम् ॥

सत्तमं अज्झयणं 'णालंदइज्जं'

८४२. तेणं कालेणं तेणं समएणं रायगिदे नामं नगरे होत्वा, 'सिद्धि-
 त्थिमितसंमिद्धे जाव पंडिरूवे । तस्स णं रायगिहस्स नगरस्स पेहिया उत्तरपुंरत्थिणे
 दिसीमाए, एत्थ णं नालंदा नामं बाहिरिया होत्वा अणेगमवणसयमन्निविद्धा जाव
 पंडिरूवा ।

८४३. तत्थ णं

८४३. तत्थ णं नालंदाए वाहिरियाए "लेणं नामं गाहावती होत्या, अणुं

[illegible]

दिते विते विरिथिण्णविपुलभवणसयणासणजाणवांइणाइण्णे बहुधण-बहुजातरूव-
रज्जे आओगपओगसंपउत्ते 'विच्छडितपउरभनपाणे बहुदासी-दास-गो-महिस-
गवेलगण्णमूत्ते बहुजणस्स अपरिभूत्ते यावि होत्था । 'से णं टेए गाहावती समणो
वासए यावि होत्था अभिगतजीवा-उज्जीवे जाव विहरति ।

१. दिते जाव अपरिभूत्ते ए १ मु० विना ॥ २. विच्छडित' ए १ । "विच्छडित दीयमानं
भुज्यमानं वा भुज्यते च" चू० । ३. से [णं ते १] ए गाहा' ए १ । से णं टेए समणोवामए
होत्था चू० ॥ ४. 'वित्ते' ए १ ॥ ५. जाव भारेमाणे विहरति ए १ मु० । दस्यतां सू० ७१५ ।
हस्तलिखितादर्शेषु एतावानेव संक्षिप्तः पाठो लभ्यते, श्री० वृत्तौ तु अत्र विस्तरेण एवं च ण
विहरति इतिर्यन्तः पाठो व्याख्यानः, श्रुतौ श्री० वृत्तिहृतां गमने सम्पूर्णं सूत्रपाठ आधीदिति
भाति । "एतदेव दर्शयति—अभिगमजीवाजीवेत्यादिना ग्रन्थेन यावद्व्याख्याप्योऽपि देवपुरादिभि
र्देवगणैरतिक्रमणीयः अनतिलङ्घनीयो धर्मादप्रच्यावनीय इति यावत् । " निर्गम्ये इत्यादि,
निर्मम्ये आईते प्रवचने निःशङ्कः..... निराकाङ्क्षः, .. निर्बिचिक्खित. . . लब्धवार्यो
ज्ञातस्त इत्यर्थः, वृद्धीकार्यः पुष्टार्थः .. निर्निश्चयार्थः .. अभिगतार्थः.
..... तथा अस्थिमित्रा अस्थिमय यावत् स धर्मे प्रेमानुरागेण रक्तः, .. अयमाउत्तो
इत्यादि, केनचिद् धर्मवत्स्व पृष्ठं सधेनदाचष्टे, तत्तथा—सो आयुष्मन् ! इदं निर्गम्यं मौनीन्द्र-
प्रवचनमर्थः सङ्गतार्थः..... अयमेव परमार्थः, शेषस्तु सर्वोऽपि..... अन्त्यार्थः । उन्मिय
इत्यादि, उन्मूत प्रवृत्ता स्फटिकवद् निर्मलं यथा यस्यासावुच्छिन्नस्फटिकः, .. अत्रावृत्तद्वारः
..... शब्दं प्रविश्य परतीर्थिकोऽपि यत्नं कथयति तदगौ कथयतु, न तस्य परिजनोंऽपि अन्यथा
भावयितुं..... शक्यते इति यावत् । तथा राज्ञा वल्लभान्तःपुरद्वारेषु प्रवेष्टुं शील यस्य स
तथा, प्रत्यातथावकाख्यगुणत्वेनास्वस्तिप्रवेशः । तथा चतुर्दशष्टम्यादिषु तिथिषु उपदि-
ष्टासु महाकल्याणकृतप्रस्थितया पुण्यतिथित्वेन प्रख्यातासु तथा पौर्णमासीषु च तिष्ठन्वापि चतु
र्मासकत्रिंशत्तिथ्यर्थः, एवम्भूतेषु धर्मदेवसेषु सुषु अनिशवेन प्रतिपूर्णां यः पौषध .. तं
अनुपाठयन् समणे निर्गम्ये इत्यादि शुभं यावत् पडिलामेमाणे नि बहूहिमित्यादि,
बुद्धिः दीज्जतत्तुगविरमणप्रत्याख्यानपीपधोपवासेस्तथा यथापरिगृहीतैश्च तप-कर्मभिरात्मानं
यावयन् एवं चानन्तरोक्ता नीत्या विहरति धर्ममाचरतिष्ठति, च समुचये, णमिति वाक्या-
लङ्कारे" श्री० । श्री० अनुसारेणात्र 'अभिगमजीवाजीवे उवल्लङ्घपुण्णपावे आयव-संवर-वेयण-
णिज्जर-किरिय-अहिगरण-वंच-मोहल्लङ्घपले अश्वेज देवा-उसुर-आध-सुवण-जल्ल-वग्गव-किज्जर-
किपुरिम-गरल-ग-उच्च-महोरगाड्ढिं देवगणं हिं निग्गयाओ पावयणाओ अणत्तकमणिजे
निग्गये पावयणे निम्मंकिण्णिज्जंतिण्णिज्जंतिणिग्गये लद्धे गहिण्णं पुच्छियट्ठे विजिच्छियट्ठे
अभिगमट्ठे अट्ठिंजिज्जपेमाणुरागासे, अयमाउत्तो निग्गये पावयणे अट्ठे चयं परमट्ठे सेसे अणट्ठे,
उन्मियकल्लिडे अराउयदुवारे चियत्तेउरदाराण्वेसे चाउडयट्ठमुडिट्ठपुण्णमासिणोसु पडिपुण्णं
पोवहिं सम्ममणुपादेमाणे समणे निग्गये तद्वाउहेण पसखिज्जेण असण-याग-खाइम-साइमेणे
वत्त पडिगह्णं कवल पावपुण्णं ओमह-नेमजेण पीड-फल्लग सेजासधारण पडिछामेमाणे
बहूहिं सीलव्ययगुगवेरमगपक्खज्जागपोपडोवयासेहिं अहापरिगहिण्णिहिं तत्रोक्कमेहिं अप्पाण
भावेमाणे एव च णं विहरति' इदं पाठः श्री० वृत्तिहृतां समधमासीदिति भाति । दस्यतां
सू० ७१५ ॥

८४५. तस्मिं च णं गिहपदेसंसि भगवं गोतमे विहरति, भगवं च णं
अहे आरामंसि । अहे णं उदए पेढालपुत्ते पामावच्चिजे नियंते भेतजे गोतेणं
जेणेव भगवं गोतमे तणेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता भगवं गोतमे एवं वदासी-
आउसंतो गोयमा ! अत्थि खलु मे केइ पदेसे पुच्छियज्जे, तं च मे आउसो !
अहादरिमियमेव वियागरेदि । संवायं भगवं गोतमे उदयं पेढालपुत्तं एवं
वदासी—अवियाइं आउसो ! सोच्चा निसंम्म जाणिस्सामो ।

८४६. [१] संवायं उदए पेढालपुत्ते भगवं गोयमं एवं वदासी—आउसंतो
गोतमा ! अत्थि खलु कुंमारपुत्तिया नाम समणा निग्गंया तुंम्मायं पवयणं
पवयमाणा गाहावतिं समणोवामेगं एवं पच्चक्खवेंति—नत्तएयं अभिजोएणं

सारसअंगमउत्तगमिहुणविरडयउत्तुण्णइयमहुरसरणाए सुखमे संतिट्ठिदरिअमसरमहुकरिपह-
करपरित्तिममणउपयइयुमासवलोलमहुरगुमगुमनेधुंजंतदेमभागे अम्मत्तापुप्फण्णे बाहिर-
पलोत्तणे पवेदि य पुकेदि य उच्चत्तापोडवत्तिट्ठण्णे माउफले निगेयए अकंठए
णाणाविहगुत्तुग्गुम्ममेशवगरम्मसोहिए विचित्तुइकेउभूण वावीपुस्वरिणीदीहियाव य सुनिवेगिय
रम्मत्तालहरए । विट्ठिमणीहारिमधुगंधिपुद्धनुरभिमाणहर च मइया गंधदणि मुयता
णाणाविहगुत्तुग्गुम्ममश्वकपरकमुहसेउकेउइत्ता अणेगरहवाणजुग्गमिवियविमोयणा सुखमा
पायादीवा दरिसगिजा अभिरूवा पडिक्खा" इति औराणानिष्कृते ३ ॥

१. अहे णं नास्मि खं १ । अह उदए पेढालपुत्ते पामावच्चिजे निगाये खं ॥ २. पुत्तं भगवं
वामा" खं १ खं विना ॥ ३. मेयजे सु० । "मेद्वारो गोतेण" खी० ॥ ४. जेणमेव खं १ ॥
५. "अत्थि खलु मे आउसो० प्रदिस्यते इति प्रदेष्टः" खं ॥ ६. मे केइ खं १ सु० विना ।
"मम विपत्ते कथित" खी० ॥ ७. अहामुवं अहादरिमियं मे विया" सु० । "यथा धुनं भवता यथा
च भगवता संदर्शितं तथैव" खी० ॥ ८. "गेहिं खं १ विना ॥ ९. मचाये खं १ खी०, सवायं
शीया० ॥ "सवायं गोमनवाक् सवाया" खं । "एवं पृष्ठः म चायं भगवान्, यदिश्च सह
साहेन सवाद पृष्ठः, सुद्वारं वा शोभनमागतीकं वा प्रथं पृष्ठः" खी० ॥ १०. निवग्गमा खं १ ।
"मूढि, यदि धुत्वा शास्यामस्ततो वदयामः, न चेद् शास्यामो भगवन्तं पृच्छामहे इत्यर्थः"
खं । "श्रुताः निशम्य च अवधार्य च शास्त्रे" खी० ॥ ११. सचायं उदय पे" खं १ ॥
१२. पुत्ते एवं वदासी अत्थि खलु गोतमा कम्मरउत्तिया नाम समणोवायणा तुम्भारं पवयणं
इति पाठपूर्णा इत्यर्थः ॥ १३. आउमे खं १ । आउसो सु० ॥ १४. "रुत्तिया खं १ । इत्यर्था
दि० १२ । "कम्मरउत्तिया नाम कर्म करोतीति कर्मकारः सत्तया शिष्यो वा, कर्मकारस्य पुत्रः
कर्मकारपुत्रः, कर्मकारपुत्राणामपत्यानि कर्मकारीयपुत्राः, समाने उवागन्तीति समणोवायणा तुम्भारं
नि पुमाके प्रवचनं मरुदीनो वा वचनं प्रवचनम् गाहावति समणोवायणं एवं पच्चक्खवेंति"
खं । "मत्ति विज्जन्ते कुमारपुत्रा नाम निर्मत्ता पुम्भरीयं प्रवचनं प्रवदन्तः, तत्तथा गृहपति
अमणोवायणकमुपसम्पन्नं नियमायोगिन्यमेवं प्रत्याववापदन्ति" खी० ॥ १५. पुम्भारं खं १ ।
पुम्भारं सु० । "पुम्भारं नि पुमाके" खं ॥ १६. "सत्तं उवमेरुं एवं सु० । इतिहता
दीलावार्थानामपि पाठोऽयमसीत्तः अर्थादिन भाति, इत्यनुपगतं टिप्पणम् १३ ॥ १७. एणं
पच्चक्खवेंती खं १ ॥ १८. आभिजोतेजं खं १ सु० विना ॥

८४७. सैवायं भगवं गोपमे उदयं पेदात्पुतं एवं वदामी-नां खलु
आउसो उदगा ! अहं गेयं एवं रोपनि, जे ते समणा वा माहणा वा एव-
मोक्षन्ति जाव पैरुवेति नो खलु ते समणा वा निगंथा वा मामं भासंति,
अणुनाविषं खलु ते मामं भासंति, अम्माइस्सन्ति खलु ते समणे समणावासंणं,
जेहि वि अन्नेहि पौण्हि मूण्हि जीवहि मतेहि संजमयंति ताणि वि ते
अम्माइस्सन्ति, केस्स णं तं हेतुं ? मंमारिया खलु पौणा, तमा वि पाणा धावरत्ताण
पद्यायंति, यावग वि पाणा तमत्ताण पद्यायंति, तमकायाओ विप्पमुच्चमाणा
धावरकायंसि उववजंति, धावरकायाओ विप्पमुच्चमाणा तसकायंसि उववजंति,
तेमि च णं तमकायंसि उववज्जाणं ठाणमेयं अघत्तं ।

८४८. सैवायं उदपपेदात्पुत्ते भगवं गोपमं एवं वदामी-कयरे खलु आउमंनो १०
गोतमा ! तुम्हे ययद तंमणाणा तसा आउमण्णहा ? सैवायं भगवं गोतमे उदयं
पेदात्पुत्तं एवं वदामी-आउसंती उदगा ! जे तुम्हे ययद तमभूता पाणा तमभूता

१. दासंदिपु, ... "मोक्षं ययणीतो पोपाउओ" चू० । "अयमपि नः अस्मदीयोपदेजा-
(शे० १) नुरगमः ... "किं भवतां मो नैव मैवाचिहो भवति" शी० ॥ १२. "याउं खं १ ॥
२०. एवं एवं एवं रो' खं १ पा० पु १ छ० खं १ । "अविद्याइं जाव रोचइ चू० । "अपि
पेउदात्तुम् गोतमा तुभ्यमपि रोचते एवमेव यथा मया व्याख्यातम्" शी० ॥
१. मचायं मं. १ सु० विना ॥ २. "ती आउमंनो उदगा मो खलु अहं खं १ । "गोतमो
भगवानाह—जो खलु आउमो" । पेदात्तरेन च खं न रोचते ? उम्मावित्तं च" चू० । "नो
खलु आउमपुत्तं अस्मभ्यम् पुनदेव दइ यथा त्वयोन्दे लोचयत इति" शी० ॥ ३. एवं रो' खं १
शी० विना ॥ ४. समणमाहणा (१) चू० । "समणा चेव माहणा, म्पुण्यः समासः" चू० ॥
५. "मानिष्णुंती खं १ ॥ ६. पण्णंति चू० । ७. ते मारिन् खं १ चू० ॥ ८. "अणुनामिषं
खलु जाए अणुनामिषं संयां सा अणुनामिया भवति" चू० । "अनुतापयतीत्यनुतापिका,
ताम्" शी० । ९. मे समगोवापण जेहि अ' खं १ । "अभूतोद्भवम् अभ्याख्यानं भवति, ...
जे न पक्कयणविधिं जाणंति 'अहं पक्कयणविधिं जाणामा' ते समण ति ते आदिसिया
विस्सणं समणानं उवदिमंति अथा सावगारं एवं पक्कयणवेत्ताह । जेहि वि अण्णोहि पाण्हि जाव
मत्तेहि सज्जेति ते वि" चू० । "ते हि सविरोक्कप्रत्याख्यानवादिनो यथावशिष्यं प्रत्याख्यानं
ददत्तं यातुं यदयं धममोपासकाव्याख्यान्ति" शी० ॥ १०. 'मए वा जेहि सु० ॥ ११.
जीवेहि पाणेहि भूतेहि मत्तेहि खं १ विना ॥ १२. चू० सु० विना—कस्स णं हेउं खं १ । कस्स णं
ते हेइ खं १ विना ॥ १३. पाणा नास्ति खं १ । "सामारिषा. म्पु प्राणाः परस्परं प्रतिपक्कयण-
भाओ यत्तस्तत्तस्याः प्राणिनः स्यादस्त्वेन प्रत्याख्यानं" शी० ॥ १४. "कार्यमि पद्यायंति, तेसिं
च खं २ पा० पु २ छ० ॥ १५. "अण्णं अपाननीयमिष्यर्थः" चू० । "अपायमवाताहम्"
शी० ॥ १६. मचाइं ख १ । मचायं खं १ विना ॥ १७. समणा २ सचाइं खं १ ॥ १८. आउ
अउदा सु० । "उत अन्यथा" शी० ॥ १९. मचायं चू० सु० विना ॥ २०. वनइ ख १ ॥

अभ्युवगतं भवति, तमाउयं च णं पल्लिखीणं भवति, तसकयद्वितीया ते ततो आउयं [विष्यजहंति, ते तत्रो आउयं] विष्यजहिता यावरत्ताए पचायंति । यावरा वि बुचंति यावरा यावरसंभारकडेणं कम्मुणा, णामं च णं अभ्युवगतं भवति, यावराउं च णं पल्लिखीणं भवति, यावरकायद्वितीया ते ततो आउयं विष्यजहंति, ते ततो आउयं विष्यजहिता भुजो परलोइयत्ताए पचायंति, ते पाणा वि बुचंति, ते तसा वि बुचंति, ते मंहाकाया, ते चिरद्वितीया ।

८५१. संचायं उदए पेडालपुत्ते मगवं गोयमं एवं वदासी—आउसंतो गोत्ता ! नत्थि णं से" केइ परियाए जणं समणोवासगस्स एगपाणातिवापविरए वि दंडे "निक्खित्ते, कस्स णं तं" हेतुं ? संसारिया खलु पाणा, यावरा वि पाणा तसत्ताए पचायंति, तसा वि पाणा यावरत्ताए पचायंति, यावरकायातो विष्यमुच्चमाणा सव्वे तसकयंयंसि उववज्जंति, तसकयातो विष्यमुच्चमाणा सव्वे यावरकयंसि उववज्जंति, तेसि च णं यावरकायंसि उववज्जणं ठाणमेयं धंतं ।

८५२. संचायं मगवं गोयमे उदगं पेडालपुत्तं एवं वदासी—णो खलु आउसो ! अस्माकं वसव्वएणं, तुम्मं चेव अणुपुंवादेणं अत्थि णं से परियाए अंमि समणो-वासगस्स सव्वपाणेहिं सव्वमूतंहिं सव्वजीवेहिं सव्वसत्तेहिं दंडे निक्खित्ते, कस्स

सागरोवनाणि । नामाहुं नीयास्तु—आउअं च णं पल्लिखीणं भवति" वृ० । ददयतां पृ० २४१ टि० ४ । "असनाम प्रत्येकनाम इत्यादिकं नामधर्माभ्युपगतं भवति...यदा च तदापुः परिक्षीणं भवति, नमिन्ति वाक्यालङ्कारे" शी० ॥

१. तयादिभाउं च पल्लिखीणं भवती खं १ । ददयतां टि० ५ ॥ २. भाउं वि" खं १ ३. [एउदन्तर्गत. पाठो मु० विना नास्ति । ददयतां पं० ४ ॥ ४. "णामं च णं तथैव अपल्लिखीणे शीले दो आदेसा" वृ० ॥ ५. यावरादिभाउं खं १ । ददयतां टि० १ ॥ ६. "द्वितीया जे जतो खं १ । "द्विद्वि से ततो खं १ विना ॥ ७. भाउं वि" खं १ विना । भाउयं विष्यजहंति खं १ ॥ ८. १०. ते नास्ति ख १ विना ॥ ९. परलोइयत्ताए खं १ । "पारलोइयत्ताए" शी० ॥ ११. मंहाकाया खं १ ॥ १२. संचायं खं १ । संचायं खं २ । स (से पु १ ला० सं०) संचायं पा० पु १, २ आ० सं० ॥ १३. "से केयि जाव सव्वपाणेहिं से दंडे [अ] निक्खित्ते" वृ० । वक्ष्यमाणचूर्णनुसारेण गत्थि णं से केइ परियाए जेण समणोवासगस्स एगपाणा वि दंडे निक्खित्ते, सव्वपाणेहिं से दंडे अग्निक्खित्ते इति संपूर्व. पाठोऽत्र नास्ति, ददयतां पृ० २४५ टि० ८, पृ० २४५ टि० १५, पृ० २४२ पं० ८ ॥ १४. निक्खित्तपुण्य खं १ । निक्खित्तपुण्ये शी० । "निक्खित्तपूर्वः परित्यक्तपूर्वः" शी० । १५. तम्म हेतुं खं १ ॥ १६. कायं [मि पचायं ?] ति तस ० खं १ मु० विना ॥ १७. "यंसि पचायंति तेसि खं १ मु० विना ॥ १८. जणं वृ० ॥ १९. "धानेणं खं १ मु० विना ॥ २०. "यानं जे णं खं १ विना ॥

णं तं हेतुं ? संसारिया खलु पाणा, तसा वि पाणा यावरत्ताए पचायंति, यावरा वि पाणा तसत्ताए पचायंति, तसकायातो विप्पमुच्चमाणा सच्चे यावरकायंसि उववज्जंति, यावरकायाओ विप्पमुच्चमाणा सच्चे तसकायंसि उववज्जंति, तेसिं च णं तसकायंसि उववज्जानं ठाणमेयं अंधत्तं, ते पाणा वि वुच्चंति, ते तसा वि वुच्चंति, ते महाकाया, ते चिरट्ठिइया, ते बहुतरगा पाणा जेहिं समणोवासगस्स सुपंच-
 ५. कखायं भवति, ते अप्पतरगा पाणा जेहिं समणोवासगस्स अपचकखायं भवति, इति से महया तसकायाओ उवसंतस्स उवट्ठियस्स पडिविरयस्स जण्णं तुम्हे वा अन्नो वा एवं वदह—णत्थि 'णं से केइ परियाए जम्मि समणोवासगस्स एण-
 पांणए वि दंडे णिक्खित्ते, अयं पि मे देसे णो णेयाउए भवति ।

१०. ८५३. भगवं च णं उदाहु—नियंठा खलु पुच्छियच्चा, आउसंते नियंठा ! इह खलु संतेगतिया मणुस्सा भवंति, तेसिं च णं एवं वुत्तपुच्चं भवति—
 जे इमे मुंडा भवित्ता अगारातो अणगारियं पच्चंइया एसिं च णं आमरणंताए दंडे णिक्खित्ते, जे इमे अगारमावसंति एतेसिं णं आमरणंताए दंडे णो णिक्खित्ते,
 "केइ च णं समणा जाव वासाइं चउपंचमाइं छंदसमाइं अप्पतरो वा भुज्जतरो
 १५. वा देसं दूतिजित्ता अंगारं वएज्जा ? इत्ता वएज्जा । तस्स णं "तं गारयं वदमाणस्स से पचक्खाने भंमे भवति ?" नेति । एवामेव समणोवासगस्स वि तसेहिं पाणेहिं दंडे णिक्खित्ते, यावरोहिं पाणेहिं "दंडे नो णिक्खित्ते, तस्स णं "तं यावरकायं

१. अण्णं वू० ॥ २. सुच्चंति व १ सु० विना ॥ ३. से नारित वं १ ॥ ४. सुप्प" वं १ । "ते प्राणिनस्सका बहुमा भुविष्ठा येः अमणोपासकस्य सुपरमावसात् भवति, अमातुदिय सेन प्रत्या-
 न्दानस्य महणा रवद-पुण्यमेव सर्वथावराणां असत्वेनोरपणेः, अतरसेऽल्पतरकाः प्राणिनो यैः
 कणभूतैः धावक्याप्याप्यान् भवति, इहमुत्तं भवति—अप्यतन्द्रसाभाववाचित्वात् सत्यमेव ते
 वेपथवादोऽप्यापिनि से तस्य अमणोपासकस्य महत्तत्रसाक्षादुपपन्नान्तस्य उपरतस्य प्रतिविरतस्य
 सतः सुप्रदास्यार्त्तं अनीतिं सम्बन्धः" शी० ॥ ५. अण्णं वं १ ॥ ६. सु० विना—णं केइ वं १
 विना । णं से परिषाट् व १ ॥ ७. "पाणा वि वं १ सु० विना । रयणां २४१ वं ८ ॥
 ८. उपाट् वं १ ॥ ९. वुत्तं व" वं २ ॥ १०. "इया पणुमि वं १ । "इया सेणुमि (एतेमि)
 वं २ पु १, २ हा० वं ० । "इया सेमि पा० ॥ ११. केमि च णं समणे वं १ सु० विना ॥
 १२. उववज्जंति वं १ । उववज्जं वू० २४८ वं ६ ॥ १३. आगारं वएज्जा वं २ पा० ।
 अगारमावसेज्जा व १ सु० वी० । "केइ पचक्खा...वदाइ ते सण्णवएज्जा" वू० । "अगारं
 दूरमावसेयुः" वी० ॥ १४. इह वदमा वं १ । इत्ता वसेज्जा सु० ॥ १५. तमागारयं वं १ ॥
 १६. अते पु १ सु० ॥ १७. नेति नारित वं १ । "नेति" एवमेव नो निगट्ठे ममट्ठे सु० ॥
 १८. इह अतिविज्जते पु १ हा० वं ० । इह विज्जित्ते वं २ । यावरोमु पाणेमु इहे (णो) विज्जित्ते
 वू० ॥ १९. वं अतिव वं १ सु० विना ॥

पदेमाणस्तु से पवनखाने गो भगो भवति, से एवमापाणद थियंता १, 'सेवमा-
पाणिययं' ।

८५४. भगवं च णं उदाहु निपंता खलु पुच्छियय्या—माउसंता निपंता !
इह खलु गाहावती वा गाहावतिपुत्तो वा तदप्यगारेहिं कुठेहिं आगम्म धम्म-
सवणवत्तिपं उवसंक्रमेया ? 'हंता, उवसंक्रमेया । तेसिं च णं तदप्यगाराणं धम्म-
आदिसिखय्ये ? 'हंता आदिसिखय्ये, किं ते तदप्यगारं धम्मं सोचा 'निसम्म एवं
वदेया—इणमेव निगंयं पावपणं सत्त्वं अणुत्तरं केवलियं पठिपुण्णं 'जेयाउयं [सं]-
मुदं सत्तकत्तनं सिद्धिमगं मुत्तिमगं निज्जाणमगं 'निज्जाणमगं अंविनहमविसंधि
सज्जदुक्खलपणीमगं, एत्थं ठिया बीया "सिज्जंति पुज्जंति मुचंति पेरिणिज्जायंति
सज्जदुक्खलाणं अंतं करेति, तमाणाए तद्वा गच्छामो तद्वा चिट्ठामो तद्वा निसीयामो
तद्वा तुयट्ठामो तद्वा भुंजामो तद्वा भामामो तद्वा उन्मुट्ठामो तद्वा उट्ठाए उट्ठेइया पाणाणं
जाय सत्ताणं संजभेणं संजमामो ति वदेया ? हंता वदेया । किं ते तदप्यगारा कयंति

१. प्रतिपु पाठाः—सेवमापाणिययं खं १। एवमापाणिययं खं १ विना। से एवमापाणिययं
खो० ॥ २. मु० विना 'वत्तिगो वा गाहा' खं १। 'वती गाहा' खं १ विना। धम्मनुसारेण
ए० ११०-११८-११९ प्रवृत्तिपुत्तगो विस्तृतं धम्मनुसारेण एतां समग्रमाहंति प्रतिभाति।
अथेदं धर्मि—“इह खलु गाहावती तदप्यगारेहिं कुठेहिं आरिण्णिं भोजिण्णिं पक्खा-
णाया, सेने चत्थम्, अणुतो व्याधिः, इत्यादिस्तु विनेयः, मनसा ज्ञाते, मनोऽमनः, दुक्खे
गो सुहे, अदि नि अदे ठेग सेगादेवेण अनिभूतो वपवे (कामभोगे) भोगेया इत्येव सत्प्रेषणे भवान्
अदन्तीति ज्ञातारो इमं दुक्खं परि० एवं मम अवेन-रक्खणादिसमुत्तं भवतिमिमेव दुक्ख-
मुत्तिपं मां बाधते तद् भवन्त एव प्रदायिद(व)न्तु। इत्याह—अथेतनवारं कामभोगानामामन्त्रणे
[न विपत्ते, तत् उच्यते—दुक्ख-कारिका-स्यूता-उद्धासीनामामन्त्रणसिद्धम्]” ए०। इत्येता
ए० १३९-१४०। “इह खलु गाहावती वा गाहावतिपुत्तो वा धम्मवपणवत्तिपाए पणुवा-
सेया जाय सत्तेव से जीवे जम्म पुच्छिं हंते गिक्खित्ते इदमिं अणिकिञ्चने” इति [पाणाव-
धिभो..... ॥ २०५] निवृत्तिगाथायाधूर्गी ॥ ३. धम्मं स' खं १ विना ॥ ४. हंता उव-
संक्रमेया नास्ति खं १ विना ॥ ५. आपणिय' खं १ मु० विना ॥ ६. हंता आदिसिखय्ये
नास्ति खं २ ॥ ७. निज्जमा खं १ ॥ ८. जेयाउयं मुदं सत्तगत्तनं खं १ मु० विना। संमुदं
जेयाउयं सत्तकत्तनं खं १ मु० । “जेयाउयं नि मैयायिक्खम्.....संमुदं.....अवितथं
तप्यम्, एवं अविसंधि अज्जवत्तिपुत्तम्.....परिनिज्जायंति परिनिज्जुया भवति” इति
आवदयक्खणीं प्रतिक्रमणापपये ए० २४३ ॥ ९. जेज्जाण' खं १ ॥ १०. अवितद् अविसेद्धि सज्ज' ॥
११. अवितद्दममदिदं सज्ज' खं १ विना। अथ 'अवितद्दमविसंधि' इति साम्यक पाठः, इत्येता
टि० ८ ॥ ११. गिरहंति जाय सज्जदुक्खलाणं अंतं करेति खं १ मु० विना ॥ १२. परिणयंति खं १ ॥
१३. निजियामो खं १ ॥ १४. तद् खं २ पा० पु २ ए० ॥ १५. तद् पु १ विना ॥ १६. तद्
अमुट्ठेयो तद्वा उट्ठाए उट्ठिए पाणाणे भूतान् जाय सत्ताणं खं १ ॥

पञ्चावित्? हंता कर्षन्ति । किं ते तदह्यगारा कर्षन्ति मुञ्चावेत्त? हंता कर्षन्ति ।
 ८५५. 'किं ते तदह्यगारा कर्षन्ति सिक्तावेत्त? हंता कर्षन्ति । किं ते तदह्यगारा
 कर्षन्ति उवट्ठावेत्त? हंता कर्षन्ति । किं ते तदह्यगारा कर्षन्ति सिक्तावेत्त? हंता
 कर्षन्ति । किं ते तदह्यगारा कर्षन्ति उवट्ठावेत्त? हंता कर्षन्ति । तेषां च
 ५. णं तदह्यगाराणं सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि दंडे निक्खित्ते? हंता निक्खित्ते ।
 से णं एतारूवेणं विद्वारेणं विहरमाणं जाव वासाइं चउपणं चमाइं छद्दसमाणि वा
 अप्यतरो वा भुज्जतरो वा देसं दूडज्जिता अगारं वण्णा? हंता वण्णा । तस्स
 णं सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि दंडे निक्खित्ते? जेति । "सेजेसे जीवे जस्स
 परेणं सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि दंडे निक्खित्ते, "सेजेसे जीवे जस्स
 १०. आरेणं सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि दंडे निक्खित्ते, "सेजेसे जीवे जस्स
 ईदार्णि सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि दंडे निक्खित्ते, "सेजेसे जीवे जस्स
 आरेणं संजते, इयाणि अस्संजते, अस्संजयस्स णं सञ्चपाणेहि जाव सञ्चसत्तेहि
 दंडे णो निक्खित्ते भवति, "से एवमायाणह नियंठा!, से एवमायाणित्तवं ।

८५५. भगवं च णं उदाहु नियंठा खलु पुच्छित्तवा—आउसंतो नियंठा !
 इह खलु परिक्खाया वा परिक्खाइयाओ वा अन्नपरोहितो "तित्थाययणेहिंतो आंगम्म
 धम्मसवणवत्तियं उवसंक्रमेत्ता? ८५५. "हंता उवसंक्रमेत्ता । किं तेषां तदह्यगाराणं
 धम्मे आइक्खियव्वे? हंता आइक्खियव्वे । तं चेव ८५५. जाव उवट्ठावेत्त? किं
 "ते तदह्यगारा कर्षन्ति संमुज्जित्त? हंता कर्षन्ति । ते णं एयारूवेणं विद्वारेणं
 विहरमाणं तदेव जाव वण्णा । ते णं तदह्यगारा कर्षन्ति संमुज्जित्त?

१. ८५५. एतदन्तर्गतपाठस्थाने पूर्व विस्मयावेत्त उवट्ठावेत्त इति पाठः सं १ मु० विना ॥
 २. जाव सत्तेहि सं १ ॥ ३. 'माणे सं १ ॥ ४. 'माइं मु० । इत्यन्तां ४० २४२ पं० १५ ॥ ५. 'हंता वण्णा माणि' सं १ ॥
 ६. जाव सत्तेहि सं २ ॥ ७. 'जेति' स्थाने मु० मध्ये णो ति
 १०. इत्यन्तां ४० २४२ टि० २ ॥ ११. आरेणं सं १ ॥ १२. १
 १४. इदानीं सं १ मु० विना ॥ १५. 'सेवमा' सं १ ॥ १६. 'सेवम
 १९. 'यापो सं १ मु० विना । "इह खलु परिक्खाया चरगादयः, परि
 श्रियः" चू० ॥ २०. 'तित्थायणे' सं १ । "अण्णत्ताइं तित्थायणत्ताइं ते चेव पासंय्या
 चरगादयः" चू० ॥ २१. 'आंगम्म' सं १ ॥ २२. ८५५. एतदन्तर्गतपाठस्थाने तदेव
 इति पाठः सं १ विना ॥ २३. 'अट्ठिक्खि' सं १ ॥ २४. 'विस्सने सं १ विना ॥ २५. 'तेसि
 सं १ मु० विना ॥ २६. 'संमुज्जि' सं १ मु० । एवमेव ८५५ सर्वत्र ॥ २७. 'उदेव जाव वट्ठेत्ता
 तेनं सं १ विना । तं चेव जाव अगारं वण्णा ते णं सं १ । इत्यन्तां ४० २४२ पं० १५ ॥

'नो तिगट्टे समट्टे, सेजेसे जीवे जे † परेणं नो कप्पति संमुज्जितए, सेजे(जि)से जीवे जे अरेणं कप्पति संमुज्जितए, सेजे(जि)से जीवे † इदाणि णो कप्पति संमुज्जितए, परेणं अस्समणे, आरेणं स०मणे, इदाणि अस्समणे, अस्समणेणं सद्धिं णो कप्पति समणाणं णिग्गंयाणं संमुज्जितए, सेवमायाणह णियंठा !, 'से एवमायाणितव्वं ।

८५६. भगवं च णं उदाहु—संतेगतिया समणोवासगा भवंति, तेसिं च णं एवं खुत्तपुव्वं भवति—णो खलु वयं संचाएमो मुंडा भवित्ता अगारातो अणगारियं पव्वइत्तए, वयं णं चाउदर्सइमुद्धिपुण्णमासिणीसु पडिपुण्णं 'पोसथं सम्मं अणु-पालेमाणा विहरिस्सामो, थूलं पाणातिवायं पचाइक्खिस्सामो, "एवं थूलं सुमावादं थूलं अदिण्णादाणं थूलं मेहुणं थूलं परिग्गहं पचाइक्खिस्सामो, इच्छापरिमाणं करिस्सामो, दुविहं ति विहेणं, मा खलु मम अट्टाए किंचि वि करेह वा कारवेह वा, तत्थ वि पचाइक्खिस्सामो, ते" अमोच्चा अपेच्चा असिणाइत्ता

१. णो इणट्टे सेजेसे जीवे जे इदाणि खं १ ॥ *एतदन्तर्गतं पाठः खं १ मध्ये नास्ति ॥
२. कप्पंति तं २ ॥ ३. संमुज्जिं खं २ पा० पु २ ॥ ४. जे नास्ति मु० विना ॥ ५. अस्समणे खं १ मु० विना ॥ ६. समणे तेण सद्धिं खं १ मु० विना ॥ ७. सेवमां खं १ ॥ ८. 'समुद्धिं' खं १ ॥ 'इदाणि जं पुणं 'अतिथिं णं से केइ परियाए जेण समणोवासगस्स पुरापाणाए वि वंटे णिविज्जुसे, सव्वपाणेहिं से दंदे अणिक्खिसे' [सू० ८५१] तत्थ वुचति—से दुविधा सावगा छाभिग्गहा [निरुत्तराग्गहा य], साभिग्गहे पडुव वुचति—भगवं च णं० । भगवं तित्थगरो, वसत्थेन शिष्या ये चान्ये तीर्थंकराः, भ्नेगतिया समणोवासगा० तेसि च णं० णो खलु वयं० पव्वइत्तए, वयं च णं चाउदर्सइमुद्धिपुण्णं पडिपुण्णं ति चतुर्विधम्, थूलं पाणातिपाते पचक्खाइस्सामो जाव थूलं परिग्गहं" चू० ॥ ९. पोसथं अणुं खं १ विना । "दोषं सम्म-गणुगालमन्नः" शी० ॥ १०. एवं सुमावायं अदिण्णादाणं मेहुणं परिग्गहं खं १ मु० विना ॥ ११. अदिण्णे खं १ । इदयतामुपरितनं टिप्पणम् ॥ १२. पचाइक्खिस्सामो नास्ति खं १ ॥ १३. ममट्टाए किंचि करेह वा कारवेह वा खं १ विना । इदवतां पु० २४७ पं० २ । "मा एणु मम अट्टाए (ममट्टाए-प्र०) किंचि रंघण-पयण-आणुम्मदण-विदेवणादिं करेह, महेत्थियं अणं वा भणति । कारवेहिं ति, इस्समहिला दासीण महान्तियाण वा संदेसा देति, तत्थ वि पविस्सामो ति एवंपगारे संदेसए दातव्वे, अधवा यदन्त्यं मामाइयकदेण (णा?) वर्तव्यं तत्थ वि पचक्खणां करिस्सामो" चू० । "मद्वयं पवन-पाचनादिकं दोषघट्टयस्य मम कृते मा वार्ह, नया परेण मा कारयन्, तत्रापि अनुमतावपि सर्वथा यदसम्भवि तत् प्रत्याख्यास्यामः" शी० ॥ १४. पचक्खा-इस्सामो खं १ मु० ॥ १५. तेणं अमोच्चा अपिच्चा खं १ विना । "ते अमोच्च नि अपेच्च ति आहारपोसधो गह्णिनो, असिणाइत्त ति सरीरसकारपोसधो, आमन्द-पडियंक्-दम्भसुधारगतो सकारपोसधो चैव, साणासोक्खाणुवंधो य सत्तिरं च । जे पुण ते तथा दोमधिया चैव कालं करेह आणुशरसेलणेण सुलादिगा अहिट्ठा य, णणु दोमधकरणेण चैव दडणक्खेरो । एवं सव्वपोसधे विज्जणीवासादिण वा वग्गशीण वा कुइरणेण वा ये किं ति वत्तव्वा ? सम्मं कालाता, न बालमरणेनेत्यर्थः । नागार्जुनीयास्तु सामास्यकडे ति कालं सव्वं पाणातिवत्त

आसंदिपेडियाओ पचोरुमिता, ते तद्वा कालमांता किं वत्तञ्चं सिया? सम्मं कालमांतं ति वत्तञ्चं सिया। <ते पाणा वि बुच्चंति, ते तसा वि बुच्चंति, ते मदाकाया, ते चिरट्टिइया, ते बहुतरगा पाणा जेहिं समणोवासगस्स अपचक्खायं भवति, इति भवति, ते अप्पयरागा पाणा जेहिं समणोवासगस्स अपचक्खायं भवति, इति से महयाओ० जण्णं तुम्हे वेंयह तं चैव जाव अयं पि भे देसे णो णेयाउए भवति। >

८५७. भंगवं च णं उदाहु—संतंगतिया समणोवासगा भवंति, तेसिं च णं एवं वुत्तपुव्वं भवति, णो खलु वयं संचाएमो मुंडा भविता अंगाराओ जाव पव्वइत्तए, णो खलु वयं संचाएमो चाउइंसंमुदिट्टपुण्णमासिणीसु जाव अणुपाले-
१० माणा विहरितए, वयं णं अपच्छिममारणंतियसंलेहणासंसेणासुसिया मतपाण-
पडियाइक्खिया कलं अणवकंखमाणा विहरिस्सामो, सत्त्वं पाणातिवायं

पकाइक्खिस्सामो वद्विस्सं। उक्तं हि—'सामादयम्मि उ कते' [आवदयच्चनिवृत्तौ] इतथेवं तेण जं भणितं 'णत्थि णं से के सि परियाए जेण समणोवासगस्स एगपाणाए वि इंहे निक्खिते' [सू० ८५१], णु पोसयइयणे चैव दंढणिस्स्येवो" सू०। "ते एवंभूतकृत्तप्रतिज्ञाः सन्तः धावता अमुक्त्वाऽपीत्वाऽस्तावा च पीपथोपेतत्वादासन्दीपीटिकातः प्रसारका अवतीर्य सम्यक् पीपथं श्रुतिना कालं कृतवन्तः ते तथा प्रकारेण कृतकालाः सन्तः किं सम्यक् कृतकाला उता-
सम्यगिति? कथं वक्तव्यं स्यादिति? एवं पृष्टेर्निर्धन्यैरवदयमेवं वक्तव्यं स्यात् सम्यक् कालगता इति। एवं च कालगतानामवदयभावी तेषां देवलोकेयूत्पादः, तदुत्पन्नाश्च ते जसा एव, ततश्च कथं निर्विरयना प्रत्याप्यानस्योपासकस्येति" इति० ॥
१. आसंदिपिडि^१ सं १॥ २. गाता वि किं य १॥ ३. गतं ति सु०। गहं ति सं १ विना। ददतां पृ० २४२ सं० ४-९। ददतां सु० ८५२॥ ५. वट्ठं सं १। ददतां सु० ८५२॥ ६. उदाहु निवंधां सल्लु पुच्छियव्वा आउसंणो निवंधा इह सल्लु संलग्गित्वा सं १ सु० विना। ददतां सु० ८५३। "भगवं च णं उदाहु संलग्गित्वा समणोवासगा भवंति तेमिं च सं पव्वं णो सल्लु मुंडा भविता० णो सल्लु वयं अणुप्पकाइं सुळगुणे अणुपालेणए, णो सल्लु उपागुणे चाउइयइमीसु पोपथं अणु० वयण्णं गमएगमारा अपच्छिममारणंतिय० अण-
वदंमेमाणा नि मा य हु विंतेममि जोशमि इह, सत्त्वं पाणातिवातं पयग्यातिराममि।" सू०। "भगवं च जमिदरि। गौमस्साम्येवह, तदप्या—सम्मि विदन्ते पृष्ठं केचन अमणोपयक्का-
सेतां चैतुस्सुत्तं भवति" इति० ॥ ७. पुत्तं सं १॥ ८. एमो जाव पव्वइत्तए सं १ सु० विना। "अउत्तं शक्खुमो इहं प्रज्ज्यां इहियु" इति० ॥ ९. सु० विना अगार जाव सं १। ददतां सु० ८५३॥ १०. इयपुण्णमासिणीसु जाव कालं सं १। "संलेखनधरणा हयिण्णदा-
इहियु" इति० ॥ ११. "संलेखनधरणा हयिण्णदा इहियु" इति० ॥ १२. पत्तं सु०। "अणुप्पका-

पञ्चाद्विस्त्रयस्यामो < जीव मत्वं परिगृहं पञ्चाद्विस्त्रयस्यामो त्रिविधं त्रिविधेन,
मा खनु मम अत्राए किंचि वि जीव अस्मदिपेदियाओ पञ्चोद्विष्टा ते तदा काल्मया
किं वत्तत्वं मिया? संनग काल्मया इति वत्तत्वं मिया। > ते पाणा वि बुबंति
जाव अपं पि मे देसे नो नेयाउए भवति।

८५८. भगवं च नं उदाहु—संनगनिया मनुस्मा भवंति महिच्छा महारंमा ५
महारिग्माद्वा बहुमिया जाव दुष्पदियान्दा जाव सन्धानो परिगृहानो अपडिविरता
जावजीवार, जेहिं संनगोवासगस्स आदानगो आमरणताए दंढे 'गिक्खित्ते; ते
ततो आउगं विप्यजहंति, ते चइत्ता सुजो सगमादाए दुग्गइयामिगो भवंति, 'ते
पाणा वि बुबंति, ते तस्या वि बुबंति, ते महाकाया, ते चिरद्विइया, ते बहुतरगा
पाणा जेहिं संनगोवासगस्स सुपक्खयायं भवति, ते अप्पयरगा पाणा जेहिं १०
संनगोवासगस्स अपक्खयायं भवति, आदानगो इती मे महताउ० जं नं तुम्मे
वयह जाव अपं पि मे देसे नो नेयाउए भवति।

१. पञ्चाद्विस्त्रयस्यामो सं १॥ २. < > एतदन्तर्येण पाठस्यापि एवं जाव परिगृहं मा
गनु ममद्वारे किंचि कोइ वा कारावेह वा जाव मे तदा काल्मया किं वत्तत्वं मिया? मम
इ वत्तत्वं मिया सं १ मु० विना ॥ ३. मु० विना त्रिविधेन त्रिविधं सं १॥ ४. उदाहृतं
पृ० २४९ पं० १०॥ ५. 'गए त्ति किं सं १। उदाहृतं पृ० २४९ पं० १॥ ६. "सन्म-
नयाः सोमनसस्यस्ते काल्मया इति" टी० ॥ ७. महारंमा जाव सन्धानो सं १ मु० विना।
महारंमा महारिग्माद्वा बहुमिया० सन्धानो पाण्डिविराजो अपडिविरता जाव परिगृहानो
पृ०। "महारंमा महारिग्माद्वा इत्यादि दुग्गमन्" टी०। उदाहृतं पृ० ४१३ ॥ ८. "आदानगो नि
सन्मनसादानं जाव कर्मादानप्रभृतं हिंसायां तेषु आमरणंकाए दंढे गिक्खित्ते" पृ०। "देहेषु
वा धम्मोपसङ्गस्य आदीपय इत्यादानं प्रभवज्जटमहणं तत् आरब्धं आमरणान्ताद् दण्डो निमित्तः
परिदण्डो भवति" टी० ॥ ९. प्रतिपु पाठा—गिक्खित्ते [मे पु १, २ ला०] ततो आउपं
विप्यजहंति ते ततो आउपं विप्यजहंति ते चइत्ता सुजो सगमादाए दुग्गइयामिगो सं २ पा०
पु १, २ ला०। गिक्खित्ते ते ततो आउपं विप्यजहंति, ते ततो आउपं विप्यजहंति सुजो
सगमादाए दुग्गइयामिगो सं०। गिक्खित्ते ते ततो आउपं विप्यजहंति(न्ति), ते ततो सुजो
सगमादाए दुग्गइयामिगो सं०। "सगमादाए स्वकर्म आदाय दुग्गइयामिगो नि निरयदुर्गतिं
यच्छंति" पृ०। "एकस्या च एवं जीविनं ते भूयः स्वकर्म स्वकृतं चित्तिपमादाय एहीवा
दुर्गतिगामिनो भवन्ति" टी० ॥ १०. पाठोद्वयं पृ० २४२ पं० ४ पृ० २४६ पं० २ अनुसारेण,
सं १ मु० अनुसारेण च परिपूर्वं अत्रोप्यन्यतः। अत्र प्रतिषेधः पाठाः—ते पाणा वि बुबंति
ते स्या० ते महा० ते चिर० ए(ते) बहुतरगा आयागो इती ते महताउ जं नं तुम्मे० नो
नेयाउए भवति जाव। भगवं च नं उदाहु स्निगदिया सं०। ते पाणा वि बुबंति, ते तस्या वि
बुबंति, ते महाकाया ते चिरद्विइया ते बहुतरगा आयागो इति ते महताउ नं जाणं तुम्मे
वयह तं खेव अपं पि मे देसे नो नेयाउए भवति। भगवं च नं उदाहु स्निगदिया मु०। ते
पाणा वि जाव नो नेयाउए। भगवं च नं जाव स्निगदिया सं १ मु० विना। "ते पाणा वि बुबंति,

८५९. भगवं च णं उयाहु—संतेगतिया मणुस्सा भवंति अगारंभा अपरिगह
धम्मिया धम्माणुआ जाव सन्वाओ परिगह्हातो पडिविरया जावजीताए जेहि
समणोवामगस्स आदाणसो आमरणंताए दंडे निविस्सत्ते, ते ततो आउणं विप्पज
हंति, ते ततो भुज्जो सगमादाए सोमतिगामिणो भवंति, ते पाणा वि बुचंति
जाव णो जेयाउए भवंति ।

८६०. भगवं च णं उयाहु—संतेगतिया मणुस्सा भवंति, तंजहा—अपिच्छ
अपारंभा अपपरिगह्हा धम्मिया धम्माणुआ जाव एगच्चातो परिगह्हातो अपिच्छ
विरया जेहि समणोवासगस्स आयाणसो आमरणंताए दंडे निविस्सत्ते, ते ततो आ
विप्पजहंति, विप्पजहिता भुज्जो सगमादाए सोमतिगामिणो भवंति, ते पाणा वि
बुचंति जाव णो जेयाउए भवंति ।

ते तस्मा वि बुचंति जाव जेयाउए । जति सव्वे तस्से मरितं दावरे उव्वज्जेम तो वि बुचंति
वयणं ण गेज्जं होअ, जेण पुण केइ तस्सा तस्सेय चेव उव्वज्जेम तेण अणेगेतो, अणेगेति
चाप्रमाणम् । भगवं च णं उयाहु संतेगतिया मणुस्सा अपरिगह्हा अपरिगह्हा जाव सगमा
सोमतिगामिणो" धृ० । "ते च सामान्यसंज्ञया प्राणिनाः, विशेषसंज्ञया यथा महाकाय
चिरवित्तिका इत्यादि पूर्ववद् यावत् णो जेयाउए ति । पुनरप्यन्येन प्रकारेण...आह—भग
च णं उयाहु इत्यादि" धृ० ॥

१. अपरिगह्हा जाव सन्वाओ पाणाइवायानो जेहि समणोवासगस्स आदाणसो आमरणंताए
निविस्सत्ते, [ते] ततो आउणं जाव विप्पजहिता भुज्जो सगमादाए (समागया भुज्जो
ते सं २) सुगद्गामिणो भवंति ते पाणा इ वि बुचंति जाव णो जेयाउए भगवं च णं उ
संतेगइया मणुस्सा भवंति अणत्तंभा अपरिगह्हा जाव सन्वाओ पाणाइवायानो परिगह्हातो जे
समणोवासगस्स आयाणसो आमरणंताए दंडे निविस्सत्ते ते ततो आउणं विप्पजहिता भुज्जो
समागयाते सुगद्गामिणो भवंति, ते पाणा वि जाव णो जेयाउए सं १ सु० विना० । कयमि
दिभूतोऽयं पाठः । "महारम्भमहापरिमहद्वादिभ्यो विपर्ययः सुतोत्ताः सुयताः सुप्रयत्न
साधक इत्यादि सगम दावत् णो जेयाउए भवइ ति" धृ० । इत्यतो धृ० ७१४ ॥ २. आउ वि
सं १ ॥ ३. सोमति" सं १ ॥ ४. भवति मरितं सं १ सु० विना । भवति जाव सं १
५. णं जाव संतेगइया मणुस्सा जाव अरिग्ग जाव एगच्चातो सं १ सु० विना ॥ ६. उवा
सं १ ॥ ७. अपरिह" सं १ पु १ सु० विना ॥ ८. "गम्य जाव भुज्जो समागयाए सोमतिगामि
सं १ सु० विना ॥ ९. भवति मरितं सं १ सु० विना । भवति जाव सं १ । इत्यतो धृ० ८५९
"भगवं च णं संतेगतिया मणुस्सा अपारंभा अपपरिगह्हा जाव एगच्चातो पाणाविपज्जा
पडिविरया एगच्चातो अपपडिविरया ते उ साधया जेहि समणोवासगस्स आदाणसो
निविस्सत्ते ते ततो आउणं सगमादाए सोमतिगामिणो देवेत्तरादन्ते उद्योसं जाव अरिग्गो

८६१. भगवं च णं उदाहु—संतेगतिया मणुस्सा भवंति, तं—
 णिया आवसहिा गांमणियंतिया कणहुइरहस्सिया जेहिं समणोवासगस्स
 पाणसो आमरणंताए दंडे णिक्खित्ते, णो बहुसंजया णो बहुपडिविरता पाण-
 जीव-सत्तेहिं, ते अण्णया सच्चामोसाइं एवं विप्पडिवेदेति—अहं ण हंतव्ये
 णे हंतव्वा जोंव कालमासे कालं किञ्चा अण्णयराइं आसुरियाइं किञ्चिसाइं जाव
 पचत्तारो हवंति, ततो विप्पमुच्चमाणा भुज्जो ऐलमूयत्ताए तमोरूवत्ताए पच्चायंति,
 पाणा वि बुच्चंति जाव णो णेयाउए भवति ।

८६२. भगवं च णं उदाहु—संतेगतिया पाणा दीहाउया जेहिं
 णोवासगस्स आयाणसो जाव णिक्खित्ते, < 'ते पच्छमेव कालं

भगवं च णं जाव संते° खं १ मु० विना । इत्यन्तां सू० ७०६ । भगवं च णं० संतेगइया०
 । “भगवं च णं उदाहु इत्यादि गौतमस्वाम्येव प्रत्याख्यानस्य विषय दर्शयितुमाह”
 ० ॥ २. उदाहु खं १ ॥ ३. गांमंतिया खं १ विना । इत्यन्तां सू० ७०६ ।
 गमनिमन्त्रिकाः” शी० ॥ ४. कणहुविराहस्सिया खं १ । इत्यन्तां सू० ७०६ । “कणहुइ-
 स्सया ति क्वचित् कार्ये रहस्सि(स्य-प्र०)काः क्वचिद्वहस्सि(स्य-प्र०)काः” शी० ॥
 बहुसंजय खं १ ॥ ५. णो बहुपडिविरता नास्ति खं १ मु० विना ॥ ७. तो अण्णया
 ॥ इत्यन्तां सू० ७०६ । सजत्तया खं १ विना । “स्वतोऽविरता आत्मना” शी० ॥
 सति खं १ ॥ ९. एवं विजेजंति शी०, इत्यन्तां सू० ७०६ । एवं विप्पडिवेदेति शीपा० ।
 वसिति वक्ष्यमाणनीत्या विवुञ्जन्ति, एवं विप्पडिवेदेति क्वचित् पाठः, अस्यायमर्थः—
 वैधप्रकारेण परेषां प्रतिवेदयन्ति ज्ञापयन्ति” शी० ॥ १०. जावशब्दमाहाः पाठः ७०६
 द्रष्टव्यः । शी० मध्येऽत्र सम्पूर्णः पाठो व्याख्यातः । “अइं नाज्ञापयितव्य”, अन्वे पुनराज्ञा-
 तव्याः” इत्यादीन्युपदेशवाक्यानि ददति, ते चैवमेव स्त्रीवामेषु सूचितता गृह्या अधुपपञ्चा-
 न्नु कर्षाणि चतुःपञ्चमालि वा पड्दशमानि वा अतोऽप्यन्यतरं वा प्रभूततरं वा कालं भुक्त्वा
 ष्टा मोगा भोगभोगास्तान् ते.....कालमासे कालं कृत्वा अन्यतरेषु आसुरीयेषु स्थानेषु
 स्वेपेषु.....उपपत्तारो भवन्ति.....यदिवा असुर्येषु नित्यान्धकारेषु किञ्चिप्रधानेषु ते
 त्वशन्ते,.....ततोऽपि.....एज्जकृतया समुत्पद्यन्ते, तथा तमोरूवत्ताए ति अन्धवधिरतया
 गयान्ति” शी० ॥ ११. “रित्ताइं खं १ ॥ १२. एल्लगभू° खं १ मु० विना ॥ १३. मु०
 गा-पाणि बुच्चंति जाव खं १ । पाणा वि जाव खं १ विना ॥ १४. णं संतेगतिया खं १ ।
 भगवं च णं उदाहु इत्यादि” शी० ॥ १५. आयाणसो नास्ति खं १ मु० विना ।
 पाणसो आमरणंताए दंडो जाव णिक्खित्ते भवइ मु० ॥ १६. जाव णिक्खित्ते नास्ति
 १ । इत्यन्तां सू० २४७ पं० ७ ॥ १७. < > एतदन्तर्गतपाठस्थाने से पुष्पामेव
 लं करं(१)ति । ते पाणा वि बुच्चंति ते महाकाया ते चिरद्वितीया ते दीहाउया ते तत्रो
 उयं विप्पज्जइति, ते पइत्ता भुज्जो पारलोइयत्ताए पच्चायंति, ते बहुतरा पाणा जेहिं समणो-
 वगस्स दु(३)प्यवक्खायं इति ते णो जेभाइयं इति खं १ विना पाठः । सु० मध्ये दु “ते
 वामेव कालं करंति, करित्ता पारलोइयत्ताए पच्चायति ते पाणा वि बुच्चति, ते उया वि
 वंति, ते महाकाया ते चिरद्विइया ते दीहाउया ते बहुतरा जेहिं समणोवासगस्स सुपवक्खायं

तए गो खलु ययं संचारमो अपच्छिम जाव विहरितए, ययं णं सामादयं देसा-
वक्कमियं पुररथा पार्द्धं पडीं दाहिणं उदीणं ऐताव ताव सञ्चपाणेहि जाव
सञ्चसतेहि दंडे निमिखते सञ्चपाण-मूय-जीव-सतेहि खेमंकरे अहमंमि ।

[१] तस्य आरेणं जे तस्मा पाणा जेहिं समगोवासगस्सं आयाणसो
आमरणंताए दंडे निमिखते ते ततो आउं विप्पज्जंति, विप्पज्जिता तस्य आरेणं
चेव जे तस्मा पाणा जेहिं समगोवासगस्सं आयाणसो आमरणंताए दंडे निमिखते
तेसु पच्चायंति, तेहिं समगोवासगस्सं सुपन्थस्सयायं मवइ, ते पाणा वि बुच्चंति,
ते तस्मा वि बुच्चंती, ते महाकप्पा, ते चिरट्ठितीया जाव अयं पि मे देसे "गो
जेयाउए भवति ।

[२] "तस्य आरेणं जे तस्मा पाणा जेहिं समगोवासगस्सं आयाणसो जाव
दंडे निमिखते ते ततो आउं विप्पज्जंति, विप्पज्जिता तस्य आरेणं चेव जे
पाणा पाणा जेहिं समगोवासगस्सं अट्टाए दंडे अनिक्खिते अणट्टाए "दंडे
निमिखते तेसु पच्चायंति, तेहिं समगोवासगस्सं अट्टाए दंडे अनिक्खिते अणट्टाए
दंडे निमिखते, ते पाणा वि बुच्चंति, ते तस्मा वि बुच्चंति, ते चिरट्ठितीया जाव अयं
पि मे देसे गो जेयाउए भवति ।▷

१५

१. चू० विना—अपच्छिमं खं १ । अपच्छिमं खं १ विना । दसयां पृ० २४६ पं० १० ॥
२. "परागियं खं १ मु० चू० ॥ ३. "पुरजो काउं पुररहत्ता पार्द्धं०" चू० । "पुररथा
पार्दीगमित्थादि, पुररथि नि प्रालेख, "प्राचीने पूर्वाभिमुखम्" शी० ॥ ४. पार्दीग खं १ ।
पार्द्धं पडिणं खं १ विना । पार्द्धं वा पडिणं वा दाहिणं वा उदीणं वा मु० ॥ ५. एतावता
जाव सञ्चराणेहि जाव दंडे खं १ विना ॥ ६. "गस्स जाव निमिखते ततो खं १ विना ॥ ७.
अइति २ तस्य खं १ । "जइति तस्य खं १ विना ॥ ८. तस्यपाणा खं १ ॥ ९. आ० तेसु खं १ ।
आयाण तेसु खं १ विना । आयाणसो जाव तेसु मु० ॥ १०. पाणा वि जाव अयं पि मे देसे ॥
खं १ मु० । ते पाणा वि बुच्चंति ते ततो आउं महा० ते चिर० जाव अयं मे देसे गो० खं १ मु० विना ॥
११. शी० अनुसारेण पुरिगेउयं पाठः । "वाच० गो जेयाउए भवति ति" शी० । पठ-सत्तम्भं
दण्डयोः खं १ विना इतः परं प्रायः सर्वत्र गो जेयाउए भवति इति पाठः प्रतिपु लिखितो नास्ति ॥
१२. * एतद्वचने जे ते आरेणं तस्यपाणा खं १ मु० विना ॥ १३. "गो जाव दंडे निमिखते खं १
विना । "तो आमरणसो जाव निमिखते खं १ । "तो आमरणंताए जाव दंडे निमिखते मु० ।
दसयां पृ० २४७ पं० ७ ॥ १४. "जइयंति २ तस्यारेणं खं १ विना । "जइति ते ततो २ तस्य
आरेणं खं १ ॥ १५. वावर पाणा खं १ मु० विना ॥ १६. ▷ एतदन्तर्गतपाठवचने खं १ मु०
विना आयाणसो तेसु पच्चायंति तेहिं समगोवासगस्सं सुपन्थस्सयायं मवइ अयं मे देसे गो
इति पाठः ॥ १७. दंडे जि० खं १ ॥ १८. तेहिं खं १ । तेहिं मु० मये एव वर्तते ॥ १९. तस्मा ते
चिर जाव अयं पि मे देसे २ खं १ ॥

[३] तस्य 'जे ते आरेणं तंसा पाणा जेहिं समणोवासगस्स आया आमरणंताए दंडे निक्खित्ते ते ततो आउं विप्पजहंति, विप्पजहिता तस्य प जे तस-यावरपाणा जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो आमरणंताए [दंडे निक्खित्ते तेसु पचायंति, तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति, ते पाणा वि जाव अयं पि भे देसे णो णयाउए भवति ।

[४] तस्य 'जे ते आरेणं यावरा पाणा जेहिं समणोवासगस्स अट्टाए दंडे अणिक्खित्ते अणट्टाए 'निक्खित्ते ते ततो आउं विप्पजहंति, विप्पजहिता तस्य आरेणं जे तसा पाणा जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो आमरणंताए दंडे निक्खित्ते तेसु पचायंति, तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति, ते पाणा वि जाव अयं पि भे देसे णो णयाउए भवति ।

[५] तस्य जे ते आरेणं यावरा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स अट्टाए दंडे अणिक्खित्ते अणट्टाए निक्खित्ते, ते ततो आउं विप्पजहंति, विप्पजहिता तस्य आरेणं चेव जे यावरा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स अट्टाए दंडे अणिक्खित्ते अणट्टाए निक्खित्ते तेसु पचायंति, तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति ।

[६] तस्य जे ते आरेणं यावरा पाणा जेहिं समणोवासगस्स अट्टाए दंडे अणिक्खित्ते तेसु पचायंति, तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति ।

१. जे आरेणं ख १ ॥ २. तसपाणा खं १ सु० विना ॥ ३. 'णमो ते तन्नो खं १ । 'णमो आमरणंताए व दंडे निक्खित्ते ततो विप्प' ख १ सु० विना ॥ ४. पाणा जाव अयं पि भेदे णो २ खं १ सु० विना । पाणा वि जाव अयं पि भे ३ खं १ ॥ ५. जे आरेणं खं १ सु० ॥ ६. अट्टाए दंडे निक्खित्ते ते ततो आउं विप्पजहंति तस्य आरेणं चेव जे यावरा पाणा जेहिं अणट्टाए दंडे निक्खित्ते खं १ सु० विना—ते तस्य आरेणं चेव जे यावरा पाणा जेहिं आरेणं जे तसा पाणा पा० पु १, २ ला० खं १ ॥ ७. नि० ततो खं १ ॥ ८. ला० खं १ ॥ तेसु खं १ सु० ॥ ९. पचायंति तस्य आरेणं जे तसा पाणा खं २ । तस्य खं १ विना ॥ १०. जेहिं ख १ ॥ ११. भवति० ४ खं १ । भवद ते पाणा जाव अयं पि भे मो० द्वा जि० खं १ ॥ १२. जेहिं ख १ ॥ १३. अट्टाए अणट्टा दंडे ते ततो खं १ सु० विना ॥ १४. विना । 'जहंति तस्य खं २ । खं १ अनुमारेण 'जहंति ते ततो [आउं विप्पजहिता] तस्य इत्यत्र पूर्णं पाठोऽत्र भवेत् ॥ १५. जेहिं अणट्टाए दंडे निक्खित्ते अट्टाए दंडे [अ] निक्खित्ते तेसु खं १ सु० विना ॥ १६. तेसु य प खं १ ॥ १७. पाणे जाव खं १ सु० विना ॥ १८. 'स्य अट्टाए अणि० यट्टा(अणट्टा)ए खं १ सु० विना ॥ १९. तेसु य प खं १ ॥ २०. खं १ सु० विना ॥ २१. पउरवच्चयं कर्त्तव्यं । चित्तीत्येव कर्त्तव्यं—तस्य जे ते परेणं तस-यावर पाणा जेहिं समणोवासगस्स अट्टाए [दंडे अणिक्खित्ते अणट्टाए दंडे निक्खित्ते ते] ततो आउं विप्पजहंति, ३ [=विप्पजहिता] तस्य आरेणं जे तस-यावरपाणा जेहिं समणोवासगस्स

अणिस्त्रिते अण्टाए निस्त्रिते ते ततो आउं विप्पज्जहंति, विप्पज्जहिता तस्य परेणं चेव जे तस-यावरा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो आमरणंताए दंडे निस्त्रिते तेसु पच्चापंति तेसु समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति, ते पाणा वि जाव अयं पि भे देसे णो णेपाउए भवति ।

['७] तस्य जे ते परेणं तस-यावरा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो ५
[आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] ते ततो आउं विप्पज्जहंति, 'विप्पज्जहिता तस्य आरेणं जे तसा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो [आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] तेसु पच्चापंति, 'तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति, ते पाणा वि जाव अयं पि भे देसे णो णेपाउए भवति ।

['८] तस्य जे ते परेणं तस-यावरा पाणा जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो १०
[आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] ते ततो आउं विप्पज्जहंति, विप्पज्जहिता तस्य आरेणं जे यावरा पाणा 'जेहिं समणोवासगस्स अट्ठाए दंडे अणिस्त्रिते अणट्ठाए

आयाणसो [आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] तेसु पच्चापंति तेहिं समणोवासगस्स सुपच्चक्खातं भवति ते पाणा जाव अयं पि भे देसे १ पा० पु १, २ । सा० सं० मध्येऽप्यत्रमेव पाठः, सिन्धु 'आयाणसो' पर्यन्तम्, तदनन्तरं तु ते ततो विप्पज्जहंति २ इत्येतावानेव तत्र पाठः । अत्रेदं ध्येयम्—पृथो पृथो च पठो दृष्ट्वा इत्थं वर्णितः—“पद्योत्रनाभ्यन्तर]वर्ती रथावरः पद्योत्रो रथोत्रो ये परेण वर्तन्ते अथ—रथावरारतेषूपपद्यन्ते, तृतीयः [आदितः पद्यः]..... अयं आचार्यः—पद्योत्रनाभ्यन्तरवर्तिषु त्रयेषु सूत्रदृष्ट्वा[क]त्रयम्, एवं पद्योत्रनाभ्यन्तरवर्तिषु रथावरेषु सूत्रदृष्ट्वात्रयम्, तथा च पद्योत्रनववर्तिषोर्तेनो ये अथ—रथावरारतेषु सूत्रदृष्ट्वात्रयम्” पृ० । “पद्यं पद्यं तु परदेशवर्तिषो ये रथावरारते रथीनपरिमाणरयेषु अथ—रथावरारतेषु सूत्रदृष्ट्वात्रयम्” पृ० । वर्णितः सं १ मु० पद्योत्रपुत्रः । शी० इतिवृत्तिरु सं २ प्रवृत्तिर्ये पाठे सूत्रादौ ‘तस्य जे ते परेणं तस-यावरा पाणा.....’ इत्यस्य स्थाने तस्य जे ते परेणं यावरा पाणा..... इति पाठमाह्वय सं २ प्रवृत्तिरु एव अनुवृत्त इति ध्येयम् ॥

१. अणिट्ठा ते ततो सं १ ॥ २. जहति २ तस्य सं १ ॥ ३. जेहिं सं १ ॥ ४. आ० तेसु सं १ ॥ ५. तेहिं मु० ॥ ६. सप्तमदण्डक्यामिदं सं १ मु० विना ‘तस्य जे ते परेण तस-यावरा पाणा जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो [आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] ते ततो [आउं] विप्पज्जहंति, २ [= विप्पज्जहिता] तस्य जे ते परेण तस-यावरा पाणा जेहिं समणोवासगस्स आयाणसो [आमरणंताए दंडे निस्त्रिते] ते ततो [आउं] विप्पज्जहंति, २ [= विप्पज्जहिता] तस्य आरेणं जे तसा पाणा जेहिं समणोवासगस्स तेसु पच्चापंति भवति ते पाणा वि जाव अयं पि भे देसे ७’ इदं वांते ॥ ७. जेहिं सं १ ॥ ८. वि २ का ल (ते ?) तस्य सं १ ॥ ९. जेहिं सं १ ॥ १०. तेहिं सं १ ॥ ११. वा० [मग पु १] आला० ते ततो सं २ पु १ । ‘आमगस्स अट्ठाते ते ततो पा० पु २ सा० सं० ॥ १२. ‘जहति २ तस्य मु० विना । जहति तस्य सं १ ॥ १३. जेहिं सं १ ॥ १४. ‘ट्ठाते सं १ मु० विना ॥ १५. ‘ट्ठाते सं १ मु० विना । ‘ट्ठाए जि’ सं १ मु० ॥

वा परिभासति मे' ति मण्णति आगमेत्ता णाणं आगमेत्ता दंसणं आगमेत्ता चरितं पावाणं कम्माणं अकरणयाए से खलु परलोगपेत्तिमंयत्ताए चिट्ठइ, जे खलु समणं वा माहणं वा णो परिभासति मे ति मण्णति आगमेत्ता णाणं आगमेत्ता दंसणं आगमेत्ता चरितं पावाणं कम्माणं अकरणयाए से खलु परलोगविसुद्धीए चिट्ठति ।

८६८. तते णं से उदमे पेढालपुत्ते भगवं गोयभं अणादायमीणे जामेव 'दिसं पाउभूते तामेव 'दिसं संपहारेत्य गमणाए । ५

८६९. भगवं च णं उंदाहु—औउसंतो उदगा! जे खलु तंदाभूतस्स समणस्स वा माहणस्स वा "अतिए एगमवि आरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा "निसम्म अप्पणो चैव मुंहुमाए पडिलेहाए अणुत्तरं "जोयक्खेमपयं

१०८५], हेउयमाणः परिभासति मनसा वि, सत्र वदसा तरिसे स हूते, अठे भाभिम्मामणे यदि 'सत्तमेतइ' मनसा एहति तथावि वादिरकरणेणं वायाए न पवंसति यथा 'साधु साधु' इति, वायेण वि नाकुलिरकोटनादिभिः प्रसंसति, मनसा नास्य नेत्र-वक्त्रप्रमादो भवति, अथवा वायाए हेलयति विन्धतीति, तदा(हा) वायेण हस्ते विक्षिपति, मनसा नेत्र-वक्त्र-प्रमादो न भवति । आगमेत्ता णाणं भावाणं आणत्ताए आगमेत्ता दंसणं भावाणं दंसणत्ताए, आगमेत्ता चरितं भावाणं पावाणं अकरणत्ता, से खलु परलोए अपठिमंयत्ताए (१) चिट्ठति" ५० । "भगवं च णं उंदाहु इत्यादि, गौतमस्वाम्याह—आयुष्मन्नुदक! य. खलु भ्रमण वा "माहने वा" परिभासते विन्दति मैत्री सम्प्रमानोऽपि तथा सम्यग् ज्ञानमागम्य तथा दर्शनं चरित्रं च पापानां कर्मणामकरणाय समुत्थितः, स खलु सधुप्रवृत्तिः पण्डितमन्य-परलोकरय सुगनितक्षणस्य लक्षणस्य वा सत्संयमस्य पल्लिमन्याय तद्विलोडनाय तद्विपाताय तिष्ठति" १० ॥

१. परिहायति सं १ ॥ २. ५० पु १ विना—मिसि मण्णइ सं २ । मिसि अण्णइ पा० पु २ स्ता० । मिसि मण्णति सं १ सं० १० ॥ मिसि भवति मु० । हस्यतामुपरितनं टिण्णम् ॥ ३. 'णत्ताए सं १ मु० विना ॥ ४. परिमंयत्ताए सं १ ॥ ५. ५० विना—'भासति मिसि मण्णति सं १ १० ॥ 'भासेति मे ति मण्णति सं १ विना । 'भासइ मिसि भवति मु० । "प्रशस्तमिदानीम्—नो खलु समणो वा माहणो वा परिभासति परिभासेति मे ति मण्णति "परलोविसुद्धि ति भोक्खं" ५० । "यस्तु पुनर्महासत्त्वोऽरुत्ताकरषट् गम्भीरो न श्रवणादीन् परिभाषते तेषु च परमा मैत्री मन्यते सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्र्याण्युत्तमस्य तथा पापानां कर्मणामकरणापेक्षितः स खलु परलोकविसुद्ध्याऽवतिष्ठते" १० । ५० २५४ टि० १५ ॥ ६. णाणं जाव आगमेत्ता पावाणं सं १ ॥ ७. पुसे जामेव दिमं सं १ मु० विना । "किं कारणं अणादायमीणे प्ररिपतो? जतो न जागामि किं भगवं मोक्षमे णं भणिदिति" ५० ॥ ८. दिमा सं २ । दिमि मु० ॥ ९. दिसं पहारेत्थ सं १ विना । "तामेव दिसं गमनाय सम्प्रधारितवार" १० ॥ १०. उंदाहु सं १ ॥ ११. अउसंतोदगा सं १ मु० विना । आउसो उदगा ५० ॥ १२. तथाह्वस्व ५० ॥ १३. अतिए एगमवि आरितं धम्मियं सं १ ॥ १४. निधमं सं १ ॥ १५. मुहुमाने सं १ मु० विना ॥ १६. जोइक्खेमं सं १ मु० विना । जोणत्तेमं मु० ॥

प्रथमं परिशिष्टम्—विशिष्टशब्दसूचि :

[१] सूत्रकृताङ्गसूत्र[ग्रन्थगङ्गमुत्त]प्रथमश्रुतस्कन्धान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः ।

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
अक्ष	४०८	अलेख्य	५२२
अक्षुद्र	४९	अगणी	३१०, ३१२, ३३७, ३८१, ३८५- ३८७, ३९८, ४४४, ५०३
अक्षोपवृत्त	३१४	अगार	१९, १२०, १९०, १९९, २७७
अक्षुद्र	६०३	अगारवर्धन	२१०
अक्षुद्रा	३३७	अगारि	३५२, ५८७
अक्षुद्रम्	४१२	अगारिबन्ध	५९७
अक्षुद्रभिरिय	४१९	अनिद	७९, ६०८, ४७१
अक्षुद्रमुणा	५४९	अनितार्प	२२३, २४५
अक्षुद्रम्	३९	अगुरु	२८५
अक्षुद्रादि(६)	३५९, ५७८, ६००	अगोर्ष	५७२
अक्षुद्रम्	१८८	अगम	१४५, २१८
अक्षुद्रो	१३	अक्षुद्रता	२०१, २०३, २२०
अक्षुद्रा(सि)	६७, ११४, ११८, ३४९	अक्षुद्रय	१७६, ५८१
अक्षुद्रिया	४८८, ५३५	अक्षुद्रता	१७१
अक्षुद्रियाता(अक्षुद्रियाभाषा)	५३८, ५४०, ५४२	अक्षुद्र	२
अक्षुद्रो(तो)	६१२, ६१३	अक्षुद्र	४५६
अक्षुद्रमाणा	४८५	अक्षुद्रा	३६४
अक्षुद्रल	४६६	अक्षुद्रा	५८७
अक्षुद्रिया ३८, ४९, ४९, ६१, २०८, ५३६		अक्षुद्र	६१४
अक्षुद्र	४८४	अक्षुद्र	१४९
अक्षुद्र	२२१	अक्षुद्र	४९०
अक्षुद्र(कं)नदुस्त्रा	८४, ५०५	अक्षुद्र	४४६
अक्षुद्र	१३३	अक्षुद्र	१७५
अक्षुद्रकक्षय	४१०	अक्षुद्रतो(ओ)	३००, ३११
अक्षुद्र	३५९	अक्षुद्र	१४८
अक्षुद्रा(त)	१४५, २९६, ४३७, ४९७, ६०८	अक्षुद्रा	३४९
अक्षुद्रा	७२	अक्षुद्रा	३७७
अक्षुद्रा	४५१	अक्षुद्रा	२९९
अक्षुद्र	५४०, ५४७, ५९५, ६२५	अक्षुद्र	४२६
अक्षुद्र	४०८	अक्षुद्र	६३६
		अक्षुद्र	१२२

विनिष्पन्नम्	मूलाङ्काः	विनिष्पन्नम्	मूलाङ्काः
अजोत्तमः (ग)	१६६, २०३, २३२, ६९०	अजोत्तमः	५३९
अजोत्तमः	५०८	अजोत्तमः	५३९
अजोत्तमः	१६४	अजोत्तमः	७९
अजोत्तमः	५६२, ५६३	अजोत्तमः	११२
अज	६३६, ४९०	अजोत्तमः	१७, ४०, ५९, ११८, २३३, २३७, ५२४, ५२५
अज	३२४	अजोत्तमः	७८
अज	३२४	अजोत्तमः	११२
अज	३९, १०९, ६६२, ५३८, ५६०, ५७६, ५९६	अजोत्तमः	४०८
अज	३०९, ६८९	अजोत्तमः	१०२
अज	६०३	अजोत्तमः	३९३, ६९३
अज	३८०	अजोत्तमः	५२०, ५८९
अज	३६३	अजोत्तमः	३९३
अज	३९५	अजोत्तमः	३००, ६०८
अज	५५९	अजोत्तमः	३९
अज	६५३	अजोत्तमः	१६३, ६९५
अज	५४३	अजोत्तमः	६३६
अज	१०६, २५६, २५९, २७३, २७६, २९८, ६२४	अजोत्तमः	३०४
अज	१८९	अजोत्तमः	११७, ४३३, ६९५
अज	३८९	अजोत्तमः	१०१, १६०, ४२८
अज	३२६	अजोत्तमः	४२२
अज	५७८	अजोत्तमः	४२८
अज	५५०	अजोत्तमः	५५९
अज	१७	अजोत्तमः	३६२
अज	६८३	अजोत्तमः	७७
अज	५६, ३७४	अजोत्तमः	६०२
अज	५६६	अजोत्तमः	५९०
अज	३५९, ६००, ६९८	अजोत्तमः	४०
अज	५२	अजोत्तमः	२५८
अज	१२६, ५७८	अजोत्तमः	५९२
अज	३५६, ३८०	अजोत्तमः	२, ३, ४२९, ६९४, ५९२, ५२
अज	५९६	अजोत्तमः	२२०, ५०९
अज	११९, १६३, २०६, २३८, ५०२, ५३२, ५३८, ५६३	अजोत्तमः	२०६, ४६३
अज	५०९	अजोत्तमः	११८, १३८, १९८, ३९८, ३५८, ३६३, ३६७, ३७०, ६९८, ६९६, ६९७
अज	५०९	अजोत्तमः	३९८

प्रथमे परिशिष्टे

विनिष्टशब्दाः

मृदाः

जगद्भाभी

जगनी

जगभूनिपत्ता

जगत्सम्बन्धि

जत्तवगीष्ट

जगा २०, २०, ५७, १०४, ११३, ११३,
१७०, १८६, ३८०, ४९९, ६१५

जगोवधान

जत ४३५, ५१८, ५५१, ५०३, ३१३,

जती

जनुकुम्भ

जमनीते

जमलोइयाया

जम्म

जम्मराह

जयमाण

जयय

जरगव

जराउ

जराऊ

जरित

जउ

जलण

जलसिद्धि

जलिये(d)(ते)

जलं

जविण

जविणष्ट

जसो

जसं

जसेमि

जसिमे

जहातहेणं

जहानि

जहादि

जाष्ट

विनिष्टशब्दाः

जग १३३, १६६, २०६, २०७, २४८,

२५०, २५३, २६६, २८६, २८९,

२९१, ३८३, ३९९, ४३५, ४९६,

५४३, ५४६, ५९१, ५९३, ६०४,

६३३

जगगा(या)

जगगि

जगगि

जगि

जगं

जग(य)

जगा

जगिअं

जगि(सी)

जगि-जग-मरण

जगि-जगि

जगि-जगि-दंगण-गण-मील

जगि-वहं

जगु

जगो

जगण

जगि

जगल

जगते

जिइ(नि)दिय

जिण

जिणवयण

जिणवर

जिणसासणपरम्मुहा

जिणाहितं

जिणोत्तम

जित

जिम्मे

जिया

जीव

जीवकाय

मृदाः

१८, २१३

३५३

३५६

१३१

१, ५२, ३००, ६१३

७१, १९१, २९३, ४८९

२९०, ४०९

५८, ५३६

३८९, ५५६, ५६६, ५६७,

६१३

१६०

३८३

३६५

३८३

१८

१८

१५

३१

६

४३१, ४६९, ५

१६१, ३५८, ३

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
जीवाजीवराभासा	६५
जीवित इषणा	६१०
जीविय (उ)ट्टी	३०२, ४७५, ४८२
जीवियं(त)	५, ८६, ९८, १०६, १२६, १३१, १५०, १५२, १९४, २३९, ४७०, ४९६, ५५६, ५७९, ६१५, ६१६
जीवेज	४०२
जीवेत	३१२
जुंवेति	१७४
जुज्जेत	१६५
जुनीष	३५९
जुत	१५७, ३२९, ३३०
जुवनी	२७१
जुवाणगा	३९०
जूरहा	३३१
जेने	१६५, १६६
जेहिं	४
जोग	२५०
जोगवं	९९
जोति	२७३, ५४२
जोतिभूतं	५५३
जोतिमज्ज	३३८
जोय	८४
जोयति	३६४
जोयण	३६१
जोव्वण	२३८
जोइ	३७३
जति	१४, ९८, १०८, १७१, २२१
जंतु(जु)	४५, ४६, ९४, ३९१, ५०२, ५७४
जं.ता	३१
जपति	१०
जसी(सि)	११५, ३३१, ३३५, ३३७, ३४७, ३६०, ३६९
ज्ञाण	५२२, ५२३
ज्ञाणजोग	

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
ज्ञाणवरं	३६७
झियाति(ई)	३१०, ३६७
झियारंति	५२२, ५२४
झीण	२३८
झुंक्षिष	१७२
डंकण	२२०
टाण	२८, ७५, ८७, ९३, १२२, ३३५, ३७८, ४२२, ५१७, ५८४, ६२१, ६२५, ६२७
टाणट्टित	१०४
टाणी	४२२
ठित (य)	११९, २४१, ३५४, ३६२, ३६४
ठित्प्या	३५६, ४७८, ६३६
ठिति	३७५
डज्ज-	३०६, ३११, ३३०
डहर	९०, १०६, ५५२, ५८६, ५८७
डंक	६२, ५२३
डंकादि	५८१
णक्कण	५१८
णयसव्वसेट्ठ	३६०
णगिंद	३६४
णट्ठा	२०, २५, १३८, १५७, २५७, २७०, ४२४, ४३६, ५५३
णण्णकडं	५४५
णण्णस्य	४६५, ५६७
णस्य	२६१
णम	३६२
णमी	२२६
णय	१३७
ण(न)र	४, ७८, ९३, ९८, १०८, ११७, १४६, १५५, ३९०, ४७०, ४९३,
णरया	
ण(न)व	
णवणवर्ग	

प्रमाणे परिशिष्टे

विनिष्टशब्दाः

	मूलाङ्काः
णाम	३७१
णामगिनय	४०१
णाममेका	५५९
णामादिह	२६
णाणी	८५, २९८, ३५६, ३७५, ५०६, ४३१
णाणुभाषति	४१, ४३, ३५३, ३६८, ३६९, ५४४
णार्ण (नार्ण)	१५८, १९१
णातयो(ओ)	१८०, २६०
णाती(नि)णं	३६९, ३७३, ३७३
णाते	४२९
णादिए	५८६
णामिगच्छे	६३६
णामए	४२२
णायएहि	१६४, ३७३, ३७५
णायपुत	११०, १८३, ४४०, ४४३, ६०७
णा(ना)यओ(गो)	५४६
णायगा	४५५
णायमेअ	४८५
णारभी	४८५
णालिय	४५४
णालं	४४, ४४५
णावउवंगुणे	१२३
णावा(नावा)	५८, ३०८, ५२६, ६११
णार	२७३
णादिसि	९६
मिनी	४६
णिकामएआ	४८३
णिहामयंते	४८३
मिहमे	५८३
णिईषणे	५९८
मिहमम	५९७
मि(नि)गिण	९७, १०४
मि(नि)गंघ	२५०, ४६०, ६३२, ६३३, ६३७
मिहव	६८१

मूलाङ्काः

विनिष्टशब्दाः

	मूलाङ्काः
गिन्मभिरनेदि	१०५
गिन्ने	५०९
गिन्ने	४३
गिन्नेवग	५८६
गिन्नेतय	५७१
गिन्नेमए	८१
गिन्नेय	४१०
गिन्नेपु	१०४
गिन्नेयं	११९
गिन्ने	२१७, ५४१
गिन्ने(ए)	३१, ३०
गिन्नेय	६३७
गिन्नेमपडिक्णे	३४०
गिन्नेमयंति	५३१
गिराकरे	२२०, २४१, ५०८, ५३०
गि(नि)राकिषा	२१७
गिलिउजेआ	४०९, ५९९
गिहवहे	३७३
गिहवाणवादी	५९६
गिहमम	४८
गिहममभासी	४५
गिमिअं	३०
गिसे	३५
गिसेतं	४
गिरसीराय	४
गिहाय	३
गिहोगिसे	२७३, ६
गीवार	३९, ८७, १
गुण	१०७, २७१, २५३
गु(गु)म	१०६
ग	५५०
ग	३५८, ५९१
ग	१५५
ग	४६१
ग	१०५, ४२१
ग	६८१

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
नेयार्द्र	३९६	तथोमये	५७१
नेरद्वय	३१४	तथोक्ता	३७१
ने(ने)श्वाण	५४, २४४	तथा	८३, १४८, ३०३, ३५५, ३८१, ३८३, ३९९, ४००, ४४४, ५०४, ५०७, ५९३
नेनकदे	५८३	तथावाच्य	५०७, ५९४, ५७७
न्युगा	४४१	तद्वत्	५६३, ६२४
तद्व	३२४	तद्वाग्य(त)	१२८, ५५०, ५५८, ६२६
तद्वो	५३, ५४	तद्वाभूत	२८१
तद्व	४९, ५७६	तद्वावेदा	२६४
तद्व	२८५	तद्विद्या	५४४, ६००
तद्व	५८६	तद्वि(ई)(यी)	१२७, १३४, ४८५, ५९५, ६०५
तद्विद्य	३३३	तद्वो	२४८
तद्विद्य	३६७	तद्व	७८, १५८, ३४८, ४४१, ५६७
तद्वानिय	३९९	तद्व	५
तद्वित	३०२	तद्व(य)	१८३-१८९
तद्वानिय	१७६	तद्वि(ती)	२७६, ६०७
तद्वानिय	४८६	तद्व	३७०
तद्व	१२३, ३८१, ४४४, ५०३	तद्व	२२६
तद्वानिय	३२४	तद्वि	२०५, ४२७
तद्विद्या	४६२	तद्व	६४
तद्वोर्म	३०६, ३३०, ३६६	तद्वि	१, ५, ६११, ६१२
तद्व	६७, ६८, २१७, ३३०, ३३१, ३४०	तद्वि	३२१, ३३६
तद्व	३३०	तद्वि	२०७
तद्व	२२५	तद्वि	३६१
तद्व	११८	तद्वि	१४२, ६३०, ६३१
तद्व	३५१	तद्वि	२६८, ४०८, ४०६
तद्व	३४२, ३५७	तद्वि	४३६
तद्व	४१३	तद्वि	३२२
तद्व	१४, १७५, ३५७	तद्वि	३०३
तद्व	१११	तद्वि	३५१
तद्वो	३४१	तद्वि	१२५
तद्व	२४२, ३०७, ४९७, ५०३, ५२८	तद्वि	२१०, २४४, ३१०, ३५५, ४७४, ५०७, ५९३
तद्वि	३७६	तद्वि	३८६
तद्व	१५०, २३७, ५८१	तद्वि	३८६
तद्व	३२२	तद्वि	३८६
तद्व	३७४, ४०७, ४३४, ५६४	तद्वि	३८६
तद्वि	१०३, १०४, ४८४	तद्वि	३८६
तद्व	३०१	तद्वि	३८६

प्रथमे परिशिष्टे

विशिष्टशब्दाः	मूलाः	विशिष्टशब्दाः	मूलाः
निडोगदंसी	५९५	दक्षगुहाहित	१०३
निबानयंति	३२१	दग	२२७, २३५, २३६, ३९४
निवाती	३०८, ३८८	दगरकगग	३९५
निवादए	३	दगमगपाती	३९७
निविह	१२५, १६३, ५९५	दगाहरण	४०२
निव्वभिवेदणा	३१५	दगमि	१५७, २६०, २६१, ३९१, ४००
निव्वभिनात्र	२१६, ३०२	ददु(दु)	१६५
निव्व	१०, ४५, ९५, ३०३	ददपम्म	६१७
निमूलया	३०८	ददे	७९, १७०, ५०९, ५३४
निहिं	८७	दनेमणा	४०९
तीन	११५	दमेजा	१९
तीत-उपपण-मणागताई	५५०	दरिगण	२१७
तीरसंपसा	६११	दलाह	१०९
तुच्छए	६००	दवि	१०३
तुट	९०, ९४, १५०, ३९९	दविओवहाणवं	१०५, ११४, २५६, ४२०, ५८३,
तुड	३२९	दविय	५९४, ६३२, ६३३, ६३५-६३७
तेऊ	७, १८		१७२
तेऊपुट्टा	१७२	दयनि	३०५, ३८७
तेन्मो	८	दह	३७८, ५१६
तेय	१३३, २६७	दाण	५१४
तेले	२८५	दाण्डाए	३००
तंसनग	३२४	दाणि	१२३
तंथोल	२८९	दार	२९४
यगती	१६९, ३०६	दारगं	१२९
यगियं	३७०	दारण	२८२
यगनि	३२७, ३३०, ३३४, ३३६, ३४६,	दारुणि	१३३
	४००	दावरं	२९२, २९५
यग्मनि	५६६	दास	१८९
याम	५२९	दासामु	२५९, २६१
यावर	८३, २४६, ३०३, ३५५, ३८३,	दाक्षी	५०३
	३९९, ८७६, ५०७, ५९३	दिट्ठपम्मे	२२४, २४६, ६०४
यिस्मिन्	२३५, २३६	दिट्ठिमं	५७, २१९, ६०४
यिर	३२८, ५८६	दिट्ठी(टि)	१७६, ३९९
भुलं	३२९	दिट्ठे(ट्टे)	५८२
धेरओ	१८४	दियस्म	५८१
धेरगा	३९०	दियपोन	३५८
धंदिपुग्गदण	४६७	दिधि	

सूत्ररत्नाङ्गप्रथमप्रश्नोत्तराधिकारान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	
दिग्भगा	१२५	दुग्भगा	
दिग्द्वयं	१३३	दुग्भि	
दिग्दा १५१, ३०५, ३१०, ३५५, ४०४,		दुग्भिर्गन्ध	
	५९३	दुग्मोक्त्वे	
दिग्दा(रगा)	१८३, २०६	दुग्मनि	४८
दिग्मनि	४१२	दुग्द्विग्राहका	
दीप	४०५, ४५५	दुग्द्वार	५९
दीप	३१५, ४००, ५१५	दुग्द्वार	
दीपादण	२२७	दुग्द्विगु	
दीपद्वयं	९	दुग्द्वारस	
दीहएवा	६०२	दुग्द्वारभक्ती	
दीहएव	३७८	दुग्द्विग्रा	५८
दीह	३०८	दुग्द्वार	६२३
दुग्द्वारभक्ती	३२७	दुग्द्वार	
दुग्द्विगो	३४४	दुग्द्विगो	३२३
दुग्द्विगं	३०१	दुग्द्विगो(तो)	१६, ४५, ३३६, ५१७
दुग्द्वय	२६४, २६५, ३१५	दुग्द्विगो	४११
दुग्द्वय	३१५	दुग्द्विगो	
दुग्द्वयद्विग्राह	३०९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वयद्विग्रा	४१७	दुग्द्विगो	
दुग्द्वयद्विग्राह	३२	दुग्द्विगो	
दुग्द्वयद्विग्राह	४३९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय(कली)	९३, १५४, ३१५, ३४९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	२, १०, २६, २९, ३८, २९, ४९	दुग्द्विगो	
	६९, १४३, १५०, ३४८, ४०८,	दुग्द्विगो	
	४०९, ४७६, ५२५, ५४५, ६२३	दुग्द्विगो	
दुग्द्वयमाणा	५५१, ५९९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	२७९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	३०४	दुग्द्विगो	
दुग्द्विगोह	६३१	दुग्द्विगो	
दुग्द्विगोह	३८६	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	२४०	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	४९७	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	६०, २१६, ५३९	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	१७०	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	३१०	दुग्द्विगो	
दुग्द्वय	२०१	दुग्द्विगो	

विशिष्टनाम्नाः	गुणाः
देहनी	३५
देहि	८, १२, ९१
दो	४१२
दोन्ध	५९७
दोस २००, २३४, २३९, ५०८, ६३४, ६३५	
दड १८०, ३१८, ३३१, ३३९, ५७९	
दंडपदं	५६१
दंतपक्वमालनं	२८८, ४४९
दंतवक्त्र	३७३
दंगए	१२७
दंशणावरणंतए	६०७
दसणं	३५३, ३६८
दंसमसय	१७६
दंसैति	२५९
दंसं	४८६
धन	४०३
धम्म ११५, ११६, ११७, ११९, १३४, १३६, १३८, १४२, १९४, २२३, २२४, २४५, २४६, २७१, ३५३, ३५४, ३५५, ३५८, ३६७, ३८०, ३८६, ४०४, ४२९, ४३७, ४६०, ४७३, ४८१, ४८८	
धम्मद्व	६२४
धम्मट्ठि(ट्टी)	१२८, १४०, १५७, ६३७
धम्मपणवणा	३८, २१९
धम्मसारहाग	४७
धम्मलज्ज	४०१
धम्मविज्ज(व्)	२०, २५, ६३७
धम्मसार	४२४
धम्मसधम्म	४९
धम्मिय	९५
धम्मिद	३७१
धम्मिगत	३४५
धाउ	१८
धानी	२५९, २९४
धार	१४९
धादनि	४०१, ४०३, ४०४

विशिष्टनाम्नाः	गुणाः
धिड	३५६
धिइ(नि)मं	६३५, ४९५
धिनिमंता	४६९
धीर ८१, ८२, २३९, ३५०, ३५७, ४०३, ४०८, ५०९, ५३४, ५४९, ५७७, ६२१	
धुण-	३७६, ४८३, ६२८
धुणिगए	१३७
धुणिय	१०२
धुन	४८८
धुयं	१३९, ४०९
धुवममा	२६३
धुवं	९९, १०९, ३५१
धुण	४४७
धुतरय	२९९
धुपराहिं	२९९
धुयमोह	४४८
धोमणं	१०३
धंतयति	३२१
नं	१७१, ५१२, ५७३
न(ण)गर	३१७
नगरवहे	२०६
नवाण	२१३
नद्धसपहमम्भाष	२४०, ३४७
नदी	२५५
नमयंति	३०२, ३१९, ३४४
न(ण)रय	१९२
नवमाह	२९९
नवमुणं	५५७
नाणापकारं	९
नाणा	१३६, २०९
नाल(ता)	३५३
नालमुन	४६५, ६०४
ना(णा)तिवेनं	१९०, १९३, १९६
ना(णा)तिर्मय	२३५, ३०५, ३१०, ३१३, ३३३, ३३४, ३३५, ३४३, ३४६, ३४७, ६३३

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
माद्युत	२७, ३६५, ३७४	निबिडान	४३९
नारग	३०५, ३१३	नि(णि)ष्वाण	४७२, ४९४, ५०७, ५१७, ५१८, ५३०
ना(णा)री	२४०, २४१, २६६	निष्वाणमेदु	३७५
नावक्य	४७०, ६१५	निष्वावओ	३८६
नावणए	६३६	निर्विंद	१५४
नाहिति	६९	नि(णि)ष्पुड	५३४, ६२७
निर्जन्मान	४७७	निराद	३६६
निकाममीण	६८०	निगामिया	६०३
निकामगारी	४८०	निरामेजा	८०
निकम्पम्	४०५, ४९६	निरालो	३०७
निकर्मता	४३४	नि(णि)मीय-	२४९, ६६५
निज्जाय	६२८	निस्कारए	४०६
निज्जरं	५५५	निस्मारियं	५८२
निट्टितट्ठा	६२२	निहाय	५७९
निट्ठं	६२७	निह	३३७
निई	५८५	नीरय	७१
निमित्त	५४३, ५४४	नीवार	२००
निमंनयंति(तेति)	१९६, २००, २५०, २५२	नीवारगिद्ध	४०५
नि(णि)मतुण	२०३, २७६	नदण	३६९
निम्ममो	४४२	नेदीचुण्णगाई	२८६
नियच्छद	१०	पइस्स	५६
नि(णि)यच्छति	३६, ४४, ४५, ४१८	पकर्त्तता	४१५
नियतिभाव	१६	पकर्त्तति	३२९
नियम	१९९	पक्कयनी	२६५
नियणट्ठिष	४९६	पक्कपित(य)	२०७, २१९
नियामिणा	२२४, २४६	पक्कंति	५४९
नियावट्ठी	४७	पकुब्ब-	४७७, ४८०, ४८९
नियंठिया	४६२	पकुब्बनो	३९७
निरवैस्सो	४४३	पडम	९९
निरहंकारो	४४३	पम्भियाप	३२०, ३२४, ३३३
निरामगव	३५६	पक्खी	३७२
निरावक्यो	४९६	पल्लजमाण	३३३
निरमिणा	२९७	पगम्भनी	१३१, १५२
निरुद्धं	६०२	पगम्भणो	३४६
निरुद्धपण्या	५४२	पगम्भिया(ता)	१३, १०८, १४६, २२०
निरंतरं	३४८	पगास	१३९, ३५७
निवहण्ण	४९३		

विशिष्टशब्दाः	मूलाङ्काः	विशिष्टशब्दाः	मूलाङ्काः
पगागणं	५९८	पडिगाहेआ	५००
पगागिर्यसि	५९९	पडिगाहरेआ	४००
पचोद्भ	१४७	पडिगुणेआ	५८८
पच्चक्तायपावए	४२४	पडिगेदंति	५१६
पच्चणुहोति	३४८	पडिहागवं	५६९
पच्चुपन्न	१५२	पडुमा	१०३, १८८
पच्चुपन्नगवेमगा	२३८	पडुपण	६०७
पधंति	३०९	पगया	१०९, १३९
पच्छ	१४९	पगामग	१३७
पच्छणमासी	६०५	पगोन्न	४२०
पच्छा ७१, २३८, २३९, २५६, २७९		पग्गवेति	२३३
पजहे	४८७	पग्गगमन	११६
पजहेउज	१२१	पगासमभित	२६६
पज्जिजमाण	३२४	पग्गसा	३५९, ५६९, ५७०
पज्जुवासिया	४८	पग्गामयं	५७१
पज्जोओ	२८२	पग्गायते	३६४
पज्जोविता	३२२	पज्जो	३५५, ३६६, ५९८
पडु	३२९	पज्ज	५९७
पडि	२८२, ३४०	पतिट्ठा	५१९
पड ३०२, ३१९, ३८९		पतिट्ठाणं	५३२
पडिभाह	६३३	पतितं	३३८
पडिगाहे	२७६	पते	३६८, ६१८
पडिपुण्य	५२०, ६२५	पतेय	११, ११८
पडिपुण्यभासी	६०३	पतयए	१०४, ४३०, ५३१
पडिपुण्यवीरिय	३६०	पत्थुता	२६३
पडिपुण्य	४६४	पतयेआ	४६८
पडिपध	१९१	पदान	३१७
पडिभागवं	५९६	पदोमहेतु	६३५
पडिमाय	१७३	पधावनि	१९०
पडियच्च	३७८	पधंति	३२४
पडियारग	१७३	पग्गमडा	२६३
पडिलेह २०८, २८३, ३८२, ३९९,		पभास	२१४
	५०५	पभू	३७९, ५०८
पडिलेहिनो	२०८	पमाय(द)	४१३, ५८५, ५८८
पडिक्क	५०२	पमायसंघं	५९५
पडिक्कावपुआ	६०५	पभोक्को	४८४, ५४९
पडिक्कित	६३५	पयच्छ	२८४, २८८

सूचकानाम्प्रथमधृतसन्धान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
पयसाम	१५, १६	परिताप	
पदहेतु	१४८	परितान्त्रियानि	
पदा १११, ११५, १३५, १३६, १८३, ५४६, ५४७, ५८९, ५९४, ५९५		परिदेव	
पमाना	१६६	परिनिष्ठ्युडे	२३६
पर्यन्ति	११८, ११९	परिपचमाणा	
परकिरिमा	२९८, ४५४	परिपीलेज	
परब्रह्म	१८८, २८८, ५८४	परिभय—	११२, ५९९
परकनं	११५, ४१२, ४१३	परिभाषा	२११, ५९९
परगेह	४६५	परिधानी	
परतिरिचय	३०२	परिधान्यंता	
परतो	४१६, ५५३	परियाय	६८, ५९९
परत्वा	१८४	परिवर्जण	
परदणभोइ	६३६	परिवर्जण्य	
परदारभोइ	५६६	परिवर्जयते	
परबन्धिमदाणा	३०५	परिवारिच	
परपरिवाय	६३४	परिविच्छ	
परमोदण	४०५	परिवर्णमा	४३१, ४८३, ४८७, ५९९, ५९९, ५९९, ५९९
परम १४५, २३०, ३६८, ४३६, ५९८		परिवर्णमाभि	८८, २३६, २४६, २५६
परमदुष्पुणामिय	४४२	परिवर्णते(ए)	७८, ११४, २१०, ५९९, ५९९, ५९९
परमत्त	४५६	परितापनि	११२, २११
परमर्षि	३७५	परिता	२११
परमाययद्विष्ट	१५३	परिसकषाणा	४५६
परलोण	१२०, १५३	परिसंखाय	४५६
परकाय	४५६	परिहायनी	११२
पराज्यं	२०६	परिहास	५९९
पराजिज्य	२०५	परिहिति	२११
परिकाय	३९३	परिहेता	२११
परिगिज्ज्ञा	२	परीसहोदयमने	६९९
परिगह	१११, २३२, ४३९, ६६३, ४६५, ४८०, ४८५	परे(परेण)	१५६, १२३, १२३
परिगहदी	४६५	परे १२, १४, ५०, ५२, ९६, १००, ११२, १५६, २०५, ३४३, ३५६	
परिजागिया	१, ४६५, ४५४, ४५६, ४५९		
परिणाम	४२७		
परिणाय	७७, ११४, २४३, ४०२,		

परिताप

शब्दाः	सूयाङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूयाङ्काः
	४१०	पिता(या)	९१, १०७, १८४, ४४१, ४९१
	३५६	पिय	४७९, ५७८, ६१४
	५८, ५२६	पिलाग	२३४
	५६७	पीदमल्पी	२२९
२२, २५, ११९, ५९७		पीहे	१२३
	२२७	पुच्छ	१००, ३५२, ४९९, ५००, ५९४
४७७		पुङ्ग	५२, ११५, १२३, १४३, १६९, १७६, १८३, २७४, ३०१, ३६२, ४०९, ४६६, ४८८, ५३७, ५६०
९८, ४७७, ६१२		पुङ्गवी	७, १८, ३८१, ३८७, ४४४
५६१		पुङ्गवीवीवा	५०३
५३, ५४, ५७, २७४, ४२०, ४२७, ४३१, ६१२		पुङ्गीधूम	९
	३३५	पुङ्गो	२८, ३०, ७२, ९२, ११८, १७०, ३८८, ४००, ४१६, ४८०, ४८९, ५०३, ५९४, ६१७
वेत्ता		पुङ्गोवसे	३७६
वयमा	५८२, ६००	पुङ्गोमिया	५४७
योग	१५१	पुण(पुणो)	२६, २८, ७०, ७०, १०८, १५४, १८८, २५५, २६८, २७७, २७८, ३११, ३१४, ३१७, ३२०, ३३३, ३३९, ४७९, ५१७, ५४७, ६२३, ६२४
पक्षविवेग	६०३	पुणरावि	८९
पाक्षसेवगा	२६८	पुणेगाऽऽहु	१५
पावाडया	७२	पुण्णा	१२, ३१९, ५१३
पावाडुया	५३५	पुण	५५, १६६, १८६, ४०३, ४४१, ४४३
पाविय	११२	पुणकारणा	१०५
पावोवगा	४१७	पुणदोहलद्वाण	२९२
पावेंनि	६१६, ६२७	पुणपोमिणो	२९३
पास ९६, १०७, १८७, २४९, २५०, २५४, २५५, ४७६, ४८६, ५९२		पुण	३७३
	१३८	पुण	५१
पासगित्त	४०६	पुणस्वार्थ	३००, ३०१
पासत्थयं	३२, २३३, २३७	पुणत्था	१३७, १४१, १६२, ३३१, ६३१
पासन्था	४०	पुरा	२१८
पासवडा	४५५	पुराकपदि	
पासवण	९०, १४४, १५०		
पासह	३४		
पागित्त	१८५		
पिडमातरं	२१२		
पिडवाय	१९२, २०४, २०९, २२९, २४१, ३२८		
पिडु	१७६		
पिडोवगाहमा	६१६		
पिडोवो	१८५, २४७, ३८५, ४०३		
पित(या)रं			

विशिष्टशब्दः	शृङ्खलाः	विशिष्टशब्दः	सूचकाः
पुगका	७४	पेय	४६६
पुगिग	१८, २९९	पेग मे)	१०३, १८३, १८९
पुगिगका	५६३	पेगपग	२४९
पुगिगानिग	४३०	पेन	७, १०, १३
पुरेकड	३३७, ६१४	पेनम	७
पुनाए	४०६	पेनगिदा	३९०
पुव	३३०, ५०१	पेनमंजर मंगुद	८८
पुवक	६२८	पेनर	४९
पुवद्विना	३२	पेनगवेनयन	३६१
पुवमरी	३८५	पेनन(य)	११, १०९, ११६, ११८, १२९, १३४, १४३, १८६, ४१३, ४१९, ४२५, ४२८, ४३२, ५३०, ५३१, ६२७, ६२८
पुवमंजो(यो)ग	७६, २४७	पेनियमणिगो	३१, ७६
पुव्य	२१९, २२८, ३४९, ६३५	पेनगुगामी	४६
पुवित	२२५	पेनगुगिदिय	१०३
पुवयामु	१९७, १९८	फणिह	२८८
पुनि	४५०	फहग	११५, १८१, ५५८, ५८८, ६००
पुतिवड	६०	फल	१८०, २९३
पुतिकम्म	५९१	फलग	३१३
पुयगकामए	२७५	फलगावतडा(टी)	३४०, ४१०
पुयगट्टी	४९५	फाम	१८१, ३२६, ३४८, ३९४, ५३३
पुयगवारय	१२६	पुरते	३१६
पुय(त)णा	१२१, १५४, २३७, २४१	पुग	३४८, ५३३
पुयगामते	६१७	पुसता	३९४, ३९८
पुयण	४०७, ५७८	पुसताण	३९८
पुयकले	२८९	पंद	२५५
पुया	५९०, ६३७	पद	३६, २५५, २७०, ३४६
पेचव	८९, ९१	पदा	३३१, ३६२
पेचवा	११	पलि	३६२
पेगत्र	६३४, ६३५	पहिगो	५८३
पेग	२८१, ३३३	पहिदं	४४६, ६३५
पेगपेगय	११३	पहु(हु)	११८, १२९, १४२, १४९, २३१, २६३, २९५, ३०६, ३८८, ३९४, ४१८, ४७१, ५४०
पेगमं	२९४, २९६, ५६३	पहुवरकम्मा	३२५, ३३७, ३४३, ३६६, ३८३
पेसाय	५३		
पेगुम	६३६		
पेगम	२९५		
पेह	१३७, २०४		
पेहा	३५४		
पेहादि	२८१		

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
बहुगुणपगम्पाई	२२२	बोलैति	३०९
बहुगुणमण	११७	बोहि	१६१
बहुगुणदण	३६२	बंध	१७९, २५४, ३८४
बहुमाया	१३२, २७०	बंधणं	१, २३९, ४२०, ४७०
बहुस्मय	९५	बंधणच्छुत	९४
बहुगुणाग	५५९	बंधणुम्मुषा	२३९, ४२०, ६७०, ६१५
बहुगुणे	७७४	बंधिउं	१०६
बाबव	४९१	बधितु	३०९
बाल	४, ११, १७, ३१, ७९, १३१, १५८, १७९, १८०, २३३, २६५, २७५, ३००, ३०२, ३०४, ३१२, ४१३, ४१८, ४१९, ४७७, ४८०, ६८९	बधिकाणं	३१३, ३२८, ३३९
बालजग	१३१, १५२	बंधउल	६४
बालगणे	५७०	बंधउल	७२
बालागणीतेयगुणा	३२३	बंधवेरे	१७७
बालिस	३९१	बंधवेरपराजिय	१५६
बाहु(ह)	२२६, २४९, ३२९	भगवानुसासणं	१६४, ६३२
बिबभूतं	५६६	भगवं	४४१
वितियं	२१९, २०८, ५०२	भग्ना	८६
बीओदणं	४०२	भत्तपाण	२९१
बीयकंदानि	१८७, २२७, ३८१	भर्त	७५
बीयं	३८९	भम	२९१
बीयाति	३८९	भय	९१, १२७, २०६, २९७, ३९१
बीयादि	१३४		४६४
बुइए	८९, १५०, २७७	भयण	४४७
बुज्ज	१, ३५०	भयभिससण्णा	३०५
बुज्झिज्ज	५२१, ५९१	भयमाण	१२७
बुद्ध	१९५, ४३३, ६६८, ४७८, ५९८, ५२१, ५९१	भयाउल	१६०
बुद्धमणि	५२१	भयावह	५७७
बुयाऽबुयाणा	३९०	भयावह	२७१, ६३७
बुहा	५८९	भयतारो	३४९
बूया	६८, २७१, ४२९, ४९४	भव	१४९, १६२, ५९७
बूहि	३००, ६९८	भव-	१६७, ६३०, ६३१
बूति		(भविंसु-अभविंसु)	५४८
बोक्कमा		भवाहणं	३२५
		भवाहमे	१६२
		भविंसु	१८५, २८२
		भविस्सइ(ती)	
		भक्क	

[illegible]

विशिष्टाद्वयः	सूत्राङ्काः	विशिष्टाद्वयः	सूत्राङ्काः
महाप्रश्न	३६४	महाप्रश्न	५०९, ५३४
महाप्रश्न	५३, ५६, ११०, १३०, १९८, ४१६, ४३७, ४३०, ४८०, ५०८, ६१९	महाप्रश्न	२२५, २२८
महाप्रश्न	५९३	महाप्रश्न	३७६
महाप्रश्न	२५३	महाप्रश्न	१२५, ६६०, ४९८, ६३३
महाप्रश्न	९८, १२५, १३५, ५८३, ५९९	महाप्रश्न	१९५
महाप्रश्न	३५१	महाप्रश्न	३०९
महाप्रश्न	१९३, ३६०, ६३०	महाप्रश्न	४०५
महाप्रश्न	५४०	महाप्रश्न	१०९
महाप्रश्न	३६४	महाप्रश्न	२७, ४६०, ६१३, ६१४, ६२९
महाप्रश्न	५७, १५८, १५९, १६५, १६७, ५८१, ५८२, ६०७	महाप्रश्न	२६४
महाप्रश्न	५२१	महाप्रश्न	१९४
महाप्रश्न	४३७, ४९७	महाप्रश्न	३४६
महाप्रश्न	१४२	महाप्रश्न	३६२
महाप्रश्न	५७३	महाप्रश्न	३६४
महाप्रश्न	१०७, ११९	महाप्रश्न	१८६
महाप्रश्न	४, ४९०	महाप्रश्न	६६, १३६, ३००, ३६८, ३७७, ५७२
महाप्रश्न	४६१	महाप्रश्न	१४२
महाप्रश्न	५३६, ६७९, ६३०	महाप्रश्न	३५९
महाप्रश्न	१४३, १७६, २०९, ५५६	महाप्रश्न	११२
महाप्रश्न	४९६, ५५६, ५७९	महाप्रश्न	३१०, ३३७, ३४२, ३४४
महाप्रश्न	४४९	महाप्रश्न	१४२
महाप्रश्न	३१५	महाप्रश्न	३२३
महाप्रश्न	१२१, १३६, ३६५	महाप्रश्न	३३८
महाप्रश्न	२५९	महाप्रश्न	१३७
महाप्रश्न	४९३, ५१३, ५२७	महाप्रश्न	८१५
महाप्रश्न	३१०, ३१३, ३१९, ३६३	महाप्रश्न	२६४
महाप्रश्न	७, ८, १५	महाप्रश्न	५६५
महाप्रश्न	१९७, २२७	महाप्रश्न	५६६
महाप्रश्न	१८५	महाप्रश्न	६, ९०, ४८९, ५४६
महाप्रश्न	४३६	महाप्रश्न	११६, ६३४
महाप्रश्न	५३३	महाप्रश्न	३९१
महाप्रश्न	५०१, ५२८	महाप्रश्न	४९९, ५००
महाप्रश्न	३०१, ३५८, ३७०	महाप्रश्न	६२१
महाप्रश्न	४३७, ४३३	महाप्रश्न	३७७, ४२८, ५३१, ५९८, ६३५
महाप्रश्न		महाप्रश्न	१८५, २४७, ३८५, ४०३

[illegible]

विशिष्टाङ्गः	सूयः	विशिष्टाङ्गः	सूयः
सोदितः	१०३	सामसोदाभिभूयः	२२१
सोदितः	२५३	सोदितः	८९
सोदितः	४१४	सोदितः	३२२
सोदितः	५९९	सोदितः	५८६
सोदितः	४१८, ४९३	सोदितः	१८२, ३४४, ४९०, ५५८
सोदितः	२०९	सामगुणः	२२६
सोदितः	१०, १४, ३५, १६८, १९९,	सामः	९३, १९६
	१२१, १७३, १८५, १७७, २०१,	सामगुणः	१९६
	२०२, २१५, २२९, २४८, २७७,	सामगुणः	१२८
	३९६, ४९०	सामगुणः	२२६
सोदितः	२१५	सामगुणः	११५
सोदितः	२९३	सामगुणः	१९१, ३६९, ३८१, ४४४
सामः	१६६, ४८८	सामगुणः	३०२, ३४१
सामः	९५, ११३, १३८, ५८८	सामगुणः	३३६
सामगुणः	१४७	सामगुणः	३१४, ३४५
सामगुणः	२८३	सामगुणः	१८, ४०१, ५४२, ५५६, ५७७
सामगुण-योगः	२६०	सामगुणः	४१८
सामगुणः	९३	सामगुणः	१४४
सामगुणः	५४७	सामगुणः	१०५, १८३
सामगुणः	२७८, ४१७	सामगुणः	५४३
सामगुणः	१६८	सामगुणः	११३
सामगुणः	१६६	सामगुणः	१४८, ४६८
सामगुणः	४७८	सामगुणः	५७६
सामगुणः	३६२, ३६९, ४८६, ५७८	सामगुणः	२०३, ३३६, ६२८
सामगुणः	४४८	सामगुणः	१०४, १०६, ११९, १४०, ३१६
सामगुणः	२८२, २८६	सामगुणः	३७५
सामगुणः	१०३, १११, ५१७, ६२९	सामगुणः	१३०
सामगुणः	२९४	सामगुणः	५३८
सामगुणः	३२४, ४८८, ५५६	सामगुणः	४७१
सामगुणः	३८१	सामगुणः	३९३
सामगुणः	३७१	सामगुणः	२८१
सामगुणः	३३८	सामगुणः	४७५
सामगुणः	२५५	सामगुणः	६३७
सामगुणः	२६४	सामगुणः	५७०
सामगुणः	३२९	सामगुणः	५१५
सामगुणः	१४५	सामगुणः	४९१
सामगुणः	२९४, ५९१	सामगुणः	४०४

सूत्रशतिकासूत्रप्रथमश्रुतस्वरूपान्तर्गतत्रिशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्र
वदिगाणं	३६९	वारिषा	३
वदमाण	३७३	वारेडं	४
वदमंम	२६७	वालवीयण	१
वदं	३२८	वाउपय	५
वमणंजण	४४८	वार्ध	२९१, ३९६, १
वमंता	३४५	वार्ह	५
वग	१२९, १४३, २६५, ३०५, ३१६, ३१७, ५५८	वाह्मिज	३
वयण	६०३	वाहि-मन्त्रु-जराकुस	
वयथा	११०, १२२, २९८, ४१६, ५०८, ६१९	विउडम	
वयं	४७, १८७, १८९	विउडसेवा	५६५, ७
वदन	१७, ४३	विउडम्म	
वयि	१२३	विउडण	७
वर	४८४	विउडितेणं	७
वलथ	२०४, ४९६	विउडैज	१
वलम्यायताणं	३६६	विउडम	
वउवाविमुक्के	५५६, ५७९	विउरिसणा(या)	६
वलाइ	२०८	विउ(दू.)	७९, १२०, १४८, २००, ४६४, ६
ववहाउरी	१८९	विभोबान	३
ववहारी	२४२, ५०१	विभोसज	१
वव	७२, २६६, २५०, ५८०	विभोसिय	७
वववणी	७३, २५७	विंद	६
ववु	५६५	विकमंति	३
ववम	५६४, ६१७	विक्रयदिआ	६
वयोवगं	३३६	विगतगेही	३
वह	३४०, ५१६	विगमिऊणं	३
वहति	३४१, ६२०	विगयगेही	
वाइ	१४, २०, २५	विगिंज	५
वाउउरीवा	५०३	विगिंजए	
वाऊ	७, १८, ३८१, ४४४, ६१४	विगिहीए	७
वात(य)	५३३, ५४१	विउडैते	१
वाइ	५६४	वित्राणाणि	४२, ८२, ७
वायावीरिय	२६३	वित्राणइ	६
वाय(या)	२२०, २७०, ४३०, ४८९, ६०५	वित्राणादि	२
वारिय	३७९	वित्रा(या)गिया	६९, ८५, १६१, ७
		वित्रा(या)गनि	६८, ४
		वित्रोअदति	३

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
विन्यति(श्)(ती)	१३, ५६, १५८, २३०, ५०४	विद्वंसगणधम्म	११०
विजभावं	५४४	विद्वंसमाण	१२६
विजा	९, ५०७	विधुणिय	१०३
विजाचरणं	५४५, ५६७	विधूणयं	१२६
विजापलिमोस्स	५४४	विधूमठाणं	१११
विजं	७७, १२०, ३५६, ३९९, ४४५, ४५४, ४५६, ४५९, ५७७	विघाय	८४
विज्जति	३०८, ३२९, ३४१	विपरीयास	३३
विदद्वड	३३३	विप्पगन्धिय	२८१
विणईय	५३७	विप्पजहाय	५८६
विणण्ज	५७७	विपडिपुति	१४९
विणय	५३५, ५८०	विपडिवण्ण	५५१
विणस्सनि	१६, ८१	विपणमंति	५८०
विणाय	८, १२	विप्पमादं	७९, १७६, ४८१
विणायथने	३८९	विप्पमुक्क	३८२, ३९१, ५४७, ५६६
विणायि	६८	विप्पमुक्का	३२६
विणिक्कम्	३२१	विप्पण्णा	१९०, १९२, ३४३
विणिक्कय	३८३	विचद्द	१०१
विणिक्कनेआ	५३३	विभमवाद्	१९९
विणिक्क	३९६	दिमण	१५५, १९६
विण्णत्तरीय	४०७, ४८२	विमुक्क	१९
विण्ण	५५१	विमुक्कती	४८६
विण्णवत्त	३९६	विमोक्कस्सदेउ	५६७
विण्णवत्तवत्त	१४४	विमोयणाए	५६७
विण्णवत्तवत्तवत्त	३३४-३३६	वियड	७१, १३२, ४०१, ४०३, ४५९
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्त	४८	वियण	६०६
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३	वियणरे	१६१, १३६
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	२०८	वियणरेति	५५७
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३	वियणरेते	५६६
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०	वियणरेआ	५५५, ५७६, ५९८, ६०१
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३	वियण्ण	६००
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३, ६८६	विणाय	३२९
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३, ६८६, ६८९	विणायिय	१४६, १६६
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३, ६८६, ६८९, ६९२	विणाय	३३६
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३, ६८६, ६८९, ६९२, ६९५	विणाय	११६, ३६६, ५०७
विण्णवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्तवत्त	६०३, ६३६, ६८०, ६८३, ६८६, ६८९, ६९२, ६९५, ६९८	विणाय	१००, १०१, १३२, १६३, ३०३, ६००, ६०३, ६३६, ६९९

स्वच्छतासूत्रप्रथमधृतस्कन्धान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

२९५

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
विरतसुखपादकम्म	६३४	विसोद्विग	२१९, ५५९
विरम	९१	विद्वानु	३२०
विरायते(ती)	३६०, ३६३	विद्विषमेत	३२१
विराहिना	५२५	विद्वज्ज	३२८
विरुज्ज-	२२२, ५०८, ६१०, ६१९	विहर	९९, १४०, २५१, २५८, २८०
विश्वरूप	२५०, २५२, ५४०, ६३६	विहाय	५८०
विशेषण	४४८	विहारगमण	१९७
विलम्बाणि	३८८	विहिंसएजा	६०२
विद्वेजा	२४३, ४६१	विहृणिय	३९
विवर्गचिन्त	३४२	वीतगेही	४३५
विद्वीनपण्णसंभूत	८०	वीमसा	४४
विवाद	४५३	वीर	१, ९९, १००, १०९, २९९, ३७६, ४११, ४३२, ४३३, ४६९, ४७०
विदिच	५७७		४११
विधिण	१२७, २४७	वीरतं	३६०, ४११, ६२८
विदिहृण	४२२	वीरिय	३७३
वित्रेक(ग)	९६, २५६, ४०९, ४६८, ४७८	वीससेणु	४११, ४६७
विसएसणं	५२४	बुध	५१९
विसएमिणो	४४०	बुज्जमाण	५८७
विसण्णमेही	४८०	बुद्ध	९०, १०४, ५५२, ५८६, ५८७
विसण्णा	२४२, ५४८		३८९
विसण्ये	२७५, ४७९	बुद्धि	४२, ६६
विसम	६१, १०८, १२४, ३४४	बुत्त	५८२, ६१०
विसमिरसं	२५६	बुसि(सी)मं	८६
विसर्मत	३६	बुमिय	४२९, ५११, ६१०
विमय	४३, ४८५	बुसीमनो(ओ)	३६७
विसयपास	२७७	वेगंतवदातमुक्क	५३७
विसयराणाहिं	५४८	वेणदया	३७८
विमलित	२५७	वेणदयाणुवाय	२१८
विसारए	५६९	वेणु	३७२
विसारवे	५९६	वेणुदेव	२८४
विशिद्ध	३५८	वेणुपलासियं	२८५
वितीय	५८, १४७, १६८, १६९, १७१, १७२, १८२, २०१, २०२, २२५, २२९, ५२६	वेणुफलाई	३६९
विग्रह	१५६	वेतयेंती	३४३
विशृणितं	३३५	वेतालिय	११०
विमोहता	३६८	वेतालियमग्ग	३६२
		वेद	२८, ३०, ५२, ३२७, ३४९, ३५१
		वेदविगा	२२६
		वेदेही	

विशिष्टाब्दाः	मूपाङ्काः	विशिष्टाब्दाः	मूपाङ्काः
वेधादीयं	४०३	गगने	११७
वेधना	३७८	गग	१५६, ३७६, ५३७, ६०९
वेध(ग)रणी	२४०, ३०७	गगरत	४८४
वेधानुग्रीह	२६५	गङ्गीवमच्छ	३१६
वेधनि	३८४	गजोनि	३०६, ३३०
वेर	३, ४१०, ४३९, ४८९	गङ्गिदिम	२९१
वेरानुगिद्ध	४८१	गङ्गुडी	६०, ५१३
वेरानुबंधि	४९३	गङ्ग	१६०
वेरी	४१७	गङ्गपङ्कज	३३३
वेगालिया	६१, ६३	गणिदाणपभोगा	५५५
वेसालीए	१६४	गणिसेखा	२६२
वेसिया	४३८	गत(य)	३३५, ३६१
वेस्सा	४३८	सनमगसो	३८४
वेह	३२०	सतनं	८७
वेहासे	९६	सनिविष्पहूणा	३०६
वोदाण	५९६	सनेसे	४०४
वोसट्काए	६३२, ६३३, ६३५, ६३६, ६३७	गता	६, २६०, ४७६, ४८०, ५०३, ५५५
वोसिज्ज	२१०	सति	३०७
वोसिरे	२४३	सतु	३३९
वच्चइता	३२५	सतोवपातिया	११
वच्चयंति	५६०	सत्पादाणाई	४४६
वंस	५४१	सत्थार	५५८
वता	३७७	सत्थारभती	६०५
वंति	५४१	सत्थं	२८६, ३३४, ४१४
वंदण	१२१	सदा(या)	८८, ११३, ११६, ११७, १५७, १६४, १७०, २७८, ३११, ३२०, ३३७, ३३९, ४३५, ४६४, ४६८, ५१८, ५२०, ५९३, ६०९, ६१८, ६३४
वंदणवृथणा	४५८	सदाजला	३४७
वंपेऽख	४६१	सद	१७१, २५२, ३०५, ३१७, ३७०, ४०७, ५५६, ५८९
सउणी	४५, १०३	सद् कास	४७१
साए	४२६	सदमहापगाम	३६३
सअगाइ	४२६	सद-	१५३, २७०
सद्धम्मपिरिय	४१९		
सद्धमुणा	३९१, ४४१, ५१९		
सद्ध	३५९		
सद्वार	६३७		
सगड	४१०		
सगा	१८४		
सगिरा	५३९		

विनिर्दिष्टता	मूल्य	विनिर्दिष्टता	मूल्य
गदगम	२४३	गदगम	४१८
गदगमविषय	१६०	गदगमविषय	६११
गदगम	११३, ११८, १००	गदगम	३०६
गदगम	५८८	गदगम	४२३
गदगम	३९७	गदगम	३७५
गदगम	३८६	गदगम	३९
गदगम	३, १०, १०, १० ४१, ४३,	गदगम	२९८
गदगम	५०, ६८, १२, १-३ ३४८,	गदगम	३५०, ४०८
गदगम	४९४	गदगम	३७८
गदगम	५८९	गदगम	३७९
गदगम	६६	गदगम	६३०
गदगम	३७१	गदगम	१००, ४३२, ४३३, ४३६,
गदगम	३१३	गदगम	४६३, ५११
गदगम	५७, ७६, १५८, १०९, २२१, ४१३	गदगम	१६
गदगम	१८०	गदगम	४७२
गदगम	२००	गदगम	२२०, ४०८, ५०५
गदगम	७१	गदगम	४७६
गदगम	३१८, ३२९	गदगम	१६, ४१, ७२, ८४, १६०, १९८,
गदगम	१८१	गदगम	३१८, ४९१, ५०५, ५७५
गदगम	३७९	गदगम	४२७
गदगम	१४९	गदगम	४०७
गदगम	२१३	गदगम	१९९
गदगम	१२	गदगम	५, १३, २९, ४१, १५७, १८९,
गदगम	३४९	गदगम	२४१, ३५१, ३७९, ४२०, ४३०,
गदगम	५४१, ५४८	गदगम	४३१
गदगम	३७३	गदगम	४७९
गदगम	१२१, ४२०	गदगम	१८४
गदगम	६३०	गदगम	२५८, २८०
गदगम	१६८	गदगम	४२४
गदगम	५९०	गदगम	३२५, ३४३, ३६१
गदगम	७३	गदगम	३३८
गदगम	५७२	गदगम	६०
गदगम	३५६	गदगम	१८७
गदगम	४७	गदगम	१०१, १४०, १४२, १३४,
गदगम	११७	गदगम	१६१, २४७, ६३४
गदगम	४७६, ४८१, ५७७	गदगम	४६३
गदगम	८२, १५५, १५६, २४४, ५०७	गदगम	२६८

सूत्रशतिकासूत्रप्रथमधृतस्कन्यान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

२९९

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
साउ(डु)गाई	४०३, ४०४	मिक्खं	४२५
सागपागाए	२८२, २८७	मिज्झिमु	३९४, ३९७
सागरे	२५९	सिणाणादि	४०२
सागारियविंड	४५२	सिणाणं	४४९
सातागारवणिहिसत	५७	सिणालि	४०१
सातागारवणिहुत	४२८	सित्त(य)	८८, १०३, ३८८
सात(यं) २३०, ३१९, ३८२, ३९४,	३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२८
सादियं	४२९	सिद्धि	७३, ७४, २०५, ३६८, ३९४, ३९५, ३९८, ३९९
सायमिग्गणी	२७२	सिद्धिपह	१०९
साधुमाणी	५६०	सिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६, १८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
साधुममिक्खदाए	३५२	इत्यादि	
सामणिय	४०३	सिरीपु	३६४
सामनेराए	२९०	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
सामली	३६९	सिरे	३०४, ३३४
सामाईय १२७, १३०, १४१	१४६	सिला	३०९, ३३२
सायणुगा	८५, ५०६	सिलोग(य)कामी	४७९, ४९७, ५७८
सार	१३६	सिलोग-पूयण	१५४
सारैनि	८६	सिलोग	४३४, ४५८
सारक्ख	५१४	सिलेयगामी	५६८
सारक्खणट्टाए	२१२	मिक्ख	१६४
सारेइ	७८, २१९	विमुपाळ	१६५
सारंभा	५२	सिही	५२३
सावन्न	५८१	सीउण्ह	१३२
सावासगा	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीओदगपडिदुमुंछिणो	१३०
सासत(य)	६३०	सीतफास	४८६
साहइणाण	४०१, ४५५	सीतोदगसेवण	३९२
साहहु	४२७	सीतं	१६८
साहरे	२५१	सोय	१९५, २७२
साहस	४९०	सीलं	३५३, ३६८, ३६९, ५५७
साहसकारि	१९६, २११	सीसं	३२०, ३४०
साहुनीवि	५१९, ५३७	सीहळिपागण	२८८
साह	४९	सीहं	२५४, ३७२, ४९२
साहेत्ता	३२५	मुअ(य)	१४८, २०६, ६०५
नि	३९७	सुअक्खानधम्म	४७५
सिओदग	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०	सुअ(य)क्खायं	२६९, ४११, ४२१, ६०९

शब्दः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
गाई	४०३, ४०४	सिपखं	४२५
गए	२८२, २८७	सिञ्जिस्तु	३९४, ३९७
	२५९	सिणाणादि	४०२
गपिठ	४५३	सिणाण	४४९
गदणिसित	५७	सिणाति	४०१
गदणिनुत	४२८	सिल(य)	८८, १०३, ३८८
ग) २३०, ३१६, ३८२, ३९४,	३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२८
	४२९	सिद्धि	७३, ७४, २२५, ३६८, ३९४,
	२७२		३९५, ३९८, ३९९
गणी	५६०	सिद्धिपदं	१०९
गणी	३५२	मिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६,
गमिदसदाए	४०३		१८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
गय	२९०		इत्यादि
गराए	३६९	सिरीए	३६४
ग्री	१२७, १३०, १४१	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
इय	१४६	सिरं	३०४, ३३४
गुगा	८५, ५०६	सिला	३०९, ३३२
ति	१३६	सिलोग(य)वामी	४७९, ४९७, ५७८
वख	८६	सिलोग-पूयण	१५४
वखण्टाए	५१४	सिलोगं	४३४, ४५८
वह	२१२	सिले.यगामी	५६८
वभा	७८, २१९	मिबं	१६५
वख	५२	मिमुपाल	५२३
वासगा	५८१	सिही	१३२
वसत(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीउण्डं	१३०
वहइलाण	६३०	सीओदगपडिगुंछिणी	४८६
वहडु	४०१, ४५५	सीतफाम	३९२
वाहरे	४२७	सीतोदगसेवण	१६८
वाहस	२५१	सीत	१९५, २७२
वाहसकारि	४९०	सीय	३५३, ३६८, ३६९, ५७७
वाहनीवि	१९६, २११	सीलं	३२०, ३४०
वाह	५१९, ५३७	सीषं	२८८
साहेना	४९	सीहलिपासग	२५४, ३७२, ४९२
सि	३२५	सीह	१४८, २०६, ६०५
सिमोदग	३९७	सुअ(य)	४७५
सिम्न	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०	सुअकलातथम्म	
		सुअ(य)क्खार्य	२६९, ४११, ४२१, ६०९

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
साउ(हु)गाई	४०३, ४०४	सिद्धं	४२५
सायपागाए	२८२, २८७	सिद्धिस्तु	३९४, ३९७
सायर्	३५९	सिणाणादि	४०२
सायारियर्दिह	४५२	सिणाण	४४९
सातागारवणिस्सित	५७	सिणानि	४०१
सातागारवणिहुत	४२८	सित(य)	८८, १०३, ३८८
सात(यं) ३३०, ३१६, ३८२, ३९४,	३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२८
रादियं	४२९	सिद्धि ७३, ७४, २२५, ३६८, ३९४,	३९५, ३९८, ३९९
सायमिणी	२७२	सिद्धिपदं	१०९
साधुमाणी	५६०	मिया १४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६,	१८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
साधुमिक्खदाए	३५७	इत्यादि	
सामणिय	४०३	सिरीए	३६४
सामनेराए	२९०	सिरीमिवा	९३, १२४, ३९५
साम्भत्ती	३६९	सिरे	३०४, ३३४
साम्माइय १२७, १३०, १४१		सिला	३०९, ३३२
सायाणुपा	१४६	सिलोग(य)कामी	४७९, ४९७, ५७८
सार	८५, ५०६	सिलोग-पूयण	१५४
सारैति	१३६	सिलोगं	४३४, ४९८
सारस्स	८६	मिले, यगामी	५६८
सारक्खण्णहाए	५१४	मिबं	१६४
सारेह	२१२	सियुपाल	१६५
सारभा	७८, २१९	सिही	५२३
सावज्ज	५२	सीउण्हं	१३२
सावासगा	५८१	सीओदगपडिदुमुठ्ठिणी	१३०
सामत्त(य) १५, ७८, ८१, ५४६, ५५४		सीतकास	४८६
साहइणाण	६३०	सीनोदगसेवण	३९२
साहइ	४०१, ४५५	सीत्तं	१६८
साहरे	४२७	सीय	१९५, २७२
साहम	२५१	सीलं	३५३, ३६८, ३६९, ५५७
साहयकारि	४९०	सीसं	३२०, ३४०
साहुजीवि	१९६, २११	सीहटिपासग	२८८
साहु	५१९, ५३७	सीह	२५४, ३७२, ४९२
साहेता	४९	सुअ(य)	१४८, २०६, ६०९
सि	३२५	सुअक्कान्तधम्म	४७५
सिओदग	३९७	सुअ(य)वत्तायं	२६९, ४११, ४२१, ६०९
सिक्ख	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०		

शब्दः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
गाई	४०३, ४०४	सिक्कलं	४२५
गए	२८२, २८७	सिक्किसु	३९४, ३९७
	२५९	सिक्कणादि	४०२
गर्विड	४५२	सिक्कणं	४४९
रक्किरिसस	५७	सिक्कानि	४०१
रक्किहुत	४२८	सित(य)	८८, १०३, ३८८
) २३०, ३१९, ३८२, ३९४,		सिद्ध	७४, १६३, २२८
३९८, ३९९		सिद्धि	७३, ७४, २०५, ३६८, ३९४,
	४२९		३९५, ३९८, ३९९
मणी	२७२	सिद्धिपद	१०९
णी	५६०	मिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६,
मिदसदाए	३५२		१८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
गय	४०३		इत्यादि
गए	२९०	सिरीए	३६४
ग्री	३६९	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
इय	१२७, १३०, १४१	मिरं	३०४, ३३४
णुगा	१४६	सिला	३०९, ३३२
	८५, ५०६	सिलोग(य)कामी	४७९, ४९७, ५७८
ति	१३६	सिलोग-व्यण	१५४
कस	८६	सिलोगं	४३४, ४५८
कखण्डाए	५१४	सिलोयगामी	५६८
दि	२१२	सिर्व	१६४
मा	७८, २१९	सिगुपाल	१६५
यज	५२	सिही	५२३
वासगा	५८१	सीउर्द	१३२
सित(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीओदगपडिदुगुछिणो	१३०
हिदगण	६३०	सीतफास	४८६
हिदु	४०१, ४५५	सीतोदगसेवण	३९२
हिदरे	४२७	सीतं	१६८
हिदस	२५१	सीय	१९५, २७२
हिदमकारि	४९०	सीलं	३५३, ३६८, ३६९, ५५७
हिदुमीवि	१९६, २११	सीस	३२०, ३४०
हाह	५१९, ५३७	सीहलिपासग	२८८
साहेता	४९	सीह	२५४, ३७३, ४९२
मि	३२५	सुअ(य)	१४८, २०६, ६०१
मिओदग	३९७	सुअकलातयम्म	४७५
सिक्क	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०	सुअ(य)कलाय	२६९, ४११, ४२१, ६०९

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
साड(डु)गाई	४०३, ४०४	सिक्ख	४२५
सागपागाए	२८२, २८७	सिङ्गिस्सु	३९४, ३९७
सागर	२५९	सिणाणादि	४०२
सागरियरिड	४५२	सिणाण	४४९
सातागारवाणिस्सित्त	५७	सिणानि	४०१
सानागारदण्डित्त	४२८	सित्त(य)	८८, १०३, ३८८
सारत्त(य)	२३०, ३१६, ३८२, ३९४, ३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२८
सादिय	४२९	सिद्धि	७३, ७४, २२५, ३६८, ३९४, ३९५, ३९८, ३९९
साधम्मिणी	२७२	सिद्धिपद	१०९
साधुमाणी	५६०	मिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६, १८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
साधुम्मिक्खमाए	३५२	इत्यादि	
सम्मणिय	४०३	सिरीए	३६४
सामनेराए	२९०	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
सम्मली	३६९	सिरं	३०४, ३३४
सामाइय	१२७, १३०, १४१	सिला	३०९, ३३२
सायाणुणा	१४६	सिलोग(य)कामी	४७९, ४९५, ५७८
सार	८५, ५०६	मिलोग-पूयण	१५४
सारोनि	१३६	मिलोग	४३४, ४९८
सारस्ख	८६	सिलेयगामी	५६८
सारक्खण्डाए	५१४	सिर्व	१६४
सारैह	२१२	सित्तुपाल	१६५
सारैमा	७८, २१९	सिही	५२३
सच्चम्म	५२	सीङ्गई	१३२
साक्कासणा	५८१	सीओदगपडिदुग्गुळिणो	१३०
सासत्त(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीनफास	४८६
साहस्ताण	६३०	सीनोदगसेवण	३९२
साहट्टु	४०१, ४५५	सीत्तं	१६८
साहुरे	४२७	सीय	१९५, २७२
साहस	२५१	सीलं	३५३, ३६८, ३६९, ५५७
साहसकारि	४९०	सीसं	३२०, ३४०
साहुजीवि	१९६, २११	सीहत्तिपासन	२८८
साहु	५१९, ५३७	सीई	२५४, ३७२, ४९२
साहेत्ता	४९	सुअ(य)	१४८, २०९, ६०५
सि	३२५	सुअक्खानधम्म	४७५
सिओदग	३९७	सुअ(य)क्खार्य	२६९, ४११, ४२१, ६०९
सिक्ख	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०		

त्रिंशदशब्दाः	सूत्राः	त्रिंशदशब्दाः	सूत्राः
शयश्म	२६२	शयश्मदुःखमोक्षगण	४९८
शयश्मदुःखमोक्ष	१६०	शयश्मदुःखगण	६११
शयश्म	१२२, १९८, २५०	शयश्मदेमी	३९६
शयश्ममोक्ष	५८४	शयश्मदुःखम	४२३
शयश्ममोक्ष	२९७	शयश्मदुःखम	३७५
शयश्ममोक्ष	३६६	शयश्मदुःखम	३९
शयश्म	३, १०, २९, ३० ४१, ४३, ५०, ६८, ७२, १८७ ३४८, ४९४	शयश्मदुःखम	२९८
शयश्म	५४५	शयश्मदुःखम	३५०, ४५८
शयश्म	६६	शयश्मदुःखम	३७८
शयश्म	३७१	शयश्मदुःखम	३७५
शयश्म	३१७	शयश्मदुःखम	६३०
शयश्म	५७, ७६, १५८, १५९, २२१, ४५७	शयश्मदुःखम	१००, ४३२, ४३३, ४३६, ४६३, ५११
शयश्म	१८०	शयश्मदुःखम	१६
शयश्म	२९०	शयश्मदुःखम	४७२
शयश्म	७१	शयश्मदुःखम	२२०, ४०८, ५०५
शयश्म	३१८, ३२९	शयश्मदुःखम	४७६
शयश्म	१८१	शयश्मदुःखम	१६, ४१, ७२, ८४, १६०, १९४, ३१८, ४९१, ५०५, ५७५
शयश्म	३७९	शयश्मदुःखम	४२७
शयश्म	१४५	शयश्मदुःखम	४०७
शयश्म	२१३	शयश्मदुःखम	१९९
शयश्म	१२	शयश्मदुःखम	५, १३, ३९, ४१, १५७, १८९, २४१, ३५१, ३७९, ४२०, ४३०, ४३१
शयश्म	५४१, ५४८	शयश्मदुःखम	४०९
शयश्म	३७२	शयश्मदुःखम	१८४
शयश्म	१२१, ४२०	शयश्मदुःखम	२५८, २८०
शयश्म	६३०	शयश्मदुःखम	४२४
शयश्म	१६८	शयश्मदुःखम	३२५, ३४३, ३६१
शयश्म	५९०	शयश्मदुःखम	३३८
शयश्म	७३	शयश्मदुःखम	६०
शयश्म	५७२	शयश्मदुःखम	१८७
शयश्म	३५६	शयश्मदुःखम	१०१, १४०, १४२, १३४, १६१, २४७, ६३४
शयश्म	४७	शयश्मदुःखम	४६३
शयश्म	११७	शयश्मदुःखम	२६८
शयश्म	४७६, ४८१, ५७७		
शयश्म	८२, १५५, १५६, २४४, ५०७		

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
साउ(डु)गाइ	४०३, ४०४	सिन्धवं	४२५
सागपगपु	२८२, २८७	सिञ्जिस्त	३९४, ३९७
सागर	२५९	सिणाणादि	४०२
सागारिषरिड	४५२	सिणाण	४४९
सातागारवगिरिसत	५७	सिणाति	४०१
सातागारवणिद्रुत	४२८	सित(य)	८८, १०३, ३८८
साने(यं) २३०, ३१६, ३८२, ३९४,	३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२८
सादिय	४२९	सिद्धि	७३, ७४, २२५, ३६८, ३९४, ३९५, ३९८, ३९९
साधमिणी	२७२	सिद्धिपद	१०९
साधुमाणी	५६०	सिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६, १८८, २०९, २३४, २३६, ३९४
साधुमिक्खदाए	३५२	इत्यादि	
सामणिय	४०३	सिरीए	३६४
सामणेरपु	२९०	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
सामटी	३६९	सिरं	३०४, ३३४
सामाइय	१२७, १३०, १४१	सिला	३०९, ३३२
सायणुगा	१४६	सिलो(य)कामी	४७९, ४९७, ५७८
सार	८५, ५०६	सिलोम-पूयण	१५४
सारैति	१३६	सिलोमं	४३४, ४५८
सारन्ख	८६	सिलेयगामी	५६८
सारक्खणट्ठाए	५१४	सिर्व	१६५
सारेह	२१२	सिन्धुपाल	५२३
सारभा	७८, २१९	सिही	१३२
सावन्न	५२	सोडण्हं	१३०
सावामगा	५८१	सोओदगपडिदुगुछिणो	४८६
सासत(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीतफास	३९२
साहइताण	६३०	सीतोदगसेवण	१६८
साहहु	४०१, ४५५	सीतं	१९५, २७२
साहरे	४२७	सीय	३५३, ३६८, ३६९, ५७७
साहस	२५१	सीलं	३२०, ३४०
साहमवारि	४९०	सीसं	२८८
सानुनीवि	१९६, २११	सीहलिपासग	२५४, ३७२, ४९२
साहू	५१९, ५३७	सीहं	१४८, २०६, ६०५
साहेता	४९	सुअ(य)	४७५
सि	३२५	सुअक्खानपम्म	
सिओदग	३९७	सुअ(य)क्खाय	२६९, ४११, ४२१, ६०९
सिस्स	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०		

विनिर्दिष्टा	सूचना	विनिर्दिष्टा	सूचना
मद्यम	२४२	मद्यममममममममम	४९८
मद्यममममममम	१६०	मद्यममममममम	६११
मद्यम	१२२, १९८, २००	मद्यममममममम	३९९
मद्यममममममम	५८४	मद्यममममममम	४२३
मद्यममममममम	२९७	मद्यममममममम	३७५
मद्यममममममम	३४६	मद्यममममममम	३९
मद्यम	३, १०, २९, ३०, ४१, ४३, ५०, ६८, ७२, १०७, ३४८, ४९४	मद्यममममममम	२९८
मद्यममममममम	५४५	मद्यममममममम	३५०, ४९८
मद्यममममममम	६६	मद्यममममममम	३७८
मद्यममममममम	३७१	मद्यममममममम	३७९
मद्यममममममम	३१७	मद्यममममममम	६३०
मद्यममममममम	५७, ७६, १५८, १५९, २२१, ४१७	मद्यममममममम	१००, ४३२, ४३३, ४३६, ४६३, ५११
मद्यममममममम	१८०	मद्यममममममम	१६
मद्यममममममम	२९०	मद्यममममममम	४७२
मद्यममममममम	७१	मद्यममममममम	२२०, ४०८, ५०५
मद्यममममममम	३१८, ३२९	मद्यममममममम	४७६
मद्यममममममम	१८१	मद्यममममममम	१६, ४१, ७२, ८४, १६०, १९६, ३१८, ४६१, ५०५, ५७९
मद्यममममममम	३७९	मद्यममममममम	४२७
मद्यममममममम	१४५	मद्यममममममम	४०७
मद्यममममममम	२१३	मद्यममममममम	१९९
मद्यममममममम	१२	मद्यममममममम	५, १३, ३९, ४१, १५७, १८९, २४१, ३५१, ३७९, ४२०, ४३१
मद्यममममममम	३४५	मद्यममममममम	४७९
मद्यममममममम	५४१, ५४८	मद्यममममममम	१८४
मद्यममममममम	३७२	मद्यममममममम	२५८, २८०
मद्यममममममम	१२१, ४२०	मद्यममममममम	४२४
मद्यममममममम	६३०	मद्यममममममम	३२५, ३४३, ३६१
मद्यममममममम	१६८	मद्यममममममम	३३८
मद्यममममममम	५९०	मद्यममममममम	६०
मद्यममममममम	७३	मद्यममममममम	१८७
मद्यममममममम	५७२	मद्यममममममम	१०१, १४०, १४२, १३४, १६१, २४७, ६३४
मद्यममममममम	३५६	मद्यममममममम	४६३
मद्यममममममम	४७	मद्यममममममम	२६८
मद्यममममममम	११७		
मद्यममममममम	४७६, ४८१, ५७७		
मद्यममममममम	८२, १५५, १५६, २४४, ५०७		

सूत्रशतकसूत्रप्रथमधृतस्फुटान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दः	सूत्राः	विशिष्टशब्दः	सूत्राः
साउ(दु)गादे	४०३, ४०४	मिक्खं	४२
सागपागाए	२८२, २८७	मिग्गिस्सु	३९४, ३९५
सागर	२५९	मिणाणादि	४०
सागारियविह	४५२	मिणाण	४४
सातागाएवणिसित	५७	मिणाणि	४०
सातागाएवणिहुत	४२८	सित(य)	८८, १०३, ३८
सानं(यं)	२३०, ३१९, ३८२, ३९४, ३९८, ३९९	सिद्ध	७४, १६३, २२
सारियं	४२९	सिद्धि	७३, ७४, २२५, २६८, ३९५, ३९६, ३९९
साधमिणी	२७२	सिद्धिपदं	१०
साधुमणी	५६०	सिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७७, १८८, २०९, २३४, २३६, ३९५
साधुसमिक्खदाए	३५२	सिया	९८८, २०९, २३४, २३६, ३९५
सामणिय	४०३	सिया	९८८, २०९, २३४, २३६, ३९५
सामणेराए	२९०	सिरीए	२६
सामटी	३६९	सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
सामाद्वय	१२७, १३०, १४१	सिरं	३०४, ३३३
सावाणुना	१४६	सिला	३०९, ३३३
सार	८५, ५०६	सिलोम(य)वामी	४७९, ४९७, ५७८
सारेति	१३६	सिलोम-पूयण	१५१
सारक्ख	८६	सिलोमं	४३४, ४५५
सारक्खण्डाए	५१४	सिल्लेयगामी	५६८
सारेद्व	२१२	मिव	१६३
सारभा	७८, २१९	मिद्युपाल	१६५
सावम्भ	५२	सिद्धी	५२३
सानासणा	५८१	सीडण्ठं	१३२
सासत(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४	सीओदगपडिदुमुळिणो	१३०
साहदसाण	६३०	सीलपास	४८६
साहहु	४०१, ४५५	सीनोदगसेवण	३९२
साहरे	४२७	सीनं	१६८
साहस	२५१	सीय	१९५, २७२
साहसगारि	४९०	सीखं	३५३, ३६८, ३६९, ५५७
साहुनीवि	१९६, २११	सीसं	३२०, ३४०
साह	५१९, ५३७	सीदळिपासण	२८८
साहेला	४९	सीदं	२५४, ३७३, ४९२
सि	३२५	सुअ(य)	१४८, २०६, ६०५
सिओद्व	३९७	सुअकपातधम्म	४७१
सिक्ख	३०३, ४२५, ४५३, ४६८, ५८०	सुअ(य)कल्लाय	२६९, ४११, ४२१, ६०९

[illegible]

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
साउ(ङु)गाई	४०३, ४०४
सागपागाए	२८२, २८७
सागर	२५९
सागारिषपिंड	४५३
सातागारबगिरिस्त	५७
सानागारदण्डित	४२८
सानं(य)	२३०, ३१६, ३८२, ३९४, ३९८, ३९९
सादिय	४२९
साधमिर्णी	२७२
साधुमाणी	५६०
साधुममकलदाए	३५२
सामगिव	४०३
साम्नेराए	२९०
सामटी	३६९
सामादय	१२७, १३०, १४१
सायागुना	१४६
सार	८९, ५०६
सारैति	१३६
सारस्व	८६
सारकखगट्टाए	५१४
सारेह	२१२
सारमा	७८, २१९
सावज	५२
सावासगा	५८१
सासत(य)	१५, ७४, ८१, ५४६, ५५४
साहइलाण	६३०
माहडु	४०१, ४५५
साहरे	४२७
साहस	२५१
साहसनारि	४९०
साहुबीनि	१९६, २११
साहु	५१९, ५३७
साहैता	४९
नि	३२५
सिओदम	३९७
मिस्त्र	३०३, ४२५, ४५३

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
मिक्खं	४२५
मिज्झिमु	३९४, ३९७
मिणाणादि	४०२
मिणाण	४४९
मिणाति	४०१
मित(य)	८८, १०३, ३८८
सिद्ध	७४, १६३, २२८
सिद्धि	७३, ७४, २२५, ३६८, ३९४, ३९५, ३९८, ३९९
सिद्धिपद	१०९
मिया	१४, ७६, ९५, ११३, ११८, १७६, १८८, २०९, २३४, २३६, ३९४ इत्यादि
सिरीए	३६४
सिरीसिवा	९३, १२४, ३९५
सिरे	३०४, ३३४
सिला	३०९, ३३२
सिलोग(य)कामी	४७९, ४९७, ५७८
सिलोग-पूयण	१५४
सिलोयं	४३४, ४५८
सिलेयगामी	५६८
मिबं	१६४
सिमुपाल	१६५
सिही	५२३
सीवणई	१३२
सीओदगपडिदुगुडिणो	१३०
सीतफास	४८६
सीतोदगसेवण	३९२
सीतं	१६८
सीय	१९५, २७२
सीलं	३५३, ३६८, ३६९, ५९७
सीघं	३२०, ३४०
सीहदिपासग	
सीह	
स	
॰	

विनिष्टशब्दाः	मूलाङ्काः	विनिष्टशब्दाः	मूलाङ्काः
सुउगुसारे	५६३	सुदादिगु	६०९
सुहं	६०	सुगिगमय	२५१
सुगइ	५१	सुग	५४३
सुचिज्जं	५६७	सुगल्लय	३६०
सुसोमित	१३९	सुल्लभ	८९, ९१, १६१
सुठिया	५९५	सुल्लजीवी	५६८
सुण ४१९, ४२४, ४३७, ४७३, ५००, ५०२		सुल्लण	३६९
सुणी	१०३	सुविणं	५४३
सुणेसा	३०५	सुविभावितापा	५६९
सुणेहा	२०८	सुविमुक्	२९९
सुण्हा	२५९	सुविपेय	१३९
सुन	१०५	सुविमुद्लेरस	२९८
सुतर्न	३१६	सुवत(य)	९१, १५०, १६२, १७९, १९९, २४३, ४१२, ४३५, ६३१
सुनवस्सि	२५८, ४६९, ४७५	सुवर्नी	३१७
सुता	३०७, ३२३	सुयमाहरे	४३०
सुनं	२६९, ४६०, ६२२	सुयमाहित	२५१
सुनं	६०५	सुसमित	६३७
सुदेसिय	१६४	सुसाधुजुते	५८४
सुदंसय	३६०, ३६५	सुसाधुवादी	५६९
सुदा	४३८	सुसामादय	६३७
सुधम्मा	३७५	सुसिक्ख	४१४, ५८०, ६०४
सुधीरधम्मा	५७२, ५७५	सुसुक्खुक्	३६७
सुद्ध ७०, २६४, ४३३, ४९५, ५२०, ५२५, ५९६, ६०३, ६२५		सुसेहंति	१९०
सुद्धलेस	३६४	सुसंजत	५१०, ६३७
सुद्धमुन	६०६	सुसंजुड	११०, १४०
सुनिद्वन्द्वक्षण	१५३	सुस्म	१०४
सुसपर	१२३	सुस्मसमाण	४६९
सुसागरगत(य)	१२५, १२६	सुह	२८, २९, ३९६
सुस(प)ण	४६९, ६०१	सुहादुस्सवगमज्जित	६५
सुप्पिवागिय	३६९	सुहम्मा	४६६
सुपुत्तल्लम	२८९	सुदि	२६०, ४२३
सुप्पि	२८७	सुद्धिरीमणा	२९४
सुवंपयेरे	५८०	सुद्धम	११६, १२१, १८२, २४८
सुम्भि	४८६	सुद्धेयण	२८९
सुमणो	४६७	सुद्धीयो	१९२
सुम्भ	४९०	सुप्पर	२००

विशिष्टशब्दाः	सूचकाङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूचकाङ्काः
संगम्य (ग)	३४९, ११८	संगम्य	११८
संगमिनि	३४	संगेदया	३८३
संगम्यम्	११८	संगेय	४६६
संगमासी	४१२	संगेयदा	३८३
संगमिन्म	३८७	संगोपिनं	५९७
सपिद्धं	२८९	हृत्	१००, १६३, ३०५
संपुच्छण	४९७	हर्षी	३, ५३३
संप्रयणं	४७९	हर्षू	११९
संयद्गम्यवाप	२१२	हृता	३४६
संवादिषा	३४४	हरप	३१३, ३२८, ३३९, ४२७, ४७६
संयुजस-	८९, ३९१, ४९३	हरपश्म	४५३
संभम	२२९	हरप्यादष्टेदाप	२६७
संमत	२२८	हरप्यऽस्या रह-आण	१९७
संमिरसभाव	४८७, ५३९	हरियवहं	३४१
समुहीभूय (त)	६१६, ६२९	हरयी	१८१, १९३, ३७२
संलोकयित्वं	२७६	हम्	३३२, ३३५, ३४३, ३४८, ५१४
संवन्दरं	५४३	हम्ममाण	३०७, ३१९, ४१०, ६९७
संबदेजा	५९९	हर-	९०, ३९६, ३९७, ४४०, ४९१, ५८१, ५८२
संवर	६९, ५५५	हरए	११७
सवसे	४	हरिय (त)	२२७, ३८८, ४५५
संवाता	२५६, २७२, २७३, २९६	हरिस	१२५
संविज्जए	१९९	हरिसाप्यदोस	१७८
संविधुणीय	६३६	हवंति	२९२, २९४
संवीत	१८०	हस	४६५
समुड	७१, ११०, ११७, १६३, २५४, ४३०, ५०९, ५३४	हायती	५६१
संयुजकम्	१४३	हासं	६००
संयुज्चारि	५६	हिं	१६०
संमगि	१२८	हिया	५२, ८५, ३०३, ३५०, ३८५, ३८९, ५०५, ५०६
संगमिग्य	४६४	हिसिञ्जित	४८२
संगय	४२२	हिंगप्पमूलाई	४९३
संगार	५०, ५९, ११२, २१३, ३८४, ५४०	हितदं	५७५
संगारषट्पञ्च	२६	हितं	१३४, ५४६, ५८९
संगारपरिषद्दण	५१	हियासएजा	४८६
संगारसारकंभी	५९	हिरण्णं	१८९
संगारपाग्या	२१	हिरिन्तो	५६२

विशिष्टशब्दाः	गुणाङ्काः	विशिष्टशब्दाः	गुणाङ्काः
हीमने	५४३	हो(ति)	८, १३, ५१, ७३, १४३,
हीमने	११८		१०५, १५१, २६०, ३८१,
हु	१५३, १९८		१०३, १४८, ४०९, ४३२,
हु	४३, १०४		४३३
हु	१०	होति	२६१
हु	१९८	होत	१३८
हु	५६, १४३, १८०, ४०३, ५१३,	होतार्य	४६३
	६२९	हु	४१५
हु	१६१	हु	१५३
हु	१९८	हु	३९४
हु	१९३		

[२] गुप्तकलाङ्गुलप्रसवमधुतस्त्रयान्तर्गतविशिष्टशब्दगुचिः

विशिष्टशब्दाः	गुणाङ्काः	विशिष्टशब्दाः	गुणाङ्काः
अभोमने	७१८	अभेद(न)ण'म	६४०, ६४१, ६४२, ६४३
अभेद	६५६	अभेदि	७०६
अभेदमधुगार्भ	७३३	अभेदिवाण (मं)	७०६, ७१०
अभेद	७०७	अभेदिवाणप	७६३
अभेद	६०४	अभेदिवाणप	६९६
अभेद	७०५, ८१७	अभेदिवाण	६४८
अभेद	६९८	अभेदिवाणमि	७६७, ८४४
अभेदि	६५३	अभेदिवाण	८५३, ८५६
अभेदि	६८३	अभेदि	६९६
अभेदि	६५३, ६५५	अभेदिपरिबृहताण	६९६
अभेदिवाणगुले	७६७	अभेदिवाणगुण	६९५, ७००, ७०९
अभेदिवाणदीर्घ	७१७	अभेदिवाण	८४९, ८५३, ८५६, ८५७
अभेदि	६४०, ६६१	अभेदिवाण	७१४, ७१५
अभेदि	७१०, ७१२, ७१३	अभेदिवाण	६९०
अभेदि	६८३, ७१४	अभेदिवाण	८०४
अभेदि	६४६	अभेदिवाण	७१४
अभेदि	६६९	अभेदिवाण	७२२
अभेदि	८३३	अभेदिवाण	६५०
अभेदिवाण(त)	७५३, ७८३	अभेदिवाण	७१८
अभेदिवाण-अभेदिवाणधुय	६८८	अभेदिवाण	७१३
अभेदि	७९८	अभेदिवाण	८४७, ८५२

स्य ह्यताङ्गस्य द्वितीयधृतस्कन्धान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
अनुगामिण्	७०९	अतिवृत्ति	६
अनुगामियभाष	७०९	अतिपरति	८
अनुगन्तव्या	७४५	अनीन	६८०, ७
अनुद्विजा	७१०	अनेणं	६
अनुताविर्य	८४७	अप्यी	८
अनुत्तर	७९९, ८५४, ८६९	अरपेहि	८
अनुदिग्मादो	६४३	अभिर	७
अनुदिशं	६८९	अदिट्ट	८
अनुधम्मो	८२१, ८२७	अदिट्टलाभिया	७
अनुपरिवर्तिस्मृति	७१९-८२०	अदिष्णादान	८
अनुपरिवट्टस्म	७१०	अदिष्णादानवतिष्	६९४, ७
अनुपालेनम्	८६५	अदिर्ण	७
अनुपालेमाणा	७१५, ८५६, ८५७	अदुक्ता	६
अनुपुष्पट्टिय(त)	६३८, ६४०, ६४१	अदुत्तरं	७०८, ७
अनुपुष्पेय(णं)	६४६, ७३२-७३५, ७३७, ८४८	अदंतवणो	७
अनुपरांसा	७१४	अद्वमास	७
अनुपरांसि	७१४, ७१५	अद्वमासिण्	७
अनुपवादेणं	८५२	अद्ववेत्तालि	७
अनुवर्तिता	६७७, ६८९	अधम्मकस्ताद्	७
अनुवधारियार्ण	८७०	अधम्मपत्तम्मस	६९४, ७१०, ७१३, ७१
अनुवरदा	६७७	अधम्मपलोदणो	७१
अनुवसुते	६९४	अधम्मपायत्रीविणो	७१
अनुव्रीद्	६८९	अधम्मलज्जणा	७१
अनुव्वते	७९३	अधम्मगीलसमुदावारा	७१
अनुमूयणाण्—अनुमूयण	७३८	अधम्मशुया	७१
अणोआउण्	७१०	अधम्मिया	७१
अणोमवणसयसिभिविट्ठा	८४२	अधम्म	६९४, ७१३, ७६
अणोलिप्ता	७५७	अनिरण्	६५
अणोरसारं	८३५	अनिष्काणमगो	७१
अणोवाहणाण्	७१४	अज्जउरियथा	६४
अणंतुत्तरा	७९६	अज्जवाले	६८८, ७१
अणमज्ज	७६१, ७८९	अज्जगिलात्तवरणा	७१
अणविहीद्	८२१	अज्जयर	८५
अणाययाण्	८७०	अज्ज (= अज)	६८८, ६९०, ७०८, ७१
अणायियवार्दणं	७१७	अज्ज (अन्य)	६९५
अणतत्तरणा	७१४	अन्नहा	१०५
अतिआतरक्खे	७१०	अत्ति (अन्याम्)	६९५

[illegible]

वित्तिष्टनाम्नयिः	मूत्राङ्गः	वित्तिष्टनाम्नयिः	मूत्राङ्गः
अमाग	६८२, ७१४	अविनद	८५४
अमाया	७१४	अविपूणिदा	७५२
अमाने	७१८	अविपूहाय	८०७
अमितभूत	७१९-७५१	अवियन	६४०, ६४१
अनुनिष्ठ	६८२	अविदाई	८४९, ८४६
अनुनिमग	७१०	अविदारमग-वयत-चाय-वक	७४७, ७४९, ७५२
अनुदार्ण	८७०		
अमेदाही	६४०-६४१	अविदे(अ)गसो	६५५, ६५७
अमोङ्गाए	७८६	अविरे	७५२
अय	७४५	अविरेनि	७१६
अदगराणं	७३५	अविरेनी	७१६
अदगोले	७१३	अविरेते	७४७, ७४९, ७५१
अदोमार्ण	७१८	अविरेचिया	७५२
अरई	६६०	अविरेचि	८५४
अरणीनो	६५०	अविरेमिन	६८८
अरनीरनीओ	६८३	अवंसा	६५६
अरविदत्ताए	७३०	अव्वल्लव	८३३
अरसाहारा	७१४	अव्वव	८३३
अरहता	६८०, ७०७	अव्वोगडाणं	८७०
अलमगा	७१०	अव्वोत्तिट्ठो	८६९, ८७०
अलाउय	८१८	अराप्पा	८१८
अदगाए	६८७	अराण-पाण-खाइम-साइमेग	७१५
अलोए	७६५	अराणेग	६५२
अलोम	६८२, ७१८	अराणिक्काय	७५२
अदार्दि	७३१	अराणिगो	७५१-७५२
अदगमोनिदानं	७३१	अराणिदिट्ठे	७५१
अदगणाए	७३०	असमाहइगुदलेसे	७०५
अदगाणं	७३१	असमाहगामे	७१०
अवगुंनद्वारा	७१५	असवणयाए	८७०
अवमग्गेनि	७०३	असिलक्खणं	७०८
अवराहसि	७०४, ७१३	असुभ	६६९, ७१३
अवरं	८२०	असुत्थियया	७५२
अवहराणि	७१०	असुवदुक्खपहीणमग्गे	७१०, ७१२, ७१३, ७१६
अवहरावेणि	७१०		
अवाउडा	७१४	अमहिज्जदेवाऽपुर-नाग-सवण-अवस-	
अविउत्तिमुया	८०९	रक्कास-विज्जा-किंपुक्क-गदल-गंधर्व-	
अविष्ठायाणं	८७०	महोरगादीएदि	७१५

विशिष्टतन्मा	न्यायशा.	विशिष्टतन्माः	न्यायशा.
आयम्मा	१४०-१४३, ८५४, ८५५	आयत्रीविद्या	७८८
आयसे	१५६	आयश्रीणी	७२१
आयसायारे	८०१	आयश्रीनियोग	७११
आयसु	७२०	आयसे	८४९
आयसुं देवाय	७१९, ७२०	आयसाय	७२८
आयसुं देवाय	७१९, ७२०	आयदह	८०९, ८११, ८२७
आयसुं	७४९, ७५१, ७५३	आयनिफेदय	७२१
आयसुं	८६९	आयसवे	६४८
आयसाय	८४१	आयसमि	७०८
आयवेमणदरा	७१०	आयसविगते	७२१
आयसुने	७२१	आयसिध	६५३
आयसुं	७२१	आयसु	८०५, ८०७
आयसुं	७२१	आयसा	७४७
आयसुं	७२१	आयसाभङ्गमणिकरीवनासमित(य)	७०७, ७१४
आयसुं	६९५	आयसाभं	८४१
आयसा	६५०	आयसाह	८५३, ८५५
आयसुं	७५३	आयसाहदह	८५३, ८५५
आयसुं	६४८	आयसाहदह	७२१
आयसा(या)करी	८५८-८६२, ८६५	आयसाहदह	७३१
आयसागते	६८३	आयसा	६९८
आयसागते	७१०	आयसागेना	८३२
आयसागते	७५४	आयसागीते	६६१
आयसाय	७१८	आयसागी	७१४
आयसाय	७०१	आयसाग	८७३
आयसाय	७०१	आयसादिण	८४०
आयसाय	७०१	आयसादिते	७१४
आयसाय	६८८	आयसाविलिया	७०६, ७१२, ८६१
आयसाय	७१४	आयसाविलिया	८०१
आयसाय	७१९, ७२०	आयसाविलिया	७१४
आयसाय	६९६	आयसाविलिया	७१४
आयसाय	७०८	आयसाविलिया	७१४
आयसाय	८५३, ८५८, ८५९, ८६०, ८६१	आयसाविलिया	७१४, ७१५, ७१६
आयसाय	६५०	आयसाविलिया	६४६, ६६७, ७०५, ७११, ७३२, ८०३
आयसाय	६५०	आयसाविलिया	८१४
आयसाय	६४४	आयसाविलिया	८५४, ८५५
आयसाय	६५६	आयसाविलिया	८५५

विनिष्टान्तः	मूलाङ्काः	विनिष्टान्तः	मूलाङ्काः
आरंभद्वारे	७१९	इमागण	७१८
आरंभयं	८०९	इक्कण	९९९
आरंभमारंभ	७१०, ७१३	इमागणुता	९४७
आरंभमारंभद्वारे	७१९	इमागण	९४७
आरंभेण	७१०	इन्नागण	८३८
आलावग	७११, ७२८, ७२९, ७४३, ७४६	इन्ने	७५३
आलिसंदग	७१३	इन्नापरिमाणं	८५६
आलंपद	६५१	इन्नाभो	८७३, ८७३
आलोइयपडिंता	७१५	इन्नीए	७१४
आलोएति	७०५	इण्डे	७५०
आवसदिया	७०६, ८६१	इन्दि	७८९
आवसेति	८३७	इन्निए	७०३
आवि द्वेयो	७१०	इरियकामगेहि	६५३
आविद्धमणिमुवणे	७१०	इरियकामेहि	७१३
आसण	७१३	इरियताए	७३३, ७३४
आसमपातसि	६९९	इरियताभो	७९३, ७९५
आसमस्स	७१०	इरियलक्कणं	७०८
आसव-संवर-वेदण-णिज्जर विरिया-ऽहिकरण-		इरयीए	७३२-७३५
बंध मोक्खकुमला	७१५	इरयीगुम्मसंपरिपुडे	७१०
आसालियार्ण	७३५	इदा(या)णि	८५४, ८५५
आमुण्ये	७५४	इमे	७९९
आमुएण्णु	७०६	इरियावहिए	६९४
आमुरियाई	७०८, ८६१	इरियावहिया	७०७
आसंदिपेडियाओ	८५६, ८५७	इरियाममित(य)	७०६, ७१४
आसंसं	६८२	इसि	६९३, ८३६
आहदुहमियं	६८७	इसियं	६५०
आहव्वणि	७०८	इस्सरकारणिए	६५९, ६६३
आहाय कम्मं	७९३, ७९४	इस्सरियमद	७०३
आहारणुते	७४७ (७४६)	उक्कपाये	७०८
आहारपरिणा	७२३	उक्कवण	७१३
आहारिया	८२१	उत्तिष्ठन्नचरणा	७१४
आहारैणि	७२३	उत्तिष्ठत्तणिउत्तिष्ठन्नचरणा	७१४
आहरेयो	७१०	उक्कन्तो	६५०
आहारोवचिय	६७५	उग्गणुता	६४७
आहिम्मणि	६९६	उग्गमुप्पायणेगणामुदे	६८८
आहमु	७४८	उग्गह(हि)ए	७१४
		उग्गा	६४७

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
उन्वागोता(या)	६४६, ६६७, ६९४	उदरं	६७५
उन्वारपासवर्णखेलसिंघाणजलपारिह्रावगिया-		उदसी	६५०
समित(य)	७०६, ७१४	उदाहृष्टं	८३७
उन्वावया	७१४	उदाहरेजा	८१९
उन्वाया	७१८	उदाहरेजासि	८४१
उन्वोवमाणे	७१४	उदाहु	८५३-८६७, ८६९
उन्विक्षर्तं	६९६	उदीप	६४६, ८६५
उन्वाए	८५४	उदीरिया	७०७
उन्देशा	८५४	उद्य	८१०
उन्देशिता	७०४	उद्यवता	६९६
उन्देशानी	७३९	उद्येयव्या	६७९
उन्देशालाओ	७१०	उद्येयमाणस्स	६७९, ७५३
उन्देशाण	७१०	उद्येत(य)व्या(व्यो)	७०६, ७१९, ७२०
उन्देशं	८००, ८१७	उद्येता	७०४
उन्देशिक्खरसामो	६४२, ६४३	उद्येभतं	८२३, ८२६
उत्तरपुरियमे	८४२, ८४४	उद्येयमू	६४६
उत्तरानो	६४२	उद्येयकंटकं	६४६
उदग(=उदक)	७१३, ७२९, ७४०, ७४१, ७४२	उद्येयिस्सामि	६३९-६४१, ६४३
उदग(पेडालपुत्रः)	८४७, ८४८, ८५२, ८६७-८६९	उद्येय्येय(त)व्वं	६४०, ६४१, ६४२, ६४३
उदगजाए	६६०	उपपत्ति	७०८
उदगजोणिय	७२९, ७३०, ७४०, ७४१, ७४२	उपपत्ताहि	६४३
उदगतलमनिवनिता	७१३	उपपत्तिवे	६४३
उदगताए	७३०, ७४०, ७४१	उपपणसि	७१४, ७१५
उदगपोक्खले	६६०	उपपलताए	७३०
उदगवुन्नुए	६६०	उपपाय	७०८
उदगसाला	८४४	उपपिजमाणे	७३३, ६३५
उदगसंभवा	७२९, ७३०	उरपरिमप्यपलवरपंचिदियतिरिक्ख	७३५
उदय=उदक	६३९, ६४०, ६४१, ६४५, ७२९, ७३०, ७३१, ७४०, ७४१, ७४८	जोणियार्ण	७३६, ७३७
उदय	८०९, ८१०	उरपरिस्सपाण	७०९
उदय (पेडालपुत्रः)	८४५, ८४७, ८४८, ८५१, ८५०-८५३	उरग्गिए	७०९
उदयदी	८०५, ८०६	उरग्गियभावं	८२३
		उरग्ग	७६३
		उरालमाहार	७०५
			७१३
			६६५

विनिष्टसाम्यः	सूत्रम्	विनिष्टसाम्यः	सूत्रम्
ओसद्दि	७१०, ७१६, ७१९, ७१९	बहुमेमा	७१४
ओसद्दिओसिदानं	७१९	बहुमनुविउपभित्थुदा	७१४
ओसा	७१०	बहुसा	६५६
ओसिभिन्ना	७०४	बहुसिगददुर्म	७१३
ओसोवणि	७०८	बहुसु	६४९
ओहववटई	६४६	बहुथ	७१३
ओहवववटई	७०३	बहुथ	६९६
ओहववव	६४६	बहुथ	६६८
ओहववव	७१४	बहुथ	७१३
ओहववव	७०५	बहुथ	७१०, ७१३
ओहववव	७०८	बहुथ	७०६
ओहववव	६८९	बहुथ	७१०
ओहववव	६४७, ७१०	बहुथ	६९३
ओहववव	७१३, ७१५	बहुथ	७१४
ओहववव	७१४	बहुथ	८१४
ओहववव	७१४	बहुथ	७१०
ओहववव	७०८	बहुथ	७१०
ओहववव	७१३	बहुथ	७१०
ओहववव	६१९, ६४०, ६४१, ६४३	बहुथ	७१३-७१५
ओहववव	७०८	बहुथ	८५४
ओहववव	७१४	बहुथ	७१०
ओहववव	६९९, ८६९, ८७२, ८७३	बहुथ	६९९
ओहववव	७१३	बहुथ	६९९
ओहववव	७०५	बहुथ	६९९
ओहववव	७२०, ७२१, ८५४	बहुथ	६९९, ८५०, ८६७
ओहववव	७१९	बहुथ	७१३, ७१४
ओहववव	७१३	बहुथ	७१३
ओहववव	६४९	बहुथ	६८८, ७१३
ओहववव	७१३	बहुथ	६८८
ओहववव	७१३	बहुथ	७४६
ओहववव	७१३	बहुथ	७६३
ओहववव	७१३	बहुथ	७४६
ओहववव	७१३	बहुथ	६९०
ओहववव	६९६, ६९८	बहुथ	७२३, ७२४, ७२८, ७२९, ७३०, ७४०, ७४१-७४५
ओहववव	७४७	बहुथ	७०३
ओहववव	७१४	बहुथ	७३२
ओहववव	६२९	बहुथ	८११

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
किण्हे	६४९, ८४४	कुहणताए	७२८
किणिमा	६५६	कूड	७१३
किञ्चिसिय	७०६, ७०८	कूडपुल	७१३
किञ्चिसाई	८६१	कूडमाणाओ	७१३
किञ्चिसं	७३२	कूडगारसालाए	७१०
किमणगा	७१०	कूरजोनियाणं	७३१
किरिया	६५१, ६५५, ६५८, ७७२	कूरेदि	७३१
किरियाटाण	६९४, ७००, ७०२, ७०३, ७०५-७०७	केउकरे	६४६
किरिय	६६४	केवल्लिओ	८४०
कितामिअमाणस्स	६७९	केवल्लियं	८५४
किलामेनव्वा	७१९	केवलेण	८३५, ८३६
पीडा	८३४	केवल्लवरनाण-दसणं	७१४
पीनं	६८७	केसम्मत्थया	६४८
कुंडरो	७१४	केसालोए	७१४
कुंडल	७१०	केसमुडिं	७०८
कुण्डलवस्सण	७०८	केसा	६७५
कुचवा	६९६	कोकणत्त	७३०
कुच्चा	८०६	कोण्डलं	७१०
कुट्ठण	७१३	कोइवं	६९८
कुमारए	८१२	कोरव्वपुत्ता	६४७
कुमारकं(गं)	८१३, ८१४	कोरव्वा	६५०
कुमारपुत्तिया	८४६	कोमिलो	६८३, ७०२, ७१३, ७४९, ७७३, ८४६
कुमारेण	७१३	कोइ	७०४
कुमुदन्नाए	७३०	कोइणे	६९८
कुम्म	७१३, ७१४	कगूणि	७१०
कुम्भासं	७३२	कंठक(ग)वोदियाए	७१०
कुरणाए	७२८	कंटेमालकडे	७३१
कुराणं	७३१	कंदजोनियाणं	७२३
कुल	८५४	खदत्ताए	७२३
कुलत्थ	७१३	खंदार्ग	७२८
कुलमदेण	७०३	खंदुक्ताए	६५२, ७०७
कुलालयाणं	८३०	खवल	७१४
कुल्लमागा	७१८	खंसपाई	६६८
कुल्लं	७५३	खसं	७१४
कुल्ल	६४०, ६४१, ६४३, ८२५, ८४९	खम्मविमाण	६५१
कुल्ला	६९६	खण्ह	

विशिष्टसम्बन्धः	गुणः	विशिष्टसम्बन्धः	गुणः
विशिष्टो	८३९	घोडगमलाभो	७१०
गुणे	७१०, ७९१, ८१९	घेरम	८३५
गुण	६९३, ७०७, ७१६, ८४९	घोलमाणं	७१९
गुणवैमर्कारि	७०७, ७१६	घोलियं	७१३
गुणिव	७०७, ७१६	घेगियं	८५८
गुणदारा	७०५	घरता	६४२, ६६७, ६९८
गोमृमादरग	७०७	घउरधे	७०६, ७१३, ८५३, ८५६
गोमृ	७०९	घउपचमाई	७०६, ७१३, ८५३, ८५६
गोपातगभावं	७०९, ७१०	घउपययलचरपंचिदिवनिरिक्ताभोनि	७३४
गोष	७०८	घाणं	७१४
गोमृउरगणं	७१०	घउम्मासिपु	८०९
गोमृगालाभो	८४५, ८४६, ८४८, ८५१, ८५२, ८६८, ८७०-८७३	घउरंनंताय	६४९, ७१३
गोमृ(य)म	८४५, ८४६, ८४८, ८५१, ८५२, ८६८, ८७०-८७३	घउरंम	७१४
गोलेयं	८४५	घउविबहे	७०८
गोपालपु	७०९	घालनराणं	६७५
गोपालगभावं	७०९	चकपु	७०७
गोमेजपु	७०८	चकपुपन्हाणिवाउ	६९८
गोरि	७१३, ७३६	चडग	६४३, ७०२, ७१०
गोह	७०९	चलारि	७१०
गोटिच्छेदपु	७०९	चम्मकोसु	७१०
गोटिच्छेदगभावं	७५७	चम्मगं	७१०
गंटीया	७३४	चम्मच्छेदणं	७३७
गंटीपदानं	६६०	चम्मपासीण	७०८
गडे	८०४	चम्मलसराण	६७४
गंता	७१४	चयनि	६९३
गतरा	६३८	चरणकरणपारविदु	८३७
गंप्रमेत	६६८, ७१३, ७१४	चरणोदवेया	६४८
गंघा	७०८	चरमाणे	८६७
गंघारि	६८३	चरित	७१५, ८५६, ८५७, ८६५
गंधिहि	७१४	चाउरसद्वमुहिद्वपुणमासिणीपु	७३६
गंभीरा	८४६, ८५१	चाउपादयाण	७२०, ७७६
घतं	७३६	चाउरंत	७१९
घरकोदलार्ण	६७५	चाउरंतसंसारकतार	७१३
घाण	६५७	चाग्गवधणं	७०३
घातमाणे	७१०		
घूराभो			

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
चिया	८०६	उभे	१११
चिद्विनि(इ)	८६७	उक्ताए	७०४
चिद्विमाणस्म	७०७	उत्ता	६९६
चिद्विभो	८५४	उत्त	७६३
चित्त	७४९, ७५०	उत्तकण्यं	७१४
चिरद्विनी(इ)या	८५०, ८५२, ८५६, ८५८, ८६२, ८६५	उत्त जागवय	६८५, ६९७
चिलिमलिगं	७१०	उत्तयंति	७३२-७३५
चेतियं	६८७, ८६९	उत्तवदपिया	६४६
चेलयं	७१०	उत्तवदपुरोहिते	६४६
चोए	६५०	उत्ता	७१०
चोद(य)ए	७४८, ७४९	उत्तम्	७१३
चोदग(क)	७४८, ७५०	उत्तचरपंचिदियतिरिक्ताजोगियाणं	७३३
चोदस्मे	७१४	उत्ताणा(ना)मए	६३८, ७४९
चंदा	७१३	उत्ता(नि)-उत्ता-मरण-जोगिउत्तम्-संगार-	
चंडं	७१३	पुण्णम्-गम्भवास-भवपवंचकल्लवर्णी-	
चदचरियं	७०८	भाणिणो	७१९, ७२०
चंदण	७४५	उत्तामूयताए	७०६
चंदणोक्खितगायसरीरे	७१०	उत्तागरमाणे	७४९-७५१
चंदप्पभ	७४५	उत्ताण	७१३, ७५१, ७५३
चदो	७१४, ८३३	उत्ताणए	७५६
छत्तीवणि(नि)वाय	६७९, ७४९, ७५१	उत्ताणणाए	८७०
छट्टे	७१४	उत्ताणामो	६४४
छणह	६५१	उत्तामित्थे	६४४
छणगताए	७२८	उत्ताणिसगामो	८४५
छत्तमं	७१०	उत्ताणं	७५४
छद्दममाई(णि)	७१३, ८५३, ८५४	उत्ताउतेए	८१४
छत्तपभोपनीवी	८२१	उत्ताउत्तामा	७१४
छम्मासिए	७१४	उत्ताउत्ताया	७१४
छल्ले	६४९	उत्तामित्थे	७०३
छट्ठि	७५१	उत्तायति	६७४
छाण्णि	७०५	उत्तायामानावुत्तिणं	६८२
छानाभो	६७५	उत्तायामायाविणी	७१४
छाया	६७५	उत्तामेव	८६८
छायाए	७१४	उत्ताव-उत्ताव	६३९-६४१
छिद	७१३	उत्ताव-उत्ताव	७१३, ८५८, ८५९
छिदधाना	७१४	उत्ताव-उत्ताव	७६६
		उत्ताव-उत्ताव	७५१

विशिष्टशब्दाः

गिरिगवमागरम

गिरिगच्छी

गिरिगव

गिरिगति

गिरिगववारनममा

गिरिगणा

गिरिगि

गिरिगति

गिरिग

गिरिगव

गिरिगति

गिरिगतिगुले

गिरिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगति

गिरिगतिगति

गिरिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगति

गिरिगतिगति

गिरिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

गिरिगतिगतिगति

मूलाः

७०७

८२२

६६१

७०५

७१३

७०७

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

७१३

विशिष्टशब्दाः

गेगंत

गेनेण

गेयाउए

गेरइएमु

गेराजिया

गेकिरियं

गे पाराए

गे हवाए

गहाणुम्मइगवणम

गहाले

गहाणीए

तउय

तउवमे

तइ

तये

तजण

तजानमंगटुचरमा

तजिजमागरम

तज्जीव-तज्जीरीए

तज्जेइ

तज्जीणिय

तज्ज

तज्जोणिणु

तज्जणाए

तज्जमानमवि

तज्जामो

तज्जिबगमा

तज्जिबगम(बम)

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

तज्जि

मूलाः

८१०

७०६

६९४

७१६

६६४

६२९, ६४०, ६४१

६२९, ६४०, ६४१

७१३

७१०

६९६

७०५

७११

६४१, ६४०

७१३, ७१४, ७१५

७१४

६७९

६७९

७२३-७२५, ७२९, ७३८

७२९, ७३९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

७२९

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
समोरुक्ताणाम्	८६१	सायनि	८०६
सयणाणाम्	७२३	सारसि	८३३
सयपरिचये	६४८	सारिस	८१९, ८४०
सदा	६७५, ७०४, ७२३	सारिमगा	६७७
सदाहारिचं	७२३	सारैनि	८३६
सतिर्त्तं	८४१	सान्द्रुडियवण	७१०
सक्त	७१०	सालण	७१३, ७१४, ७१९
सव	६८२, ७१४	साङ्गुपाङ्गि	७०८
सवमण्ण	७०३	सालेह	७१३
सवोक्कम	७०५, ७१५	साव सावं	६४०
सव्वक्कम्मा(मा)	७२३	सिक्खुणो	८७३
सस	६७६, ८४६, ८५१, ८५२, ८५६, ८६३, ८६५	सिण्ठे	८५५
ससक्यइ(वि)या	७४९, ७५३, ७७९	सिण्णा	८३६
ससक्य	७५१, ८४६, ८५१, ८५२	सिग्गि	६४२, ७३१
ससक्यट्ठिनीया	८५०	सिग्गि तेवढाई	७१७
ससणाणाम्	८४६, ८५१, ८५२	सितिर	६९८, ७१०, ७१३
ससपावर	६६५, ६८४, ६९५, ६९७, ७२३, ८१७, ८६६	सितिरल्लक्खणं	७०८
ससपावरजोणियाणाम्	७३८-७४०, ७४३, ७४५	सिने	६४५
ससपाणपाती	७१३	सितियाययण	८५५
ससपाणणाणाम्	७३१, ७४२	सिप्पइ	६६४
ससभूता	८४८	सिप्पणताणाम्	७१३, ७५१
सससंमारकडेण	८५०	सिप्पामि	६६४, ६६९, ७१३
ससाठयं	८५०	सिपंति	७१०
सस्संकिणो	८२६	सिरिक्खजोणिएस्स	६९४
सस्संमवा	७२३, ७२४, ७३८	सिरियभागी	७३९
सहधे	७९०	सिरियं	८००, ८१७
सहण्यगार	७९५, ८२५, ८५४, ८५५	सिलेहिंलो	६५०
सहाभूत	८६९	सिविहं	८५७
साइ	८१०	सिविहेण	८४१, ८५६, ८५७
साट्ठिजमाणस्स	६७९	सिक्खामितावी	८३०
साणाणाम्	६७४	सिक्खं	७१३
साती	८४१	सीट्ठी	६९३
सातो	७५१	सुच्छाहार	७१४
सामरसताणाम्	७३०	सुग्गं	८५२, ८६६, ८७३
सामेव		सुग्गं	८४६
सु. ११		सुग्गं	७०७
		सुग्गमाणस्स	८५४
		सुग्गामो	

गृह्यसूत्रात्तद्गृह्यद्वितीयाध्यायस्यन्यायान्तर्गतविशिष्टाष्टसूचिः

विनिष्ठाव्ययः	सूत्राङ्काः	विनिष्ठाव्ययः	सूत्राङ्काः
इहसन्तान्	७५१	देवभोगा	७५१
इहसन्ति	६६४, ६६५, ६७२, ७१३	देवगिणा	७५१
इहसन्ति	६६४, ६६५, ६७३	देवा	७५१
इहसन्तिमगन्तव्यं	७११, ७२०	देवानुविपदा	७१०, ७११
इहसन्ति	७३४	देवी	७५१
इहसन्ति	८००, ८१७, ८२७, ८३१	देवगन्धर्विण्यं	८००
इहसन्तिमिषो	८०८	देवो	६३८, ८६६, ८८८, ८९२, ८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	८१३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७०२	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७१४	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति-इहसन्तिमिषं	८८६	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	८१३, ८९८	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	८८८	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	८१६	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७०८	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	८४९	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७०३, ७०४	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७१३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७३८	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	६४६, ६६७, ६९४, ७११	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७१०, ७१३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	६४६, ६६७, ६९४, ७११	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७१४	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	६६३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	८५६	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७५१	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७१३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७१३	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७३२, ७३४	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	८०९	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	८५३, ८५४	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	६६८	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	६९४, ७१०, ७३०	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७१५	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	७१४, ७१५	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्तिमिषं	७१४, ७१५	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९
इहसन्ति	८६६	देवो	८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९

विशिष्टशब्दः	सूत्राङ्कः	विशिष्टशब्दः	सूत्राङ्कः
विरच	७५०	पदार्थ	८४६
विरचयन्	८०३	पदार्थि	७१३
विरचय	७७१	पदमन्त्र	७३०
विरचयमान	८५४	पदमन्त्रपौष्टीय	६३८-६४३, ६९२
विरचयन्	६४६	पदार्थ	८१३
विरचयेति	७०५	पदपदार्थ	८२३
विरचि	८२२	पदपदार्थो	८३८
विरचय	७६९	पदमन्त्रि	७०८
विरचये	७३९	पदार्थेति	८०७, ८१३
विरचयि	७०५	पदार्थपदार्थ	६८१
विरचय	६८२	पदार्थपदार्थ	७१३
विरचयुदनसुधोदमोदिवं	७१३	पदार्थी	८३४
विरचयदिव्यो	६९२	पदार्थेति	८०५
विरच	७७९	पदार्थ	७१३
विरच	६५१	पदार्थ(वि)प	७१४
विरचयन्	७१४	पदार्थार्थि	७१४, ७१५
विरचयार्थ	७१४	पदार्थार्थ	८५३
विरचयार्थ	७१४	पदार्थार्थार्थि	७४७
विरचयार्थ	६४६	पदार्थार्थ	८६४
विरचयार्थ	७१३	पदार्थार्थेति	८४६
विरचयार्थ	७१४	पदार्थार्थेति	८४६
विरचयार्थ	६८९, ७१७	पदार्थार्थेति	७१४
विरचयार्थ	८५४	पदार्थार्थेति	८४६
विरचय	७६५-७८१	पदार्थार्थेति	७१३
विरचये	७१३	पदार्थार्थेति	६४१
विरचयेति	७१४	पदार्थार्थेति	८५६, ८५७
विरचयेति	७१५	पदार्थार्थेति	७०५
विरचयेति	७२८	पदार्थार्थेति	७०६, ७०८, ८४६, ८४७, ८५०, ८५३, ८६१-८६४
विरचये	६४१, ६४२	पदार्थार्थेति	८५६
विरचय	८४९, ८५४, ८६९	पदार्थार्थेति	८५७
विरचयेति	७१५	पदार्थार्थेति	७३२
विरचयेति	६४६	पदार्थार्थेति	८६२
विरचयन्	६४६	पदार्थार्थेति	७११
विरचयार्थ	८५४	पदार्थार्थेति	८६९
विरचयार्थ	७८३	पदार्थार्थेति	६९९
विरचय	७१०	पदार्थार्थेति	७८८
विरचय	६४५	पदार्थार्थेति	

वि. क्र. सं.	वि. क्र. सं.	वि. क्र. सं.	वि. क्र. सं.
१	२	३	४
५	६	७	८
९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६
१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८
२९	३०	३१	३२
३३	३४	३५	३६
३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४
४५	४६	४७	४८
४९	५०	५१	५२
५३	५४	५५	५६
५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४
६५	६६	६७	६८
६९	७०	७१	७२
७३	७४	७५	७६
७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४
८५	८६	८७	८८
८९	९०	९१	९२
९३	९४	९५	९६
९७	९८	९९	१००

विनिर्देशनाम्नाः	गृहपुस्तकः	विनिर्देशनाम्नाः	गृहपुस्तकः
परिभाषिका	१७३	परिभाषिका	११५, ७०१, ७०८
परिभाषिका	१८५	परिभाषिका	७२३
परिभाषिका	१८५	परिभाषिका	७८६
परिभाषिका	१८५	परिभाषिका	८५५
परिभाषिका	७१३, ७४९, ७५१, ८०३, ८५१-८६०	परिभाषिका	१४६, ७१३
परिभाषिका	७१३	परिभाषिका	७१०
परिभाषिका	१७५, ७०६, ७१५, ७२०	परिभाषिका	७१४
परिभाषिका	८६९	परिभाषिका	७१९
परिभाषिका	७२१	परिभाषिका	८५८, ८५९
परिभाषिका	८५४	परिभाषिका	८६६
परिभाषिका	७१४	परिभाषिका	८५०
परिभाषिका	८५३	परिभाषिका	८७५
परिभाषिका	१७८, ८५३	परिभाषिका	७३२, ७३३
परिभाषिका	७५९	परिभाषिका	७१७
परिभाषिका	८५३	परिभाषिका	७१३
परिभाषिका	१७४, ८५३	परिभाषिका	७१३
परिभाषिका	७५९	परिभाषिका	७१४
परिभाषिका	८५३	परिभाषिका	७१३
परिभाषिका	१७४, ८५३	परिभाषिका	८४६
परिभाषिका	७१३	परिभाषिका	८४६
परिभाषिका	८०४	परिभाषिका	७०४
परिभाषिका	७१५	परिभाषिका	७२३
परिभाषिका	८७५	परिभाषिका	७२३, ७८५
परिभाषिका	७०६, ७१५	परिभाषिका	७४९
परिभाषिका	७१४	परिभाषिका	८४४
परिभाषिका	८८२, ७११	परिभाषिका	८४५, ८५६, ८५७, ८५८
परिभाषिका	७०३	परिभाषिका	८५३
परिभाषिका	८६७	परिभाषिका	८५६ [३]
परिभाषिका	७१४	परिभाषिका	७१३
परिभाषिका	८४९	परिभाषिका	७०५
परिभाषिका	८७४	परिभाषिका	७१०
परिभाषिका	८६९	परिभाषिका	८५४
परिभाषिका	८५१, ८५२, ८६६	परिभाषिका	८५६
परिभाषिका	८६५	परिभाषिका	७५२, ७५०, ७५३
परिभाषिका	८५६, ८५९	परिभाषिका	८४७
परिभाषिका	८२६	परिभाषिका	८४७
		परिभाषिका	७१३

सूत्रप्रवृत्ताङ्गसूत्रद्वितीयधृतस्कन्धान्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
पिण्णावर्षिडी	८१४
पिता	६७१, ७१३
पितिमरणार्थं	७१९
पितृहीनं	७०४
पितृमूर्कं	७३२
पिताए	६९६
पिशागबुद्धीए	८१३
पिथविष्पश्रोगाणं	७१९
पिसिलं	७२४
पीड फलग-सेजासयारएणं	७१५
पुदरीगिणी	६३८
पु(पो)क्खरणी	६३८, ६६०
पुक्खरपत्तं	७१४
पुक्खलताए	७३०
पुक्खलत्थिभएहि	७३१
पुक्खलत्थिमगजोणियाणं	७३१
पुक्खलत्थिभगताए	७३०
पुक्खलत्थिभगाण	७३०, ७३१
पुच्छाए	६९६
पुच्छियट्ठा	७१५
पुच्छियव्व	८४५, ८५३, ८५४, ८५५
पुच्छिदु	८०२
पुट्टलानिया	७१४
पुट्टा	७०५
पुडविकड(वि)या	६७९, ७६९, ७५१, ७५३
पुडविकाय	७५१
पुडविजोणिया	७२३, ७२५, ७२८, ७२९, ७३१
पुडवित्ताए	७४५
पुडविक्कमा	७२३
पुडविसीरं	७२३, ७२४, ७३३, ७३५
पुडविस्संभवा	७२३, ७२५, ७२८
पुडवी	६५६, ७२३, ७२५, ७२८
पुडवीमाते	६६० [३]
पुडवीस्सुड्डा	६६०
पुडो	६८८

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
पुडोभूतसमवातं	६५६
पुण्णखंधं	८१५, ८२९
पुण्ण	७६९, ८३९
पुत्त	६७१, ६८८, ६९९, ७०४, ७१३
पुत्तमरणाण	७१९
पुत्तपोसणयाए	६९६ [३]
पुप्फगाए	७२३
पुरत्था	८६५
पुरत्थिमानो	६३९
पुराकडं	७८५
पुराण	८०६
पुरिमड्डिया	७१४
पुरिस	६३९, ७३२-७३६, ८१२, ८१३, ८१८, ८३३, ८४५
पुरिसअभिसमण्णागता	६६०
पुरिसअसीविसे	६४६
पुरिसआ(जा)ए(ते)	६३९, ६४०, ६४१, ७०४, ७१३
पुरिसताए	७३२, ७३३
पुरिसपज्जोइता	६६०
पुरिसण्णीया	६६०
पुरिसलक्खण	७०८
पुरिसवरगघहरथी	६४६
पुरिसवरपोडरीए	६४६
पुरिसवरे	६४६
पुरिसविजियविभंगं	७०८
पुरिससीहे	६४६
पुरिसासीया	६६०
पुरिसोत्तरिया	६६०
पुलए	७४५
पुल्लकम्मवसेसेणं	७१४
पुल्लसंयोगं	६५३
पुल्लामेव	८६१
पुल्लाहारितं(य)	७२३
पुल्लिं	८७०
पुल्लुत्तं	७४५
पुल्लं	८२०

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
चित्तीयगमए	७०७	भटा	६४७
चित्तं	६८८	भण	७१०
चीपूहि	७३१	भतपाणनिरुद्धियं	७१३
चीओदग	७९५	भतपाणपडियाइविखया	८५७
चीओदगभोनि	७९६	भतीए	८३७
चीयकाया	७२२	भते	७१४
चीयकायं	७९३, ७९४	भयेए	७१३
वीयत्रोणियाणं	७३१	भयं	७५३
वीयत्ताए	७२३-७२५	भयंतारो	६४७
वीयाण	७२३, ७२४	भविता	८५६, ८५७, ८६५
बुइय	६३८, ६४५	भविस्से	८६६
बुइयानि	८५४	भविस्सति(इ)	७१८, ७२०
बुइयिंय	७२१	भव्व	८७७
बुइयस्सति	७१९	भाइमरणणं	७१९
बुइयति	७१४, ८५४	भाइले	७१३
बुइियं	६९२	भाइहिं	७०४
बुइ	८१४, ८२१, ८२८	भाणियव्व	७२९, ७३६
बुइमंता	८०२	भातीहिं	६९९
बूय	८१९	भाया	६७१, ७१३
बोहीए	८७०	भारोवेंता	७१०, ७१४
बधणपरिफिलेयानो	७१३	भारडपक्खी	७१४
बंये	७६८	भावेमाण	७१४
बंभयेर	६७७, ७१४	भाममाणस्स	७०७
बंभचरेवासं	६८२, ७१४	भासरपोदी	७१४
बंभवति	८०६	भासति	७०८, ८४७
भएणं	८०३	भासं	८४७
भगवता	६३८, ६९४, ७४९, ७११, ७५२, ७५३,	भासाओ	७०५
भगवं	६४४, ८४५, ८४६, ८४७, ८४८, ८५१-८७३	भासापरकमे	८४६
भगवता	६८०, ७०७, ७१४,	भानामो	८५४
भणिणी	६७१, ६९९, ७०४, ७१३	भामाम	७९१
भणिणीमरणण	७१९	भासाममित(य)	७०७, ७१४
भरणे	८५३	भाभिंय	७०७
भजा	६७१, ६९९, ७०४, ७१३	भासिरसति	७१३
भजामरणण	७१९	भिंद	७१४
भइयुता	६४७	भिक्षलाभिया	६६७, ६६८
		भिक्षावरियाए	८१५
		भिक्षुगणं	

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
मम	८५६, ८५७	महिच्छा	७१३, ८५८
ममायमीणा	८०७	महिङ्गुय	७१४, ७१५
ममं	६९७	महिया	७३९
मभिं	६९७	महिस	७१३
मयणग	६९८	महुरे	६४९
मरद्	६७४	महोरगाण	७३५
मरयग	७४५	महं	६४०
मलियकंटकं	६४६	महत	६३९, ६४०, ६४१, ८३३
मलियमत्त	६४६	महंतसत्ता	८१५
मदालंकारालो	७१३	माइमरण्णं	७१९
मसारगन्धे	७४५	माईहिं	६९८
मभूर	७१३	माउं ओयं	७३४
महज्जुतिएसु	७१४, ७१५	माउं गाउसिणं	७३७
महज्जुतिषा	७१४	माउपिउंमुजाए	६४६
महब्बलेसु	७१४	माणवतिए	६९४, ७०३
महब्भूत	६५५	माणाओ	६८३
महताउ	८५८	माणी	७०३
महताहतनट्ठीत वाइय	७१०	माणे	७०२, ७७३
महतिमहालियाए	७१०	माणुसेसु	६९४
महतिमहालयसि	७१०	माणुस्सगाई	७१०
मइया	८६४	मातणो	६८९
महयाओ	८५७	माता	६७१, ७१३, ७३२
महव्वते	७९२	मानुओयं	७३२-७३४
महावाया	८५०, ८५२, ८५७, ८५८, ८६२-८६५	मानुंलीरे	७०४
महागयं	८३८	मातीहिं	६५२
महाज्जसेसु	७१४	मामग	६८३ ७०२, ७१३, ७७४
महाणुभावेसु	७१४	माया	६८३
महापरक्कमेसु	७१४	मायामोसाओ	६९४, ७०५
महापरिग्गहा	७१३, ८५८	मायावतिए	७०३, ७१३
महापोउरिय	७३०	मार	८३३
महाभवोष	८३१	मारियाणं	८३८
महारंभा	७१३, ८५८	मारेउ	७१३
महावीर	६४४, ८७३	मास	७१४
महापुत्तसा	७१४, ७१५	माविए	
महासोक्खेसु	७१४	माइण	६४७, ६९३, ७०६, ७१०, ७११, ७९८, ८२९, ८३४, ८४७, ८६७, ८६९
महाहिमंभनमलयमहिंदसारे	६४६		

सुखरुताङ्गसूचिद्वितीयधृतसङ्ख्यानन्तर्गतविशिष्टशब्दसूचिः

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
सङ्कर	७८५	सपुष्पावर	७९
सङ्कारेड	८६९	सपि	७३२, ७३
सङ्गाड	७९३	सपिप्पमीय	८२
सङ्गमादाए	८५८, ८५९, ८६०	सपुुरिसेहि	७९
सचिग	६८५, ७३७, ७३९, ७४३, ७४४, ७४५	सभागनो	७८
सुबं	८५६	समपूर्ण	८४
सुबामोसाई	७०६, ८६९	समष्टे	७५०, ८५९
सङ्गाए	७२८	समण	६४४, ६४७, ६९३, ७०६, ७९०, ७९९, ७८७, ७९०, ७९३, ७९५, ७९८, ८०५, ८०६, ८४६, ८४७, ८५५, ८०७, ८६७, ८६९, ८७३
सङ्गाए	७२८	समणकृत	७४०
सङ्गी	६४७, ६५४, ६५९	समणगा	
सङ्गकमाण	७३४	समणमाइणपोराणवाए	६९६, ६९९
सङ्गातणे	८३३	समणमाइणवत्तिवहेड	६९६
सङ्गा	६७४, ७५९	समणव्वलेस	८४५
सङ्गिअयाओ	७५२	समणउओ	६४४, ६४५
सङ्गिकायं	७५२	समणुगम्ममाणा	७९५
सङ्गिणो	७५२	समणगाहिअमाणा	७९५
सङ्गिदिठ्ठे	७५९	समणोवासग	८४६, ८५९, ८५२, ८५३, ८५६-८६५
सङ्गिधिसङ्गिचए	६८८	समणोवासए	८४३, ८४५
सङ्गिपविदिया	७५९	समणोवासगपरियागं	७९५
सङ्गं	७६५, ७८९	सममेव	८६३
सङ्गि	८९८	समतकवो	८३३
सङ्गला	६५६	समर्त	८३६
सङ्गमे	७००	समाउआ	८६३
सङ्गपरिणामित	६८८	समाउहिष्ठ	६५२
सङ्गाटीग	६८८	समाण	७०३, ७३५, ७३७, ८६९, ७४९-७५०
सङ्गारो	७५७	समादाए	८९९
सङ्गा जते	७४७ (७४६)	समापरता	८०७
सङ्ग	६४३, ६६८, ६८३, ७९३	समाभवे	६७७
सङ्गहामि	८७०	समारभावेति	७९०
सङ्गहादि	८७९	समारभेणे	६७७
सङ्गहित	८७०	समारभेति	८४९, ८४२
सङ्गि	६९९, ७०४	समाहि	८३६
सङ्गिमित	६४४		
सङ्गिवेसघायेमि	६९९		
सङ्गिक्कमल	८७२, ८७३		
सङ्गिरिगहा	६७७, ६७८		

विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः	विशिष्टशब्दाः	सूत्राङ्काः
सुप्त	७४९, ७५०, ७५१, ८०२	सृल	८११
सुद्धहियया	७१४	सृलाङ्ग्य	७१२
सुद्धेसगिया	७१४	सृलाभिण्य	७१३
सुद्धोदगार्ण	७३९	सुउवरे	६४६
सुपच्चकरायं	८५७, ८५७, ८५८, ८५९	सुए	६३९, ६४०, ६४१
सुपण्णते	६४७	सुओसे	८५४, ८५५
सुपरिआणियक्वाइं	७०६	सुणावतिपुत्ता	६४७, ६५४, ६५९
सुपडियाणंदा	७१४-७१५	सुणावती	६४७
सुप्पणीयत्ताए	८४८	सुयवाले	७०७
सुम्भिये	६४९	सुलगत	७१३
सुभग०	७३०	सुवउ	७९३
सुभगाकरं	७०८	सुवालत्ताए	७३०
सुमणा	७०४	सुविउ	७०७
सुमइ	८१५, ८२९	सुविरसंति	७०७
सुयक्खाते	६४७	सुवति	७०७
सुयमदेश	७०३	सुस	७८५, ८३८, ८३९
सुया	७५०	सुसदवियाए	८४४
सुयापालएणं	७१०	सुद्धानं	७३६
सुरूवा	६४६, ६६७, ६९४, ७११	सुदीरा	७१४
सुवण्ण	६४६, ६६७, ६६८, ६९४ ७११, ७१३, ७४५	सुगेधिए	७१५
सुवयणं	८६९	सुगेधियत्ताए	७१०
सुविचित्तयत्ता	८२०	सुगेधियत्तामिणे	८५९, ८६०
सुविचितिए	८२०	सुोच्चा	८४५, ८६९
सुविणं	७०८, ७४७, ७४९, ७५१, ७५२	सुोभइए	७०९
सुवत्ता(दा)	७१४, ७१५	सुोनियाए	६९६
सुवपीत्ता	६७५	सुोन्नाओ	६७५
सुगणू	७१४	सुोमलेसा	७१४
सुमीत्ता	७१४, ७१५	सुोयइ	६६४
सुग्गममाणेयु	६८९	सुोयण	७१०, ७१३
सुदी	६७१	सुोयणत्ताए	७५१
सुदुग्गममाणो	७१४	सुोसरियभावं	७०९
सुदुभा	७०३, ८६९	सुोयविउ	६८९
सुए	७१४, ८३१	सुोयविमि	६९४, ६९५
सुएवत्ताए	७६०	सुोयं	६५५
सुएवते	७६०	सुोयनि	७१०, ७१३
सुएवत्तं	७६०	सुोयवत्तं	६६१
		सुोयवत्तं	८४९

द्वितीयं परिशिष्टं—यत्र कृताह्नयान्तर्गतश्लोकानामवतरादिक्रमः ।

आमकारादिप्रमः	सूत्राङ्कः	श्लोकात्तामकारादिप्रमः	सूत्राङ्कः
विनिगिष्ठाए	१०८	अतिवृम्भ नि वायाए	४३०
१ धीरा सेवति	६२१	अतिमार्ण च माय च	४७२
त्रेति दुक्तराणं	६२३	अनिमार्णं च मायं च	५३०
अर्थं पदं गितो	१६	अगाण जो जाणति जो य सोग	५५४
इतो बवं नमिष्य	६१३	अदु अंमणि अलवारं	२८४
ले मदा भिगन्	४६४	अदु कण्ण-णाभिवालेम	२६८
मावसंता वि	१९	अदु णानिण च मुदिण वा	२६०
दे सएणसेमु	४७१	अदु साविद्या पवादेण	२७७
बणिएहिं आहिंयं	१४५	अएक्खुव दक्खुवाहित	१५३
देता व रुद्धेण	२०२	अअस्स पाणस्सिहलोइयस्स	६०६
गरुपं इह संजयाणं	८१६	अजे असेहिं मुच्छिता	१०८
पदं ण गिक्खेज्जा	४५३	अअं मणेण विटेंति	२७०
गयमपरसंता	२३८	अपरिक्ख दिट्ठं ण हु एव मिद्धी	३९९
सीयं परिण्णाय	७५५	अपरिमाण विज्जाणाति	८२
सिक्खता नाम महासिक्खला	३४६	अपपरिमासि पाणासि	४३५
गहे सहिए सुसंयुडे	१४०	अपपेगे सुंसिय भिक्खु	१७२
गच्छमाणे वित्तं भिज्जाणे	६०२	अपपेगे णायओ दिस्स	१८३
गुरणं परम महेमी	३६८	अपपेगे पडिभासंति	१७३
गुरं धम्ममिणं जिग्गाण	३५८	अपपेगे पल्लियंनसि	१७९
गुरं धम्ममुहंरइणा	३६७	अपपेगे बहं जुजंति	१७४
गुरं य ठाणे से	६२७	अपपेगे अणं इह वचइणा	३२५
गुपुब्बेण महापोरं	५०१	अअभागमिनिमि वा दुहे	१५९
गु माय च मायं च	४२८	अमविंसु पुरा धीरा	६३१
गुसासणं पुडो पाणे	६१७	अमविंसु पुरा वि भिक्खवो	१६२
गुस्सओ वरालेयु	४६६	अभिमुज्जिदा रुइ अमाहुकम्मा	३४१
गेलिसम्म खेतणे	६१९	अभुजिया णमी धेरेही	२२६
गणेवसुता इति ते उदाहु	५३८	अमणुण्णसमुप्पादं	६९
गणते मिति ए ओए	८१	अय व तत्त जलिनं सजोनिं	३३०
गण्णाणियाण बीममा	४४	अरति रतिं च अभिभूय भिक्खू	४८६
गण्णाणिदा ता कुसला वि संता	५३६	अरति रतिं च अभिभूय भिक्	५७४
गण्णाणपिडेणऽधियामएज्जा	४०७	अल्लमए णो पच्छण्णमासी	६०५
अतमिमु सरंतेये	५०२	अवि धूसराहिं सुण्हाहिं	२५९

श्लोकानामकारादिक्रमः	सूत्राङ्कः	श्लोकानामकारादिक्रमः	सूत्राङ्कः
उच्चावयाणि गच्छन्ता	२७	एते सगा मणुस्साणं	१९३
उच्चावयाणि पाण निवातएजा	३८६	एतेसु बाळे य पकुब्बमाणे	४७७
उद्धितमणनारमेमणं	१०४	एतेहिं छहिं वाएहिं	४४५
उड्ड अहे तिरियं च	५०७	एतेहिं निहिं ठाणेहिं	८७
उड्डमहे तिरियं वा	२४४	एतेहिं दोहिं ठाणेहिं	७५६
उड्डं अहे य तिरियं दिसामु	३५५	एएहिं दोहिं ठाणेहिं	७५८
उड्डं अहे य तिरियं दिसामु	४७४	एतेहिं दोहिं ठाणेहिं	७६०
उड्डं अहे य तिरियं दिसामु	५९३	एतेहिं दोहिं ठाणेहिं	७६२
उड्डं अहे य तिरियं दिसामु	८००	एतेहिं दोहिं ठाणेहिं	७६४
उड्डं अहे य तिरियं दिसामु	८१७	एतं सकम्मविरियं	४१९
उत्तर मणुयाण आहिया	१३५	एतं सु णाणिणो सार	८५
उत्तरा मणुदग्गवा	१८६	एयं सु णाणिणो सारं	५०६
उदगस्सऽप्यभावेण	६२	एयं सु तासु विण्णप्प	२९६
उदगेण जे निद्धिमुदाहरति	३९४	एयमट्ठं सपेदाए	४४२
उदग जती कम्ममर्लं हरेज्जा	३९६	एयाइ फासाइं फुसति बाल	३४८
उदेसिय कीतगडं	४१०	एरिसा जा बई एसा	२१८
उराल जगभो जोवं	८४	एवं उदाहु निग्गंये	४६०
उवणीतरस्स ताइणो	१२७	एव कामेसण विद्	१८८
उसिणोद्गततभोइणो	१२८	एवं ण से होति समाधिपतो	५७७
उसियावि इरियपोसेमु	२६६	एवं तक्काए साहिता	४९
एए गये विउक्कम्म	६	एवं तिरिव्वे मणुयामरेयं	३५१
एए उ तओ आयाणा	५४	एवं तुच्चे सरापत्था	२१३
एएहिं दोहिं ठाणेहिं	७५८	एवं तु समणा एगे	३७
एएतकूडेण तु से पळेति	५६५	एव तु समणा एगे	५९
एएतमेव अदुवा वि इण्हि	७८९	एवं तु समणा एगे	६३
एएतमेव अभिपरधएजा	४८४	एवं तु समणा एगे	२०६
एगे चरे ठाणमासणे	१२२	एवं तु समणा एगे	५२४
एताइं कायाड पवेदियाइं	३८२	एव तु समणा एगे	५२७
एनाइ मदाइं विमिच धीरे	५७२	एवं तु सेइं पि अपुट्ठममं	५८२
एनाणि नोच्चा णरणाणि धीरे	३५०	एवं तु सेइं वि अपुट्ठममं	५९२
एताणुवीति मेधावी	७२	एवं न मिज्जति न ससरति	८३४
एते ओपं हरिस्सति	२४२	एवं निमतणं लद्धु	२०३
एते जिता भो न सरणं	७६	एवं बहुहिं कयपुब्बं	२९५
एते पुव्व महापुरिसा	२२८	एवं भय ण सेवाए	२९७
एते पंच महंभूया	८	एवं मए पुट्ठे महाणुभागे	३०१
एते भो वसिणा फासा	१८१	एव मता महंनरं	१४२
एते सदे अचार्यता	१७१	एवं लोगमि तादणा	१३४

श्लोकावामकारादिप्रमाणः	सूत्राङ्कः	श्लोकानामकारादिप्रमाणः	सूत्राङ्कः
अ ऽति च भगवन् तात	१८१	जीविनं विद्वतो विद्या	८१६
अ ऽति च वि पुनिरुह	१८२	जुषनी समर्पे वृदा उ	२७१
अ ऽतिपुत्रदने जने	४२५	जे आगने परतो दावि नया	५५३
अ ऽतिरुपे पुत्रमजानि वम्मे	१४१	जे आवि आवे वदुमे नि मया	५६४
अ ऽति सारवामानं	१३०	जे इह आरम्भनिविषदा	१५१
अति पुत्रा जनेऽतिरुहो	१११	जे इह सादानुगा नरा	१४६
अनुजने ओरुपुत्रो	२७३	जे उ सौगामचार्यमि	२०९
अनुपुत्रमिह मया उते	१२४	जे एनं नाभिजायति	४०
अदा हेमामासमि	१६८	जे एव चरति आदिर्व	१३६
अमरीने पशुपत्त	६०७	जे एवं उरु अनुविदा	२५८
अमातु ओहं सन्ति अगारमे	५४८	जे वेदं बाला इह जीविमर्दी	३०२
अमिने जगती पुत्रो जगा	९२	जे वेदं सोमं उ अन्धिरियादा	४८८
अमिं सरालमहारे	७६३	जे केति श्रुगा पाणा	७५९
अयवे विद्वद्भि ओगर्भ	९९	जे केति तया पाणा	८३
अविभो मिमा अदा संगा	३३	जे कोहणे होति जगदभासी	५६१
असु किनि मिलोने च	४५८	जे गरहित टाणमिदावधेति	८१७
अस्मि वृत्ते समुत्पजे	४	जे टाणओ दा सयनासणे दा	५८४
अदा अगमाविनि मार्वं	५२६	जेनेहं निम्बदे भिन्न	४५९
अदा आमाविनि मार्वं	५८	जे ते उ वाङ्मो एयं	१४
अदा पुत्रमे सअगार्	४२६	जे धम्मं सुद्धमस्सति	६२५
अदा गेहं पिलागं वा	४२६	जे धम्मलद वि निहाय भुजे	४०१
अदा वंदा य कदा य	२३४	जे भागवं भिन्नं सुगाधुवादी	५६९
अदा दिदामेतमरणजानं	५२३	जे मातरं च पित्रं च	२४७
अदा नदी वेपथो	५८१	जे मायरे च पिदरे च हेचा	३८५
अदा भेदादपु नाम	२४०	जे मायरे च पिदरे च हेचा	४०३
अदा य अंदि सद ओतेणा वि	२३५	जे माहणे जानिए सतिए वा	५६६
अदा य पुत्रवीथुमे	५४२	जे य दाणं पसेसति	५१६
अदा कन्ने वणे आयं	९	जे य दाणं अतिवधंला	५३२
अदा विहंगमा रिगा	१९१	जे य बुद्धा महानागा	४३३
अदा सर्वभू उदहीण शेठे	३३६	जे य बुद्धा महानागा	४३२
अदा सगामचार्यमि	३७१	जे याऽबुद्धा महानागा	११३
अदाहि विनं पयवो य सत्वे	२०४	जे यावि अणायगे सिया	५६०
आणं कारणेणावडी	४९१	जे यावि पुट्ठा पलित्वायंति	६५
आति च पुत्रं च विनागबते	५२	जे यावि बहुरायं सिया	७९६
आतीवह अणुपरिदहमाणे	३८९	जे यावि बीओदगभोति भिन्न	८२५
आते पळे समुत्पजे	३८३	जे यावि भुञ्जति सत्पणारं	५४७
जीवानुभागं सुविचित्रयंता	२९३	जे रक्खसाया जमलोइयाया	५६२
	८२१	जे विम्वहीए अणायभासी	

श्लोशानामशारादिकम्

शूत्राङ्कः

एवं दिव्यदिव्यगणे
 एवं गमुद्विग भिन्नु
 एव से उदाहु अनुगरनाणी
 एवं सेदे वि अपुष्टे
 एवमण्णाणिया माण
 एवमायाय मेहाणी
 एवमेगे उ पागस्था
 एवमेगे उ पागस्था
 एवमेगे तु पागस्था
 एवमेगे ति जंवंति
 एवमेगे नियायट्टी
 एवमेगे वितकाई
 एवमेताई जंवंता
 एहि ताय धरे जामो
 ओजे सदा ण रझेजा
 ओसाणभिच्छे मणुए समाहिं
 कंदमु पक्खिण्य पथेति बालं
 कंड च कज्जमाणं च
 कडेमु पासमेसेजा
 कम्ममेगे पवेदंति
 कम्म च छंदं च विविंच धीरे
 कम्म परिणाय दगंति धीरे
 कतारे धम्मे अकस्ताते
 कयरे मग्गे अकस्ताते
 कण्णे पावए वा नि
 कदं च णाणं कदं दंसणं से
 कामेदि य संयवेदि य
 कालेण पुच्छे समियं पयागु
 किरियाकिरियं वेणइयाणुवायं
 कुत्रए अजगत्रिए जहा
 कुट्ट अगुहं तगरं च
 कुनो कनाइ मेपावी
 कुलाई जे थावनि सादुगाई
 कुत्तं च कारयं वेव
 कुत्तं नि पावगं कम्म
 कुत्तं नि संयवं तादि
 केहं निमिणा लज्जिया भवंति

१७५
 २१०
 १६४
 १६७
 ४३
 ४२३
 ३२
 २३७
 २३३
 १०
 ४७
 ४८
 ३१
 १८७
 २७८
 ५८३
 ३३३
 ४३१
 ७९
 ४१२
 ५७७
 ४०२
 ४३७
 ४९७
 ७८२
 ३५३
 ९४
 ५९४
 ३७८
 १३३
 २८५
 ६२६
 ४०४
 १३
 २७४
 २६३
 ५४४

श्लोशानामशारादिकम्

शूत्राङ्कः

केमिच धंशितु गते मिलाओ
 केमिच तपाइ अनुगम भावं
 को जागनि विओरानं
 कोलेहि विज्जंति अगानुवम्मा
 कोहं च माणं च तदेव मायं
 मेयणए से कुगते आमुपणे
 गंता व तस्या अनुवा अगंता
 गंनुं तान पुणोऽऽगन्ते
 गथं विहाय इह मिच्छमाणो
 गंध मत्र गिगणं च
 गम्माइ मिज्जंति बुयाऽबुयाणा
 गारं पि य आवसे नरे
 गिरीवरे वा निगहाऽऽयनाणं
 गिहे दीवमपरसंता
 गुणो वडंए य समाहिपणे
 गोमेजए य रुयए अके
 घडिगं च संटिडिमयं च
 चंदण मेदय ईमगम्भ
 चदालगं च करगं च
 चत्तारि अगणीओ समारभिता
 चत्तारि समोसरणाणिमाणि
 चित्तमंतमचित्तं वा
 चित्ता मंहनीउ समारभिता
 चिरं दूइसमाणस्स
 चेया विनं च पुने य
 चोडिता भिक्कुचमाए
 छंदेण पलेतिमा पया
 छणं च पसंता णो करे
 छिंदंति बालम्म सुदेण मक्कं
 जइ काउणियणि वागिया
 जइ केगियाए मए भिनू
 जइ ने केइ पुण्डिजा
 जइ से एता सोटितपूवपानी
 जइ ते एता वेतरणीऽभिदुरगा
 जइ वि य कामेहं एादिया
 जइ वि य गिणिणे हिमे चरे
 जइ वो केइ पुत्तिजा

३०९
 ५७६
 २०७
 ३०८
 ३७७
 ३५४
 ८०४
 १८८
 ५८०
 ४४९
 ३९०
 १५५
 ३६६
 ४७०
 ४८७
 ७४९
 २९१
 ७४९
 २९०
 ३१३
 ५३५
 २
 ३३८
 २००
 ४४३
 २०१
 १३३
 १३९
 ३२१
 १०५
 २८०
 ४९९
 ३१३
 ३०७
 १०६
 ९७

सुप्रट्टाङ्गसूत्रान्तर्गतश्लोकानामकारादिक्रमः

श्लोकानामकारादिक्रमः

सूत्राङ्कः

श्लोकानामकारादिक्रमः

निरिया मणुया च दिग्बगा
 विविहेण वि पाणि मा हणे
 तिब्बं तसे पाणिणो यावरे च
 दुब्बे भुञ्ज पाणु
 ते अणमणास्स वि गरहमाणा
 ते एवमक्खंति अबुद्धमाणा
 ते एवमक्खंति समेत्तव लोगं
 ते चक्खु लोमसिद्ध पायया तु
 ते णवि० न ते ओहत्तरा
 ते णवि० न ते गम्भस्स पारगा
 ते णवि० न ते जम्भस्स पारगा
 ते णवि० न ते दुक्खस्स पारगा
 ते णवि० न ते मारस्स पारगा
 ते णवि० न ते संसारपारगा
 ते णेव कुब्बंति ण कारवेंति
 ते तिपमाणा तलसंपुटं व्व
 ते तील-उप्पन्न-मणागताई
 ते य वीओदगं चेव
 ते संयगाहंसि पवज्जमाणा
 तेमिं पि तवोऽमुद्धो
 ते इम्ममाणा णए पउति
 यणति दुप्पति तसति कम्भी
 यणियं व सहाण अणुतरे तु
 भूलं उरन्मं इह मारियाणं
 दक्खिणए पडिलंभो
 दयावरे धम्म दुगुंठमाणे
 दविए धणुमुक्के
 दाणट्ठयाए जे पाणा
 दामाणे सेट्ठं अमयपदार्णं
 दारुणि सागपागाए
 दीसंति समियात्तारा
 दुक्खी मोहि पुणे पुणे
 दुइओ ते ण किणस्सति
 दुइओ पि ते ण भासति
 दुइतो वि धम्मम्मि समुट्ठिया मो
 दुहां येयं सुयक्खाय
 इरं अणुपस्सिया मुणी

१२५
 १६३
 ३०३
 २१५
 ७५८
 ५४०
 ५४५
 ५४६
 २०
 २२
 २३
 २४
 २५
 २१
 ५५१
 ३२२
 ५५०
 ५२२
 ३३२
 ४३६
 ३१९
 ४००
 ३७०
 ८२३
 ७८५
 ८३१
 ४२०
 ५३४
 ३७४
 २८२
 ७८४
 १५४
 १६
 ५१७
 ८३२
 ४११
 ११५

देवा गधब्ब रक्खगा
 धम्मं कहंतस्स व णत्थि दोसो
 धम्मपणवणा जा सा
 धम्मपणवणा जा सा
 धम्मन्त य पारए मुणी
 धुणिया कुलियं व लेववं
 धोयणं रयणं चेव
 नंदीउण्णगाई पहराहिं
 न कुब्बती महावीरे
 न तं सयकडं दुक्खं
 नत्थि वल्लणे पावे वा
 नत्थि साहू असाहू वा
 नत्थि सिद्धी नियं टाण
 न पूयणं चेव मिलोयकामी
 न मिज्जति महावीरे
 न य सेल्लयमाहु जीवियं
 नवं न कुञ्जा विहुणे पुराणं
 न सय कट ण अजेहिं
 नाकामकिञ्चा ण य बालकिञ्चा
 निक्खम्म मेहाउ निरावकंखी
 निक्खम्म वीणे परभोयणमि
 निग्गंयधम्ममि इमा समाही
 निट्ठिनट्ठा व देवा वा
 नो छादते नो वि य खगएजा
 नो तासु चक्खु सवेज्जा
 पंख खंधे वयंतेगे
 पंछि वीरिय जइ
 पक्खिणए ताद्वे पययंति बाले
 पणसमतो सदा अए
 पणामयं चेव तवोमयं च
 पण जहा वणिए उदरभट्ठी
 पत्तेयं कसिणे आया
 पभु दोसे निराकिञ्चा
 पमायं वम्ममाईसु
 पयाता स्रा रणसीमि
 परमते अक्षपाणं च
 परिगइ निविट्ठणं

भोक्तानामक्षरादिक्रमः

जे विष्णवणाहिऽञ्जोगिया	१४४
जेसिं तं उवक्कपंत	५१५
जेहिं बाले परवतं	२३९
जेहिं नारीण संजोगा	२४१
जो तुमे नियमो विष्णो	१९९
जो परिभवती परं जणं	११२
जोहेतु पाए जह वीससेने	३७३
क्षानजोगं समाहट्टु	४३६
ठाणी विविहठाणाणि	४२२
ठितीण सेट्ठा लवसत्तमा वा	३७५
रुहरा पुद्गल य पासदा	९०
रुहरे य पाणे पुद्गदे य पाणे	५५२
रुहरेण पुद्गदेणऽणुसासिते ऊ	५८६
ण वम्मणा कम्म ररवति बाला	५४९
ण विंवि रुवेणऽभिधारयामो	७९९
णणत्थ अंतराएणं	४६५
ण ररर जाली व कुल व ताणं	५६७
ण सेतु कुउदे ण य पववहेज्जा	५८८
णत्थि आसवे सुवरे वा	७७०
णत्थि क्कणणे पावे वा	७८१
णत्थि किरिया अकिरिया वा	७७२
णत्थि कोहे व माणे वा	७७३
णत्थि चाउरंते संसारे	७७६
णत्थि जीवा अजीवा वा	७६६
णत्थि देवो व देवी वा	७७७
णत्थि धम्मे अधम्मे वा	७६७
णत्थि पुण्ये व पावे वा	१२
णत्थि पुण्ये व पावे वा	७६९
णत्थि पेजे व दीसे वा	७७५
णत्थि बपे व मोक्खे वा	७६८
णत्थि माया व सोमे वा	७७४
णत्थि छोए अलोए वा	७६५
णत्थि वेयणा निज्जरा वा	७७१
णत्थि छाहू असाहू वा	७८०
णत्थि सिद्धी अगिद्धी वा	७७८
णत्थि मिद्धी निवे टाण	७७९
ण य संखदमाहु जीविं	१२३

सूत्राः

भोक्तानामक्षरादिक्रमः

सूत्राः

न य संखदमाहु जीविं	१३१
ण वि ता अहमेव लुपप	१०१
ण हि णूण पुग अणुम्मनं	१४१
णासो उदेति ण अत्यमेति	५४१
णाणाविहारं दुक्कगारं	२६
णिक्किक्कणे भिक्खू सुद्धहजीवी	५६८
णिक्कणं परमं पुद्धा	५१८
णिसम्म ते भिक्खू सप्पीहमट्टं	५९६
णीवारमेवं सुद्धेज्जा	२७७
णीवारे य न सीएज्जा	६१८
णेगंत णचंतिय उदये से	८१०
णेयाउयं सुयक्कवातं	४२१
णेया जहा अंधकारंमि राओ	५९१
णो आवऽभिक्खे जीविं	१२६
णो काहिए होज संजए	१३८
णो चेव ते तत्थ मसीमवेति	३१५
णो पीहे णावऽवंगुणे	१२३
तं च भिक्खू परिणाय	७७
तं च भिक्खू परिणाय	१९४
तं च भिक्खू परिणाय	२४३
तं भुंजमाणा पितितं पभूत	८२४
तं मग्गं अनुत्तरे सुद्धे	४९८
ततेण अनुसद्धा ते	३१७
तत्थ दंडेण संवीते	१८०
तत्थ मंदा विचीयंति	३२९
तत्थिमा तत्थिया भासा	४६२
तमेगे परिभासंति	३११
तमेव अविज्जणता	६१
तमेव अविज्जणता	५३१
तग्हा उ वजए इत्थी	३५७
तग्हा दवि इत्थ पंरिए	१०९
तय सं व जहाति से रयं	१११
तहा गिरं समारंभ	५१३
तद्धि च ते ओल्लसंणगादे	३१६
तद्धि तद्धि सुयक्कवायं	६०९
तिउत्ति तु मेणापी	६१३
तिक्कणाहिं सूत्राहिं भित्तावर्षा	३३६

कतिशयानि विनिष्टानिद्विपत्तानि

[illegible][illegible]

[વૃદ્ધચાર્યો] બોલે, મને, મનસે વિ પુણ્યનિ..... મહા મહાગત્ર. તેન દિ, મહાગત્ર.
 વરિવિગ્રહનિ..... દો મે મો પુરિમો રામો જમવાનો રૂપુદ્ધારી વગ્ગનિવળી વિદ્વા
 મનસજી વિદવાદિ મુનસોરજો, મો જેવ જેમજાનું બોલોરોજા જાગવાનિ જાવાનિ જાગવાદેન
 રમા જગવાનિ વર્ગજનો. મો એ વર્ગજનો જામનો જાદેન મંત્રુનો વિદ્વાન, જાજાવ મંત્રુનો
 જનવા મંત્રુનો વિદ્વાન, જાજાજાનસમજાજા જાનુરો જાનિરો વર્ગજેકે' નિ. અપિ તુ રે એ
 —'એ મે, મો, મો પુરિમો પુનજેવ રોજુ રામો.....' નિ. મોદેન, મને.....'દે
 મહાગત્ર, વદમં વિદેવ જામે મન્દિદિલ્લ જામજાજાને વામન" દિ. — મુતવિદે રીવનિ
 [મગ ૧] જામજાજાજાનુ પૃ. ૪૧-૪૨.

पृ० १ पं० १ जहा व पुष्पीयुग्मो..... । मुद्रा—पृ० ८३२-८३४ । “अभिदीपे गुर
अप्य अप्य प्रिययो शम्भू । एवमादा गर्भभूततातमा अप्य अप्य प्रिययो वदिषा २।२९
कतेवियदु ।

५०३५०१ वेद्या ज ते मनि.....। गुजरा—सू. ६४८-६१३। हरदां ५०३५०१
राधरत्ननियमपुर्ण। “गन्धेदे समग्रप्रज्ञा एवंविद्भिर्गो एवंविद्भिर्गो—तं श्रीं तं सरीं, इदं
मोपमम्” इति—गुजराटके उद्दानं, परमनामनिधिपुर्ण, ५०३५२।

५० ३ पं० १४ सति पं०। मूलाना—सू० ६५७। ५० ३ पं० १५ पं० ७॥

५०४५०३ संक्षेपे.....। सुम्ना—“पश्चिमे, मिश्रगवे, उपादानकम्पन्धा। षटमे पय
पादानकम्पन्धो, वेदद्वयपादानकम्पन्धो, गन्धुपादानकम्पन्धो, कृत्वापादानकम्पन्धो, विष्णुपादान
कम्पन्धो, मिश्रगवे, पन्धुपादानकम्पन्धा।” —सुगण्डिके श्रीगुणरत्निकापत्रालि (भाग ४) मन्
५०३१३४

४०४ पं० ४ अथो जगन्नी माराऽऽहुः... । सुलना—“अहं नो पनेनं, आनुगो, एव

१. मुग्धा—“हे पुत्रपुत्री जो वध्यागिवासी, हे वध्यागि वध्यागिवासी”—आचारानुसूत्रम् ४०

कठिपयानि विनिघ्नानि टिप्पणानि

ओपपत्तिश्च...ये...अतिथि मन्त्र ओपपत्तिश्च...ये...अतिथि च नयि च सग
 ये...नेहतिथि न मयि मन्त्र ओपपत्तिश्च...ये...अतिथि मन्त्रदुष्टकृतान् कम्मानं प
 ...अतिथि मन्त्रदुष्टकृतान् कम्मानं पत्तं विनाशो...ये...अतिथि च नयि च मन्त्रदुष्ट
 विनाशो...ये...नेहतिथि न मयि मन्त्रदुष्टकृतान् कम्मानं पत्तं विनाशो...ये...होति
 मन्त्रा...ये...न होति तपामनो परं मन्त्रा...ये...होति च न होति च तपामनो परं
 नेह होति न होति तपामनो परं मन्त्रा नि इति ये मे पुनश्च, नेह होति न न होति तप
 नि इति ये मे मन्त्र, नेह होति न न होति तपामनो परं मन्त्रा नि इति ते न व्याकरेय
 मे नो, तथा ति ति मे नो, अन्त्रा ति पि मे नो, नो ति पि मे नो, नो नो ति पि मे न
 "इत्थं गो मे, भन्ते, मन्त्रयो वेदद्वयानो मन्त्रिद्वि ६ गमन्त्रकत्वं पुत्रो समानो विप
 सेव्यपाणि, भन्ते, अन्वं वा पुत्रो मन्त्रं व्याकरेय, मन्त्रं वा पुत्रो अन्वं व्याकरेय, त
 भन्ते, मन्त्रयो वेदद्वयानो मन्त्रिद्वि ६ गमन्त्रकत्वं पुत्रो, समानो विकीर्णं व्याधाति। तस
 एतदहोमि—'अयं च इमेनं गमन्त्राणां गन्धबालो मन्त्रमूढो। कथं दि नाम मन्त्रि
 कत्वं पुत्रो समानो विकीर्णं व्याकरिष्यती' नि। तस्य मन्त्रं, भन्ते, एतदहोमि—'अयं च
 समनं वा ब्राह्मणं वा विद्वान् समनं अपमारेण्यं मन्त्रेया' ति। सो हो अहं, मन्
 वेदद्वयानो मन्त्रिद्वि ६ गमन्त्रकत्वं पुत्रो, समानो विकीर्णं व्याधाति। तस
 अनसमनत्वं अनिघ्नत्वेत्वा, समनं वाचं अनुमन्त्रन्तो अनिघ्नन्तो, तद्व्यापना परमि

[illegible]

“इत्यथो मे, भवते, पशुरो कषायतो मन्दिदिकं सामाजकं पुत्रो ममानो अघनेन आये
 क्वायसि। मेवमपि भवते अयं वा पुत्रो मनुवं व्याकरोय, मनुवं वा पुत्रो अयं व्याकरोय, एतेभ
 यो मे भवते, पशुरो कषायतो मन्दिदिकं सामाजकं पुत्रो ममानो अघनेन आये क्वायसि। एव
 मयं भवते, एवमपि—” कथं हि त्वम मन्दिदिको ममानं वा मनुवं वा विविने वयसो आयादेशो
 मनेन” इति। सो यो अये, भवते पशुरस्य कषायतमस्य भवितो मेव अभितदिदिकं मन्दिदिको। अ
 मन्दिदिकं मन्दिदिकः क्वायसो, अजमममममं अभियमरोय, एतेभ वायं आयायसो
 मन्दिदिको मन्दिदिकः क्वायसो।

[* ~~विशेष~~] 'सुखी' अर्थात् समस्त देव विष्णुजी साधुजी से प्राप्त हुनि, तब यह विष्णुजी साधुजी से मिले हैं। साधुजी की वर साधुजी की आराधना पुनः पुनः मिली है। यह विष्णुजी से मिले हैं। साधुजी साधुजी से मिले हैं।

પ્રે. ૧૧૬૧ નું ઘોંઘો જાણિયો

ओपपातिका...पे०...नरिय सत्ता ओपपातिका...पे०...अतिथि च नरिय च सत्ता ओपपातिका...
पे०...नेवतिथि न नरिय सत्ता ओपपातिका...पे०...अतिथि सुकतदुक्कटानं कम्मान फलं विपाको...पे०...
...नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मान फलं विपाको...पे०...अतिथि च नरिय च सुकतदुक्कटानं कम्मान फलं
विपाको...पे०...नेवतिथि न नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मान फलं विपाको...पे०...होति तथागतो परं
मरणा...पे०...न होति तथागतो परं मरणा...पे०...होति च न होति च तथागतो परं मरणा...पे०...
नेव होति न होति तथागतो परं मरणा ति इति चे मं पुच्छमि, नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा
ति इति चे मे अस्स, नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा ति इति ते न व्याकरोम्यं। एवं ति पि
मे भो, तथा ति पि मे भो, अन्नजं ति पि मे भो, भो ति पि मे भो, भो भो ति पि मे भो' नि।

“इत्थं गो मे, भन्ते, सन्त्ययो बेलट्टपुत्तो सन्दिट्टिकं सामान्यफलं पुट्टो समानो विक्खेपं व्याकासि।
सेव्यथापि, भन्ते, अस्मं वा पुट्टो लवुज व्याकरोम्यं, लवुजं वा पुट्टो अस्मं व्याकरोम्यं, एवमेव लो मे,
भन्ते, सन्त्ययो बेलट्टपुत्तो सन्दिट्टिकं सामान्यफलं पुट्टो, समानो विक्खेपं व्याकासि। तस्स मद्दं, भन्ते,
एतद्दोसि—‘अयं च इमेसं समणब्राह्मणानं सच्चवालो सच्चवल्लो। कथं हि नाम सन्दिट्टिकं सामान्य-
फलं पुट्टो समानो विक्खेपं व्याकरोम्यं’ ति। तस्स मद्दं, भन्ते, एतद्दोसि—‘कथं हि नाम मादिसो
समणं वा ब्राह्मणं वा विजिते वसन्तं अपसादेतच्चं मन्नेया’ ति। सो लो अद्दं, भन्ते, सज्जदस्स
बेलट्टपुत्तस्स भमितं नेव अभिनन्दि नपट्टिकोति। अनभिनन्दिता अपट्टिकोतिता अनभिनो,
अनसमनवाचं अनिच्छारेत्वा, तमेव वाचं अनुगच्छन्तो अनिक्कुजन्तो, उट्ठायासता पयमि।

[ब्रह्मचारी] सोद्दं, भन्ते, भगवन्तं पि पुच्छामि...। सक्का महाराज। तेन हि, महाराज, तज्जेवेय्य
पटिपुच्छिम्मामि...सो ते भो पुरिसो दासो कामकारो पुंस्सुट्ठापी पण्डानिपाती विहरपटिग्गाली
मनापचारी पियवादि मुलुओकळो, सो देव केममस्स ओहारेरा वामायानि वत्थानि आच्छादेत्वा अगार-
स्मा अनगारियं पच्चजितो। सो एवं पच्चजितो समानो वायेन संवुनो विहरति, वाचाय संवुनो विहरति,
मनसा संवुनो विहरति, घामच्छादनपरमत्ताय सन्नुट्ठो अभिरतो पविबेके’ ति। अपि तु त्वं एवं वदेय्यामि
—‘एतु मे, भो, भो पुरिसो पुनदेव होतु दासो...’ ति? नोहेतं, भन्ते।...इदं सो ते,
महाराज, पडमं दिट्ठेव धम्मे सन्दिट्टिकं सामान्यफलं पज्जतं’ ति। —सुत्तपिटके दीपनिकायपारल
[भाग १] सामान्यफलसुत्त पृ० ४१-४३।

पृ० ३ पं० १ जहा य पुक्कीधमे...। तुलना—पृ० ८३३-८३४। “अत्रियैको भुवन्तं प्रविष्टो
रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूव। एवस्तथा सर्वभूतान्तरात्मा रूपं रूपं प्रतिरूपो बहिय्या २।२९॥” —
कठोपनिषद्।

पृ० ३ पं० ६ पेक्षा ण मे भंति...। तुलना—पृ० ६४८-६४९। इदं पृ० ३५७ पं० २१॥
रायवनेणियमुत्तं। “सन्ते के समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो—तं जीव तं सरीरे, इदमेव सधं
मोयमन्तं’ ति” —सुत्तपिटके उद्दानं, पडमनानातिरियसुत्त, पृ० १४२।

पृ० ३ पं० १४ संति पंच...। तुलना—पृ० ६५७। पृ० १५६ पं० ७॥
पृ० ४ पं० ३ पंच संजे...। तुलना—‘पच्चिमे, भिक्खवे, उपादानकम्मा। वतने पञ्च। अणु-
पादानकम्मा, वेदुपादानकम्मा, सज्जुपादानकम्मा, सद्धारुपादानकम्मा, विस्मापुपादानकम्मा।
इमे लो, भिक्खवे, पञ्चुपादानकम्मा।” —सुत्तपिटके अंगुत्तरनिकायपारल [भाग ४] नवचनियान
पृ० १९२॥

पृ० ४ पं० ४ अणो अणो जेयाऽऽहु...। तुलना—“अद्दं सो वनेतं, आणुगो, एवं जानामि

१. तुलना—“जे पुत्तुट्ठां जे वण्णनिपाती, जे पुत्तुट्ठां पण्डानिपाती” —आचारानुसूचक पृ० १५८॥

ओषपानिच...पे०...नरिय सत्ता ओषपानिका...पे०...अरिय च नरिय च सत्ता ओषपानिका
पे०...नेवसिय न नरिय सत्ता ओषपानिका...पे०...अरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...
...नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...पे०...अरिय च नरिय च सुकतदुक्कटानं कम्मानं प
विराको...पे०...नेवसिय न नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...पे०...होति तयागतो
माणा...पे०...न होति तयागतो परं मरणा...पे०...होति च न होति च तयागतो परं मरणा... पे०
नेव होति न होति तयागतो परं मरणा नि इति चे म पुच्छसि, नेव होति न न होति तयागतो परं मर
नि इति चे मे अस्स, नेव होति न न होति तयागतो परं मरणा नि इति ते नं व्याकरेय्यं। एवं ति
मे नो, तथा ति पि मे नो, अन्नया ति पि मे नो, नो ति पि मे नो, नो नो ति पि मे नो' ति।

“इत्थं गो मे, भन्ते, सज्जयो वेलट्टपुत्तो सन्दिट्टिकं सामञ्जकलं पुटो समानो विस्खेपं व्याकासि
सेय्यपापि, भन्ते, अयं वा पुटो लवुजं व्याकरेय्य, लवुजं वा पुटो अयं व्याकरेय्य, एवमेव सो मे
भन्ते, सज्जयो वेलट्टपुत्तो सन्दिट्टिकं सामञ्जकलं पुटो, समानो विस्खेपं व्याकासि। तस्स मय्दं, भन्ते
एतदहोसि—‘अयं च इमेन समगत्राप्ताणं एव्यवासो सज्जमूढो। कथं हि नाम सन्दिट्टिकं सामञ्ज
फलं पुटो समानो विस्खेपं व्याकरिस्सयी’ ति। तस्स मय्दं, भन्ते, एतदहोसि—‘कथं हि नाम मासि
समणं वा ब्राह्मणं वा विजिते वगन्तं अपमादेतत्त्वं मज्जेय्या’ ति। सो खो अहं, भन्ते, सज्जयस्स
वेलट्टपुत्तस्य भासितं नेव अभिनन्दि नपटिककोमि। अनभिनन्दिता अपटिस्कोतिरवा अनतमनो
अनतमनवाचं अनिरुद्धरेत्वा, तमेव वाचं अनुगण्हन्तो अनिरुद्धमन्तो, लट्ठायासना पक्कमि।

[विद्वारो] सोहं, भन्ते, भगवन्तं पि पुच्छामि...। तस्मा महाराज। तेन हि, महापाय, तज्जेवेत्त
पटिपुच्छिस्सामि...यो ते सो पुरिमो दामो कम्मकारो पुब्बुट्ठाधी पच्छानिपाती किङ्कारपटिप्सावी
मनापचारी रियवादि मुल्लोक्को, सो देव केममस्सु ओदारेत्वा कामायाणि वर्याणि आच्छादेत्वा अगार-
स्मा अनगारियं पञ्चजितो। सो एवं पञ्चजितो समानो वायेन संवुतो विहरति, वाचाय संवुतो विहरति,
मनसा संवुतो विहरति, पासच्छादनपरमाय सन्तुट्ठो अभिरतो पविबेके’ ति। अपि तु त्वं एवं वदेष्यासि
—‘एत मे, भो, सो पुरिमो पुनदेव होतु दासो...’ ति? मोहेत, भन्ते।...इदं खो ते,
महाराज, पटम विट्ठेव धम्मो सन्दिट्टिकं सामञ्जकलं पञ्चजं’ ति। —सुत्तपिटके दीघनिकायपाळि
[भाग १] सामञ्जकलमुत्त पृ० ४१-४३।

पृ० ३ पं० १ जहा य पुक्खीधूमे ...। तुलना—मू० ८३३-८३४। “अग्निर्वायैको भुवनं प्रविष्टो
रूपं रूपं प्रनिरूपो बभूव। एवस्तथा सर्वभूतान्नरात्मा रूपं रूपं प्रनिरूपो बभूव॥ २। २९॥” —
कटोपनिषद्।

पृ० ३ पं० ६ पेक्षा ण ते मंति...। तुलना—सू० ६४८-६४९। इदं पृ० ३५७ पं० २१॥
रायपमेणियसुत्तं। “सन्तेके समगत्राप्ताणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो—सं जीव तं सरीरं, इदमेव सय
मोषमन्त्रं’ ति” —सुत्तपिटके उद्वानं, पटमनातानिष्ठियसुत्तं, पृ० १४२।

पृ० ३ पं० १४ मंति पंच...। तुलना—मू० ६५७। पृ० ३५६ पं० ७॥

पृ० ४ पं० ३ पंच मंते...। तुलना—“पश्चिमे, भिक्षव, उपपादानकखन्धा। कतमे पञ्च? रूप-
पादावकगन्धो, वेदनुपादानकगन्धो, सन्नुपादानकगन्धो, सङ्गारुपादानकगन्धो, विज्जापुपादानकगन्धो।
इमे खो, भिक्षव, पन्नुपादानकगन्धा।” —सुत्तपिटके अंगुत्तरनिकायपाळि [भाग ४] मवकनिपात
पृ० १९२॥

पृ० ४ पं० ४ अग्नो अग्नो गोराऽऽहु...। तुलना—“अहं खो पनेन, आयुसो, एव जानामि

१. तुलना—“जे पुच्छुट्ठाई नो पच्छानिपाती, जे पुच्छुट्ठाई पच्छानिपाती” —भाचारान्नसूत्रम् पृ० १५८॥

ओपपानिका...पे०...नरिय सगा ओपपानिका...पे०...अरिय च नरिय च सगा ओपपानिका...
पे०...नेवदिय न नरिय सगा ओपपानिका...पे०...अरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...पे०...
...नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...पे०...अरिय च नरिय च सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं
विपाको...पे०...नेवदिय न नरिय सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको...पे०...होति तयागतो परं
मरणा...पे०...न होति तयागतो परं मरणा...पे०...होति च न होति च तयागतो परं मरणा...पे०...
नेव होति न होति तयागतो परं मरणा ति इति चे म पुच्छमि, नेव होति न न होति तयागतो परं मरणा
ति इति चे मे अस्म, नेव होति न न होति तयागतो परं मरणा ति इति ते नं व्याहरेय्यं। एवं ति पि
मे नो, तथा ति पि मे नो, अप्पया ति पि मे नो, नो ति पि मे नो, नो नो ति पि मे नो' ति।

“इत्थं सो मे, भन्ते, सज्जयो बेलट्टुत्तो सन्दिट्ठिकं सामन्त्यकलं पुट्ठो समानो विस्सेयं व्यावसि।
सेवसापि, भन्ते, अस्व वा पुट्ठो लघुत्र व्याहरेय्य, लघुत्रं वा पुट्ठो अस्व व्याहरेय्य, एवमेव सो मे,
भन्ते, सज्जयो बेलट्टुत्तो सन्दिट्ठिकं सामन्त्यकलं पुट्ठो, समानो विस्सेयं व्यावसि। तस्म मण्डं, भन्ते,
एतदहोसि—‘अयं च इमेम समगग्राहणानं सव्यवालो सव्यमूढो। कयं हि नाम सन्दिट्ठिकं सामन्त्य-
कलं पुट्ठो समानो विस्सेयं व्यावसिगती’ ति। तस्म मण्डं, भन्ते, एतदहोसि—‘कयं हि नाम मादियो
समगं वा मादणं वा विजिते वसन्तं अपपादेतव्वं मन्येय्या’ ति। सो सो अहं, भन्ते, राजदग्गम
बेलट्टुगम्स मासिर्त्तं नेव अभिनन्दि नापटिस्कोमि। अनभिनन्दिस्वा अपटिस्कोमिस्वा अनमनो,
अनसमनवाचं अनिच्छासेत्वा, तमेव वाचं अनुगण्हन्तो अनिस्सुज्जन्तो, उट्ठायासाना पयसि।

[बुद्धवासी] सोहं, भन्ते, भगवन्तो वि पुच्छामि...। सखा महाराज। तेन हि, महाराज, लघ्वेकेषु
परिपुच्छिष्णामि...। सो ते सो पुरिसो दामो कम्मकारो पुंनुट्ठासी पञ्जानिपासी विहारपटिस्सामी
मसायवारी पियवादि सुगुत्रोक्को, सो देव केसमम्भं ओहारेत्वा वामाधानि वर्यानि आच्छादेत्वा अण्ण-
रमा अनपारिषं पच्यज्जितो। सो एवं पच्यज्जितो समानो पायेन संतुतो विहरति, वाचाय संतुतो विहरति,
मनसा संतुतो विहरति, धामच्छादनपरमत्ताय सन्तुट्ठो अभिरतो पविबेके’ ति। अपि तु रं एवं वद्वेय्यामि
—‘एव मे, भो, सो पुरिसो पुनदेव होतु दामो...’ ति। नोहेतं, भन्ते।... “इदं सो ते,
महाराज, पडमं दिदेव धम्मे सन्दिट्ठिकं सामन्त्यकलं पच्यमं” ति। —सुत्तपिटके दीपनिकायपालि
[भाग १] सामन्त्यकलसुल्ल पृ० ४३-४३।

पृ० ३ पं० १ जहा थ पुडवीधुमे...। मुत्ता—मृ० ८१३-८१४। “अतिर्येको भुक्ते प्रविशो
रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूव। एवमनया सर्वभूतान्तरात्मा रूपं रूपं प्रतिरूपो बहिष्वा २।२९।।” —
कटोपनिषद्।

पृ० ३ पं० ६ वेदा ण ते सति...। मुत्ता—मृ० ६४८-६४९। रदतां पृ० २।७ पं० २१॥
रापरमेणिधमुत्तं। “सन्तेके समयप्राप्ता एवंपादितो एवंपादितो—तं धीयं तं सतीरं, इदमेव गध
मेषमन्तं’ ति” —सुत्तपिटके उदानं, पटमकानातिपियमणं, पृ० १४२।

पृ० ३ पं० १४ सति पंच...। मुत्ता—मृ० ६५७। पृ० ३५६ पं० ७॥

पृ० ४ पं० २ पंच भवे...। मुत्ता—“पचिमे, भिरववे, उपादानकगन्धा। कथमे पचं इ कपु-
पादानकगन्धो, वैशुपादानकगन्धो, सन्नुपादानकगन्धो, सद्वापादानकगन्धो, विमासुपादानकगन्धो।
इमे नो, भिरववे, पन्नुपादानकगन्धा।” —सुत्तपिटके अंगुत्तरनिकायपालि [भाग ४] मज्झिम
पृ० १९२॥

पृ० ४ पं० ४ अथो अथो येराऽऽहु...। मुत्ता—“अहं सो पवेन, कपुगो, एवं कन्ममि

१. मुत्ता—“वे पुंनुट्ठासी पञ्जानिपासी, वे पुंनुट्ठासी पञ्जानिपासी” —आचार्यसूत्रम् पृ० १०८॥

[illegible]

“इयं सो मे, मन्ते, मन्त्रयो वेदद्वयस्य सन्निहितं सामान्यतमं पुत्रो समानो विज्ञेयं व्याहतिः।
 सैवयसि, मन्ते, आर्यं वा पुत्रो सपुत्रं व्याहरेत्य, मन्त्रं वा पुत्रो आर्यं व्याहरेत्य, एवमेव सो मे,
 मन्ते, मन्त्रयो वेदद्वयस्य सन्निहितं सामान्यतमं पुत्रो, समानो विज्ञेयं व्याहतिः। तस्य मन्त्रं, मन्ते,
 एवद्वयसि—‘अयं च इमेन सामान्यतमस्यो गन्धर्वस्यो गन्धर्वस्य’। कथं हि नाम सन्निहितं सामान्य-
 तमं पुत्रो समानो विज्ञेयं व्याहतिरिति। तस्य मन्त्रं, मन्ते, एवद्वयसि—‘कथं हि नाम मादित्यो
 सम्यं वा ब्राह्मणं वा विज्ञेयं ब्रह्मणो अपरादिभ्यं मन्तेत्या’ इति। सो सो अहं, मन्ते, मन्त्रद्वयस्य
 वेदद्वयस्य मन्त्रो वेद सन्निहितं सामान्यतमो। अनभिज्ञान्दिवा सन्निहितोतिवा अनमनो,
 अनमनस्यो अनभिज्ञान्दिवा, तमेव आर्यं अनुगच्छन्तो अनभिज्ञान्तो, उद्गच्छन्तो पश्यन्ति।

[इदंवाचो] सोऽहं, भगवन्, भगवन् पि पुच्छामि ।। सदा महाराज । तेन हि, महाराज, तन्मेकैव पट्टिपुच्छिष्मामि ।।।।। सो ते सो पुरिषो दागो कामरागो दुष्पुण्यो पण्डितिपानी विद्वत्पट्टिष्मानी यन्महावीरिपदादि मुग्धुलोक्को, सो तेव केमलस्य ओदारेण वागादनि वापानि आचमयेत्वा अगार-
मा अनगरिषे पय्यिष्यते । सो एवं पय्यिष्यो मामनो वादेन संजुनो विहरति, वाचाय संजुनो विहरति, दन्ता संजुनो विहरति, वागच्छादनपामनाय मन्त्रुनो अग्निरनो पथिदेके' नि । अपि तु त्वं एवं वदेष्वासि
—'एव मे, भो, सो पुरिषो पुनरेव होतु दागो ।।।।।' ति इ भोद्वेन, भगवन् ।।।।। इदं हो ते,
महाराज, पश्य त्रिदिव धम्मे मन्दिद्विष्टं सामभ्यस्तं पम्पन' नि । — मुत्तपिटके दीपनिष्कायपाणि
[भाग १] सामभ्यस्तमुल पृ० ४१-४३ ।

पृ० ३ वं १ जहा य प्रसीधते..... । मुद्रा—पृ० ८३१-८३४ । “असिद्धये भुवनं प्रविष्टो रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूव । एवमन्ता सर्वभूतान्तरात्मा रूपं रूपं प्रतिरूपो बहिष्ठा ३।३९॥” — कठोपनिषद् ।

पृ० ३ पं० ६ पेशाण ते भेति.....। गुलना—पृ० १४८-१४९। इदना पृ० ३५७ पं० २१॥
रायभोजिपमुन। "गन्नेके सामगप्राप्तागा एवंदिनो एवंदिष्टिनो—तं धीवं तं सरीरं, इदमेव मयं
सोपमयं" ति—सुगण्डके उदानं, पठमनातानित्वयमुनं, पृ० १४२।

५०३ पं० १४ संति पंच.....। सूत्रा—मू० ६५७। ५०३५५ प०७॥

५०४५० ३ संक्षेपे..... । मुद्रा—“पश्चिमे, भिक्षवे, उपादानवन्धो । कतमे पश्चिमे, रुप-
पादानवन्धो, वेदमुपादानवन्धो, सामुपादानवन्धो, शङ्खापादानवन्धो, विष्णुपादानवन्धो ।
इमे गो, भिक्षवे, पन्मुपादानवन्धो ।” —सुनपिटके अंगुत्तरनिकायपालि [भाग ४] नवकनिपात
५०११२॥

पृ० ४ पं० ४ अग्रे अग्रे गेवाः १५५... ११; दुलना—“अहं सो पतेतं, आनुसो, एवं जानामि

१ तुभ्यम्—“ते पुस्तकारं नो वराजयिष्यामी, ते पुस्तकारं वराजयिष्यामी”—भाष्यारात्रसूत्रम् ख० १५८ ॥

पृ० २१ पं० ६ “विरिणि १००य अकासि” इति पाठोऽत्र बोध्यः ।

पृ० २२ पं० ३ महर्षे पत्तिगोत्र जाणिषा जा वि य बंदन पूजना... । “महता पत्तिगोत्र जाणिषा० कृणु । परिगाहो नाम परिष्कृतः, दत्तये परिगोहो पंथो, भावे अभिलाषो दास्याभ्यन्तरवस्तुपु” —चू० पृ० ६३ । तुलना—“एदोति हि नं पवेदपुं पायं बन्दनपूजना कुलेषु । मुसुम सतं दुरुद्वयं सदागे अगुरिमेन दुजहो ॥” —सुतपिटके मूर्च्छनिकाये घोरगाथा पृ० २६३, ३१४, ३७२ ॥

पृ० २२ पं० ५ ‘एग चरे ठाणमागणे’ इति खं १ पाठः ‘सयणे एग समाहिण’ इति पु २ पाठश्च छन्दोऽपेक्षया समीचीनः । “एगे चरे ठाण आसणे० वृत्तम् ।” —चू० । “एगे चरे इत्यादि, ‘एगः’ अगदायः” —शी० ॥

पृ० २२ पं० १२ अत्र मु० मध्ये ‘लोमादीयं ण हरिसे’ इति पाठः । छन्दोदृष्ट्या समीचीनोऽयं पाठः, किन्तुस्मन्निवर्तनीयपु हस्तलिपिनप्रतिपु न दृष्टः । “लोमादीयं पि ण हरिसे” चू० । “लोमादिहमपि न हरेत्, भयेन रोमोदममपि न कुर्वीत्” —शी० ।

पृ० २३ पं० १ अत्र छन्दोऽपेक्षया णो अभिकंठेय जीवियं इति ल २ प्रभृति पाठो यद्यपि समीचीनः, तथापि चूर्णि-वृत्तनुसारेण णो आवडभिकंठ जीवियं इति पाठः समीचीनतरः । ख १ मध्ये णो आवडभिकंठे जीवियं इति पाठो वर्तन एवायम् ॥

पृ० २३ पं० ३ उवणीनतरम् ताणो भवमाणसु... । तुलना—“पत्तिलीनचारस्त भिक्खुनो भवमानस्य विविक्तमपन्नं । सामगियमाहु तस्म सं धो अत्ताने भवने न दमये ॥ ४ ॥” इति सुतपिटके मूर्च्छनिकाये सुत्तनिपाते अट्टकवग्गे पृ० ३९४, अस्य विस्तरेण व्याख्या सुतपिटके महानिर्देशे [पृ० १०८] वर्तते ॥

पृ० २३ पं० ४ जो वप्याण इति खं १ पाठोऽत्र समीचीनतरः । अत्र जो अप्याण इति मु० पाठोऽपि छन्दोऽपेक्षया समीचीनः, वृत्ती तु [पृ० ६६] जो वप्याण इति ख १ पाठो व्याख्यातः—“यश्चाप्मानं मये परिपहोपसंगेन्निते न दर्शयेत्” —शी० । “य आरमान भये न दर्शयति” इति चूर्णी पृ० ६४ ॥

पृ० २३ पं० ५ हीमतो इति पाठोऽपि न छन्दोभद्रः, “(क) (प विमर्गाऽनुस्वारव्यञ्जनो ह्रस्वयोगे ॥ १ । ७ ॥ विद्वाद्भीये उपध्मानीये विहर्षनीये अनुस्वारे व्यञ्जने ह्रादिवर्जिते संयोगे च परे ह्रस्वोऽपि यो भवति वक्ष्यते ।” इति छन्दोऽनुशासनवचनान् ॥

पृ० २३ पं० ९ सीउदगं खं १ । “सीउदगं.....प्रतिदुगुंति नाम न पिबति” —चू० । “तथा श्रीउदग्म्-अप्राप्तोदकं तत् प्रति जुगुप्सकस्य अप्राप्तोदकपरिहारिणः” —शी० । एवं च शी० अनुसारेण सीउदगं पठि दुगुंतिणे इति पाठः ॥

पृ० २४ पं० ७ ‘गामयमा ति’ इति खं २ प्रभृति पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० २४ पं० ८ अनुवग्मचारिणो । तुलना—“भगवतो साधवा वियत्ता विनीता विसारदा” ... अनुवग्मचारिनो” —सुतपिटके उद्दानं पृ० १२८ ॥

पृ० २५ पं० १ णो काहिण । “एदोती पदान्ते प्राकृते ह्रस्वो वा” —छन्दोऽनुशासनम् १ । १० ॥

पृ० २५ पं० ४ सुस्रोसिते इति छन्दोऽपेक्षया समीचीनः पाठः ॥

पृ० २६ पं० १ तिस्र मज्जेव इति पु १—मु० पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० २६ पं० ७ ऽसोमिया इति शुद्धः पाठः ॥

पृ० २६ पं० ९ घारेती मु० । अत्र पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया शुद्धः । अस्या मायायाधूर्णी पूर्वदिक्-पाणिनाचायाणां मतेन प्रतीव्यापरदिग्निधायिनामाचायाणां च मतेन अर्धमेदो निरूपितः ।

पृ० २६ पं० ७ वरुणे चाव इति पु २ पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० ११ पं० ६ 'विनि' 'तस्य अवशिष्ट' इति पठ्योऽत्र बोध्यः ।

५० २२ व० २ अर्थं परितोषं प्राणिना आ वि स र्बजसूचना... । “महता परितोषं प्राणिना
 इन्द्र। परितोषो ज्ञान परिष्कारः, सर्वे परितोषो र्षो, भावे अविद्यायो दशम्यन्तराशुपु” —
 ५० २३ । मृगया — “पशुनि हि न परितुषु यावत् वन्द्यमाना पुनश्च। शुभ्रं गतं बुद्धयर्हं तदा
 कर्तुमेव नृजहो ॥” — मृगयितुके मृगमित्राये योगाशा ५० २६३, २६४, २७३ ॥

[illegible]

५०२२६०१२ अथ मु० मध्ये 'लोमादीये न इति' इति पाठः। एन्दोदय्या मदीवीनी
पाठः, इत्यस्यमन्त्रेणैतिनीय इत्यस्मिन्मन्त्रेण न इति। "लोमादीये पि न इति" च
"लोमादीये न इति" अथवा "लोमादीये न इति" —सी०।

६०-२२ वं १ अत्र शब्दोद्देश्यता को अभिहितेयं प्रीतिर्ष इति सं ३ प्रवृत्ति पाठो यद्यपि समीचीन
 त्वत्वं कृते ह्यवनुसारेण को आत्रः अभिहितं प्रीतिर्ष इति पाठः समीचीनतयाः । सं ३ मध्ये को अत्र
 निहिते प्रीतिर्ष इति पाठो वर्जित एवात्र ॥

[illegible]

५० १०८] अथ ॥
 ५० २१ पं. ४ ओ वष्याम इति मं १ पाठोऽत्र समीचीनतरः । अत्र जो अष्याम इति मुं पाठोऽत्र
 छात्रोपेक्षा समीचीनः, इति ॥ [५० ६६] जो वष्याम इति मं १ पाठो ब्याख्यातः—“यस्य
 म्याने मये पतिवर्हान्तमिति न दृश्येत्”—सी० । “य आत्मानं मये न दृश्येति” इति वृ
 ५० ६४ ॥

५० २१ पं० ५, हीमलो इति पाठेऽपि न छन्दोभङ्गः, “ (क) । प विगर्गाऽनुस्वारः क्यञ्च
हृदिषेतेति ॥ १ । ७ ॥ त्रिङ्मातृषु च उपधातीषु विगर्जनीये अनुस्वारे क्यञ्चने हृदिष्वित्येते संयोगे
एते हस्तोऽपि सो भवति वक्तव्यः ।” इति छन्दोऽनुशासनवचनात् ॥

पृ० ३३ पं० १ सीमोदम् ॥ १ ॥ "सीमोदम्.....प्रविदुर्मुलति शाम्प न पिबति"—श्री० । "त
सीमोदम्-अमृतोदम् तत् प्रविदुर्मुलति शाम्प न पिबति" —श्री० । एव च श्री० अ
कारेण सीमोदम् पठि दुर्गाजिने नित पाठः ॥

५० २४ सं ७ 'गाम्भार्या १' शिर्ष २ प्रगुलि पादोऽयं सुन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥
 ५० २४ सं ८ अनुवर्गप्रवर्तिनोः तुलना — "मगधनो गावश्च विषया विनीता विमग्नादा"
 अनुवर्गप्रवर्तिनो" — सुविष्टके उक्तं ५० १२८ ॥

पृ. २५ पं. १ ओ कादिष्टु । "परोक्षो पदान्ते प्राकृते ह्रस्वौ वा"—छन्दोबुधसम्बन्धम् १।१=

पृ० २६ पं० १ निज मद्योषं इति पु १-मु० पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

५० २६ ०० ७ प्रोमिया इति द्रुदः पाठः ॥
 ५० २६ ०० ९ धर्मेनी मु० । अथ पाठोऽथ हृदोऽपेक्षया द्रुदः । अथ माधवायुर्गो पूर्वदिशि
 बाधितामाधवायुर्गा मतेन प्रतीक्यपरदिग्निधामिनामाधवायुर्गा च मतेन अर्धभेदो निरूपितः ।

५० २६ सं० ७ तारुणे वायव्य इति पु २ पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० २७ पं० २ नातिरहति । “नातीन वोढुं शक्नोति” शी० ॥

पृ० २७ पं० १० अत्र छन्दोऽपेक्षया आसुरियं इति च० पाठः समीचीनः ॥

पृ० २८ पं० १ सद्वहम् इति सं २ प्रभूतिपाठोऽत्र छन्दोपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० २८ पं० २ ‘मोहणिष्ण कडेग’ इति सं १ प्रसिद्धः पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ॥

पृ० ३० पं० २ छन्दोऽपेक्षया ते मिवे ॥ इति पु १ पाठः शोभनः ।

पृ० ३१ पं० १३ अप्योदद् इति शुद्धम् ।

पृ० ३२ पं० १४ ‘मण्डा जिह्वा व केयणे’ इति सं १ पु २ पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनतरः, चूर्णी खं २ पु १ ला०मध्ये तु पविष्टा इति पाठः, शी०मध्येऽपि [पृ० ८२] “यथा मत्स्याः केतने मत्स्यबन्धने प्रविष्टाः” इति व्याख्यातम् ।

पृ० ३६ पं० १ माह्वणाऽदुव इति पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः ।

पृ० ३८ पं० १४ गिलागाभिह्वंति य इति सं २ पाठोऽत्र समीचीनः ॥

पृ० ४० पं० ९ अनुभिया णमी वेदेही । तुलना—“श्रीशुक उवाच—निमिरिक्षाकुतलस्य वसिष्ठ-
महर्षिर्ब्रजम् । आरभ्य सत्र सोऽप्याह शक्रेण प्राग् शूनोऽस्मि भो ॥ १ ॥ तं निर्वृत्यागमि यामि तावन्मा-
प्रतिपातय । तूष्णीमासीद् गृहपतिः सोऽपीन्द्रस्याकरोन्मग्नम् ॥ २ ॥ निमित्तलमिदं विद्वान् सत्रमारमता-
त्मवान् । ऋत्विग्भिन्नपरैस्तावन्नागमद् यावता गृहः ॥ ३ ॥ निमित्तलमिदं वीक्ष्य निवर्त्य गृहरागतः ।
अगम्य पतताद् देहो निमिः पण्डितमानिनः ॥ ४ ॥ निमिः प्रनिददौ शां गुरवेऽपमेवनिने । तवापि
पतताद् देहो लोभाद् धर्ममज्ञानतः ॥ ५ ॥ इत्युत्ससजं स्वं देहं निमिरिध्यात्मकोविदः । मित्रावहणयोगेज्जि
ज्वरयां प्रपितामहः ॥ ६ ॥ गन्धवस्तुषु तदेहं निधाय मुनिसत्तमाः । समाप्ते सत्रयोगेऽयं देवान्पुः
समागतान् ॥ ७ ॥ राक्षो जीवतु देहोऽयं प्रसन्नाः प्रभवो यदि । तथेत्युक्ते निमिः प्राह मा भूमे देह-
बन्धनम् ॥ ८ ॥ यस्य योग न बाञ्छन्ति वियोगमयकातराः । भ्रजन्ति चरणाभ्भोज मुनयो हरिमेषसः
॥ ९ ॥ देह नावरुत्तेऽहं दुःखसोकभयावहम् । सर्वत्रास्य यतो मृत्युर्मत्स्यानामुदके यथा ॥ १० ॥ देवा
ऋतुः—विदेह उष्यता कामं लोचनेषु शरीरिणाम् । उन्मेषण-निमेषाभ्यां लक्षितोऽप्यात्मसंरिपतः ॥ ११ ॥
अराजकभयं नृणां मन्यमाना महर्षयः । देहं ममन्तुः स्म निमिः कुमारः समजायत ॥ १२ ॥ जन्मना
जनकः सोऽभूद् वैदेहस्तु विदेहजः । मिथिलो मथनाज्ञानो मिथिष्ठा येन निर्मिता ॥” —भागवत०
९।१३।१-१३ ॥ “पुनरपि यदा होमि मिथिलार्थं पुस्तमे । निमि नान् महाराजा पण्डितो कुललविको
॥ १ ॥ तदाहं मापयित्वान् चतुस्तलं चतुष्मुख । तत्त दानं पक्वतेभि मिगपन्निपानरादिन ॥ २ ॥” —
सुतपिटके चरियापिष्कपालि, निमिराजचरिया, पृ० ३९० ॥

पृ० ४० पं० ११, २९ आसिले देविले । अत्र महाभारते निर्दिष्टः आसिलो देवलः श्रुतिर्विशिष्ट
इति सम्भाव्यते । “आसिले देविले चेव ति वधानुक्रमेण गतं, इतरथा हि देविलासिल इति वक्तव्यम्”
[पृ० ९६ पं० ३] इति चूर्णिकारवचनमपि साभिप्रायम्, महाभारते “देवलं आसिलं मुनिम् [सभापर्व
२।४९।१०], देवलश्चर्मिनोऽस्मरी [भीष्मपर्व ६।६४।६], अत्रैवोदाहरन्तीममिनिहामं पुरातनम् ।
नारदस्य च संवादं देवलस्याग्निरस्य च ॥” [शान्तिपर्व १२।२६७।१] इति पाठदर्शनम् ‘देवलः’ इति
गोत्रोल्लिखः ‘आसिलः’ इति तु ऋषेर्नाम सम्भाव्यते । सं १ मध्ये आसिले इति पाठ इत्यपि ‘येदम् ॥

“आसिलो नाम महर्षिः, तथा देविलो” इति शीलाचार्यविरचितनृस्यनुसारेण तत्र आसिले इति
देविले इति च ऋषिद्वयं विवक्षितम्, सायणपुराणेऽपि ऋषिरूपेण “काम्यपर्वतं पश्यतो विप्रस्यो रैभ्य
एव च । अमिनी देवलधैव पठेते ब्रह्मवादिनः ॥ २६ ॥” इति आसिल-देवलयोर्द्वयोरेभ्यो दयते ॥

पृ० ४० पं० ११-१२ दीवापण महारिषी । पारायरे । तुलना—“तस्य सऽ इमे अत्र माह्व-
परिष्वायणा भवन्ति—एदे य करुंते य अबदे य परायरे । एदे दीवापणे चैव देवगुणे य नारद ॥

मुत्त। महानारते द्वैपायनस्य नाम उपलभ्यते। 'व्यासः, पाराशरः' इत्यपि द्वैपायनस्यैव
रमुत्तः धीमान् व्यासो वाक्यमुवाच ॥ ॥—महानारते शान्तिपर्व १२।३२।३०।

५. पात्रं मानेन विभवी। तुलना—“अं मुद्गेण मुद्गं लब्धं अयन्तमुपमेव त। अं मुलेण
तेण समगमो ॥ १ ॥ ग्यातिपुनेन पुद्गेण अरहता बुद्धते। मणुणं भोयण भुवा मणुण
णुणंमि अगारंमि ज्ञानि भिक्खु रामादिण ॥ २ ॥ अमणुणं भोयण भुवा अमणुणं सय-
णुणंमि मेइंमि दुक्खं भिक्खु मियाययी ॥ २ ॥”—इमिभामियाई अ० ३८ पृ० ८५।
अन्वेनात्र शाक्यपुत्रो बुद्धो विवक्षितः, अथवा क्वचिन्मादिनीकापुत्रादौ शारिपुत्रो बौद्धः
अत्र विवक्षितः ॥

साई, महानाम, समर्थं राजगृहे विद्वत्सि निगमगृहे पश्यते। तेन चो पत्र समयेन सम्बहुला
मिनिगिस्से वाट्टगिलायं उच्चट्टा होन्ति आसनपटिम्मिप्पा, ओपम्मिका निब्बा सग
ग वेदयन्ति। अथ साई, महानाम, सायन्हुममये.....ते निगण्डे एतद्वोचं—‘किं
यो, निगण्डा.....कट्टा वेदना वेदयथा’ ति। एवं पुने, महानाम, ते निगण्डा मे
—निगण्डो, आपुमो, नानपुत्तो मज्झन्तु सज्जस्सामी अपरिसेसं माणदस्सन पटिज्जानाति।
यो, आपुमो गोत्रम, मुत्तेन सुत्तं अधिगन्तव्यं, दुस्सेन सो सुत्तं अधिगन्तव्यं; मुत्तेन,
तम, सुत्तं अधिगन्तव्यं अमविस्स, राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो सुत्तं अधिगच्छेत्त,
यो सेनियो विम्बिसारो सुत्तविहारितरो आयस्समा गोत्तमेना’ ति।”—मुत्तपिटके मज्झिम-

सि [भाग १] चूट्टुम्पस्सन्धमुत्तं पृ० १२८-१२९ ॥
२५० ५, ८, १० विग्गवणिप्पीपु। “एवं विग्गवण ल्हीमु, एव अनेन प्रसारेण विज्ञापना
भोगः एकादिगानि आसेवना, दोष’ तत्र कुत्त. स्यात्” —चू० पृ० ९७ प० ६। “एवमभापि
पताया युवनिप्रार्थनाया.....दोषमत्र कुत्तः स्यात्” शी० पृ० ९८ ॥
४२ पं० १२ “ पूयणा इव तण्णप, पूयणा नाम औरणीया, तस्या अतीव तण्णगे छावके
—चू० पृ० ९८ पं० १७ ॥

४३ पं० ७ छन्दोऽपेक्षया समुहं चवहारिगो इति सर्वाय हस्तलिखितप्रतिपु हृदयमानः पाठः
न, चूर्णी तु ‘समुहं चवहारिगो’ इति पाठः ॥ हृदयतां सू० ५०१ ॥
४३ पं० ८ कच्छंती सयकम्मुणा। तुलना—“तेणे जहा संधिमुद्दे गद्दीए सक्कमुणा कब्बइ
ती। एवं पया पेय इहं च लोए कट्ठाण कम्माण न मोक्खु अत्थि ॥ ४।३ ॥”—उत्तराज्यदन०।
यो यथा सन्धिमुखे गद्दीनो सक्कमुणा हन्ति पापघम्मो। एव पत्ता पेय परमिह लोके सक्कमुणा
ने पापघम्मो ॥ ७८६ ॥”—मुत्तपिटके सुक्कनिवाये खेरगाथा रट्टपालखेरगाथा पृ० ३४८ ॥
५४ पं० ४ केवलियं महेत्ति। तुलना—“अन्नेन च केवलिये महेत्ति” —मुत्तपिटके सुत्तनिपाणे
२८२ ॥

पृ० ५४ पं० १३ जिहो जिमं: तुलना—मू० ८३१ ॥

पृ० ५८ पं० १२ पक्कत्ति इति शुद्धम् ॥

पृ० ६० पं० १७ फलगावत्तहा इति शुद्धम् ॥

पृ० ६३ पं० ३ अगारिणे। “माहणाः धावका ब्राह्मणजातीया वा। अकारिणस्तु क्षत्रिय-विट्-
ः” चू०। “माहणा मत्तचर्यापुत्राननिरता, तथा अगारिणः क्षत्रियादयः” शी० ॥

पृ० ६३ पं० ९ उइहं अहे य...। तुलना—मू० ४७४, ५०३ ॥

पृ० ६४ पं० ७ ‘खेयज्जप्प से कुयलामुदक्के’ इति सु० मध्ये पाठः। “क्षेत्र जानातीनि क्षेत्रजः”
पृ० १४३। “वेद...जानातीति क्षेत्रजः...यदिवा क्षेत्रज्ञो यथावस्थितामस्वरूपपरिज्ञानादात्मज्ञः

इति। अथवा दोषमाहात्म्यं, गमनातीति दोषतो योराशोऽन्यथापरिणतोऽर्थः।—श्री० पृ० १४॥

पृ० ६६ पं० ५, वीचमेते। “विशुद्धीकरणः कृणो नैवृणो विमुक्तताः।...पीतम्बरोऽन्युतः शार्ङ्गं विप्रक्षयेनो जनाईनः॥ इति अमररोमे प्रथम काण्डे। “विप्रक्षयेन—नरादयो नागदयोः प्रीयतिः” इति अभिधानचिन्तामणौ श्लो० २१४॥ “विप्रक्षयेनः...चक्रवर्ती, अथवा विप्रक्षयेनः वायुदेवः” सू० पृ० १४८ पं० १५॥ “विधा...सेना वर्य स विप्रमेतः चक्रवर्ती”—श्री० पृ० १५०॥

पृ० ६६ पं० ६ दंतउक्ते। “दान्तवाक्यः चक्रवर्ती”—सू०

पृ० १४८ पं० १७, श्री० पृ० १५०॥ “क्षत्रप्रथ नामागो१”—मङ्गलमात्र आदिपर्व १।६।१।५७; “अधिराजापिपं चंब दन्तवर्क महाहवे”—सभापर्व २।२।८।३॥

पृ० ७२ पं० ३ दगंमि धीरे इति शुद्धपाठः॥

पृ० ७२ पं० ९ “मंगलि ओदरिया” इति शुद्धम्। तुलना—“द्विष्या गिहिनं अनरोमित्तो, सुग्नद्वली ओदरिको कुसीतो। महावराहो व निषावपुष्टो पुनपुनं गन्धमुपेति मंदो॥ १०१॥”—शुतपिटके घेरगाथा पृ० २५७॥

पृ० ७८ पं० ६ मदा जने। तुलना—“जयं चरे जयं चिद्रे जयमासे जयं सपु। जय भुंजो मापुंते पावं कम्मं न भंधइ॥”—दशवैकालिक ४।८॥ “यनं चरे यनं निद्रे, यनं अण्ठे यनं सवे। यनं समिप्रये भिक्खु, यतमेनं पमारये॥”—शुतपिटके सुद्धकनिकाये इतिपुस्तके पृ० २६२॥

पृ० ७९ पं० ५ माहणा खत्तिवा वेस्मा...। तुलना—“रातिया माहणा वेस्मा सुदा चण्डालपुच्छा।”—शुतपिटके सुद्धकनिकाये जातकपालि (भाग १) पृ० ११९, २७८॥

पृ० ८० पं० १३ पथीकम्म...। दयता दशवैकालिके तृतीयमध्ययनम् ३।२, ९। दयता दशमाण पृ० ८१ पं० ७ टिप्पण पृ० १४६ पं० ७ इत्यस्य च टिप्पणम्।

पृ० ८१ पं० १ उहेसियं...। दयता दशवैकालिके ३।२, ४।५५॥

पृ० ८१ पं० ७, पृ० ८२ पं० १ अट्टपदं...आसंदो...। दयता दशवैकालिके ३।४-५। तुलना—“सेय्यधिदं—अट्टपदं दशपदं आकासं परिहारपथं सन्तिकं खलिकं पटिकं सत्तावदथं भक्त्वं पत्तवीरं चट्टकं मोनलविकं चिद्गुलिकं पत्तावहकं रथकं धनुकं अक्खरिकं मनोसिकं यथावजं इति वा इति, एवरूपा जूतप्पमादट्टानावुयोगा पटिविरतो समणो गोतमो ति।...सेय्यधिदं—आमन्द पल्लं गोनकं चित्तकं पटिकं पटलिकं तूलिकं विकतिकं उल्लोमिं एकन्तलोमिं कटिरसं कोसेय्यं कुत्तकं हुरयत्तरं अस्सत्तरं रयत्तरं अजिनप्पवेणिं कदलिमिगपवरपवत्तरणं राउत्तरच्छद उमतोलोहितकूपधानं इति वा इति, एवरूपा उवा-सयनमहासयना पटिविरतो समणो गोतमो ति। सेय्यधिदं—उच्छादनं परिमद्दं ग्हापनं सम्बाहनं आदासे मालागन्धविलेपनं मुखपुष्पं मुखलेपनं इत्यवगन्धं सिखावगन्धं दण्डं माळिकं अमिं छणं चिपुपादनं अन्नं उण्हीसं मणिं बालवीजनिं ओदातानि वरुथानि वीपदमानि इति वा इति एवरूपा मण्डनविम्वनट्टा-नावुयोगा पटिविरतो समणो गोतमो ति—” शुतपिटके सुदीघनिकाये मात्तजालघुने मात्तमभीलघुणे पृ० ८-९।

“न भिक्खवे उवासयनमहासयनानि धारेतज्जानि, सेय्यधिदं—आमन्द, पट्टो, गोनको...” —विनयपिटके महावग्गो ५.१०, २० पृ० २११। “आमन्दी नाम अनिच्छन्तपमाणा पुष्पि, पल्लो नाम आहरिमेदि वादेहि कतो होनि”—विनयपिटके पाचिच्छिमाणी ४.४३.१९२ पृ० ४०९।

पृ० ८१ पं० १३ परमसे अङ्गणं, न भुंजेन्न इति स २ पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनः। सूत्रो [पृ० १५९] “परमसे अङ्गणं पु० परम पाथं एदिमाथ इत्यर्थः” इति पाठः, वृत्ती तु परम एहस्य अमयं भाजनं पामनम्, तत्र ..अन्नं पानं च न मुनिर्न कदाचिदपि भुञ्जीत। यदिवा पनपद-

कविप्रशस्तिः कविरयं चरन्तम्, कविषा कविप्रशस्तिः उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते वदन्तः पराशरम्,
तत्र चरन्तं वदन्तम् अमुकम् ॥ श्री० पृ० १८१ ॥

पृ० ८१ पं० ११ कविप्रशस्तिः विप्रशस्तिः इति पं० ११ प्रशस्तिः उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते वदन्तः ॥

पृ० ८१ पं० ५ उद्धृतं अर्थः...। तुलना-पृ० १८५, ५९३ ॥

पृ० ८० पं० ५ कवि...। तुलना—“द्विषा मतिं च अरतिं मतिं भूतिं निरूपयति । सम्भवोद्यमिभुं
नरं नरं नरं नरं ॥ १८१ ॥ .. ‘दरमं पुरं च पत्न्या च, मरुते च नरिषु स्थिते । अविद्यते मरुता
नरं नरं नरं नरं ॥ १८१ ॥”—मुनिप्रदं तुलनामिति पृ० १८० ।

पृ० ८० पं० ५ न मरुतः पुरं इति पं० १ पुरं उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते वदन्तः । “न मरुतः पुरं
पुरं विद्यते” इति श्रीमते पृ० १८५ । श्रीमते तु “पुरं पुरं—सम्भवोद्यमिभुं (न मरुतः इत्यादि-पं०),
नरं नरं... नरं मरुतम्”—श्री० पृ० १८८ ॥ मु० मरुते न मरुतं पुरं इति पाठः ॥

पृ० ८० पं० १२ मरुतः...। इत्यादि पृ० ४३ पं० ७ इत्यादि टिप्पणम् ॥

पृ० ८१ पं० २ इत्यादि तत्र जीवकादः । अत्र उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते वदन्तः इति सा० पाठः
नवीनीतः ॥

पृ० ८१ पं० २ कविरे विजयनी कादः । अत्र पं० १-२ मरुते कादः इत्यादि मरुते कवि इति पाठः,
“कविरे जीवकादः विजयते कविप्रशस्तिः”—श्री० पृ० २००, एतं च श्री० वृत्तपुत्रादेन उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते
वदन्तः कविरे विजयनी कवि इति पाठः नवीनीतः प्रतिपादितः । श्रीमते [पृ० १८६] तु “पुत्राय वा
जीवकादः न द्वि गामो विप्रते जीवकादः” इति व्याख्या इत्यनेन ।

पृ० ८१ पं० ५ पुरं तु...। तुलना-पृ० ८५ ॥

पृ० ८१ पं० ८ अत्र उपर्युक्तैर्न कविप्रशस्ते वदन्तः इत्यादि मरुते कवि इति पाठः नवीनीतः ।
“मरुतः मरुतः” पृ० पृ० २०१ । “मरुतः मरुतः” श्री० पृ० २०४ ॥

पृ० ८१ पं० ३ मरुतः मरुतः...। तुलना-मानि च मरुति यानि च मरुति समन्वयशब्दमिति
मरुतः । समन्वयशब्दमिति मरुतानि मरुतानि विनेत्य ओपपत्त्या ॥ १३७ ॥”—मुनिप्रदं
तुलनामिति पृ० १८५ ॥

पृ० ८१ पं० ९ जगत् कुम्भे...। तुलना—“कुम्भे इति पं० शश्वतोपपत्त्ये । कुम्भे विप्र
मरुतः पुरं वेदमिह इति पं० १ ॥”—इति भाष्ये अ० १६, पृ० १३ । “यदा वेदमिह पुरं
कुम्भे मरुतः इति पुरं इति पुरं इति पुरं प्रजा प्रतिष्ठिता ॥ २ । ५८ ॥”—मरुतः इति ।

पृ० ८१ पं० १२ उद्धृतं अर्थः...। तुलना—“अविभाषयदा, भिन्नयवे, सद्गारा, सद्गारापयदा
विन्मार्गं विन्मार्गपयदा मामरुतं, मामरुतपयदा सद्गारायनं, सद्गारायनपयदा परमो, परमपयदा वेदना,
वेदनापयदा सद्गारा, सद्गारापयदा उपादानं, उपादानपयदा मरुतः, मरुतपयदा जानि, जानिपयदा जगत्प्रश
मोकारिदेवदुष्प्रशस्योद्यममरुतपयदा मरुतः, एवमेतस्य केवलम् दुष्प्रशस्यमरुतस्य समुद्रयो इति । अर्थ
इति, भिन्नयवे, पट्टिपयदापदो...। यत्तु च, भिन्नयवे, सद्गारायनं? न मरुतयनं, सोनायनं,
पानायनं, त्रिभुवनं वायायनं यनायनं । इति पुरं, भिन्नयवे, सद्गारायनं”—मुनिप्रदं
तुलनामिति भाग २] पृ० ३-५ ॥

पृ० ८० पं० ३ जगद्भूते...। तुलना—“पुत्रं मरुते भगवा मावधियं विहरति जेनवे । भगवा
पुत्रद्वये—द्विषि मरुतो, भिन्नयवे, मरुति, किं उपादाय किं अविभक्तिर एव दिष्टि उच्यते—’न
चाणा चावन्ति, न मरुतो मरुतः, न मरुतिनयो विप्रदन्ति, चन्दमन्त्रिया उदेन्ति वा अवेन्ति वा

१. तुलना—“मरुतः मरुते पुरं वेदमिह तस्य मरुते विदा”—भाष्ये पृ० १४५ ॥

एतिसद्वायिद्विता' नि ।"—गुणपिटके संयुक्तनिरावयपत्ति पृ० ४१४ । "मृदावता न वायन्ति न सन्दन्ति सवन्तिनो । तानि अत्र परिगन्ति पुनं पुनो भविमणि ॥ ८३ ॥"—गुणपिटके बुद्धवेनो पृ० ३११ ॥

पृ० ९८ पं० ९ अकर्मणा कम्म गवन्ति धीरा इति तं २ प्रवृत्तिपरिहयः पाठोऽत्र छन्दोऽपेक्षया समीचीनतरः । "अकर्मणा तु आपन्ननिरोधेन कर्माणि क्षपयन्ति धीराः...मेधाविनो लोभमयं (वी०), निराधाविनो मेधाविनो, लोभमतीनाः लोभातीना वीतरागा इत्यर्थः, एवं मायामतीता मायातीना वा" इति चूर्णी । पृच्छी तु "अकर्मणा तु आपन्ननिरोधेन तु...कमे क्षपयन्ति धीराः (वीरा-सं० १ विना) महासत्त्वाः...मेधाविनः...लोभमयं परिग्रहेमातीना...वचिन् पाठः लोभमयादतीता, लोभमयं च समाहारद्वन्द्वः, लोभाद्वा भयं तस्मादतीताः"—शी० पृ० ३२१ ।

पृ० १०८ पं० १ उद्धं भवेत्... । तुलना सू० ३५५, ४७४ ॥

पृ० १०९ पं० ५ विमज्जवादं । "विमज्जवादो नाम भजनीयवादः । तत्र शङ्कितं भजनीयवाद एव वक्तव्यः—अहं तावदेवं मन्ये, अतः परमन्ययापि पुच्छेज्जगि । अथवा विमज्जवादो नाम अनेशान्तवादः" सू० पृ० २३५ । "विमज्जवादं पृथगर्थनिर्णयवादं व्यापृणीयात्, यदिवा विमज्जवादः—स्याद्वादः, तै... वदेत्, अथवा सम्मगर्थान् विमज्ज पृथग्वदत्वा तद्वादं वदेत्, तद्यथा—नित्यवादं द्रव्यार्थतया पञ्चार्थतया त्वनित्यवादं वदेत्" शी० पृ० २५० । तुलना—“न गो, भन्ते, भगवा सत्यं तपं गृह्णति, न पि सत्यं तपस्सि लुब्धामीनि एकंसेन उपकोसति उपवदति । गारह्यं गो, भन्ते, भगवा गृह्णति, पसंसितञ्च पसंसति । गारह्यं गो, पन, भन्ते भगवा गृह्णन्तो पसंसितञ्च पसंसन्तो विमज्जवादो भगवा । न सो भगवा एव एकंसवादो ति"—गुणपिटके अंगुत्तरनिकाये [भाग ४] दससिपाठे पृ० २५३ ॥

"दोहि वि अतेहि अदिस्समाणे"—सू० ६७८ । आचाराद् सू० १११ । "दोहि वि अतेहि अदिस्समाणेहि" आचाराद् सू० ११३ । "उभो अन्ते अनुपगम मज्जेन तयागतो मम्म देसेति"—छाण्डपिटके संयुक्तनिरावयपत्ति [भाग २] पृ० ६६ । गुणपिटके उद्दाने आत्यन्तहस्तिदर्शोपमानेन एकान्तदर्शनानां स्वरूपमभिधाय "इमेसु किर सज्जन्ति एके समगमाद्वाणा । विरगण्डं न विवदन्ति अत्रा एकद्वरिपनो ॥"—[पृ० १४५] इत्यभिहितम् ॥

पृ० ११२ पं० ४ विउद्धंति पाव... । अत्र मु० मध्ये तुहंति इति पाठः । छन्दोऽपेक्षया तुहंते पाव इति पु १ पाठोऽपि समीचीनः । "पूर्वैस्त्वेतानि कर्माणि भुज्यन्ति"—शी० पृ० २५६ ॥

पृ० ११४ पं० ६ तद्वागता अप्पडिण्णा इति तद्वागता अप्पडिण्णा इति वा तं २ प्रवृत्तिपाठस्य छन्दोऽपेक्षया समीचीनः । "उच्यते तयागता य अप्पडिण्णा, तीर्थवरा", चमद्वागता केवलं गणपराय अप्पडिण्णा अप्रतिज्ञाः, अनारोसिन इत्यर्थः ।" सू० पृ० २४३ । "तथा तयागताः तीर्थवरा गणपरादयः न विद्यते प्रतिज्ञा निदानरूपा येषां तेऽप्रतिज्ञाः निराशंगाः" शी० पृ० २६० ॥

पृ० १२८ पं० १२ अट्टा भट्टपुत्ता । तं १-२ प्रतिहयः भग । भट्टपुत्ता इति पाठोऽत्र समीचीनः भौवपातिकसूत्रेऽपि [सू० १३, २६] अयमेव पाठः ॥

पृ० १२९ पं० ५ उद्धं पावत्ता... । तुलना—“उद्धं पावत्ता अहे केगममत्थका एव आत्तावत्ते कसिमे तयपरिदन्ते जीवे, एम जीवे जीवन्ति, एने तं जीविने भवति । से जदानामत्ते दद्वेत्त वीएत्त न पुणो अंगुरापत्ती भवति, एवामेव दद्वे सरीरे न पुणो सरीरापत्ती भवति । तम्हा इणमेव जीविने, गत्ति परलीए, गत्ति दृक्कदुद्वद्वानं कम्ममाणं पलविनिविमेसे । णो पचायन्ति जीवा, णो कुयन्ति पुण्णका, अरन्ते वज्जणसावण । तम्हा एत समं नि वेमि—उद्धं पावत्ता अहे केगममत्थका एव आत्तावत्ते क[सिमे] तयपरिदन्ते एव जीवे, एम मडे णो [जीवन्ति] एने तं [जीविने भवति]"—इतिप्रतिपाद्यं १९ चक्रलज्जापण, पृ० ३९ ।

पृ० १२९ पं० ७. आदृष्टात्...। तुलना पृ० ३५७ पं० १९ ॥

पृ० १३० पं० १०. कोपीनो। तुलना—“सेय्यपापि, महाराज, पुरिसो मुञ्जहा ईसिकं पवाहेय्य। तस्मै एवमस्स—“अयं मुञ्जो, अयं ईसिका, अम्मो मुञ्जो, अम्मो ईसिका, मुञ्जहा एवम् ईसिका पवाहो” ति। सेय्यपा वा पन, महाराज, पुरिसो अग्नि कोविद्या पवाहेय्य। तस्मै एवमस्स—“अयं असि, अयं अग्नि, अम्मो अग्नि, अम्मो कोसि, कोसिया एवम् असि पवाहो” ति। सेय्यपा वा पन, महाराज, पुरिसो अग्नि काष्ठा उद्धरेय्य। तस्मै एवमस्स—अयं अग्नि, अयं करण्डो, अम्मो अग्नि, अम्मो करण्डो, करण्डा एवम् अग्नि उद्धरेय्य ति। एवमेव सो, महाराज, भिण्णु एवं समाहिते चित्ते परिच्छेदे परिकोदात्ते अनङ्गे विगतपरिच्छेदे सुभूते कम्मनिवे छित्ते आनेज्जपणे मनोमये चाम अभिनिम्भिनाय चित्तं अभिनीहरति अभिनिस्तमेति।”—एतत्पिटके दीघनिकायपटि [भाग १] धौलकत्तन्धवग्गे सामञ्जस्य-फल-पुनं पृ० १८, समनुनं पृ० १७८)

पृ० १३१ पं० ८. तत्तीव...। द्यतां पृ० ७, ८। पृ० ३५५ ॥

पृ० १३२ पं० ९. पंचमहम्मूत्तिपु...। द्यतां पृ० १५-१६। पृ० ३५८ पं० १ ॥

पृ० १३४ पं० ७. तुलना पृ० ३५७ पं० ३५। अत्र ‘सामया। ६५७ आयच्छा पुण एते एवमाहु’ इति पाठ्योजना समीचीना प्रतीयते ॥

पृ० १३५ पं० ११ धम्मा पुरिसादीया...। तुलना—“पुरिसादी कम्म अपरिसादिणो बुद्धा, तम्हा सउ अपरिसादिणो बुद्धा गोवलिपन्ति रणे पुत्तरपण च वारिणा। दग्गालेण अरुहा इसिणा इदं। पुरिसादीया धम्मा पुरिसवग्ग पुरिसवेद्धा पुरिसकपिप्पा पुरिसपञ्चोविता पुरिससमसागता पुरिसमेव अभिजुत्थिपाणं चिट्ठन्ति। से जहाणामत्ते अरती तिया मरीरंति जाता सरीरंति बद्धिमा सरीरसमसागता सरीरं चैव अभिजुत्थिपाणं चिट्ठन्ति, एवमेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव चिट्ठन्ति। एवं गढे बम्भीके य्मे एवमे पवगढे पुत्तरिणी, पवरे पुत्तवीय जाता भाणियत्वा, उदगपुत्तखे उदगं गेतव्यं। से जहाणामत्ते अपमिक्खा सिया अरणीय जाते जाव अरणी चैव अभिभूय चिट्ठन्ति एवमेव धम्मा वि पुरिसादीया तं चैव। धिनु तेमि सामगगणं जेति बद्धिमा पणायिहा। से यावि चिकिया पुरिमा जे इरधीण चस गता ॥ १ ॥”—इतिमात्तियाई अ० १२ पृ० ४३।

पृ० १४० पं० १०. अमणुजं...। द्यतां पृ० २४३ टि० २ ॥

पृ० १४४ पं० ८. दोहिं वि...। द्यतां पृ० ३६८ पं० १९ ॥

पृ० १४६ पं० ७. जो अज्जं...। तुलना—“सेय्यपिद—सन्तिकम्मं पणिधिकम्मं भूलकम्मं भूरिकम्मं वस्सकम्मं वोरुक्कम्मं वत्तुकम्मं वल्लुपरिकम्मं आचमनं न्हापनं जुहं वमनं विरेचनं उद्धविरेचनं अधो-विरेचनं सीसविरेचनं कण्ठोत्तं नेतत्तपनं नत्थुकम्मं अज्जनं पसज्जनं साम्मायिं सज्जकत्तिं दारकत्तिं चित्ता मूक्केसज्जनं अनुपपदानं ओसधीनं पटिमोक्खो इति वा इति, एवरूपाय तिरच्छानविजाय मिच्छाजीवा पटिविरतो समणो गोलमो ति।”—एतत्पिटके दीघनिकाये [भाग १] ब्रह्मजालपुनं पृ० १२।

पृ० १४७ पं० २. विट्ठेण...। तुलना—“विट्ठं सुतं सुतं विज्जान” —एतत्पिटके संयुत्तनिकायो [भाग २] पृ० ४२५ ॥

पृ० १४९ पं० ९. अक्खोवज्ज इति शुद्धम् ॥

पृ० १५७ पं० १. कुक्का इति शुद्धम् ॥

पृ० १६४ पं० ६. आवर्यकधूर्णि—सज्जनात्तवूर्ण्यनुसारेण अत्र अस्यावसे ति इत्येव शब्दः पाठः ॥

पृ० १६५ पं० ३. ओम्मं उप्पायं...। तुलना “सेय्यपिदं—अङ्गं निमित्तं उप्पातं सुविनं लक्खणं मूसिकत्तिञ्च अग्निहोमं दन्तिहोमं पुसहोमं कण्होमं तण्डुलहोमं सत्पिहोमं तेलहोमं मुखहोमं ओहितहोमं अश्वविज्जा वल्लुविज्जा खेचविज्जा (खस्तविज्जा—पुस्तकान्तरे) विवविज्जा भूविज्जा भूरविज्जा अहिविज्जा च, २४

विमविज्ञा विच्छिन्नविज्ञा भूमिकविज्ञा मङ्गलविज्ञा वायसविज्ञा पञ्चज्ञानं सरपरिमाणं मिगवज्ञं इति वा इति, एकरूपाय निरञ्जानविज्ञाय मिच्छानीवा पटिविरतो समगो गोतमो नि । सेव्यमिदं—मणिलक्षणं वरयलक्षणं दण्डलक्षणं सरयलक्षणं असिलक्षणं उमुलक्षणं धनुलक्षणं आनुयलक्षणं इथिलक्षणं पुरिसलक्षणं कुमारलक्षणं कुमारिलक्षणं दामलक्षणं दामिलक्षणं इथिलक्षणं अस्पलक्षणं मदिसलक्षणं उममलक्षणं गोलक्षणं अलक्षणं मेयलक्षणं कुङ्कुलक्षणं घटलक्षणं गोवालक्षणं कण्ठिलक्षणं कण्ठपलक्षणं मिगलक्षणं इति वा इति, एकरूपाय तिरञ्जानविज्ञाय मिच्छानीवा पटिविरतो समगो गोतमो नि । सेव्यमिदं—चन्द्रगाहो भविस्सति, सुरियगाहो भविस्सति, नक्षत्रगाहो भविस्सति, चन्द्रिमसुरियानं पयगमनं भविस्सति, चन्द्रिमसुरियानं उपपयगमनं भविस्सति, नक्षत्रानां पयगमनं भविस्सति, नक्षत्रानां उपपयगमनं भविस्सति, उग्रगाहो भविस्सति, दिग्गाहो भविस्सति, भूमिचालो भविस्सति, देवदुन्दुभि भविस्सति, चन्द्रिमसुरियानां उग्रगमनं भोगमनं सङ्खिलेसं बोदानं भविस्सति, एवंविषाको चन्द्रगाहो भविस्सति, एवंविषाको सुरियगाहो भविस्सति, एवंविषाको नक्षत्रगाहो भविस्सति, एवंविषाको चन्द्रिमसुरियानं पयगमनं भविस्सति, एवंविषाको चन्द्रिमसुरियानं उपपयगमनं भविस्सति, एवंविषाको नक्षत्रानां पयगमनं भविस्सति, एवंविषाको नक्षत्रानां उपपयगमनं भविस्सति, एवंविषाको उग्रगाहो भविस्सति, एवंविषाको दिग्गाहो भविस्सति, एवंविषाको भूमिचालो भविस्सति, एवंविषाको देवदुन्दुभि भविस्सति, एवंविषाको चन्द्रिमसुरियानां उग्रगमनं भोगमनं सङ्खिलेसं बोदानं भविस्सति इति वा इति, एकरूपाय निरञ्जानविज्ञाय मिच्छानीवा पटिविरतो समगो गोतमो नि । सेव्यमिदं—आत्राह्नं विवाह्नं संवरणं विवरणं सङ्खिलेसं विवरणं सुमगकरणं दुमगकरणं विरुद्धगमकरणं जिह्वानिचन्पनं हनुमंहननं हस्याभिचन्पनं हनुमंहननं हज्ज-जपनं आदागपन्हं कुमारिकपन्हं देवपन्हं, आदिच्युपट्टानं मह्युपट्टानं अम्बुजलनं मिरिहापनं इति वा इति, एकरूपाय निरञ्जानविज्ञाय मिच्छानीवा पटिविरतो समगो गोतमो नि । ”—मुगपिटके दीपनिघाये प्रज्ञालयुगे पु० १०-११ । “आयव्यं सुपिनं लक्षणं नो विदहे क्षयो वि नक्षत्रं विदहे च गमकरणं निकिच्छं मामसो न सेवेय ॥ १६२ ॥” इति मुगपिटके सूक्तनिकाये सुक्तनिघाये अट्टकतमो पृ० ४१२ । अस्य विमन्तरे व्याख्या मुगपिटके महाविदेमे [पृ० ३२५] वर्तते ॥

पृ० १०२ प० ८. मिरया प्हाते.....। इत्यनाम् औपसानिकसूत्रे म्० २६ ।

पृ० १०२ प० ९. महन्तिमहालिशाप इति छन्दम् ।

पृ० १०६ प० ३. लोदितगाणी। तुलना—“ये लोके लुप्तं लोदितगाणिनो कुक्कुरम्मन्ता मनुमेण पवासाग” —मुगपिटके मणिसमनिकाये [भाग १] पृ० १२९ ॥

पृ० १०६ प० ४-पृ० १०७ प० ९. उल्लंघन... चन्द्रगाहो। तुलना—“तत्र गीत-वर्णनं विष्णु दर्शनं ... अत्रागम्य-विलेपनपरममन्त्रविभूषणद्वारा ... आनन्द्य रत्नपरिग्रहणा ... आनन्द्य-परिग्रहणा ... अमममपरिग्रहणा ... कथयिष्यामि ... तुला-हृद-हृद-मान-हृद ... उल्लंघन-वर्णन-निकटि-स्त-विद्योपा ... उल्लंघन-वर्णन-विरागमोस आलोच-नद्वारा पटिविरतो समगो गोतमो नि इति वा इति, निरञ्जने, उग्रानो नक्षत्राणाम् कर्णं वदमानो वदेय” —मुगपिटके दीपनिकाये [भाग १] प्रज्ञालयुगे पृ० ६-७ ॥

पृ० १०८ प० ९. पृ० १०९ प० ८. छन्दुपर्वणं.....। “अथ अथ तस्मै नमः तान् वदामः । इन्द्रस्यैव नमः आह्वा इमिना मुदयः कम्पना नमः सो आपर्षिणेन पुनरपि अगमयत् इन्द्रोऽहमेव पश्येत्तस्मै, एव कल्प नष्ट उदु विदमः दीपनद्वारा, उदयेन दीपो बोधनं निरञ्जने नक्षत्राणाम् कर्णं वदमानो वदेय” —मुगपिटके दीपनिकाये [भाग १] प्रज्ञालयुगे पृ० ६-७ ॥

कतिपयानि विशिष्टानि टिप्पणानि

श्लोक्याईं पीठगाईं सोहपुच्छणाईं कडरिगदाहणाईं भतगणनिरोहणाईं दोमचाईं दोमताईं दोमग
भाउमरणाईं भणिमरणाईं पुतामरणाईं धूदमरणाईं भक्षमरणाईं अण्णाणि य सयणमिगवंधुवग्गम
तेणि च ण दोमचाईं दोमगाईं दोमगस्ताईं अणियसंवासाईं पियविपज्जोगाईं हीलणाईं विंसणाईं गरा
पञ्चइणाईं परिमवणाईं भागइण्णाईं अणयराईं च दुक्खदोमगस्माईं पवणुभवमाणे अणाइय अण
सोममईं चाउरतमयारकाणरं अनुपरिवट्ठति ।” —इतिभाषियाईं अ० ९ पृ० १६-१७ ॥

पृ० १८० पं० ५. सस्यं षट् इति शुद्धम् ॥

पृ० १८० पं० १४. गियदि..... । दयता पृ० ३७० पं० ३० ॥

पृ० १८१ पं० १०. खगविमाणं..... । तुलना—“सच्चेसु भूतेसु निचाय दण्डएकी
खगविमाणकण्ठो ॥ १ ॥” इति सुत्तपिटके सुत्तनिपाते खगविमाणकण्ठसु ७४ वारं खगविमाण
इति शब्दो वर्तते पृ० २७६-२८० ॥

पृ० १८६ पं० ९, १०. मझासोस्तेसु महासुक्खा..... । अम महेसम्भेसु.....महेसक्खा
सं१ प्रतिपाठः सम्यग् भाति । तुलना—“सो सो सतो पदमं उपपन्नो सो दीघायुकमरो च हं
वग्गवन्ततरो च महेसकन्नतो च” —दीघनिकाये [भाग १] ब्रह्मजालसुते पृ० १८ ॥ “महेस
अन्नतरोमि यस्सो” सुत्तपिटके सुक्कनिकाये जात्रके [भाग २] भूरिदत्तजात्रके पृ० २३१ ॥

पृ० १८८ पं० ३. पुत्तिउयट्ठा इति शुद्धम् ॥

पृ० १८८ पं० ५. चाउइय .. । तुलना—“चाउइमि पञ्चदसिं या च पक्खस्स अट्ठरी । पा
हारियक्खं च अट्ठगमुममाण । उपोषयं उपवसामि सदा भीलेसु संवुता ॥” —सुत्तपिटके सुक्कनिका
जात्रके [भाग १] पृ० २८४ ॥

पृ० १९१ पं० १२. एम सुखा... । तुलना—“एसा, भिक्खवे तुला, एतं पमाणं मम सावक
भिक्षूने ददिद सारिपुत्त-मोग्गलाना” —सुत्तपिटके संयुत्तनिकाये [भाग १] पृ० १९६ ॥

पृ० १९२ पं० ७, पृ० १९३ पं० १, पृ० २१७ पं० ३. अणवदग्गा । तुलना—“अनमत्ता
खो समारो, पुग्गा कोटि न पन्नायति अविजा नीवरणानं सत्ताणं तण्हासंभोजनानं सन्धावत्तं ससरत्तं
—सुत्तपिटके संयुत्तनिकायो [भाग ४] पृ० १९६ ॥

पृ० १९४ पं० ३, १०, १२. अग्वीज... । तुलना—दशवेकालिकसूत्रे चतुर्थोप्ययने । “मूल
पोरवीजं वेदा तद्द संदवीजवीजह्वा । संमुत्तिमा य भणिया पत्तेयाणन्तकाया य ॥ १८६ ॥” इ
योगमतसारे जीवकाण्डे । “पट्टिमानि, भिक्खवे, बीजजातानि । कण्माणि पञ्चमूलवीजं सन्धवी
अग्ववीजं फलुवीजं (फलवीजं—पुस्तकान्तरे) बीजवीजञ्चेव पञ्चमं” —सुत्तपिटके संयुत्तनिका
[भाग २] पृ० २८४ । “सेय्यधिद—मूलवीजं सन्धवीजं फलुवीजं (फलवीजं—पुस्तकान्तरे) अग्ववी
बीजवीजमेव पञ्चमं, इति एवञ्चा बीजगाम-भूतगामसमारम्भापट्टिविरतो सम्मो मोत्तमो” —सुत्तपिटके
वीथनिकाये [भाग २] ब्रह्मजालसुते पृ० ७ ॥

“भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि—मूलवीजं, सन्धवीजं, फलुवीजं, अग्ववीजं, बीजवीजमे
पञ्चमं । मूलवीजं नाम—इन्द्रि, मित्रिवेरं, वच्चं, वच्चय, अतिविषं, वटुकरोहिणी, उरीरं, भद्रमूलकं
यानि वा पनञ्जानि पि अरिय मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलवीजं नाम । सन्धवीजं नाम—
अस्त्यो, निग्रोधो, पिल्लो, उट्टमरो, कण्ठको, कपिलयो, यानि वा पनञ्जानि पि अस्त्य सन्ध
जायन्ति, सन्धे सञ्जायन्ति, एतं सन्धवीजं नाम । फलुवीजं नाम—उच्चु, वेडु, नलो, यानि वा
पनञ्जानि पि अस्त्य पञ्चे जायन्ति, पञ्चे सञ्जायन्ति, एत फलुवीजं नाम । अग्ववीजं नाम—अग्वु
फणिज्जं, हिरिवेरं, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय अग्वे जायन्ति, अग्वे सञ्जायन्ति, एतं अग्ववीजं
नाम । बीजवीजं नाम—पुञ्चगव, अपरणा, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय बीजे जायन्ति, बीजे

कतिपयानि विशिष्टानि टिप्पणानि

भाष्यस्थान उपरस्था चतुर्विधः ॥ ३ । ३ ॥” इति अभिधर्मकोशकारिकाया भाष्येऽप्यस्य वर्णनः

पृ० २२८ पं० ५-१० । तुलना—“अथ खो सीहो सेनापति अन्तरं पुरिसं आणापेसि-
मने, पवणमसं जानाही” ति । अथ खो सीहो सेनापति तस्मा रतिया अबयेन पणीतेन
सोत्रनीय पटियादायेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि—“काळो, भन्ते, निद्रित भतं”
खो भगवा पुम्बद्धसमये निशमेत्वा पतचीवरमादाय येन सीहस्म सेनापतिस्म निवेमन
उपसङ्गित्वा पन्नये आसने निसीदि सद्धिं भिम्बुमहेन ।

तेन खो एन समयेन सम्बद्धा निगळा वेवाळियं रविकाय रथिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटक
कन्दन्ति—“अथ सीहेन सेनापतिना धूलं पवुं वथित्वा समणस्स गोतमस्स भतं कत,
गोतमो जानं उदिरस-रुनं मंसं परिभुजति पटिथकम्मं” ति । अथ खो अन्तरतो पुरिसो
सेनापति वेत्तुपप्रद्धमि, उपसङ्गित्वा सीहस्म सेनापतिस्म उपकरणे आरोवेसि—दरये, भन्ते,
एते सम्बद्धा निगळा वेवाळियं रविकाय रथिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटकं बाहा पणगद्धं कन्दन्ति
सीहेन सेनापतिना धूलं पवुं वथित्वा समणस्स गोतमस्स भतं कतं, तं समणो गोतमो जानं
मंसं परिभुजति पटिथकम्मं” ति । अलं अय्यो, दीघरतं पि ते आदस्मन्ता अवण्णपाम
अवण्णपामा धम्मस्म, अवण्णपामा सुद्धस्म, न अ एन ते आदस्मन्ता जीरन्ति तं ममावन्तं अम
मुया अभुतेन अन्माचिकरन्ता, न अ मयं जीविनहेतुं पि सखिच पाणं जीविता बोरोपेय्यामा
यो सीहो सेनापति बुद्धपमुत्त भिक्खुमहे पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सदरया सन्तप्पेत्वा
मणवन्तं मुणादिं ओवीनपणपाणि एकमन्तं निसीदि । एस्मन्तं नितिच ररो सीहं सेनाप
धम्मिया कयाय सन्दस्सेत्वा समादयेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायामना पणामि । अथ
एारिं निदाने एरिं पकरणे धम्मि कयं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जा
कं मसं परिभुजितव्यं । यो परिभुज्येव आपति दुक्कटस्स । अतुजानामि, भिक्खवे, ति
मच्छमंसं—अरिद्ध अनुत्तं अपरिसद्धिं ति ।”—इति विनयपिटके महावगो पृ० २५२-२५
पिटके सुद्धनिकाये अद्भुत्तरनिकाये अद्भुत्तरपाठे पृ० २९९-३०० ।

“तेसं सुदिनं सुनुत्तं सुयिद्धं ये सद्धमुदिरस ददन्ति दानं । सा पक्खिणा सङ्गता पणिट्ठिना
लोकविदून् षण्णिता ॥ ६४४ ॥”—सुतपिटके विमानवखु पृ० ५४ इत्यादि ॥

पृ० २३४ पं० २. रिद्धिरिमित्ति—“भूतपूर्वं भिक्षुकोऽवीताष्वनि उत्तरापथे भद्रवि
नगरी राजधानी अपूर्, कदा च स्त्रीरा च सेमा च सुमिधा च आकीर्णवहुजनमनुष्या
दिभ्यावदाने [बौद्धसंस्कृतग्रन्थावली] पृ० २९५, पृ० १८० ॥

पृ० २४३ पं० ११. तद्दस्समुद्दामो, उट्ठाए उट्ठेहत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं इति शुद्ध
हम्पनिखित्तप्रतिपु ईदस्स पाणे विद्यते, दस्सतां सुद्धि-वृद्धिपत्रके । मुद्रितं तु ‘तहा अन्मुद्दामो
उट्ठेमो नि पाणाण भूवाणं ओवाण सत्ताणं’ इति पाठः ॥

पृ० २४३ पं० २३. ‘दंटे अणिविखत्ते इदंणि णिविखत्ते’ इति मुद्रितनूयपेक्षया शुद्ध
‘दंटे अणिविखत्ते इदंणि अणिविखत्ते’ इति मुद्रितराजीपुण्यविजयबीमहाराराजसंशोधितार्था चूर्ण

पृ० २४३ पं० ३१-३२. अत्र १६ टिप्पणसिन्धुं द्रष्टव्यम्—१६. तद्दस्समुद्दामो उट्ठाए उ
पाणाण जाव सत्ताणं खं २ । तहा उट्ठाए उट्ठिण पाणाणं भूवाणं जाव सत्ताण ग १ ॥

पृ० २४५ पं० १२. ‘↑ ↑ एतदन्तर्गत. पाठः’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २४८ पं० १३. अपरितमया धम्मिया इति शुद्धम् ॥

पृ० २५२ पं० ६. तथ इति शुद्धम् ॥

पृ० २५५ पं० ५. चरिचं इति शुद्धम् ॥

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

[अत्रेदमवधेयम्—अस्मदसविषयिणीयु हस्तलिखितप्रतिषु विद्यमानः कश्चि पाठोऽस्माभिर्मूढे स्थापितः, अत्रे तु पाठभेदा अपस्ततात् टिप्पणेयु दर्शिताः । किन्तु एतद्व्यमुद्रणानन्तरं टिप्पणे स्थापिता अपि केचि पाठभेदाः छन्दआद्यपेक्षया समीचीनतराः शुद्धतरा वा इति अस्माकं प्रतिमानं तादृश अपि पाठाः * एतादृशेन चिह्नेन सह अत्र शुद्धि-वृद्धिपत्रके निर्दिष्टाः । यस्तु पाठे मूढे टिप्पण्यु वा कर्तुः सा < > एतादृशचिह्नान्तर्निवेशितोऽत्र ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः पृष्ठ-पञ्चम्यानुसारेण, अशुद्धपाठस्तु तत्रैव पृष्ठ-पञ्चम्यान् विवेकमयः]

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः	पृ०	पं०	अशुद्ध पाठो वा पाठः
१	१	आद्याया	२६	२०	किञ्चि पु १ पु ३
१	३२	किमंग [पु]नरपुत्रे	२८	१	किञ्चि
११	२	वेयात्तिमा	२८	२	किञ्चि
१५	१३	पु १ < वृ > दंत ० ३	२८	११	किञ्चि पु १, ११
१५	१६	शी० १ < दंत ० ३	३०	१२	किञ्चि
		५०५ ॥ >	३२	२१	किञ्चि < वृ > १
१६	११	नहृष्टी, छे	३८	२३	किञ्चि
१७	२	किञ्चि वे दि वरुण ०	३८	२५	किञ्चि वरुण वरुण
१७	३	किञ्चि			वरुण
१७	४	किञ्चि	४०	२६	किञ्चि वरुण वरुण
१७	१८	किञ्चि	४०	२७	किञ्चि वरुण वरुण
१९	६	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	२८	किञ्चि वरुण वरुण
१९	६	किञ्चि वरुण	४०	२९	किञ्चि वरुण वरुण
२०	७	किञ्चि वरुण वरुण ०	४०	३०	किञ्चि वरुण वरुण
२१	६	किञ्चि वरुण	४०	३१	किञ्चि वरुण वरुण
२३	९	किञ्चि वरुण ०	४०	३२	किञ्चि वरुण वरुण
२३	९	किञ्चि वरुण ०	४०	३३	किञ्चि वरुण वरुण
२३	१३	किञ्चि < वृ > १	४०	३४	किञ्चि वरुण वरुण
२३	१६	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	३५	किञ्चि वरुण वरुण
२३	२३	किञ्चि वरुण वरुण वरुण वरुण ०	४०	३६	किञ्चि वरुण वरुण
२४	७	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	३७	किञ्चि वरुण वरुण
२४	८	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	३८	किञ्चि वरुण वरुण
२४	९	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	३९	किञ्चि वरुण वरुण
२४	१०	किञ्चि वरुण वरुण वरुण ०	४०	४०	किञ्चि वरुण वरुण

शुद्धि-वृद्ध्यादिपत्रकम्

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
११	१९	खं २ ॥ < > दस्यता
		सू० ८५ ॥ < >
११	२०	उत्तिस्स < > अं कटे < > इत्यपि
१४	३	दिट्ठी
१४	६	° ध्वैए
१४	७	विरले गामधम्मेट्ठि जे "केइ अंगणी जमा
१०६	४	न कुञ्जा
११८	५	ही० ।
१३१	२	एवामेव
१३१	३	आत्ता,
१३४	७-९	साम्पत्ता । ६५७, अंगउट्टा पुं० एते
१३४	३०	पु १ ॥ १२ पुत्तावं
१४०	४	विपुलधण-
१४५	१	तत्तय म्बलु
१४६	७	पो अज्जणं, "पो कमणं
१४७	३	सुँवरियतव-
१४७	१२	चत्तसहितार्था < > सूत्रस्थाने < >
१४७	१४	नि। तेन सो पन
१४९	९	अक्खोद्वंशेण-
१४९	२०	एत्त(श्च)मसणं
१५५	२०	"समियस्स
१५७	१	कुँयक्का
१७२	६	मइत्तिमहाल्लिखाए
१७२	१२	"देवे
१८०	५	गैर्यं दंडं
१८५	२	संखादत्तिआ
१८८	३	पुच्छियट्ठा
१८९	२	पाण-खादम-
२००	१०	विवट्ठति
२०१	१३	इत्थियजोणियाण रुक्खाणं
२०१	३२	पं० १३
२०३	३	मातुर्वीरे
२०३	७	° जोणि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२०३	२५	अलक्खरपेविदित्तिक्ख
२०४	९	मातुर्वीरे
२०४	१२	जाव मक्खवायं
२०५	९	मैट्ठिगावणिणं
२०६	२	जाव मक्खजातं
२०६	११	° धावरेजोणियाण
२१५	९	° णिर्वाया हेउ
२२१	८	अणायाए°
२२१	९	चू० । < > णिहुअण शीपा० ॥ < >
२३१	२७	८३७ पर्यन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	नंदघ
२४३	११	तट्ठअम्भुट्ठामो उट्ठाए उट्ठे
२४३	२३	दडे अणिकिस्सते इत्ता णिकिस्सते
२४३	३२	१९ तट्ठअम्भुट्ठेमो उट्ठाए उ २ चा पाणाणं जाव सत्ता खं २। तट्ठा उट्ठाए उट्ठि पाणाणं भूताणं जाव सत्ता खं १॥ तट्ठअम्भुट्ठायो उ इत्ता पाणाणं जाव सत्ता पु २। तट्ठा अम्भुट्ठामो उट्ठाए उट्ठेइत्ता पाणाणं जाव सत्ता पु १।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तरगतः
२४५	३४	पाणातिआत
२४८	१३	अपरिगघा धम्मिया
२५२	६	सत्थ
२५५	४	आणमेत्ता वरिस्सं
२५८	८	१६६००
२५८	९	"बदि २ रवा°
२६५	३८	आराहिदं
२७२	१९	गाड
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	णिद्धय

गुणि-गुणिपञ्चकम्

[illegible]

१० ५० मुख उपादेशो वा पाठः
 १ १ वापाया
 १ १२ किमग [पु]गरपुत्रे
 १ २ वेपादिदा
 ११ ११ पु १ \triangle पू \triangle शीगा० ॥
 १६ ११ शी० १ \triangle इयया सू०
 ११ ५०५ ॥ \triangle

१६ ११ ५०५॥▷
 १७ २ गहनी, जो
 १७ ३ 'टागा' से वि चयति *
 १७ ४ कैम्मगहा
 ४ संपण°
 १८ मुनिष्ठया
 ६ पासाहि ण पासाओ तुमं, *
 ६ लोय परं

१९ पासादि ण वासओ मुमं
 २० लोय परं
 २१ अहउसेओ असेति *
 २२ संथ अकासि
 २३ निरंथ *
 २४ अपाण *
 २५ ला० मु० ।
 २६ 'आक्षेत' शी० । 'नो चापि'
 २७ 'अपाण मु० । यपाण खं ।
 २८ शी० ॥

२४ शी० ॥
 २५ ७ गामधर्मा नि *
 २६ ४ ईशोसिख
 २६ २ तिस मेशोप०
 २६ ७ ईशोसिया
 २६ ९ धारेंती *
 पाठो वं केवल मु० मध्ये दृश्यने ॥

१० पं० सुर उपाधेयो वा पाठः
२९ ३०

२६ २० २८ १

१ मोहदम् *
२ मोहणिपुण
११ मयस्थु पु १, २।
१३ मयस्थु पु १, २।

३२ १३ अण्णोदण्ण
३८ २९ भं १०८ पु २८।
१३ १३ १३

१२
१८-१९
२३

मिलाणाभिहृष्टं
एकार्यिकानि आसेवना,
दोपस्तम

४२	२०	दोपस्तत्र
४२	२४	श्रीविज्ञापनाया...दोप°
४२	२३	वणा ल्पीषु सं २।

११ "विसग्यासी
मगबंधणेहिं जेगेहिं
पकसंति

१० कलगात्रतद्धा
१८ खेत्तण्णे कुं धू.
१९ शीपां ॥

१९ "होयमए
९ ३६९
३ दगंसि धीने

૧ વગાસિ ધીરે,
 ૨ મુદમંગલિ બોદો
 ૩ પાઠમેદન શોકો
 ૪

१६० \triangle परपक्षे शीपा = १ \triangle
च सरणं च

च सरणं च,
रसगता,
भावविशेषो
वासितोयह°

प्राविश्याद्

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
९१	१९	खं २ ॥ < द्यपतां
		सू० ८५ ॥ >
९१	२७	उद्दिस्म < जं कड >
		इत्यपि
९४	३	दिट्टी
९४	६	°ब्बेए
९४	७	विरसे गामधम्मेहि जे 'केड
		जंगती जगा
१०६	४	न कुळा
११८	५	शी० ।
१३१	२	एवामेव
१३१	३	आता,
१३४	७-९	सासत्ता ।
		६५७, आंयछट्टा पुंण एगे
१३४	३०	पु १ ॥ १२ एतावं
१४०	४	विपुलघण-
१४५	१	तत्थ खल्लु
१४६	७	णो अन्नं, 'ओ वमणं
१४७	३	सुँवरियतव-
१४७	१२	चरकसंहितायां
		< सूयस्यानि >
१४७	१४	ति । तेन खो पन
१४९	९	अन्नोर्वेज्ज-
१४९	२०	यत्त(क)मन्नं
१५५	२०	'समिपस्स
५७	१	कुँवका
७२	६	महतिमहालियाए
७२	१२	'देवे
८०	५	गेह्यं वंई
८५	३	संखादितिया
८८	३	पुच्छियट्ठा
८९	३	पाण-खाइम-
९०	१०	विउट्टति
९१	१३	हरियजोगियाणं रुक्खाणं
९१	३२	पं० १३
९३	३	मातुर्वीर
९३	७	°जोगि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
२०३	२५	जलयरपच्चिदितिरिक्ख°
२०४	९	मातुर्वीर
२०४	१२	जाव मक्खायं
२०५	९	भौउंगाउसिणं
२०६	३	जाव मक्खातं
२०६	११	°शार्वरजोगियाण
२१५	९	°जिअया हेऊ
२२१	८	अजायार°
२२१	९	चू० । < जिहुअप्पाणा
		शीपा० ॥ >
२३१	२७	८३७ पर्यन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	मंदघ
२४३	११	तहउम्मुट्टामो उट्ठाए उट्ठेत्ता
२४३	२३	दडे अणिकित्तो दशणि
		णिकित्तो
२४३	३२	१६ तहम्मुट्टेमो उट्ठाए उट्ठे
		२ त्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पं२ । तहा उट्ठाए उट्ठिए
		पाणाणं भूताणं जाव सत्ताणं
		खं १ ॥ तहम्मुट्टामो उट्ठे-
		इत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु २ । तहा अम्मुट्टामो उट्ठामो
		उट्ठेइत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु १ ।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तर्गतः
२४५	३४	पाणातिघातं
२४८	१३	अपरिग्गधा धम्मिया
२५२	६	तत्थ
२५५	४	आगमेणा वरित्ते
२५८	८	१६६००
२५८	९	°वदि २ रवा°
२६५	३८	आराहिउं
२७२	१९	गाड
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	जिहुय

गुणि-गुणिपत्रकम्

[illegible]

१. १. शुद्ध उपादेयो वा पाठः

गुदे उपादयो वा पाठः
 १. आषाढा
 २. किमग [१] गरगुने
 ३. वेपालिया
 ४. गु १ \triangle मू \triangle शीगा ० ॥
 ५. शी ० \triangle हदयना मू ०
 ६. ५०५ ॥ \triangle

५०५॥▷
११ ग्राहती, गो
२ दागा ते वि चयति *
३ कैम्मवहा
४ वंधण°
१८ मुत्तिट्ठया
६ पासादि ण पासओ तुमं, *
६ लोय परं

लोय पर
 कदसेओ अनेसि *
 सैय बाकासि
 भिकंय *
 अपाण *
 ला० \triangle सु० \triangle ।
 काहेत शी० । 'नो चारि'
 अपाण सु० । अपाण खं १
 शी० ॥

श्री० ॥
 रामधर्मोति *
 सोसितं
 वेश मंदोप०
 सोसिया
 ती *

॥ ये हसते ॥

४० ५० गुरु उपादेशो वा पाठः
२६ ३० १०

२१ ३० 'निष्पत्तु १ मु० ॥
२२ १ शंखम् *
२३ २ मोक्षजिपण
२४ ११ मदनपु पु १, २।
२५ १२ अथ...

११ अद्वैत उ १, २।
१२ अप्योदए
२२ स १०८ उ २।
१२ "गिलाणाभिहं"।
८-१२ एषार्थिबानि आसेवना,
दोषमय

२० श्रीनिशाननाया... दोष
२४ षण्णा त्थीसु सं २।
२१ नं १। "विसग्गणाभी
२ मणय्थेहि जेगेहि

पञ्चसंति
फलगावतद्वा
खेसण्णे कुं वू.
शीपा. ॥
“खेयभए

३६९
गंसि धीरे,
हमंगलि ओद°
अमे देन ओको
पपल मय
परपसे शीवा० ।

(१) व,
 ण,
 वैलो
 णकु

150

शुद्धि-वृद्ध्यादिपत्रकम्

१०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
११	१५	सं २ ॥ < दृश्यता
		सू० ८५ ॥ >
११	२७	उद्दिष्ट < जं कं >
		इत्यपि
१४	३	दिष्टी
१४	६	० व्वं
१४	७	विरवे गामधम्मोहि जे 'केद
		जंगती जगा
१०६	४	न कुञ्जा
११८	५	शी० ।
१३१	२	एवामेव
१३१	३	आता,
१३४	७-९	सातता ।
		६५७, भाष्यट्टा पुंन एते
१३४	३०	पु १ ॥ ३२ पठाव
१४०	४	विपुलघण-
१४५	१	तत्प्य स्वलु
१४६	७	णो अंजर्ण, 'णो वमर्ण
१४७	३	हैचरियतव-
१४७	१२	चरकसंहितायां
		< सूत्रस्थाने >
१४७	१४	नि । तेन ह्यो पन
१४९	९	अक्खोव्वंज्ज-
१४९	२०	यत्त(श्च)मस्सणं
१४९	२०	*समिपस्स
१४७	१	कुंचका
१७२	६	मदतिर्महालियाए
१७३	१३	'देवे
१८०	५	गौर्यं दंड
१८५	२	संखादतिया
१८८	३	पुच्छियट्टा
१८९	२	पाण-आदम-
२००	१०	विउट्ठति
२०१	१३	हरियज्जोणियाणं क्वस्ताणं
२०१	३२	पं० १३
२०३	३	मातुर्वीर
२०३	७	० जोमि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
२०३	२५	जलसरपेविदिदितिरिक्ख
२०४	९	मातुर्वीर
२०४	१२	जाव मक्खाय
२०५	९	मौडगाउसिणं
२०६	२	जाव मक्खाय
२०६	११	० धार्वजोणियाणं
२१५	९	० णिकीया हेऊ
२२१	८	अयाया०
२२१	९	चू० । < णिहुमण
		शीपा० ॥ >
२३१	२७	८३७ पर्यन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	नंदध
२४३	११	तहउम्मुट्टामो उट्टाए उट्टेइ
२४३	२३	दडे अणिकिरते इदा
		णिकिरते
२४३	३२	१६ तहम्मुट्टामो उट्टाए उट्टेइ
		२ सा पाणाणं जाव सत्ता
		खं२ । तहा उट्टाए उट्टेइ
		पाणाणं भूठाणं जाव सत्ता
		खं १ ॥ तहम्मुट्टामो उट्टेइ
		इत्ता पाणाणं जाव सत्ता
		पु २ । तहा तहम्मुट्टामो उट्टाए
		उट्टेइत्ता पाणाणं जाव सत्ता
		पु १ ।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तर्गत-
२४५	३४	पाणानिवाणं
२४८	१३	अपरिगगधा धम्मिया
२५२	९	तत्प्य
२५५	४	आगमेता चरिख
२५८	८	१६६००
२५८	९	० धदि २ रवा०
२६५	३८	आराहिउ
२७२	१९	पाठ
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	णिद्धय

शुद्धि-शुद्धपादिप्रक्रम

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
९१	१९	सं २ ॥ ८५ ॥ ८५ ॥ ८५ ॥
९१	२०	उद्दिष्टम् ८५ ॥ ८५ ॥ ८५ ॥
९४	१	इत्यपि
९४	२	रिद्धि
९४	६	°स्वप्
९४	७	विरते गामधमेदि जे '°केद
		बैंगनी बगा
१०६	४	न कुत्सा
११८	५	शी० ।
१११	२	पूषामेव
१११	३	आता,
११४	७-९	सापता ।
		१५७, भोषट्टा पुं० एते
११४	३०	पु १ ॥ १२ पलाव
१४०	४	विपुलवण-
१४५	१	तत्प धालु
१४६	७	जो अंजनं, 'जो वमनं
१४७	३	सुंवरियव-
१४७	१२	वरकर्महिताया
		८५ ॥ ८५ ॥ ८५ ॥
१४७	१४	लि। तेन सो पन
१४९	९	अस्त्वोवर्ण-
१४९	२०	पत्त(ध)मयनं
१५५	२०	°समिपस
१५७	१	कुंभका
१५२	६	मदतिमहालिवाए
१५२	१२	°देवे
१८०	५	गैदये दंड
१८५	२	संज्ञादनिया
१८८	३	पुच्छिषट्ठा
१८९	२	पाण-आदम-
२००	१०	विउदंति
२०१	१३	हरियत्रोमियाण रुक्मानं
२०१	३२	पं० १३
२०२	२	मार्जुरवीरे
२०३	७	°जोमि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
२०३	२५	जलधरपंथिदियतिरिक्म°
२०४	९	मार्जुरवीरे
२०४	१२	आव मक्कवाय
२०५	९	मार्जुराउमिनं
२०६	२	आव मक्कवाय
२०६	११	°धार्वरत्रोमियाण
२१५	९	°जिर्वाया हेऊ
२२१	८	अणावार°
२२१	९	चू० । ८५ ॥ ८५ ॥ ८५ ॥
		शीपा० ॥ ८५ ॥ ८५ ॥
२२१	२७	८३७ पर्यन्त-
२२४	८	गणधरेण
२२५	३	समनो-
२४०	२०	अंदध
२४३	११	तद्दम्मुट्टामो उट्टाए उट्टे
२४३	२३	दंदे अणिगिरते इदा
		गिक्खिते
२४३	३२	१६ तद्दम्मुट्टेमो उट्टाए उट्टे
		२ चा पाणानं आव सत्ता
		सं२। तद्दा उट्टाए उट्टि
		पाणानं भूतानं आव सत्ता
		धं १॥ तद्दम्मुट्टामो उट्टे
		इत्ता पाणानं आव सत्ता
		पु २। तद्दा तद्दम्मुट्टामो उट्टामे
		उट्टेइत्ता पाणानं आव सत्ता
		पु १।
२४५	१२	↑ ↑ एणदन्तगतः
२४५	३४	पाणातिवातं
२४८	१३	अपरिमाया धम्मिया
२५३	६	तण्व
२५५	४	आगमेता चरितं
२५८	८	१६६००
२५८	९	°विदि २ रवा°
२६५	३८	आराहिदं
२७२	१९	गार्ड
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	जिदुय

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

[अत्रेदमवधेयम् — अस्मत्सर्वविधवर्तिनीषु हस्तलिखितप्रतिषु विद्यमानः कश्चित् पाठोऽस्माभिर्मूले स्थापितः, अत्र तु पाठभेदा अपस्तम्बान् टिप्पणेषु दर्शिताः । किन्तु एतद्वन्धमुद्रणानन्तरं टिप्पणे स्थापिता अपि केचित् पाठभेदाः छन्दःप्रायश्चित्तयोः गम्योच्चीनतराः शुद्धतरा वा इति अस्माकं प्रतिमानं तादृशं अपि पाठाः * एतादृशेन चिह्नेन सह अत्र शुद्धि-वृद्धिपत्रके निर्दिष्टाः । यन्तु पाठो मूले टिप्पणेषु वा वर्धितः स $\triangleleft \triangleright$ एतादृशचिह्नान्तर्निवेशितोऽयम् ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः पृष्ठ-पङ्क्त्याद्यनुगारेण, अशुद्धपाठस्तु तत्रैव पृष्ठ-पङ्क्त्यादौ विनोक्तनीयः]

पृ० पं० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

९	९	आश्रया
९	३२	किमंग [पु]गरपुत्रं
११	२	वेपालिया
१५	१३	पु १ \triangleleft चू० \triangleright शीपा० ॥
१५	१६	शी० । \triangleleft दृश्यतां सू० ५०५ ॥ \triangleright
१६	११	गाहती, णो
१७	२	३ टाणा ते वि चर्यति *
१७	३	कैम्मसहा
१७	४	बंधण०
१७	१८	मुच्छिडया
१९	६	पासाहि ण पासओ तुमं, *
१९	६	लोय परे
२०	७	अहउमेओ अशेसि *
२१	६	संथे अछामि
२३	१	० भिकंज *
२३	४	अप्याण *
२३	१३	सा० \triangleleft मु० \triangleright ।
२३	१६	० 'काल्ले' शी० । 'नो चापि'
२३	२३	० 'अप्याण मु० । अप्याण सं १ शी० ॥
२४	७	गामपमैमी नि *
२५	४	० 'ओमिनि'
२६	२	० 'निच मंदोप'
२६	७	० 'ओमिया
२६	९	धरेत्ती *

पृ० पं० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

२६	२०	३ तिष्ठ पु १ मु० ॥
२८	१	सैद्धम् *
२८	२	मोहणिण्ण
२८	११	अदरसु पु १, २ ।
३०	१३	अप्पोदण्
३२	२९	सं १ \triangleleft पु० \triangleright ।
३८	१३	१० 'मिलानामिह' *
४२ १८-१९		एकार्थिकानि आमेरना, दोपस्तत्र
४२	२०	स्त्रीयिज्ञारनायां... 'क्षेप'
४२	२४	० 'वगा त्थीमु सं २ ।
४३	२३	सं १ । "विमुत्ताधी
४६	३	मयवधेणेहि नेमेहि
५८	११	पक्कसंति
६०	१७	फलगावणट्ठा
६३	१८	सेत्तण्णे कुं वू० \triangleleft शीपा० \triangleright ॥
६३	१९	० 'शेयसण्
६५	९	३६९
७२	३	दमंमि धीरे,
७२	९	मुहमंमि ओद०
७६	२५	पाठभेदेन ओदो
८०	२९	० 'अणान्दी' धर्म
८१	२९	१८ \triangleleft परवणे शीपा० ।
८३	२	अ सरंमं अ,
८३	२	० 'स्मरणा,
८३	२३	आवधिरेणो
८०	१३	० 'विनीय' *

१ पाठो व देवदं मु० मध्ये दृश्यते ॥

पोकगाईं पीकगाईं सौहृदपुत्रगाईं कडरिगदाहगाईं भक्तगणनिरोहगाईं दोगबाईं दोभताईं दोभगहगाईं माउमरगाईं भद्रगिरगाईं पुनमगाईं धूपधरगाईं भक्तमरगाईं अण्णानि य सयणमितबंधुधरगमरगाईं तेलिं व बं दोगबाईं दोभताईं दोभगहगाईं भक्तिपर्वबासाईं विमक्तिपर्वगाईं हीलगाईं पित्तगाईं गरहगाईं पभरगाईं परिभवगाईं भापट्टगाईं भण्यपराईं व दुक्कभोमगहगाईं पधणुभरमणि अगाईं अणवदग्गे दीहमईं चाउरंगवारागाईं अनुपरिपट्टि ।"—इतिभाषियाईं अ० ९ पृ० १६-१७ ॥

पृ० १८० पं० ५. गरयं दंष्टं इति शुद्धम् ॥

पृ० १८० पं० १४. तिपट्टि..... । दरपतां पृ० ३७० पं० ३० ॥

पृ० १८१ पं० १०. अगवियाने । तुलना—“सन्धेय भूनेमु निधाय दण्डं एको करे खगत्रिपाण्डुणो ॥ १ ॥” इति मुगपिटके मुत्तनिकाये अगविसाणकण्डुने ७४ वारं अगविसाणकण्डुने इति शब्दो वर्तते पृ० २७४-२८० ॥

पृ० १८९ पं० ९, १०. महायोश्तेषु महायुक्ता..... । अत्र महोपकसेषु..... महोपकसा इति संज्ञाप्रतिपादः सम्पन्नं भवति । तुलना—“सो सो सत्तो पडमं उण्णको सो दीपापुत्तरो च होति वण्णवन्तवरो च महोपकसवरो च”—दीपनिकाये [भाग १] ब्रह्मजालसुने पृ० १८ ॥ “महोपकसो अन्नमयोनि वक्को” मुगपिटके मुत्तनिकाये जात्रके [भाग २] भूरिदत्तजालके पृ० २११ ॥

पृ० १८८ पं० ३. पुत्तिपट्टा इति शुद्धम् ॥

पृ० १८८ पं० ५. चाउरय..... । तुलना—“चाउरुमि पयइयि वा न पयइमस अट्टरी । पाटि-इरियाजसं च अट्टमगुगमगनं । उरोयं उववसामि सदा सीलेसु संतुता ॥”—मुगपिटके उरुवनिपाये जात्रके [भाग १] पृ० २८४ ॥

पृ० १९१ पं० १२. एव मुक्ता..... । तुलना—“एसा, भित्तये तुला, एतं पमाणं मम सावसानं भिक्खुनें वट्ठिं मारिपुन-सोमगलाना” —मुगपिटके संयुत्तनिकाये [भाग १] पृ० १९६ ॥

पृ० १९२ पं० ७, पृ० १९३ पं० १, पृ० २१७ पं० ३. अणवदग्गे । तुलना—“अन्नमतगो गो भंमारो, पुंसा कोटि म पन्नायनि अविद्या बीवरणानं सत्ताणं तण्हासंभोजनानं सन्धावनं संसरत” —मुगपिटके संयुत्तनिकायो [भाग ४] पृ० १९६ ॥

पृ० १९४ पं० ३, १०, १३. अगवीजा..... । तुलना—दशवेद्यालिकमूये चतुसोध्ययने । “मूलगा-पोरवीजा संदा सह संवधीजपीजदहा । संमुत्तिउमा य भणिया पत्तैयावन्तवाया य ॥ १८६ ॥” इति गोम्मडगारे जीवकाण्डे । “पश्चिमानि, भिक्खवे, बीजजानानि । कतमानि पञ्चमूलबीजं सन्धवीजं अगवीजं फलुबीजं (फलुबीजं—पुस्तकान्तरे) बीजबीजमेव पञ्चमं”—मुगपिटके संयुत्तनिकाये [भाग २] पृ० २८४ । “सोप्यधिद—मूलबीजं सन्धवीजं फलुबीजं (फलुबीजं—पुस्तकान्तरे) अगवीजं बीजबीजमेव पञ्चमं, इति एवञ्चा बीजगाम-भूतगामसमारम्भापटिविरतो मग्गो गोतगो”—मुगपिटके दीपनिकाये [भाग २] ब्रह्मजालसुने पृ० ५ ॥

“भूतगामो नाम पञ्च बीजजानानि—मूलबीजं, सन्धवीजं, फलुबीजं, अगवीजं, बीजबीजमेव पञ्चमं । मूलबीजं नाम—इड्डि, सिद्धि, वरं, वक्क, अतिविषं, वट्ठुकोहिणी, उसीर, भद्रगणक, यानि वा पञ्चानि पि अति मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम । सन्धवीजं नाम—अस्मत्तो, निषोषो, पिलस्सो, उडुम्भरो, कच्छको, कपिल्लो, यानि वा पञ्चानि पि अतिवत्त सन्धे जायन्ति, सन्धे सञ्जायन्ति, एतं सन्धवीजं नाम । फलुबीजं नाम—उट्टु, वेळु, नलो, यानि वा पञ्चानि पि अति पञ्चे जायन्ति, पञ्चे सञ्जायन्ति, एतं फलुबीजं नाम । अगवीजं नाम—अज्जुर्क, कपिज्जक, हिरिवेरे, यानि वा पञ्चानि पि अति अग्गे जायन्ति, अग्गे सञ्जायन्ति, एतं अगवीजं नाम । बीजबीजं नाम—पुञ्जानं, अवण्ण, यानि वा पञ्चानि पि अति बीजे जायन्ति, बीजे

घोमगाईं पीनगाईं मौहपुच्छगाईं कश्मिदाहगाईं भत्तसगनिगोट्टगाईं दोगघाईं दोमगाईं दोमगरमाईं माउमरगाईं मङ्गिमरगाईं पुनमरगाईं धूममरगाईं भूममरगाईं अण्णाणि यं रायणमित्थं पुनमरगाईं तेषि च नं दोगघाईं दोमगाईं दोमगरगाईं अप्पियसंवासाईं पिमविव्पभोगाईं हीलगाईं िगगाईं सरहगाईं पारहगाईं परिमरगाईं भागहट्टगाईं अण्णयसाईं च दुक्कदोमगरगाईं पवणुभवमाणे अगाइयं अणवदणो दौमरं वाउरं नं पारसागरे अणुपरिपट्ठि ।” —इति भागियसाईं अ० ९ पृ० १९-१७ ॥

पृ० १८० पं० ५. गच्छं दं इति श्रुत्वा ॥

पृ० १८० पं० १४. गिच्छि..... । ददतां पृ० १७० पं० १० ॥

पृ० १८१ पं० १०. सगविमाणं..... । तुलना—“सन्धेय भूतेषु निधाय दण्डं..... एको चरे सगविमाणकण्ठो ॥ १ ॥” इति सुनपिटके सुत्तनिपाये सगविमाणकण्ठे ७४ वारे सगविमाणकण्ठो इति शब्दो वर्तते पृ० २७४-२८० ॥

पृ० १८९ पं० ९, १०. महापोषलेसु महासुक्या..... । अत्र महेमस्त्रेसु..... महेमक्या इति गी१ प्रसिद्धः सम्यग् भाति । तुलना—“सो सो सत्तो पडमं ठपणो सो दीपापुत्तरो च दोति णणवत्तरो च महेमस्त्रेसो च” —दीघनिकाये [भाग १] ब्रह्मजालसु पृ० १८ ॥ “महेमस्त्रेसो अण्वनपोमि यक्को” सुनपिटके गुरुस्सिद्धये जायके [भाग २] भूरिदणजालके पृ० २३१ ॥

पृ० १८८ पं० ३. पुच्छिपट्ठा इति श्रुत्वा ॥

पृ० १८८ पं० ५. वाउरं..... । तुलना—“वाउरं पयदंति या च पक्खस्स अट्ठी । पाटि-
हरिपक्खं च अट्ठगणुममाणं । उयोपयं उपवमामि सदा सीलेसु संतुता ॥” —सुनपिटके सुक्कनिकाये जायके [भाग १] पृ० २८४ ॥

पृ० १९१ पं० १२. एम तुळा..... । तुलना—“एमा, भिक्खवे तुळा, एतं पमाणे मम सावकानं भिक्खून् यदिदं मारिपुत्त-मोगलाना” —सुनपिटके संयुत्तनिकाये [भाग १] पृ० १९६ ॥

पृ० १९२ पं० ७, पृ० १९३ पं० १, पृ० २१७ पं० ३. अणवदणं । तुलना—“अणमत्तगो लो संमारो, पुञ्जा कोटि न पण्णायनि अविज्जा भीवरणानं सत्ताणं सण्हासं वीजजानं सन्धावतं संसरतं” —सुनपिटके संयुत्तनिकायो [भाग ४] पृ० १९६ ॥

पृ० १९४ पं० ३, १०, १२. अगवीया..... । तुलना—“दशवेकलिकमूले चतुर्थोध्ययने । “मूलग-
पोरवीजा बंदा तद्दं चंदवीजवीजरहा । संमुत्तिमा यं भणिया पत्तेयणन्तकाया य ॥ १८६ ॥” इति गोम्मटगारे जीवकाण्डे । “पश्चिमानि, भिक्खवे, बीजजालानि । फलमानि पद्ममूलबीजं सन्धवीजं अगवीजं फलबीजं (फलबीजं—पुस्तकान्तरे) बीजबीजस्यैव पद्मम्” —सुनपिटके संयुत्तनिकाये [भाग २] पृ० २८४ । “सेयधिदं—मूलबीजं सन्धवीजं फलबीजं (फलबीजं—पुस्तकान्तरे) अगवीजं बीजबीजमेव पद्मम्, इति एकस्मा बीजगाम-भूतगामसमारम्भापटिविरतो समणो भोतमो” —सुनपिटके दीघनिकाये [भाग २] ब्रह्मजालसु पृ० ७ ॥

“भूतगामो नाम पञ्च बीजजालानि—मूलबीजं, सन्धवीजं, फलबीजं, अगवीजं, बीजबीजमेव पञ्चम् । मूलबीजं नाम—हृदि, मित्रिवैरं, वर्यं, वचर्य, अतिविष्टं, कट्टकरोहिणी, उनीरं, भद्रमूलकं, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय भूले जायन्ति, मूले सज्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम । सन्धबीजं नाम—अस्सत्थो, निग्रोथो, पिल्लथो, उटुथ्वो, कच्छथो, कपिलथो, यानि वा पनञ्जानि पि अस्तित्थं सन्धे जायन्ति, सन्धे सज्जायन्ति, एतं सन्धबीजं नाम । फलबीजं नाम—उच्छु, जेजु, नलो, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय पञ्चे जायन्ति, पञ्चे सज्जायन्ति, एतं फलबीजं नाम । अगवीजं नाम—अगुत्तं, फणिज्जं, हिरिवैरं, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय अग्गे जायन्ति, अग्गे सज्जायन्ति, एतं अगवीजं । बीजबीजं नाम—पुञ्जगं, अपरणं, यानि वा पनञ्जानि पि अरिय बीजे जायन्ति, बीजे

मज्झिमनिय, एं पीवरीं नाम ।” — विनयपिटके पाचिपिण्डमणि पृ० ५५-५६ । पृ० १९४ पं० ५, २१ तुलना — “सर्वावकाशपरिणमः” — अभिधर्मकोशः ३ । ११॥

पृ० १९७ पं० १३, २६-३१. अज्जोदहिणवे । प्राचीने पाचिपिण्डके ‘अज्जोदहिण’ इति शब्दोऽप्यस्ति इति श्लेषम्, तथाहि — “अज्जोदहिणमिदं इति मन्त्रं वि वनस्पतिः ।” इति गुणपिटके ४१२ जायसे [भाग १, पृ० १६९] पठः । “गन्ति, भिक्खवे, महादक्ख अणुपीडा महादक्ख दक्खानं अज्जोदहिण येहि दक्ख अज्जोदहिण ओभगगिभग्गा विपत्तिता सेनि । वनमे व ते, भिक्खवे, महादक्ख ‘अज्जोदहिण’ सेनि ? अरुणतो निपोपो पिळ्ळानो उदुम्बरो कण्डर्रो वणिग्गयो । इमे सो ते, भिक्खवे, महादक्ख ‘अज्जोदहिण’ सेनि ।” वन्यमे, भिक्खवे, आवरणा नीवरणा चेतयो अज्जोदहिण पण्णाय दुव्वयीकरणे” — गुणपिटके संयुत्तनिकाये [भाग ४] महापण्णे पृ० ८८ ॥

पृ० २०० पं० १०. विउईति इति शुद्धम् ॥

पृ० २०१ पं० १३. हियजोगियागं । अत्र ‘हरियजोगियागं’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २०८ पं० ६ — पृ० २०९ पं० ६, १९. पुग्गी “सूक्तं यः ।” इह च पृथिव्यादयश्चतुर्दश हरितालादयोऽष्टौ गोमेसकादयश्च चत्वारि कश्यपि कपटिचिदन्तर्भावा चतुर्दश इत्यमी भीतिताः पट्थिंशद् भवन्ति” — उत्तराण्ययनसूत्राद्विपरीता ३६।७३-७६ ॥

पृ० २१० पं० ६ असंजने... । तुलना — “तए णं अण्णवे परिक्खायए जोगंधरायणं एवं वयासी — ‘मणे मे विरइ भो देवानुपिभो गन्धरागाहि, बहं न तुमं धम्मयारि ? तए णं जोगंधरायणे अण्णं परिक्खायणं एवं वयासी... एवमेव ते अण्णंजग अविरेता अप्पइद्वितापयक्कतपावक्कमा सकिरिदा असंजुता एकन्तदण्ण एकन्तबाला षट्ठं पावं धम्मं कलिज्जुयं समज्झिण्णा इतो गुता दुग्गतिगामिणो भवन्ति । एहि हारिता आयाणाहि ।” — इमिमापियादं अ० २५ पृ० ५३ ॥

पृ० २१५ पं० ९. ‘छञ्जीवणिकाया द्वेऊ’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २२१ पं० ८. अणायस्सुयं इति शुद्धम् ॥

पृ० २२१ पं० १, ९. दीसंति समियाचारा । “निमृगः संयत आत्मा येषां ते निमृगभ्रमः, कचिद् पाठः समियाचार ति, सम्यक् स्वशास्त्रविदितायुष्टानादविपरीत आचारोऽयुष्टानं येषां ते समिताचाराः” — शी० पृ० ३८४ ॥

पृ० २२६ पं० ५. पिण्णान... । “यो वन भिक्खु सञ्चिद्य पाणं जीविता घोरोपेत्थ पाचिचित्त्यं ति ।” “सञ्चिद्य ति जानन्तो सज्जानन्तो चेय अभिवित्तिरत्वा धीतिज्जो । पाणो नाम तिरच्छानपत-पाणो वुचति । जीविता घोरोपेत्थ ति जीवितिन्द्रियं उपच्छिन्दति उपरोपेत्ति सन्तति विरोपेति, आपति पाचिचित्त्यस । पाणे पाणसञ्जी जीविता घोरोपेति, आपति पाचिचित्त्यस । पाणे वेमत्तिवो जीविता घोरोपेति, आपति दुक्कटस । पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापति । अप्पाणे पाणसञ्जी, आपति दुक्कटस । अप्पाणे वेमत्तिके, आपति दुक्कटस । अप्पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापति ।” इति विनयपिटके पाचिचित्त्यपालि पृ० १६९ ॥ द्रव्यतां पृ० ३६० पं० ३७ ॥

पृ० २२७ पं० २. आतोप्प... । “आतोप्पं, ते हि प्रशीणकृत्स्नयायाः चतुःप्रकारा आरोप्या देवाः ते भवन्ति — १ आकाशोपकाः, २ विज्ञानोपकाः, ३ अक्रियिकाः, ४ षोडश्विणो षोडश्विणो, दातारः सर्वोत्तमां देवगतिं गच्छन्तीत्यर्थः” — धू० । “तेन च पुण्यरूपेण आरोप्याख्या देवा भवन्ति आकाशोपकाः, सर्वोत्तमां देवगतिं गच्छन्तीत्यर्थः” — शी० पृ० ३९७ ॥

“तयोमे, आनुमो, भवा — कामभवो रूपभवो अरूपभवो ।” इति सुत्तपिटके संयुत्तनिकाये [भाग ३] पृ० २३०, [भाग ४] पृ० ५५ । विमुक्षिमयो आरोपनिहेसे आकाशानन्त्यायतन-विज्ञानानन्त्यायतन-आक्रियन्त्यायतन-सर्वोत्तमां देवगतिं गच्छन्तीत्यर्थः चतुर्णाम् आरूप्याणां विस्तराण वर्णनं वर्तते । “आरूप्य-

पुनरुक्तान् उपरत्वा चतुर्विधः ॥ ३ । ३ ॥” इति अभिधर्मकोशचरिकाया भाष्येऽप्यस्य वर्णनमुपलभ्यते ।

पृ० २२८ पं० ५-१० । तुलना—“अथ खो सीहो सेनापति अञ्जतरो पुरिंस आगापेसि—“गच्छ, भणे, पञ्चमसे जानाही” नि । अथ खो सीहो सेनापति तस्या रतिद्या अचयेन पणीनं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि—“बालो, भन्ते, निद्रित भतं” ति । अथ खो भगवा पुम्बहुसमयं निद्रायेत्वा पनवीरमादाय येन सीहस्य सेनापतिरस्य निवेमनं तेनुपमद्वमि उपसद्भवित्वा पञ्जते आमने निसीदि सद्धिं भिक्खुमद्वेन ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुद्धा निगग्धा वैवाळियं रयिकाय रयिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटकं बाहा पग्गद्व कन्दन्ति—“अज्ज सीहेन सेनापतिना थूलं पत्तं वधित्वा समणस्स गोतमस्स भतं कतं, तं समणो गोतमो जानं उदिसिस्स-कतं मंस परिमुञ्जति पटिक्कम्मं” नि । अथ खो अञ्जतरो पुरिंसो येन सीहो सेनापति तेनुपमद्वमि, उपसद्भवित्वा सीहस्य सेनापतिस्स उपकरणके आरोपेसि—“दग्धे, भन्ते, जानेप्प्यासि, एते सम्बहुद्धा निगग्धा वैवाळियं रयिकाय रयिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटकं बाहा पग्गद्व कन्दन्ति—“अज्ज सीहेन सेनापतिना थूलं पत्तं वधित्वा समणस्स गोतमस्स भग कतं, तं समणो गोतमो जानं उदिसिस्स-कतं मंस परिमुञ्जति पटिक्कम्मं” ति । अलं अप्पो, दीघरतं पि ते आयस्सन्ता अवण्णकामा बुद्धस्स, अवण्णकामा धम्मस्स, अवण्णकामा सत्तस्स, न च पन ते आयस्सन्ता औरन्ति तं भगवन्तं वसता तुच्छा मुखा अभूलेन अज्माचिक्कन्ता, न च मये जीवितहेतु पि सखि व पाणं जीविता बोरोपेप्प्यामा नि । अथ खो सीहो सेनापति बुद्धपमुत्तं भिक्खुमद्व पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहसा सन्तापेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्तं भुगाविं ओतीतपनपाणि एक्कमन्तं निसीदि । एक्कमन्तं निस्सिज खो सीहं सेनापतिं भगवा पम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुतेजेत्वा सम्पइसेत्वा उट्ठायायना पच्चापि । अथ खो भगवा पम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुतेजेत्वा सम्पइसेत्वा उट्ठायायना पच्चापि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पद्धये पम्मिं कथं क्त्वा सिक्खू आमन्वेसि—“न, भिक्खवे, जानं उदिसिस्स-कतं मंस परिमुञ्जित्तव । खो परिमुञ्जेय आपाति दुक्कटस्स । अनुज्जानामि, भिक्खवे, तिस्रोतिपरिमुद्धं मच्छमसे—अदिट्ठं अयुनं अपरिसाहिं नि ।”—इति विनयपिटके महावग्गो पृ० २५२-२५३ । सुण पिटके सुदक्खिइये अट्ठत्तरनिकाये अट्ठकनिपाते पृ० २९९-३०० ।

“तेषं सद्धिंं सुहुतं सुविट्ठं ये सहसुरिस्स ददन्ति दानं । सा वत्तिउणा सङ्गणा पविट्ठिअ महप्फला ओक्खिहून् वणिग्ता ॥ ६४४ ॥”—सुणपिटके विमानवत्थु पृ० ५४ इत्यादि ॥

पृ० २३४ पं० २. रिद्धिन्दिमिह “ । “भूतपूर्वं भिक्षुवोऽतीताभ्यनि उत्तरापन्ने भद्रशिला नाम नगरी राजधानी अभूत्, कदा च इदीया च सेया च दुमिशा च आकीर्णबहुजनमनुप्या च”—दिग्धावदाने [बौद्धसंस्कृतग्रन्थावली] पृ० २९५, पृ० १८० ॥

पृ० २४१ पं० ११. मइडम्मुदामो, उट्ठाए उट्ठेत्वा पाणानं जाय सत्तणं इति सुट्ठः पाठः, हस्सल्लिगित्तपत्तिपु ईदया पात्रो विग्रहे, हयतां सुद्धिं बुद्धिपयके । सुद्धिते तु ‘तथा अनुदामो तथा उट्ठाए उट्ठेमो नि पाणानं भूयानं जीवानं सत्तणं’ इति पाठः ॥

पृ० २४३ पं० २३. ‘दंढे अजिक्खित्ते इदाणि जिक्खित्ते’ इति सुद्धितपूर्वप्रेषया सुट्ठः पाठः । ‘दंढे अजिक्खित्ते इदाणि अजिक्खित्ते’ इति सुनिराज्जीपुग्गद्विजयकीमशाराज्जपेधित्तया पूर्वी पाठः ॥

पृ० २४३ पं० ३२-३३. अज १६ टिप्पणमिन्ध इट्ठयम्—१६. सहस्रमुदामो उट्ठाए उट्ठेइ । ता पाणानं जाय सत्तणं सं २ । तथा उट्ठाए उट्ठिण पाणानं भूयानं जाय सत्तणं सं १ ॥

पृ० २४५ पं० १२. ‘ । । एतदन्तर्गतः पाठः’ इति सुट्ठम् ॥

पृ० २४८ पं० १३. अपरिगणा पम्मिया इति सुट्ठम् ॥

पृ० २५२ पं० ६. तथ इति सुट्ठम् ॥

पृ० २५५ पं० ५. चरितं इति सुट्ठम् ॥

मज्जायन्ति, एतं धीवरीवं नाम ।” —विनयपिटके पाचित्तियसालि पृ० ५५-५६ । पृ० १९४ पं० ५, २१ तुलना — “गर्भावक्रान्तपरित्तः” —अभिधर्मकोशः ३।१७॥

पृ० १९७ पं० १३, २६-३१. अज्झारुद्धित्तने । प्राचीने पालिप्रिपिटके ‘अज्झारुद्ध’ शब्द उपलभ्यत इति ध्येयम्, तथाहि — “अज्झारुद्धाभिवद्दन्ति ब्रह्मन्तं पि वनस्पतिं ।” इति सुत्तपिटके ४१२ जातके [भाग १, पृ० १६२] पाठः । “सन्ति, भिक्षव, महाकृत्वा अणुवीमा महावादा रक्खानं अज्झारुद्धा येहि रक्खा अज्झारुद्धा ओमगविमग्गा विपत्तिता सेन्ति । वतमे च ते, भिक्षव, महाकृत्वा ‘अज्झारुद्धा’ सेन्ति ? असत्थो निमोघो पिलक्खो उडुम्बरो कच्छको वपित्थो । इमे वो ते, भिक्षव, महाकृत्वा ‘अज्झारुद्धा’ सेन्ति ।” पञ्चिमे, भिक्षव, आवरणा नीवरणा चेतसो अज्झारुद्धा पञ्चाय दुक्खलीकरणा” —सुत्तपिटके संयुत्तनिकाये [भाग ४] महावाग्गे पृ० ८८ ॥

पृ० २०० पं० १०. विउदंति इति शुद्धम् ॥

पृ० २०१ पं० १३. हियजोणियागं । अत्र ‘हरियजोणियागं’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २०८ पं० ६ — पृ० २०९ पं० ६, १९. पुदवी...सूकंते य । “इह च पृथिव्यादयश्चतुर्दश हरितालादयोऽष्टौ गोमेजकादयश्च षड्विं कश्यपिन् कपञ्चिदन्तर्मावान् चतुर्दश इत्यमी मीलिता पट्त्रिंशद् भवन्ति” —उत्तराध्ययनसूत्रपाइयटीका ३६।७३-७६ ॥

पृ० २१० पं० ६. अमंज्जे... । तुलना — “तए णं अम्वडे परिव्वायए जोगं वरायणं एवं वयासी — ‘मगे मे विरुद्धं भो देवानुपिओ गम्भवामाहि, कहं न तुमं घम्भयारि ? तए णं जोगं वरायणे अम्वडं परिव्वायणं एवं वयासी... एवमेव ते अमंज्जा अविरता अप्पडिहापयक्खतापवग्ग्मा सकिरिमा असंभुता एकन्तदण्णा एकन्तवाला बहु पावं वम्मं कलिकुटुमं समज्जिणिता इतो तुना दुग्गनिगामिणो भवन्ति । एहि हरिता आयाणाहि ।” —इप्पिभावियाहं अ० २५ पृ० ५३ ॥

पृ० २१५ पं० ९. ‘सुजीवणिकाया हेऊ’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २२१ पं० ८. अणायारसुयं इति शुद्धम् ॥

पृ० २२१ पं० १, ९. दीसंति समियाचारा । “निष्ठानः संयत आरमा येषां ते निष्ठुवाग्ग्मः, षड्विं पाठः समियाचार ति, सम्यक् स्वशास्त्रविदितानुष्ठानादविपरीत आचारेऽनुष्ठानं येषां ते समियाचारा” —श्री० पृ० ३८४ ॥

पृ० २२६ पं० ५. पिण्णाग... । “यो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता चोरोपेय्य पाचित्तियं ति । सञ्चिच्च ति जानन्तो सञ्चानन्तो चेष्ट अभिवितरित्वा मीतिइमो । पाणो नाम तिरच्छानगत-पाणो पुषति । जीविता चोरोपेय्य ति जीविनिन्त्रिय उपच्छिन्दन्ति उपरोपेति सन्तति विरोपेति, आपति पाचित्तियस्स । पाणे पाणमग्गी जीविता चोरोपेति, आपति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता चोरोपेति, आपति दुद्धस्स । पाणे अपाणमग्गी, अनापति । अपाणे पाणमग्गी, आपति दुद्धस्स । अपाणे वेमतिको, आपति दुद्धस्स । अपाणे अपाणमग्गी, अनापति ।” इति विनयपिटके पाचित्तियपार्लि पृ० १६९ ॥ एवमां पृ० ३६० पं० ३७ ॥

पृ० २२७ पं० २ आरोग्य... । “आरोग्यं, ते हि प्रतीणकम्पवायाः चतुःपकारा आरोग्या देवा ते भवन्ति — १ आद्याशोरकाः, २ विज्ञानोपकाः, ३ अद्विष्टाणि, ४ जीवन्निगो गोत्रमग्गिणो, दान्तारः सर्वेणमा देवगणि गच्छन्तीत्यर्थः” —श्री० । “तेन च पुण्यद्वन्द्वेन आरोग्याख्या देवा भवन्ति आकाशदेवताः, सर्वेणमा देवगणि गच्छन्तीत्यर्थः” —श्री० पृ० ३९७ ॥

“तदोमे, अनुभो, भवा — काममको कपमको अकपमको ।” इति सुत्तपिटके संयुत्तनिकाये [भाग ३] पृ० १३०, [भाग ६] पृ० ५९ । विमुद्धिमगे आरोग्यनिर्देवे आद्याशानकम्पवायन विज्ञानानकम्पवायन अद्विष्टादन्तारः सर्वेणमा देवगणि गच्छन्तीत्यर्थः । “आरोग्य-

कतिपयानि विशिष्टानि टिप्पणानि

चतुरस्थान उपपत्त्या चतुर्विधः ॥ २ । २ ॥” इति अभिधर्मकोशकारिकाया भाष्येऽप्यस्य वर्णनमुपलभ्य
 पृ० २२८ पं० ५-१० । तुलना—“अथ खो सीहो सेनापति अन्नतरो पुरिसे आणायेसि—“य
 भये, पत्रमसं जाताही” ति । अथ खो सीहो सेनापति तस्या रतिया अवयेन पगीनें थाय
 मोरनीये पटियादायेत्ता भगवतो काल आरोचायेसि—“कालो, भन्ते, भिट्ठिण जनं” ति ।
 खो भगवा पुन्यद्वयसमये निशसेत्ता पनचीवरमादाय येन सीहस्स सेनागतिय निवेसन तेनुपस
 उपसद्वित्ता पन्यते आसने निसीदि सद्धि निम्पुमहेन ।

तेन खो पन ममयेन सम्बुद्धा निगग्हा वेणालियं रथिकाय रथिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटकं बाह्या प
 कन्दन्ति—“अज सीहेन सेनापतिना थूलं पसं वधित्वा समणस्स गोतमस्स भगं कतं, तं स
 गोतमो जाने उद्विस्स-कत्ते संसे परिमुञ्जति पटियकम्मं” ति । अथ खो अन्नतरो पुरिसे येन स
 सेनापति तेनुपसद्विमि, उपसद्वित्ता सीहस्स सेनापतिस उपकरणे आरोचेसि—यथे, भन्ते, जानेव्या
 पुते सम्बुद्धा निगग्हा वेणालियं रथिकाय रथिकं सिद्धाटकेन सिद्धाटकं बाह्या पमग्घ कन्दन्ति—“
 सीहेन सेनापतिना थूलं पसं वधित्वा समणस्स गोतमस्स भगं कतं, तं समणो गोतमो जाने उद्विस्स-
 मसं परिमुञ्जति पटियकम्मं” ति । अलं अव्यो, दीवरत्तं पि ते आयस्मन्ता अवणकामा बुद्धा
 अवणकामा धम्मस्स, अवणकामा महुस्स, न च पन ते आयस्मन्ता जीग्घन्ति तं भगवन्तं असता तु
 मुसा अभूयेन अन्धाविक्वन्ता, न च मये जीवितहेतु पि सच्चिच पाणं जीविता कोतोपेय्यामा ति ।
 खो सीहो सेनापति बुद्धायमुत्तं भिक्खुपद्द पणीतेन खादनीयेन मोरनीयेन महत्त्वा सन्तप्येत्ता मग्घदारे
 भगवन्तं भुगारिं ओतोतपत्तापि एक्कमन्तं निसीदि । एक्कमन्तं निसिध खो सीहं सेनापतिं भ
 पम्मिवा कथाय सन्दस्सेत्ता समादयेत्ता समुनेत्तेत्ता सम्पइसेत्ता उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भ
 एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं क्त्वा भिक्खु आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जान उद्वि
 कत्तं संसे परिमुञ्जित्वं । खो परिमुञ्जेय आपति दुक्कस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिकोटिपरि
 मग्घमसं—अदिदं असत्ते अपरिमद्दिनं ति ।”—इति विनयपिटके महावग्गो पृ० २५२-२५३ । अ
 पिटके सुद्धनिकये अन्नतरनिकाये अद्धनिकाये पृ० २९९-३०० ।

“तेसं उद्विस्सं सुदुत्तं मुमिद्धं ये सधमुद्विस्स ददन्ति दानं । सा पविषणा सङ्गता पतिट्ठिवा महक्क
 लोक्कित्तुन वणिता ॥ ६४४ ॥”—अपिटके विमानवग्गु पृ० ५४ इत्यादि ॥

पृ० २३४ पं० २. हिदिगिर्मम “भूतपूर्वं मित्रबोऽतीतपञ्चि जगरापसे भद्रशिल्ल न
 नगरी राजधानी अभूत्, ज्जदा च रथीना च सेमा च मुमिषा च आर्काणं बहुजनमनुज्या च”—
 दिग्वावदत्ते [बौद्धसंस्कृतग्रन्थावली] पृ० २९५, पृ० १८० ॥

पृ० २४३ पं० ११. तइस्समुद्दामो, उट्ठाए उट्ठेइया पाणागे जाव सत्ताणं इति शुद्धः पाठः
 इत्थल्लिखितप्रतिपु ईदथा पाठो विपत्ते, दत्तता शुद्धि-इतिपत्रके । मुद्रिते तु ‘तथा अमुद्दामो तथा उट्ठा
 उट्ठेमो ति पाणाण भूषाणं जीवाणं सत्ताणं’ इति पाठः ॥

पृ० २४३ पं० २३. ‘दडे अणिकिमुत्ते इदाणि णिविखत्ते’ इति मुद्रितपूर्वपेक्षया शुद्धः पाठः
 ‘दडे अणिकिमुत्ते इदाणि अणिविखत्ते’ इति मुनिराजप्रीपुण्यविजयव्रीमहारसंशोधनार्थं चूर्णी पाठः

पृ० २४३ पं० ३२-३३. अथ १६ टिप्पणमित्थं द्रष्टव्यम्—१६. तइस्समुद्दामो उट्ठाए उट्ठेइ १
 पाणाण जाव सत्ताणं तं २ । तथा उट्ठाए उट्ठेइ पाणाणं भूषाणं जाव सत्ताणं तं ३ ॥

पृ० २४५ पं० १२. ‘† † एतदन्तर्गतः पाठः’ इति शुद्धम् ॥

पृ० २४८ पं० १३. अपरिमग्घा धम्मिमा इति शुद्धम् ॥

पृ० २५२ पं० ६. तथ इति शुद्धम् ॥

पृ० २५५ पं० ५. चरितं इति शुद्धम् ॥

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

[अत्रेदमवधेयम्—अस्मात्प्रविशन्निनीषु हस्तलिखितपत्रेषु विद्यमानः कश्चिद् पाठोऽस्माभिर्मूले स्थापितः, अत्र तु पाठभेदा अपस्तम्बान् टिप्पणेषु दर्शिताः । किन्तु एतद्वन्धमुद्गणान्तरे टिप्पणे स्थापिता अपि केचिद् पाठभेदाः छन्दभागपेक्षया समीचीनतराः शुद्धतया वा इति अस्माकं प्रतिभान् तादृशा अपि पाठाः * एतादृशेन चिदेन सह अत्र शुद्धि-वृद्धिपत्रके निर्दिष्टाः । यस्तु पाठो मूले टिप्पणेषु वा वर्धितः स ◁▷ एतादृशचिह्नान्तर्निवेशितोऽत्र ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः पृष्ठ-पङ्क्त्याद्यनुगारेण, अशुद्धपाठस्तु सप्रैव पृष्ठ-पङ्क्त्यादौ निबोधनीयः]

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
९	९	आयागा
९	३२	किमंग [पु]गरपुनं
११	२	वेपालिया
१५	१३	पु १ ◁ चू ▷ शीपा० ॥
१५	१६	शी० । ◁ दृढतां सू० ५०५ ॥ ▷
१६	११	गाहती, णो
१७	२	३ टाणा ते वि चर्यति *
१७	३	कैम्मसहा
१७	४	वंधण०
१७	१८	मुच्छिडया
१९	६	पासाहि ण पासओ तुमं, *
१९	६	लोय परं
२०	७	अहुडसेओ असेसि *
२१	६	सैथ अकासि
२३	१	० भिकंख *
२३	४	अप्पाण *
२३	१३	ला० ◁ मु० ▷ ।
२३	१६	० काह्वेत' शी० । 'नो चापि'
२३	२३	० अप्पाण मु० । यप्पाण खं १ शी० ॥
२४	७	गामपग्गमा ति *
२५	४	दुस्सोखितं
२६	२	३ निघ्न मद्दोष०
२६	७	० दुस्सोखिया
२६	९	पारैती *

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२६	२०	३ निघ्न पु १ मु० ॥
२८	१	सैरुहम् *
२८	२	मोहणिण्ण
२८	११	अदरसु पु १, २ ।
३०	१३	अप्पोदए
३२	२९	खं १ ◁ पु २ ▷ ।
३८	१३	० गिलाणाभिह्वं *
४२ १८-१९		एवायिंशानि आसेवना, दोपस्तत्र
४२	२०	स्त्रीयिज्ञापनायां...दोप०
४२	२४	० वणा स्थीसु खं २ ।
४३	२३	खं १ । " विसुग्गासी
४६	३	मणय्थेनेहिं णेनेहिं
५८	११	पकत्तंति
६०	१७	फलगावण्डा
६३	१८	खेत्तण्णे कुं चू० ◁ शीपा० ▷ ॥
६२	१९	० शेयसए
६५	९	३६९
७२	३	दग्गंसी धीरे,
७२	९	मुहमंगलि ओद०
७६	२५	पाठभेदेन ओद्धो
८०	२९	० जणपल्लोमयं
८१	२९	१८ ◁ परपत्ते शीपा० । ▷
८२	२	ख सरणं ख,
८३	२	० रसग्गा,
८३	२२	भावविषेणो
८७	१२	याचितोपठ०

शुद्धि-वृद्ध्यादिपत्रकम्

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
११	१९	खं २ ॥ ०० < हृदयता
		ख० ८५ ॥ >
११	२७	उद्दिष्टम् < जं फड >
		हृत्पि
१४	३	दिही
१४	६	० ध्वं
१४	७	विरते गामधमेदि जे "केइ
		भैगती जगा
१०६	४	म कुत्रा
११८	५	शी० ।
१११	२	पूवामेव
१११	३	भाता,
११४	७-९	मापला ।
		६५७, भौवड्डा पुं० पूरे
११४	३०	पु १ ॥ १२ पूरावं
१४०	४	विपुलधन-
१४१	१	तत्त्व खलु
१४६	७	गो अंजने, 'गो दमणं
१४७	३	द्वैचरियतव-
१४७	१३	वरपसंहिताया
		< स्रष्टयाने >
१४७	१४	नि। तेन सो पन
१४९	९	अक्लोवर्धन-
१४९	२०	पत्त(न)मसर्ग
१५५	२०	० समिधस्त
१५७	१	पुंनका
१७२	६	महतिर्महालियाए
१७३	१२	० देवे
१८०	५	गैह्यं दंड
१८५	२	संछादतिवा
१८८	३	पुच्छिष्यडा
१८९	२	पाण-खोइम-
२००	१०	विडईति
२०१	१३	हरियजोगियाणं रुक्खाणं
२०१	३२	पं० १३
२०३	३	मातुरवीर
२०३	७	० जोगि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
२०३	२५	अलयरपविदियतिरिक्ख
२०४	९	मातुरवीर
२०४	१२	जाव मक्खाय
२०५	९	मौउगाउसिणं
२०६	२	जाव मक्खालं
२०६	११	० धावैरजोगियाणं
२१५	९	० पिकाया हेळ
२२१	८	अणायार०
२२१	९	खू० । < जिड्डअप्या
		गीपा० ॥ >
२३१	२७	८३७ पर्यन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	मंदघ
२४३	११	तहइम्मुट्टामो उट्टाए उट्टेए
२४३	२३	इंटे अणिकित्तो इदा
		गिक्खित्तो
२४३	३२	११ तहइम्मुट्टेमो उट्टाए उट्टे
		२ सा पाणाणं जाव सत्ताणं
		खं २। तहा उट्टाए उट्टेए
		पाणाणं भूताणं जाव सत्ताणं
		खं १॥ तहइम्मुट्टामो उट्टे
		इत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु २। तहा अम्मुट्टामो उट्टामो
		उट्टेइत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु १ ।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तर्गतः
२४५	३४	पाणातिवर्त
२४८	१३	अपरिग्गधा धम्मिया
२५२	६	तत्त्व
२५५	४	आगमेत्ता वरित्तं
२५८	८	१६६००
२५८	९	"बदि २ रवा"
२६५	३८	आराहिर्व
२७३	१९	गाड
२७४	१०	५९३, ६९७
२७६	८	जिद्ध

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

[अनेदमवधेयम्—अस्मत्सविधकर्त्तृनीपु हस्तलिखितप्रतिपु विद्यमानः कश्चित् पाठोऽस्माभिर्हिले स्थापितः, अग्रे तु पाठभेदा अधस्तात् टिप्पणेषु दर्शिताः । किन्तु एतद्वन्यमुद्रणानन्तरं टिप्पणे स्थापिता अपि केचित् पाठभेदाः छन्दआद्यपेक्षया समीचीनतराः शुद्धतरा वा इति अस्माकं प्रतिभानं तादृश अपि पाठाः * एतादृशेन चिन्नेन सह अत्र शुद्धि-वृद्धिपत्रके निर्दिष्टाः । यस्तु पाठो मूले टिप्पणेषु वा वर्धितः स $\triangleleft \triangleright$ एतादृशचिह्नान्तर्निवेशितोऽयम् ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः पृष्ठ-पञ्चमाद्यनुसारेण, अशुद्धपाठस्तु तत्रैव पृष्ठ-पञ्चमाद्यौ विनोदनीयः]

पृ० पं० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

९	९	आयाणा
९	३२	किमंग [पु]णरपुनं
११	२	वेयालिया
१५	१३	पु १ \triangleleft चू० \triangleright शीपा० ॥
१५	१६	शी० । \triangleleft दृश्यतां सू० ५०५ ॥ \triangleright
१६	११	गाहती, णो
१७	२	३ टाणा ते वि चयंति *
१७	३	कम्मसहा
१७	४	संधणं
१७	१८	सुनिष्ठया
१९	९	पायाहि ण पायओ मुमं, *
१९	९	सोय परं
२०	७	अदृष्टेभो भोगे ।
२१	९	मंथे अद्यामि
२२	१	० निचंण *
२३	८	अपाण *
२३	१३	छा० \triangleleft मु० \triangleright ।
२३	१६	० दान्तेन' शी० । 'मो वारि'
२३	२३	० अयण मु० । अयण मं १ शी० ॥
२४	७	गण्डासो नि *
२५	४	० ओमिन्
२६	२	० निच द्रोण
२६	७	० ओमिदा
२६	९	चरेती *

पृ० पं० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

२६	२०	३ विष्णु पु १ मु० ॥
२८	१	सैद्धम् *
२८	२	मोहणिण
२८	११	अदस्तु पु १, २ ।
३०	१३	अपोदए
३२	२९	सं १ \triangleleft पु २ \triangleright ।
३८	१३	१० मिलाणाभिद्धं *
४२ १८-१९		एकार्थिकानि आमेवना, दोषस्तप
४२	२०	स्त्रीरिज्ञापनायां... दोषं
४२	२४	० षणा लीमु मे २ ।
४३	२३	सं १ । " विगण्णाभी
४६	३	अणरभेहि मेगेहि
५८	११	पकसंति
६०	१७	कलगावण्टा
६३	१८	रेसण्णे कुं चू० \triangleleft शीपा० \triangleright ॥
६३	१९	॥ अयण
६५	९	३९९
७३	३	दामि पीरे,
७३	९	मुहमालि ओदं
७६	२५	एण्डेरेन ओदो
८०	२९	० अण्णसं
८१	२९	१८ \triangleleft वरणे शीपा० । \triangleright
८३	२	च मणे च,
८३	२	० मणा,
८३	१३	आवरेणो
८७	१३	० विमोच

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
११	१९	खं २ ॥ ० < दृश्यतां
		सू० ८५ ॥ > ०
११	२७	उदितस्य < जं कटं >
		इत्यपि
१४	३	दिद्वी
१४	६	० ध्वेष
१४	७	विरते गामधम्मेहि जे 'केइ
		बैगती जगा
१०६	४	न कुञ्जा
११८	५	शी० ।
१११	२	एवामेव
१११	३	आता,
११४	७-९	सापता ।
		६५७, भाष्यद्वारा पुं० एरो
११४	३०	पु १ ॥ १२ पृष्ठाव
१८०	४	विपुलधन-
१४९	१	तत्त्व खलु
१४६	७	णो अजग, 'जो वमण
१४७	३	कुचरियतव-
१४७	१२	वत्ससंहितायां
		< सूत्रपात्रे >
१४७	१४	नि । तेन खो पन
१४९	९	अक्खोवर्ग-
१४९	२०	पत्त(ध)ममण
१५५	२०	० समियस्य
१५७	१	कुचका
१७२	६	महतिमहालिपाए
१७२	१२	० देवे
१८०	५	गैर्यं वंड
१८५	२	संछादनिया
१८८	३	पुच्छियट्ठा
१८९	२	पाण-आदम-
२००	१०	विउदति
२०१	१३	हरियज्जोणियाणं हवसाणं
२०१	१३	प० १३
२०३	३	मातुरीवीरे
२०३	७	० जेनि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२०३	२५	जलधरपविदियतिरिक्क
२०४	९	मातुरीवीरे
२०४	१२	जाव मक्खायं
२०५	९	मैरुं गाराडियणं
२०६	२	जाव मक्खायं
२०६	११	० चावरेज्जोणियाण
२१५	९	० गिक्खायं डेऊ
२२१	८	अणायार
२२१	९	चू० । < गिद्धमप्याण
		शीपा० ॥ >
२३१	२७	८३७ पर्दन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	मंदध
२४३	११	तहडम्मुट्ठामो उट्ठाए उट्ठेइता
२४३	२३	दडे अणिकियसे इदाणि
		जिक्खो
२४३	३२	१६ तहडम्मुट्ठामो उट्ठाए उट्ठेइ
		२ चा पाणाणं जाव सत्ताणं
		खं २ । तदा उट्ठाए उट्ठिय
		पाणाणं भूताणं जाव सत्ताणं
		खं १ ॥ तहडम्मुट्ठामो उट्ठे-
		इत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु २ । तदा अडम्मुट्ठामो उट्ठाओ
		उट्ठेइत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु १ ।
२४५	१२	↑ ↑ एलदन्तर्गतः
२४५	३४	पाणातिपातं
२४८	१३	अपरिगग्या धम्मिया
२५२	६	तत्त्व
२५५	४	आगमेता परिसे
२५८	८	१६६००
२५८	९	० इदि २ रवा
२६५	३८	आरादित्तं
२७२	१९	गाड
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	विद्वय

शुद्धि-वृत्तिपत्रकम्

[अत्रेदमर्थेष्वनू—अस्माकं केषां चिन्तितुं इत्यत्रिंशत्पञ्च निगमानः कश्चित् पाठोऽस्माभिर्मूर्ति
स्थापितः, अत्र तु पाठभेदा अपस्तम्बान् टिप्पणेषु दर्शिताः । किन्तु एतान्त्रयमुद्रणानन्तरं टिप्पणे स्थापिता
अपि केचित् पाठभेदाः छन्दसागेष्वेव समीचीनतया शुद्धता वा इति अस्माकं प्रतीभावे तादृशा अपि
पाठाः ० एतादृशेन विवेकेन सह अत्र शुद्धि-वृत्तिपत्रके निर्दिष्टाः । यस्तु पाठो मूर्ते टिप्पणेषु वा वर्तितः
स < > एतादृशान्तिमान्तनिवेशितोऽयम् ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः शुद्ध-पञ्चपात्रनुसारेण, अनुसूपाठस्तु तथैव पृष्ठ पदतयानौ विनोदनीयः]

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः	पृ०	पं०	शुद्ध उपादेयो वा पाठः
९	९	आयागा	२६	२०	^१ तिष्ठ पु १ मु० ॥
९	३२	किमग [पु] गरपुत्रे	२८	१	मैरुहम् *
११	२	वेपालिया	२८	२	मोहजिण्ण
१५	१३	पु १ < चू० > शीपा० ॥	२८	११	अद्वयसु पु १, २ ।
१५	१६	शी० । < दस्यतां सू० ५०५ ॥ >	३०	१३	अप्पोदए
१६	११	गाहती, णो	३२	२९	खं १ < पु २ > ।
१७	२	^३ ठागा ते वि चयंति *	३८	१३	^{११} मिलानाभिहृते *
१७	३	कैम्मसहा	४२ १८-१९		एकार्थिकानि आसेयना, दोपस्तत्र
१७	४	बंधण ^०	४२	२०	स्त्रीविज्ञापनायां... ^{१०} दोप ^०
१७	१८	मुच्छिद्या	४२	२४	^{१०} वणा त्थीसु खं २ ।
१९	६	पासाहि ण पासओ तुमं, *	४३	२३	खं १ । ^{११} विमग्गाली
१९	६	लोय परे	४६	३	मणवेधेणेहि नेगेहि
२०	७	अहउसेओ असेसि *	५८	११	पकत्तंति
२१	६	सैथे अकासि	६०	१७	फलगावतट्टा
२३	१	^० भिकेख *	६३	१८	खेत्तण्णे कुं चू० < शीपा० > ॥
२३	४	अप्पाण *	६२	१९	^{११} शेयसए
२३	१३	ला० < मु० > ।	६५	९	३६९
२३	१६	^० काह्वेत' शी० । 'नो चापि'	७२	३	दगंसि धीरे,
२३	२३	^{१०} अप्पाण मु० । यप्पाण खं १ शी० ॥	७२	९	मुहमंगलि ओद ^०
२४	७	गामधम्मो ति *	७६	२५	पाठभेदेन ओको
२५	४	उज्जोसितं	८०	२९	^० जणपलीमंघं
२६	२	^३ तिष्ठ मैहोप ^०	८१	२९	१८ < परपत्ते शीपा० । >
२६	७	^० उज्जोसिया	८२	२	अ सरणं अ,
२६	९	धारेत्ती *	८३	२	^० हसग्गा,
			८३	२२	भावाविशेषो
			८७	१२	यायिनोपह ^०

१ पाठो यं केवलं मु० मध्ये दृश्यते ॥

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
११	१९	सं २ ॥ ॐ दृश्यतां
		सू० ८५ ॥ ॐ
११	२७	उद्दिष्टम् ॐ जं कटे ॐ
		इत्यपि
१४	३	हिष्टी
१४	६	० ध्वंष
१४	७	विरते गामधम्मेहिं ले १ केद
		अंगती जगा
१०६	४	न कुत्वा
११८	५	शी० ।
१११	२	एवामेव
१११	३	आता,
११४	७-९	सामवा ।
		६५७, आंघट्टा पुं० एते
११४	३०	पु १ ॥ १२ पृथावं
१४०	४	विपुलधन-
१४५	१	तस्य खलु
१४६	७	णो अत्रण, १० वमनं
१४७	३	हैचरियतव-
१४७	१२	चरकसंहितायां
		ॐ मृदस्थाने ॐ
१४७	१४	नि। तेन खो पन
१४९	९	अक्खोवर्जण-
१४९	२०	पत्त(अ)मसणं
१५५	२०	० समियस्स
१५७	१	कुंजका
१५२	६	महामिहदालियाए
१५२	१२	१० देवे
१८०	५	गोहयं दंडं
१८५	२	संवादिपिया
१८८	३	पुच्छियद्वा
१८९	२	पाण-खादुम-
२००	१०	विउड्ढि
२०१	१३	हरियत्रोणियाणं रुक्खाणं
२०१	३२	पं० १३
२०३	३	मातुर्वीर
२०३	७	० जोनि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२०३	२५	जलयरपविदितिरिक्ख
२०४	९	मातुर्वीर
२०४	१२	जाव मन्त्राव
२०५	९	मातुर्वीर
२०६	२	जाव मन्त्राव
२०६	११	० थावैरुओणियाण
२१५	९	० णिकेया हेऊ
२२१	८	अणायार
२२१	९	चू० । ॐ णिहुअप्पाणा
		शीपा० ॥ ॐ
२३१	२७	८३७ पर्यन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	नंदध
२४३	११	तद्दञ्जुद्धामो उद्धाए उद्धेत्ता
२४३	१३	दंडे अणिकित्तते इदाणि
		णिकित्तते
२४३	३२	१६ तद्दञ्जुद्धामो उद्धाए उद्धेत्ता
		२ चा पाणाणं जाव सत्ताणं
		खं२। तद्वा उद्धाए उद्धेत्ता
		पाणाणं मूठाणं जाव सत्ताणं
		खं १॥ तद्दञ्जुद्धामो उद्धे-
		त्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु २। तद्वा अञ्जुद्धामो उद्धाओ
		उद्धेत्ता पाणाणं जाव सत्ताणं
		पु १।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तर्गतः
२४५	३४	पाणातिवातं
२४८	१३	अपरिगघा धम्मिया
२५२	६	तस्य
२५५	४	आगमेता चरिणं
२५८	८	१६६००
२५८	९	० वदि २ रवा
२६५	३८	आराहिर्द
२७२	१९	गाष्टं
२७४	१०	५९३, ११७
२७६	८	णिदूय

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः	पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२७८	१६	३१९	३६४	१३	निर्वर्त्या ^१
२८४	३४	पाद(य)	३६४	१५	निर्वर्त्य
२८६	८	पंचसंवरसंयुत	३६६	२८	अजनं माला ^१
२८८	३४	भुंज	३६६	२८-२९	चित्रपाहनं लङ्गीसं
२९५	१७	वीससेण	३६६	३०	मुगपिटके वीषनिवाये
२९६	९	३५३	३६७	४	अदे य
२९७	२९	समुत्तम	३६८	१०	अदे य
३०३		७४३-७४४	३६८	३२	पायतला

प्रस्तावनां शुद्धि-वृद्धिपत्रक

पृ० ४ पं० ३१ ३४. ५ नरकान्तर, ६ वीरस्तुति, ७ कुर्मालपरिभास(सि?)ए (कुर्मालपरिभासित), ८ वीर्य, ९ धर्म, १० अग्नि (आप?), ११ मार्ग, १२ समवसरण, १३ निशाल, १४ प्रयदिद, १५ आदा(हा?)तदित्य, १६ गाथा, १७ पुण्डरीक, १८ वियास्थान, १९ आहारकपरिणाम, २० प्रत्यास्थान, २१ अनगारगुणकीर्तिथुल, २२ अत्य (अह?), २३ जालंद.

प्रतिभल्लभ्यन्ती दिगंजरायार्थं प्रभायन्दविश्रयितवृत्तिभां नीये प्रभाये क्त्वा आयाओ छे—

समए वेदादिभे एतो उवगमय इत्यपरिणामे ।

गरयंनर वीरयुही कुर्मालपरिभास(मि?)ए वीरिए ॥ १ ॥

धम्मो य अग्नि (आप?) मग्ने समोवसरणं निशाल गंधदिदे ।

आदा(हा?) तदित्य गाथा पुण्डरीको किरियडाणे य ॥ २ ॥

आहारयपरिणामे पचक्खण अनगारगुणकिति ।

उद अत्य (अह?) जालंदे सुइयउग्गणाणि लेवीसं ॥ ३ ॥

५० ३१ पं० १५ सुविश्रयि१.

शुद्धि-वृद्धिपत्रकम्

[अत्रेदमवधेयम्—अस्मत्सविधवर्तिनीषु हस्तलिखितप्रतिषु विद्यमानः कश्चिन् पाठोऽस्माभिर्मूले स्थापितः, अत्रे तु पाठभेदा अधस्तात् टिप्पणेषु दर्शिताः । किन्तु एतद्वन्ममुद्रणानन्तरं टिप्पणे स्थापिता अपि केचिन् पाठभेदाः छन्दआद्यपेक्षया समीचीनतराः शुद्धतरा वा इति अस्माकं प्रतिभातं तादृशा अपि पाठाः * एतादृशेन चिह्नेन सह अत्र शुद्धि-वृद्धिपत्रके निर्दिष्टाः । यस्तु पाठो मूले टिप्पणेषु वा वर्धितः स $\triangleleft \triangleright$ एतादृशचिह्नान्तर्निवेशितोऽयम् ।

अत्र शुद्ध एव पाठः प्रदर्शितः पृष्ठ-पङ्क्त्याद्यनुसारेण, अशुद्धपाठस्तु तत्रैव पृष्ठ-पङ्क्त्यादौ विलोकनीयः]

पृ० प० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

९	९	आयाणा
९	३२	किमंग [पु]णरपुनं
११	२	वेमालिया
१५	१३	पु १ \triangleleft चू० \triangleright शीपा० ॥
१५	१६	शी० । \triangleleft दयतां सू० ५०५ ॥ \triangleright
१६	११	गाहती, णो
१७	२	३ टाणा ते वि चयंति *
१७	३	कैम्मसहा
१७	४	धंधण०
१७	१८	मुच्छिद्या
१९	६	पागाहि ण पासओ तुमं, *
१९	६	ओय परं
२०	७	अहंमेओ अणेसि *
२१	६	सेथे अकावि
२३	१	० भिक्खु *
२३	४	अपाण *
२३	१३	सा० \triangleleft सु० \triangleright ।
२३	१६	० 'कात्तेन' शी० । 'मो चावि'
२३	२३	० अपाण सु० । वप्याग खं १ शी० ॥
२४	७	वामपग्गमी नि *
२५	४	० 'जोमिन
२६	२	० निच दहोप०
२६	७	० 'जोमिदा
१२६	९	चरंमी *

१ दरो व दोरं सु० मध्ये दयने ॥

पृ० प० शुद्ध उपादेशो वा पाठः

२६	२०	३ तिच पु १ सु० ॥
२८	१	सैद्धसू *
२८	२	मोहणिण
२८	११	अदक्खु पु १, २ ।
३०	१३	अप्पोदए
३२	२९	खं १ \triangleleft पु २ \triangleright ।
३८	१३	११ गिलाणाभिहटं *
४२ १८-१९		एकार्थिकानि आसेवता, दोपस्तत्र
४२	२०	खीमिज्ञावनायां...दोप०
४२	२४	० वणा स्थीसु खं २ ।
४३	२३	खं १ । ११ विमग्गामी
४६	३	मगवधेणेहिं नेगेहिं
५८	११	पकसेति
६०	१७	कलगावनाट्टा
६३	१८	ऐसण्णे कु० सू० \triangleleft शीपा० \triangleright ॥
६३	१९	११ वेयसए
६५	९	३६९
७२	३	दग्गि धीरे,
७२	९	मुहमेण्णि ओद०
७६	२५	पाठभेदेन ओओ
८०	२९	० 'जगल्लोमंयं
८१	२९	१८ \triangleleft परवने शीपा० । \triangleright
८२	२	० सार्गं च,
८३	२	० समगा,
८३	२२	आनवेणे
८७	११	वाप्पिओरए०

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
११	१९	खं २ ॥ < दृश्यतां
		सू० ८५ ॥ >
११	२७	उद्दिष्ट < जं कडं >
		इत्यर्थे
१४	३	दिष्टी
१४	६	°ध्वं
१४	७	विरते गामधम्मोहिं जे °केद
		जंगली जगा
१०६	४	न कुष्ठा
११८	५	शी० ।
१३१	२	एवमेव
१३१	३	आता,
१३४	७-९	समता ।
		६५७, आकड्डा पुं० एगे
१३४	३०	पु १ ॥ १२ एताव
१४०	४	विपुलपण-
१४५	१	तत्प खलु
१४६	७	जो अंजणं, °जो वमणं
१४७	३	सुचरियत्तव-
१४७	१२	वरकसहितयां
		< सूत्रस्थाने >
१४७	१४	ति। तेन खो पन
१४९	९	अक्खोर्वंजण-
१४९	२०	पत्त(७)ममणं
१५५	२०	°समियस्स
१५७	१	कुञ्चका
१७२	६	महत्तिमहाल्लियाए
१७२	१२	°देवे
१८०	५	मैरुवं देवं
१८५	२	संखादत्तिथा
१८८	३	पुच्छियद्धा
१८९	२	पाण-आइम-
२००	१०	विउट्ठति
२०१	१३	हरियज्जोनियाणं स्वखाणं
२०१	३२	प० १३
२०३	३	मातुर्वीरे
२०३	७	°जोणि-

पृ०	पं०	शुद्ध उपादेशो वा पाठः
२०३	२५	जलयरपंचिद्वितिरिक्खं
२०४	९	मातुर्वीरे
२०४	१२	जाव मक्ख्वायं
२०५	९	मौउंगाडसिणं
२०६	२	जाव मक्ख्वातं
२०६	११	°यावैरज्जोनियाणं
२१५	९	°णिक्काया हेऊ
२२१	८	अणायार°
२२१	९	चू० । < शिद्धअणायणा
		शीपा० ॥ >
२३१	२७	८३७ पदन्त-
२३४	८	गणधरेण
२३५	३	समणो-
२४०	२०	नंदध
२४३	११	तहउम्भुद्धामो उट्ठाए उट्ठेत्ता
२४३	२३	दडे अणिकिखत्ते इदाणि
		णिकिखत्ते
२४३	३२	१६ तहउम्भुद्धामो उट्ठाए उट्ठे
		२ ता पागाणं जाव सत्ताणं
		खं२। तहा उट्ठाए उट्ठिप
		पागाणं भूताणं जाव सत्ताणं
		खं १॥ तहउम्भुद्धामो उट्ठे-
		इत्ता पागाणं जाव सत्ताणं
		पु २। तहा उम्भुद्धामो उट्ठाको
		उट्ठेत्ता पागाणं जाव सत्ताणं
		पु १।
२४५	१२	↑ ↑ एतदन्तर्गतः
२४५	३४	पाणातिषाणं
२४८	१३	अपरिग्गधा धम्मिया
२४२	६	तत्प
२५५	४	आगमेत्ता चरिणं
२५८	८	१६६००
२५८	९	°चिदि २ रवा°
२६५	३८	आराद्धि
२७२	१९	गादं
२७४	१०	५९३, ६१७
२७६	८	शिद्धय